

**T.C.  
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**1299-1300 HİCRİ, 1881-1883 MİLADİ SENELERİNDE ŞARKÎ  
RUMELİYLE ALAKALI MECLİSDE KABUL YADA REDD  
EDİLMİŞ KANUN VE KANUN LAYİHALARI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ  
Onur DÜŞGÜL**

**Enstitü Anabilim Dalı : Yakınçağ Tarihi  
Enstitü Bilim Dalı : Tarih**

**Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Zeynep İSKEFİYELİ**

**EKİM - 2013**

T.C.  
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

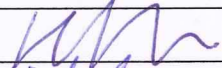
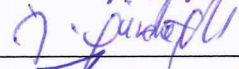

**1299-1300 HİCRİ, 1881-1883 MİLADİ SENELERİNDE ŞARKİ  
RUMELİYLE ALAKALI MECLİSDE KABUL YADA REDD  
EDİLMİŞ KANUN VE KANUN LAYİHALARI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Onur DÜŞGÜL**

Enstitü Anabilim Dalı : Yakınçağ Tarihi  
Enstitü Bilim Dalı : Tarih

“Bu tez 30/10/2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Prof. Dr. Haluk Selvi	Basarılı	
Yrd. Doç. Dr. Osman Arıdoğan	Basarılı	
Yrd. Doç. Dr. ZEYNEP İSKEKİYELİ	Basarılı	

## **BEYAN**

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

**Onur DÜŞGÜL**

**30.10.2013**

## **ÖNSÖZ**

Bu tezin başta konu olarak belirlenmesi ve yazılma aşamasında, değerli fikir ve önerilerini benden esirgemeyip, bana yol gösteren, sıkıntılı anlarımda yanımda olan değerli danışman hocam Yrd. Doç.Dr.Zeynep İSKEFİYELİ hanımefendiye teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca yüzlerce belgenin çevirisi ve sıkıntı yaşadığım diğer alanlarda desteğini esirgemeyen kadim dostum Doktor Selman DİLEK ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi çalışanlarından Ekrem SIRMA Beyefendiye ve hassaten tezimin tamamlanmasını benden ziyade arzu eden Sayın Ömer AYDIN Beyefendi abime teşekkürlerimi sunuyorum.

**Onur DÜŞGÜL**

**30.10.2013**

## İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ .....	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY .....	viii
<b>GİRİŞ</b> .....	1
<b>BÖLÜM 1: RUMELİ-İ ŞARKİ'NİN TERTİP VE DÜZENİ İLE FİLİBE VE İSLİMİYE SANCAKLARI HAKKINDA KÂNUN LAYİHALARI</b> .....	13
1.1. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nde Yapılacak Masraflara Dair Kânun Layihası ve Zeyli .....	13
1.2. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nin Tadilat ve Erkanı Hakkında Kânun Layihası .....	14
1.3. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nin İç Düzeni ve Nizamı Hakkında Kânun Layihası.....	16
1.4. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'ndeki Şehirlerin İmar ve Yapımı Hakkında Kânun Layihası.....	17
1.5. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'ndeki Caddelerin Tamiratı Hakkında Nizamnâme .....	18
1.6. Vilayette Bulunan Köy Yollarının İnşası Hakkında Şukka .....	30
1.7. Filibe ve İslimye Sancaklarının Arazi ve Emlak Vergisine Dair Kânun Layihası.....	30
1.8. İslimye'de Bulunan Çuka Fabrikası'nın Tanzîmi ve Bakımı Hakkında Nizamnâme .....	32
1.9. Filibe ve İslimye Sancaklarının Arazi Ve Emlak Vergisine Dair Tezkire.....	33
1.10. Filibe İnas Mekteb-i İdadisi'nin İnatına Dair Şukka ve Nizamnâme.....	34
1.11. Filibe ve İslimye Sancaklarının Arazi ve Emlak Vergisine Dair Şukka ve Zeylleri.....	36
<b>BÖLÜM 2: RUMELİ-İ ŞARKİ VİLAYETİ'NDE ORMANLAR, ARAZİ, BAYINDIRLIK, EMLAK, TAPU-KADASTRO, ARAZİLERDEN ALINACAK VERGİLER HAKKINDA ÇIKAN KÂNUN LAYİHALARI VE ZEYLLERİ</b> .....	39
2.1. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nde Ormanlar Hakkında Çıkan Kânun Layihaları ve Zeylleri .....	39
2.2. Tuz inhisarinin idaresine Dair Emlak Kânununun Birinci Faslı.....	56
2.3. Öşre Bedel Arazi Üzerinden Vergi Alınmasına Dair Kânun Layihaları.....	56

2.3.1. Öşre Bedel Arazi Üzerinden Vergi Alınmasına Dair Şukka ve Eki .....	56
2.3.2. Öşre Bedel Arazi Üzerinden Vergi Alınmasına Dair Tezkire .....	58
2.4. Rumeli-i Şarkî 'ye Avdet Eden Ahali-I Islamiyeye Arazi Verilmesine Dair Kânun Layihaları .....	59
2.5. Nafia Nezaretine Irad Edilen Kânun Layihası .....	60
2.6. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nde Tasarruf-I Emlaka Dair Kânun Layihası .....	61
2.7. Vilayete Hariçten Gelen Göçebelerden Alınacak Otlak Vergisi Hakkında Nizamname .....	62
2.8. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'ne Mahsus Ziraat Sandiklarının Teşkilatına Dair Kânun Layihası .....	64
2.9. Emlak Ve Vakıf Arazilerinin Mülke Tahvili Hakkında Mazbata Ve Kânun Layihaları .....	65
2.9.1. Emlak ve Vakıf Arazilerinin Mülke Tahvilleri Hakkında Kânun Layihası... 65	
2.10. Teba-I Ecnebiyenin Sahip Olduğu Emlakden Vergi Alınmasına Dair Şukka ve Zeylleri.....	77
2.11. Vilayette Bulunan Arazilerin Ekilip Biçilmesi Hakkında Kânun Layihası .....	80
2.11.1. Vilayetteki Arazilerin Ekilmesi Hakkında Kânun Layihası .....	80
2.11.2. Vilayete Avdet Eden Halkın Arazilerini Ekmeleri ve Vergilerini Vermeleri Hakkında Kânun Layihası.....	80
2.11.3. Ahalinin İhtiyacı Olan Alet ve Edevatın Verilmesi ve Hasarlarının Giderilmesi Hakkında Kânun Layihası.....	87
2.11.4. Vergilerini Veremeyecek Olanların Birkaç Sene Zarfında Vergiden Muaf Tutulmaları Hakkında Kânun Layihası.....	91
2.11.5. Müslüman Ahalinin Arazilerini Ekip Biçmelerinden Doğan Zararın Karşılanması Hakkında Arzuhal .....	94
2.11.6. Ahalinin Zarardan Dolayı Vergileri İçin Süre İstemelerine Dair Arzuhal .....	101
2.12. Memleket Sandıklarına Borcu Olanların Ayri Tutulmasına Dair Kânun Layihası.....	101
2.13. Tapu Kadastro Vergisi Hakkında Şukka Ve Cevabi.....	105
2.14. Vilayetteki Çekirge İstilasî Ve Hayvan Hastalığından Dolayı Hastalananların Tedavi Edilmesi Hakkında Şukka Ve Ekleri .....	106

**BÖLÜM 3.RUMELİ-İ ŞARKİ VİLAYETİ'NDE MEKATİB-İ İDADİYEYE DAİR KÂNUN LAYİHALARI** ..... 109

- 3.1. Vilayette Bulunan Umum Mekteplerin Hocalarına Yapılacak İane Hakkında Kânun Layihası..... 109
- 3.2. Vilayette İnşa Olunacak Mekteb-i İdadi Hakkında Nizamnâme ..... 112
- 3.3. Vilayetten Avrupa'ya Gönderilecek Olan Öğrencilerin Vilayet Dahilindeki Bütün Halktan Eşit Oranda Gönderilmesine Dair Kânun Layihası..... 114
- 3.4. Vilayet Mekteplerinde Tahsil Görecek Öğrencilere Verilecek İaneye Dair Kânun Layihası..... 116
- 3.5. Vilayette Bulunan Mekatib-i İdadiyenin Programı ve Usul-i Tedrisiyesi Hakkında Kânun Layihaları ..... 118
- 3.6. Vilayetteki Şehirlerin Tamir ve Yollarının Yapımı İçin Avrupa'da Tahsil Görecek Öğrencilerin İanesine Dair Şukka..... 123
- 3.7. Kânun Tahsili İçin Avrupa'ya Gönderilecek Talebelere Verilecek İaneye Dair Nizamnâme ..... 126
- 3.8. Vilayette Ziraat Mektebi Tesisine Dair Kânun Layihası ..... 129

**BÖLÜM 4: RUMELİ-İ ŞARKİ 'DE ADLİ VE CEZAI HÜKÜMLERE DAİR**

**KÂNUN LAYİHASI** ..... 133

- 4.1.Rumeli-i Şarkî 'de Cezai Hükümlere Dair Kânun Layihası ..... 133
- 4.2. Vilayette İkamet Eden Halkın Haklarına Dair Kânun Layihaları..... 135
- 4.2.1. Halkın Haklarının Koruma Altına Alınmasına Dair Kânun Layihası..... 135
- 4.2.2. Halkın Kendi Haklarını Kullanması Hakkında Kânun Layihası ..... 137
- 4.3. Müslüman Ahali Tarafından Verilen Arzuhaller Hakkında Tezkireler Ve Ekleri. 138
- 4.3.1. Kaza ve Sancak Mahkemelerine Verilen İstinaf Arzuhalleri Hakkında Şukka ..... 138
- 4.4. Ahyolu Kazasi Daire-i Adliyesinin Taksimi Hakkında Nizamname..... 148
- 4.5. Ceza-i Kânunnâme-i Hümayunun Bazı Maddelerinin Tadili Hakkında Şukka ve Zeylleri ..... 151

**BÖLÜM 5:RUMELİ-İ ŞARKİ DEKİ MEMURİN, ASKERİYE VE MUHTELİF KONULARDAKİ KANUN LAYİHALARI** ..... 158

5.1. Zabita Memurlarının Hal Ve Hareketleri Hakkında Kânun Layihası.....	158
5.2. Vilayette Bulunan Matbaanın Tesisi İçin Memurlara Verilecek İaneye Dair Şukka ve Eki .....	160
5.3.Vilayette Bulunan Matbaanın Tesisi İçin Memurlara Verilecek İanaye Dair Nizamnâme .....	166
5.4. Vilayet Idaresinde Bulunan Memurların Avdetleri İçin Verilecek Olan Harcirahlar Hakkında Nizamname.....	167
5.5. Dahil Vilayetteki İcra Memurları Hakkında Nizamname.....	169
5.6. Vilayette Bulunan Doktor Ve Mülkiye Memurlarının Maaşları Hakkında Şukka	173
5.7. Vilayette Bulunan Mülkiye Memurlarının Harcirahına Dair Kânun Layihası ve Ekleri.....	174
5.8. İcra Memurları Ve Dava Vekillerine Dair Kânun Layihası.....	177
5.9. Divan-ı Askeriye Heyeti Teşkiline Dair Nizamname .....	178
5.10. Asker Emeklilerinin Maaşlarına Dair Kânun Layihaları .....	188
5.10.1. Asker Emeklilerinin Maaşları Hakkında Vilayete Mahsus Kânun Layihası .....	188
5.10.2. Asker Emeklilerinin Durumu Hakkında Kânun Layihasının Reddi .....	192
5.11. Asker Emeklilerinin Maaşları Hakkında Şukka ve Zeylleri .....	196
5.12. Mehakimi Askeriye Teşkilatı Hakkında Kânun Layihası Ve Zeylleri.....	201
5.13.İstinaf Müddetini Gösteren Vilayet Kânunu .....	214
5.14. Vilayette Bulunan İranlı Esnaflardan Alınan Temettü Vergisinin Tahsili Hakkında Kânun Layihası .....	215
5.14.1. Vilayette Bulunan İranlı Esnaflardan Alınan Temettü Vergisinin Zamanında Alınmasına Dair Tenbihat.....	216
5.15. Eşya-yi Emiriye İdaresi Hakkında İdare-i Umumiye Nizamnamesi.....	217
5.16. Vilayetteki Tekaliflerin Artırılmasına Dair Kânun Layihası ve Şukka ve Ekleri	219
5.17. Rumeli-i Şarkî Nizamname-I Dahilisinin Türkiyyü'l-İbare Nüshaları Hakkında Emir .....	229
5.18. Rumeli-i Şarkî 'nin Bütçesi Hakkında İdare-I Umumiye Nizamnamesi .....	229
5.19. Rumeli-i Şarkî 'den Göç Etmeye Çalışan Ahalinin Bu Fikriyattan Vazgeçirilmeleri Hakkında Yazılan Yazı ve Eki.....	234



5.20. Sancak Muhasebatı Hakkında Şukka ve Eki.....	236
5.21. Vilayette Liman İdareleri Hakkında İdare-I Umumiye Nizamnamesi ve Ekleri .	237
5.22. Rumeli-i Şarkî Milis Kısmına Ait Eşya-Yi Amirenin İdaresinin Temini Hakkında İdare-I Umumiye Nizamnamesi Münderecatı ve Ekleri.....	252
5.23. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'ndeki Sıhhiye idaresine Dair Kânun Layıhası.....	255
5.24. Vilayette Bulunan Eczanelerin Tanzimine Dair Şukka, Nizamnameler ve Cevapları.....	256
5.25. Dühan Rüsümü Hakkındaki Bazı Maddelerin Tadili ve Tebdilini Gösterir Nizamname .....	264
5.26. Vergilerin Tahsilatı İçin Vergi Verenlerin Takibatına Dair İdare-i Umumiye Nizamnamesi .....	272
5.27. Narh Tahsis Olunacağına Dair Vilayete Gönderilen Şukka .....	277
<b>SONUÇ VE DEĞERLENDİRME .....</b>	<b>300</b>
<b>KAYNAKÇA .....</b>	<b>311</b>
<b>SÖZLÜK .....</b>	<b>313</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>329</b>
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>502</b>

## TABLO LİSTESİ

<b>Tablo 1</b> : Rumeli-i Şarkî Vilayetinin Genel Harcamalarını Gösterir Cedvel .....	279
<b>Tablo 2</b> : Reis-i İdare-i Vilayet Ve Umur-ı Dahiliyenin Harcamalarını Gösterir Cedvel .....	282
<b>Tablo 3</b> : Adliye İdaresine Mahsus Cedvel .....	286
<b>Tablo 4</b> : Maliye İdaresine Mahsus Cedvel .....	288
<b>Tablo 5</b> : Nafia, Ticaret ve Ziraat İdaresine Mahsus Cedvel .....	290
<b>Tablo 6</b> : Ma'ârif idâresi'ne Mahsus Cedvel .....	292
<b>Tablo 7</b> : Milis ve Jandarma İdaresine Aid Cedvel .....	294
<b>Tablo 8</b> : İcmal Masarifat Cedveli .....	299

**Tezin Başlığı:** 1299-1300 hicri, 1881-1883 Miladi Senelerinde Şarkî Rumeliyle Alakalı Meclisde Kabul Yada Redd Edilmiş Kanun ve Kanun Layihaları

**Tezin Yazarı:** Onur DÜŞGÜL    **Danışman:** Yrd. Doç. Dr. Zeynep İSKEFİYELİ

**Kabul Tarihi:** 30.10.2013    **Sayfa Sayısı:** viii (ön kısım) + 328 (tez) 174 (ekler)

**Anabilimdalı:** Yakınçağ Tarihi    **Bilimdalı:** Tarih

Osmanlı Devleti XIX. Yüzyılda hakimiyeti altında bulunan hristiyan milletlerin, ya istiklallerini elde etmek, yahut da yarı müstakil bir hale gelmek suretiyle devletten ayrılması sorunlarıyla uğraşmıştır. Zahirde 1789 Fransız İhtilal-i Kebirinin etkileriyle ancak özellikle büyük devletlerin Osmanlı imparatorluğunu küçültme siyasetiyle milli uyanışa soyunan Yunan, Sırp, Karadağ, Romen ve Bulgarlar Balkanların devletin elinden çıkışına sebep olmuşlardır. Nitekim bu sorunların bir uzantısı olarak Rusyanın 93 harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı- Rus harbi neticesinde Ayestefanos anlaşması ile kurmuş olduğu Büyük Bulgaristan Prensiğinin Avrupalı Devletlerce Berlin Antlaşmasıyla ortadan kaldırılıp Bulgaristan Emareti haline getirilmesi ve Makedonyanın da Osmanlı Devletine iadesiyle ikisi arasında kalan bölgenin de Şark-ı Rumeli adıyla mümtaz bir vilayet şeklinde teşekkülü Bulgaristanın 5 Ekim 1908 tarihinde bağımsızlığını ilan etmesine kadar Osmanlının Balkanlarda kalışını bir süre daha uzatmıştır. Biz bu çalışmada teşkilinden elden çıkışına dek Osmanlı Devletinde kalan ancak hristiyan valilerce yönetilen bu vilayetin 1299-1300 senelerine aid mecliste kabul yada redd olunan kanun ve kanun layihalarını hazırlayarak Osmanlının bu vilayetle alakalı hizmet ve düşüncelerinin anlaşılmasına katkı sağlamak istedik.

**Anahtar Kelimeler:** Şark-ı Rumeli, Meclis, Kanun ve Kanun Layihaları

**Title of the Thesis:** Accepted to the Assembly in the years 1299-1300 Orient-I Rumeliyle Relevant Laws and Declarations

**Author:** Onur DÜŞGÜL      **Supervisor:** Assist. Prof. Zeynep İSKEFIYELİ

**Date:** 30.10.2013      **Nu. of pages:** viii (pre text)+328 (main body) 174 (appendices)

**Department:** History of Modern Times      **Subfield:** Date

XIX of the Ottoman Empire. Century under the domination of the Christian nations, or to achieve the independence, or separation of the problems of the state by becoming involved with a semi-detached. The effects of the 1789 French Revolution-i Kebirinin outwardly, but particularly in large states reduction policy of the Ottoman Empire sprung to the national awakening of Greek, Serbian, Montenegrin, Romanian and Bulgarians in the Balkans have been the reason the output of the hands of the state. Indeed, as an extension of these problems, known as Russia's 93 war Ayestefanos agreement as a result of the 1877-1878 Ottoman-Russian war with his Great Principality of Bulgaria into the European States in the Treaty of Berlin chieftainship bring Bulgaria and Macedonia eliminated the extradition of the Ottoman Empire in the region between two of the Orient-distinguished name, then a province of Rumelia as to declare independence on October 5, 1908 until the formation of the Ottoman Empire in Bulgaria in the Balkans is a regress of more extended period of time. This study we investigated the formation of the hand, but Christian governors who ruled the Ottoman Empire until the release of this province in the years 1299-1300 to prepare observations to the aid of the Ottoman parliament and the law of acceptance law in this county, we wanted to contribute to the understanding of relevant services and ideas.

**Keywords:** Orient-i Rumeli, the Assembly, Laws and Declarations

## GİRİŞ

Şarkî Rumeli Vilayeti günümüz Bulgaristan'ının güneydoğu kısmını meydana getiren, konumu itibariyle önemli yer ittihaz eden mümtaz bir yerdir. Büyük gayretlerle hazırladığımız bu tez özelinde ilk eser ama genel olarak baktığımızda tek eser hüviyetinde değildir. Zira daha önce Şarkî Rumeli Vilayeti hakkında Süleyman Oğuz, Ali Kemal Balkanlı ve Mahir Aydın değerli çalışmalar kaleme almışlardır.

XIX. yüzyıl bilindiği üzere Osmanlı Devleti için hakimiyeti altında bulunan gayr-i müslim ahalinin, ya hürriyetlerini elde etmek ya da yarı bağımsız bir hale gelmek için çaba sarfettiği bir dönemdir. Sırplar, Romenler, Yunanlılar ve Bulgarlardan oluşan bu milletleri bağımsızlık mücadelesine sevk eden en önemli etken kendi milli uyanışları olmuş ise de ikinci etken ve önemi azımsanmayacak derecede mühim olan Rusya'nın Panslavizm politikası olmuştur.

Konumuzu yakından ilgilendiren Bulgaristan'daki milliyet hareketleri İstanbul'da bulunan Fener Rum Ortadoks Patrikhanesi'nin maksatlı idaresine bir tepki olarak başlamış ve yayılmıştır. Bulgarların Fatih Sultan Mehmed Han'ın İstanbul'u fethinden sonra dini yönden Fener Patrikhanesi'ne bağlanması yaklaşık 400 yıl herhangi bir sorun oluşturmazken Bizans İmparatorluğu'nu yeniden canlandırmak isteyen Patrikhane'nin Panhelenizm siyasetini takip ve bu maksatla Bulgarları geçmişinden uzaklaştırıp asimile etmek istemesi Bulgaristan'daki Rum Papazların idaresine karşı çıkılmasına sebep olmuş ve bütün bunlar milliyet hislerinin hortlamasına zemin hazırlamıştır.

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Osmanlı topraklarında yaşayan Ortadoks tebanın himaye hakkını kendisine yakıştıran Rusya Rum isyanının sebep olduğu Osmanlı-Rus Harbi esnasında Bulgarları tanıma fırsatı bulmuş ve hatta onlardan Ruslara yardım etmelerini istemiştir.

Bulgarların Osmanlı Devleti'ne karşı ilk isyanları 1841 senesinde Niş'de ortaya çıkmıştır. Kendilerinden fazla vergi alındığını ileri süren Niş'in zengin Hıristiyanları, fakir halkı tahrik etmeye başlamış ve sonunda köylüler istenilen vergileri ödemeyeceklerini bildirerek tahsildarlara karşı çıkmaya başlamışlardır.

Ortadoks tebanın hamisi sıfatıyla harekete geçen Rusya Niş ahalisinin Osmanlı idaresinden memnun olmadığı için isyan ettiğini görmek ve meselenin hallini yerinde

incelemek üzere özel bir memur (Ahmed Tevfik Bey) göndermişse de Osmanlı Devlet'inin aldığı tedbirler sayesinde yeni olayların çıkmasına meydan verilmemiştir. Neticede isyanın vergi meselesi ile hiçbir ilgisinin olmadığı ve sadece tahrik ile galeyana getirme yüzünden ortaya çıktığı anlaşılmıştır. Başibozuk bu tahrikkar insanların Niş'te meydana getirdiği zarar tazmin edilirken, köylülere bir miktar nakdi yardım yapılmıştır. Niş isyanı bastırılmasına bastırıldı ama Vidin'de bir diğer Bulgar isyanı patlak verdi. 1849 yılının Nisan ayında Vidin'e bağlı Boynica kasabesindeki Bulgarlar, Sırp asıllı bozguncuların da gayretleriyle Müslümanlardan ve devlet memurlarından şikayet ederek ayaklanmalarına sebep arayıp isyana başlamışlardır.<sup>1</sup> İsyanın büyümesine fırsat vermeyen Vidin Valisi Vasıf Paşa hadise mahalline bir miktar asker sevk etmiş ve bozguncuları isyandan vazgeçirmiştir. Kaçmayı başaran bir kısım isyancı Sırbistan'a sığınmıştır; fakat Sırbistan Prensi sığınmacıları iade etmiş ve mesele fazla büyümeden kapanmıştır. Bütün bunlara rağmen Vidin'de yaşayan Bulgarlar sürekli Sırbistan'dan gelen kışkırtmalara maruz kalmışlar ve 13 Mayıs 1850 tarihinde, buldukları mahallin subaşı ve zabıtlarını öldürmek ve Müslüman ahaliyi katletmek suretiyle evvelkinden daha büyük bir isyan hareketine girişmişlerdir.<sup>2</sup> İsyana haberi İstanbul'a ulaşınca vaziyetten tedirgin olan Babıali, Vidin, Niş, Silistre ve Sofya vilayetlerine gönderdiği emirler ile meselenin bir an önce ve suhuletle halledilmesini istemiştir. Fakat bu sırada isyanın daha geniş bir sahaya yayılmaya başlaması ve şehir merkezini tehdit etmesi üzerine, Vidin'in asilerin eline geçmesinden çekinen ağalar, muntazam asker bulunmaması sebebiyle, başibozuk asker kullanmaya karar vermişlerdir. Aynı zamanda, şehir meclisinde nüfuz sahibi olan bu ağalar başibozuk asker sevkine dair mecliste aldıkları karar Vasıf Paşaya da kabul ettirince, Vidin eşrafından Ali Ağa'nın idaresinde 18 Haziran 1850 tarihinde harekate başlanmıştır. Önce asilerin ele geçirdikleri Akçar Palangası, Lom ve Belgradcık'a girilmiş ve daha sonra Belgradcık kalesinde bulunan 3000 kadar asi ile yapılan müsadere neticesinde isyan bastırılmıştır.<sup>3</sup> Hadisenin bu şekilde zuhur etmesi üzerine, Vidin eşrafının kararına karşı bir şey yapamayan Vasıf Paşa azledilirken, Sırbistan'a sığınan bazı asiler de

---

<sup>1</sup> Ahmet Lütü, Tarih (Yay. M.Münir Aktepe), İstanbul 1984, IX, 41

<sup>2</sup> Mahir AYDIN, ŞARKÎ Rumeli Vilayeti (Ortaya Çıkışı-Tarihi-İlhakı) Doktora Tezi, TTK, Ankara, 1992,s-

<sup>3</sup> AYDIN, s-2

Rumeli Ordusu Müşiri Ömer Paşa'nın teşebbüsleri neticesinde köylerine dönmek zorunda kalmışlardır.

Diğer taraftan Rusya görünüşte Osmanlı topraklarında yaşayan Ortadoks tebaanın hukukunu korumak, gerçekte ise bu topraklar üzerindeki siyasi emellerini gerçekleştirmek arzusu ile Kırım Savaşını başlatmış ve karşısında Osmanlı Devleti'nden başka İngiltere ve Fransa'yı bulmuş ve neticede 1856 Paris Antlaşması'nı imzalamıştır. Bu anlaşma ile Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü teminat altına alındığı gibi Kara Deniz tarafsız bir konuma getirilmiş ve bu sularda donanma ve tersane bulundurulması yasaklanmıştır. Böylelikle Osmanlı Devleti'ne karşı hırçın ve tecavüzkâr tutumundan vazgeçmek mecburiyetinde kalan Rusya <sup>4</sup> bir taraftan Paris Anlaşmasının hükümlerini değiştirmek için çaba sarfederken diğer taraftan da kendi toprakları haricindeki Slavları, bağlı oldukları idareden ayırmaya matuf Panslavizm siyasetini takibe başlamıştır.

Slav Cemiyetlerinin Bulgaristan'daki gizli faaliyetleri devam ederken Bulgarlar da 1862 senesinden itibaren muhtelif komiteler kurmuşlar ve 1862-1868 seneleri arasında teşkil ettikleri çetelerle Bulgaristan toprakları üzerinde 9 defa isyana teşebbüs etmişlerdir. Fakat bu teşebbüsler özellikle Tuna Valisi Mithat Paşa'nın zamanında aldığı tedbirler sayesinde, neticesiz kalmıştır.<sup>5</sup> Bununla birlikte, Mithat Paşa'nın Tuna Valiliği'nden ayrılmasının akabinde, Yergöğü de teşhiz ettikleri 130 kadar komite mensubunu 18 Temmuz 1868 tarihinde harekete geçiren komiteciler yeni bir isyan başlatmışlardır. Asilerle yapılan birkaç müsademedен sonra vaziyeti İstanbul'a bildiren Tuna Valisi Sabri Paşa Vilayette kafi miktarda asker bulunmadığından bahisle yardım talebinde bulununca, Babiali de Şûrâ-yı Devlet reisi Mithat Paşa'yı isyanı bastırmakla vazifelendirmiştir.<sup>6</sup> Zaten Tuna Vilayeti hakkında vuku'f sahibi olan Mithat Paşa maiyetine bir miktar asker almış ve teslim olmaları için asilere ihtarda bulunmuşsa da müsbet bir neticenin elde edilemediğini görünce müsademeye karar vermiştir. 31 Temmuz 1868 tarihinde Bozluca Balkanı'nda meydana gelen müsademe ile komitecilerin tamamına yakın bir kısmı ele geçirilirken, diğerleri firar etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Böylece Osmanlı Devleti'ne karşı teşebbüs edilen bir

---

<sup>4</sup> Mahir AYDIN, Bulgar Meselesi, İstanbul 1986, s. 46

<sup>5</sup> Mahir AYDIN, ŞARKÎ Rumeli Vilayeti (Ortaya Çıkışı-Tarihi-İlhakı) Doktora Tezi, TTK, Ankara 1992, s-

<sup>6</sup> AYDIN, s-4

Bulgar İsyanı daha başarısızlıkla neticelenmiş ve komitecilerin hevesleri kursaklarında kalmıştır.<sup>7</sup>

Bütün bunlara rağmen Slav Cemiyetleri'nin Bulgaristan'daki gizli faaliyetleri devam etmiş, Bulgarlar da 1862 senesinden itibaren muhtelif komiteler kurmuşlar ve teşkil ettikleri çetelerle Bulgar topraklarında birçok isyana teşebbüs etmişler, teşebbüslerin hiçbirisi netice vermemiştir. Bu isyanların neticesinde Bulgarlar hariçten yardım almadıkça gayelerine ulaşamayacaklarını anlamışlardır.

Bulgarların istiklale giden yolda halletmeleri gereken mühim bir konu da kilise meselesidir. Zira Bulgarlar, Bulgaristan'daki komite faaliyetlerini istedikleri şekilde yürütebilmek için Fener Patrikhanesinin tesirinden kurtulmak mecburiyetindeydiler. Bulgarların bu husustaki ilk teşebbüsleri Fener semtinde bulunan arsasına Bulgarlara mahsus bir 'Papazevi' inşası için Stefanaki Bey'in 25 Mart 1849 senesinde BabiÂlî'ye yaptığı müracaatı olmuştur. Bu müracaatın Babıali tarafından müspet karşılanması üzerine bilahire istiklale kavuşacak olan kiliselerinin nüvesini meydana getiren Bulgarlar, 1856 Islahat Fermanı'nın gayrimüslimler lehindeki müsamahakar hükümlerden de cesaret alarak, Fener Patrikhanesi'nden kesin surette ayrılmaya karar vermişler ve 1860 senesinden itibaren Rum Patrik'in ruhani riyasetini tanımadıklarını açıkça ilan etmişlerdir. Hatta bu uğurda bazı Bulgarlar, İstanbul Katolik Ermeni Kilisesi'ne müracaat ederek Katolik mezhebine geçmişlerdir.<sup>8</sup>

Başlangıçta hadiselere müdahale etmek isteyen Babıali daha sonra Fener Patrikhanesinin nüfuzunun kırılması için Bulgarlar lehinde bir dereceye kadar tarafgir bir siyaset takibine çalışmışsa da meselenin Rusya tarafından istismarı karşısında 11 Mart 1870 tarihinde yayınladığı Eksarhlık Beratı ile Bulgar kilisesinin istiklalini ilan etmiştir.<sup>9</sup> On bir maddelik bu berat ile Bulgar Eksarhanelerin tesisi, teşkilatı, seçimi, hukuki statüsü ve Fener Patrikhanesi ile olan münasebetleri tesbit edilmiştir. Beratın en mühim maddelerinden biri olan onuncu madde ile de Bulgar Eksarhlığı'nın dini idaresine bırakılan yerler belirtilmiştir ki Silistire'den Vidin'e ve Köstendil'den Bergos'a kadar olan bu saha istikbaldeki Bulgar devletinin coğrafyasını meydana getirecektir. Eksarhlık beratının ilanı Bulgarların memnuniyetini belirten

---

<sup>7</sup> AYDIN, s-4

<sup>8</sup> AYDIN, s-5

<sup>9</sup> AYDIN, s-6



teşekkürnamelerini Babıali'ye takdimlerine sebep olurken bu konunun Ortadoks mezhebinin dahili bir meselesi olduğunu ve Osmanlı Devleti'ni ilgilendirmeyeceğini Fener Patrikhanesi tarafından itirazla karşılanmıştır. Bu itirazı kabul etmeyen Babıali Beratin din ve mezheple ilgisinin bulunmadığını sadece Rum ve Bulgar milletleri arasında uzun zamandan beri devam etmekte olan bir ihtilafın Osmanlı Devleti'nin hukukuna göre halledilmek istendiğini bildirmiştir. Daha sonra Rus ve Sırp Sinodları'nın aynı mealde fikir beyan etmeleri üzerine hiçbir taraftan destek bulamayan Patrikhane Bulgar Kilisesi'nin tesisini kabul etmemekle birlikte bu konuda fazla bir şey yapamamıştır.<sup>10</sup>

Kilise meselesinin bu şekilde hallinden sonra Rusya da Osmanlı Devleti'ne karşı takip ettiği siyasetine tehditkar hükümler getiren Paris Antlaşması'nın en hararetli müdafii olan Fransa'nın 1870 yılında Prusya'ya mağlup olması üzerine 15 seneden beri beklediği fırsatı elde etmiştir.<sup>11</sup> Zira 31 Ekim 1870 tarihinde Paris Antlaşması'nda imzası bulunan devletlere birer nota göndererek Kara Deniz'in tarafsızlığına dair olan bu sularda tersane ve donanma bulundurulmasını yasaklayan hükümleri artık kabul etmeyeceğini bildirmiştir. Bu durum karşısında ilgili devletler, ya kayıtsız bir siyaset takip ettikleri ya da Rusya'ya cephe almak istemedikleri için itirazda bulunmayınca Almanya başvekili Bismarck'ın teklifi ile Londra'da bir protokol tertip edilmiş ve 13 Mart 1871 tarihinde imzalanan Londra Mukavelenamesi'ne göre Paris Antlaşması'nın ruhunu meydana getiren maddeler değiştirilmiştir. Bundan sonra Rusya, Osmanlı Devleti'ne karşı harekete geçebilmek için, kendisini Avrupa Devletleri nazarında haklı gösterecek mazeretler aramaya başlamış ve bunu da Balkanlarda Slav ahalinin Osmanlı idaresinden memnun olmadıkları için isyan ettikleri intibasını uyandırmakla yapmaya çalışmıştır.

Slav Cemiyetleri vasıtasıyla 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Balkanlarda tahriklerde bulunan Rusya Londra Mukavelenamesi'nden sonra bu türlü faâliyetlerini artırınca ilk olarak Hersek İsyanı meydana gelmiştir. 1875 Haziran'ında basit bir vergi bahanesiyle başlayan bu isyana Rusya'nın asileri himaye ve Osmanlı Devleti'nin ise tavizkar bir şekilde yaklaşması üzerine hadise büyümüş ve kısa bir süre sonra uluslararası bir mesele haline gelmiştir.

---

<sup>10</sup> AYDIN, s-6

<sup>11</sup> AYDIN, s-6

Hersek İsyanı'nın devam ettiği bir sırada Bulgar bozguncular da 21 Eylül 1875 tarihinde Zagralar Vaka'sı olarak biline yeni bir isyan hareketine giriştilerse de bu hareketlerinde başarı elde edememişlerdir. Bu başarısızlık en çok Rusya'yı rahatsız etmiş ve İstanbul sefiri General İgnatyef Sadrazam Mahmud Nedim Paşa'ya yaptığı tesir sonucunda isyana mani olan devlet memurlarını azlettirirken yakalanan asileri serbest bıraktırmıştır.<sup>12</sup>

Zagralar Vakası'ndan sonra bir toplantı yapan Bulgar komiteciler ellerinde bulunan mevcut şartları değerlendirmişler ve 1876 yılının Nisan ayında bir kez daha isyana tevessül etme kararı almışlardır.<sup>13</sup> Ayrıca Bulgar komiteciler isyana halkın da iştirakini sağlamak için çok yoğun bir çaba sarfetmişler ve bu maksatla Türklerin Bulgarları katledeceği, evsiz barksız bırakacağı gibi asılsız haberler neşrederlerken Çerkes kıyafeti giydirdikleri komite mensupları ile Bulgar köylülerine baskınlar düzenlemişlerdir. Diğer taraftan çeşitli hazırlıklar yapılmış ve bu meyanda gerek Rusya'dan gönderilen ve gerekse ahaliden toplanan paralarla satın alınan silahlar belirli yerlerde depolanmış, sopalar, süngüler, kesici aletler hazırlanmış isyan esnasında meydana gelecek hasarın tazmini merkez komite tarafından vaadedildiğinden köylülerin eşyası listeler halinde tespit edilmiş ve çok kıymetli olanlar ise toprağa gömülmek sueretiyle muhafaza edilip saklanmıştır. Babıali ise bütün bu olanlar karşısında suskun kalmış, Edirne Valisi Akif Paşa'nın ikaz ve yardım taleplerini, her defasında cevapsız bırakmıştır.

Bütün bunlara rağmen 24 Nisan 1876 tarihine kadar hazırlıklarını tamamlayamayan komiteciler kendi aralarında bir toplantı düzenleyerek isyanın başlama tarihini ertelemişlerdir. İsyan hazırlığını duyan Bulgar köylüleri isyana iştirak etmiş ve hadiseler kısa zamanda geniş bir alana yayılmıştır. Rusya'nın baskısını üzerinde hisseden Babıali bir süre sessiz kalmış meselenin ciddiyeti sebebiyle asker sevkine karar vermiş ve kısa zamanda silahlarını teslim edenler sağ olarak, diğerleri ise, müsademeler neticesinde isyandan vazgeçirilmiştir.

Bu isyan neticesinde 400 kadar Türk 3000 civarında Bulgar hayatını kaybetmiştir<sup>14</sup>; fakat Türkler müdaafasız oldukları için vahşice katledilmişler Bulgarlar ise kendi başlattıkları isyanlar neticesinde telef olmuşlardır. Bu isyanlar nihayetinde Osmanlı

---

<sup>12</sup> AYDIN, s-7

<sup>13</sup> AYDIN, s-7

<sup>14</sup> AYDIN, s-8

Devleti büyüklüğünü bir kez daha göstermiş zarar gören halkın zararını temin edip, yaralarını sarmış, tahrip olan evleri yeniden yaptırmış ve suçluları da cezasız bırakmamıştır.

Bulgar İsyanı'nın meydana gelmesini kendileri için fırsat olarak değerlendiren Rusya, Avusturya ve Almaya'yı da yanına alarak hazırladıkları Berlin Memorandumu'nu 1876 Mayıs'ında Babıali'ye tebliğ etmişlerse de, Osmanlı Devleti'ni yalnız bırakmak için hazırlanan bu taslak metin İngiltere'nin sert tepkisiyle karşılaşınca diğer devletler tarafından kabul edilmiş olsa da hükümsüz kalmıştır. Bunun üzerine Rusya boş durmayacak bir taraftan Sırbistan ve Karadağ'ı Osmanlı Devleti'ne karşı harekete geçirecek bir taraftan da İngiltere'nin düşüncesini kendi düşüncesiyle paralel hale getirmek için yoğun bir diplomasi savaşı verecektir. Rusya yaptığı bu çalışmalarının neticesini alacak nihayetinde İngiltere Osmanlı aleyhine çalışmaya başlayacak, Avrupa'da Türklerin Bulgarları katledip, evleri ve köyleri yaktığı gibi bir takım iddialarla ilgili meseleler çok kısa bir zamanda Hıristiyanlık-Müslümanlık mücadelesi haline getirilecektir. İşin en ilginç tarafı Avrupa'nın bu mesnetsiz haberlere inanması ve Bulgar isyanlarına destek vermesidir.

Avrupa devletlerini kendi safına çekmeyi başaran Rusya, Sırbistan ve Karadağ'ın mağlup olduklarını görünce Osmanlı Devleti'ne sert bir ultiimat vererek yaptığı askeri harekati en kısa zamanda durdurmasını istemiştir. Osmanlı Devleti'nin lehine olmayan bu şartları gören İngiltere meseleyi müzakereler yoluyla halletme maksadı ile ilgili devletleri İstanbul'da toplanmak üzere planlanan Tersane Konferansı'na katılmayı razı etmiştir. Ancak bu konferansta Osmanlı Devleti'nin hakimiyet anlayışını zedeleyecek kararların görüşülmesi, Babıali'yi çok kızdırmış ve Rusya ile savaşa girme pahasına bütün istekler reddedilmiştir. Bu tavrı amaçlarına uygun bulan Rusya bir taraftan savaş hazırlıklarına başlarken diğer taraftan Bulgaristan ve Avusturya ile antlaşmalar imzalıyor muhtemel bir Osmanlı-Rus savaşında Osmanlı Devleti'nin yenilmesi durumunda toprak paylaşımı yapıyordu.

Rusya Balkanlardaki Hıristiyan nüfusun korunması ve hakimiyeti altına alınmasını kendinde görmüş ve Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmiştir. Osmanlı-Rus Harbi başladığı sırada Avrupa'nın güçlü devletleri olan İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya ve Avusturya tarafsızlıklarını belirtirlerken Romanya, Sırbistan ve Karadağ Rus ordusu

taraflarında yer almışlardır. Şiddetli çatışmalar Tuna ve Doğu Anadolu olmak üzere iki cephe ve Osmanlı donanmasının üstünlüğüne rağmen bir kara savaşı şeklinde cereyan etmiştir. Muharebeler esnasında hemen hemen her yerde başarılar elde edilmişse de, mali sıkıntı, askerler arasında meydana gelen uyuşmazlıklar, tecrübeli subayların eksik oluşu, harbin saraydan idare edilmeye çalışılması gibi bir takım sebepler Osmanlı ordularının mağlubiyetini hazırlamıştır. Neticede Ruslar doğuda Erzurum önlerine batıda ise İstanbul sınırlarına kadar gelmiştir.

Babiali vaziyetin kötü oluşu karşısında harbin durdurulması için Paris Antlaşması'nda imzası bulunan devletlere müracaat etmiş yardım göremeyince doğrudan doğruya Rus Çarı ile görüşerek mütareke teklifinde bulunmuştur. Bu teklif kabul edilince anlaşma sağlanmış ancak diğer devletler endişe içinde olayları takip etmeye başlamıştır. Avrupa devletlerini endişeye sevk eden Rusların İstanbul önlerine kadar rahat bir şekilde gelmeleri olmuştur. Bunun neticesinde İngiliz donanması Büyükada önlerine kadar gelmiştir.<sup>15</sup>

13 Temmuz 1878 tarihinde imzalanan Berlin Antlaşması, Ayastefanos Antlaşması ile tesis edilmiş olan 163.965 kilometrekarelik Büyük Bulgaristan'dan Şarkî Rumeli ve Makedonyayı alarak geriye kalan toprakları Osmanlı Devleti'ne vergi veren ve müstakilen yönetilen 63.972 kilometrekarelik Bulgaristan Emeti haline koymuştur.<sup>16</sup>

Berlin Antlaşması'nın 1-12. maddeleri Bulgaristan, 13-22. maddeleri ise Doğu Rumeli'yi ilgilendiriyordu. Antlaşma, 1908 yılına kadar Osmanlı-Bulgaristan ve Bulgaristan-Düvel-i Muazzama ilişkilerini düzenliyordu. Antlaşma ile Tuna Vilayeti'nin Sofya, Vidin, Rusçuk, Tırnova ve Varna Sancakları üzerinde bir Bulgar Prensiği kuruldu, böylece buraların Türk halkı, anavatandan koparıldı. Diğer yandan Edirne Vilayeti'nin Filibe (Plovdiv) ve İslimlie (Sliven) sancakları üzerinde imtiyazlı Doğu Rumeli Vilayeti kuruldu. Sırbistan'a bağımsızlık verildi. Berlin Antlaşması'nın 15. ve 17. maddeleri aslında bölge üzerinde Osmanlı Devleti'ne önemli haklar tanıyordu. Bununla beraber antlaşmanın 23. maddesi, Makedonya vilayetlerinde Avrupa devletlerinin denetiminde ıslahatlar yapılmasını öngörüyordu. Bu durum daha sonraki dönemde bölge üzerindeki müdahalelere açık kapı bırakmıştır.

---

<sup>15</sup> AYDIN, s-9

<sup>16</sup> AYDIN, s-9

Bu Anlaşmaya göre Şarkî Rumeli Vilayeti, siyasi ve askeri bakımdan doğrudan doğruya Osmanlı Devleti'ne bağlı olup, bir Hıristiyan vali tarafından mümtaz bir vilayet olarak idare edilecektir. Vali ise 5 seneliğine tayin olacaktır...

Diğer taraftan Osmanlı Devleti'nin bu tarihe kadar imzalamış olduğu ve imzalayacağı her türlü antlaşmalar bütün Osmanlı vilayetleri gibi Şarkî Rumeli Vilayeti'nde de geçerli olacaktır.

Şarkî Rumeli Vilayeti, doğudan Karadeniz, kuzeyden Bulgaristan, batıdan yine Bulgaristan ve Selanik, güneyden ise Selanik ve Edirne vilayetleri ile çevrili olup Berlin Antlaşması'nda bu hudutlar açıkça belirtilmiştir.<sup>17</sup>

### **1878-1885 Yılları Arasında Doğu Rumeli Türklerinin Genel Durumu**

Rusya, 19. yüzyıldan itibaren, Balkanlar ve Anadolu'daki Hıristiyan tebanın hamiliğini üstlendi. Balkanlarda izlediği panslavist politika ile de bölge halkını ayaklanmaları için kışkırttı. Bu uygulamadaki amacı hiçbir zaman bu milletlerin kendi bağımsızlıklarını kazanmaları değil, sürekli genişleyen Rus İmparatorluğu'nun parçaları olmalarını sağlamak oldu. 1857'de Rusya'da teşkil edilen Slav İttihat Cemiyetleri bu siyasetin uzantılarıdır. Balkanlardaki Slav unsurları ayaklandırmak maksadıyla cemiyet memurları, Bosna- Hersek ve Bulgaristan Slavlarını propagandalar yaparak kışkırtmaya başladılar. Bunlar kendilerine karşı sempati uyandırmak için Hıristiyan halka kilise ve okul inşasında kullanılmak üzere önemli miktarlarda para verdiler ve sair yardımlarda bulundular. Siyasetin bu aşamasının sonrasında ise galeyana gelen halkı Türklere karşı saldırmaya teşvik ettiler. 1877-1878 Türk-Rus Savaşı bunun için bir ortam oluşturdu. Rus orduları, Türk topraklarına girmeye başladı. Bulgarlarla işbirliği ederek açıkça Rumeli Türk halk kitlelerine karşı katliam hareketlerine giriştiler. Birbiri ardından devam eden bu katliamlar, daha ilk günden itibaren bir "ırk ve Türk imhası" şeklini aldı. 27 Ağustos 1877 günü İngiltere'nin İstanbul Büyükelçisi H. Layard'ın İngiliz Hariciye Nazırı Lord Derby'e yazdığı bir mektupta, Rusya başta olmak üzere bazı devletlerin bütün Türk toplumunun Bulgaristan ve Rumeli'den sürülmesi isteklerinden bahsedilmektedir. Nitekim 1877-1878 savaşıyla elde ettiği kazançları Berlin Kongresi'yle sınırlandırılan Rusya, Sırbistan ve Romanya'nın bağımsızlıklarının

---

<sup>17</sup> AYDIN, s-10

tanınmasına ve Osmanlı himayesinde Bulgar Prensiği kurulmasına vasıta olmuştu. Elde ettikleri menfaatler sebebiyle Sırlar ve Bulgarlar, II. Alexandre'ı kurtarıcı olarak görmüşlerdi. Fakat Rus Hükümeti'nin esas gayesi, Slav kardeşlerini kurtarmak değil, onları kendi menfaatleri yönünde kullanmaktı. Rusların bu menfaatleri ortaya çıkınca Güney Slavlarının milliyetçi zümreleri Çar Hükümeti'nin bu siyasetine karşı ayaklandılar. Bulgaristan'da da Rus düşmanlığı baş gösterdi ve memleketlerinin bir "Rus Eyaleti" olmasına engel olmak için 1885-1914 yılları arasında daima Rus aleyhtarı bir politika izlemeye çalıştılar. Berlin Antlaşması'nın ortaya çıkardığı yeni düzen, Sırp ve Bulgarların Rus aleyhtarlığı ile birleşince Rusların bölgeden tasfiyesi daha da çabuklaştı. Fakat Ruslar ülkeyi terk ederken özellikle Türklerle meskûn yerlerde geriye sadece yakılıp yıkılmış harabe edilmiş şehir, kasaba ve köyler bıraktılar.

Berlin Antlaşması ve Doğu Rumeli kânunları bu vilayette yaşayan halkın her türlü güvenliğini garanti altına almakta idi. Örneğin, Berlin Antlaşması'nın 12. maddesi, (Ayastefanos Antlaşması'nda 11. madde) Müslümanların mülkiyet hakkını tanıyordu. Madde, yerlerini terk eden veya göç eden ahalinin geriye bıraktığı mal ve mülkünü koruyabileceğini ve üçüncü kişiler aracılığı ile işletebileceğini hükme bağlıyordu. Buna dayanarak daha önce yurtlarını ve evlerini terk eden Doğu Rumeli Türkleri de geri dönmeye başladılar. Fakat ne yazık ki bu kânunların bazı Bulgar memurları tarafından yeterince uygulanamaması yüzünden, ortaya kötü sonuçlar çıktı.

### **Berlin Antlaşması Sonrasında Doğu Rumeli'de Bulgar Siyaseti**

1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'nın ardından Rusların bölgeden çekilmesi ve Berlin Antlaşması'yla getirilen yeni düzenleme ile oluşan Doğu Rumeli Vilayeti imparatorluk toprağı olarak görünüyordu. Ama burada hâkimiyet fiilen Bulgarların eline geçecekti. Nitekim vilayete ilk vali olarak Aleko Paşa atandı. Bulgar yanlısı bir tutum izlemesi ve Rus komiseriyle işbirliği yapması bölgede Bulgar nüfuzunu artırdı. Rusya'nın tutumu ve Osmanlı'nın pasif kalışı bu ortama zemin hazırlamıştı. Fakat bölge halkı kendilerine yönelik baskılar karşısında Osmanlı idaresinden destek göremeyince kendilerini korumaya yöneldiler. Aleko Paşa'nın 5 yıllık valiliği sırasında, Bulgarlar her alanda Doğu Rumeli Vilayetini ele geçirdiler. Daha sonra bölgeye Babîâli tarafından Vilayet müsteşarı Gavril Efendi tayin edildi. Fakat Gavril Paşa, Aleko Paşa'dan daha milliyetçi davrandı ve Bulgarları korudu. Bu tutumlar Bulgarların Doğu Rumeli ile birleşme

isteğini körükledi. “Doğu Rumeli” adı vilayetin coğrafî adı olarak “Osmanlı” olduğunu tescil ediyordu. Bununla birlikte bu adlandırma Bulgarlar tarafından hiçbir zaman kabul edilmedi. Bulgarlar açısından Doğu Rumeli, Ayastefanos Antlaşması ile kaybettikleri Bulgaristan’ın bir parçası idi ve bu ayrılığı bir türlü kabul edememişlerdi. Bu nedenle vilayete “Güney Bulgaristan” diyorlardı. BabıÂlî’nin kayıtsızlığı ise Bulgarların askerî güçlerini artırmalarına sebep oldu. Rus geçici yönetimi devresinden itibaren, bölgedeki Rus yöneticilerinin de telkini ile Doğu Rumeli Bulgarları arasında Bulgaristan’la bir gün birleşebilecekleri fikri yaygınlaşmaktaydı. Bu arada Ortodoks Kilisesi papazları da köy köy dolaşarak Doğu Rumeli’nin Bulgaristan’ın ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade etmek suretiyle, tarihi Bulgar devletinin yeniden doğmasının Hz. İsa tarafından bugünkü Bulgar nesline verilen mukaddes bir görev olduğunu anlatmaktaydılar.

18 Eylül 1885 tarihinde başlayan Filibe ayaklanması Şar-ı Rumelinin Bulgaristan Emaretince ilhakıyla neticelenmiş, Osmanlı Devleti bu durumda askeri olarak sessiz kalmak durumunda kalmış, Bulgaristanda 5 Ekim 1908 tarihindeki bağımsızlığına kadar bu vilayet ile birlikte Osmanlıya vergi vermeye devam etmiştir.

#### **Çalışmanın Konusu:**

Tezimizin konusu hicri 5 Muharrem 1299 ile 14 Zilhicce 1300 senelerinde Osmanlı Devletinde Şarkî Rumeli ile alakalı meclise sunulan BOA.A.MTZ(04) numaralı 204 gömlek üzeri vesika, 337 görüntüden oluşan muhtelif konulardaki kanun ve kanun layihalarının hazırlanmasıdır.

#### **Çalışmanın Önemi:**

Bu tezin önemi Osmanlı’nın harp harici bir bölgeye bakışının nasıl olduğu, o bölgeyi nasıl sahiplendiği, müslim yada gayr-ı müslim tebaayla alakalı nasıl düzenlemeler yaptığı ve tabaasına bakışı, gene bu vilayet bir kesit olmak üzere Osmanlı Devletinin bir bölgede uzun kalmasının sınırlarının buralarla alakalı yapılan düzenlemeler içerisinde saklı olduğunun anlaşılmasına katkı sağlamak düşüncesidir.

#### **Çalışmanın Amacı:**

Tezimizin amacı Şarkî Rumeli bölgesiyle alakalı gerek tarihi, gerek hukuki, gerekse şehir tarihçiliği açısından çalışma yapacak olan araştırmacılara bir kolaylık sağlamak

düşüncesidir. Zira biz 1299-1300 seneleri arasında meclisçe bu vilayetle alakalı yapılmış olan bu kanun çıkarma faaliyetlerinin değerlendirilmesinden, gerek bölgenin nüfusu, gerek eğitim durumu, gerek dini yapısı, gerek imar durumu, gerek adli konularla alakalı bilgi sahibi olabiliriz, biz ileride bu konuda çalışacak araştırmacılara bu bilgi ve belgelerin çevirilmesiyle bir kolaylık sağlamış oluyoruz.

### **Çalışmanın Yöntemi:**

Tezimiz 1299-1300 senelerindeki muhtelif kanun layihalarının çevirisiyle bu yönde araştırma yapacak araştırmacıların istifadesi için çevirilerde evvela belegelerin tarih sırasını takib ettik, fakat çeviriden sonra bölümlendirmelerde daha anlamlı olması için kanunları kendi aralarında sınıflandırarak bölümleri anlamlı hale getirmeye gayret ettik.



## **BÖLÜM 1: RUMELİ-İ ŞARKÎ'NİN TERTİP VE DÜZENİ İLE FİLİBE VE İSLİMİYE SANCAKLARI HAKKINDA KÂNUN LAYİHALARI**

### **1.1. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nde Yapılacak Masraflara Dair Kânun Layihası ve Zeyli**

Evrak numarası : 1515

Tesvid tarihi : 29 Rebû'l-evvel sene 99

Tebyîz tarihi : Selh Rebû'l-evvel sene 99 – 7 Şubat sene 97

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

Vilâyet-i celîlerinden bin sekiz yüz seksen iki sene-i mâliyesi müvâzene-i umûmiyesini hâvî meclis-i umûmi-i vilayetden bi't-tanzîm fî 27 Safer sene 99 tarihli ve yirmi yedi numaralı tahrirat devletlerine leffen irsal olunan cedvel ile kânûn lâyihası ve zeyli Şûrâyı Devlet ve meclis-i mahsûsa-i vükelâda tedkîk ve mutâla'a olundu vâridât cedvelinde kısm-ı âdîsi nizâmât-ı mevzû'a ile devlet-i vilâyete bırakmış olduğu vâridât mu'ayyen ve gayr-ı mu'ayyeneden ve fevka'l-âde kısmı dahi muhtâcîn ahâliye ikrâz olunan meblağın güzeştesinden ibâret olduğu gibi masârifât cedvellerinin kısm-ı âdîsi idâre-i merkeziye ise livâ ve kazaların tahsîsât-ı naktine ve masârifât-ı gayr-ı melhûzasına ve fevka'l-âde kısmında mefrûşâtla hükümet bağçesi vesairenin ta'mîrine ve evkâf mü'ellîlerine verilecek mebâliğa karşı tahsîs olunan masârifâta dair ulub umûm-ı vâridâtın seksen bir milyon beş yüz yirmi beş bin iki yüz elli üç kuruşa bâliğ olduğu ve masârifât dahi tahmîle ol mikdardan ibâret olarak bu derecenin tevâzün tamam tahtında bulunduğu anlaşılmiş olmağla esasen şâyâna kabûl görünmüşdür ancak nizâmname-i dâhilînin dört yüz doksan dördüncü maddesinde vâli-i vilâyete senevî altun olarak üç yüz bin ve masârif-ı müteferrika olmak üzere yüz bin cem'ân dört yüz bin kuruş verileceği ve bunun tezyid ve tenkîsi câiz olamayacağı muharrer olduğu halde bûdcenin birinci kısmında zât-ı devletlerinin maaş ve masârif-ı tefrikası olan dört yüz bin kuruşdan başka seksen bin kuruşdan başka seksen bin kuruş masârif kuruş emre olmak üzere yüz kırk bin kuruş fazla tahsîsât gönderilmiş ve bundan tahsîs ve i'tası hakkında nizâmnamede sarâhat olmayub mezkûr dört yüz doksan dördüncü madde de dahi vâli-i vilâyete mahsus ma'niyâtda tezyîd ve tenkîzi caiz olamayacağı münderic bulunmuş

olmasıyla eğerçe şu iki kalem akçeden devriye masrafı geçen sene bütcesinde de mutayyir olarak vilâyet-i sâire-i şâhâne vilâyetine dahi masârif devriyelerin olmasına nazaran kabul olunmuş ise de devriye masârıfı ahzı vâlilerin dâhil-i vilâyeti devr ve teftîş etmeleriyle şurûd olmak hasebiyle bunun ma'niyâtı sırasına konulmuş nizâmnâme-i dâhilî ahkâmına mugâyir olacağından ve fakat devr ve teftîş evvel olduğu halde ol bâbda vuku'bulacak masârıfın valinin masârıf-ı müteferrikası için mahsus olan yüzde bir kuruşdan tesviyesi kâbil olamayacağı encümen-i dâ'imîce musaddak olur ise verilecek karar üzerine nihayet seksen bin kuruş tecavüz etmemek şartıyla valinin ve masârıf-ı devriye alınması muvâfık-ı usûl olacağından zikr olunan iki kalem mebâliğin karavî tahsîsâtının sarâhat ve me'zûniyet nizâmıye olmamak cihetiyle ahzından sarf-ı nazar olunmak ve devriye tahsîsâtının dahi devr ve teftîş olmasıyla meşrûtan ve encümen-i dâ'imînin muvâfikiyetiyle müte'addiden sarfı câiz olmak üzere bûdcenin tasdîki ve birde vâridât ve masârıfâtın sene-i sabıkaya nisbetle hangisine ne mikdar zam ve hangi tahsîsâtın nakde tenzîlât icra olunduğu def'aten anlaşılmaq için ale'l-umûm bûdceleri sene-i sabıka vâridât ve masârıfâtını dahi şâmil olması ve beynlerinde mevcûd olan az çok farkın dahi başkaca bir sûtunda gösterilmesi nizâmnâme-i dâhilînin dokuz numaralı zeylinin yetmiş beşinci maddesi mukteziyyâtından iken vilayetce bûdce tanzîminde buna ra'iiyet olunmayub yalnız yeni sene vâridât ve masârıfâtın derciyle iktifâ edilmekde olduğundan ba'demâ bûdcenin usulüne tevfiikan tanzîm ettirilmesi hususunda savb-ı devletlerine tebliği tezkire ve tenzib kılınmış ve lede'l-istizâne irade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî dahi ol merkezde şeref-müte'allik buyrulurak mezkûre bûdce ile kânûn lâyihası ve zeyli olan defterin musaddak sûretleriyle leffen taraf-ı vâlâlarına irsal olunmuş olmağla ale'l-usûl icrâ-yı îcâbine himmet buyrulması siyakında şukka İrade-i seniyye evrak odasına verilmiştir.

## **1.2. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nin Tadilat ve Erkanı Hakkında Kânun Layihası**

Evrak numarası : 1183

Tesvid tarihi : 17 Rebû'l-evvel sene 99

Tebyîz tarihi : 20 Rebû'l-evvel sene 99 – 27 Şubat sene 97

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

Rumeli-i Şarkî yerlülüğü hakkını ihrâz idecek olanlar hakkında tanzîm ve meclis-i umûmi tarafından kabul olunan kanûn lâyihasında esbâb-ı mûcebeye mazbatası

suretiyle beraber gönderildiği ifadesine dair varid olan fî 12 Rebû'l-evvel sene 99 tarihli ve yüz yetmiş iki numaralı tahrirat-ı devletleri Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale lâyiha-i mezkure münderecâtı esasen yerlülük hakkından müstefid olması lazım gelen kesânın sıfât ve ahvâlini ve tebe'a-i devlet-i Aliyye ve ecnebiyeden bu hakkı ihrâne etmek isteyenlerin hâ'iz olmaları îcâb iden evsâfı ve yerlülük hakkının ziyâ'ına ve ba'de's-sukûd iktisâbına bâdî olan hâlâtın ta'yînini mutazammın olduğu gibi esbâb-ı mûcebe mazbatası me'âli dahi lâyiha-i mezkurenin esas tanzîminin münâme-i dâhilîsinin yerlülük hukûkuna dair olan ahkâmının te'mîn-i icrââtı kaziyesine îtinâ ile beraber bu sırada görülen lüzum üzerine tâbi'în-i Osmâniye kânûnunu ta'dîlen bazı ahkâm derc ve ilâve edildiği müştemil olub vâkı'an Rumeli-i Şarkî Nizâmname-i dâhilîsinin on birinci maddesi hükmünce vilayetin kavânîn ve nizâmât Devlet-i Âlî'yece menâfi' ve ihtiyâcât-ı mahalliyeye muvâfık add olunan ta'dîlâtı icrâyâ salâhiyeti var ise de kavânîn-i mezkure vilayetin idâre-i dâhiliye ve adliyesine ta'alluku olacak şeyler olub tâbi'iyet-i Osmaniye kânûn ise sarf-ı hûkûk mahsûsa-i saltanat-ı seniyeyi hâvî olduğu ve Rumeli-i Şarkî vilayeti dahi telkilât-ı esâsiyesi iktizasınca doğrudan doğruya ve bila kayd u şard bu kânûna tâbi' bulunduğu halde yerlülük hukûkuna dair nizâmname-i dâhilîde münderic ahkâmın te'mîn-i icrââtı vesilesiyle umûmi ve siyâsi hükmünü hâ'iz olan kânûn-ı mezkurî ta'dîl etmek ve hatta mevâd-ı mündericesini aynen alubda vilayete mahsus bir kânûn şekline koymak vilayetin salâhiyet nizâmîyesi haricinde görüldükden başka sâlifü'z-zikr lâyiha münderecâtının nizâmname-i dâhilî ahkâmıyla tatbîkâtına gelince nizâmname-i mezkurun yirmi üçüncü maddesinde gerek Rumeli-yi Şarkî'de tevellüd iden ve gerek bin yüz yetmiş yedi senesi Kanûn-ı sânisinin birinci gününden evvel evrâd-ı ittihâz-ı mesken itmiş bulunan bi'l-cümle teba'a-i Devlet-i Âlî'ye'nin Rumeli-i Şarkî yerliliğinden müstefid olacakları ve teba'a-i Devlet-i Âlî'ye'den her kimse Rumeli-yi Şarkî'de ittihâz-ı mesken eyledikten sonra bir sene müddet ikâmet ider ise Rumeli-i Şarkî yerliliğini ihrâz eyleyeceği ve Osmanlı sıfatından sükûd veya valinin me'zûniyeti olmaksızın ecnebi askeri silkine duhûl Rumeli-yi Şarkî'de bir yerlilik sıfatının dahi ziyâ'ını muceb olacağı muharrer olub bina-berin yerlilik hakkına mazhariyetin mevkûfun aleyh olan şerâ'id-i nizâmîye-i Devlet-i Âlî'ye'den olmak ve bir sene Rumeli-yi Şarkî'de ikâmet itmekmaddelerine münhasır ve yalnız tâbi'îni değiştirmek ve elinde ruhsatı olmaksızın asker-i ecnebiye silkine girmek bu hakdan mahrumiyeti müstelzim iken lâyiha-i mezkurede cünha ve cinâyet ve fesâd

ve emniyeti suistimal töhmetiyle münhem ve hukûk-ı medeniyeden iskâd cezâsıyla mahkûm olanların ve izhâr iflâs idübde i'âde-i i'tibâr etmeyenlerin yerlülük hakkında mahrûmiyeti gibi nizâmnâme mu'ayyen olan şerâ'id hilâfından bir takım takayyüdât ile hakk-ı mezkurdan istifâde tarîk-i müşkilâta düşürülmek istenilmesiyle nizâmnâme-i dâhilînin bâlâda muharrer ahkâmı hâricine çıkıldığı anlaşılması ve esbâb-ı mebsûtaya binaen mezkur lâyiha'nın reddiyle keyfiyetin savb-ı devletlerine teblîği şûrâyı mezkûr Tanzîmât Dâiresinden bâ mezbûd ifade ve zikr olunan lâyiha aynen ve leffen taraf-ı vâlâlarına i'âde kılınmağın ber vech-i muharrer îcâbının îfasına himmet buyrulmaları siyâkında şukka.

### **1.3. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nin İç Düzeni ve Nizamı Hakkında Kânun Layihası**

Evrak numarası : 4

Tesvid tarihi : 3 Cemaziye'l-evvel sene 99

Tebyîz tarihi : 5 Cemaziye'l-evvel sene 99

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

Vilâyet-i celîleri nizâmnâme-i dâhilîsi ile zeylerinin bu kere tashîh ve tab' ve temsîl ettirilen nüsha müsaddıklarından çend-i kıt'asının irsali hakkında varid olan fî 29 Rebû'l-evvel sene 99 tarihli ve altı yüz yetmiş dokuz numaralı tahrirat-ı devletleri mutala'a-i güzâr senâveri olmuş ve nüsha-i matbû'adan on kıt'ası savb-ı vâlâlarına gönderilmiş olduğu beyanıyla cevapname-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Rumeli-i Şarkî Vilâyeti

Aded 679

Başvekâlet-i makam-ı celîline

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Rumeli-yi Şarkî'de nizâmnâme-i dâhilîsi ile zeylerinin Türkçe tercümesinde görülen sehveyân üzerine icrâ tashîhiyle nüsha-i musaddıklarının yeniden tab' ettirilmesi mukarrer idüğü akdemce şeref-vârid olan fî 14 Zilhicce sene 297 tarihli ve yüz atmış dört rakamlı tahrirat-ı sâmi-i vekâlet-penâhîleri iş'âr buyrulmuşdu karar-ı mebhûsenin fi'liyâtı bu kere rehîn-i merkeze vusûl olarak nizâmnâme-i mezkure nüsha-i musaddikasının müceddeden tab' ve temsîl olunuğu istihbâr kılındığından vâki' ise

buraca derkâr olan lüzûmuna mebni çend-i kıt‘asının irsali hakkında lazım gelende emri itası hususuna müsâ‘ade-i Âlî‘ye-i vekâlet-penâhileri şehriyâr buyrulmak bâbında emri fermân hazret-i men lehü‘l-emrindir.

Fî 29 Rebûü‘l-ahir sene 299 ve Fî 6 Mart sene 98

#### **1.4. Rumeli-i Şarkî Vilayeti’ndeki Şehirlerin İmar ve Yapımı Hakkında Kânun Layihası**

Rumeli-i Şarkî vilayetinde kain şehir ve kura esvâkının tadhîr ve tanzîfiyle yolların usûl-i zâbitası hakkındaki idâre-i umûmiye nizamnâmesinin yirmi dokuzuncu maddesinin ta‘dîl ve tebdîline dair idâre-i umûmiye nizamnâmesi

Nizamnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesiyle verilen salâhiyete ve dahil vilayetde kain şehir ve kura esvâkının tadhîr ve tanzîfiyle yolların usûl-i zâbitası hakkında bin sekiz yüz seksen bir senesi Temmuzun on sekizinci tarihiyle müverrah neşr olunan idâre-i umûmiye nizamnâmesinin yirmi dokuzuncu maddesi beledî meclisleri ta‘rifelerinin bir idâre-i umûmiye nizamnâmesiyle tasdîk olunması sûretini tayin eylemiş ise de buna mahal görülemediği ancak encümen-i dâimi tarafından arz ve beyan kılınmasına nazaran ve encümen-i mezkûr ile mütehaddden karargâr olan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer‘iyü‘l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: Dahil vilayetde kain şehir ve kura esvâkının tadhîr ve tanzîfiyle yolların usûl-i zâbitası hakkında bin sekiz yüz seksen bir senesi Temmuzun on sekizinci tarihlü idâre-i umûmiye nizamnâmesinin yirmi dokuzuncu maddesi zîrde gösterilen sûrete göre ta‘dîl ve tebdîl olunur (sokak resmî ta‘rifeleri her bir şehir için ayruca bi‘l-müttefrîk âid olduğu sancak komisyonu tarafından evvel emirde tasdîk olunduktan sonra mevki‘ icrâya konulur).

İkinci madde: İşbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin tamâmen icrası zımnında müsteşâr vilayet dahilîde müdfriyetine ihâle olunur.

Fî 17 Haziran sene 1882

Şûrâ-yı Devlet

## 1.5. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'ndeki Caddelerin Tamiratı Hakkında Nizamnâme

Zabıd Çarşamba

Fî 2 Safer sene 300 ve Fî 3 Kanûn-ı sâni sene 98

Rumeli-i Şarkî vilayetiyle encümen-i dâ'imî ile müttefikan bi't-tanzîm mevki' icrâya vaz' olunan ve te'hîr irsal kalemime sehv ve zühûlden münba'is olduğu beyanıyla cânib-i vilayetden irsal kılınan sekiz kıta nizâmnâme lâyihası hakkında cihân iden tedkîkat ve müzâkerâtı mutazammın Şûrâ-yı Tanzîmât dâiresinin 7 Zilkade sene 99 tarihlü mazbatası kıraat olunarak me'alinden müstebân olduğu vechle buradan devâ'ir-i belediyeye âid vergiye vilâyet caddelerinin tecdîd ve ta'mirâtına ve dâhil vilayetde ki tarikde usûl-i idâre-i zâbitan ve tuz istihsârı nizâmnâmesinin beşinci maddesinin ta'dîline dair olan dört kıta layihanın sûret-i tanzîmini vilayetin nizâmnâme-i dâhilîsinin virdiği me'zûniyete müstenid olmağla bunların tasdîk-i âliye arz ve şehir ve kura ve devâir belediyesine âid tadhîr ve tanzîf-i esvâk ile yolları usûl-i zâbitasına ve Avrupa Darü'l-fünûnuyla mekâtib-i hususiyesinde vilayet mekâtib-i rüşdiyesinde tahsîl-i ulûm idecek şâkirdânın i'ânelerine dair olan diğer dört kıtasının dahi mazbatada münderic esbâb ve mutâla'âta göre tashîh ve tevzî' olunmak üzere i'âneleriyle bu gibi nizâmâtın bi'l-isti'zân mer'iyet ahkâmına irâde-i seniye şeref-sâğ olmadıkca mevki' icrâya vaz' olunamayacağı nizâmnâme-i dâhil ahkâmından olmağla ba'demâ bu dakikaya ri'âyet olunmakda vilayete tavsiye ve ihzârî tezkire kılınmış ve mazbata-i mezkurede münderecâtı bi'l-etrâf cereyân iden tedkîkat ve müzâkerâta müstenid ve muvâfak hâl ve maslahat bulunmuş olduğundan mücebince îfâ-yı muktezebâtı tensîb kılınır.

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 724

Nüsha-i saniye

Rumeli-i Şarkî devâir-i belediyesine âid temettu' vergisüne ve vilayet caddelerinin inşâât ve ta'mirâtına ve dâhil-i vilayetde kain tarikin usûl-i idâre-i zâbitasına ve şehir ve karyeleri devâir belediyesine aid tadhîr ve tanzîf-i esvâk ile yolların usûl-i zâbitasına ve Avrupa Darü'l-fünûnuyla mekâtib-i hususiyesinde tahsîl-i fûnûn idecek şâkirdâna verilecek i'âneye ve tuz inhisârının sûret-i idâresi hakkındaki nizâmnâmenin beşinci maddesinin ta'dîline ve vilayet mekâtib-i rüşdiyesinde tahsîl-i ilm idecek şâkirdâna

verilecek i'âneye ve vergilerin sûret-i tahsîli hususunda mükellifinin ta'kiblerine dair encümen-i dâ'imî ile müttefikan geçen sene bi't-tanzîm mevki' icrâya vaz' olunan sekiz kıta idâre-i umûmiye nizamnâmesinin şimdiye kadar te'hir takdîmi kalemce sehv ve zühvelden münbe'is olduğundan ve geçen ictimâ'ının bidâyetinde meclis-i umûmiye ita ile kanûniyetleri teklif olumuş ise de meclisin mesâ'il-i sâ'ire ile meşguliyeti sebebiyle icâbı icra kılına merî'inden bahisle bu kere birer nüshasının irsâl kılındığına dair makâm-ı vilayetin Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyrulan 25 Şaban sene 99 tarihli ve iki bin yüz otuz sekiz numaralı tahriratı melfûfuyla beraber Tanzîmât dâiresinde kıraat olundu.

Rumeli-yi Şarkî'de nizâmnâme-i dâhilisinde dahi musarrah olduğu üzere vilayete mahsus olmak üzere tanzîm olunan kavânin ve nizâmat-ı meclis-i umûmi-i vilayetce terfîk ve kabul oldunduktan sonra bi'l-istizân-ı mer'iyet ahkâmına irade-i seniye-i cenâb-ı mülkdârî şeref-sâtih olmadıkça mevki' icraya konulamayacağı derkâr olub eğerce nizâmnâme-i mezkurun elli beşinci maddesi mücebince henüz bir kânuna rabd edilmemiş olan mevâd hakkında meclis-i umûminin ictimâ' müddetleri arasında makâm-ı vilâyetin encümen-i dâ'imî ile müttefikan idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîmine salâhiyeti var ise de yine madde-i mezkurede bu salâhiyet öyle bir nizâm-ı tanzîm olduğuna halde esbâb-ı mücebesiyle beraber derhal Bâb-ı Âlî'ye arz olunmak ve aylık ictimâ'ının bidâyetinde meclis-i umûmiye buna dair bir kânûn lâyihası ita kılınmak mecbûriyetiyle takyîd edilmiş bulunmasına göre bu nizâmnâmeler te'hîr-i tesviyesi mülken ve maslahaten muzır görünen mevâd-ı müsta'cileye mahsus ve muvakkat bir şey olacağından her husus için idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîmiyle mevki' icraya vaz' hâkim nizâm ile mütenâsib olamayacağından başka bu misüllü nizâmnâmelerin esbâb-ı mücebe ve müsta'celesiyle beraber derhal Bâb-ı Âlî'ye arz olunub aylık ictimâ'ında meclis-i umûmiye dahi kanûniyetinin tasdîk ettirilmesi lazım geldiği halde işbu nizâmnâmeler vakit ve zamanıyla Bâb-ı Âlî'ye takdîm olunmadığı ve geçen ictimâ'ında meclis-i umûmice dahi mu'âmelât-ı lâzimesi ifa kılınmadığı cihetle şerâ'id-i lâzimesi îfâ olunmadıkça bu misüllü nizâmnâmelerin tûl-i müddet icrââtından dolayı idâre-i vilayetin hem Bâb-ı Âlî'ye ve hemde meclis-i umûmiye karşı mes'ûl kalacağından bahisle bu halin tekrarına meydan verilmesinin ve ba'demâ tanzîm olunacak idâre-i umûmiye nizamnâmelerinin esbâb-ı mücebe ve müsta'cilesini hâvî birer mazbata ile irsal olunmasının cânib-i vilayete tebliği tezekkür kılındıktan sonra zikr olunan nizâmnâmelerin terkîk münderecâtına ibtidâr kılındı.

Bunlardan devâir belediyeye temettu‘ vergisü nizâmnâmesinin mevâd-ı münderecesi bir nahiye devâir-i belediyesinin vâridâtı masârîf-ı vâkı‘asına mertebe-i kifâyede olmadığı halde sancak meclis-i kebîrinin inzimâm-ı karar ve ruhsatıyla o nahiye dahilinde sarf ve istihlâk olunacak me’kûlât ve meşrûbâtdan ve ebniyeye ve hayvânât me’kûlâtına müte‘allik eşya ve edevât-ı nâriye ve eş‘âliyeden nüfûs-ı mevcûdedi dört bini mütecevaz olan nahiyelerde yüzde iki ve nüfûsu dört binden az olan nahiyelerde yüzde bir nisbetinde temettu‘ vergisü yani okterva resmî istîfâsıyla bunun sûret-i ahz ve istihsâli tafsîlâtına dair olub esas tanzîmi nizâmnâme-i dâhilînin on üçüncü maddesinin vilayetin okterva kânûni tanzîmine salâhiyetini mübeyyin olan altıncı fıkrasına müstenid olduğu gibi vilayet caddelerinin tecdîd ve ta‘mirine ve turukun usûl-i irâde-i zâbitasına dair olan iki kıtası dahi turuk ve mu‘âberin sûret-i inşâât ve tamirâtını ve korucuların vezâ‘if-i mürettibeleriyle yolların hüsn-i halde muhâfazasını müceb olacak tedâbiri mübeyyin olun tuz inhisârı nizâmnâmesinin beşinci maddesinin ta‘dîli dahi tuzlaların müstahdem me‘muriyete nezâret etmek üzere dört yüz kuruş ma‘âşla bir müfettiş ile havalide tuz ihrâcı mevsiminde istihdâm olunmak üzere üçer yüz kuruş ma‘âşla dokuz nefer kolcu tayin olunacağından ibâret olmağla mevâd-ı münderecelerinde hukûk-ı devlete ve nizâm-ı dâhilîye mugâyir bir şey görülemediğinden tasdikleri tensîb kılınmıştır.

Şehir ve kurâ devâir-i belediyesine aid tadhîr ve tanzîf-i esvâk ile yolların usûl-i zâbitasına dair olan nizâmnâmenin ahkâm-ı esâsiyesi dahi yolunda görünmüş ise de şehir esvâkıyla çarşularına dair meclis-i belediye marifetiyle tanzîm olunacak planlardan mağdûriyet ed‘âsında bulunanların evvel emirde tahrîren meclis-i belediyeye müraca‘atla oradan verilecek karara razı olmadığı halde sancak mutasarrıflığına istînâf-ı da‘va edebileceği ve bu da‘vanın mutasarrıf ve meclis-i kebîr marifetiyle tedkîk ve ru‘yet olunacağı ikinci ve üçüncü maddelerinde muharrer olub halbuki meclis-i kebîre her ictimâ‘ının müdetti on beş günü tecavüz etmemek üzere senede iki defa ictimâ‘ ideceğinden bu misüllü da‘vanın orada ru‘yet ettirilmesi kâbil olamayacağı ve ferzan planların i‘lânı meclis-i kebîrenin zaman-ı ictimâ‘ına tesâdüf ettirilerek bu mahzur def‘ edilse dahi çünkü meclis-i kebîrenin vezâifi nizâmnâme-i dâhilîde muayyen olmağla mutasarrıflar ile beraber meclis-i mezkûreye da‘va gördürülmek hilâf-ı kanûn bir vazife ihdâsı demek olacağı ve bu da‘vaların idâre tarafından vukû‘ bulan bir hareketden dolayı zarar ve ziyân ed‘âsı kabîlinden olmasına nazaran nizâmnâme-i dâhilînin yüz yirmi birinci maddesi hükmünce de‘âvî-i idâre mahkemelerinde ru‘yet olunması lazım



geleceği cihetle martın mezkûriyetinin bu esasa göre tashîh ve nizâmnâmenin dokuzuncu maddesinde her sokağın numarasıyla birer ismi olacağı muharrer ise de Bulgaristan'da köy isimlerinde olduğu gibi sokaklara siyâseten muzır ve münâsebetsiz bir takım isimler tesmiye olunabileceği mutâla'a kılındığından bu mahzûru vâki' olmamak üzere madde-i mezkûreye dahi isimlerde mümkün mertebe şöret-i kadîmeye ri'âyet olunacağı fikrasının da ilave olunması ve yirminci maddesinde bir binanın kapısı sed olunubda yan ve arka sokakda o bina için diğer bir kapı açtırıldığı halde sahibinin taleb-i tazmînâta hakkı olamayacağı muharrer ise de kapusuz hane olamayacağından ve sed olunan kapuya mukâbil diğer bir kapu mahalli irâen olunmadıkça sahibinin tazmînât hakkından sâkıd olamayacağı derkâr olmasına göre bunun bir sehvden münbe'is olması tabî'î olduğundan burasının da ihtarı lazım geleceği gibi vergilerin sûret-i tahsil ve istîfâsına dair olan nizâmnâmenin yedinci maddesinde bir hane sahibinin hükümet sandığına vireceği verginün hanesinde bulunan müste'cir tarafından ifa olunacağı mukâveleleri iktizâsından olduğu halde keyfiyeti hükümete ihbâr olunarak nâhiye müdürü müte'cirden bir ta'ahhüd ilmühaberi ahz ettikten sonra müste'cirin mükellefîn defterine kayd olunacağı gösterildiği halde fıkra-i ahîresinde şâyed müste'cir vergiyi vermeksizin azimet ider veya vergiyi tesviyeye bî-kudret bulunur ise hane sahibinin her mes'ûliyetden berî olamayacağı beyân olunmakda ise de rızâ-yı tarafeyn ile müste'cir zimmetine nakl olunan deynin mes'ûliyetinden hane sahibinin berî olamaması muvâfık-ı kâ'ide olamamakla bereber verginün te'min-i istîfâsı için bu sûret kabul olursa dahi hane sahibinin mes'ûliyetden berî olamayacağı ibâresi şümullü olduğundan sû-i isti'mâle mahal kalmamak üzere derece-i mes'ûliyetin tayin ve tasrîhi muktezî görünmüştür.

Avrupa darü'l-fünûnuyla mekâtib-i hususiyesinde ve vilayet mekâtib-i rüşdiyesinde tahsîl-i ulûm ve funûn idecek şâkirdânın i'ânelerine dair olan iki kıta nizâmnâmeye gelince bunlardan mevâd-ı münderecesi bin sekiz yüz seksen bir ve iki sene-i mâliyesi bu derecesinin on üçüncü faslında münderic Karadito'dan mekâtib-i rüşdiye-i vilâyetde tahsil iden şâkirdânın i'ânelerine sarf olunmak üzere iki yüz kırk bin ve Avrupa darü'l-fünûnuyla mekâtib-i husûsiyesinde tahsil idecek şâkirdânın i'âneleri için dahi üç yüz kırk bin kuruşun tahsîs kılındığına ve i'âneye istihkâkın şerâ'idi ile i'ânenin sûret-i tevzî'ine dair olup eğerçe esas tanzîmleri nizâmnâme-i dâhilînin her senenin müvâzenesine mekteblere i'âne olmak üzere bir mikdar akçe idhâl olunacağına ve bu

akçenin bir nizamnâme-i umûmî mücebince tevzî' kılınacağına dair olan üç yüz kırk dokuzuncu maddesi ahkâmına müstenid ise de bu maddenin fıkra-i ahîresinde her cemâ'atin bu akçeden takrîben masârîf-ı eyâlete iştirâkleri nisbetinde istifâde idecekleri muharrer olduğu ve nizâm-nâme-i mezkurun üç yüz kırk sekizinci maddesinde cemâ'at-i mezhebiyeden birinin mekâtib-i ibtidâ'îye ve lüzûm görünen mahallerde mekâtib-i tâliye te'sis ve idâresine kâfî vâridatı yoksa ol halde cemâ'at-i mezkureye eyalet mevâzenesi kanûnuyla ayruca bir i'âne tahsîs kılınacağı münderic olarak cemâ'at-i muhtelifenin hakk istifâdeleri te'mîn kılınacağı halde vilâyet ma'ârif müdürîyetince dahil vilayetde şimdiye kadar rüşdiye namıyla te'sis olunan mekâtib-i islâmiyenin cümlesi ibtidâ'îye nazarıyla bakılmakta olduğuna göre rüşdiye i'âneleri mahassaran Bulgar şâkirdânına mahsus olduğu gibi tahsil için Avrupa'ya gönderilecek şâkirdânın bâ-şehâdetnâme mekâtib-i rüşdiye ve lübbe hanelerinden çıkmış olmaları şerâid intihâbiye cümlesinden olduğu ve berüce ma'rûz-ı islâma mahsus vilayetce tanıtılmış rüşdiye mektebi bulunmadığı cihetle Avrupa'ya gönderilecek şâkirdâna mahsus olan i'ânenin istifâde dahi münhasiren Bulgarlara bırakılmış ve'l-hasıl Rumeli-yi Şarkî'de bulunan cemâ'at-i muhtelifenin te'mîn-i hukukuna nizâm-nâme-i dâhilide nisbet kâ'idisi mîzân-ı adâlet olmak üzere tayin kılınmış iken idâre-i vilayetce bu nizâm-nâmelerde dahi birer suretle ahâli-i müselleme üzerine istifâd kapuları sa'd olunarak yalnız Bulgarların istifâdelerine hıdmet edilmiş olduğundan nizâm-nâme-i dâhilînin sâlifü'z-zikr üç yüz kırk sekizinci ve üç yüz kırk dokuzuncu maddeleri hükmüne tevfikân cemâ'at-i muhtelifenin hakk istifâdeleri te'mîn olunmadıkça yani masârîf-ı eyalete hisse-i iştirakleri nisbetinde cemâ'at-i süluseden her birinden tahsîs oluncak i'âne akçesinin istifâdeleri te'mîn ve Avrupa'ya gönderilecek şâkirdânın eyaletdeki başluca üç milletin yek diğerine nisbeten mikdâr-ı nüfûsları nazar u dikkate alınarak ne mikdarı Müslim ve ne mikdarı Bulgar ve Rum olacağı tayin olunmadıkça işbu nizâm-nâmelerin tasdîki cihetine gidilemeyeceğinden ve bir de rüşdiye i'ânelerine mahsus olan nizâm-nâmenin altıncı maddesinde i'âneye nâ'il olmak için imtihâna girmek isteyenlerin ita idecekleri arzuhale rabd etmeleri lazım gelür evrâk meyanında birde vaftis şehâdetnâmesi olacağı gösterilir isede vaftis mu'âmelâtı yalnız Hristiyanlara mahsus olup milel-i sairede cârî olmadığı ve Rumeli-i Şarkî vilayeti milel-i muhtelifeden mürekkebe olup işbu nizâm-nâme hükmünün cümlesine şamil olacağı derkâr olmağla bunun târih-i vilayete dair ilmuhaber gibi şümüllü bir ibâre ile ifâde olunması lazım geleceğinden aid olduğu

nizâmnâmeler mutâla‘ât-ı ma‘rûzaya tevîkan bi’t-tashîh-i kânûniyetlerinin meclis-i umûmiye ol vechle teklîf olunmasının canib-i vilayete tebliğ tezkire kılındı ol bâbda emr-i fermân hazret-i menlehü’l-emrindir.

Fî 7 Zilkade sene 299 ve Fî 8 Eylül sene 98

Kitâbet-i Şûrâ-yı Devlet

Onuncu madde: Ebniye ile sokak beyninde olan mesâfe-i tûliyye yapılacak piyâde kaldırımlarının inşası ebniye ashâbına âid olub bunların muhâfazası emrinde vukû‘ bulacak masârif dahi devâir-i beldeye tarafından tesviye olunacaktır

On birinci madde: Büyük ni‘amların semti mümkün mertebe sokakların hattına mütevâzi bir suretde olub işbu ni‘amların masarîf-ı inşâiyesi beledi meclisleri tahsisâtından tesviye olunacaktır zikr olunan ni‘amlarla ebniye olukları beyninde yapılacak kirizlerin masarîf-ı inşâ’iyeside ebniye ashâbına aid olacaktır ni‘amlardan kesretle su cereyan iden büyük şehirler müstesnâ olmak üzer kanaklarla ni‘amların bir vechle revâbiti olmayacaktır oluklar altında veya gaz boruları üstünde veyahud tahtında ni‘amlar hafri’l-menû‘dur.

On ikinci madde: Esvak zâviye-i kâ’idede ittisâk idecektir bu misüllü zaviye-i kâimedede ittisâkı mümkün olamayan veyahud mümkün olubda dâire-i belediyeden masarîf keşide ihtiyâriyeti müceb olacak olan esvâk işbu nizâmdan müstesnâ tutulacaktır o halde esvâkın kâffe-i tûli mütesâviyete’l-arz olunması lazım gelür.

On üçüncü madde: Bir şehir beledi meclisinin ba‘zen küçük sokaklarda bulunan ebniyenin hem vasatını ve hemde derhibe irtifâ‘ını kararlaştırmağa hakkı olacaktır meclis-i mezkurca bu babda verilecek kararın mevki‘ icraya vaz‘ı için evvel emirde sancak mutasarrıfı tarafından tasdîk idilmesi lazım gelür.

On dördüncü madde: İstimlâk-ı emlâka mahsus olan arazi üzerinde evvelce beledi meclisinde me’zûniyeti istihsâl olunmaksızın bir binanın inşâ veya tamir ve tağyîri ca’iz olamaz meclis-i mezkur bu babda bâ-arzuhal vuku‘bulacak istid‘â tarihinden itibâren bir buçuk ay zarfında tebliğ karara mecbur olub bu müddet içinde tebliğ karar idemediği takdirde istid‘â iden kimse ol binanın inşâ veya tamir ve tağyîrine muhtâr olarak bu babda mes’ûl tutulamayacaktır istimlâk-ı emlâka mahsus olan ve mâ’il-i inhidâm bulunan ebniyenin evvelce beledi meclisinden istihsâl-i ruhsat olunmaksızın ta‘mîr ve

tersîni câ'iz olmayub bir binanın tersîni dahi direklerle tabanların vaz'ından veya temelinden veyahud birinci katının icrası ta'mirinden ibâretidir.

On beşinci madde: Bir sokağın hîn-i tanzîminde avâm veeşhâsa müte'allik arazi üzerinden emrârı icab idübde ol arazi için ita kılınacak tazmînâtın kabulünde rıza ve ittifâk hasıl olamaz ise beledi meclis mezkur arazinin aid olduğu idare tarafından istimlâkını talep idebilecektir.

Arazi ashâbı beledi meclisinin kararını kabul ile mehâkime masârıfını tesviye idecek olur ise mu'âmele-i istimlâkiyeyi men' idebilür.

On altıncı madde: Bir sokağın hîn-i tanzîminde beledi meclisi istimlâkı îcab iden arazinin bir ay zarfında aid olduğu idareden istimlâkını talep itmez veyahud istimlâk idaresi tarafından kararlaştırılan tazmînâtı arazi ashabına tesviye eylemez ise arazi ashabı tarafından remen i'tâ-yı ma'lûmât olduğu günden itibaren iki hafta mürûrundan sonra istimlâkı mahsus olan arazisini dilediği vechle tasarruf idebilür ebniye dahi inşa ettirebilecektir ma'mâfih bu misüllü istimlâk nâyi' olan arazi ashabı istimlâka mahsus arazi sahiblerinin vezâ'ifiyle merbûd ve mukayyed olacaktır.

On yedinci madde: Bir kimse beledi meclis tarafından virilen plana tatbîkan bir bina inşa idübde meclis-i mezkur gerek sehve mebnî olsun ve gerek planın mü'ehharan tağyîrinden dolayı bulunsun mezkur binanın bir kısmının hıdmeti meclis-i mezkur talep idecek olur ise ol kimse beledi meclis meyânında bi'l-ittifâk kararlaştırılacak mikdâra göre binanın hıdmetinden evvel tazmînât ahzına hakkı olacaktır.

On sekizinci madde: Bir sokağın veya çarşunun hîn-i tanzîm veya tevsî'inde bir kimsenin hanesinin ilerü götürmesi mümkün olduğu takdirde sokağın veya çarşunun hadd-ı cedîdiyle mezkur bina yanında bulunacak arazinin kıymetine mukâbil ol kimesneye terki câ'iz olacaktır ol arazinin kıymeti istimlâk-ı emlâka dâir mevcûd olan kânunda gösterilen surete göre tahmîn ve takdîr kılınacaktır bina sahibi mebhûsün anı olan araziyi iştirâyâ rağbet itmez ise beledi meclis istimlâk emlâkı kânunu mucebince ol binayı kıymet-i atfakası mukâbilinden istimlâk idebilür.

On dokuzuncu madde: Esvâk sathının ref' ve tenzîlinden dolayı hemcivâr olan binalar ashâbına veya müte'cilerine veyahud esnâf ve tüccara bir güne hasârat terettüb idecek olur ise tazmînât ita olunacaktır bu misüllü ahvâlde tazmînât-ı lâzıma istimlâk-ı emlâk-ı

kânunnâmesinde mûnderic olan usule göre kararlaştırılacaktır bir binanın inşası esnasında mürûr ve ubûrî sed idecek olur ise bundan dolayı kimsenin zara ve hasâr mukâbilinde talep ve tazmînât hakkı olamayacaktır.

Yirminci madde: Bir bina kapısı sed olunubda umûrî veya mütevâzî sokakda bulunan yine ol binda diğeri bir kapu açdırılmadığı takdirde bina sahibinin talep ve tazmînâta hakkı olamayacaktır.

Yirmi birinci madde: Beledi meclis ebniye ashâbına binalarının sokağa nazır olan kısmının yeniden inşa ettirilmesini emr idebilecektir.

Yirmi ikinci madde: Müşerref harâb olub mâ'mul inhidâm terâb olan ebniyeyi meclis-i beledinin hedem ettirmeğe hakkı vardır bu halin icrası şehir mühendisiyle erbâb-ı vukûf tarafından verilen bir tanzîm raporta mübtenî olduğu halde sahibinin talep ve tazmînâta hakkı olamaz.

Yirmi üçüncü madde: İnşâ'at ruhsatı ve bina hattının tahdîdi meclis-i beledi tarafından tahriren ita ve irâ'e olunub inşâât ruhsatı bir sene müddet cârî olacaktır.

Yirmi dördüncü madde: Binanın tahlî inşa olunduğu sırada temellük sâthi araziyle müsâvî olduğu halde bina zabtının icrâ-yı keşfiyle tasdîk için sahibinin meclis-i belediye tahriren ihbâr eylemesi lazım gelür mu'âmelât istikşâfiye izbâr maddeden i'tibaren nihayet dört gün içinde icra kılınub hîn-i keşfinde bir mazbadanın tanzîmiyle mühendis tarafından imza olunduktan sonra bina sahibinde tebliğ olunmağla beraber vuku'bulacak masârîf-ı keşfiye dahi sâhibi tarafından tesviye kılınacaktır.

Yirmi dördüncü madde: Bir şehrin eyâlet caddelerine rabd olunacak esvâkını mahalli beledi meclisinin re'yini istifâr eyledikten sonra nâfi'a ve ticâret ve zirâ'at müdîriyeti kararlaştıracaktır.

Yirmi altıncı madde: Eyâlet caddelerine rabd olunacak esvâk planı nâfi'a ve ticâret ve zirâ'at müdîriyeti tarafından tanzîm kılınacak ve beledi meclisleri mezkur plana göre mu'âmele ve hareket idüb sancak mühendisleri dahi plan ahkâmının icrasına nezâret idecektir.

Yirmi yedinci madde: Esvâka süprüntü ve hedm olunmuş hanelerden ufak tefek kirasına mezbele ile mürûr ve ubûra mâni' ve hâ'il olan mevâd-ı sairenin velev muvakkat suretle

olsun vaz‘ ve ilgâsı külliyyen memnû‘dur inşa olunacak haneler için muktezî olan edevâtın muvakkaten ve mürûr ve ubûre hâlel getirilmemek şartıyla sokağa vaz‘ına beledî meclisi ruhsat virecilecektir.

Yirmi sekizinci madde: Avâm ve eşhâsın yedd-i tasarruflarında bulunan ebniyenin inşâ‘iye ruhsatıyla sokak üzerlerine yapılacak çıkıntılardan beledi meclisleri mutasarrıflar tarafından tasdîk olunan ve sevk-i resmî tesmiye kılınan bir resm ahz ve istifâ ideceklerdir.

Yirmi dokuzuncu madde: Sokak resminin ta‘rifesi her şehir için ayrıca kararlaştırılıp aid olduğu sancak meclis-i kebîri tarafından tasdîk kılındıktan sonra bir nizamnâme-i umûmî vasıtasıyla mevki‘ icraya konulacaktır.

İkinci fasıl

Çıkmalar beyânındadır

Otuzuncu madde: Ebniye çıkıntılarının nev‘i ve cesâmeti sokak yüzünde bulunan duvarın dibindeki tûlüne nisbetle vech-i âfî üzere kararlaştırılacaktır.

- 1) Duvar temelini çıkıntısı beş santimetre
- 2) Her nev‘ ve cins-i amûd ve sûtûn ve kapu ve pencereler müteferri‘âtı ve kanadları ve kepenk ve kafesler on santimetre.
- 3) Su akıntısı borularla koniler ve dıvarın tezyînâtı ve dekâkin ile birinci kat pencerelerinin kepenkleri ve isim ve ünvan locaları onaltı santimetre.
- 4) Ebniye ve dekâkin amûdi temelleri ve nerdebân kademeleri yirmi santimetre.
- 5) Birinci kat altında bulunan açık çıkmalar yirmi beş santimetre.
- 6) Büyük çıkmalar ve fenârlar ve alâmetler ve buna mümâsil inşâat seksen santimetre olacaktır.

Beşinci ve altıncı fıkralarda gösterilen inşâat çıkıntıları sokağın piyâde kaldırımı olmadığı halde dört metre otuz santimetre ve piyâde kaldırımı olubda ol bâbda sekiz metreden dar olmadığı takdirde üç metre ve atmış santimetre ve irtifâ‘ından dûn vaz‘ olunacaktır.

Piyâde kaldırımı olan sokaklarda fenârların ve yazılı levhalarla alâmetlerin ittifâ‘ı lâ-akl üç metre derecede kararlaştırılır bir sokağın tamirinden dolayı sathının re‘i icâb ider ve

binâ'en-aleyh çıkındıların pek alçak mevki'de kaldıkları görülür ise beledi meclis çıkındıların terfî'i için bina sahibini icbâr idecektir.

Ebniye sâyebânının büyüklüğü seksen santimetreyi ve küçük damların büyüklüğü dahi elli santimetreyi tecavüz etmeyecektir eğri ve çarpık inşâatın ve kapalı çıkmaların yapıdırılması kat'iyyen memnû'dur.

El-yevm mevcut olub kaldırımdan iki metre elli santimetre irtifâ'da bulunmayan ve dıvara i'mâr itmeyen çıkmalar hadım olunacaktır.

Dükkânın sâyebânının bir metre elli santimetreden büyük olub her halde piyade kaldırımından elli santimetre dar olacaktır mezkur sâyebânının hiç olmaz ise kaldırımdan iki metre elli santimetre irtifâ'ında bulunacaktır.

Otuz birinci madde: Bir sokağın arzı yedi metreyi tecavüz itmediği takdirde evvel sokakta çıkındı nerdiyânın inşâsı memnû'dur sokak sathının tahavvülünden dolayı çıkındı nerdiyânın inşâsı lazım gelür ise beledi meclis bunun inşâsına ruhsat virebilecektir.

Otuz ikinci made: Kapu kanadları sokak tarafına açılmayacaktır bir kat pencerelerin kanadları sokak tarafına açıldığı halde duvara kadar dayandırılıb rabd idilmesi lazım gelür.

Otuz üçüncü madde: Piyade kaldırımı olan sokaklarda üç metre ve piyade kaldırımı olmayan sokaklarda dahi dört metre elli santimetre irtifâ'ından dîn bir mahalle beledi meclisinin ruhsat-ı mahsusası istihsâl olunmaksızın on altı santimetreden büyük bir çıkındının vaz'ı câ'iz olamayacaktır inşâatın diğer nev'i çıkındıların için dahi beledi meclisinin ruhsat-ı mahsûsası istihsal olunmalıdır.

Otuz dördüncü madde: Her beledi meclisi ruhsat verebileceği çıkındıların defterini ve alınacak resmin ta'rifesini tanzîm idüb bu ta'rifenin mahallî mutasarrıflığı tarafından tasdîki icra olunmaksızın hükmü cârî olacaktır.

Otuz beşinci madde: Sokağın hattına tesâdüf itmeyen inşâat çıkındıların sokağın hattını tecavüz itmemek şartıyla mukarrer olan derecâtdan gayrı muhtelif camında yapılacaktır

Üçüncü fasıl

Kara esvâkın usûl-i zâbitası beyânındadır

Otuz altıncı madde: Karyelerin sokakları üç sınıf add ve i'tibâr olunub birinci sınıf yirmiden otuz metre ve daha ziyade ve ikincisi on ikiden on sekiz metreye ve üçüncüsü dahi beş metreden on iki metreye kadar vüs'at arzıyesi olan sokaklardır.

Otuz yedinci madde: Bir karyenin birden ziyade birinci sınıfa aid olan sokağı olabilir

Eyâlet ve sancak ve nevâhî caddeleri ve müşterek mer'alara veyahud tarlalara çıkan caddeler bu sınıftan ma'düddür.

Otuz sekizinci madde: Nahiyeler sokakları nevâhî idareleri ma'rifetiyle sınıflara taksîm olunub sûret-i inkisâm kaza kâ'immakâmı tarafından tasdîk olunur ba'de't-tasdîk kaza kâ'immakâmının ruhsatı istihsâl olunmaksızın tebdîli câ'iz olamaz.

Otuz dokuzuncu madde: Kurâ esvâkı zâviye-i müstekîmede iltisâk ideceklerdir

Kırkıncı madde: Birinci ve ikinci sınıfa aid olan kurâ esvâkının her iki tarafına eşcâr-ı deniz olunması lazım gelür.

Kırk birinci madde: Her bir karye sokaklarının birer numarası olup işbu numara esvâkın intihâsında bulunan köşe hânelerine ve bu gibi haneler mevcûd olmadığı halde iki metre irtifâ'ında olan direklere ta'allük olunacaktır.

Kırk ikinci madde: Esvâkın hîn-i tahdîd ve tanzîminde suların suhûletle cereyân idebilüb bataklık hasıl etmemesi için derece-i kifâyede meyelân ettirilmesine dikkat olunması lazım gelür bu meyelân yüz metrede lâ-akalle yirmi santimetre olacaktır.

Kırk üçüncü madde: Her şehir ve karyelerde umûmî çarşu ile bağçeler vaz' ve te'sîs idilecektir çarşuların derece-i vus'ati lâ-akalle beşbin mürebba' metre ve bağçelerin dahi akalli üç bin mürebba' metre olacaktır.

#### Dördüncü fasıl

#### Ahkâm-ı cezâiye beyânındadır

Kırk dördüncü madde: İşbu nizâmnamenin on birinci maddesinde muhâlif hareketde bulunanlar âid olan mehâkemeler ma'rifetiyle yüzden üç yüz kuruşa kadar cezâ-yı nakdî itasına hüküm olunduklarından başka taht-ı münâza'ada bulunan mahalle vaz' ittikleri inşâatın hedemiyle hey'et-i sâbıkasına ircâ'a mecbûr tutulacaklardır.



Kırk beşinci madde: Bir münâza‘a altında bulunan mahallin hâl-i sâbıkına ircâ‘ ittirilmesi kararlaştırıldığı takdirde müddet-i ircâ‘ mahkeme tarafından tahdîd olunacaktır bu misüllü mahaller ashâbı müddet-i mahdûda zarfında mahkemenin kararını tenfîz ve icrâ itmez ise beledi meclisleri i‘mâlât mukteziyeyi icrâ itmekle beraber masârif-ı vâkı‘ayı zikr olunan mahaller ashâbından tahsîl ittireceklerdir.

Kırk altıncı madde: İşbu nizâmnâmenin mevâd-ı sâiresi ahkâmına mugâyir harekete ibtidâr idenlerden yirmiden bin kuruşa kadar cezâ-yı nakdî ahz olunduktan ma‘dâ inşâat-ı vâkı‘aları hedem oluncak veya mümkün ise nizâma tevfikân ta‘dîl idebilecektir.

Kırk yedinci madde: Hiçbir arazi ashâbı evvelce ruhsat almaksızın taraf-ı âmede bulunan eşcârı kat‘ ve kala‘ ve hedem idemeyecektir buna mugâyir hareketde bulunanlardan beher ağâç başına ve sath-ı arzın bir metre irtifâ‘ından hesâb ve i‘tibâriyle ağacın beher desimetresi için yirmişer kuruş cezâ-yı nakdî alınacaktır eğerce kat‘ olunan ağaç eyalet veyahud nahiye malı olacak olur ise işbu cezâ-yı nakdî taz‘îf olunacaktır.

Kırk sekizinci madde: İşbu münâmeye mugâyir hareketde cezası kaza hâkimi ma‘rifetiyle hüküm olunub cezâ-yı nakdîler dahi nevâhi beledi meclisleri vâridâtına tahsîs olunacaktır.

Kırk dokuzuncu madde: İşbu nizâmnâmeye münâf olarak îkâ‘ olunacak kabâyihın yevm vukû‘undan i‘tibaren bir sene zarfında tedkîkan ve mu‘âmelât-ı lazimesi icrâ olunmaz ise andan sonra hükümden sâkîd olacaktır.

Bu babda karargîr olan ceza bir sene müddet zarfında icra olunmaz ise kezalik sukûd hükmünde tutulacaktır.

Mugâyir-i nizâm inşa olunan ebniyenin hıdmeti müceb olan i‘lâmâtın ahkâmı hiçbir halde iskâd olunamaz.

İşbu nizâmnâme ahkâmını mevki‘ icrâya vaz‘ı müsteşâr vilayet ve dâhiliye müdürlüğüyle nâfi‘a ve ticâret ve zirâ‘at müdürlüğüne müfevvizdir.

Fî 18 Temmuz sene 1881

Şûrâ-yı Devlet

## 1.6. Vilayette Bulunan Köy Yollarının İnşası Hakkında Şukka

Tesvid tarihi: 9 Cemâziye'l-ahir 1300

Tebyîz tarihi: 10 Cemâziye'l-ahir 1300 ve 6 Nisan 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Rumeli-i Şarkî nevâhi yollarına dair meclis-i umûmi-yi vilayetten bi't-tanzîm 23 Rebû'l-evvel 1300 tarihli ve dörtyüz elli bir numaralı tahrîrât-ı devletlerine leffen gönderilen kânun layihası Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale layiha-i mezkûre münderecâtı nizamnâme-i dâhili-yi vilayetin on numaralı zeylinin yirmi dördüncü ve yirmi altıncı ve yirmi yedinci maddeleri mucibince inşası lazım gelen köy yollarına suver-i inşaiyyesiyle idaresi ve hîn-i inşaat ve tamiratında amele-i mükellefe istihdâmı kavâidini tayinden ibaret olub ahkâm-ı nizamnâmeye muvafık bulunmasıyla tasdik-i Âlî'ye arz Şûrâ-yı mezkûrda ve Meclis-i âli-yi vükelâda tensîb olunmuş ve lede'l-istizân mer'iyet-ı ahkâmına irade-i seniyye-i cenâb-i pâdişahî şeref-sudûr buyurularak zikr olunan kânun layihasının bir suret-i musaddakası leffen irsâl-ı sûy-ı devletleri kılınmış olmağla ale'l-usûl neşr ve ilanıyla mer'iyet-ı ahkâmına itina ve himmet buyurulması siyakında şukka.

İrade-i mezkûresi evrâk odasına verilmiştir.

## 1.7. Filibe ve İslimye Sancaklarının Arazi ve Emlak Vergisine Dair Kânun Layihası

Evrak numarası :1293

Tesvid tarihi : 18 Safer sene 99

Tebyîz tarihi : 20 Safer sene 99 – 29 Kânun-ı evvel sene 97

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine ve bi't-tasarruf Mâliye Nezâret-i behiyyesine

Tahrîr-i emlâk kânûnû hükmünce müceddeden tarh ve tevzî' olunacak arazi ve emlak vergisünün bir nisbet mu'tedilede tayîni Filibe ve İslimye sancaklarının mes'ele-i harbiyyeye kadar a'şâr ve emlak ve temettu'âtına müteallik on senelik vâridâtının bilinmesine mütevakkıf olduğundan zikr olunan sancakların ol vechle on senelik vâridât defterinin memuren i'zâm olunan Karacaali kazası mal müdürü Hüseyin Efendi'yi teslimen irsal veyahud mumâ ileyh vasıtasıyla defâr-i merkumenin istinsâhane

müsâ'ade olunması ifadesine dair Rumeli-i Şarkî vilâyet-i celîlesinden re'sen ve cevâben vârid olan muharrerât Şûrâ-yı Devletleri vilâyet-i müşarün ileyhaya mahsus tahrir-i emlâk ve kânununun üçüncü maddesinin ikinci fıkrası musahhası icâbınca her cemâ'at varidâtının tahrî ve tayinin bahsinde mukarrer olan on seneden bin sekiz yüz yetmiş altı senesi Eylülünün birinden binsekiz yüz yetmiş sekiz senesi eylülünün birine kadar zaman-ı istîlâya müsâdif olan müddetin istisnâsı lazımeden olduğundan binâen aleyh istenilen vâridât defterlerinin ana göre memur-ı mumâ ileyh vasıtasıyla istinsâh ve irsal edilmesini savb-ı utûfîlerine iş'ârı ve vilayete de ma'lûmât itası şûrâ-yı mezkur Tanzîmât dairesinden bâ-mazbata bildirilmiş ve bi'l-istîzân irade-i seniyye cenâb-ı pâdişâhî dahi ol merkezde müte'allik ve şeref-südûr buyrulub mantûk-ı münîfî vechle îcâbı icra kılınmış olmağla hazinece dahi iktizasınca îfâsına himmet olunması siyakında tezkire için Filibe ve İslimye sancaklarının onsenelik vâridâtının bilinmesine mutavakkıf olduğundan seksen dört senesinden zaman-ı istîlâyâ müsâdif olan doksan üç senesine değin zikr olunan sancakları on senelik vâridât defterinin me'mûren i'zâm olunan Karacaali kazası mal müdiri Hüseyin Efendi'ye teslimen irsâli iş'âr olunmuş ise de vilayete mahsus tahrir-i emlak kânununun üçüncü maddesinde her cemâ'art vâridâtının tahrî ve ta'yîni bahsinde mukarrer olan on seneden bin sekiz yüz atmış yedi senesi Eylülünün birinci gününden bin sekiz yüz yetmiş altı senesi eylülünün birine kadar olan müddetin müstesnâ olacağı muharrer ve kuyûdı talep olunan seneler dahi o müdde-i müsâdif olmasına mebnî keyfiyet savb-ı devletlerinden istîzâh idilmiş ve ol bâbda alınan cevapnâme-i vâlâlarında tayin-i vâridât için makyâs-ı ittihâz olunacak on seneden istisnâsı karargîr olan müddet-i zaman-ı istîlâyâ müsâdif olan bin sekiz yüz yetmiş altıdan yetmiş sekize kadar iki seneden ibâret olub kanûn-ı mezkurda bu müddetin on sene olmak üzere muharrer bulunması yetmiş altı yazılacak yerde sehven atmış yedi yazılmasından münbe'is olduğu dermeyân olunmasıyla ol emirde burasının ba'de't-taslîh tasdîk-i âlîye arz olunmak üzere madde-i mezkûre nüsha-i musahhasının gönderilmesi Şûrâ-yı Devlet kararıyla teblî' ve izbâr kılınmışdı ana cevaben vârid olub şûrâ-yı mezkûre havale ve ita olunan tahrirat-ı devletlerinde madde-i mezkûrenin ikinci fıkrasının ol vechle tashîh ve irsal kılındığı gösterilmesiyle fıkrâ-i mezkûrenin tashîh olduğuna vechle tasdîk-i âlîye arz ve istenilen defterlerin memur-ı mumâ ileyh vasıtasıyla istinsâh ve irsal edilmesinin mâliye nezâreti behiyyesine Tanzîmât dairesinden bâ-mazbata bildirilmiş ve lede'l-istizân irade-i seniyye-i cenâb-ı

pâdişâhî dahi ol merkezde müte‘allik ve şeref-südûr buyrularak hazinece ifâ-yı iktizâsı nezâret-i müşarün ileyhaya havale ve izbâr ve zikr olunan fıkra-i kanûnînin musahhah bir sûreti leffen savb-ı devletlerine tesyâr kılınmış olmağla vilayet-i celîlelerince ifâ-yı mu‘âmelât-ı lâzimeye himmet buyrulması siyâkında şukka senâverî terkîm kılındı efendim.

Mâliye

### **1.8. İslimye’de Bulunan Çuka Fabrikası’nın Tanzîmi ve Bakımı Hakkında Nizamnâme**

İslimye’de kain ve hükümete aid çuka fabrikası mensûcâtının boyatılması ve bükülüp dokunması ve cilalanması gibi destegâh ameliyâtının vaz‘ ve ihdâsına dair Rumeli-i Şarkî’yemahsus idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Nizamnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesinin ita eylediği salâhiyete müsteniden ve meclis-i umûmi-i vilayet encümen dâimisi ile müttefikan karargir olan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi hükmünün valisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer‘îyü’l-icrâ tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: İslimye’de kain ve hükümete aid çuka fabrikası ma‘mûlâtının boyanılması ve bükülüp dokunması ve cilalanması gibi dört nev‘i destegâh ameliyatı vaz‘ ve ihdas olunur.

İkinci madde: Bu bâbda istihdâm olunacak mu‘allimler ma‘âşâtıyla müsâbekat kâidesine tevfiikan bi’l-imtihan her sancağın fukara takımından birer kişi tefrîk ve ahz olunmak suretiyle bulundurulacak olan cem‘an altı şâkirdin masârıfatı karşılığı olmak üzere sâl-i hâl bu derecesinde münderic masarifat gayr-ı mu‘ayyene mahsusatı meyânından ve kırk bin kuruşdan mürekkebin bir meblağ ahz ve tahsis kılınur.

Üçüncü madde: Bâlâda gösterilen ameliyât fenninde isti‘mâl olunmak üzere makine ve destegâh ve sair âlât ve edevâtın ahz ve iştirâsı zımında bir defaya mahsus olarak on bin kuruş ita olunur

Dördüncü madde: Mahal-i mezkure alınacak şâkirdân mekâtib-i milliyeinin lâ akl üçüncü sınıf derslerini ilmâl etmiş olanlar meyânından tefrîk ve ahz kılınur.

Beşinci madde: Şâkirdânın adedi otuz neferi tecavüz etmeyüp bunlardan on ikisi boyamak ve sekizi dokumak ve altısı bükme ve dördü dahi cilalamak ameliyatını tahsile devam etmek suretiyle tertîb olunacak ve şayed aded-i şâkirdân mikdar-ı mezkure iblâ' olunamaz ise yine tertîbât-ı mezkure dairesinde tayin kılınacaktır.

Altıncı madde: Zirâ'at ve ticâret ve nâfia müdiri madde-i sâbıkada gösterilen şâkirdânın otuz nefere iblâğı zımında ayruca şâkird itasına tailb olacak olan nevâhinin bi'l-cümle müdirâtı ve elviye komisyonları ile doğrudan doğruya te'âtî-i mukâvelât hususunda me'zûndur.

Yedinci madde: Masârifât-ı gayr-ı mu'ayyene mahsusâtından şimdiye kadar vuku' bulan sarfiyât üç yük otuz sekiz bin iki yüz otuz buçuk ve işbu nizâmnâme ile tahsis kılınan eli bin ve gayr-ı ez sarfiyât bâkî kalan altı yük on bir bin yedi yüz doksan altı buçuk kuruşun mahsusat-ı mezkurenin mecmû'ı yekûnü bir milyon kuruşdan ibâretidir.

Sekizinci madde: İşbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının vezâif-i memurları dairesinde mevki' icraya vaz'ı zımında zirâ'at ve ticâret ve nâfia müdiriyetiyle mâliye müdiriyetine ihâle olunur.

Fî 4 Eylül sene 1882

Şûrâ-yı Devlet

### **1.9. Filibe ve İslimye Sancaklarının Arazi Ve Emlak Vergisine Dair Tezkire**

Evrak numarası :156

Tesvîd tarihi : 29 Safer sene 300

Tebyîz tarihi : Gurre-i Rebû'l-evvel sene 300 29 Kânun-ı evvel sene 98

Mâliye Nezâret-i celîlesine

Tahrîr-i emlâk kânunu hükmünce müceddeden tarh ve tevzî' olunacak arazi ve emlak vergisine esas ittihâz olunmak üzere memur-ı mahsûsa vasıtasıyla celb idilen Filibe ve İslimye sancaklarının on senelik vâridât-ı öşriyesi defâtiri meyânında mukaddemâ mülgâ Tuna vilayetiyle Edirne sancağı mülhakâtından iken mü'ehharan Şarkî-i Rumili'ne tahvîl-i irtibâd iden bir takım kurânın kapudânı olmadığına ve bunlar olmadıkça matlûb hâsıl olamayacağına binâen yalnız kurâ-i merkûmenin iki yüz seksen iki senesi ibtidâsından seksen yedi sene-i mâliyesi nihâyetine kadar altı senelik vâridât-ı çşriyesi kayıdlarını istinsâf için Karacaali kazası mal müdiri Hüseyin Efendi tekrar

Dersaadet'e i'zâm olunduğundan bahisle kapudan-ı mezkurenin mumâ ileyh marifetiyle serî'an bi'l-ihrac ırsâl ifâdesine dair Rumeli-i Şarkî vilayeti celîlesinden meb'ûs tahrîratı leffen ırsal-i sevî devletleri kılınmağla me'line nazaran îcâbının icra ve ifâdesine himmet buyrulması sîrkande tezkire.

#### **1.10. Filibe İnâs Mekteb-i İdadisi'nin İnanatına Dair Şukka ve Nizamnâme**

Evrak numarası : 1146  
Tevsîd tarihi : 2 Rebû'l-evvel sene 300  
Tebyîz tarihi : 4 Rebû'l-evvel sene 300 - 1 Kânun-ı sani sene 98  
Rumeli-i Şarkî vilayet-i celîlesine

Filibe İnâs mekteb-i i'dâdisine mahsus olan i'ânâtdan on adedin Zağra-i atfk inâs mekteb-i i'dâdisine nakl ve tahvîline dair meclis-i umûmi encümen-i dâimisiyle müttefikan tanzîm olunan idâre-i umûmiye nizamnâmesi gönderildiğine dair vârid olan 2 Zilhicce sene 99 tarihli ve üç bin otuz numaralı tahrirat devletleri Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale nizâmnâme-i mezkurun dahil-i vilayette bulunan mekâtib-i rüşdiye i'ânâtına dair bin sekiz yüz seksen bir senesi temmuzun yirmi sekizi tarihiyle müverrah neşr olunan idâre-i umûmiye nizamnâmesi mücebince Filibe inâs mekteb-i i'dâdisine mahsus olan otuz adet i'ânâtdan on adedinin Zağra-i atfk inâs mekteb-i i'dâdisine nakl ve tahvîline yani nizâmnâme-i mezkur münderecâtından bir cihetin ta'dîline müte'allik olarak esasen yolunda ise de zikr olunan i'âne nizâmnâmesi dahil-i vilayette bulunan cemâ'ât-i sülûsenin nizâmnâme-i dâhilî ile mu'ayyen olan hukûklarının mahfûziyeti te'mîn etmemiş olduğundan münderecâtı nizâmnâme-i esâs hükmüne tevfiik olunmak üzere fi 7 Safer sene 300 tarihli tahrirat ile redd ve i'âde edilmiş ve aslen kabul olunmayan bir şeyin fer'an dahi kabul olunamayacağı derkâr bulunmuş olmağla işbu nizâmnâmenin dahi reddi şûrâ-yı mezkure Tanzîmât dâiresinden bâ-mazbata ifâde zikr olunan nizâmnâme leffen savb-ı devletlerine i'âde kılınmağla ol emirde sâlifü'z-zikr i'âne-i nizâmnâmesinin nizâmnâme-i esâsı vilayet hükmüne tevfiikan icrâ-yı ta'dîlâtı ile eseb-i mücebeyi hâvî mazbatasıyla beraber ırsaline himmet buyrulması lazım geleceği beyanıyla şukka.

Bâb-ı Âlî  
Dâ'ire-i Sadâret-i Uzamî  
Divân-ı hümâyûn

Vilâyet-i mümtâze ve muhtâre kalemi  
Aded

Filibe İnâs mekteb-i i'dâdisine mahsus olan i'ânâtdan on şâkirdlik i'ânenin Zağra-i atık inâs mekteb-i i'dâdisine nakl ve tahvîli hakkında idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Numara: 78

Nizamnâme-i dâhilî elli beşinci maddesinin ita eylediği salâhiyete ibtinâen ve ma'ârif müdîriyetinden vuku' bulan iş'âr ve inhâ üzerine meclis-i umûmiye vilayet-i encümen-i dâ'imîsi ile müttefikan tanzîm olunan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi hükmünün vâlisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: İnâs-ı mahsusa Filibe'de bulunan vilayet mekteb-i i'dâsi şâkirdânı için 1881 senesi Temmuzunun yirmi sekizinci tarihli nizamnâme ile tahsîs olunan otuz adet tam i'ânenen on dânesi kezalik inâsa mahsus nefsi Zağra-i atıkada bulunan vilâyet mekteb-i i'dâdisi ittisalinde müceddeden güşâd olunan pansiyon nakl ve tahvîl olunur.

İkinci madde: İşbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi hükmünün icrası vilayet ma'ârif müdîriyetine ihâle olunur.

Fî 27 Eylül sene 1882

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dâiresi

Aded 1146

Filibe İnâs mekteb-i i'dâdisine mahsus olan i'ânâtdan on adedinin Zağra-yı atık inâs mekteb-i i'dâdisine nakl ve tahvîline dair meclis-i umûmi encümen-i dâimisiyle müttefikan tanzîm ve irsal olunan idâre-i umûmiye nizamnâmesi Rumeli-i Şarkî vilayetinin 2 Zilhicce sene 99 tarihli ve üç bin otuz numaralı tahriratının cümle-i melfûfâtından olarak Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyrulmuş olmağla Tanzîmat dâiresinde kıraat olundu.

Mevâd-ı mündercesi dahil vilayetde bulunan mekâtib-i rüşdiye i'ânâtına dair bin sekiz yüz seksen bir senesi temmuzunun yirmi sekizi tarihiyle verraah neşr olunan idâre-i umûmiye nizamnâmesi mucebince Filibe inâs mekteb-i i'dâdisine mahsus olan otuz adet i'ânânenen on adedinin Zağra-yı atık inâs mekteb-i i'dâdisine nakl ve tahvîline

yani nizâmnâme-i mezkure yani nizâmnâme-i mezkur münderecâtından bir cihetinin ta'dîline müte'allik olarak esasen yolunda ise de zikr olunan i'âne nizâmnâmesi dahil-i vilayetde bulunan cemâ'ât-i sülüsenin nizâmnâme-i dâhilî ile mu'ayyen olan hukûklarının mahfûziyetini te'mîn etmemiş olmağla münderecâtı nizâmnâme-i esâs hükmüne tevfiik olunmak üzere fî 7 Safer sene 300 tarihinde tanzîm ve takdîm kılınan mazbata mücebince red edilmiş ve aslen kabul olunmayan bir şeyin fer'an dahi kabul olunamayacağı derkâr bulunmuş olmağla işbu nizâmnâmenin dahi reddi tezkire olunarak i'âde buyrulmak üzere nüsha-i asliyesi leffen takdîm kılındı ol bâbda emri-fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 29 Safer sene 300 ve Fî 28 Kânun-ı evvel sene 298

Mühürler

İsmail Alebet Kastantin Efendi (gelmedi), Abruf, Nurban, Ali Haydar Ahmed Refik, Necib Efendi (gelmedi) es-Seyyid Mahmud Celaleddin, Şûrâ-yı Devlet.

### **1.11. Filibe ve İslimye Sancaklarının Arazi ve Emlak Vergisine Dair Şukka ve Zeyleri**

Tesvîd tarihi: 24 Rebû'l-evvel 1300

Teb'yîz tarihi: 25 Rebû'l-evvel 1300 21 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Tahrîr-i emlâk kânunu hükmünce müceddeden tarh ve tevzi olunacak arazi ve emlâk vergisine esas ittihaz olunmak üzere me'mûr-ı mahsûs vasıtasıyla celb edilen Filibe ve İslimye Sancaklarının on senelik vâridât-ı öşriyesi defâtiri meyanında mukaddemâ mülga Tuna Vilayetiyle Edirne Sancağı mülhakatından iken muahharan vilayet-i Celilelerine tahvil-i irtibat eden bir takım kuranın kuyûdâtı olmadığına ve bunlar olmadıkca matlûb hâsıl olamayacağına binaen yalnız kura-ı merkûmenin iki yüz seksen iki senesi ibtidasından seksen yedi sene-i mâliyesi nihayetine kadar altı senelik vâridât-ı öşriyesi kayıdlarını istinsâh için Kırcaali Kazası Mal Müdürü Hüseyin Efendi tekrâr Dersaadet'e i'zam olduğundan bahisle kuyûdât-ı mezkûrenin mûma-ileyh marifetiyle ihrâc ve irsâline dâir vârid olan 25 Safer 1300 tarihli ve üç bin dokuz yüz otuz numaralı tahrîrât-ı devletleri üzerine icra-yı icabı Mâliye Nezaret-i Celilesine yazılmıştı. Bu kere alınan cevâb meâlinde ber-vech-i muharrer Tuna Vilayeti'yle Edirne Sancağı



mülhakatından iken muahharan Rumeli-i Şarkî'yetahvîl-i irtibât eden kurânın seksen iki senesi ibtidâsından seksen yedi sene-i mâliyesi nihayetine kadar altı senelik vâridât-ı öşriyesi kayıtları efendi-yi mûma-ileyh marifetiyle bi'l-ihrâc tanzîm ettirilen defterin kendüsüne tevdi' ve teslim kılınacağı iş'ar olunacağı beyanıyla şukka.

Bâb-1 Âlî

Dâire-i Sadâret-i Uzma

Vilâyât-1 Mümtâze ve Muhtare Kalemi

Mâliye Nezâret-i Celilesine

Tahrîr-i emlâk kânunu hükmünce müceddeden tarh ve tevzi olunacak arazi ve emlâk vergisüne esas itihaz olunmak üzere me'mûr-ı mahsus vasıtasıyla celb edilen Filibe ve İslimye Sancaklarının on senelik vâridât-ı öşriyesi defâtiri meyanında mukaddema mülga Tuna Vilayeti ile Edirne Sancağı mülhakatından iken muahharan Şarkî Rumili'ye tahvil-i irtibât iden bir takım kurânın kuyudâtı olmadığına ve bunlar olmadıkça matlûb hâsıl olamayacağına binaen yalnız kura-ı merkûmenin iki yüs seksen iki senesi ibtidâsından seksen yedi sene-i mâliyesi nihayetine kadar altı senelik vâridât-ı öşriyesi kayıtlarını istinsâh için Kırcaali Kazası Mal Müdürü Hüseyin Efendi tekrâr Dersaadet'e i'zam olduğundan bahisle kuyudât-ı mezkûrenin mûma-ileyh marifetiyle serian bi'l-ihrâc irsâli ifadesine dâir Rumeli-i Şarkî vilayet-i celilesinden meb'ûs tahrirât leffen irsâl-i sûy-ı devletleri kılınmağla meâline nazaran icâbının icra ve ifadesine himmet buyurulması siyakında tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Gurre-i Rebû'l-evvel 1300 ve 29 Kânun-ı evvel 1298

Ma'rûz-ı çâker keminelidir ki,

Müfâd-ı emr ve iş'ar-ı âli-yi sadaret-penâhileri rehin-i ikân-ı acizi olarak muhasebâtı atika muhasebesine lede'l-havâle Tuna Vilayeti ile Edirne Sancağı mülhakatından iken muahha'an Şarkî Rumili'ye tahvîl-i irtibât iden kurânın seksen iki senesi ibtidâsından seksen yedi sene-i mâliyesi nihayetine kadar altı senelik vâridât-ı öşriyesi kayıtları efendi-yi mûma-ileyh marifetiyle bi'l-ihrâc tanzîm ettirilen defter kendisine tevdi kılındığından huzûr-ı âli-yi hidiv-i efhâmilerine arz ve izbârı ifâd ve tahrîrât-ı mersûle leffen takdim ve iade kılınmış olmağla ol babda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. 23 Rebû'l-evvel 1300 ve 19 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilâyetine

Aded 3930

Makâm-ı celîl-i sadaret-uzmâya

Ma'rûz-ı çâker keminelidir ki,

Rumeli-i Şarkî Vilayeti arazi ve emlâk vergisünün bir nisbet-i mu'tedile ve (okunamadı) tayini zımnında Filibe ve İslimye Sancaklarının Mâliye Hazine-i Celilesiyle devâir-i sâirede mevcûd olan on senelik vâridât-ı öşriyesi defterlerinin istinsahına lüzûm görülmesi üzerine Kırcaali Kazası Mal Müdürü Hüseyin Efendi bu iş için geçen sene memuren Dersaadet'e izam ve keyfiyet cânib-i Bâb-ı Ali'ye arz ve (okunamadı) olunarak ol babda icâb iden devâire i'ta buyurulan evâmire ibtinâen efendi-yi mûma-ileyh ol vakit bir takım kuyûdâtı bi'l-istinsâh buraya getirüb teslim eylemiş ise de bunlar tamamıyla husul-i maksada kâfi olamayüb şöyle ki; kuyudât-ı mevrûde meyanında mukaddema mülga Tuna Vilayeti ile Edirne Sancağı mülhakatından iken muahharan Rumeli-i Şarkî'yetahvil-i irtibat iden bir takım kurânın bin ikiyüz seksen iki senesi bidayetinden seksen yedi sene-i rumiyesi nihayetine değin altı senelik vâridâtına müteallik olan kuyudât zuhûr etmediğinden dolayı vergi-yi vilayetin suret-i umûmiyede tayin ve takriri kâbil olamadığına mebnî kura-yı merkûmenin sinin-i mezkûre vâridât-ı öşriyesi defâtirinin dahi istinsahı mertebe-i vücûb ve elzemiyette görülerek binaen-aleyh mûma-ileyh Hüseyin Efendi bu kere de tekrâr ol cânibe me'mûr ve i'zam kılındığından ve maslahatın ehemmiyet ve müsta'ciliyetinden bahisle yalnız kura-yı mezkûreye mütedâir kuyudât-ı atîkenin bir sâbık efendi-yi mûma-ileyh marifetiyle serî'an ihrâc ettirilerek kendisine teslimiyle bu tarafa israsında müsaraat olunması hakkında devâir-i lâzıme te'kiden emr-i i'ta buyurulması hususunun huzur-ı sâmi-yi sadaret-penâhilerine arz ve niyazına mübaderet-i acizânem vilayet mâliye müdiriyetinden vuku' bulan ifade üzerine meclis-i hususiyede tezekkür olunmuş olmağla ifa-yı muktezası babında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

25 Safer 1300 ve 23 Kânun-ı evvel 1298

## **BÖLÜM 2: RUMELİ-İ ŞARKÎ VİLAYETİ'NDE ORMANLAR, ARAZİ, BAYINDIRLIK, EMLAK, TAPU-KADASTRO, ARAZİLERDEN ALINACAK VERGİLER HAKKINDA ÇIKAN KÂNUN LAYİHALARI VE ZEYLLERİ**

### **2.1. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nde Ormanlar Hakkında Çıkan Kânun Layihaları Ve Zeylleri**

Tesvîd tarihi: 3 Cemaziye'l-evvel 1300

Tebyîz Tarihi: 4 Cemaziye'l-evvel 1300, 1 Mart 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Rumeli-i Şarkî dâhilinde bulunan ormanlar hakkında bi't-tanzîm 12 Kânun-ı sâni 1298 tarihli ve yetmiş numaralı tahrirât-ı devletleri irsâl olunan kânun layihasının red olduğu 24 Şubat 1298 tarihinde bi't-telgraf savb-ı vâlâlarına bildirilmişti. İşbu kânun layihasına dâir Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dairesi'nden i'ta kılınan mazbata mealinden müstebân olduğu üzere nizamnâme-i dâhili-yi vilayetin ticâret ve zirâ'at ve nâfia müdiriyetinin tayin-i vezâife dair olan altmış üçüncü maddesinin onuncu fıkrasında eyalete ait kuru ve ormanların muhafazasıyla işletilmesi ve zabıtası ve nevâhiye ve te'sisât-ı mezhebiye ve nâfia misillü müessesâta ait kuru ve ormanların muhafazası ve efrâdın malı olan kuru ve ormanlar hakkında câri olacak tedâbir-i nizamiyenin ittihazı lüzumu gösterilmekte olduğundan layiha-i mezkûre bu hükme müsteniden tanzîm edilmiş ve mevâdd-ı mündericesi dahi dâhil-i vilayette vâki orman idaresine tâbi olması lazım gelen ormanları eyâlet ve nevâhi ve cema'at ormanları namıyla üç sınıfa taksim ile bunların usul-i idare ve zâbitası vüzu'-ı imarını ve lüzum görünen mahallerde yeniden orman yetiştirmenin tedâbirini ve bunlardan ne suretle istifade olunmak lazım geleceğini ve nevâhi ve cema'at ve efrâdlarında bulunan orman ve kuru ve baltalıkların tedkik-i hakk-ı tasarrufları kavâidini tayinden ibaret bulunmuş ve esâsen yolunda görünüb ancak ikinci maddesinde ehâd-ı nas ile şahs-ı manevi ve şahs-i hukukinin bir ormana hakk-ı tasarrufları ihticaca sâlih evrâk ibrazıyla veya kânunun mesâğ gösterdiği sair bi'l-cümle edile ile isbât edilmek lazım geleceği ve üçüncü maddesinin dördüncü fıkrasında bi'l-cümle orman ashâbı senedât-ı tasarrufiye veya şehâdetnâmelerin ve nev'-i çırağından veya ihticaca gayr-ı sâlih bulunmasından dolayı hukuk-ı tasarrufiyelerini li-

ecli'l-isbât ait olan hükümlere müracaat idüb de tayin olunacak müddet zarfında vesâyık-i muktaziyeyi ibrâz edemedikleri takdirde işbu üçüncü maddesinin metninde muharrer iki sene müddetin mürûrundan sonra mezkûr ormanların kâbil-i itiraz olmak üzere vilayet ormanlarından add olunacağı mestûr olub eğerçi tedkik-i hakk-ı tasarruf maddesi esasen cây-ı itiraz değilse de ikinci ve üçüncü maddeleri ahkâm-ı meşrûhasına nazaran orman sahiplerinin tasdik-i hakk-ı tasarrufları mutlaka ya ihticaca sâlih sened veyahud evvelce istihsâl edilmiş bir şehâdetnâme ibrâz etmelerine mevkûf tutulmuş olduğundan sened ve şehâdetnâmesi zayı' edenlere mehâkime müracaat hakkı vermiş olsa bile ahiren istihsâl edilecek şehâdetnamelerin vezâyinden defter-i hâkânice verilecek senedât-ı kuyûdinin muteber tutulacağına dair sarahat görülemediğine ve senedlerini zayı idenler ile bila-sened teâmülen tasarruf etmekte bulunanların temin-i hakk-ı tasarruflarını maddesi nazar-ı dikkati câlib bulunduğuna mebni bazı hususât için geçende muvakkaten Dersaadet'e gelmiş olan Vilayet Nâfia Müdürü Doktor Stanboliski Efendi'nin istinzâh-ı madde olundukda orman sahiplerinin hukuk-ı tasarrufiyeleri olan layihanın üçüncü maddesinde muharrer olduğu vechle müteşekkil idecek komisyonca tedkik olunarak ihticaca sâlih sened veya şehâdetnâme ibrâz idenler hakk-ı tasarruflarını tasdik olunacağı gibi senedlerini ve baltalık tahsisine mahsus yedlerinde bulunan fermanları zâyî idüb de kuyûd-ı hâkâniden musaddak nesh-ı saniye istihsâl ve ibraz idenler dahi tasdik-ı hakk-ı tasarrufları tabii olduğu ve bila-sened teamülen tasarruf iddiasında bulunanların dahi mehâkime müracaatla isbat-ı hakk eyledikleri halde onların dahi kuru ve ormanlarına kemâkân tasarruf edebileceklerini ve yeniden istihsâl edecek şehâdetnamelerin muteber tutulacağına dair layihada sarahat olmaması baltalık hususunda her sınıf ahalinin yekdiğerini tasahhub idere verecekleri şehâdetnâmelerde hududları pek vâsi göstermekte olduklarından münba'is olub mamafih bu şehâdetnâmeler mehâkimce her halde muteber tutulacağını beyan etmiş ve bu ifâdâttan sonra itiraz-ı şahsiye sebebiyle komisyonlarca senedât-ı tasarrufiye ve kuyûd-ı müstahsile ihticaca gayr-ı sâlih denilerek orman sahiplerinden bir takımının mehâkime müracaat mecburiyetine düşürülmesi melhûz olduğundan o misillülerin mehâkime müracaatla bir çok vakt ü nakit sarf ederik mutazarrır olmamaları için mehâkime müracaatından evvel bu kere mesâlihın bir kere de vilayet orman idaresince nazar-ı dikkate geçirilmesi ve bir de zâyî olan senedât ve fermânlar kuyûdunun istihsâli zımında ashâbından buraya gelüb gitmeleri bir hayli külfet ve masraf ihtiyarını intac

edeceğinden bu misillü zâyi'âtın bir defteri yapıüb cânib-i vilayete ve Bâb-ı Âlî'ye irsâl olunarak kuyûd-ı lâzimesinin ol suretle istihsâli maddeleri muvâfik-ı nasfet ve ma'delet olacağı dairece dermeyan edilmesi üzerine bu mütalaaların her ikisi vilayetçe dahi nazar-ı dikkate alınarak komisyonca ihticaca gayr-ı sâlih görünen evrâktan dolayı orman sahipleri aleyhine verilecek karar-ı kat'i olmayüb ba'dehü mehâkime müracaat edebilmek ve komisyonun mütalaası aleyhine verilecek kararların kat'i olmak üzere mesâlih-i mezkûrenin mehâkime müracaatından evvel bir kere de orman idaresince tedkik olunmasının usûl-i ittihaz edileceği ve ziya'ı ihtimalinden bahs olunan senedâtın vilayet vasıtasıyla kuyûd-ı musaddakasının istihsâli esbâbına dahi teşebbüs olunub hatta buraca teshil-i muamelât için kuyûd-ı matlûbeyi defâtir-i esâsiyeden ihrâc itmekve maaşı cânib-i vilayetten tesviye kılınmak üzere bir de mahsus kâtib tayini derdest olunduğu irad eylemiş ve şu izahat aranılan tafsilâtı mutazammın bulunmuş ise de bunlara dair kânun layihasında sarahat olmadığından ve layiha-i mezkûre izahat-ı mebsûta dairesinde olunmadıkça tasdik-i âliyeye arz câiz olamayacağından müdir-i mûma-ileyhin bervech-i meşrûh vâki olan izahatına tevffikan icabı icra olunmak üzere işbu layihanın reddi meclis-i mahsûs-ı vükelâca bi't-tensîb nüsha-i asliyesi leffen savb-ı devletlerine iade ve tesrib kılınmağla iktizasının ifasına himmet buyurulmaları siyakında şukka.

Zabit

Çarşamba 27 Rebû'l-evvel 1300

Rumeli-i Şarkî dâhilinde bulunan ormanlar hakkında tanzîm ve meclis-i umûmi-yi vilayetten kabul olunarak tasdik-i âliye arz olunmak üzere vilayetin 15 Rebû'l-evvel 1300 tarihli tahriratıyla gönderilen kânun layihası üzerine cereyan iden müzâkerâtı hâvi Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dairesi'nin 23 Rebû'l-evvel 1300 tarihli mazbatası kıraat olundu. mealinde vilayet nizamnâme-i dâhilisinin ticâret ve zirâ'at ve nâfia müdiriyeti'nin tâyin-i vezâife dair olan altmış üçüncü maddesinin onuncu fıkrası hükmüne istinaden tanzîm olunan mezkûr layihanın mevâd-ı münderecesi dâhil-i vilayette vâki orman idaresine tâbi olması lazım gelen ormanların eyalet ve nevâhi ve cema'at ormanları namıyla üç sınıfa taksim ile bunların usûl-i idare ve zâbitasını ve sûret-i imarını ve yeniden orman yetiştirmesinin tedâbirini ve nevâhi ve cema'at ve efrâd ellerinde bulunan orman ve kuru ve baltalıkların tedkik-i hakk-ı tasarrufları kavâidini tayinden ibaret olarak esâsen yolunda görünüb ancak ikinci maddesinde ehâd-

1 nâs ile şahs-ı manevî ve şahs-ı hukukînin bir ormana hakk-ı tasarrufları ihticaca sâlih evrâk ibrâzıyla veya kânunun mesâğ gösterdiği bi'l-cümle edille ile isbat edilmek lazım geleceği ve üçüncü maddesinin dördüncü fıkrasında bi'l-cümle orman ashâbı senedât-ı tasarrufiye veya şehâdetnamelerinin vuku'-ı ziyâ'ından veyahud ihticaca gayr-i sâlih bulunmasından dolayı hukuk-ı tasarrufiyelerini li-ecli'l-isbât ait olan hükümlere müracaat idüb de tayin olunacak müddet zarfında vesâyik-i muktaziyeyi ibrâz edemedikleri takdirde işbu üçüncü maddenin metninde muharrer iki sene müddetin mürûrundan sonra mezkûr ormanların kâbil-i itirâz olmamak üzere vilayet ormanlarından add olunacağı mestûr olduğuna ve bu mevâd ise şâyân-ı nazar-ı dikkat bulunduğu binaen bazı hususât için muvakkaten Dersaadet'te olub daireye celb edilen vilayet nâfia müdiri Doktor Stanboliski Efendi tarafından bu babda verilen izahât aranılan tafsilâtı mutazammın ise de bunlara dair kânun layihasının bi't-tabii sarahat olduğundan ve böyle mesâilde meşrûta-i muamele-i tasdikiye icrası mesbûbü'l-emsâl olduğundan tedkik-i senedât muamelâtının müdir-i mûma-ileyhin izâhâtı dairesinde icrası vilayete tebliği olunmak üzere layiha-i mezkûrenin meşrûten tasdik-i âliyeyi arz-ı ekseriyetle tezekkür kılınmış kılındığı gösterilmiş ve Şûrâ-yı Devlet azasından muhâlif-i daire bulunan Haydar Efendi hazretlerinin buna dair celb olunan mütalaanamesinin müeddası dahi daire-i merkûmece layihanın ilişilen mevâd-ı mezkûresi hakkında müdir-i mûma-ileyh cânibinden verilen izâhâtın kânuna karşı bir tesiri olamayacağı ve Bâb-ı Âlî'nin Rumeli-i Şarkî kânunların üzerindeki hakkı yarid? veyahud tasdikinden ibaret olub böyle meşrûten tasdik-i muamelesinin te'âmülü nizamnâme-i dâhilinin nassına muvafık olacağı beyanından ibaret bulunmuştur. Vâkı'a layiha-i mezkûrenin mevâd-ı merkûmesi cânib-i nazâr-ı dikkat olarak eğer çi müdir-i mûma-ileyh tarafından verildiği mazbatada beyan olunan izâhât-ı maksada muvâfık görünüyor ise de layihanın ona göre tashih olunmadıkça velev ki meşrûtan olsun tasdiki câiz olamayacağından izahât-ı mebhûse-i itinaba tevfiikan icâbı icra olunmak üzere layiha-i mezkûrenin vilayete reddi tensib kılınmağla ol vechle cânib-i vilayete tebliğât icrası kararlaştırıldı.

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dairesi

Aded 1401

Rumeli-i Şarkî dâhilinde bulunan ormanlar hakkında tanzîm ve Meclis-i Umûmi-yi Vilayet'ten kabul olunarak tasdik-i âliye arz olunmak üzere irsâl kılınan kânun layihası

vilayetin 15 Rebû'l-evvel 1300 ve 12 Kânun-ı sâni 1298 tarihli ve yetmiş numaralı tahrîrâtıyla beraber 16 Rebû'l-evvel 1300 ve 13 Kânun-ı sâni 1298 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmağla Tanzîmât dairesinde kıraat ve mütala'a olundu.

Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dâhilisinin ticâret ve zirâ'at ve nâfia müdiriyeti'nin tayin-i vezâife dâir olan altmış üçüncü maddesinin onuncu fıkrasında eyalete ait kuru ve ormanların muhafazasıyla işletilmesi ve zâbitası ve nevâhiye ve te'sisât-ı mezhebiye ve Nâfia misillü sair eşhâs-ı maneviyeye ait kuru ve ormanların muhafazası ve efrâdın malı olan kuru ve ormanlar hakkında câri olacak tedâbir-i nizamiyenin ittihazı lüzumu gösterilmekte olduğundan layiha-i mezkûre bu hükme müstenid tanzîm edilmiş ve mevâdd-ı mûndericesi dahi dâhil-i vilayette vâki orman idaresine tâbi olması lazım gelen ormanları eyâlet ve nevâhi ve cema'at ormanları namıyla üç sınıfa taksim ile bunların usûl-i idare ve zabıtasını ve suret-i imareti ve lüzum görünen mahallerde yeniden orman yetiştirmenin tedâbirini ve bunlardan ne suretle istifade olunmak lazım geleceğini ve nevâhi ve cema'at ve efrâd ellerinde bulunan orman ve kuru ve baltalıkların tedkik-i hakk-ı tasarrufları kavâidini tayinden ibaret olarak esâsen yolunda görünmüştür. Ancak ikinci maddesinde ehâd-ı nas ile şahs-i manevi ve şahs-i hukûkinin bir ormana hakk-ı tasarrufları ihticaca sâlih evrâk ibrazıyla veya kânunun mesâğ gösterdiği sair bi'l-cümle edille ile isbât edilmek lazım geleceği ve üçüncü maddesinin dördüncü fıkrasında bilcümel orman ashâbı senedât-ı tasarrufiye veya şehâdetnâmelerin vuku'-ı ziya'ından veyahud ihticaca sâlih bulunmasından dolayı hukuk-ı tasarrufiyelerini li-ecli'l-isbât ait olan hükümlere müracaat idüb de tayin olunacak müddet zarfında vesâyik-i muktaziyeyi ibrâz edemedikleri takdirde işbu üçüncü maddenin metninde muharrer iki sene müddetin mürûrundan sonra mezkûr ormanlar kâbil-i itiraz olmamak üzere vilayet ormanlarından add olunacağı mestûr olub eğerçi tedkik-ı hakk-ı tasarruf maddesi esâsen cay-ı itiraz değil ise de ikinci ve üçüncü maddelerin ahkâm-ı ma'rûzasına nazaran orman sahiplerinin tasdik-i hakk-ı tasarrufları mutlaka ya ihticaca sâlih sened veyahud evvelce istihsâl edilmiş bir şehâdetnâme ibrâz etmelerine mevkûf tutulmuş olduğundan sened ve şehâdetnâmesini zayi edenlere mehâkime müracaat hakkı verilmiş ise bile ahiren istihsâl edilecek şehâdetnâmelerin ve zayiinden defter-i hakanice verilecek senedât-ı kuyûdinin muteber tutulacağına dair sarahat görülememekle senedlerini zayi edenler ile bila-sened teamülen tasarruf etmekte bulunanların te'min-ı hakk-ı tasarrufları maddesi câlib-i nazar-ı dikkat görüldüğüne

mebni bazı hususât için muvakkaten Dersaadet'e bulunan Rumeli-i Şarkî Vilayeti Nâfia Müdürü Doktor Stanboliski Efendi daireye davet olunarak mevâd-i mezkûre istizâh olundu da orman sahiplerinin hukuk-ı tasarrufiyeleri evvela layihanın üçüncü maddesinde muharrer olduğu vechle teşekkül edecek komisyonca tedkik olunarak ihticaca sâlih sened veya şehâdetnâme ibraz edenlerin hakk-ı tasarrufları tasdik olunacağı gibi senedlerini ve baltalık tahsisine mahsûs yedlerinde bulunan fermanları zayi idüb de kuyud-ı hâkâniden musaddak nesh-i sâniye istihsâl ve ibrâz edenlerin dahi tasdik-i hakk-ı tasarrufları tabii olduğu ve bila-sened te'âmülen tasarruf iddiasında bulunanların dahi mehâkime müracaatla isbât-ı hakk eyledikleri halde onların dahi koru ve ormanlarına kemakân tasarruf edebileceklerini ve yeniden istihsâl edilecek şehâdetnâmelerin muteber tutulacağına dair layihada sarahat olmaması baltalık hususunda her sınıf ahalinin yekdiğerini teşâhüb ederek verecekleri şehâdetnâmelerde hududları pek vâsi göstermekte olmalarından münba'is olub mamafih şu şehâdetnâmeler mehâkimce her halde muteber tutulacağını beyan etmiş ve bu ifâdâttan sonra ağrâz-ı şahsiye sebebiyle komisyonlarca senedât-ı tasarrufiye ve kuyûd-ı müstahsile-i ihticaca gayr-i sâlih denilerek orman sahiplerinden bir takımının mehâkime müracaat mecburiyetine düşürülmesi melhûz olduğundan o misillülerin mehâkime müracaatla bir çok vakt ü nakit sarf ederek mutazarrır olmamaları için mehâkime müracaattan evvel bu gibi mesâlih bir kere de vilayet orman idaresince nazar-ı dikkatten geçirilmesi ve bir de zayi olan senedât ve fermânlar kuyudunun istihsali için ashâbının buraya kadar gelip gitmeleri bir hayli külfet ve masraf ihtiyarını intac edeceğinden bu misillü zayıatın bir defteri yapılip cânib-i vilayetten Bâb-ı Âlî'ye irsâl olunarak kuyud-ı lâzîmenin ol suretle istihsâli maddelerinin muvafık-ı nasfet ve ma'delet olacağı dermeyan edilmesi üzerine bu mütalaaların her ikisi vilayetçe dahi nazar-ı dikkate alınarak komisyonca ihticaca gayr-i sâlih görünen evrâktan dolayı orman sahipleri aleyhine verilecek karar-ı kat'i olmayüb ba'dehü mehâkime müracaat edebilmek ve komisyonun mütalaası aleyhine verilecek kararlar kat'i olmak üzere mesâlih-i mezkûrenin mehâkime müracaattan evvel bir kere de orman idaresince tedkik olunmasının usul-i ittihaz edilebileceği ve ziyâ ihtimalinden bahs olunan senedâtın vilayet vasıtasıyla kuyûd-ı musaddakasının istihsâli esbâbına dahi teşebbüs olunub hatta buraca teshil-i muamelât için kuyûd-ı matlûbeyi defâtir-i esasiyeden ihrâc itmekve maaşı cânib-i vilayetten tesviye kılınmak üzere bir de mahsus kâtib tayini derdest



olduğunu irad etmiş ve şu izâhât aranılan tafsilâtı mutazammın bulunmuş ise de bunlara dair kânun layihasında bi't-tabii sarahat bulunmadığından ve böyle mesâilde meşrûten muamele-i tasdikîye icrası mesbûkû'l-emsâl olub müdir-i mûma-ileyh bunda dahi o yola gidilmesi tasdik eylemiş olduğundan tedkik-i senedât muamelâtının verilen izahât dairesinde icrası vilayete tebliğ olunmak üzere layiha-i mezkûrenin meşrûten tasdik-i âliye arz-ı ekseriyetle tezekkür kılındı. Ol bab da emr ü ferman hazret-i men lehü'l-emrîndir.

23 Rebû'l-evvel 1300 ve 19 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî orman kânunu layihasının ekseriyetle tasdikine dâir Tanzîmât dairesinden takdim kılınan mazbatada.

Şeref-sâdır olduğu tebliğ buyurulan istizâh-ı âli üzerine ber-vech-i zîr arz olunur Layiha-i merkûmenin onuncu maddesinde bi'l-cümle orman ashâbı senedât-ı tasarrufiye veya evvel verilmiş şehâdetnâmelerinin vuku'-'ı ziyâ'ından veyahud ihticaca gayr-ı sâlih bulunmasından dolayı hukuk-ı tasarrufiyelerini li-ecli'l-isbât aid olan hâkimlere müracaat idüb de tayin olunacak müddet zarfında vesâyik-i muktaziyeyi ibrâz idemedikleri takdirde mezkûr ormanların kâbil itiraz olmamak üzere vilayet ormanlarından add olunacağı mestûr olduğundan ormanlar için sübût-ı hakk-ı tasarruf meselesi hasren ya vilayetçe ihticâca sâlih sened veyahud kable'l-muhasebe? verilmiş şehâdetnâme ibrâzına mütevakkıf olmak lazım geleceği dairece müttetikân anlaşılırdı ormanların iddi'â-yı tasarrufunda bulunan eşhâsın hâmil oldukları senedâtı muayene ve tedkik eylemek üzere bazı vilâyât ve elviyede teşkili mev'ûd ve talimatı düsturun üçüncü cildinde mestûr olan komisyonlar henüz teşekkül edemiyerek kaldığı memâlik-i şahanenin ekser tarafında kuru ve orman namında verilmiş senedât nâdir olmakla beraber yeniden sened itası taht-ı memnu'iyete alınmış ve binaen-aleyh senedâtın ekserisi fasl-ı nizâ'ı müttezî evâmîr-i aleyh ve hüccec ve i'lâmât-ı şer'îye ve sipâhi ve mültezim senedâtından (okunamadı) bulunduğu halde Rumeli-i Şarkî Vilayeti teşekkül eylediğine ve bu vilayet ahalisinin ekserisi yedinde vaktiyle koruk ve orman namına verilmiş sened olması farz olsa bile mesele-i zâilede bu senedâtın çoğununun ziyâ'ı galibü'l-ihtimâl bulunduğu mebni ahalinin şu suretle yed-i ihtiyarında olmayan esbâb üzerine tazyik-ı hukuku bahsinde ve Devlet-i Âlî'ye kânunu üzere hakk kararıyla tasarrufa malik olan veyahud senedi olub da zayı' iden eşhâsın sened olmak mecburiyeti

ma'kûl ise de münâza'a zuhuru gibi icâb-ı zaruriye müstenid olmaksızın şehâdetnâme ahzı mutad olmadığı için umûmiyet veya ekseriyet üzere kable'l-muharebe verilmiş olmakla meşrût şehâdetname ile halkın mükellefiyetinde bir ma'na ve birde lâyihanın bir maddesinde cemaate ait orman ve koruda (okunamadı) hukukunun gayre ilzâmı meşrût olub bu şart dahi orman ve koru sahasında menfa'at-ı mutlaka hukukundan ahalinin nüzûlünü müş'ir olmağla bunda da ber-vech-i sahih göremedim daireye hâiz olan Nâfia Müdürü İstanoski Efendi evvelce verilmiş şehâdetnâmeden murat kable'l-muharebe verilmiş şehâdetnâme olacağını ve yeniden verilecek şehâdetnâmelerin layiha müeddasinca kabul olunmamak lazım geleceğini ikrar ettikten sonra mazbata-i mezkûrda tafsil olduğu üzere vilayetin irae-i müteheyilâte hâiz bulunduğunu beyan etmiş ise de öyle (okunamadı) kânuna karşı tesiri olmayacağını veya (okunamadı) Rumeli-i Şarkî kânunları üzerindeki hakkı ya red veya tasdikten ibaret olub bazen meşrûlî tasdîk muamelesi buraca teamül hükmüne konulmak istenilse de vilayet nizamnâme-i dâhilin (okunamadı) muvafık olmayan te'âmül hilafında bulunduğu takdirce kânûnen mes'uliyete yol bulunmayacağı zannında bulunuyorum. Filibe'de iken bu misillü bazı faaliyâtın müşahedesi bu zannı tahkim eylemiştir. Rumeli-i Şarkî mahkeme ve komisyonlarının ve devâir edânesinin hukuk-ı İslamiye hakkında görüb tecrübe eylediğim muamelâtına nazaran böyle te'eyyili hukuka kâil olmayan bir kânunu tasdikinde vicdan-ı acizanem emin olamamıştır. 26 Rebû'l-evvel 1300 ve 22 Şubat 1298 Eddai Ali

Tesvîd tarihi: 2 Şaban 1300

Teb'yîz tarihi: 2 Şaban 1300, 26 Mayıs 1299

Taraf-ı Vâlâ-yı Feteva-penâhiye

Rumeli-i Şarkî ormanlarının tanzîm ve ıslahı ve suret-i tasarrufiyesi hakkında canib-i vilayetten mukaddema gönderilen ve Şûrâ-yı devletçe bi't-tedkik vilayet nâfia müdürü olup muvakkaten Dersaat'e gelmiş olan Doktor İstanbuliski efendinin verdiği izahat dairesinde meşruta-i kabuli tezekkür kılınan kânun layihasının isbat-ı hukuk tasdiki hakkındaki mevadd-ı malumesinin izahat vakıa dairesinde tashihi meclisçe kararlaştırılarak mucebince vilayet-i merkumeye icra olunan tebligata cevaben gelen tahrirat üzerine Şûrâ-yı mezkur Tanzîmât dairesinde kaleme alınan ve melfufu meclis-i mahsus-u vükelada kıraat olundu. Hülâsa-i mealinden müsteban olduğu üzere mevadd-ı mezkure karar-ı mesbuk cihetle tashih olduğundan tasdik-i Âlî'ye arzı ve senedini

zâyi' etmiş olanlar ise bâlâsından teâmülen tasarruf etmekte bulunanların mehâkime müracaatından evvel mesalih-i vakıaların bir kerede idarece tedkik olunacağına ve mehakimece bu misüllü mesalihin kavanin-i Devlet-i Âliye ahkâmına ve alev husus meclis-i ahkam-ı adliyenin beyânât ve tahlife hakkındaki on beşinci kitabı mündericâtına tevfi'kan fasl u hasm ve ziya'dan bahs olunan senedât-ı kuyudinin vilayetçe memur-u mahsus tayini ile celb edileceğine dair kânunun icraatına mütealîk olan mevaidi resmiye cihet-i idare ve adliyeye aid olup layihaya derci icap etmez ise de esasen orman sahiblerinin temin-i hakk-ı tasarruflarına delalet edecek mevaddan olmakla bunların meskut-u anı bırakılması dahi caiz olamayacağından layihanın düstura derci sırada bu babda cânib-i vilayetten vârid olan tahriratın hulasasıdır denilerek mevâ'id vak'anın fıkra-i mezkure zeylinde gösterilmesinin düstur encümenine havalesiyle izahat-ı meşruha mucebince te'min-i muamelata itina olunmasının dahi suret-i kat'iyede vilayete tebliği daire-i mezkurece tezekkür kılınmış ise de ehemmiyet-i maslahata binaen bu işin bir kere de mecelle cemiyetince tedkik ile neticesi seri'an bildirilmek üzere mazbata ile layihanın taraf-ı Âli-yi meşihat-penahilerine irsali ve vilayet-i merkumeden gönderilen bu misüllü levayihin iki ay içinde kabul vayahud reddi vilayete bildirilmez ise idarece düstûrî'l-amel tutulacağı hükmü nizam-ı icabından olup bu layihanın tarih-i vürûduna nazaran inkızâ-yı müddetine az zaman kalmış idüğünden vakit geçirilmeksizin birkaç gün içinde ikmal-i tetkikat ile i'âdesinin dahi tavsiye ve işarı tensib ve mezkur mazbata melfufiyle maan ve leffen su-i sami-i fetavapenahilerine tesyir ve tesyib kılınmış olmakla ber veçhi muharrer iktizasının müsara'aten ifa ve ifade ve evrak mebhusenin iadesine himem-i Âlî'ye-i meşihat-penâhileri masruf buyurulmak babında.

Zabt

Gurre-i Şaban 1300 Çarşamba

Rumeli-i Şarkî ormanlarının tanzîm ve ıslahı ve suret-i tasrifiyesi hakkında canib-i vilayetten mukaddema gönderilen ve Şûrâ-yı devletçe bi't-tetkîk vilayet nâfia müdürü olup muvakkaten Dersaat'e gelmiş olan Doktor İstanbuliski efendinin verdiği izahat dairesinde meşruta-i kabuli tezekkür kılınan kânun layihasının isbat-ı hukuk-u tasarrufiye hakkındaki mevad-ı malumesinin izahat-ı vakıa dairesinde tashihi meclisce kararlaştırılarak mucebince vilayet-i merkumeye icra olunan tebligata cevaben gelen tahrirat üzerine Şûrâ-yı mezkur Tanzîmât dairesinde kaleme alınan 24 Receb 1300

tarihli mazbata melfufiyle ma'an kiraat olundu hülâsa-i mealinden müstebân olduğu üzere mevâd-ı mezkure karar-ı mesbuk vechle tashih olunduğundan tasdik-i Âlî'ye arz ve senedini zayi' etmiş olanlarla bila senet te'amülen tasarruf etmekte bulunanların mehâkime müraca'attan evvel mesalihi vakı'larının bir kerede idarece tedkik olacağına ve mehakimce bu misillü mesalihin kavanin-i devlet-i ali-ye ahkamına ve ale'l-husus mecelle-i ahkâm-ı adliyenin beyan ve tahlifi hakkındaki on beşinci kitabın münderacâtına tevfiikan fasl u hasm ve ziyâ'ından bahs olunan senedat kuyudunun vilayetçe me'mur-u mahsus tayini ile celb edileceğine dair kânunun icraatına müteallık olan mevâid-ı resmiyye cihet-i idare ve adliyeye aid olup layihaya derci icap etmez ise de esasen orman sahiblerinin te'min-i hakk-ı tasarruflarına delalet edecek mevaddan olmakla bunların meskut-ı anh bırakılması dahi caiz olamayacağından layihanın dustura derci sırada bu babda cânib-i vilayetten varid olan tahriratın hülâsasıdır. denilerek meva'id-ı vaki'anın fıkra-ı mezkure zeylinden gösterilmesinin düstur encümenine havalesiyle vilayete tastir olacak tahrirat-ı samiyede izahat-ı meşruha mücebince te'min-i muamelata i'tina olunmasının suret-i kat'iyede tebliği tezekkür kılınmış olmasına ve ehemmiyet-i maslahata binaen bu işin bir kerede mecelle cem'iyetince tedkiki ile neticesi seri'an bildirilmek üzere mazbata ile layihanın ba-tezkire-i Sâmiye taraf-ı meşihat-penahiye isali ve vilayet-i merkumeden gönderilen bu misüllü levayihin iki ay içinde kabulü veyahud reddi vilayete bildirmek ise vilayetçe düstur'ül-amel tutulacağı hükmü nizam icabından olup bu layihanın tarih-i vurduna nazaran inkıza-yı müddetine a idüğünden vakit geçirilmeksizin birkaç gün içinde ikmal-i tedkikat ile i'âdesinin dahi tavsiyesi kararlaştırıldı.

Tesvîd Tarihi: 26 Ramazan 1300

Tebyîz tarihi: 27 Ramazan 1300 ve 20 Temmuz 1299

Hariciye nezaret-i celilesi canib-i âlisine

Rumeli-i Şarkî ormanlarının tanzîm ve ıslahı ve sureti tasdikiyesi hakkında vilayetten gönderilen kânun layihasının meclis-i mahsus-u vükelaca tedkiki sırada bir ormanın sahibi memleketinden gaib olsa veyahut memleketinde mevcut olup da fakat ol ormana ne vecihle ve nasıl senetle mutasarrıf olduğunu isbat eylemesi hükümeti mahalliyeye matlub olduğu halde isbat etmeksizin ormanı tasarruf eylemesi hükümet mesela iki sene gibi bir kısa zaman ta'yiniyle onun zarfında ol ormana sahibi tasarrufu isbat edemez ise hükümet ormanı zabt edeceğini ilan etmeye hakkı sahib olup olamayacağının

bilinmesine lüzum görüldüğünden hukuk müşavirlerince tedkik-i mesele ile keyfiyetin ışarına himemi Âlî'ye-i daverileri masruf buyurulmak babında.

Zabt

29 Şaban 1300 Çarşamba

Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât dairesinin 24 Şaban 1300 tarihli mazbatası melfuf nizamnâme-i umûmi layihası ile beraber kıraat olundu. Hülâsa-i mündericâtı Rumeli-i Şarkî vilayeti dahilinde birer bir rub' dönümden ekall olan mahallere ve yalnız birkaç kökten ibaret olarak dağınık bi suretle tarla ve bahçelere tütün zer'ının memnu'iyetini ve bu memnuiyet hilafında hareket edenlerden hergün için yirmişer pare cezayi nakdi alınacağına mütazımın olmak Ve vilayetçe dahi mer'iy'ül-icra olan duhan nizamnâmesinin birinci maddesine zeyl olmak üzere vilayetçe encümen-i daimi ile müttefikan tanzîm ve irsal olunan idare-i umûmi nizamnâmesi münderecatı yolunda görüldüğü cihetle meclis-i umûminin ilk içtimasında kânuniyeti teklif olunarak kabul ettirildikten sonra tasdik-i âliye arz olunmak üzere layiha-i kânuniyesinin irsali hususunun canib-i vilâyete iş'ârı tezekkür kılındığı beyanından ibaret olup eğerçi vilâyet nizâmname-i dahilisinin elli beşinci maddesinde vali kavaninin icrâsına müteallik nizamnâme-yi tertip eder. Meclis-i umûminin ictimâ'ı müddetleri arasında henüz bir kânuna rabt edilmiş olmayan mevâd hakkında kânun hükmünü haiz olmak üzere encümen-i daiminin mu'âvenetiyle esbâb-ı mucibeyi havi olmak üzere nizamnâme-i umûmi tanzîmine hakkı vardır. Vali her ne vakit böyle bir nizamnâme tanzîm eder ise keyfiyeti derhal Bâb-ı Âlî'ye arz ve iş'âra Meclis-i Umûmiye dahi ilk vuku'bulacak ictimâ'ı adisinin bidayetinde buna dair bir kânun layihası i'tâsına mecburdur deyü muharrer ise de kânun tanzîmi Meclis-i Umûmiye âid ve kânuniyetin tasdiki bilistizan şerefsanif olacak irade-i seniyye-i cenab-i mülükaneye muallak olmasına göre Meclis-i umûminin mün'akıd olduğu zamanlarda valinin encümen-i daimi ile müttefikan nizâmname tanzîmine olan salâhiyeti meclisin zamanı ictimâna kadar te'hiri kabil olamayan mevâd-ı müsta'cileye münhasır eylemesi tabii idüğüne ve iş bu duhan zer'ı hakkında kaleme alınan nizâmname ise öyle bir lüzum ve ihtiyac-ı acile müstenid görülemediğne mebni bu misüllü nizâmname-i umûmilerin ba'dema tanzîmince Acele edilerek meclis-i umûminin içtimâna taalluk edilmesinin vilayete iş'ârı .... tahhattur olumuş ise de bir kere de hukuk müşavirlerinin istihsal reyleri zımnında işbu mazbatanın hariciye nezâret-i celilesine ba tezkire-i samiye irsali kararlaştırıldı.

Zabt

Bazar 17 Ramazan 1300

Rumeli-i Şarkî ormanlının tanzîm ve ıslahı ve suret-i tasarrufiyesi hakkında canib-i vilayetten mukaddema gönderilen kânun layihası üzerine evvel ve ahir Şûrâ-yı devlet mecelle cem'yyetince icra kılınan tedkikatı havi tanzîm ve irsal olunan mazbata ve müzekkire üzerine cereyan eden müzakeratı mütazammın zabtname-i mahsusunda muharrer olduğu vechle salifül zikr kânun layihasında her bir orman üzerine hakk-ı tasarruf iddia eden kimse hakk-ı tasarrufunu mübeyyin senedat ve evrak-ı lazımevi ve yahud onların vuku'u ziyâ'ından veya komisyonca kabul olunmadığından dolayı isbat-ı hukuk zımında icab eden mahkemeye müracaat ettiğini mutazammın ilmühaber ibraz edemeyüp de ta'yin olunan iki sene müddet mürur eylediği halde ol kimsenin orman üzerindeki hak tasarruf davasından sakıt olacağı muharrer ise de mecelle cem'iyetinin müzekkiresinde gösterildiği üzere menfaati umuma aid olan ormanlarda hakk-ı tasarrufu isbat için öyle müddet tayin olamayacağı gibi eşhasa aid olan ormanlar içinde tayin edilen iki sene müddet pek az görünüp maa'haza böyle müddet tayini ise arazi kânunnâme-i hümayunu ahkamıyla dahi kabil-i tevfiik olmadığından ve bu mesele hukuk-u umûmiyeye aid olup şayan-ı tedkik ve ta'mik idüğünden mecelle cemiyetinden ve defterhaneden arazi işine vuku'fla birer zatın Celbiyle Mecelle ve Arazi Kânûnname-i hümayunun ahkamına tevfiikan bi'l-etrâf tedkikat-ı lazımenin icrasıyla netice-i hasılanın izahan bamazbata bildirilmesi hususunun tekrar Şûrâ-yı devlete havalesi kararlaştırılmıştı. İşbu karar üzerine cereyan eden tedkikat ve müzakeratı mütazammın Şûrâ-yı devlet tanzîmât dairesinden tanzîm ve i'ta olunup kıraat Olunan fi 4 Ramazan 1300 tarihli mazbata mealinden müsteban olduğu vechle arazi kânununun altmış sekizinci maddesinde a'zar-ı- sahihaya müstenid olarak üç sene ale't-tevâli zirâ'attan ta'til olunan arazinin müstehak tapu olacağı muharrer olup hukuk-u tasarrufiyenin bu suretle tahdidi hükümetin te'min intifa'ı maksadına müstenid bulunmasına kıyasen ormanların dahi tanzîm-i mu'amelatı için böyle vakit ta'yini câiz olabileceğinden ve ma'mafih mebus-ı anh olan müddet-i mücerret isbat-ı hak tasarrufu zımında mahkemeye müracaat olunması taht-ı mecburiyete almak mütalaasıyla vaz'ı ve ittihaz edileceğine nazaran bir kere o müracaatın vuku'u üzerine hak tasarrufun subutu muamelatıyla geçecek zaman müddet-i mu'ayeneye ta'alluk edmeksiz devam eyleyeceğinden esas mes'elede mahzur ve mazarrat olmayup fakat arazi kânunun

madde-i mezkuresi hükmüne kıyasen müddet-i merhusenin üç seneye ıblağı münasip olacağı tezekkür olunmuş ve sığar ve mecanin gibi ma'zuriyet ile gaib olanların ormanlar hakkındaki hukuk-u tasarrufiyeleri hususunda mazbata-i merkumede dermeyan olunan izahat ve mütala'at müvafık-ı maslahat görülmüş ise de sâlif'ül-zikr a'zar-ı sahihaya müstenid olmayarak üç sene zarfında orman ashabının isbat-ı hukuk-ı tasarrufiye etmediği halde o makule ormanların müstehak tapu olacağına dair ittihazı tasavvur olunan kararın müstenid olacağı arazi kânunun salifülzikr altmış sekizinci maddesi ahkâmı bila-özü sahih ale't-tevalı üç sene ta'til olunan arazinin müstehak tapu olacağına dair olup bunun ormanlara şumulu olamamak lazım geleceğine nazaran madde-i mezkure hükmünün ormanlar hakkında kıyas ve tatbik edilemeyeceğinden ve bu misüllü menafı' umûmiyeye aid olmakla beraber esasen mesâil-i şer'iyeye ve hukukiyeden bulunduğundan bir mutasarrıfı olduğu ma'lum ve fakat o mutasarrıfın şahsi ve nerede bulunduğu meçhul olan ormanların üç sene zarfında isbat-ı hukuk-ı tasarrufiye olamamasıyla zabt ve müsaderesi caiz olup olmadığının fetvahanece tedkikiyle keyfiyetin muvazzahan bildirilmesi hususunun taraf-ı meşihatpenahiye ba tezkere-i samiye iş'arı ve birde usul-i idaresi tağyir ile yeniden tanzîm ve nizamât-ı lazıma vaz'ı ve te'sis olunan mahallerde ve efrad uhdesinde bulunan ormanlarca ne yolda muamele olunmaktadır. Ve ciheti hukukiyesi nasıldır. Burasının bab-ı ali hukuk müşavirlerine istifsârı hususunun dahi hariciye nezaretine havalesi müttehiden tezekkür kılındı.

Bab-ı Ali

Daire-i Sadaret uzma

Vilâyât-ı Mümtâze ve Muhtâre Kalemi

Taraf-ı Vâlâ-yı Fetevâ-penâhiye

Ma'ruz-ı Bende-i dîrîneleridir ki

Rumeli-i Şarkî Vilayeti dahilinde bulunan ormanların tanzîm-i idare ve ahkam-ı tasarrufiyesine dair cânib-i vilayetten gönderilip ret edilmiş olan kânun layihası hakkında beyanı mütalaatı havi vilayatden ahiren vurud eden tahrirat üzerine Şûrâ-yı devlet Tanzîmât dairesinde cereyan eden tedkikat ve müzakeratı mutazammın daire-i mezkureden tanzîm ve ı'ta ile meclis-i mahsus-i vükelada kıraat olunan mazbatanın ihraç ittirilen suret-i musaddakası leffen irsali su-yi ali-yi meşihat-penahileri kılındı mütalaasından müsteban olacağı vechle sığar ve mecanin gibi ma'zurat ile gayb

olanların ormanlara müte‘allık hukuku tasarrufiyeleri emrinde Emrinde mazbata-i merkumede dermeyan olunan izahat ve mütalat müvafık-ı maslahat görülmüş ise de a‘zar-ı sahihaye müstenid olmayarak üç sene zarfında ashabı tarafından hukuk-u tasarrufiyesi isbat edilmeyen ormanların müstehak tapu olacağına dair ittihaz-ı tasavvur olunan kararın müstenid olduğu arazi kânunun altmış sekizinci maddesi ahkamı bila-özr sahih ve ale’t-tevarih üç sene ta‘til olunan arazinin müstehak tapu olduğunu mübeyyin olmasına nazaran madde-i mezkure ahkâmının ormanlar hakkında kıyas ve tatbiki sahih olamayacağından ve esas mesele dahi menâfi‘ umûmiyeye a‘id ve umur-u şer‘iyye ve hukukiyeye müteallik bulunduğundan mutasarrıfı olduğu ma‘lum ve fakat o mutasarrıfın şahsı ve nerede bulunduğu meçhul olan ormanların üç sene zarfında hukuk tasarrufiyesi isbat olunamamasından naşi zabt ve müsaderesi caiz olup olmadığının fetavahanece tedkikiyle keyfiyetin muvazzahan bildirilmesi hususunun taraf-ı âli-yi meşihat-penahilerine iş‘arı cümle-i müzakeretten bulunmağla iktizasının ifa ve inbasına himem-i Âlî‘ye-i feteva-penahileri masruf buyurulmak babında emr-i irade hazreti menlehü’l-emirindir.

23 Ramazan 1300 ve 16 Temmuz 1299

Bu zabt ve müsaderenin hilafı şer‘ı olduğuna iştibah yoktur. Resmi bir tezkirede böyle sual iradı münasib olmaz bunda dimelü dürki siğar-ve mecanin ve gaibinden ma‘dasına Rumeli-i Şarkî vilayetinin işarı vechle muamele olunmasını mübeyyin fetva tensib ediyor. Kağıdın idareye irsali mes‘ele şer‘iyyesinin tedkiki maksadına mebni idi. Halbuki vilayetın kararı müvafık-ı şer‘ olamamak lazım gelir bunun tasdiki neden neş‘et etri ve mes‘ele şer‘iyyesi nedir tekrar suvali icab etmiştir. Yani suali beyyin fetvanın iş‘arı da‘vet eylemiştir.

Daire-i Sadaret uzma Vilâyât-ı Mümtâze ve Muhtâre Kalemî  
Hariciye Nezaret-i Celilesi Canib-i Âlisine

Bütün bütün yanlış zabt olunmuş müşavirlerden sorulacak şey bir ormanın sahibi memleketinden gayb olsa veyahud memleketinde mevcut olup ta fakat ol ormana ne vechle ve nasıl senedle mütasarrıf olduğunu isbat eylemesi hükümet-i mahâlice matlub olduğu halde isbat etmeksizin ormanı tasarruf eylese hükümet mesela iki sene gibi bir kısa zaman ta‘yiniyle onun zarfında ol orman sahibi tassarrufunu isbat edemez ise hükümet ormanı zabt edeceğini ilan etmeye hakkı olabilir.



Ma‘ruz-u Çakerileridir.

Rumeli-i Şarkî ormanlarının tanzîm ve ıslahı ve sureti tasarrufiyesi hakkında vilayetten gönderilen kânun layihasının meclis- mahsus-u vükelaca tedkiki sırada Avrupa devletlerince usul-u idaresi tağyir ile yeniden tanzîm ve nizam-ı lazıma vaz‘ı ve te’sis olunan mahallerde ve efradı uhdesinde bulunan ormanlarca ne yolda muamele olunmakta ve cihet-i tasarrufiyesi ne merkezde olduğunun bilinmesine lüzum görüldüğünden hukuk müşavirlerinden istifsar-ı keyfiyetle alınacak ma‘lumatın iş‘ârına himem âliye-i daverileri masruf buyurulmak babında emr ü irade hazreti men lehü’l emrindir.

23 Ramazan 1300

Ve 16 Temmuz 1299

Tesvîd tarihi 28 Ramazan 1300

Tebyiz tarihi 28 Ramazan 1300 ve 21 Temmuz 1299

Taraf-ı Vala-yı Meşihat-penahiye

Rumeli-i Şarkî vilayeti dâhilinde bulunan ormanların tanzîm idare ve ahkâm-ı tasarrufiyesine dair canib-i vilayetten gönderilüp reddedilmiş olan kânun lahiyası hakkında beyan-ı mütala‘atı hâvi vilayetten ahiren vürûd eden tahrirat üzerine Şûrâ-yı devlet Tanzîmât dairesinde cereyan eden tedkikat müzakeratı mutazammın daire-i mezkureden tanzîm ve i‘ta ile meclis-i mahsus-u vükelada kıra‘at olunan mazbata leffen irsal-i suy-i âli-yi meşihat-penahileri kılınan mütalaasından müsteban olacağı vechle vilayetçe kaleme alınan kânun layihasının üçüncü maddesinde her orman üzerinde hakk-ı tasarruf iddia eden kimse hakk tasarrufunu mübeyyin senedat ve evrak-ı lazimeyi veyahut anların vuku‘ ziyâ‘ından veya komisyonca kabul olunmadığından dolayı isbat-ı hukuk zımında icab eden mahkemeye müraca‘at ettiğini mutazammın bir ilm-u haber ibraz edemeyip de müddet-i mezkure mürur ettiği halde o kimsenin orman üzerindeki hakk-ı tasarruf davasından sâkit olacağına dair münderic olan fıkranın hükmü müvafık-ı şer‘ı şerif olamayacağına göre mes‘ele-i şer‘iyyesinin tedkiki zımında layiha-i mezkurenin irsaliyle taraf-ı vala-yı meşihat-penâhileriyle cereyan eden muhabere cevabında müddet-i mezkure zarfında sığar ve meccaninin evliya ve edsiyas? taraflarından hukuk-u tasarrufiyelerinin isbatına kıyam olunmaması isbat-ı hukuk tasarrufiyelerini mucib olamayacağı gibi gayb olanlar dahi ma‘zur add olunacağı cihetle

hükmü mezkurun onlarada şumulü olamayacağından bu misüllüler için müddet-i mezkure ... zaman mazeretlerinden i'tibar edilmesi lazım geleceği ve menfaati umuma ait olan ormanlarda hakk-ı tasarruf isbatı için müddet tayin olunamayacağından işin bu ciheti dahi muhtac-ı müzakere idüğü iş'âr buyurulmasına nazaran mecelle cem'ıyyetince sığar ve mecanin ve gaibinden ma'ada efrâd üzerinde bulunan ormanlar hakkında vilayetin iş'ârı tasdik edilmiş demek ise de bunun sebep-ü mes'ele-i şer'ıyyesi mezekkire-i mezkurede tavzih olunmamasına ve esas madde şayan-ı tedkik olub layiha-i mezkurenin bab-ı vala-yı fetva-penâhilerine irsali dahi işin her cihetinin tedkikiyle mükteza-yı şer'isinin ta'yin ve irâesi maksadına mübteni bulunmasına bina'en mes'elenin bu cihetinin dahi tedkikiyle icab-ı şer'ısinnin işarına ve mazbata-i mezkurenin i'ade ve tesyarına himem Âlî'ye-i meşihat-penâhileri masruf buyurulmak babında.

Hukuk Müşavirlerinin fi 3 Eylül 1283 tarihli mütâla'anâmeleri tercümesidir.

Bab-1 Alî

Nezâret-i Umûr-ı Hariciye

Tercüme Odası

Melfûf-u zabıtnâmeden mustahrec Fıkranın me'aline nazaran meclis-i Hass-ı Vükela Rumeli-i Şarkî ormanlarının suret-i tasarrufiyesine dâir bir kânun lâyihasının tedkiki sırasında hukuk müşavirlerinden husus-u atî-yi istizaha lüzüm görmüştür.

Bir ormanın sahibi memlekette bulunmasa veyahut memlekette mevcut olup da hükümetin talebi üzerine orman üzerindeki hukuk-u tasarrufiyesini isbâta muktedir olmasa hükümet mesela iki sene gibi kısa bir zaman ta'yiniyle orman sahibini bu mühlet zarfında tasarrufunu isbata icbâr ve aksi takdirde ormanı zabt eyleyeceğini ilan edebilir mi?

Muharririn-i imza bu mes'eleyi kemal-i dikkatle tetkik ettikten sonra evvel ba evvel şurasını arz ve ihtar ederler ki Rumeli-i Şarkî vilâyetinin böyle bir kânun teklifi eylemekten maksadı ormanları tanzîm ve ıslâhdan ibaret gibi görünür ise de böyle bir tedbir ne derece meşru' olur ise olsun efrâdın hukuk-ı tasarrufiyesi üzerine olarak icrâ olunamaz. İmdi şart-ı mezkur Rumeli-i Şarkî ormanları üzerindeki hakk-ı tasarrufu pek ziyade ihlal edecek gibi görünüyor.

Memlekette bulunmayan adamlar hakkındaki şart şâyân-ı kabul değildir. Zira “memlekette bulunmayan” ta‘birinin gerek asl-ı gaib olanlara gerek memleketin haricindeki taayyüşle beraber vekilleri ma‘rifetiyle hakkı temellükü icrâ eyleyenlere şumul-u olduğu anlaşılıyor bu kayd gayr-ı mehak ve bi’l-cümle devletlerin kavâninine mugayyirdir. Zira bu kavaninde memlekette aslı gayb olan mal sahiplerinin hukuk-u tasarrufiyelerini mürur-u zaman ile iskat etmemek ve memlete avdetleri taktirde bir takım emlak da‘vaları vuku“una sebebiyet vermemek için haklarında ğayet “vas‘ müddetler” tayin edilmiştir. memleketin haricinde bulunmakla beraber memlekette vekilleri bulunan mal sahiplerine gelince bunlar vilayetde sakin-i ashâb emlakın aynı hukukunu hâiz olduklarından kendilerini asl-ı gâib olanlarla siyyan tutmak haklarında büyük bir haksızlığı tecviz etmek demektir.

Mes’elenin kısm-ı sanisi hakkında Şurasını arz ve ihtâr eyleriz ki Rumeli-i Şarkî idâresi emlak sahiplerinin hukuklarını müsbet delain taharrisinde kemal derece mehkâne davranmalıdır. Zira memalik-i şahanede ormanlar üzerindeki hakk-ı temellük esası mastarda tahtında cari olmadığından teklif olunan tedbir esas dikkat olunmaz ise bir takım i‘tisabata sebebiyet verebilir ki filvaki“ mal sahiplerinin yedlerinde bulunan senedatın cinsi eskiliklerine ve menşelerine göre muhaliftir. Bir çok mal sahipleri vardır ki sinîn .... “münaza‘sız ve daimi” sûretle ormanlarına tasarruf olmuş olduklarını isbatından başka bir şey yapmazlar bu ise hukuklarını isbata kâfidir.

Hülasa-i kelâm re-yi acizanemize göre mârû‘z-zikr kânun lahiyasında bu hal vası‘an nazar-ı itinaya alınmak ve orman sahipleri tarafından balada beyan olunduğu vechle kazanılan hukuk dahi muhafaza edilmek lazım gelûr.

Bir de memleketin haricinde bu bulunup avdet edebilecek olan mal sahipleri hakkında daha uzun bir mühlet ta‘yinini ve bahusus memlekette vekilleri bulunan mal sahiplerinin dâimi surette ğayb olanlardan tefrikini teklif ederiz.

Meclis-i Mahsus zabıtnamesinden mahreç bir fıkra suretidir 28 Ramazan 1300

Rumeli-i Şarkî ormanlarının tanzîm ve ıslahı ve suret-i tasarrufiyesi hakkında vilayetden gönderilen kânun layihasının tedkiki sırada bir ormanın sahibi memlekette ğayb olsa veyahut memleketinde mevcut olup da fakat ol ormana ne vechle ve nasıl senedle mutasarrıf olduğunu isbat eylemesi hükümet-i mahallieyce

matlub olduğu halde isbat etmeksizin ormanı tasarruf eylese hükümet mesela iki sene gibi bir kısa zaman ta'yiniyle onun tarafında ol ormana sahibi tasarrufunu isbat edemez ise hükümet ormanı zabt edeceğini ilan etmeğe hakkı olup olmayacağını bilinmesine lüzum görüldüğünden hukuk müşavirlerince tedkik-i mesele ile keyfiyetin ifadesi tezekkür kılınmıştır.

## **2.2. Tuz Inhisarinin İdaresine Dair Emlak Kânununun Birinci Faslı**

Evrak numarası :1217

Tesvid tarihi : 25 Muharrem sene 99

Tebyüz tarihi : 26 Muharrem sene 99 – 6 Kânun-ı evvel sene 97

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

Vilâyet-i Celilelerinden tanzîm ve irsâl kılınan üç kıta idâre-i umûmiye nizamnâmesinden tuz inhisârının idâresine ve nevâhî tekâlaif-i umûmiyesine zam olunacak resme dair iki kıtasının ta'dîlat-ı mukteziyesinin icrası ve tahrîr-i emlâk kânunun birinci faslının mevki' icraya sûret vaz'ı hakkındaki nizâmnâmenin ma'rûz huzûr-ı âlî kılındığı fî 15 Muharrem sene 99 tarihli tahrirat-ı senâveri ile savb-ı devletlerine bildirilmişdi tahrir-i emlâk kânununun birinci faslında mevki' icraya sûret vaz'ına dair olan mezkur nizâmnâmenin mer'ıyyet ahkâmına irade-i seniyye hazret-i padişâhî müte'allik ve şeref-sğdûr buyrulan ve bir sûret-i musaddakası leffen taraf-ı vâlâya irsal kılınmış olmağla ale'l-umûm neşr ve i'lânıyla ahkâm münderecesinin mer'ıyyetine himmet buyrulması siyâkında şukka.

İrade-i seniyye evrak odasına verilmiştir.

## **2.3. Öşre Bedel Arazi Üzerinden Vergi Alınmasına Dair Kânun Layihaları**

### **2.3.1. Öşre Bedel Arazi Üzerinden Vergi Alınmasına Dair Şukka ve Eki**

Evrak numarası :276

Tesvid tarihi : 22 Safer sene 99

Tebyüz tarihi : 24 Safer sene 99 – 2 Kânun-ı sâni sene 97

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

Öşre bedel arazi üzerinden vergi ahzı vilâyet-i celîlerine mahsus tahrir-i emlâk kânûnu iktizasından ise de bu sûret zarûret ve ihtiyaçlarının bir kat daha tezyîd ve teşdîdini

muceb olacağından bahisle ya öşürin mahsûlâtından ahzıyla arazi üzerinden vergi alınması kararından bir müddet kendülerinde istisnâsı veyahud edevât ve zira'iyelerini tedarik ve ikmâl eylemeleri için i'âne alınması Yanbolu kazası ahâli-i islamiyesi tarafından bir arzuhal istid'â kılınmıştır öşür yerine araziden vergi alınması kânûn-ı mezkûr icâbından olmasıyla ahâli-i merkûmenin bu bâbdaki mes'ullerinin is'âfi kâbil olamaz ise de geçende dahi vilayet-i ahâli-i müslimesi nâmına bu yolda dermeyân olunan istid'â ve savb-ı devletleriyle cereyan iden nuhâbere üzerine münhasıran muhtâcîn-i zirâ'a i'âne olunmak için bûdce nizâm-nâmesine akd-ı istikrâz me'zûniyetinden dereciyle esbâb-ı mûcebesiyle beraber kabûl-i âliye arz edilmesi fî 13 Cemaziye'l-evvel sene 98 tarihli tahrirat-ı senâverî ile taraf-ı vâlâlarına tebliğ kılınmış idüğünden ana göre lazım gelen tedâbirin ittihâz-ı vâcibesıyla muhtâcîn-i zirâ'ın terfiye ve ikdârına ve bu vesile ile vilayetin menâfi' meâlîsinin dahi muhâfaza ve istikmâle himmet buyrulması siyâkında şukka.

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 379

Esbâb-ı muhtelif-i ma'lûme te'sîrâtıyla taht-ı tasarruflarında bulunan arâzinin kısm-ı a'zamı zirâ'at olunamayarak mu'âtil olduğu halde Rumeli-i Şarkî vilâyetine mahsûs tahrîr-i emlâk ve arâzi kanûnı mûcebince şimdiden öşürin arâzi üzerinden maktû'an istîfâsına kıyâm olduğundan ve sûretin kendülerine fevka'l-âde mağrûr ideceğinden bahisle istid'â-yı mu'addeleti hâvî Karîn-i Abâd kazası zirâ' ahâlisi tarafından tanzîm ve kazâ-i mezkûre cemâ't-i Müslime meclis cânibinden tenzîl ve takdîm kılınan mahzar 13 Receb sene 99 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyrulmuş olmağla Tanzîmât Dâiresinde led'l-karâ'e bu husus hakkında geçende fazîletlü Haydar Efendi hazretleri tarafından vukû'a gelen iş'âr üzerine dâirece cereyân iden müzâkerenin netîcesi 11 Receb sene 99 tarihinde tanzîm ve takdîm kılınan mazbatada ber tafsîl arz ve beyân kılınmış olmağla mahzar-ı mezkûr dahi engele yerleştirilmek üzere leffen takdîm kılındı ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Fî 21 Receb sene[1]298

### 2.3.2. Öşre Bedel Arazi Üzerinden Vergi Alınmasına Dair Tezkire

Tesvîd Tarihi: 6 Zilkade 1300

Tebyîz Tarihi: 7 Zilkade 1300 ve 28 Ağustos 1299

## Ticâret Nezâret-i Celîlesine

Tahrîr-i Emlak ve arazi kânunu mucibince öşrûn arazi üzerinden maktû'an istifası-musabiin ahali-yi islamiyeyi hicrete mecbur itmekte olduğundan bu usulün teshil ve te'min ceryanı zımnında nizâm-nâme-i esâsiye-i vilâyet icabınca muhtacın zürra'a vilayet bütçesinden i'aneler tertib ve tahsisiyle terfi ve ikdâr-ı hallerine çalışılarak muhacaeret efkâr u niyatından vazgeçirilmesi hakkında mükereren sebk eden tebliğata cevaben Rumeli-i Şarkî vilayeti vekaletinden vârid olan tahrirat meclis-i mahsûs-u vükelâda mütâla'a olundu. Tahrirat-ı mezkure de kadastır vergisinin tezyi'âtınca iltizâm-ı kemâl hakaniyet olduğu cihetle öşrûn maktuen istihsâli maddesinin ahali-i merkumenin hicretlerine te'siri olamayıp fakat Rumeli-i Şarkî den memâlik-i sâire-i Şahâneye hicret edenlere meccanen arazi verilmesi ve oraya gelip gidenlerin vakı' olan teşvikat ve tahrikatı hicrete sebep olmakda idüğü icra idilen tahkikattan anlaşıldığı beyanıyla icab-ı halin icrası gösterilmiş ise de (9) muhtacın-i muhacirine arazi itası talimatı umûmiyesi iktizasından olarak Rumeli-i Şarkî muhacirlerine mahsus devletçe muâmele-i istifaiye ve teşfikiye icra edilmediğinden ve ol babda ahali-i Müslime tarafından dermeyan olunan müsted'iyata nazaran ahali-yi merkumeyi hicrete sevk eden esbabın birincisi kadastır usulunce ağır vergi tarh edilmesi maddesi olup çünkü ahali-yi Müslime istila sebebiyle arazilerini işletecek sermayeye malik olmadıkları cihetle usul-ü mezkureye tevfiikan tarh olunan verginin ifasına kadar ... olamamak mülabesesiyle ellerindeki araziye satıp terk-i vatana mecbur olduğundan şu halin devamı ise menafi' devlet ve vilayete münafi ve ahali-i merkumenin hicretine mani' ve feragatları dahi arazilerini yoluyla? İşletebilmek için kendilerine sermaye tedarikine ve buda Rumeli-i Şarkî vilayetince Kredikonsiye Bankası teşkiline merhun ve mütevakıf bulunduğundan oraya mahsusen öyle bir bank teşkil olunmak üzere talep taharrisiyle zuhur edecek kimselerle bilmüzakere netice-i hasılanın Bâb-ı Âli'ye bildirilmesi hususunun sub-ı devletlerine tavsiye ve iş'ârı tensib kılınmakla ber vechi muharrer iktizasının ifa ve inbasına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

#### 2.4. Rumeli-i Şarkî'ye Avdet Eden Ahali-I İslamiyeye Arazi Verilmesine Dair Kânun Layihaları

Pîşgâh-ı me'âlî-i iktinâh hazret-i vekâlet-penâhiye

Kulları Rumeli-i Şarkî dâhilinde Yanbolu kasaba ve kurâ ashâb-ı arâzî ahâlî-i islâmiyesinden olup hicret ve avdet mülâbesesiyle bulunduğumuz hâl-i hançeret ve sefâlet elbette muhtac-ı beyan değildir vatanımıza avdetle tedârikât-ı ilbâs ve süknâ ve akvât-ı yevmiyeye çalışmakta ve elimizde mal-ı ıtlâk olunabilecek ancak tapu mutasarrıfları bulunduğumuz arazimiz kalmağa tedricen levâzımât-ı zirâ'iyemizi tehiyye esbâbını taharrî etmekte duyûn ise bu yolda muvaffakiyet lâ-akal on sene ve belki daha ziyade müddete muhtaç bulunmakta iken geçen sene merkez vilâyette tecemmu' iden meclis-i meb'ûsan ahâlisinden aynen alınmakta olan a'şârın geçen on seneliğinden bir muvâzene tutulup nihâyet seneliğine yüzde kırk beş kuruş zammıyla vilâyet arâzisi mesâha ve derecâtı ta'yîn olunmaksızın yalnız kurâ muhtar ve azalarının ifâde-i mücerredelerine ibtinân'en ve arazi beş derece i'tibâren lede'l-hesâb beher nev'in dönümüne her ne miktar meblağ isâbet iderse ashâb-ı araziden bedelen alınmasını tahmin-i karara almış ve karar vâki' ise yek nazarda muvâfık adl ü hak gibi görünmekte bulunmuş ve irâde-i seniye dahi şeref-sâdır olmuş olup ancak Hıristiyan komşularımız gibi levâzımât-ı zirâ'iyemiz mükemmel ve hane ve sair malzeme-i zarûriyemiz mevcut bulunmasına ve bâlâda arz olunduğu üzere kâffe-i arazi bihak mesâha ve derecâtı ta'yîn buyrulmuş olsa olvakit karar vaki' mukârebet hak ve adl ve her ashâb-ı arazinin sa'y ve amelini arttırmağa ziyâde şevk ve gayret olur idi avdet iden ahâlî-i islâmiyemiz ise değil yedinde bulunan arazisinin i'mârına kâfî levâzımât-ı zirâ'iyeye tedârik edebilsin bugün akvât-ı yevmiye ve eksâ ve sekenesini bile tedarikten acizdir ve henüz avdet edemeyenler ile bir takım arâmil ve eytâm şurada burada serd-nigâh olunmakta ve bina-berin uhdelerimizde bulunan arazinin pek çoğu hâlî durmakta ve şunun bunun yedinde kalmaktadır karar vâki' icrâ olmadığı surette henüz yakalarını pençe-i zarûret ve sefâletten kurtaramamış olan bi'l-'umûm zirâ' ahâlî-i islâmiye arazilerini bedel-i öşür mukâbilinde hükümete terke mecbur edilmiş ve elleri taş altında bırakılmış olduğu umûr-ı bedîhiyedendir meşhûden ayn-ı iftihârımız olan efkâr-ı adâlet desâr hazret-i vekâlet-penâhîlerinde vücûd-ı mutazarrı'adır ki bâ defa'aten tedârik-i levâzımât-ı zirâ'at mükemmele itmeküzere münasib bankalardan arazimiz te'minâta

alınarak taraflarımıza akçe ikrâz ettirilmesi veyahut kemâkân hâsılâtımızdan öşür alınarak karar-ı vâkı‘adan bir müddet istisnâyetimizi âmir bir mühil-i münasib i‘tâ buyurulması çâre-i serî‘asının istihsâliyle şu gadr-ı sarîhden rehâ buyrulmaklığımız hususuna îzâli müsâ‘ade ve müsâ‘afa-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri şâyân buyrulamak istid‘â ve istirhâmımıza şa‘yandır yerine nâ‘il olmadığımız halde terk-i araziye mecbur edilmiş olduğumuzu tekrar ile takdîm-i arzuhal çâkerânelerimize ictisâr eyledik ol bâbda irâde hazret-i men lehü’l-emrindir.

Fî 11 Kânun-ı evvel sene 1297

İsim ve mühürler

## 2.5. Nafia Nezaretine Irad Edilen Kânun Layihası

Evrak numarası : 1057

Tesvid tarihi : 7 Rebû‘l-evvel sene 99

Tebyîz tarihi : 10 Rebû‘l-evvel sene 99 2 Kânun-ı sâni sene 97

Hâriciye Nezâret-i celîlesine

Mutasarrıf-ı emlâka dair Rumeli-i Şarkî vilâyetinden tanzîm ve irsâl olunub nâfi‘aya mebnî red edilmiş ve ahîren kânûn lâyihası şeklinde yine Bâb-ı Âlî‘ye gönderilerek reddini icâb iden esbâbın mündefi‘ olmaması cihetiyle tekrar i‘âne kılınmış olan lâyihanın vilayetce bilâ tasdik meki‘ icrâya konularak icrââtine ibtidâr olunmamasından dolayı icra kılınan tebligât ve senedât-ı tasarrufiyenin tuğrâ-yı garâ-yı hazret-i pâdişâhî ile tevşîhi hakkında yazılan (...) üzerine cevâben vârid olub Şûrâ-yı Devlet’e havale olunan tahrirat meâlinde Bâb-ı Âlîce bir takım mutâlebe gayr-ı muhıkkanın teklifinde ısrar olunması ve red edilen levâhık mevki‘ icraya konulamamasını muceb nizâmnâme-i dâhilîde sarâhat olmamış ve idâre-i umûmiye nizamnâmelerinin kuvve-i kânûniye derecesinde hüküm ve kuvveti hâ‘iz olması mülâbesâtıyla maslahatın icrââtına ibtidâr olduğu dermeyân ve senedât-ı mezkûrenin tuğrâ-yı Hümâyûn hazret-i pâdişâhî ile tezyîni mes‘ele-i mühimmesine de muhâlefet idilmiş olduğundan ve nizâmnâmenin mûcebince kavânîn-i vilayetin mer‘iyyeti tasdîk-i âliye menûd olduğu halde red olunan levâyihın mevki‘ icraya vaz‘ına makam-ı vilayetin muktedir bulunduğu ed‘âsına dahi cür‘et edildiğinden bu bâbda icâb iden mu‘âmelenin ta‘yîni lüzumuna dair şûrâ-yı mezkûr Tanzîmat dâiresinden kaleme alınan mazbata mezkûr tahrirat ile beraber meclis-i mahsusa-i vükelâda led’l-karâ-e Rumeli-i Şarkî Devlet-i Âlî‘ye’nin eyâlet-i



mümtâzesinden ise de oraca mevki' icraya konulacak levâyihın nizâmnâme-i mezkûre hükmünce tasdîk-i âlî ile mer'iyeti lüzumu bedhisi iken redd olunan bir lâyihanın vilayetce icrââtine ibtidâr kılınmağla beraber senedât sâlifü'z-zikrin Tuğrâ-yı Hümâyûn ile tevşîhi madde-i mühimmesine muhâlefetde tasrî edilmesi şâyân nâ'il ve tedkîk olduğundan ol emirde taht-ı reyyân devletlerinde olmak ve adliye nâzırı devletlü Paşa ve Şûrâ-yı Devlet a'zâsından sa'âdetlü Abrad Efendi hazerâtıyla hukûk müşâvirlerinden mürekkeb bulunmak üzere bir komisyon teşkiliyle vilayetin olbâbda tahrirâtı ile işbu mazbata münderecâtı nazar-ı tedkîk ve mutâla'aya alınarak ve nizâmnâme-i dâhilî vilâyetede mürâca'at edilerek iktizâ iden mu'amelenin sârian tayin ve iş'ârı hususunda savb-ı vâlâlarına tebliği tezkire ve tensîb ve mezkûr tahrirat ve mazbata aynen ve leffen irsal ve tensib kılınmağla ber minvâl-i muharrer serî'an îfâ-yı iktizâsına himmet buyrulması siyâkında tezkire.

## **2.6. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nde Tasarruf-ı Emlaka Dair Kânun Layihası**

Mazbata pazar sûret

Fî 9 Rebû'l-evvel sene 99 ve Fî 17 Kânun-ı sâni sene 97

Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâiresinin kırâ'at olunan 8 Rebû'l-evvel sene 99 tarihli mazbatasının Rumeli-i Şarkî vilâyetinde tasarruf emlaka dair tanzîm ve irsâl olup tasdîkine mâni' olan esbâb cihetle evvelce red edilmiş olan lâyiha ahîren kânûn lâyihası şeklinde yine Bâb-ı Âli'ye gönderilmiş ve reddiyesini icâb iden esbâb-ı mündefi' olmasına mebnî tekrar i'âde kılınmış olduğu halde vilâyet-i mezkûrece bilâ tasdîk-i mevki' icrâyâ konularak icrâsına ibtidâr olunması üzerine icra kılınan tebligâta alınan cevâbda Bâb-ı Ali'ce bir takım mutâleb gayrı muhikkanın teklifinde ısrâr olunması ve red olunan levâyihâ mevki' icrâyâ konulamamasını müceb nizâmnâme-i dâhilide bir sarâhat olmaması ve idâre-i umûmiye nizâmnâmelerinin kuvve-i kanûniye derecesinde hüküm ve kuvveti hâ'iz olması mülâbesesiyle maslahatın icrâatine ibtidâr olduğu dermeyân idilmiş olmağla beraber senedât-ı mezkûrenin ihtâr olduğu üzere tuğrâ-yı garrâ-yı hazret-i pâdişâhî ile tevşîhî mes'ele-i mühimmesine de muhâlefet idilmekte bulunmuş olmasına ve nizâmnâme mücebince kavânîn vilâyetin mer'iyeti tasdîk-i âliye menûd olduğu halde red olunan levâyihın mevki' icrâyâ vaz'ına makâm-ı vilâyetin muktedir olduğu ed'âsına da cür'et olunmasına mebnî icâb iden mu'amelenin ta'yîni lüzûmu gösterilmiştir Rumeli-i Şarkî Devlet-i Âlî'ye'nin eyâlet-i mümtâzesinden ise de

oraca mevki' icrâya konulacak levâyının nizâmnâmesi mücebince tasdîk-i âlî ile mer'iyeti lüzûmu bedîhî olduğu hyalde vilâyetçe red olunan bir lâyihanın icrâ'atine ibtidâr olunmakla beraber emlâk senedâtının tuğrâ-yı Hümâyûn ile tezyini madde-i mühimmesinde muhâlefete tasaddî olunması şâyân nâ'il ve tedkîk olunduğundan evvel emirde Hâriciye Nazırı Paşa'nın taht-ı riyâsetinde olmak ve Adliye Nazırı ile Şûrâ-yı Devlet a'zâsından Abro Efendi ve Hukuk müşâvirlerinden merkeb bulmak üzere bir komisyonun vilâyetin buna dair olan tahrirâtı ile işbu mazbata münderecâtı nazar-ı tedkîk ve mutâla'aya alınarak ve vilâyetin nizâmnâme-i dâhilîsine de mürâca'at idilerek îcâb iden mu'âmelenin müsâre'aten ta'yîn ve iş'ârı bi't-tensîb sûret kararın hâriciye nezâretine teblîği kararlaştırıldı.

## **2.7. Vilayete Hariçten Gelen Göçebelerden Alınacak Otlak Vergisi Hakkında Nizamname**

Rumeli-i Şarkî'ye hariçten vürûd idecek göçebe taifesinden alınacak rüsûm-ı otlakiye hakkında idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Nizâmnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmînin ictimâ' müddetleri arasında henüz bir kânun rabd edilmiş olmayan mevâd hakkında kânun hükmünü haiz olmak üzere encümen-i dâimi mu'âvenetiyle nizamnâme-i umûmî tanzîmine salâhiyet vermesine ve dahil-i vilayetde ittihâz-ı mesken itmeksizin senenin bir vakt-i mu'îninde mevâş be hayvânâtının Enderûn-ı vilayete sevk ile otlak olan mahallerde ra'î itdirerek eyyâm-ı sayfî geçürdükten sonra yine vilayetden çıkub gitmekde ve evvel suretle bu havâlî-i mahsûlünden kimseler emniyet dairesinde mütemetti' olmakda olan bir takım göçebe ve haymenişîn gürûhunun kavâ'id-i mer'iyye vechle şimdiye kadar bir güne rüsûm itasıyla mükellef olmaları maddesinin mevzû' olamaması ciheti nazar-ı i'tinâyâ alınmasına binâen ve encümen-i mezkur ile müttefikân karargâr olan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: Dahil-i daire-i vilayetde mevsim-i sayfî geçürmek üzere koyun ve hayvânât-ı sairesini bu havâleye sevk iden bi'l-cümle göçebe takımı vilayet mal sandığı menâfi'ina mahzar olmak üzere otlâkiye ve damızlık rüsûmu olarak atiyü'z-zikr ta'rife göre meblağ-ı te'diye itmekle mükellef olacaklardır.

<u>Para</u>	<u>Kuruş</u>		
Koyun veya keçinin beheri için altun akçe olarak	-		2
Bargir için altun akçe olarak	-		5
Ester için altun akçe olarak	-		4
Merkeb için altun akçe olarak	20		2

İkinci madde: Hayvânâtın bir kaza dahiline sevk ve idhal olduğunu müte‘âkib on beş gün zarında evvel kaza tahsildarının refakatinde bulunan teftiş memurları ma‘rifetiyle hayvânât-ı mezkûre ta‘dât olunacak ve ba‘de’t-ta‘dât zikr olunan teftiş memurları tarafından hayvânât-ı ashâbi yedinde virilecek ilmühaberlere göre îcâb iden rûsum ve otlâkiyi sahâb-ı merkûme te’ diye idecektir.

Üçüncü madde: Rûsûm-ı mezkûre hayvânâtının dahil-i kazaya idhâl olduğu günden itibaren atmış gün zarfında doğrudan doğruya evvel kaza tahsildarına tesviye ve ita kılınur

Dördüncü madde: Hayvânât-ı kâffesini veya bir kısmını ketem ve ihfâ idenler olduğu halde ketem idilen mikdârı için rûsûm mu‘ayyeninin iki misli ahz ve istifâ olunur.

Beşinci madde: Hayvânât-ı ashâbi rûsûm-ı mezkûreyi vakt-i ma‘îninde te’ diye itmedikleri takdirde tahsildarlar canibinde kendülerine resmen ve tahriren ihbâr-ı keyfiyetle on gün zarfında tesviye-i dîn müsâre‘at itmeleri için davet olunacaklardır eğer bu müddet içinde edâ-yı müddet itmez ise o halde tahsildarlar marifetiyle zikr olunan hayvânât-ı ashâbının eşyâ-yı mekûlelerinden zimmet-i vâkı‘alarını tesviyeye tekâbül idecek mikdârı taht-ı hacze alınacak ve işbu eşyâ-yı mahcûzenin sûret-i fûrûhtu hakkında icra kılınacak mu‘âmele dahi vergi itasıyla mükellef olanların keyfiyet-i ta‘kiblerine dair bin sekiz yüz seksen bir senesi Eylülünün yirmi ikinci tarihiyle müverrehan neşr olunan idâre-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmına tevfiik idilecektir.

Altıncı madde: İşbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi mevki‘-i icraya vaz‘ı bilayet-i dâhiliye ve mâliye müdürlerince ihâl olunur.

Fî 1 Mayıs sene 1882

Şûrâ-yı Devlet

## 2.8. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'ne Mahsus Ziraat Sandiklarının Teşkilatına Dair Kânun Layihası

Tesvid tarihi: 5 Rebû'l-evvel 1300

Tebyûz tarihi: 6 Rebû'l-evvel 1300, 2 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Rumeli-i Şarkî'ye mahsus zirâ'at sandukları teşkilatına dâir mukaddema taraf-ı devletlerinden bâb-ı âliye gönderilmiş olan kânun layihasının düyun-ı atikesinin sureti istifasına aid fıkrası tayy edilmek ve onun yerine düyûn-ı mezkûrenin müsaade-i âdilane tahtında istifası kavâidini mübeyyin bir idare-i umûmiye nizamnâmesi tanzîm ve vaz'ıyla ale'l-usul bir nüshası Bâb-ı Âlî'ye gönderilmek üzere karin-i tasdik-i âli olduğu geçende savb-ı devletlerine bildirilmişti. Nizamnâme-i mezkûrun tadilat-ı lazımesi bil-icra leffen isra olunduğuna dair vârid olan 20 Safer 1300 tarihli ve üçbin sekizyüz altmış bir numaralı tahrirat-ı devletleri melfûfatıyla beraber Şûra-yı Devlet'e lede'l-havale işbu nizamnâmeden ber-mûceb-i tebliğat düyûn-ı Atike hakkındaki fıkra tayy idilüb ahkâm-ı saîrece bazı tashihat icra kılınacağı bittedkik anlaşılmasıyla tasdik-i âliye arz ve zirâ'at sandukları teşkilatının müsaraten ifasıyla beraber zürra'ın menazi' sandukline? olan düyûn-ı Atikelerinin sûret-i istihsalini mübeyyin kavâid vaz'ı müttehem idüğünden tebliğat-i sâlîfe hükmüne tevfişkân bunun için dahi zürra'ı tazyik etmeyecek yolda bir idare-i umûmiye nizamnâmesi tanzîmiyle bir nüshasının Bâb-ı Âliye irsâl kılınmasının ve bir de zürra'ın bu sanduklara sermaye vermeleri için geçen sene tasdik olunan kânunda muayyen onbeş sene müddet bu kere gönderilen nüshada bir sene olarak gösterilib bunun sehv-i kalemden münbais olacağına nazaran tashih edilmesinin savb-ı devletlerine tebliğ ve iş'arı Şûra-yı mezkûr ve encümen-i mahsus-ı vükelada tensîb olunarak lede'l-istizan irade-i seniyye-i padişahî dahi ol merkezde şeref-sudûr buyurulmuş ve layiha-i mezkûrenin bir suret-i musaddakası leffen tesyir-i suy-i devletleri kılınmış olmağın ber-mantûk-ı irade-i seniyye muamelât-ı lâzımının ifasına himmet buyurulması siyakında şukka.

İrade-i seniyye evrâk odasına verilmiştir.

## 2.9. Emlak Ve Vakıf Arazilerinin Mülke Tahvili Hakkında Mazbata Ve Kânun Layihaları

### 2.9.1. Emlak ve Vakıf Arazilerinin Mülke Tahvilleri Hakkında Kânun Layihası

Tesvîd tarihi: 27 Cemaziye'l-evvel 1300

Teb'yûz tarihi: 29 Cemaziye'l-evvel 1300, 26 Mart 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Vilayet-i Celileleri dâhilinde bulunan emlâk ve arazi-yi mevkûfenin mülke tahvili hakkında geçen sene tanzîm ve irsâl olunub bazı nevâkıstan dolayı iade (...) edilmiş olan kânun layihası bu kere meclis-i umumî kararıyla bi't-ta'dil 16 Rebîu'l-evvel 1300 ve 12 Şubat 1298 tarihli ve üçyüz seksen sekiz numaralı tahrirât-ı devletlerine leffen tesyîr olunmağla Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale ol babda Şûrâ-yı mezkûr Tanzîmât Dairesinede i'ta kılınan mazbatada gösterildiği üzere hukuk-ı vakfiyenin nizamnâme-i dâhili-yi vilayetin dörtyüz seksen altıncı maddesinin (C) işaretli fıkrasında tayin olunan esas cema'at ve tesisata verilecek tazminatın miktarı her bir mülkün senevî te'diye eylediği icârenin re'sü'l-mala tahvili tarikiyle tayin ve bu vechle re'sü'l-mala tahvil kılınan meblağa zât ve mülkiyetin intikâli için takdir olunacak bedel ile kıymetin dahi ilave ve bu bedel ve kıymet cema'at ve te'sisata ait olarak intikal ve ferâi halinde ve ahvâl-i sâirede verilen harçlar üzerine hesâb edilmekten ibaret olduğu cihetle kânun-ı vilayette her hakkın başka başka re'sü'l-mala tahvili suretinde ittihaz olunacak nisbetin tafsilâtını münderic olması icab-ı maslahattan bulunmuş ve şu kânunun icare-i tazminatında meselâ bir vakfa senevi verilecek on guruş icare veyahud mukataanın on misli olan yüz guruş vakıf için faizle işletilir veya onunla bir mülk alınır ise her sene vakfın aldığı icare yine yerine götürülmüş olacağı faraza-i zehab ile icare ve mukataa için miktar-ı senevînin on misil tazminat verilmek ihtiyar edilmiş olduğu gibi harç-ı ferağ ve intikal ile hakk-ı mahlûl-ı tazminatında dahi başka bir itibara gidilerek musakkafât kısmında harc-ı ferâğ ve intikali takdim için musakkafâtın kıymet-i hazıraları üzerine binde iki ve hakk-ı mahlûlunu takdim için binde iki buçuk gibi cem'an binde dört buçuk tazminat-ı seneviye tayiniyle re'sü'l-mal olarak bununda on misli yani on bin guruşluk bir hane veya mağaza için ferağ ve intikâl ve mahlûl hakkı olarak dört yüz elli guruş ve arazide dahi zikr olunan üç nev hakka mukabil binde bir buçuktan yine on bin guruş kıymet-i hazırası olan bir tarla için tazminat olarak yalnız

yüz elli guruş tazminat verilerek vakfın kâmilen kat'-ı ilavesine karar verilmiştir. Musakkafatın ferân ve intikâli için takdir olunan binde ikiye karşı arazide hakk-ı mahlûl dahi zammıyla topuna birden binde birbuçuk takdirde tevsi-i intikalden dolayı arazide hakk-ı mahlûla ârız olan nedred mülahasasından neş'et etmiş olacağı anlaşılıyor ise de musakkafatta harc-ı ferağ binde otuz ve harc-ı intikal binde on beş buçuk olduğu halde arazide ferâğın ve intikalin her ikisinde de binde elli yani musakkafatın iki kattan ziyade harc alınmakta olmasına nazaran vakfın nedret-i mahlûlden melhûz olan zâyiatı arazide harc-ı ferâğ ve intikalin ziyade (...) olduğu tarafına gidilib de yalnız musakkafat ile arazinin harc-ı ferân ve intikallerinin suret-i tazmini iltizam olunmuş ve arazide takdir olunan binde bir buçukdan dahi mahlûl için pek cüz'î bir hisse gösterilmiş ise bile yine şu binde bir buçuktan baki kalacak miktar ile musakkafatın harc-ı ferân ve intikali için takdir olunan binde iki beyinde bu merteye (...) İhtiyarına sahih ve makul görülememiş olacağı ve vakfın tazmininde asıl nokta-i nazar hukuz-ı hazırası her ne ise intikalen dahi onu temin etmekten ibaret olduğu halde musakkafatta istiğlal için binde on beş ve fekk-i istiğlal için kezalik binde on beş ve müstağlatta binde yirmi guruştan alınagelen harclar bu kânunda ferâğ ve intikâl harçları meyanına idhal edilüb bunlar için başkaca hisse-i tamzim ihrâz olunmamış ve vaktiyle pek az bağlanılıp ecr-i misliyle iblağ edilememiş olan icare ve mukataanın re'sü'l-mala tahvili suretinde dahi kânun-ı mezkûrdan müstefad olduğuna göre itibar edilen yüzde on faizin sağlam yüzde beşe tenziliyle on misli yerine yirmi mislinin zammına gidilmemesi o maksadın husulüne gayr-ı kâfi bulunmuş olduğuna binaen şu esbâb ve mülahasattan nâşi layiha-i mezkûrenin red ve iadesi idare-i sâbıkada doğrudan doğruya mütevelliler tarafından idare olunan evkâfta ta'şir ve hademe ve hayrât masârıfı kâmilen çıkarıldıktan sonra bâkiyeden hazine-i evkâf-ı hümâyûn için rub' mürettebât alınagelir iken vilayetçe şimdi bu mürettebât Ta'şiriye hukuktan sonra hukuk murtezaka içinde olduğu halde bakisinden alınmakta ve hem de bu hakk hazine-i bâb-ı ali.

Vilayet sanduğunda terâküm iden işbu hukuk hazine içinde gönderilecek kânun layihası olduğundan tensib kılınmış ve layiha-i mezkûre aynen ve leffen iade ve irsâl olunmuş olmağla Şûra-yı Devletçe dermeyan olunan mütalaata nazaran iktizasının ifasına himmet buyurulması siyakında şukka.

Şûrâ-yı Devlet  
Tanzîmât Dairesi

Rumeli-i Şarkî Vilayeti dâhilinde bulunan emlak ve arazi-yi mevkûfenin mülke tahvili hakkında geçen sene tanzîm ve irsal kılınan kânun layihası bazı nevâkıstan dolayı tedkik-i münderecâtına gidilmeyerek 16 Rebû'l-evvel 1299 tarihinde ve takdim kılınan mazbata mucebince redd edilmişti. Bu kere meclis-i umûmi kararıyla tadilen tanzîm ve irsâl kılınan layihanın bir nüshası vilayetin 16 Rebû'l-evvel 1300 ve 12 Şubat 1298 tarihli ve üçyüz seksen sekiz numaralı tahrirâtı melfûfatından olarak 19 Rebû'l-evvel 1300 ve 15 Şubat 1298 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmağla evkâf-ı hümâyü vâridât-i umûmiye müdiri Saadetlü Osman Safder Efendi celb olunarak bi'defa'at icra olunan tedkîkât ve müzakerât neticesinde işbu layihanın dahi reddi tezekkür olunmuştur.

Esbâb-ı mûcibesine gelince; Çünkü hukuk-ı vakfiyenin nizamnâme-i dâhili-yi vilayetin dört yüz seksen altıncı maddesinin "C" fıkrasından tayin kılınan esâs cemâât ve te'sisâta verilecek tazminatın miktarı her bir mülkün senevi te'diye eylediği icârenin re'sü'l-mâla tahvili tarikiyle tayin ve bu vechle re'sü'l-mâla tahvil olunan meblağla zât ve mülkiyetin intikali için takdir olunacak bedel ile kıymetin dahi ilave ve bu bedel ve kıymet-i cema'at ve te'sisâta ait olarak intikal ve ferâğı halinde ve ahvâl-i sâirede verilen harcırahlar üzerine hesâb edilmekten ibaret olmağla artık her hakkın başka başka re'sü'l-mâla tahvili suretinde ittihaz olunacak nisbetin tafsilatı kânun-i vilayette görülmek lazım gelmiş ve işbu kânunun icare ve tazminatında mesela bir vakfa senevî verilecek on guruş icare veya mukataanın on misli yüz guruş vakf için faiz ile işletilir veya onunla bir mülk alınır ise her sene vakfın aldığı icare yine yerine getirilmiş olacağı farazına zehâb ile icare ve mukataa için miktar-ı senevînin on misli tazminat verilmek ihtiyar olunmuştur. Harc-ı ferân ve intikal ile hakk-ı mahlûl tazminatında dahi başka bir itibara gidilüb şöyle ki; musakkafât kısmında harc-ı ferağ ve intikali takdim için musakkafatın kıymet-ı hazıraları üzerine binde iki ve hakk-ı mahlûlunu takdim için binde iki buçukla cem'an binde dörtbuçuk tazminat-ı seneviye tayiniyle re'sü'l-mâl olarak bununda on misli yani on bin guruşluk bir hane veya mağaza için ferağ ve intikâl ve mahlûl hakkı olarak dört yüz elli guruş ve arazide ise zikr olunan üç nev' hakka mukâbil binde bir buçuktan yine on bin guruş kıymet-i hazırası olan bir tarla için

tazminat olarak yalnız yüz elli guruş verilerek vakfın kâmilin kat'-ı alakasına karar verilmiştir. Musakkafâtın ancak ferâğ ve intikâli için takdir olunan binde ikiye karşı arazide hakk-ı mahlûl dahi zammıyla topuna birden binde bir buçuk takdiri tevsi-i intikalden dolayı arazide hakk-ı mahlûle ârız olan nedret mülâhazasından neşet etmiş olacağı anlaşılıyor ise de musakkafâtta harc-ı ferâğ binde otuz ve harc-ı intikâl binde onbeş buçuk olduğu halde arazide ferâğın ve intikalin her ikisinde de binde elli yani musakkafâtın iki katından ziyade harc alınmakta olmasına nazaran vakfın arazide nedret-i mahlûlden melhûz olan zayıatı arazide harc-ı ferâğ ve intikalin ziyadeliğiyle hiç cebr olunmamak tarafında gidilüb de ele musakkafât ile arazinin yalnız harc-ı ferâğ ve intikallerinin suret-i tazmini alınsa ve arazide takdir olunan binde bir buçuktan dahi mahlûl için pek cüz'i bir hisse gösterse bile yine şu binde bir buçuktan dahi bâki kalacak miktar ile musakkafâtın harc-ı ferâğ ve intikâli için takdir olunan binde iki beyninde bu merteye fahiş bir farka hiçbir vech-i sahih ve ma'kûl görülememiştir. Vakfın tazmininde asıl nokta-i nazar hukuk-ı hazırası her ne ise intikalen dahi onu temin etmekten ibaret olduğu halde musakkafatta istiğlâl için binde on beş ve fekk-i istiğlâl için kezalik binde on beş ve müstağilatta binde yirmi beş guruştan alına gelen harçlar bu kânunda ferâğ ve intikâl harclarının içine sokuşturulup bunlar için başkaca hisse-i tazmin ifrâz olunmaması ve vaktiyle pek az bağlatılıp ecr-i misliyle iblâğ edilememiş olan icare ve mukataanın re'sü'l-mâla tahvili suretinde dahi kânun-ı mezkûrdan müstefad olduğuna göre itibar edilen yüzde on faizin sağlam yüzde beşe tenziliyle on misli yerine yirmi mislinin zammına gidilmemesi o maksadın husulüne gayr-i kâfi görülmüştür.

İşte ta'dâd olunan ahvâli mûma-ileyh Safder Efendi vakfın hasârını mûcib görmüş ve dairece dahi mütalaat-ı meşrûha ile beraber tazminât kararının sürüncemede kalmasıyla da bunca hayrât ve müberrâtın intifa'dan mahrûmiyeti meselesinde hâtır-hırâş olmuş ise de ale'l-husûs arazide tayin kılınan binde bir buçuk hakikaten pek az görüldüğüne mebni kânunun reddi tasvib edilmiştir ve birde vilayetle vakıflar bundan sonra özilüb kesileceğinden rüb' mürettebât meselesine dahi bir nihayet verilmesi ehem görülmüştür. Zira idare-i sâbıkada doğrudan doğruya mütevelliler tarafından idare olunan evkâfta ta'şir ve hademe ve hayrât masârifı kâmilin çıkarıldıktan sonra bâkiden hazine-i evkâf-ı hümayun için rüb' mürettebât eline gelir iken vilayet şimdi bu mürettebâtı hem yalnız masârif-ı ta'şiriye çıktıktan sonra hukûk-ı mürtazaka içinde olduğu halde bakisinden



almakta ve hem de şimdiye kadar bu hakk hazineyi Bâb-ı âli talep ettiği halde enva'-ı ta'lilât ile buraya göndermemekte olduğundan vilayet sandığında terâküm iden işbu hukûk hazine içinde gönderilecek kânun layihasında izâhât getirilmesi için vilayete tebliğât icrû buyurulması müzâkerâta muzâf edildi. Ol babda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. 26 Cemaziye'l-evvel 1300 ve 23 Mart 1299

Evrak numarası : 1181

Tesvid tarihi : 25 Rebû'l-evvel sene 99

Tebyîz tarihi : 27 Rebû'l-evvel sene 99 – 6 Mart sene 98

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

Vilâyet-i Celîlelerinde bulunan i'lân-ı mevkûfenin mülke tahvili hakkında tanzîm ve meclis-i umûmiyeye kabul olunub fî 19 Kânun-ı sâni sene 97 tarihli ve yüz yetmiş iki numaralı tahrirat ve devletleriyle gönderilen kânûn lâyihasıyla esbâb-ı mücebeyi hâvî mazbata sureti Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle lâyihanın mevâd-ı muhteviyesi cemâ'at-i dîniye ve te'sîsât-ı mezhebiye ve mekâtib ve hayrât-ı saire tarafından doğrudan doğruya tasarruf olunarak nizâmnâme-i dâhilînin dört yüz sekne atmış maddesi mücebince yine cemâ'at ve te'sîsât-ı mezkurenin taht-ı tasarrufunda kalacak emlakın mevkûfe hakkında ba'demâ cereyân idecek mu'âmelâtı ve bir cihete mensûb iken el-hâleti hâzihi ifrâd uhdesinde bulunub mülke tahvil olacak arazi ve emlak-ı mevkûfenin ve ze'âmet kabilinden olan gayr-ı menkûlâtın sûret-i tazyîniyle tazmînât bulunanların keyfiyet ihrâcını ve umûm-ı emlâk-ı mevkûfenin usûl-i tahrisesini mübeyyin ve mülke tahvil olunacak olanların ferâğ ve intikâli ve terhîni hakkında cereyân idecek bazı ahkâmı mutazammın olduğu gibi esbâb-ı mücebe mazbatasının fezleke-i mü'edâsı dahi işbu kânûn lâyihasının nizâmnâme-i dâhilînin verdiği salâhiyete müsteniden tanzîm olunacağı beyândan ibâret bulunmuşdur vâkı'an vilâyet-i Celîlelerinde bulunan ale'l-umûm musakkafât ve müstegillât-ı mevkûfenin ve ze'âmet kabilinden olan emlak ve arazinin mülke tahvili ve buna dair bir kânûn lâyihası tanzîm ile nihayet ikinci ictimâ'ında meclis-i umûmiye itası nizâmnâme-i dâhilînin dört yüz seksen dördüncü ve dört yüz seksen altıncı maddeleri iktizasından ise de lâyihanın ahkâmı umûmiyesince en ziyade nazar u dikkati celb iden mes'ele kurrâ-i mevkûfe a'sârının tazmînine dair bir güne sarâhati hâvî olamaması maddesi olub çünkü bunların tazmînâtın istisnâsına medâr olabilecek nizâmnâme-i dâhilîde bir kayıd ve işâret görülemediği cihetle müsakkafât ve müstegillât vakfiye misüllü a'sâr-ı mezkure bedelâtının dahi tazmîni lazım geleceği

bâde fi'ât savb-ı devletlerine tebliğ ve iş'âr olunduğu halde lâyiha-i vâridenin yine o esasa mugâyir yapıldığı bi't-tedkîk anlaşılmışdır bundan kat'an (...) on altıncı maddesi mucebince mütevellilere tazmîn olunacak a'sâr-ı vakfiye için muhârebeden evvelki iki ve sonraki üç senenin yani bin sekiz yüz yetmiş dört ve yetmiş beş ve yetmiş dokuz ve seksen ve seksen bir senelerinin vâridât-ı öşriyesi esas müvâzene ittihaz edilmiş olup halbuki muhârebe esnâsında ahâli-i müslimenin ekserisi hicret etmiş ve emr-i zırâ'at mu'attal hükmüne girmiş olmasıyla şimdi zikr olunan kurrâ'-i mevkûfe a'sârı için muhârebeden sonra ki üç senenin esas müvâzeneye idhâl edilmiş a'sâr-ı vakfiye mikdârı hakîkisinden pek dîn bir râddeye tenzîliyle beraber mütevellilerin hukûkunu külliye çürüdeceği derkar ve kırk ikinci maddesinde cemâ'ât-i dîniyeye veyahud mekâtib ve hayrâta âid olup bonolar hâmiline tesviye olunacak tazmînât mikdârının taht-ı te'mîne alınması için teşkîli gösterilen komisyona gelince bu komisyonun vazifesi mütevellilerin zâtlarına kalacak akçe ile hayrâta ve meşrûta lehlere sarfı iktiza edecek mebâliğin istihsâl-i esbâb te'mîni maddesini münhasır ise de buda sarf-ı umûr-ı mezhebiyeden bulunduğu nazaran vilayetin buna müdâhale idübde komisyonun vezâifini cânib-i cilayetden musaddak bir nizâmname ile tayin ve tahdında cemâ'at-i islâmiyenin nizâmname-i dâhilî ile (okunmuyor) hukûkuna dokunacağı aşikâr bulunduğu ve bunlarla beraber vilâyet-i celîlerinin teşkîlinden birer mahlûl kılınan emlak-ı vakfiye için verilecek tazmînâta dair zikr olunan lâyihada sarâhat görülemeyüb halbuki Rumeli-yi Şarkî'de nizâmname-i dâhilînin dört yüz seksen altıncı maddesi hükmünce tazmînât bonoları i'tasıyla vakfın bilkülliye mülke tahviline kadar emlak ve arazi-i mevkûfe hakkında kâide-i kadîmenin cereyânı lazım gelür iken emlâk-ı mevkûfenin eskisi gibi mu'âmelâtını yürütmek ve kuyûdunu tanzîm ile bir takım kalemler teşkîliyle ağır masraflar ihtiyâriyeti icâb ideceğinden ve mu'âmelât-ı saireden bahisle emlâk-ı mevkûfe hakkında şimdiden emlâk-ı sarfa vechle mu'âmele olunması ve bonoların itası halinde verilecek tazmînât ne mikdara baliğ olur ise vilâyet-i celîlerinin teşekkülünde anların itasına kadar mürûr idecek müddetin icâre ve ferâğ ve intikâl ve mahlûlât hâsılâtı olarak irüce tazmînât verilmesi sabk iden iş'âr-ı vâlâları üzerine vilayete yazılmış ve savb-ı vâlâlarının dahi bu kısım tazmînât der'uhde edilmiş olduğu halde kânûn lâyihasında burası meskûn anh bırakılıb evkâfın birkaç seneden berü mahrum olduğu hak intifâ'ade te'mîni esasına ri'âyet kılınmış olduğuna binâen zikr olunan layihanın esbâ-ı muhtelif muharrereden dolayı red olduğundan tebliğiyle

kurrâ'-i vakfiye a'şârı mes'elesinin biran evvel hal ve tesviyesi zımında faziletli Haydar Efendi hazretleriyle bi'l-müzâkere netîce-i kararın iş'ârı hususunun taraf-ı devletlerine izyârı ve müşarün ileyhden bu bâbda me'muriyet ve me'zûniyet itası şûrâ-yı mezkur Tanzîmât Dâiresinde bâ mazbata ifâde ve mezkûr lâyiha aynen i'âde kılınmış ve keyfiyet müşarün ileyhe birdirilmiş olmağla ber-vech-i muharrer iktizâ-yı hâlin bi'l-ifâ verilecek kararın muvazzahen iş'âr ve inhâsına himmet buyrulması siyâkında şukka.

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 146

Rumeli-i Şarkî vilâyetinde bulunan emlak-ı mevkûfenin mülke tahvili hakkında tanzîm ve meclis-i umûmiyeden tasdîk olunan kanûn lâyihası ve esbâb-ı mûcibeyi hâvî mazbata dûreti vilayetin 19 Kânun-ı sani sene 97 tarihli ve yüz yetmiş iki numaralı tahriratıyla beraber 28 Kânun-ı sani sene 97 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyrulmuş olmağla faziletli Haydar Efendi hazretleri Filibe'ye avdetinden evvel müde'ven hazır olduğu halde Tanzîmât dairesinde kıraat olundu.

Lâyihanın mevâd-ı muhteviyesi cemâ'at-i dîniye ve te'sisât-ı müzehhibeye ve mekâtib ve hayrat-ı saire tarafından dorudan doğruya tasarruf olunarak nizamnâme-i dâhilinin dört yüz seksen altıncı maddesi mucebince cemâ'at ve te'sisât-ı mezkurenin taht-ı tasarrufunda kalacak emlâk-ı mevkûfe hakkında ba'dema cereyan idecek mu'âmelâtı ve bir cihete mensûb iken elhâleti hazîhi ifrâd uhdesinde bulunup tahvil olunacak arazi ve emlak-ı mevkûfenin ve ze'âmet kabilinden olan gayr-ı menkûlâtın sûret-i tazminiyle tazmînât bu tevellüdünün keyfiyet-i ihracını ve umûm-ı emlak mevkûfenin usûl-i tahririni mübeyyin ve mülke tahvil olunacak olanların ferâğ ve intikâli ve terhîni hakkında cereyan idecek bazı ahkâmı mutazammın olup esbâb-ı mûcebe mazbatasının fezleke-i mu'edâsı dahi işbu kanûn lâyihasının nizamnâme-i dâhilinin virdiği salâhiyete müsteniden tanzîm olunduğunu beyandan ibarettir.

Vakı'an Rumeli-yi Şarkî'de kayda bulunan ale'l-umûm müsekkafât ve müsteğlât-ı mevkûfenin ve ze'âmet kabilinden olan emlak ve arazinin mülke tahvili ve buna dair bir kanûn lâyihası tanzîm ile nihayet ikinci ictimâ'ında meclis-i umûmiye itası nizannâme-i dahîlinin dört yüz seksen dördüncü ve dört yüz seksen altıncı maddeleri iktizâsından olmağla maslahatın esâs câyı ağrâz olmayup ancak lâyihanın ahkâm-ı umûmiyesince en

ziyade nazar-ı dikkati celb iden mesele kurâ-yı mevkûfe a'şârının tazmînine dair bir güne sarâhati hâvî olamaması maddesi olmağla evvel bâdil bunun üzerine te'âtî-i efkâr olundukta çünkü Rumeli-yi Şarkî'de emlâk-ı mevkûfe tanzîmatına bakılmak üzere bundan akdem teşekkül iden komisyonun evkâf tazminâtının kurâ ve mevrâ'a âid kısmını çürütmek maksadının bulunduğu iş'âret ve ihtârât-ı sabıkadan anlaşılmasına mebni Bâb-ı Âlî ile vilayet beyinde muhâberat müdire ve tanzîmât dairesince müzâkerât-ı adîde cereyan edüp ol bâbda takdim olunan mazâbıtta dahi arz ve beyan olduğu üzere mezkur komisyonun a'şâr-ı vakfiyeyi dahil tazminât itmemek için ortaya konmuş olduğu ed'âyâ göre bu misüllü îrâdların sekiz yüz bin lira olarak tahmin olunan varidât vilayet dahilinde bulunmasıyla Mâliye Hazinesi'ne sene-i âid verginün anları dahi içine almış olacağı gibi Avrupa komisyonunun zabıtnâmelerinde varidât-ı vilâyetin tahmini için cereyan iden mübâheşât sırasında kurâ-yı mevkûfe a'şârının yekûn varidât-ı umûmiyeden tefrîk olunmadığına dair bir güne sarâhat bulunmuş ve teşkîl vilayetten evvel mahallince a'şâr bedelâtının vukû' bulan tahsilâtının yekünü dahil defter idilüp edîle kurâ-yı mezkûfenin tefrîki hakkında mu'âmele-i kalemiye dahi icra olunması zikr olunan kura a'şârının varidât-ı umûmiye-i vilayet meyânında bulunduğunu mü'eyyed esbâb ve delâ'ilden add didilmek istenilmiş ise de tahmin-i varidât maddesi Avrupa komisyonunun kırk dokuzuncu ictimâ'ında kararlaştırmış olduğu halde husûsat-ı vakfiye bahsi elli sekizinci ve atmış üçüncü ictimâ'ında karargir olmağla aslen henüz bir karar tahtına alınmış olan evkâf işlerinin teferru'atına dair tehmin-i varidât zabıtnâmelerinde sarâhat olamaması tabi olup bi'l-farz komisyonca a'şâr-ı mevkûfe bedelâtına evvel emirde vâridât devlet nazarıyla bakılarak tefrîk idilmemiş olsa bile vilayetce dahi i'tiraf olduğu üzere vâridât-ı vilayet bir milyon ü. Yüz yirmi bin lira olduğu Devlet-i Âlîye komiseri tarafından dermeyan oldunduğu halde bu meblağın sekiz yüz bin liraya kadar tenzîl edilmiş olmasına nazaran evkâf-ı kura vâridâtı karşılığı ma'a ziyade-i vâridât-ı umûmiyeden istisnâ idilmiş demek olacağına Devlet-i Âlîye'nin Rumeli-i Şarkî 'den aldığı vergi hakûk mülkdârı asâr levâzımından olmakla beraber Avrupa komisyonunda cins-i vakfın tazmine istihkâkını tasdîk ve bedel-i tazmînin canib-i vilayetten tesviye olunacağını nizamnâme-i dâhiliye fasl-ı mahsûs derciyle tayin ve tasrîh eylemiş ve devletin vilayete bıraktığı vâridât-ı mîrî â'idâtı olup kurâ ve kasabanın hazine-i devlete ta'alluku olmadığı ve vakfiyetlerine hâlel götürülmediği meydanda bulunmuş olduğuna binaen mâliye hazinesine âid verginün anlara şumûl

olamayacağı ve bunların tazminâtdan istisnâsından medâr olabilecek nizamnâme-i dâhilide bir kayıd ve işaret görülemediği cihetle musakkafât ve müstegıllât-ı vakfiye misüllü a'şâr-ı mezkure bedelâtının dahi tazmîni lazım geleceği mükerreren vilayete tabliğ olunduğu halde lâyiha-i vâridenin yine o esasa mugâyir yapıldığı anlaşılmıştır.

Bundan kat'-ı nazar lâyiha-i mebhûsenin on altıncı maddesin mucebince mütevellilere tazmîn olunacak a'şâr-ı vakfiye için muhârebeden evvelki iki ve sonraki üç senenin yani binsekiz yüz yetmiş dört ve yetmiş beş ve yetmiş dokuz ve seksen ve seksen bir senelerinin vâridât-ı öşriyesi esas muvâzene-i ittihâz idilmiş olup halbuki muharebe esnasında ahali-i müslimenin ekserisi hicret iderek orada kalanlar dahi tarlalara çıkmaya cesaret idemediğinden ahali-i islamiyece emr-i zirâ'at mu'attal hükmüne girmiş olmağla zikr olunan kurâ-yı mevkûfe a'şârı bu esas üzerine hesap edilecek olur ise mikdar-ı hakîkisinden pek dûn ideceği müşarün ileyh Haydar Efendi'ni virdiği îzâhata göre işbu lâyihanın tanzîmi için Filibe'de teşekkül iden komisyona muharebeden evvelki üç ve sonraki iki senenin hâsılat-ı öşriyesini esas ittihâz itmiş olduğu halde kendüsü muhâzîr-i meşrûhayı dermeyân ile şu esâsın muharebeden mukaddemki beş seneye tebdîli teklif eylemiş iken şimdi komisyonun evvelki kararından daha ilerü olmak üzere muhârebeden sonraki üç senenin esas muvâzeneye idhâl idilmesi mütevellilerin hukukunu külliye çürüteceği derkâdır.

Yine lâyihanın kırk ikinci maddesinde cemâ'at-i deyniyeye veyahud mekâtib ve hayrâta aid olup bonolar hâmiline tesviye olunacak tazmînât-ı mikdârının taht-ı te'mine alınması için Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti canibinden tayin ve i'zâm olunacak bir zatın riyaseti tahtında olarak en büyük tevliyet sahiplerinden iki kişiden mürekkebe teşkîl olunacak komisyon tarafından bir nizamnâme tanzîm ve vâli-i vilâyet canibinden tasdîk olunacağı muharrer olup bu komisyonun vazifesi ise mütevellilerin zâtlarına kalacak aköe ile hayrâta meşrût lehlere sarfı iktiza idecek mebâliğin istihsâl-i esbâbı te'mîni maddesi olacağına ve buda sarf-ı umûr-ı mezhebiyeden bulunduğu nazaran vilayetin buna müdahale idüde komisyonun vezâ'ifini kendü tarafından musaddak bir nizamnâme ile tayin ve tahdîd ittirmek istemiş dahi cemâ'at-i islamiyenin nizamnâme-i dâhili ile muayyen olan hukukuna dokunacağı meydandadır.

Birde vilayetin teşekkülünden berü mahlûl kalan emlak-ı vakfiye için virilecek tazminâta dair zikr olunan layihada sarâhat görülemeyüp halbuki Rumeli-i Şarkî'nin

nizamnâme-i dâhilisinin dört yüz seksen altıncı maddesi hükmünce tazminat bonoları itasıyla vakfın bi'l-külliye mülke tahviline kadar emlak ve arazi-i mevkûfe hakkında kâ'ide-i kadîmenin cereyânı lazım gelür iken 10 Rebiü'l-ahir sene 98 tarihli mazbatada arz ve beyan olunduğu üzere emlak mevkûfenin eskisi gibi mu'âmelâtını yürütmek ve kuyûdiyetini tanzîm eylemek bir takım kalemler teşkiliyle ağır masraflar ihtiyârını îcab ittireceğinden ve vukû'at-ı Hayriye esnasında musakkafât ve müstekillât-ı vakfiyeye dair istinâd ve sicillât zâyi' olmasıyla Rumeli-i Şarkî'ce emâkin ve akârın ekseri emlak-ı sarrafadan ma'dûd ilen ferâğ mu'âmelâtının kâffesinde bir mahallin emlak-ı sarrafa veya mevkûfeden olup olmadığı bilinemeyerek mefrûğ leh tarafından şehâdetname ve sened istenilmiş ise fârîğın Evkâf-ı Hümâyûn Nezaretine veya Defter-i Hâkâniye müraca'atla bir çok masraf-ı ihtiyâr itmesi muceb olduğundan bahisle emlâk-ı mevkûfe hakkında şimdiden emlak-ı sarrafa vechle mu'âmele olunmasını ve ma'mâfih bonolarının itası halinde verilecek tazmînât ne mitdara meblağ olur ise vilayetin teşekkülünden anların itasına kadar mürûr idecek müddetin icâre ve ferâğ ve intikâl ve mahlûlât hasilâtı olarak ayrıca tazminat verilmesini vilayet istid'â eylemiş ve bu suret bonoların tanzîm ve itasına kadar geçecek iyâmda yine vakıflara âid olması lazım gelen intifâ'ı te'mîn eylediğinden Tanzîmât dairesi kararıyla tesviye-i ma'rûzaya Bâb-ı Âlî'ce dahi muvâfakat olunarak me'zûniyet verilmiş ve anın üzerine vilayet dahi bu kısım tazminatı der-uhde itmiş iken kanûn lâyihasında burası meskût ana bırakılıp evkafın birkaç seneden berü mahrum olmadığı hak intifâ'a te'mini esasına ri'âyet kılınmış olmasıyla zikr olunan lâyihanın esbâb-ı muhtelif-i ma'rûzadan dolayı reddi lazım geleceği bi't-tezkire vilayete i'âde buyrulmak üzere nüsha-i asliyesi leffen takdîm kılındı.

Şurasının dahi ilâveten araz ve beyanı vecîbeden add olunmuştur ki vilayetin bu lâyihanın reddiyle mezûm olubda bi'd-defe'at muhâfazasına çalışılan kurâ-yı mevkûfe a'şârı tazminatını tamamen kabule meyl göstereceği ümîd olunamayup belki bir aralık Bâb-ı Âlî'ye dahi yazdığı vechle tazminat-ı mebhûseyi sekiz yüz bin lira meyânında ki vergiye bi'l-vâsıta ham maaş virerek vilayet sandığının adem-i tahammilinden bahis iderek müzâkere-i hâriciyeye dolaştırılmak isteyeceği ve ol halde işin ilerisi kestirilemeyeceği gibi karar aslı keşâkeşle te'hire düşdükçe a'şar-ı vakfiye ile idareleri te'min olunan te'sisât-ı hayriyenin bir müddet daha îrâdesiz kalamağa tahammülleri olmadığı için bayağı munderis olmak haline gireceği derkâr idüğüne binâen maslahatın

bir ortasını bulmak hayırlı görünüp ol bâbda dahi cereyan iden müzâkerede vâkı'an kurâ-yı mevkûfenin a'şârı vaktiyle asâr-ı Hayriye idaresine tahsis idilmiş olduğundan bunların evkâfa aid gayr-ı menkûlât gibi tazmîne istihkâkı basinde buraca ortaya konulan sözler esasen kâbil-i cerh ve aġrâz olunamaz ise de kurâ-yı mevkûfe a'şârı hazine-i mâliyenin vâridât-ı öşrüyesiyle beraber edâde olunduġu zaman meselâ senevi a'şâr ve kaziyesi yüz bin kuruş bedele bâliġ olan bir köy mezraının bedel-i öşrü tamamen vakfına verilüp mensûb olduġu eser-i hayrın idaresi için ancak otuz kırk bin kuruş ita edilerek üst tarafı mîrînin istifâ'ına kalmakda bulunduġu sırada Rumeli-i Şarkî vilayetini nteşekkül eylediġi vâyeşte mahallince bu kadar ısrârât ve iş'ârâta şü kaziyenin sebep ve ser-reşte ittihâz idildiġi cihetle mücerred esas mes'elede bir devâm olan ihtilâfı izâle ve vilayeti aranılan noktaya mahkâne imâle için en kesdirme tarîk kable't-teşkilât-ı a'şâr-ı vakfiye bedelâtından hazine-i mâliyece mal sandıkları vasıtasıyla vakıflara verilen tahsisât kaç kuruşdan ibaret ise yalnız anların dahil tazminât edilmesine müsa'ade olunmak suretidir ki tahsisât-ı mezkurenin sarf olunduġu asâr-ı hayriyenin meydanda bulunmasına mebnî âdeman tevliyet-i mazbûta hususu gibi tesviyesi öte taraftan kâbil-i red olamayıp vilayet sandığının tahmilinden hariç bir şey teklif olunuyor sözüne mahal kalmayacağı ve a'şâr-ı vakfiye bedelâtından idâre olunan vakıfların evvelki zamanlarda ne kadar â'idâtı var ise yine anın tazminâta esas olmasıyla hakk intifâ'ları te'mîn edilmiş olacağı vârid-i efkâr oldu ise de böyle bir tesviye tarîkine gidilebilmek yine vilayetle ta'ât-i efkâra merhûne olup elde bulunan kânûn lâyihası red olunmayacak olur ise o maksad dahi hasıl olamayacağından ve müşarün ileyh Haydar Efendi bu kere Filibe'ye avdet eylediğinden zikr olunan sûret-i tesviye tasvîb buyrulduġu halde bâlâda muharrer esbâbdan dolayı lâyihanın esasen reddiyle beraber mülâhazât-ı meşrûhâyı hâvî müşarün ileyh sûret-i muharremâne ta'limât-ı mahsûsa irsal ve ana göre vilayetle müzakereye girişilmiş isti'câl olunması ve bu kurâ-yı vakfiye a'şârı meselesi için Haydar Efendi'ye memuriyet verildiğinden bahisle müzakere olunmak üzere vilayete dahi vesâyâ-yı lazime icra buyrulması bâbında emr-i fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 16 Rebûi'l-ahir sene 299 ve Fî 23 Şubat sene 297

Mühürler

Rumeli-i Şarkî Vilâyeti

Aded

Emlâk-ı gayr-ı menkûle-i mevkûfenin mülke tahvili hakkında tanzîm olunan kanûn lâyihasının esbâb-ı mücebe mazbatasının sûret-i mütercimesidir.

Ma'lûm-i âlî buyrulduğu üzere kavânîn-i mevzû'a-i Devlet-i Âlî'ye ahkâmınca emlak sarfa müstesnâ tutularak eşhası taraflarından tasarruf olunup şerâ'id-i ma'lume ile derece-i hukûk tasarrifileri mümkün mertebe tahdîd edilmiş olan arazi envâ'i muhtelifeye taksim olunarak bunlar cânib-i mîrînin veyahud cemâ'at deyniye-i musaddikanın veya mekâtib ve hayrâtın malı add olunmuştur şu vechle basd-ı mukaddime ile asl-ı merâm ve maksada gelince Rumeli-i Şarkî vilayeti dahilinde bulunup hakk intikâlâtın tevsî'i kânûnen ve vakfen mahdûd olan arazinin şu kuyûd-ı mahdûde sakilinden azâdesiyle yalnız edyân veyahud mekâtib ve hayrata merbûd olan arazi vesair emlak-ı mevkûfenin kemâkâm te'sisât-ı mezkureye aid olması imtiyazını şu vilayet-i muhtara nizâmname-i dâhili ile kesb-i ihtiyâz eylemiştir nizâmname-i mezkurun on dördüncü faslının dört yüz seksen dördüncü maddesi mucebince eyalet dahilindeki kâffe-i emlak ve arazi-i mevkûfe için dört yüz seksen altıncı maddeye tevfiikan meclis-i umûmiyenin nihâyet ikinci ictimâ'ında bir kânûnname lâyihasının tanzîm ve takdîmi mecbûriyeti idâre-i vilayete tahmil edilmiş olmasına mebnî şu vazîfe-i nâzekeyi ifa ve ikmâl için tevzî' edilen komisyon-ı âcizânemiz heyeti arz ve amîk icra kılınan mutâla'at ve müzâkereât üzerine emlâk-ı mevkûfenin mülke tahvili hakkında altı faslı şâmil olan işbu layiha-i kânuniyenin tertîb ve tanzîmiyle takdimine muvaffak olması şerefiyle müftehazdır lâyiha-i mezkure mutala'asından keyfiyet bi'l-etrâf ma'lûm buyrulacağı üzere fasl-ı mezkureden birincisi Rumeli-i Şarkî vilayeti dahilinde bulunan kâffe-i emlak ve arazi-i mevkûfanın mülke tahvili hakkında ahkâm-ı umûmiye ve ikincisi evkâf ve edyân taraflarından doğrudan doğruya tasarruf olunan emlak gayr-ı menkûleye ve üçüncüsü evkafa mensûb olup eşhas veyahud cemâ'at taraflarından şurûd-ı mahsûsa ile tasarruf olunarak tazminât mukâbilinde mülke tahvîl olunacak arazi ve emlak gayr-ı menkûleye ve dördüncüsü mülke tahvil olunacak arazi vesair emlak gayr-ı menkûle-i mevkûfenin sûret-i tahririnden ve beşincisi te'diyesi lazimgelen tazminâtın ifasına değin emlak gayr-ı menkûle-i mevkûfe hakkında vukû' bulacak intikâlât için icra kılınacak mu'âmelât-ı resmîyeye ve altıncısı dahi vakfa te'diyesi lazım gelen tazminât mukâbilinde tedâvüle çıkarılacak bonoların keyfiyet



itasına müte'allik bulunmuştur bunlar nizamnâme-i dahili münderecâtına muhâlif olmayup kavânîn-i ahkâmını ve vakfa ve ze'âme vesair hukûk-ı vakfiyeyi va'iyet-i asliyelerinden asla tağyîr etmeyecekleri misüllü nizamnâme-i dâhilînin şu hususa dair olan mevâd-ı muhtelifesi ahkâmınada muvâfık idüğü kayd-ı iştibâhede izâre olmağın icrâ-yı îcâb-ı menûd-ı re'yi âlîdir.

## **2.10. Teba'-ı Ecnebiyenin Sahip Olduğu Emlakden Vergi Alınmasına Dair Şukka Ve Zeylleri**

Tesvîd tarihi: Gurre Cemâziye'l-ahir 1300

Teb'yîz tarihi: 2 Cemâziye'l-ahir 1300, 29 Mart 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Teb'a-yı ecnebiyenin mutasarıf olduğu emlâkten dolayı istimlâk kânunnâme-i hümayununun ikinci maddesiyle emlâk vergisüne dair olan kânun-ı vilayetin ikinci maddesi hükmünce temettu'ât emlâk vergisi alınmak lazım gelir ise de bunun kaviyyen tayin ve takdiri lüzûmunu hâvi vârid olan 15 Receb 1300 tarihli ve altmış bir rakamlı tahrirât-ı devletleri Hâriciye Nezâret-i Celilesine lede'l-havâle kânunnâme-i hümayun-ı mezkûrun ikinci maddesinde ashâb-ı emlâkten bulunan teb'a-yı ecnebiyenin emlâklerine müteferri' hususâtta teb'a-yı devlet-i aliyye ile siyyân tutuldukları ve her ne nam ve suretle olur ise olsun istifa olunan kâffe-i rüsûm ve tekâlifi te'diyeye mecbûr buldukları sarahaten münderic olmasıyla temettuât-ı emlâk üzerine vergi tarhına dâir olan kânunun teb'a-yı Devlet-i Aliyye'den olan ashâb-ı emlâk hakkında nasıl hükmü câri ise ecnebler hakkında dahi öylece düsturu'l-amel tutulmak lazım geleceğine ve eğer arazilerini bizzat zer' iden teb'a-yı ecnebiye yine arazilerini o yolda istimal eyleyen teb'a-yı şâhânenin mükellef oldukları vergiden muaf olacak olurlar ise bu halde teb'a-yı Osmaniye ile siyyân tutulmamış olacaklarına binaen mezkûr verginün (belge katlı çekilmiş) ecneblerden dahi istifası iktiza ideceğine savb-ı devletlerine tebliği cevâben bi't-tezkire iş'âr olunmağla ol vechle ifa-yı muameleye himmet buyurulması siyakında şukka.

Bâb-ı Âlî

Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye

Mektûbi Kalemî

Aded 72

Huzûr-ı Maâli-mevfûr Hazret-i Sadâret-penâhiye  
Ma'rûz-ı Çaker-kemileridir ki

Teb'a-yı ecnebiyenin mutasarrıf oldukları emlâkten dolayı istimplâk-ı emlâk kâunnâme-i hümayununun ikinci maddesiyle emlâk vergisüne dair olan kânun-ı vilayetin ikinci maddesi ahkâmına nazaran temettuât emlâk vergisü ifa etmeleri lazım gelir ise de bunun kaviyyen tayin ve takdiri lüzumunu hâvi Şarkî Rumili Vilayet-i Celilesi'nden meb'ûs tahrirâtın irsâl buyurulduğu iradesini şâmil şeref-vârid olan 20 Receb 1300 tarihli ve ikiyüz elli dört numaralı tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhileri Bâb-ı Âli hukuk müşavirliğine lede'l-havâle mezkûr verginün teb'a-yı Osmaniye'den alındığı gibi ecnebilere dahi istifa olunması lazım geleceğini mübeyyin verilen mütalaanamenin tercümesi tahrirât-ı merkûmenin iadesiyle beraber leffen takdim kılınmış olmağla olbabda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. 27 Cemaziye'l-evvel 1300 ve 24 Mart 1299

Bâb-ı Âlî

Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye

Tercüme Odası

Aded

Saadetlü Keser Efendi Hazretlerinin 8 Mart 1283 tarihli Mütala'anâmesi

Tercümesidir

Rumeli-yi Şarkî'de ashâb-ı emlâkten bulunan teb'a-yı ecnebiyeden temettuât emlâk vergisü ahz ve istifâ olunmak üzere cânib-i âliden talimat-ı lâzıme i'ta buyurulması talebini hâvi vilayet-i muşarun-ileyha tarafından mevrûd bir kıt'a tahrirât-ı makâm-ı celîl-i sadâret-uzmâdan Hâriciye Nezâret-i Celilesi'ne tebliğ buyurulmuştur.

Zann-ı âcizaneme göre vâli-yi muşarun-ileyhin 7 Safer 1284 tarihli kâunnâme ahkâmına istinaden vergi-yi mezkûru istifâyaya hakkı vardır. Filvâki kâunnâme-i mezkûrun ikinci maddesinde ashâb-ı emlâkten bulunan teb'a-yı ecnebiyenin emlâklerine müteferri' hususâtta teb'a-yı devlet-i aliyye ile siyyân tutuldukları ve her ne nam ve şekilde olur ise olsun istifa olunan kâffe-i rüsûm ve tekâlifi te'diyeye mecbûr buldukları sarahaten meşrû ve mündericidir. Bu şartın netice-i tabiyesi şudur ki; temettuât emlâk üzerine vergi tarhına dâir olan bir kânun Osmanlı ashâb-ı emlâki hakkında nasıl câri ise ecnebilere hakkında dahi öylece düstûrî'l-amel tutulmak lazım

gelir. Eğer arazilerini bizzat zer' iden teb'a-yı ecnebiye yine arazilerini ol vechle istimal eyleyen teb'a-yı şâhânenin mükellef oldukları vergiden musâf olacak olurlar ise teb'a-yı Osmaniye ile siyyân tutulmuş olmazlar. Binaenaleyh vergi-yi mezkûrun teb'a-yı Osmaniyeden alındığı gibi ecânibden dahi istifa olunması zımında devletlü Alko Paşa hazretlerine me'zûniyet i'ta buyurulması re'yindeyim.

Rumeli-yi şarkî Vilâyeti

Aded 61

Makâm-ı Celîl-i Sadâret-uzmâya

Ma'rûz-ı çâker-kemineleridir ki

Vâridât-ı vilayetin suver-i istifaiyyesi hakkındaki kavânin-ı mevzu'anın tamami-yi icrâsı hususunda tesadüf olunan mesele-i müşkile muhtac-ı hall ve izah olub bu da teb'a-yı ecnebiyenin Rumeli-i şarkî dâhilinde mutasarrıf oldukları emlâki bizzat kendüleri istimal birle mütemetti' ve müstefid oldukları ve esâsen temettuât-ı sınaıyyeden ma'dûd bulunduğu halde kendülerinden temettüat emlâk vergisü namiyla vergi alınmak lazım gelüb gelmeyeceği maddesidir. Teb'a-yı ecnebiyenin emlâk istimplâkine dâir düstûrun birinci cildinin ikiyüz otuzuncu sahifesinde mûnderic olan kânunnâme-i hümayunun ikinci maddesinin ikinci fıkrasında ecnebi teb'asından olanlar her ne nam ve şekilde olur ise olsun dâhil ve hâric-i şühûrda teb'a-yı devlet-aliyyedan olan ashâb-ı emlâkin mükellef olduğu ve bunlardan böyle olabileceği kâffe-i tekâlif ve rüsûmâtı ifa eyleyeceklerdir deyü muharrer olduğu gibi emlâk vergisü hakkında 22 Kânun-ı evvel 1879 tarihinde vaz' ve tesis olunan kânun-ı vilayetin ikinci maddesi dahi bu sureti müeyyid olmasına göre ecnebilerin işbu ahkâm-ı kavâninine bi'l-ittibâ' zikr olunan temettuat emlâk vergisünü ifa etmeleri lazım gelir ise de bunun kaviiyen tayin ve takririyla usûl ve nizâma vaz'ı zımında bu babda cânib-i bâb-ı âliden talimat-ı muktaziyenin isticlâbına vilayet mâliye müdiriyetinden lüzûm gösterilmeğin suver-i ma'rûzaya nazaran muamele-i lâzime-i sârihanın lütfen iş'arı hususuna şâyâni-yi müsaade-i aliyye-i sadâret-penâhilerini niyaz eylerim. Ol babda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

15 Rebû'l-evvel 1300 ve 12 Kânunusâni 1298

## **2.11. Vilayette Bulunan Arazilerin Ekilip Biçilmesi Hakkında Kânun Layihası**

### **2.11.1. Vilayetteki Arazilerin Ekilmesi Hakkında Kânun Layihası**

Evrak numarası :366/153/154

Tesvid tarihi : Fî gurre Cemaziye'l-ahir sene 99

Tebyîz tarihi : Fî gurre-i Cemaziye'l-evvel sene 99 - 11 Mayıs sene 98

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

İstidâ'at-ı mâliye vâridât-ı zer'iyelerinin fikdânı mutasarrıf oldukları araziye kemâlen i'mâr ve zirâ'ate mâni' olmakda iken bir de öşrün arazi üzerinden maktû'an istîfâsı ve bununla beraber bedelâtın karye muhtarlarıyla ihtiyar meclis a'zasından re'yi ve ifâdesine göre tayin ve tarhı teşdîd-i mağdûriyetlerini muceb olacağından bahisle ya maktû'an istîfâ-yı öşür kararından kendülerinin bir müddet müstesnâ tutulması veyahud levâzımât-ı zer'iyelerini tedârik için akçe ifrâz olunmakla beraber bedelâtın bir sûret makûlede tayini vilâyet-i celîleri ekser ahâlî-i müslimesi tarafından bu kere dahi istidâ kılınmışdır öşre bedel arazi üzerinden vergi ahzı hüküm kânûnu iktizasından ise de ahâlî-i mumâ ileyhamın geçende bazı tashîhât icrası nevhasıyla karîn tasdîk-i âlî olan kânûn lâyihası mücenbince teşkîl olunacak zirâ'at sanduklarının müsâre'aten ikmâl-i teşkîlâtıyla zirâ'ın ihtiyâcât ve zarûrâtının def' ve ta'dîliyle beraber zirâ'atlerinin terkiyâtından dolayı vilayete aid olacak menâfi'in biran evvel istihsâl ve istikmâline sarf-ı sâ'î ve himmet buyrulması müslime-i devletlerine müntazır bulunduğu beyanıyla şukka.

### **2.11.2. Vilayete Avdet Eden Halkın Arazilerini Ekmeleri ve Vergilerini Vermeleri Hakkında Kânun Layihası**

Pîşgâh-ı me'âlî-i iktinâh hazret-i vekâlet-penâhiye

Kulları Rumeli-i Şarkî dâhilinde Kavaklı kasaba ve kurâ ashâb-ı arâzî ahâlî-i islâmiyesinden olup hicret ve avdet mülâbesesiyle bulunduğumuz hâl-i hançeret ve sefâlet elbette muhtac-ı beyan değildir vatanımıza avdetle tedârikât-ı ilbâs ve süknâ ve akvât-ı yevmiyeye çalışmakta ve elimizde mal-ı itlâk olunabilecek ancak bâ tapu mutasarrıfları bulunduğumuz arazimiz kalmağla tadrîcen levâzımât-ı zirâ'iyemizi tehiyye esbâbını taharrî etmekte duyûn ise bu yolda muvaffakiyet lâ-akal on sene ve

belki daha ziyade müddete muhtaç bulunmakta iken geçen sene merkez vilâyette tecemmu' iden meclis-i meb'ûsan ahâlisinden aynen alınmakta olan a'şârın geçen on seneliğinden bir muvâzene tutulup nihâyet seneliğine yüzde kırk beş kuruş zammıyla vilâyet arâzisi mesâha ve derecâtı ta'yîn olunmaksızın yalnız kurâ muhtar ve azalarının ifâde-i mücerredelerine ibtinân'en ve arazi beş derece i'tibâren lede'l-hesâb beher nev'in dönümüne her ne miktar meblağ isâbet iderse ashâb-ı araziden bedelen alınmasını karara almış ve karar vâki' ise yek nazarda muvâfık adl ü hak gibi görünmekte bulunmuş ve irâde-i seniye dahi şeref-sâdır olmuş olup ancak Hıristiyan komşularımız gibi levâzımât-ı zirâ'iyemiz mükemmel ve hane ve sair malzeme-i zarûriyemiz mevcut yoluna ve bâlâda arz olunduğu üzere kâffe-i arazi bihak mesâha ve derecâtı ta'yîn buyrulmuş olsa olvakit karar vaki' mukârebet hak ve adl ve her ashâb-ı arazinin sa'y ve amelini arttırmağa te'diyâten şevk ve gayret olur idi avdet iden ahâli-i islâmiyemiz ise değil yedinde bulunan arazisinin i'mârına kâfi levâzımât-ı zirâ'ie tedârik edebilsin bugün akvât-ı yevmiye ve eksâ ve seknesini bile tedarikten acizdir ve henüz avdet edemeyenler ile bir takım arâmil ve eytâm şurada burada serd-nigâh olunmakta ve bina-berîn uhdelerimizde bulunan arazinin pek çoğu hâlî durmakta ve şunun bunun yedinde kalmaktadır karar vâki' icrâ olmadığı surette henüz yakalarını pençe-i zarûret ve sefâletten kurtarmamış olan bi'l-'umûm zirâ' ahâli-i islâmiye arazilerini bedel-i öşür mukâbilinde hükümete terke mecbur edilmiş ve elleri taş altında bırakılmış olacağı umûr-ı bedîhiyedendir meşhûden ayn-ı iftihârımız olan efkâr-ı adâlet desâr hazret-i vekâlet-penâhîlerinde vücûd-ı mutazarrı'adır ki kemâkân hâsılâtımızdan öşür alınarak karar-ı vâki'adan bir müddet istisnâyetimizi âmir bir mühil-i münasib i'tâ buyrulması çâre-i serî'asının istihsâliyle şu gadr-ı sarîhden rehâ buyrulmuşumuz hususuna îzâli müsâ'ade ve müsâ'afa-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri şâyân buyrulmak istid'â ve istirhâmımıza yerine nâ'il olmadığımız halde terk-i araziye mecbur edilmiş olacağımızı tekrar ile takdîm-i arzuhalimiz çâkerânelerimize ictisâr eyledik ol bâbda ve ahvâlde emr ve irâde hazret-i men lehü'l-emrindir. Fî 1 Mart sene 98

İsim ve mühürler

Zağra-i Cedîd cema'at-i islâmiye

Bizler Şarkı Rumili ahâli-i müslimesinden olub muharebe-i zâileden ez-cümle vatanımız bulunan Zağra-i Cedîd'de kâffe-i emvâl ve eşyamız ihrâk ve yağma olunmuş ve dört sene dahi hîn-i muhâceretde elde kalan nakdiyemiz ve bir parça eşyamız dahi

tayin ve idaremiiz uğrunda sarf ve istihlâk kılınmış olduğu halde bu kere azin azin vatanımıza avdetke her birerlerimiz haline göre mutasarrıf bulunduğu arazisinin temettu' ve münâkı'ıyle idâre ve taayyüş zımında cümleten bu cihete hasr u gayret ve zemâm-ı zirâ'at ve felâhate vaz'-ı yelde te'mîn istikbâlimiz esbâbının istikmâline atıf nazar-ı dikkat edilmiş ise de ahden ve kânûnen nâil olacağımız hukûk-ı mendu'amızının ısnâ'asına bakarlar ittifâk ve yemin etmiş gibi heryerde ve her işde türlü müşkilât ve envâ'-ı desâis ile bir takım su'ûbât îkâ'ına bezl-i mücehhered idegeldikleri ve bu hallere nihayet verilmediği sûretde bî-çâre ahâlî-i müslimenin vatana azimetleri bulunan işbu kıt'ada yaşamaları mahal ender-i mahal göründüğü ecilden berüce zîr-i arz ve ta'dâd olunacak müsted'iyân nâcizânemizin is'âf buyrulması ve kullarını el-ân Bulgarların ızrâr ve tazyîkinden tahlîs buyrulması kemâl-i tazarru' veistirhâm ile en müşkil ve muzır bulunanlarını arz ve beyana cür'et eyleriz.

Şöyleki Rumeli-yi Şarkî'de kâbil zirâ' ne kadar arazi var ise kâffesine dönüm başına vergi tarh ve tevzî'ıyle öteden berü cârî olan ta'şir usulünün lağvı mecmû'a-i neşriyân resmiye-i vilayetın tahrir emlak ve arazi (kadatra) nizâmnâmesi münderecâtının olacağına binaen nizâmnâme-i mezkurun birinci faslının mevki' icrâya vaz'ı hakkında olan idâre-i umûmiye nizâmnâmesi mücebince her bir sancak merkezini bir komisyon teşkil ve arazi üzerine birgü tarh ve tevzî'ine mübâşeret olunmuş olmağla edilen tahkîkâta göre senevi beher dönüm arazi beş altı kuruş raddelerinde vergi alınmak lazım geliyormuş kable'l-muhârebe bilâ istisnâ bu havâlî zirâ'ının kâffesi mutasarrıf ve mutasarrıfa oldukları arazilerinin pek çoğunu kendileri işleyüb ve bir takımını dahi kiraya virerek asla boş mahal kalmamakda olduğu herkesin ma'lumu olub muhârebecisiyle ehl-i islamin kâffesi hicret ve üç sene vatanlarından mahcûriyetle geçen sene avdete mübâşeret eylemiş ve memleketlerine muvâsaletlerinde yalnız tarlalarının ma'dâ çiftçiliğe lüzumu olan hane ve anbâr ve âhur ve bu gibi bi'l-cümle ebniye-i vesair levâzım-ı zirâ'ati muhterik ve harab bulmuş olduklarından iki senedir ancak alabildikleri birer mikdar tarla ücretlerinin kendi kifâye-i nefislerini güç hâl ile tedârik itmekde bulunmuşlardır bi'l-cümle ahâlî-i islamiye emvâlinden ücrete verilen arazi yüzde yirmi râddelerinde ancak olabiliüb bakiyeleri öylece hâliyeten hâlî kalmakda ve çiftçiliğe başlamak için muktezî sermayenin tedârihi emrinde gerek hükümet ve gerek vesâ'id-i sâire ile teşebbüs olunmuş ise de asla muvaffak olunamadıktan başka arazi fûrûhtı yoluna dahi gidilmiş iken bunada ancak yüzde yirmi beş râddelerinde fiy'at

verilmekte ve bazı mahallere hiç müşteri bulunmamakta olduğundan ve içimizde yetim ve beykes ve henüz vatana avdet idemeyen pek çok ashâb-ı arazînin arazileri hâl üzere kalub zarûfî ekilemeyüb bırakılmakta ve bir parça zirâ' sınıfına dehâlet bizce haylice sermaye ve üç beş seneye muhtâç bulunduğunun ber minvâl ma'rûz nizâm-nâme-i mezkure ahkâmınca kâbil zira' kâffe arazîden öşre mu'âdil vergi alınacak olur ise üç seneye kadar ehl-i İslam elinde pek cüz'î arazi kalabilüb bâkiyesini yok bahâsına virerek kâmilten vergiye kapatmak lazım geleceği ednâ bir mülâhaza ve tedkîk ile meydana çıkacağından şüphe yoktur ma' a mâfih (kadastra) usûlünün dahi muhsenâtı ve ahâlîce olan suhûleti inkar olunamayub ancak bu keyfiyet bilâd ma'mûre hakkında olabileceği eşkâr ve ez-cümle Fransa gibi gayet mütemeddin ve ma'mûr bir devlet işbu usûli kâffe-i ahâlinin hukukunu göze alarak hakkıyla muvâzene peydâ edinceye kadar tamâm elli senede icra idebülüb halbuki vatanımız halkının bir kısmı diğer kısma asla kıyas kabul etmez derecede felâket-zede idüğü bedîdârdır nitekim hicret görmemiş veyahud görübde yakîn vakte avdet iderek pek çok emvâl ve eşyâ vesaireye malik olarak eskiden iki hayvânı yok iken şimdi iki üç çift hayvan ile çiftçilik etmekte ve arazîsi dahi nüfûsuna nisbeten cüz'iyât kabîlinde bulunmakta olan ahâli ile ahâli-i islâmiyenin anifü'l-beyan hâl-i per-melâyı bi-hakk muvâzene olunur ise şu sırada işbu (kadastra) usûli ahâlinin bir kısmını mahv u efnâ ve diğer kısmını ihyâ ideceğinden her ne kadar bu keyfiyet nizâm ve tasdîk altına dahi alınmış ise de umûm-ı ahâlinin kemâfi's-sâbık servet-i hâl ve san'at-ı zirâ'atin hadd-ı lâyıkına îsâline değin işbu verginin arazi-i mevrû'a üzerine bir sûret-i münâsebede tarh ve tevri'ini veyahud ahâli-i zirâ' kesb-i yesâr idinceye dek usûl-i mezburun te'hîrini adâlet ve hakkâniyet nâmına istid'â ve istirhâm eyleriz. Fî 20 Mart sene 98

Diğeriyle beraber (okunmuyor) Efendi hazretlerine

A'za	a'za	a'za	a'za	a'za	cemâ't-i
islâmiye					
Mühür	mühür	Mustafa	mühür	mühür	mühür
Gökmeli karyeli	dahi Gökmeli		dahi Gökmeli		dahi Gökmeli

Hüseyin	Ahmed	Abdi	Mahmud
dahi Gökmeli Hamo	dahi Gökmeli Salih	dahi Gökmeli Ali	dahi Gökmeli mühür
dahi Gökmeli Eyyüb	Aziz Haliza karyesi Ahmed	bu dahi mühür	bu dahi İbrahim
bu dahi İsmail	bu dahi mühür	bu dahi Haydar bin Rüstem	bu dahi Mustafa Ahmed
Karye-i Balıknaz Balıknaz El-Hac Hasan	Karye-i Balıknaz Ali	Karye-i Balıknaz Süleyman	Karye-i Abdullah
Karye-i Balıknaz Balıknaz Mühür	Karye-i Balıknaz mühür	Karye-i Balıknaz mühür	Karye-i mühür
Karye-i Kodaklı Kodaklı Mühür	Karye-i Kodaklı mühür	Karye-i Kodaklı Osman	Karye-i Kasım bin Ahmed
Karye-i Kodaklı Ahmed	Karye-i Kodaklı mühür	Karye-i Kodaklı mühür	Karye-i Göpel mühür
Karye-i Göpel Es-Seyyid Abbas	Karye-i Göpel Mustafa Muhtar	Karye-i Göpel Mehmed	Karye-i Göpel Hasan
Karye-i Göpel bu dahi Mühür	Karye-i Göpel mühür	Karye-i Göpel mühür	Kayaciyeti Ahmed mühür



Muhtar....	Mustafa	mühür	mühür
Kayalı Dere	Kayalı Dere	Kayalı Dere	Kayalı Dere

Mühür	mühür	Beşe Köy	Beşe Köy	Beşe köy
Kayalı Dere	Kayalı Dere	Mühür	mühür	mühür

Pîşgâh-ı me‘âlî-i iktinâh hazret-i vekâlet-penâhiye

Ma‘rûz çâkerleridir ki

Kulları Rumeli-i Şarkî vilâyeti dâhilinde İslimye kasaba ve kurâ ashâb-ı arâzî ahâlî-i islâmiyesinden olup hicret ve avdet mülâbesesiyle bulunduğumuz hâl-i hançeret ve sefâlet elbette muhtac-ı beyan değildir vatanımıza avdetle tedârikât-ı ilbâs ve süknâ ve akvât-ı yevmiyeye çalışmakta ve elimizde bulunup mal-ı ıtlâk olunabilecek ancak tapu mutasarrıfları bulunduğumuz arazimiz kalmağla tadrîcen levâzımât-ı zirâ‘iyemizi tehiyye esbâbını taharrî itmekte duyûn ise bu yolda muvaffakiyet lâ-akal on sene ve belki daha ziyade müddete muhtaç bulunmakta iken geçen sene merkez vilâyette tecemmu‘ iden meclis-i meb‘ûsan ahâlisinden aynen alınmakta olan a‘şârın geçen sekiz on seneliğinden bir muvâzene tutulup nihâyet seneliğine yüzde kırk beş kuruş zammıyla vilâyet arâzisi mesâha ve derecâtı ta‘yîn olunmaksızın sade kurâ muhtar ve azalarının ifâde-i mücerredelerine ibtinân’ en arazi beş derece i‘tibâren lede’l-hesâb beher nev‘in dönümüne her ne miktar meblağ isâbet iderse ashâb-ı araziden bedelen alınması taht-ı karara alınmış ve karar vâki‘ ise yek nazarda muvâfık adl ü hak gibi görünmekte bulunmuş ve irâde-i seniye dahi şeref-sâdır olmuş olup ancak Hıristiyan komşularımız gibi levâzımât-ı zirâ‘iyemiz mükemmel ve hane ve sair malzeme-i zarûriyemiz mevcut bulursa ve bâlâda arz olunduğu üzere kâffe-i arazi bihak mesâha ve derecâtı ta‘yîn buyrulmuş olsa olvakit karar vaki‘ mukârebet hak ve adl ve her ashâb-ı arazinin sa‘y ve amelini arttırmağa tâziyânen şevk ve gayret olur idi avdet iden ahâlî-i islâmiyemiz değil yedinde bulunan arazisinin i‘mârına kâfi levâzımât-ı zirâ‘iye tedârik edebilsin bugün akvât-ı yevmiye ve eksâ ve sekencesini bile tedarikten acizdir ve henüz avdet edemeyenler ile bir takım arâmil ve eytâm şurada burada serd-nigâh (kötü bakış) olunmakta ve bina-berin uhdelerimizde bulunan arazinin pek çoğu hâlî durmakta ve şunun bunun yedinde kalmaktadır karar vâki‘ icrâ olmadığı surette henüz yakalarını

pençe-i zarûret ve sefâletten kurtaramamış olan bi'l-'umûm zirâ' ahâli-i islâmiye arazilerini bedel-i öşür mukâbilinde hükümete terke mecbur edilmiş ve elleri taş altında bırakılmış olduğu umûr-ı bedîhiyedendir meşhûden ayn-ı iftihârımız olan efkâr-ı adâlet desâr hazret-i vekâlet-penâhîlerinin mercû ve mutazarrı'adır ki bâ defa'aten tedârik-i levâzımât-ı zirâ'at mükemmele. itmeküzere münasib bankalardan arazimiz te'minâta alınarak taraflarımıza akçe ikrâz ettirilmesi veyahut kemâkân hâsılâtımızdan öşür alınarak karar-ı vâkı'adan bir müddet istisnâyetimizi âmir bir mühil-i münasib i'tâ buyurulması çâre-i serî'asının istihşâliyle şu gadr-ı sarîhden rehâ buyurulmaklığımız hususuna îzâlî-i müsâ'ade ve müsâ'afa-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri şâyân buyurulmak istid'â ve istirhâmımıza şakînden birine nâ'il olamadığımız halde terk-i araziye mecbur edilmiş olacağımızı tekrar ile takdîm-i arzuhal zırâ'atmeal çâkerânelerimize ictisâr eyledik ol bâbda emr-i ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî Şubat sene 97

İsim ve mühürler

Pîşgâh-ı me'âlî-i iktinâh hazret-i vekâlet-penâhiye

Kulları Rumeli-i Şarkî dâhilinde Yanbolu kasaba ve kurâ ashâb-ı arâzî ahâlî-i islâmiyesinden olup hicret ve avdet mülâbesesiyle bulunduğumuz hâl-i hançeret..... ve sefâlet elbette muhtac-ı beyan değildir vatanımıza avdetle tedârikât-ı ilbâs ve süknâ ve akvât-ı yevmiyeye çalışmakta ve elimizde bulunup mal-ı ıtlâk olunabilecek ancak bâ-tapu mutasarrıfları bulunduğumuz arazimiz kalmağla tederâcîcen levâzımât-ı zirâ'iyemizi tehiyye esbâbını taharrî itmekte duyûn ise bu yolda muvaffakiyet lâ-akal on sene ve belki daha ziyade müddete muhtaç bulunmakta iken geçen sene merkez vilâyette tecemmu' iden meclis-i meb'ûsan ahâlisinden aynen alınmakta olan a'şârın geçen on seneliğinden bir muvâzene tutulup nihâyet seneliğine yüzde kırk beş kuruş zammıyla vilâyet arâzisi mesâha ve derecâtı ta'yîn olunmaksızın yalnız kurâ muhtar ve azalarının ifâde-i mücerredelerine ibtinân'en ve arazi beş derece i'tibâren lede'l-hesâb beher nev'in dönümüne her ne miktar meblağ isâbet iderse ashâb-ı araziden bedelen alınmasını taht-ı karara almış ve karar vâki' ise yek nazarda muvâfık adl ü hak gibi görünmekte bulunmuş ve irâde-i seniye dahi şeref-sâdır olmuş olup ancak Hıristiyan komşularımız gibi levâzımât-ı zirâ'iyemiz mükemmel ve hane ve sair malzeme-i zarûriyemiz mevcut bulursa ve bâlâda arz olunduğu üzere kâffe-i arazi gibi mesâha ve derecâtı ta'yîn buyurulmuş olsa olvakit karar vâki' mukârebet hak ve adl ve her ashâb-ı

arazinin sa'y ve amelini arttırmağa tâziyânen şevk ve gayret olur idi avdet iden ahâli-i islâmiyemiz ise değil yedinde bulunan arazisinin i'mârına kâfî levâzımât-ı zirâ'îye tedârik edebilsin bugün akvât-ı yevmiye ve eksâ ve seknesini bile tedarikten acizdir ve henüz avdet edemeyenler ile bir takım arâmil ve eytâm şurada burada serd-nigâh olmakta ve bina-berîn uhdelerimizde bulunan arazinin pek çoğu hâlî durmakta ve şunun bunun yedinde kalmaktadır karar vâki' icrâ olunduğu surette henüz yakalarını pençe-i zarûret ve sefâletten kurtaramamış olan bi'l-'umûm zirâ' ahâli-i islâmiye arazilerini bedel-i öşür mukâbilinde hükümete terke mecbur idilmiş ve elleri taş altında bırakılmış olacağı umûr-ı bedfihiyedendir meşhûden ayn-ı iftihârımız olan efkâr-ı adâlet desâr hazret-i vekâlet-penâhîlerinin mercû ve mutazarrı'adır ki kemâkân hâsılâtımızdan öşür alınarak karar-ı vâki'adan bir müddet istisnâiyetimizi âmir bir mühil-i münasib i'tâ buyurulması çâre-i serî'asının istihsâliyle şu gadr-ı sarîhden rehâ buyurulmuşumuz hususuna îzâlî-i müsâ'ade ve müsâ'afa-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri şâyân buyurulmak istid'â ve istirhâmımıza şakîden birine nâ'il olamadığımız halde terk-i araziye mecbur edilmiş olacağımızı tekrar ile takdîm-i arzuhal çâkerânelerimize ictisâr eyledik ol bâbda irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 10 Mart sene 98

İsim ve mühürler

Atûfetlü Beylekçi Efendi hazretleri

Derûn-ı istid'âda mevzû mühürler Yanbolu kasaba ve kura ahâli-i Müslim ehl-i zirâ'atin mühürleri olup halleri dahi tıpkı ifâde olunduğu vech üzere bulunduğu musaddak işbu mahle şerh ve tahrir olundu. Fî 31 Mart sene 98

### **2.11.3. Ahalinin İhtiyacı Olan Alet ve Edevatın Verilmesi ve Hasarlarının Giderilmesi Hakkında Kânun Layihası**

Evrak numarası : 332

Tesvid tarihi : Fî 19 Receb sene 299

Tebyîz tarihi : Fî 26 Şaban sene 99 – 1 Haziran sene 98

Rumeli-i Şarkî vilâyeti vekâlet behiyyesi

Tahrîr-i emlâk ve arazi kanûnu mücebince öşrûn arazi üzerinden maktû'an istîfâsı mağdûriyetlerini müceb olacağı cihetle kemâfi's-sâbık mahsûlâtından alınmış veyahud

i'ânât-ı lâzime icrasıyla kendülerinden ikdârı bazı mahaller ahâli-i müslimesi tarafından gönderilen mahzarlarda istid'â olunmaktan nâşî zirâ'-ı ahâlinin muhtaç oldukları âlât ve edevât zer'ıyyeyi tedârik ve istihsâle medâr olmak üzere bunlar hakkında mu'âvenât ve teshîlât-ı mukteziye îfâsı mukaddem vilayete tavsiye ve iş'âr kılınmışdı bu kere dahi Eskizağra kazasıyla mülhakâtı ahâli-i islâmiyesi taraflarından gönderilen istid'ânâmede öşrün arazi üzerinden alınmasından kendülerine tertib idecek muzâr ve hasârdan bahisle kânûn-ı mezkurun muvakkaten te'hîr-i icrâsı istirham kılınmağla keyfiyet Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle ol bâbda Tanzîmât Dâiresi'nden verilen mazbatada maktû'iyet a'sâr usûlü tahrir-i emlâk ve arazi kânûnun cümle-i ahkâmından olup kânûn-ı mezkurun Şûrâ-yı Devletce tasdîkine re'yi olunmuş ise Rumeli-yi Şarkî'de nizâm-nâme-i dâhilinin dört yüz seksen dördüncü ve dört yüz seksen beşinci maddelerinde eyâlet emlak ve arazisinin tahrîrine dair kânûn lâyihası tanzîmiyle nihâyet ikinci ictimâ'da meclis-i eyâlete ita olacağı ve iki yüz on dokuzuncu maddesinde dahi idâre-i vilayetin ol bâdel a'sâr vergisününü emlak vergisüne tahvîle çalışacağı muharrer bulunmasından ve ahâlinin muhtaç olduğu her türlü mu'âvenât ile mu'âmelât teshîliyenin mahallince nazar-ı dikkate alınacağına iş'ârât-ı vâkı'a ile itmi'nân hasıl olmasından münbe'is olduğu halde mü'ehharen ahâlinin ihtiyâcı nazardan iskâd olunarak hemen maktû'iyet a'sâr usûlünün mevki' icrâ-ya vaz'ına teşebbüs olunacağı istihbâr olunması üzerine cânibi vilayete icra edilen tebligâta cevaben vârid olan fî 8 Zilkade sene 98 tarihli ve iki bin sekiz yüz atmış altı numaralı mektubda zirâ'ın terfiye hallerinden tahsil idecek kavâ'id ve muhsenât nazar-ı dikkate alınarak meclis-i umûmiyenin geçen seneki ictimâ'ında münhasıran zirâ'a i'âne olmak üzere iki milyon beş yüz bin Frank'ın istikrâzına karar verilüb bûdce nizâm-nâmesine derc edildiği halde rehîn-i tasdîk olmadığı iş'âr olunmuş ise de bu istikrâz maddesinin reddi ol vakit dahi tebliğ olunduğu vechle esbâb-ı mücebesinin bildirilmemiş olmasından neş'et eylediği beyanıyla sâlifü'z-zikr akd-ı istikrâz-ı me'zûniyetinin sene-i âtîye yani bu sene bûdcesine derc olunarak kabul-i âlîye arz olunmak üzere irsali bildirildiği ve ahâlinin ihtiyâcı idâre-i lâyihaya musaddak ve i'âneye hükm-i nizâma müsâ'ade olunduğu hgalde bu sene vürûd iden bûdcede dahi i'âne maddesi meskûn-ı anh bırakulub yalnız emlâk ve arazi mukâbilinde akçe ikrâz itmeküzere dahil-i vilâyetde zirâ'at sandukları teşkilâtına dair bir lâyiha kânûniye gönderilmiş ve istikbâlen terkî'i zirâ'ate delâleti mutâla'asıyla hemen tasdîk ve teşkilâtı tesri' olunmuş ise de bu sandukların sermaye peyda idübde erbâb-ı zirâ'atin kavâ'it ve

menâfi'ine keyfiyet edebilmesi hayli vakte muhtâc ve usûl-i i'âdeye mahsus olub yoksa öyle fevka'l-âde bir takım vukû'âtın taht-ı te'sîrinde mahv olan zirâ'ın muhtaç olduğu edevât ve hayvânâtı tedârîke âcilen hizmet edemeyeceği ve maktû'iyet-i a'şâr usûlünün şimdiden zirâ'ı hayrına düşürmüş olduğu cihetle zirâ'a hizmet idecek her te'sîsât ile kâbil-i ıslâh olamayacağı anlaşılıb çünkü Rumeli-i Şarkî vilâyetinde mukaddemâ kırk elli çift zirâ'at hayvânına malik olarak taht-ı tasarrufunda bulunan araziyi kâmilen eküb biçen ashâb-ı alâkanın inkılâbât-ı muhtelif-i mahalliye te'sîrâtıyla her şeylerden mahrûm olarak ellerinde kuru bir topraktan başka sermaye kalmamış ve şimdi ki hareketleri ancak arazisinin mümkün olabilecek kadarını kiraya verübd e âilesini idare edebilecek suretde bir ta'yîn-i ihtiyariden ibâret bulunmuş olduğuna binâen bunlar hakkında i'âne-i lâzime icra olmaksızın yani arazi üzerinden öşre bedel vergi almak zirâ'atce halkın istihsâl-i terkiân etmelerine mevkûf olub aksi takdirinde o yolda vergi almak bi't-tabi' müşkil ve belki müte'azzir olacağı cihetle ahâlinin ale'lâyihanın-itlâk teklif-i mezkur ile mükellefiyetlerin iltizam olması ashâb-ı arazinin ismihlâlîne sebep müstekıl olacağı gibi şu halin vilayetten menâfi' meâlîsini dahi ihlâl edeceğinden ve ale'l-umûm kavânîn ve nizâmâtında asıl olan maksad mer'iyetince e'amme ve ism bir fâide ve menfa'atin şuyûtı olub yoksa bir vilâyet zirâ'ından kısm-ı fehîmini varta-i inhitâta düşürecek bir kânûnun icrasını idare-i vilayetgire iltizam etmeyeceği derkar idüğünden zirâ'-ı ahâlden hâsûl refâhına ta'lîkan kânûn-ı mezkurun muvakkaten te'hîr-i icrası zımnında makam-ı vilayete vesâyâ-yı lazime icrası ifâde olunmuş ve esbâb ve mutâla'ât-ı mahbûseye nazaran sûret-i karar meclis-i mahsûsa-i vekâletce dahi muvâfık hal ve maslahat görümüş olmağla ana göre îfâ-yı mu'âmeleye himmet eylemek siyâkında şukka.

Başvekâlet Dâiresi

Duyûn-ı Hümâyûn

Vilâyet-i mümtâze ve muhtâre kalemi

Aded

Rumeli-i Şarkî vilâyeti vekâlet behiyyesine

Sa'adettü efendim hazretleri

Tahrîr-i emlak ve arazi kânûnu mucebince öşrün arazi üzerinde maktû'an istifâ-yı maktûriyetlerini muceb olacağı vechle kemâfi's-sabık mahsûlatdan altı veyahud i'ânât-ı lazime icrasıyla kendülerinin ikdârı bazı mahaller ahâli-i müslimesi tarafından

gönderilen mahzarlarda istid'â olunduğundan nâşî zirâ' ahâlinin muhtâç oldukları âlât ve edevât-ı zirâ'iyeyi tedârik ve istihsâl-i medâr olmak üzere bunlar hakkında mu'âvenât ve teshîlât-ı mukteziye ifası makâm-ı vilayete tavsiye ve iş'âr kılınmışdı bukere dahi Eski Zağra kazasının mülhâkatı ahâlî-i islamiyesi taraflarından gönderilen istid'ânâmede öşrün arazi üzerinden alınmasından kendülerine tertib idecek muzâr ve hasârdan bahisle kânun-ı mezkurun muvakkaten te'hîr icrası istirham kılınmağla keyfiyet Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale olubda Tanzîmât dâiresinden virilen mazbatada maktû'în a'şâr usûli tahrir-i emlâk ve arazi kânununun cümle-i ahkâmından olub kânun-ı mezkurun Şûrâ-yı Devletce tasdîkine re'yi olunmuş ise Rumeli-i Şarkî nizâmnâme-i dâhilînin dört yüz seksen dördüncü ve dört yüz seksen beşinci maddelerinde eyâlet-i emlak ve arazisinin tahrîrine dair bir kânun layihası tanzîmiyle nihayet ikinci ictimâ'da eyâlete ita olunacağı ve iki yüz on dokuzuncu maddesinde dahi idâre-i vilayetin ol be ol a'şâr vergisünü emlak vergisine tahvîle çalışacağı muharrer bulunmasından ve ahâlinin muhtâç olduğu her türlü mu'âvenât ile mu'âmelât teshîliyenin mahallince nazar-ı dikkate alınacağı iş'ârât-ı vâkı'a ile itmi'nân hasıl olmasından münbe'is olduğu halde mü'ehharen ahâlinin ihtiyacı nazardan iskâd olunarak heman maktû'iyet a'şâr usulünün mevki' icraya vaz'ına teşebbüs olacağı istihbâr olunması üzerine canib-i bilâyete icra idilen tebligâta vecaben vârid olan 8 Zilkade sene 98 tarihli ve iki bin sekiz yüz atmış altı numaralı mektubda zirâ'ın terfiye hallerinden tahsil idecek kavâ'id ve muhsenât nazar-ı dikkate alınarak meclis-i umûmiyenin geçen seneki ictimâ'ında münhasiren zirâ'at i'âne olunmak üzere iki milyon beş yüz bin frankın istikrâzına karar virilüb bûdce nizâmnâmesinin derc edildiği halde rehîn-i tasdîk olmadığı iş'âr olunmuş ise de bu istikrâz maddesinin reddi oldukda dahi tebliğ olduğu vechle esbâb-ı mücebesinin bildirilmemiş olmasından neşâ'et eylediği beyanıyla sâlifü'z-zikr arz-ı istikrâz me'zûniyetinin sene-i âtiye yani bu sene bütçesine derc olunarak kabul-i âlîyeye arz olunmak üzere irsâl birdirildiği ve ahâlinin ihtiyacı idâre-i vilâyetce musaddak ve i'âneye hükm-i nizâm müsâ'ade olduğu halde bu sene de vürûd iden bütçede dahi i'âne maddesi meskûn-ı anh bırakılıb yalnız emlak ve arazi mukâbilinde akçe ikrâz etmek üzere dahil-i vilayetde zirâ'at sadukları teşkilâtına dair bir lâyiha-i kânûniye gönderilmiş ve istikbâlen terfî-i zirâ'ate delâleti mutâla'asıyla heman tasdîk ve teşkilâtı tesrî olunmuş ise de bu sandıkların sermaye peyda edübde erbâb-ı zirâ'atin kavâ'id ve menâfi'ine kifâyet edebilmesi hayli vakte muhtâç ve ahvâl-i âdiyeye mahsûs olub yoksa

öyle fevka'l-âde bir takım vukû'âtın taht-ı te'sîrinde mahv olan zirâ'atin muhtâc olduğu edevât ve hayvânâtı tedârike âcilen hıdmet idemeyeceği ve maktû'iyet a'şâr usulünün ise şimdiden zirâ'î düşürmüş olduğu cihetle halin istikbâlde zirâ'a hıdmet idecek te'sîsât ile kâbil ıslâh olamayacağı anlaşılıb çünkü Rumeli-i Şarkî vilayetinde mukaddemâ kırk elli çift zirâ'at hayvânına malik olarak taht-ı tasarrufunda bulunan araziyi kâmilten eküb biçen ashâb-ı alâkanın inkılâbât-ı muhtelif-i mahalliye te'sîrâtıyla her şeyden mahrum olarak ellerinde bir kuru toprakdan başka sermaye kalmamış ve şimdiki hareketleri için arazilerinin olabilecek kudreti kiraya virübde âilesini idare idebilecek surette bir tayin ihtiyâriden ibaret bulunmuş olduğuna binâen bunlar hakkında i'âne-i lazime icra olunmaksızın yani arazi üzerinde öşre bedel vergi almak zirâ'atce halkın istihsâl-i terkiyân itmelerine mevkûf olub aksi takdirinde o yolda vergi almak bi't-tab' müşkül ve belki muktedir olacağı cihetle ahâlinin ale'l-ittlâk teklif-i mezkur ile mükellefiyetleri iltizâm olunub ashâb-ı arazinin izmihlâlüne sebep-i müstekıl olacağı gibi şu halde vilayetin menâfi' meâlîsini dahi ihlâl ideceğinden ve la'l-umûm-ı kavânîn ve nizâmâtta asıl olan maksad mer'ıyyetince eamm ve etemm bir kâide ve menfaatin sübûtı olub yoksa bir vilayet zirâ'atının kısm-ı mühimmeti varta-i inhitâta düşürecek bir kânûnun icrasına idâre-i vilayetde iltizam itmeyeceği derkar idüğüne zirâ'-ı ahalinin husûl-i refâhına ta'likan kânûn-ı mezkurun muvakkaten te'hîr-i icra zımında makâm-ı vilayete ve sâyâ-yı lazime icrası ifade olunmuş ve esbâb ve mutâla'ât-ı meşrûhaya nazaran sûret-i karar meclis-i mahsusa vükelâca dahi muvaffak hal ve masâlahat görünmüş olmağla ana göre ifâ-yı mu'âmeleye himmet eylemeleri siyâkında şukka-i muhibbi terkîm kılındı.

#### **2.11.4. Vergilerini Veremeyecek Olanların Birkaç Sene Zarfında Vergiden Muaf Tutulmaları Hakkında Kânun Layihası**

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 415

Rumeli-i Şarkî ahâli-i müslimesi giriftâr oldukları mesâib-i ihtilâliye ve harbiyeden ve ihtiyâr-ı muhâcerete mecbûriyetlerinden dolayı evvelki zirâ'atlerinin ancak onda birini icra edebilerken kusûr-ı arazileri mu'attal olduğu halde vilâyete mahsus tahrir-i emlak ve arazi kânunun mucebince bu kere öşrün arazi üzerinden maktû'an istifâsına mübâşeret

olunmağa ba'demâ zira' edemedikleri arazi için istenilecek vergüyi ifâyâ muktedir olamayacaklarından istifâ-yı deynleri için nihayet emlak ve arazilerine mürâcaat olunarak birkaç seneye kadar ellerinde bulunan arazilerden mahrum olacakları ve'l-hâsıl kânun-ı mezkurun şimdiden muvaffak icraya vaz'ı Rumeli-i Şarkî Müslümanlarını külliyyen mahv u perişân edeceği beyanıyla bâ emlak ve arazi üzerine akçe ikrâhat ider bir banka irâ'e olunarak zirâ'-ı müslimenin dahi mümkün mertebe kesb-i yesâr ve iktidar etmesine ta'likan kânun-ı mezkurun te'hîr-i icrası veyahud arazi-i mevrû'a üzerine mu'tedil ve münâsib vergü tarhıyla şimdiki teklifin ta'dîli esbâbının istihsâli hakkında eski zağra liva cemâ'at-i müslimesi meclisinden merkez vilayet cema'at-i müslimesi riyâsetine mersûl olup makâm-ı vilâyete ita idilen mazbata sûretinin lefiyle bazı ifadeyi hâvî me'muriyet-i mahsusa ile Filibe'de bulunan faziletli Haydar Efendi hazretlerinden varid olup Şûrâ-yı Devlet'e havale buyrulan 6 Cemaziye'l-ahir sene 99 tarihli ve yüz doksan yedi numaralı tahrirat Tanzîmât dairesinde kıraat ve mutâla'a olundu.

Hülâsa-i me'âlinde vakı'an kânun-ı mezkurun şimdiden muvaffak icraya vaz'ı ahâli-i müslimeyi pek ziyade mağdûr edeceğinden ve eğerçe maktû'iyet iş'âr usulünün esasen ilkâsı kabil olamaz ise de kânun-ı mezkurun def'aten ve tamamıyla icrası vilayetce de envâ'i su'ûbât ve müşkilâtı istelzâm itmekle beraber bu usuldeki verginün umûmiyet itibariyle bir hayli seneler öşür kadar vilayete fâ'ide bahş olamayacağı hesab edilmekte olmağla vilayetin bu teşebbüsü kendi menfe'atine dahi muvafik olamayacağından bunun te'hîr-i icrâati için Bâb-ı Âlî'ce dahi tedâbir seri'an ve mü'essere ittihâzı lüzumu gösterilmiştir.

Şikâyat-ı ma'rûzanın menşe'i olan maktû'iyet a'sâr usuli tahrir-i emlak ve arzi kânununun cümle ahkamından olup kânun-ı mezkurun Şûrâ-yı Devletce tasdikine re'y olunmuş ise Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dâhilisinin dört yüz seksen dördüncü ve dört yüz seksen beşinci maddelerinde eyâlet emlak ve arazisinin tahririne dair bir kânun layihası tanzîmiyle nihayet ikinci ictimâ'ında meslis-i eyâlete ita olunacağı ve iki yüz on dokuzuncu maddesinde dahi idâre-i vilayetin evvel bi-evvel a'sâr vergisünü emlak vergisine tahvîle çalışacağı muharrer bulunmasından ve ahâlinin muhtaç olduğu her türlü mu'âvenât ve mu'âmelât-ı teshîliyenin mahallince nazar-ı dikkate alınacağına iş'ârât-ı vâkı'a ile itmi'nân hasıl olmasından münbe'is olduğu halde mü'ehharan



ahâlinin ihtiyâcı nazardan iskâd olunarak heman maktû'iyet a'şâr usulünün mezki' icraya vaz'ına teşebbüs olacağı istihbâr olunmağla 21 Şaban sene 98 tarihinde tanzîm ve takdîm kılınan mazbata mucebince mesâ'ib-i muhtelifi ma'lume te'sirâtıyla emri-zirâ'atle sektedâr olan ahâlinin ta'dîl ihtiyâcât-ı esbâbı istihsâl olunmaksızın maktû'iyet a'şâr usulünün vaz'ı câ'iz olamayacağından ve nizamnâme-i dahili hükmünce muhtâc-ı i'âne olan zirâ'a vilayet borcasından bir irâde-i umûmiye nizamnâmesiyle i'âne tahsis olunabileceğinden bu usulün teshîl ve te'mîn-i icrâ'âtı için şimdiden i'âneler tahsisiyle zirâ'ın terfiye hallerine bakılması ve mümkün olamaz ise sene-i âtiye bu derecesine bir şey konularak asâr-ı ikdâr gösterilmesi hakkında icra buyrulan tebligâta cevaben ol vakit varid olan tahriratta zirâ'ın terfiye hallerinden tahsil idecek kavâ'id ve muhsenât nazar u dikkate alınarak meclis-i umûmiyenin geçen sene ki ictimâ'ında münhasıran zirâ'a i'âne olunmak üzere iki milyon beş yüz bin Frankın istikrâzına karar verilip bu derece nizamnâmesine derc edildiği halde rehîn-i tasdîk olmadığı iş'âr olunması üzerine bu istikrâz maddesinin reddi ol vakit dahi tebliğ olunduğu vechle esbâb-ı mûcebesinin bildirilmemiş olmasından neş'et eylediği beyanıyla sâlifü'z-zikr akd-ı istikrâz me'zûniyetin sene-i âtiye yani bu sene bu derecesine derc olunarak kabûl-i âlîye arz olunmak üzere irsali bildirildiği ve ahâlinin ihtiyâcı idâre-i vilayetce musaddak ve i'âneye hükm-i nizâm müsâ'ade olduğu halde bu sene vürûd iden bu derecede dahi i'âne maddesi meskûn ana bırakılıp yalnız emlak ve arazi mukâbilinde akçe ikrâz itmeküzere dâhil-i vilayetde zirâ'at sandıkları teşkilâtına dair bir k lâyiha-i kânûniye gönderilmiş ve istikbâlen terkî'i zirâ'ata delâleti mutâla'asıyla ol babda tanzîm ve takdim kılınan mazbata mucebince hemen tasdîk ve telkîlâtı tesrî' olunmuş ise de bu sandıkların sermaye peyda idüpde erbâb-ı zirâ'atın kavâ'id ve menâfi'ına kifayet idebilmesi hayli vakte muhtaç ve ahvâl-i âdiyeye mahsus olup yoksa öyle fevka'l-âde bir takım vukû'atın taht-ı te'sîrinde mahv olan zirâ'at hanelerini tamire ve edevât ve hayvânât-ı mukteziyeyi tedârike âcilen hizmet edemeyeceği beraber maktû'iyet a'şâr usulünün ise şimdiden zirâ'ı hayrete düşürmüş olduğu cihetle halin istikbâlde zirâ'a hıdmet edecek te'sisat ile kâbil eslâh olamayacağı meydandır.

Şu icmâlin bir derece tafsilâtı nazar-ı mutala'aya alunur ise çünkü Rumeli-yi Şarkî'de mukaddeman kırk elli çift zirâ'at hayvanına malik olarak taht-ı tasarrufunda bulunan araziyi kâmilen ekip biçen ashâb-ı alaka inkılâbât-ı muhtelifi-i mahalliye te'sirâtıyla her şeyden mahrum olup ellerinde kuru bir topraktan başka sermaye kalmamış ve şimdiki

hareketleri ancak arazilerinin mümkün olabilecek kadarını kiraya verüpde gayet acizane bir ta'ayyüş ihtiyârından ibaret bulunmuş olmasına mebni haklarında i'âne-i lazime icra olunmaksızın yani arazi üzerinden öşre bedel vergi almak zirâ'atca halkın istihsâl-i terkiyât etmelerine mevkûf olarak aksi takdirde o yolda vergiyi almak bi't-tabi' müşkil belki müte'assir olacağından işte burası düşünülmezsizin Rumeli-i Şarkî 'ce ahâlinin ale'l-ittlâk teklif-i ma'rûz ile mükellefiyetleri iltizâm olunur ise o kabilden olan ashâb-ı alâkanın ya kendülüklerinden arazilerini yok bahasına satarak bir tarafa çekilip gitmeğe veyahut bir müddet ihtiyâr sabr-ı sükûnet ile inhâya kânûnen arazileri satıldıkta saferü'l-yed ve alâyık deynûyeden ezâdesir olarak mahv olmağa şimdiden hazırlanmış bulunacakları muhtâc-ı te'mil değildir ma'a haza istikbâlen melhûz kavî olan şu halin her ciheti Devlet-i Âlî'ye'nin makâsad-ı siyasiye ve mülkiyesine mugâyir olacağı gibi vilâyetin menâfi' me'âlîsine dahi ihlâl ideceği ve ale'l-umûm kavânîn ve nizâmatda asıl olan maksad mer'iyetince e'amme ve etemme bir fâide ve menfa'atin sübûtü olup yoksa bir vilâyet zirâ'ınının kısm-i mühimini varta-i inhitât belki inkirâz düşürecek bir kânunun icrasını idâre-i vilayette iltizam etmeyeceği ve şu haller Rumeli-i Şarkî'yemahsusu Avrupa Komisyonu'na a'za gönderen devletlere lede'l-hâce tebliğ olursa anların tarafından dahi mülâhazât-ı meşrûhanın tasdîk ve teslîm olunacağı me'muldür bu kadar etnâb-ı makâleden murad karar-ı meşrûhadan biçok feryad iden ashâb-ı alâkanın ifâdât ve şikâyâtında ki ehemmiyetin Devlet-i Âlî'yece büyüklüğü hasebiyle müşarün ileyh Haydar Efendi'nin vilayetce vücûdunu iş'âr ettiği tereddüden istifâde edilüpde zirâ'-ı ahâlinin husûl-i refâhına ta'likan kânun-ı mezkurun muvakkaten te'hîr-i icrası zımında evvel emirde münâsibi cevhle vilayete vesâyâ icrâsı maddesinin arzdan ibâret olmağla ana göre seri'an tahrirat-ı sâmiye tasdîr ve alınacak cevab-ı maksada muvâfık zuhur itmez ise îcâb-ı keyfiyetin tekrâr mevki' bahse konulması tezkire kılındı ol bâbda emr-i fermân hazret-i menlehü'l-emrindir. Fî 11 Receb sene 299 ve Fî 17 Mayıs sene 298

Mühürler

### **2.11.5. Müslüman Ahalinin Arazilerini Ekip Biçmelerinden Doğan Zararın Karşılanması Hakkında Arzuhal**

Tesvîd tarihi: 22 Receb 1300

Tebyz Tarihi: 23 Receb 1300 ve 18 Mayıs? 1299

## Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Tahriri emlak ve arazi kânunu mucibince öşrün arazi üzerinden maktuan istifası ihale-i ehali-i islamiyeyi terk vatana mecbur edeceğinden bahisle istida-yı merhamet seniyye-yi havi cemaati müslime tafırdan rikab-ı şahaneye takdim olunan arzuhal olbabda şeref sadır olan emrû ferman-ı hümayun hazreti padişahi-yi mübelliğ olan tezkire ile beraber Şûrâ-yı devletde ve meclis-i mahsus-u vükelada kıraat olunan cemaat-i mezkurenin hulasa-i istidaları inkılabat-ı mahalliye tesiratıyla ahaliyi islamiyenin giriftar olduğu fakru zaruret icabınca ellerinde bulun arazinin yüzde yirmisinin ancak zirâ'at edebilüp kusurunu hali ve ğayri mezru' bırakmaya mecbur oldukları halde kadastır usulunce bizzarure zirâ'at edemedikleri arazi üzerinden dahi vergi istihsaline kıyam olunduğu ve bundan başka sancak ve belediye vergisi namıyla yüzde yirmi nisbetinde bir vergi daha istihsal edilmekte bulunduğu cihetle böyle ağır vergiye tahammül edemeyip terki diyara mustar olacaklarından bahisle su-i hallerine talikan usul-u mezkurenin tehir icrası gibi müsted'iyatı sabıkayı tekrardan ibaret olarak vakia nizamnâme-i dahiliye-i vilayet hükmünce maktuiyet-i aşar usulünün vaz'ı mütteham ise de bu usule tevfiikan vergi istifası zürra'ın ellerinde bulunan araziye zirâ'at edebilecek iktidarı haiz olmalarına mütevakkıf olduğu halde vilayet zirâ'atın ve alel husus zürra'-ı müslimenin kısm-ı azamı henüz istihsal-i esbab maişetden aciz buldukları cihetle nizamnâme-i mezkur icabınca muhtacını zürra' vilayet bürçesinden i'âneler tahsisiiyle terfihi hallerine bakılarak bu asulun icratı ve vilayetin dahi istifade-i atıyesi teshil ve te'min olunmak iktiza-yı maslahattan olduğu ve bu babda tara-ı devletlerinede tebligatı mukerrere icra kılındığı halde muamelat-ı meâlîyenin tanzîm ve tensîkı hususunda tesadüf olunan bazı esbab-ı mucbire maniasıyla zürra'-ı ahâlîye i'âne maddesinin kabulü icrasına imkan-ı müsaade olmadığı beyanıyla bundan İstinkaf olunmakda bulunmasına ve eğer çi vilayete mahsus zirâ'at sandukları teşkiline dair bir kânun yapılmış ise de bu sanduklar tesis edilmiş olsa bile çünkü sermayesinin en mühim kısmı ba'dema zürra'ın mahsulünden istifade olunacak bir mikdar şeyden istihsal edebileceği cihetle istikbale ait bir tedbir olup hala istifade olunamayacağına nazaran kadastır vergisinin şu halde devam cibayeti erbab-ı zürra'ı bir varta-i inkıraza ilka edeceği derkar olup kavanin ve nizamatda asıl olan mikdar ise mer'ıyyetince eamm ve etemm bir faide ve menfaatin subutu olarak yoksa zurra'ı ahaliden bir kısmını mahvu perişan ederek tekrar ihtiyar-ı hicrete mecbur edecek halin devamı caiz olamayacağına mebni işaret sabıka ahkâmına

tevfikan ya bir istikraz akdi veyahut sair bir suretde i'âne tertibi ile zürra'ı ahalinin te'min ve terfih-i hallerine bakılması ve iş bu arazi vergisinin istihsali için mumamele-i tazyikiye İcrasının tecviz edilmemesi hususunun savb-ı devletlerine tebliği tezekür ve tasvib olunmakla ana göre iktizasının musara'tan ifasıyla her herhalde menafi' vilayet ve memleketin muhafazası vesaitin istihsaline ve netayic-i teşebbüsat ve icraat devletlerinden babı alfyede ma'lumat itasına himmet buyurulması siyakında işbu şukka-i mahsusa-i senaveri terkim kılındı efendim.

Zabt

Pazar fi 13 Receb 1300

Rumeli-i Şarkî vilayetinde vaz' ve tahsis olunan arazi vergisinin devam cibayeti ahali-i islamiyeyi terk-ü vatana mecbur edeceğinden bahisle cemaat-i müslime tarafından istid'âyı merhameti seniyye olunmasına mebni bu babda ne yapılmak lazım ise bab-ı alice bilmüzakere arzı hakkında müteallik buyurulan irade-i seniyye üzerine cereyan eden tedkikat ve müzakeratı havi Şûrâ-yı devlet Tanzîmât dairesinden tanzîm ve ita kılınan 9 Receb 1300 tarihli mazbata kain olan işbu mazbata mealinden müsteban olduğu üzere cemaat-i merkumenin müstediyyatının ve yanbolu vücuhundan dersaadette olup celb olunan Hamdi efendinin vaki' olan ifadatının hülasası inkılabat-ı mahalliye te'siratıyla ahali-i islamiyenin giriftar olduğu fakru zaruret icabınca illerinde bulunan arazinin yüzde yirmisi için zirâ'at edebilip küsürünü hali ve gayri mezru' bırakmaya mecbur oldukları halde kadastr usulünce bizzarure zirâ'at edemedikleri arazi üzerinden dahi vergi istihsaline kıyam olunacağı ve bundan başka sancak ve belediye vergisi namıyla yüzde yirmi nisbetinde bir vergi daha istihsal edilmekte bulunduğu cihetle ahalinin böyle ağır vergiye tahammül edemeyip ellerinde bulunan araziyi yok bahasına satarak terki diyara müttehi? bulduklarından ve bir müddeti ihtiyar sabr ve sükût etseler bile bu vergiyi ifa edemeyecekleri cihetle tarlaların deynine mukabil kânûnen satılıp sıfır'ul-yed oldukları halde muhacerete mecbur olacaklarından su-i hallerine talikan usul-u mezkurenin te'hir icrası istidasından ibaret bulunmuş ve vali paşanın vilayeti hıyn devrinde bu kânunun tehir-i icrası için her cema'at tarafından verilen istidalar üzerine filibede teşkil edildiği istihbar olunmuş olan komisyonca da maksada muvafık bir karar vermediği anlaşılmış olup eğerçi kadastr kânunu vilayet-i merkumenin nizamnâme-i dahilisi ahkâmınca tanzîm ve tasdik edilmiş ise de bu kânuna tevfikan vergi istifası zürra'ın ellerinde bulunan araziyi zirâ'at edebilecek iktidarı haiz

olmalarına mütevakkıf olduğu ve nizamnâme-i dahili hükmünce muhtacın Zürra'a Vilayet bütcesinden i'âneler tahsisıyla terfihi hallerine bakılarak bu usulün icraatı evvel emirde teshil olunmak ve vilayetin dahi istifade-i atıyyesi temin kılınmak hikmet-i hükümet mukteziyatından olmasıyla bu babda tebliğat-ı mükerrere dahi icra kılındığı halde vilayetçe bundan istinkaf olunmakta olduğuna ve tanzîm olunmuş olan kânun hükmünce zirâ'at sandıkları tesis edilmiş olsa bile bunun hükmü istikbale aid bir tedbir olup halen istifade olunamayacağına nazaran kadastır vergisinin şu halde devamı cibayeti erbab-ı zürra'ını bir varta-i inkıraza ilka edeceği ve kavanin ve nizamatta asıll olan maksat mer'ıyyetince eamm ve etemm bir faide ve menfaatin subutu idiği cihetle böyle bir vilayet-i zürra'ının kısm-ı mühimini mahvu perişan edecek usulün devamı tecviz edilemeyeceğinden evvelki karar ve işar-ı vecihle bir istikraz akdi veya suver-i saire ile tertib-i i'âne olunarak zürra'ın su-i hallerine bakılıp ba'dehu icra edilmek üzere kânun-u mezkurun te'hiri hususunun vilayet-i müşarunileyhaya tebliği gösterilmiştir. Vilayeti mezkure dahilinde bulunan zürra' ahalinin muhafaza-i menafı' esbabının istihsali lazımadan olduğ u cay-ı bahs değilse de nizamnâme-i vilayet ahkamına tevffikan tanzîm ve tasdik edilmiş olan kânun-u mezkurun te'hiri icrasının tebliği müvafık-ı hal ve maslahat olamayup fakat mazbata-i merkumede gösterildiği vechle ahali-i merkumenin bu babda dermeyan eyledikleri müsted'iyat calib-i nazar-ı dikkat olduğuna ve şu halin devamına nazar-ı bi-kaydı ile bakılamayacağı derkar bulunduğuna mebni ya bir istikraz akdi veyahut sair bir surette i'âne tertibi ile zürra'ı ahalinin te'min ve terfihi hallerine bakılması ve iş bu arazi vergisinin istihsali için muamele-i tazyikiye icrasının tecviz edilmemesi yolunda canib-i vilayete vesaya tebliğat-ı lazıme icrası müttehiden tezekkür ve tensib kılındı.

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dairesi

292

Rumeli-i Şarkî vilayetinde vaz' ve tahsis olunan arazi vergisinin devam-ı cibayeti ahali-i islamiyeyi terk-ü vatana mecbur edeceğinden bahisle istida-yı merhamet-i seniyye-yi havi cemaat-i Müslime namına takdim olunan arzuhaller manzur-ı ali-yi cenab-ı mülükdari buyrularak ifâdât-ı ma'ruza nazar-ı dikkat ve rikkati calib olmasına mebni bu babda ne yapılmak lazım ise bab-ı alice bil müzakere arzı muktezayı emru fermanı hümayun-u hazreti padişahiden olduğu mabeyn-i hümayun baş kitabete celilesinden işar

kılındığı mütazammın şurayı devlete varid olan tezkire-yi sami-yei Zağra-i Atik ve Cedid ve Çarpan kazaları cemaat-i Müslime mecalisi tarafından irsal olunup muahharan şurayı devlete havale buyurulan mahzar ile birleştirilerek Tanzîmât dairesinde kıraat ve Yanbolu vücuhundan olup Dersaat'e gelmiş olan hamdi efendinin ifadatına müracaat kılındı.

Mahzar-u mezkûr münderecatına ve mumaileyh Hamdi Efendinin ifadesine nazaran ahali-i merkumenin hulasa-i istid'ası inkılabat-ı mahâliye-i te'siratıyla giriftar oldukları fakr u zaruret icabınca ellerinde bulunan arazinin yüzde yirmisini ancak zıraat edebilüp kusurunu hali ve gayri mezru' bırakmaya mecbur oldukları halde kadastro usulünce bilzarure zirâ'at edemedikleri arazi üzerinden dahi vergi istihsal olunacağı anlaşılması üzerine bu usulun ta'dili veyahud zürra'ı ahalinin alat ve edevat-ı zer'iyeye tedarik edecek kadar olsun kesb-i yesar etmesine ta'likan te'hir icrası istirhamında buldukları ve bunun için istid'âyı ma'delet eyledikleri halde bu kere işbu verginin kemal-i keremi ve şiddetli tahsiline kıyam olunduğu ve bundan başka sancak ve belediye vergisi namıyla yüzde yirmi nisbetinde bir vergi daha istihsal edilmekte bulunduğu cihetle doğrudan doğruya istihsal-i esbab taayyüşlerinden aciz bulunan ahalinin böyle ağır bir vergiye tahammül edemeyeceklerine mebni ellerinde bulunan araziye yok bahasına satıp terki diyara müttehi buldukları ve bir müddet-i ihtiyar sabr-ı sükut itseler bile bu vergiyi ifa edemeyecekleri cihetle tarlaları deynlerine mukabil kânûnen satılarak sıfrü'l-yet oldukları halde ihtiyar-ı muhacirine mecbur olacakları beyanıyla sui hallerine ta'likan kânun-u mezkurun te'hir icrâsı istirhâmından ibâretidir.

Vâki'â Rumeli-yi Şarkî'de mukaddema kırk elli çift zirâ'at hayvanına mâlik olarak taht-ı tasarruflarında bulunan araziye kamilen eküb biçen Ashab-ı alaka mesaib-i muhtelif-i ma'lume te'siratıyla bu günkü günde her şeyden mahrum olup ellerinde kuru bir topraktan başka sermaye kalmamış iken ta'mir-i halleri yolunda tedâbir-i muktaziye ittihâz olunmaksızın kadâstır kânununun mevki-i icraya vaz'ı mukademâ takdim olunan mazbatalarda dahi arz ü tafsil olunduğu üzere Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dahilisinin iki yüz on dokuzuncu maddesinde idare-i vilayetin evvel be-evvel aşâr vergisini emlak vergisine tahvile çalışacağı ve dört yüz seksen dördüncü, ve dört yüz seksen beşinci maddelerinde dahi eyalet emlak ve arazisinin tahririne dair bir kânun layihası tanzîmiyle nihayet ikinci içtima'ında meclis-i umûmî-i eyalete i'ta olunacağı muharrer

bulunmasından münbais olduğu halde vilayetçe ahalinin ihtiyacı nazar-ı dikkate alınmamakda olduğu istihbâr olunmasını müte'akib 21 Şaban 1298 tarihinde bir kıt'a mazbata tanzîm ve takdim kılınarak bunda mesaib-i muhtelif-i ma'lume tesirâtiyle emr-i zirâ'atleri sektedâr olan ahalinin ta'dil-i ihtiyacatı esbab-ı istihsâl olunmaksızın maktu'iyet-i a'sar usulünün icrasında tazyikâta başlanılması ca'iz olamayacağından ve nizamnâme-i dahili hükmünce muhtaç-ı îâne olan zürra'a vilayet bütçesinden îâne tahsis olunabileceğinden bu usulün teshil-i icraatı için Şimdiden îâneler tahsisıyla zürra'ın terfih-i hallerine bakılması hususunun canib-i vilayete tebliği arz olunmakla mucibince icra buyurulan tebligat üzerine ol vakit cevaben varid olan tahriratda meclis-i umûminin geçen seneki ictima'ında münhasıran zurâ'ayı îâne olmak üzere iki milyon beş yüz bin firankın istikrazına karar verilip bütçe kânununa derç olduğu halde rehin-i tasdik olamadığı iş'âr kılınmış ise de bu bu istikraz maddesinin reddi muvazene-i varidat ve mesarifatça ihtiyaç yoğiken ana mecburiyetin sebebi bildirilmemiş olmasından neş'et ettiği beyanıyla salif'ül-zikr akd-i istikraz mezuniyetinin sene-i atıye bütçesine derç olunarak kabulü ali-ye arz olunmak üzere irsali bildirilmiş iken o sene bütçesinde dahi bu îâne maddesi meskut-i anh bırakılmış olması üzerine 5 Receb 1299 tarihinde tanzîm ve takdim kılınan mazbata da netice-i mer'iyeti ahalden kısm-ı mühümminin mahvu harabını intaç edecek bir kânunun devam icraatı caiz olamayacağından bunun şu mahzurun indifaina yani zürra'ı ahalinin husul-u refahına taallikan te'hir-i icrası lüzumu canib-i vilayete tebliği arz olunmuştu. Ana cevaben vilayet-i müşarün ileyhâdan varid olup 8 Şevval 1299 tarihinde Şûrâ-yı devlete havale buyurulan tahriratda dahi aşarın kadastır vergisine tahvili nizamnâme-i dahilinin mevad-ı ma'ruzası hükmüne müsetenid olduğu ve kânun-u mahsusa dahi musaddak bulunduğu cihetle bunun tehir-i icrası kabil olamayacağı gibi muamelat-ı mâlînin tanzîm ve tensîkı hususunda tesadüf olunan bazı esbab-ı mucbire maniasıyla zürra'ı ahâlîye îâne maddesinin dahi kabul-u icrasına imkan müsait olmadığı gösterilmiş ise de vali paşa hazretlerinin vilayeti hıyn-i deverinde bu kânunun tehir-i icrası hakkında her cema'at tarafından verilen istidalar üzerine icrayı tedkikat için Filibe'de mahsus bir komisyon teşkil olduğu o sırada istihbar kılınmakla bu verginin ağırlığından ve hali hazırlarıyla nisbetsizliğinden vilayetin umum-u zürra'ı müşteki olmasına göre maksada müvafık bir karar ittihaz olunmak ihtimaline mebni komisyon-u mezkurun netice-i kararına intizar olunması ve mamafih zürra'ı müslimenin teshil-i emr-i zirâ'atleri için emlak ve arazileri mukabilinde kendilerine akçe ikraz

ettirilmek üzere bir banka ile müzakereye girişilmesi tensib olunarak bu babda bil müzakere bank-ı Osmani'nin istihsal muvafakatına çalışılması mâliye nezaretine yazılmıştı. Alınan cevapta buna bankanın istihsal-i muvafakatı mümkün olamadığı gösterildiği gibi ahalinin devamı şikayatına nazaran zikr olunan komisyonca dahi maksada müvafık bir karar verilmediği anlaşılmıştır.

Tafsilat-ı maruzadan müsteban olacağı vechile Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dahilisi hükmünce maktuiyyet-i aşar usulünün vaz'ı mütehanım? ise de bu usule tevfiKAN vergi istifası zürra'ın ellerinde bulunan araziyi zirâ'at edebilecek iktidarı haiz olmalarına mütevakkıf olduğu halde vilayet-i zürra'ının ve alel husus zürra'ı Müslimenin kısım-ı azamı henüz istihsal-i esbab-ı maişetlerinden aciz buldukları cihetle nizamnâme-i dahili hükmünce muhtaciyn ürre'a vileyet bütçesinden îâneler tahsisıyla terfi-i hallerine bakılarak bu usulün icraatı teshil ve temin olunmak ve vilayetin dahi istifade-i atiyesi temin kılınmak hikmet-i hükümet müktaziyatından olduğu ve bu babda tebliğat-ı mukerrere dahi icra kılındığı halde vilayetçe bundan istinkaf olunmakta bulunmasını ve eğer ki vilayete mahsus zirâ'at sandukları teşkiline dair bir kânun yapılmış ise de bu sandıklar te'sis edilmiş olsa bile çünkü sermayenin en mühim kısmı badema zürra'ın mahsulünden istifa olunacak bir mikdar şeyden istihsal edileceği cihetle istikbale ait bir (...) olup hala istifade olunamayacağına nazaran kadastr vergisinin şu halde devam-ı cibayeti erbab-ı zirâ'atı bir varta-i (...) ilka edeceği derkar olduğu ve kavanin ve nizamatda asıl olan maksad-ı mer'ıyyetince eamm ve etemm bir faide ve menfaatin (...) olub böyle bir vilayet-i zürra'ının kısım-ı mühimi mahvu perişan ederek tekrar ihtiyar-ı muhacerete mecbur edecek usulün devamı tecviz olunamayacağı ve Rumeli-i Şarkî kavanin musaddakasınının te'hir-i icra atınca bir kayd nizamı olmasa bile vilayetin dahi (...) münefi'ini mühill olan bir kaidenin teshilat-ı mütekailesi vaz'ı olunmaksızın yürütülmesi herhalde muzır olmasına ve ahalinin feryad nameleri dikkat ve rikkat seniyye-yi dahi calib etmesine mebni şu halin devamına bab-ı alice nazar-ı bikayd (...) bakılamayacağı beyanıyla iş'ar-ı sabık vech bir istikraz akdi veya suver-i saire ile tertib-i i'âne olunarak zürra'ın su-i haline bakılıp ba'dehü icra edilmek üzere kânun-u mezkûrun tehir-i icrası hususunun suret-i müekkedede canib-i vilayete tebliği tezekkür kılınmış olmakla olbabda emrû ferman hazret men lehül emrindir. 9 Receb 1300 ve 4 Mayıs 1299



Galib Bey (Bulunmadı) Konstantin Efendi (Me'muren Tuna'da) Ebru Nuryan Ali Haydar Refik Bey (Mazur) Necib efendi (Namizac) Esseyid Mahmud Celaleddin Şûrâ-yı Devlet

### 2.11.6. Ahalinin Zarardan Dolayı Vergileri İçin Süre İstemelerine Dair Arzuhal

Fehâmetlü devletlü efendim hazretleri

Rumeli-i Şarkî vilâyet-i celflesi dâhilinde Bergos sancağına mülhak Karîn-i Abâd kazası ihâli-i z irâ' ve rencberâtının mevrû'âtı hâsılâtının te'âmül kadîm üzere nizâmı dâ'iresinde istifâ edile gelen öşür nizâmname-i dâhili ahkâmınca kadastra yani tahrir-i emlâk ve vergisine tahvîl olunmuş ise de mes'ele-i zâ'ile ilcâ'etiyle hayvânât ve edevât-ı zira'alarımız terk idilerek bu yüzden servet ve samanımız mahv u perîşân olup (...) avdetle birer mikdâr tarla fûrûhat iderek göç hâli birer çift hayvân ve edevât-ı zirâ'îye tedârik idüp ve bazıları dahi (...).dest olarak dolaşıp hizmetkarlık vesair sûretle medâr ta'yîn itmekte ve ashâb-ı çiflikâtın arâzileri ise bütün bütün hâlî kalup âdeta orman sûretini olmakta ve bunların tadhîriyle tarla şekline getirülmesi hayvânât ve edevâta muhtaç ise de bu tekde çaresi bulunamamakta ve zikr olunan vergi (...) ve orman duyûn-ı tahsîl eyleceği derkâr ve ma'mâfîh tahrîr-i emlak vergisinin mevki' fi'il ve icrâya vaz'ıyla zimmet-i miriyemizi tesviye eylediğimiz halde ez vakit zarfında yedimizde bulunan en azîz mülkümüzün satılmasını müceb ve bu hususu âlî-i perîşânımızın müstevceb olacağı emr ü eşkârdır halbu ki hükümet-i seniye ve vilâyet-i celile zirâ'at edilmesi emrinde bunca fedâkârlığı göze aldırıldığı halde işbu kadastra usulünün dahi sekiz on sene daha te'hîrine müsâ'ade buyrulacağından ümîdvâr olduğumuz cihetle bu bâbda dûçâr olduğumuz (...) îcâbının icrâsına müsâ'ade-i hidîvîlerinin bî-dirîğ ve şâyân buyrulması bâbında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir .Fî Şaban sene 98

### 2.12. Memleket Sandiklarına Borcu Olanların Ayri Tutulmasına Dair Kânun Layihasi

Evrak numarası : 146  
Müsvedî ismi : Nâfi'a  
Tesvid tarihi : 18 Cemâziye'l-ahir sene 99  
Tebyîz tarihi : 21 Cemâziye'l-ahir sene 99 – 27 Nisan sene 98

## Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

Zirâ'at sandukları teşkilâtına dair gönderilen kânûn lâyihasının memleket sanduklarına eskiden borçlu olanlar hakkında müsâ'ade-i istisnâ'îye icrası için lâyihanın ikinci maddesinin ikinci fıkrasıyla anın zeylinde muharrer mülâhazât tayy olunmak ve duyûn-ı atîka için ahâliye müsâ'id bir idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîm ve emsâli misüllü Bâb-ı Âlî'ye takdim kılınmak şartıyla mukayyeden karîn-i tasdîk-i âlî olduğuna dair sabak iden tebligâta cevaben vârid olan fî 11 Cemaziye'l-evvel sene 99 tarihli ve sekiz yüz atmış bir numaralı tahrirat-ı devletleri Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle eski boçluların kısım-ı küllisi ve belki kâffesi çiflikler ashâbından vesair emlâk gayr-ı menkûleye mülk ve ezher cihet tesviye-i deyne muktedir takımdan olmalarıyla duyûn-ı atîka için lâyiha-i merkûmeye derc olunan ahkâmın mücerred sanduklar sermâyesinin tezyîd ve tevsî'ine ve bu vesile ile madde-i felâhatin terkîsine medâr-ı külli olmak üzere bu gibilere tesviye-i zimmet ettirilmesi muk'ayyidinde müstenid olub ahvâl fevka'l-âdeden müste'ser ve bî kudret oldukları sâbit olanların eski borçları tahsîlâtında ise nizâmî dâiresinde müsâ'adât husûsiye-i âdile icrası tabî'i bulunduğu beyanıyla kânûn-ı mezkurun bilâ ta'dîl hey'et-i asliyesiyle mevki' icraya vaz'ı tahrirat-ı mezkurede dermeyân olunmuş ise de sermâyesi kendüleri tarafından vaz' olunan bir sanduğa borçlarından dolayı bunca felâkete uğrayan be bugün elinde emlâk ve arazisi olabilen zirâ'at ve idâresine muktezi akçe tedârikinden âciz bulunan ahâlinin gerek mebhûsun anh olan kânûn ahkâmına ve gerek menâfi' sandukları nizamnâmesi hükmüne tevfi'kan emlâk ve arazilerini sattırarak borçlarının istifâsına kalkışılması muvâffak-ı mu'addelet olamayacağından ve böyle mesâ'ib-i ihtilâliye ve ceriyyeden müte'sir olan ahâli borçlarının istifâsı her memleketde müsâ'adât-ı istisnâ'îye tahtında tutulur iken vilâyet-i celîlelerince bundan istiğnâ gösterilmesi câiz olamayacağı gibi tahsîlâtca ve add ve iş'âr olunan teshîlât dahi esasen bir takım mahsusa müstenid olmadıkça kulda kalarak o nev' medyûnların istifâdesi te'mîn olunamayacağından iş'âr-ı sâbıl vechle lâyiha-i mebhûsenin bazı fıkralarınca ta'dîlât icrasıyla beraber duyûn-ı atîka hakkında müsâ'ade-i âdilâneyi hâvî bir nizamnâme kaleme alınması lüzûmunun tekrar davb-ı devletlerine tebligî ve izbârı şûrâ-yı mezkure tanzîmât dâiresinden bâ mazbata ifâde olunmuş ve sûret-i karâr muvâffak maslahat görünmüş olmağla ber vech-i muharrer iktizâsının ifâsıyla kaleme alınacak nizamnâme lâyihasının li-ecli't-tedkîk bu tarafa isrâsına himmet buyurulması siyâkında şukka.

Şûrâ-yı Vekâlet  
Tanzîmât Dâ'iresi  
Aded 146

Rumeli-i Şarkî vilâyetinde zirâ'at sandıkları teşkilâtına dair Şûrâ-yı Devlet'e havale buyrulan kânun lâyihası üzerine 26 Rebiu'l-evvel sene 99 tarihinde Tanzîmât Dairesinde tanzîm ve takdîm kılınmaz mazbata mücebinde memleket sandıklarına eskiden borçlu olanların haklarında müsâ'ade-i istisnâ'iyeye icrası için lâyihanın ikinci maddesinin ikinci fıkrasıyla anın zeylinde muharrre mülâhazâtı olunmak ve geride câri olduğu vechle duyûn-ı atıkaya dair ahâliye müsâ'ade bir idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîm ve emsâli misüllü Bâbı Âlî'ye takdim kılınmak şartıyla mukayyeden karîn-i tasdîk buyrulmuş olduğu tebligata cevaben vilâyet-i müşşârün ileyhâdan bu kere varid olup Şûrâ-yı Devlet'e havale buyrulan 11 Cemaziye'l-evvel sene 99 tarihli ve sekiz yüz atmış bir numaralı tahrirat yine Tanzîmât Dairesi'nde kıra'at ve mutâla'a olundu.

Hülâsa-i meâlinde duyûn-ı atika için kânun-ı mezkure derc olunan ahkâm çünkü eski borçluların kısm-ı küllisi ve belki kâfesi çiftlikât ashâbından vesair emlak gayr-ı menkûleye malik ve ezher cihet tesviye-i deyine muktedir takımdan olmalarıyla mücerred sandıklar sermayesinin tezyîd ve tevsî'ine ve bu vesile ile mâdde-i felâhatın terkîsine medârekli olmak üzere bu gibilere tesviye-i zimmet ettirilmesi maksadına müstenid olup ehvâl fevka'l-âdeden müte'sir ve bî-kudret oldukları sabit olanların eski borçları tahsilatında nizâmî dairesinde müsâ'adât-ı husûsiye-i âdileye mazhariyetlerinin pîş-i nazardan devr edilmeyeceği beyanıyla kanûn-ı mezkurun bilâ ta'dîl heyet-i asliyesiyle muvakkâ' icrâya vaz'ı lüzumu gösterilmiştir.

Müzâkere-i sâbıka hükmünce lâyiha-i ma'rûzanın ta'diline karar verilmiş menâfi' sandıklarının şimdiki halde mevcut olan nukûduyla zimemât-ı müsbite ve musaddıkasının zirâ'at sandıkları sermayesi cümlesinden olacağı ve zememâtı mezkurenin istihsâli hususunda işbu kânun hükmüne tevffîk mu'âmele kılınacağı anlaşılmasından neş'et edip eğerçe o makule medyûnların emlak ve arazi sahibi oldukları ve zimmetlerinin desturda münderic menâfi' sandıkları nizamnâmesine tevffîkan istifâ olunacağı vilâyetin iş'âr-ı ahârî cümlesinden ise de sermaye kendüleri tarafından vaz' olunan bir sandığa borçlarından dolayı bunca felâkete uğrayan ve bu gün elinde emlak ve arazisi var ise zirâ'at ve idaresine muktezi akçe tedârikinden âciz

bulunan ahalinin gerek mecûsâne olan kânun ahkâmına ve gerek menâfi‘ sandıkları nizamnâmesi hükmüne tevfikân emlak ve arazilerini sattırarak istifâ-yı deyine kalkışmak muvâffak-ı me‘addelet olamayacağından ve böyle mesâ‘ib-i ihtilâliye ve harbiyeden müte‘essir olan ahali borçlarının istifâsı her melekette müsâ‘adât-ı istisnâ’iye tahtında tutulur iken Rumeli-i Şarkî ce bundan isti‘nâ gösterilmesi mehakk olmadığı gibi tahsilatca va‘d oluna teshilât esâsen bir nizâm-ı mahsusa müstenid olmadıkça kulda kalarak o nev‘ medyûnların istifâdesi te‘min olunmayacağından evvelki mazbatada arz ve beyan olduğu vechle lâyiha-i mebhûsenin bazı fıkralarınca ta‘dîlât icrasıyla beraber duyûn-ı atıka hakkında müsâ‘ade-i âdilâneyi hâvî bri nizamnâme kaleme alınması lüzumu tekrardan başka dairece îrâd edilecek mutâla‘a olmadığından arz ve beyânı tezekkür kılınmış olmağla ol babda emr-i ferman hazret-i men lehü’l-emrindir. Fî 4 Cemaziye’l-ahir sene 299 ve fî 10 Nisan sene 298

#### Mühürler

İsmail Albet, Kastantin, Abru, Nuryan Efendi (Komisyonda), Habmed, Ahmed Refik, Necib Efendi (gelmedi), Es-Seyyid Mahmud Celaleddin, Şûrâ-yı Devlet.

Evrak numarası : 233

Tesvid tarihi : Fî 3 Receb sene 99

Tebyîz tarihi : Fî 6 Receb sene 99– 11 Mayıs sene 98

Me‘mûrîn-i mahsûsa ile Filibe’de bulunan faziletli Haydar Efendi hazretlerine

Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dâhilîsinin müddet-i istînâfiye hakkındaki ahkâmının istîfâsını mutazammın vârid olan tahrirat-ı fâzılaneleri Şûrâ-yı Devlet’e havale ile ol bâbda tanzîmât dâiresinde tanzîm ve ita olunan mazbata üzerine makâm-ı vilâyete yazılan tahrirat münderecâtı istenilen îzâhâtı müştemiş bulunduğu cihetle tahrirat-ı mezkurenin ihrâç ettirilen bir sûret-i ma‘lûmât leffen olmak üzere irsal seviyi vâlâları kılındığı beyanıyla terkîm cevabnâme-i ibtidâr olundu.

### 2.13. Tapu Kadastro Vergisi Hakkında Şukka Ve Cevabi

Evrak numarası : 843/96  
Tesvid tarihi : 26 Zilkade sene 99  
Tebyüz tarihi : Fî 2 Cemâziye'l-evvel sene 99 – 10 Teşrin-i evvel sene 98  
Rumeli-i Şarkî vilâyet-i celîlesine

Kadastre vergisünün bu sene ahâli nâmına bir istikrâz akdiyle kapatılması vilâyetce Mansûr ve mukarrer bulunduğu ve menâfi' senedlerinin tecdîdiyle altı yıldan yukarısının tahsiline ve hamelâtın menâfi' sandığı tarafından hacze alınmasına karar verilerek bu yevmde mu'âmeleye ibtidar olunmasından ve zahire fiyatının ziyade düşkünlüğünden nâşî zirâ'atin düçâr-ı müşkilât olduğu istihbâr kılındı ve vâkı'an diğer alınan verginin derkar olan te'sîratının ta'dîli zımında tedâbir-i lâzime ittihâzı muktezî ve vesâyâ-yı mesbûka ahkâmına muvâfık ise de istikrâzın (okunamadı) ve şerâ'id üzerine akd edilebileceğine ve müteferri'âtına dair ma'lûmât alınamadığı gibi menâfi' sandukları sermâyesinin geçende bazı ta'dîlât icrasıyla karîn-i tasdîk-i anh olan zirâ'at sandukları sermâyesine (okunamadı) ve tahvîl kılınacağına mebnî mezkur sanduklara medyûn olanlar hakkında müsâ'ade-i âdilâneyi hâvî kaleme alınub li-ecli't-terkîk Bâb-ı Âlî'ye gönderilmesi tavsiye kânun nizâmnâmenin tanzîm ve irsalinden olan vilayetce menâfi' sandukları matlûbâtının istihsâli için ittihâz-ı karar ve mu'âmeleye ibtidâr olduğu vâkı' ise muvâhık hal ve maslahat anlamayacağından sâlifü'z-zikr istikrâz maddesi hakkındaki malûmât ve mutâla'âtın izâhan iş'ârına ve mezkur nizâmnâmenin müsâre'aten tanzîm ve irsaliyle beraber bunun mevki' icraya vaz'ına kadar ashâb-ı duyûna için müsâ'ade gösterilmesi siyâkında şukka.

29 Zilkade sene 99 tarihiyle vilayete yazılan tahrirâtname-i sevdesi derûnundadır  
Rumeli-i Şarkî Vilâyeti  
Aded 3367  
Başvekâlet makâmına  
Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Kadastre vergisünün bu sene ahali namına bir istikrâz akdıyla kapatılması vilayetce tasavvur ve menâfi' senedlerinin tecdîdi gibi bazı mu'âmelenin icrasına teşebbüs olduğu istihbâr buyrulması üzerine isti'lâm-ı hakîkat-i hâl ve bu bâbda bazı tebligâtı

mutazammın şeref-vârid olan fî 2 Zilhicce sene 99 tarihli ve yüz yirmi iki rakamlı emirnâme-i sâme-i vekâlet-penâhîleri bi'l-etrâf mutâla'a-i güzâr-i acizânem oldu sûret-i iş'âr vechle vergiyü mezkurun (okunamadı) için bir istikrâz akdi tasavvur etmek şöyle dursun hatta buna dair vilayetce asla bir söz bile kâle alınmış olmadığı gibi zirâ'at sandıkları sermayesine dair olan bazı ta'dilât icrasıyla karîn-i tasdîk-i âlî olan kânun dahi meclis-i umûmî-i vilayete yeniden ibrâz ve ita olunmasına ta'likâ şimdîye kadar makam-ı vilayetten i'lân ve işâ'a edilmemiş ve mevki'-i icraya konulmamış olmasına göre ahkâm-ı mundericesine tevfiik-i mu'âmele ve hareket edilmesi dahi bi't-tabi' kâbil olamayacağı bedîhî bulunmuşdur bu cihetle her iki madde hakkında ihbârât-ı vâkı'anın sıhate makrûn olmadığını temin ider ve kânun-ı mezkurun ber vech-i muharrer müctemi' olan meclis-i umûmiye itası ve ilerüde hasıl olacak netice-i kararın dahi canib-i Bâb-ı Âlî'ye iş'âr ve inhâsı mukarrer olduğunun arz ve beyanına ibtidâr idem ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Fî 5 Muharrem sene 300 ve Fî 3 Teşrîn-i sani sene 98

#### **2.14. Vilayetteki Çekirge İstilası Ve Hayvan Hastalığından Dolayı Hastalananların Tedavi Edilmesi Hakkında Şukka Ve Ekleri**

Evrak numarası : 987

Tesvid tarihi : Gurre Safer sene 300

Tebyûz tarihi : 2 Safer sene 300 – 1 Kânun-ı evvel sene 98

Rumeli-i Şarkî vilâyet-i celîlelesine

Harîk ve dolu ve tuğyân-ı miyâh ve çekirge istilasını ve hayvân hastalığı gibi afât yüzünden müsâb olanların afvv veya tahkîk-i tekâlifî hakkında meclis-i umûmi encümen dâ'imisiyle tanzîm olunan idâre-i umûmiye nizamnâmesinden bir nüshasının gönderildiğine dair vârid olan tahrirat devletleri Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle nizamnâme-i mezkurun birinci ve üçüncü maddeleri hükmünce bu nizamnâmeden istifâde-i ağnâm ve canavar rüsûmu itasıyla mükellef olanlara hasr edilmiş yani âfât-ı mezkure ile mesâb olubda ağnâm ve canavârı bulunmayan zirâ' bu nizamnâmenin tayin eylediği mu'âfiyât ve müsâ'adâtdan mahrûm bırakılmış gibi anlaşıldığından bunların istisnâsını müceb bir hal var ise esbâb-ı mücebesi bildirilmek üzere keyfiyetin savb-ı devletlerinden isti'lâm olunduğu Şûrâ-yı mezkure Tanzîmât dâiresinden bâ-müzekkere

ifade kılınmağla bu bâbda olan ma'lûmât ve mutâla'ât ve masâle'ât devlerinin beyan ve iş'ârına himmet buyrulması siyâkında şukka.

Nizâmnâmenin kânûn lâyihası gelüb Şûrâ-yı Devlet'e verilmiş olduğu cihetle işbu müveddenin beyâzı irâde-i Âlî'ye-i hazret-i müsteşârî mucibince bi'l-mütevakkıf hıfz edilmiş ve şûrâ-yı mezkure dahi ma'lûmât verilmiştir.

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret-i Uzamî

Divân-ı hümâyûn

Vilâyet-i mümtâze ve muhtâre kalemi

Aded

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

(Vilâyetden kânûn lâyihası gelüb şûrâya verilmesiyle işbu tahrirat-ı sâmi hükümsüzdür)

Devletlü efendim hazretleri

Harîk ve dolu ve tuğyân-ı meyâh ve çekirge istilasî ve hayvan hastalığı gibi afât yüzünden müsâb olanların afvv veya tahkîk-i tekâlifî hakkında meclis-i umûmi encümen dâ'imisiyle müttefikân tanzîm olunan idâre-i umûmiye nizâmnâmesinden bir nüshasının gönderildiğine dair olan tahrirat devletleri Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle nizâmnâme-i mezkurun birinci ve üçüncü maddeleri hükmünce bu nizâmnâmeden istifâde-i ağnâm ve canavar rüsûmu itasıyla mükellef olanlara hasr edilmiş yani âfât-ı mezkure ile mesâb olubda ağnâm ve canavârı bulunmayan zirâ' bu nizâmnâmenin tayin eylediği mu'âfiyât ve müsâ'adâtdan mahrûm bırakılmış gibi anlaşıldığından bunların istisnâsını müceb bir hal var ise esbâb-ı mücebesi bildirilmek üzere keyfiyetin savb-ı devletlerinden isti'lâmı Şûrâ-yı mezkure Tanzîmât dâiresinden bâ-müzekkere ifade kılınmağla bu bâbda olan ma'lûmât ve mutâla'ât devlerinin beyan ve iş'ârına himmet buyrulması siyâkında şukka-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 2 Safer sene 300 ve Fî 1 kanûn-ı evvel sene 298

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 379

Rumeli-yi Şarkî'de harîk ve dolu ve tuğyân-ı meyâh ve çekirge istilası ve hayvan hastalığı gibi afât yüzünden müsâb olanların afvv veya tahkîk-i tekâlifi hakkında meclis-i umûmi encümen dâ'imisyle müttefikân tanzîm ve irsal olunan idâre-i umûmiye nizamnâmesi vilayetin 6 Ramazan sene 99 tarihli ve iki bin iki yüz kırk üç numaralı tahriratının cümle-i melfûfatından olarak Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmağla Tanzîmât dâiresinde kıraat olundu.

Bunun birinci ve üçüncü maddeleri hükmünce bu nizâmânâmeden istifâd-ı ağnâm ve canavar rüsûmu itasıyla mekâlif olanlara idilmiş yani ifâdât-ı mezkure ile müsâb olubda ağnâm ve canâvarı bulunmayan zirâ' bu nizamnâmenin tayin eylediği mu'âfiyet ve müsâ'adâtdan mahrûm bırakılmış gibi anlaşıldığı ve bunların istisnasını muceb bir hal karar ise esbâb-ı mücebesi bilinemediği cihetle îcâbı ba'dehu arz olunmak üzere evvel emirde burasının cânib-i vilayetden istîzâhı ve cevab vürûduna kadar nizamnâmenin dâirede tevkîfi tensib kılınmış olmağla ol-bâbda emr-i fermân hazret-i menlehü'l-emrindir. Fî 16 Muharrem sene 300 ve Fî 15 Teşrîn-i sani sene 298

Şûrâ-yı Devlet



## BÖLÜM 3. RUMELİ-İ ŞARKÎ VİLAYETİ'NDE MEKATİB-İ İDADİYE DAİR KÂNUN LAYİHALARI

### 3.1. Vilayette Bulunan Umum Mekteplerin Hocalarına Yapılacak İane Hakkında Kânun Layihası

Evrak numarası : 1556

Tesvid tarihi : 9 Rebû'l-evvel sene 99

Tebyûz tarihi : 10 Rebû'l-evvel sene 99 – 17 Şubat sene 97

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

Vilâyet-i celîleleri dâhilinde kâin elviyenin de'âvî idâre mahkemeleriyle merkez vilayet duyûn-ı de'âvî idâresinin usûl-i mehâkimesine ve mekâtib-i umûmiye mu'allime ve hocalarına olunacak i'âne ve nevâhî tekâlif-i umûmiyesine zam edilecek resm ve zirâ'at sandukları teşkilâtına dair tanzîm ve meclis-i umûmi-i vilâyetden kabul olunan dört kıta kanûn lâyihasının gönderildiği hakkında varid olan fî 27 Safer sene 99 tarihli ve yirmi yedi numaralı tarifat devletleriyle mezkur lâyihalar ol bâbda şûrâ-yı devletden ita kılan mazbata ile beraber meclis-i mahsusa-i vükelâda kıraat ve tedkîk olundu Rumeli-i Şarkî Nizâmnâme-i dâhilîsinin yüz yirminci ve yüz yirmi birinci ve yüz yirmi ikinci ve yüz yirmi üçüncü maddelerinde sancakların de'âvi-i idare mahkemeleriyle merkez vilayet duyûn-ı de'âvî idâresinin teşkilâtı ve bu mahkemelerde ru'yet olunacak masâlihın envâ'î muharrer ve yüz yirmi dördüncü maddesinde dahi mehâkim-i mezkure usûl muhâkemâtının bir kânûn velâtıyla tayin kılınacağı münderic bulmuş olduğundan ana dair olan lâyiha esasen mevâd-ı mezkure ahkâmına muvâfık görünmüş ve mekteb mu'allimlerine olunacak i'âne hakkında ki lâyiha münderecâtı dahi bunlara bir hakk teğâ'id tayiniyle cihet-i tedrisde alîl olanlarına kesb-i ifâk edinceye kadar maaşlarının nısfı derecesinde bir muvakkat i'âne edilmesi ve buna karşuluk olarak bu dereceye he sene bir meblağ idhâl ve tarzimi hususlarını ve tekâ'ide ve i'âne-i muvakkateye istihkâkın şerâ'itini mübeyyin ve esas tanzîm dahi nizâmnâme-i dâhilînin atmış dördüncü maddesinin alîl ve ihtiyâr mu'allimlere i'âne olmak üzere her sene ma'ârif dâiresi için vilayet bûdcesine bir mikdar tahsîsât idhâli hakkındaki fıkrasına müstenid bulunmuş olmasıyla işbu lâyihalar Şûrâ-yı Devletce bi't-tedkîk birinci maddesi hükmü nizâma tevfiğ ettirilen nevâhî tekâlif-i umûmiyesine dair lâyihanın aynen tasdîk-i âlfîye

arzi ve zırâ‘at sandıkları hakkında olan kanûn lâyihasına gelince bunun ahkâm-ı münderecesi dahi bazı ta‘dilât icâbesiyle desturda muharrer menâfi‘ sandukları nizâm-nâmesinden ahz ve iktibâs olunmuş idüğü anlaşılub sûret-i te’sîs ve teşkîli umûm erbâb-ı zırâ‘at hakkında mûceb kavâ‘id menâfi‘ olacağı müsellemler olduğundan teşkilât-ı mebhûsenin heman icra edilmesi lazimededen görünmüş ise de layihanın ikinci maddesinin ikinci fıkrasına nazaran menâfi‘ sanduklarının şimdiki halde mevcûd olan nukûduyla zimemât-ı müsebbite ve musaddıkası teşekkül edecek zırâ‘at sanduklarının sermâyesi cümlesinden olacağı ve fıkra-i mezkurenin zeylinde muharrer mülâhâzât icâbınca zimemât-ı atîkanın istifâsı hususunda dahi işbu lâyiha hükmünce tevfi-k-i mu‘âmlerle olunacağı menâfi‘ sanduklarına medyûn olanların zimmetleri beş bin kuruşdan fazla ise fazlasını müddet-i kalile zarfında tesviye ve kûsûrunun dahi her sene ma‘a fâ‘izen rayi‘nî eda itmeküzere dört sene zarfında te’diyesine mecbûr tutulacakları bu sûretle te’diye-i deyn etmeyenlerin emvâl ve emlâkı saduklarından deynlerinin istifâ kılınacağı ve sanduğa medyûn olanlara deynlerini tesviye eyledikçe akçe ifrâz olunmayacağını münfehim olub halbuki zaten menâfi‘ saduklarının sermâyesi hîn-i iktizâda kendi menfe‘atlerini kâ‘imîn için ahâli tarafından vaz‘ olunmuş bir meblağdan ibaret olarak o sermâyenin sahipleri olan ahâlinin çoğu ise mes‘ele-i ihtilâliye ve harbiyeden dolayı hasâr ve muzâra uğramış olanların müslimâtdan iken bir taraftan zırâ‘at sandukları açılubda madde-i felâhatin terkiyesine çalışılmak istenildiği sırada duyûn-ı atîkanın bundan böyle mezkur sanduklar ifrâzâtı tahsilâtınca ittihâz olunacak kavâ‘id dâiresinde istifâsına girilür ise zırâ‘at kısm-ı a‘zamî eski borçlarını ödemek mecburiyetinden kurtulubda zırâ‘at sanduklarından istifâde maksadına vasıl olamayacakları derkar olmasıyla binâen-aleyh vilâyetce bir takım usûl fevka’l-âdeden müte’sir olanların eski borçları tahsilâtının yine fevka’l-âde bazı müsâ‘adât-ı husûsiye gösterilmesi adâlet ve maslahat iktizasından olub hatta Giridlilerden ihtilâl-i sâbıkada olan bu dürlü deyinleri bulunanların borçları bir nizâma mahsus ile müsâ‘ade-i âdilâne tahtında istifâ kılınmakda bulunmuş olduğundan vilayet celîlelerince de bu usule ri‘âyeten duyûn-ı atîka için ahâliye müsâ‘ade bir idâre-i umûmiye nizâm-nâmesi yapılip emsâli vechle lâyihası Bâb-ı Âlî’ye gönderilmek ve zırâ‘at sanduklarının teşkilâtına müsâ‘ade kılınmak ve duyûn-ı atîkaya dair ahkâmı tayy olunmak üzere lâyiha-i mezkureninde tashîhan tasdîki tezekkür ve tensîb kılınmış veledi’l-arz irâde-i seniyye hazret-i padişâhîdahi ol vechle şeref-müte‘allik buyrularak levâyih-ı merkûmenin

musaddak birer sûretleri leffen taraf-ı devletlerine irsal olumuş olmağla ale'l-usûl îfâ-yı mukteziyyâtına himmet buyrulması siyâkında şukka.

Îrâde-i seniyye evrak odasına verilmiştir

Evrak numarası : 1120

Tesvid tarihi : 3 Rebû'l-evvel sene 99

Tebyîz tarihi : 4 Rebû'l-evvel sene 99 – 11 Şubat sene 97

Fî 27 safer sene 99 tarihli ve yirmi yedi rakamlı tahrirat devletlerine leffen gönderilüb Şûrâ-yı Devlet'e havale olunan levâyihın zâbita komiserlerinin sûret-i memuriyet ve hareketlerine ve avde olan kazası merkezinde bir dâire-i adliye teşkiline ve mekâtib-i ibtidâiyenin umûmî proğramına ve mekâtib-i i'dâdiyeye dair dört kıta kânûn lâyihası hakkında icra edilen tedkîkâtı hâvî şûrâ-yı mezkûr Tanzîmât Dâiresinden ita kılınan mazbatada işbu lâyihalardan avdet olan merkezinde dâire-i adliye teşkiline dair olan lâyihanın esâs tanzîmi eğerçe nizâmnâme-i dâhilînin ahkâmına müstenid ise de kazâların ve dâire-i adliyeye taksîmi ol emirde hudûdlarının bilinmesine ve buda vilayetin taksîmât-ı mülkiyesinin takrîrine mutavakkıf olub halbuki taksîmât-ı mülkiye kânûn lâyihası fî 10 Receb sebe 98 tarihli tahrirat-ı senâverî ile talep olunan îzâhât ve ma'lûmâtın henüz ita ve bin sekiz yüz seksen senesinde yapılan tasîmat-ı mülkiye hakkında mahkemelere tayin olunması lazım gelen istatistik cedvelinin teşkîlât-ı cedîdeye göre bi't-ta'dîl bir nüshasının irsal ve esrâ olunmamasından dolayı muhtelif kiraya kalub elan tasdîk edilmemiş olduğundan ve aslen musaddak olmayan bir şey fer'an dahi tasdîk edilemeyeceğinden binâen aleyh bunun tasdîkinin sâlifü'z-zikr taksîmât lâyihasının takarrur kânûniyetine ta'likân tevkîfi ve zâbitâ komiserlerinin nahiye ve kaza merkezlerine mahsus olması nizâmnâme-i mezkûr ahkâmında olduğu ve mutasarrıflık merkezlerinde zâbita işleri jandarmaya iaden olub Filibe şehri dahi bu cümleden bulunduğu halde bu hususa dair lâyiha münderecâtına nazaran zikr olunan komisler Filibe'de ve mutasarrıflık merkezlerinde dahi bulundurulmak istenilmiş ve bu ise nizâmnâme-i dâhilînin on üçüncü faslının jandarmaya mahsus olmak üzere tayin eylediği vezâ'ifin kısm-ı a'zaminı vilayetce nasb olunacak komiserlere virmekle vilayetin inzibat dâhilisine bâ-irade-i seniyye memur olan milis ve jandarma kumandanının kasr-ı salâhiyeti müstelzem bulumuş olduğundan lâyiha-i mezkûre münderecâtının dahi hükmü nizâma tevfkî ve proğram lâyihasında icra olunan ta'dîlâtı (okunamadı) olan esbâbın zevâlini te'mîn edemediğinden geçen sene irsal olunan

lâyihadan yalnız jimnastik faslında ki ta'lîm-i askeri fıkraları tayy edilerek mezbûr lâyiha'nın tesîrü için işbu üç kıta lâyiha'nın tekrar redd ve i'âdeleri ve mekâtib-i i'dâdiye hakkında olan kânûn lâyihasına gelince bunun esas mekâtib-i ibtidâ'îye ve rüşdiyenin mâfûkında olmak ve nizâmnâme-i dâhilînin hükmünce te'sîs olunacak mekâtib-i âdiyeye şâkird i'dâd itmeküzere Filibe ve İslimye'de birer i'dâdî mekteni te'sîsi kaziyesine müstenid ve mevâd-ı münderecesi dahi okunacak derslerin enva'ını ve hey'et-i mu'allimînin ve şâkirdânın vezâ'if ve evsâfını ve mekteblerin usûl-i idâresine mübeyyin olarak esasen şâyân-ı kabul görünmüş isede beşinci maddesi mücebince atık ve cedîd Bulgar lisanıyla Slav edebiyatının tahsili mecbûri olduğu halde altıncı maddesinde lisan-ı Türki ile Rumca tahsili talebenin ihtiyârına bırakılmış olub halbuki nizâmnâme-i dâhilînin hükmünce tayin olunan mevki'lerde isti'mâl olunmak üzere lisan-ı Türki ile Bulgar ve Rum lisanı Rumeli-i Şarkî için lisan-ı kânûn olarak kabul edilmiş ve Bulgar lisanını diğerlerine tercihe delâlet ider hiç bir kayıd olmadıktan başka mevâki'-i resmîyede ifrâd-ı ahâlinin şerâyid-i lisan hangisini ister ise o lisanı isti'mâl itmeksalâhiyeti hâ'iz olmaları bilakis bunların dahi mevburi tahsîl olunmaı îcâb eylemekte bulunmuş olduğuna ve bu sûret cemâ'ât-i muhtelifa beyninde âtiyen hüsn-i mu'âşerete dahi mu'âzene ideceği cihetle hâl ve mahallin mukteziyâtında muvâfık bulunduğunda mebnî Bulgarca gibi lisan-ı Türki ile Rumca'nın dahi tedrisâtı ma'îne ve mecbûriye sırasında konulmuş ve birde nizâmnâme-i dâhilînin üç yüz elli birinci maddesinde hukûk mekteblerine tayin olunacak mu'allimlerin hîn-i intihâb ve ta'yîninde vilayetdeki başlıca üç milletin yek diğerine nisbetle mikdâr-ı kazvesinin nazar-ı dikkate alınacağı ve her mu'allimin tedrisde isti'mâl edeceği lisânı bi'z-zat kendisi intihâb eyleyeceği muharrer olarak mektebe talebe kabulünde bu nisbetin mugâyir tutulması lazım gelür iken şu cihet dahi nazar-ı dikkate alınmamış olmasıyla buralarının hükm-i nizâma tevfiķî zımnında işbu lâyiha'nında reddi karar-ı müzâkerât iktizâsından olduğundan keyfiyetin savb-ı devletlerine Tebyîz devletlerine tebliği gösterilmiş ve zikr olunan dört kıta lâyiha aynen ve leffen i'âde ve irsâl kılınmış olmağla tafsîlât-ı muharrereye göre icrâ-yı îcâbına himmet buyrulması siyâkında şukka.

### **3.2. Vilayette İnşa Olunacak Mekteb-i İdadi Hakkında Nizamnâme**

Dahil vilayette inşa olunacak inâs mekâtib-i i'dâdiyesi hakkında idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Nizâmnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmiye vilayetin ictimâ' müddetleri arazisinde henüz bir kânun radd edilmiş olmayan mevâd hakkında kânun hükmüne haiz olmak üzere encümen-i dâimi mu'âvenetiyle nizamnâme-i umûmî tanzîmine salâhiyet vermesinde istinâden ve encümen-i mezkur ile müttefikan tanzîm olunan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: Masarîf-ı canib-i vilayetde bi't-tesviye beri Filibe'de ve diğeri Zağra-i Atfika'da olmak üzere inâsa mahsus iki bâb i'dâdi mektebi inşa olunur işbu mekteblerin idaresine muktezî mebâliğ her sene vilayet bu derecesine idhâl kılınur.

İkinci madde: Bâlâda gösterilen her bir sınıf birer seneden ibaret olmak üzere yedi sınıftan mürekkebdir işbu sınıf-ı seb'anın evvelki dört sınıfı tedrisin mükemmelen kısım-ı evvelisini ve diğeri üç sınıfı dahi kısım-ı sânisini terkîb ider.

Üçüncü madde: İnâs mekâtib-i i'dâdisinde talim ve tedris olunacak dersler zirrede muharrer mevâd-ı ilmiyeden ibaretdir.

- 1) İlm-i edyân ve âdab
- 2) Atik ve cedid Bulgar lisanı ile Slav edebiyatı
- 3) Lisan-ı Fransevi
- 4) Coğrafya ve vatan-ı tarih ile tarih-i umûmî
- 5) İlm-i hesap ve muhasebe ve fenn-i cebir ile hendese
- 6) Tarih-i tabî'î ile ilm-i sıhhat-i vücûd
- 7) İlm-i tabî'at ve ilm-i kimya
- 8) (Pedagog) yani fenn-i usûl-i terbiye ve tedrisiye
- 9) (İkonomi) yani hâneye mahsus kâ'ide-i tasarrufiye
- 10) Hendeseye vesaireye dair resim
- 11) Musîkî
- 12) İnâsa mahsus el işleri
- 13) Jimnastik

Dördüncü madde: Mekteb-i i'dâdiye umûm programı ile mekteb-i mezkurun her bir dairesine merbûd sınıflarda tedris olunacak mevâd-ı ilmiyenin derecâtı ve keyfiyatı bir nizâmnâme ile tayin olunacaktır.

Her bir sınıfın proğram-ı senevîsi ile derslerin mu'allim ve hocalar beyninde taksimi keyfiyeti her sene mekteb-i i'dâdi meclis marifeti ve mu'ârif müdiriyeti tensibi ile tayin ve takrir olunur.

Beşinci madde: Her bir inâs mekteb-i i'dâdisi mektebde bulunan inâs-ı şâkirdânına icrayı nezaretle anların tedris ve terbiye itmekvazifesiyle mükellefe olmak üzere bir müdire hatunun taht-ı idaresine ihale olunur.

Altıncı madde: mekâtib-i mezkurede emr-i tedris lâ-akal yedi muallim tarafından icra olunur ve lüzum-ı mikdar muâvin veya muâvine dahi tayin kılınur.

Yedinci madde: İşbu muallimlerin ma'âşât-ı seneviyesi onsekiz bin ve muavin ve muavinenin maaş-ı senevileri dahi ondört bin dörder yüz ve nâzıra hatunların senevi maaşlarıda sekiz bin dört yüz kuruşdan ibaretdir.

Sekizinci madde: inâs mekteb-i i'dâdisi müdiresine muallimliğe mahsus olan maaşdan ma'dâ senevi üç bin kuruş zamimeten ita kılınur.

Dokuzuncu madde: Zekûr mekteb-i i'dâdiyesinin heyet-i muallimini herne suret ve şürûd ile mensûb ve ne hukuk ve vezâifle mükellef ise inâs mekteb-i i'dâdiyesi hey'et-i muallimini dahi aynıyla o şürûd ve hukuk ve vezâifle tayin ve tevzî' olunur.

Onuncu madde: Şâkirdânın ahz ve kabulü ve imtihanları süver-i icrâiyesi ve mektebin idare-i dahiliyesi ile tahsile medâr oluncak ve sâ'id ilmiye için mekâtib-i i'dâdiye hakkında mevzû' olan bi'l-cümle kavânin akâmı inâs mekteb-i i'dâdiyesinde cârî ve mer'î olacaktır.

On birinci madde: İş bu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin mevki' icraya vaz'ı vilayet-i ma'ârif müdiriyetine ihale olunur. Fî 3 Haziran sene 1882

### **3.3. Vilayetten Avrupa'ya Gönderilecek Olan Öğrencilerin Vilayet Dahilindeki Bütün Halktan Eşit Oranda Gönderilmesine Dair Kânun Layihası**

Olmaları şerâi'id-i intihâbiye cümlesinden bulunduğu ve berüce muharrer islâma mahsus vilayetce tanınmış rüşdiye mektebi olmadığı cihetle Avrupa'ya gönderilecek şâkirdâna mahsus olan i'ânenen istifâde dahi münhasıran Bulgarlara bırakılmış ve'l-hasıl Rumeli-yi Şarkî'de bulunan cemâ'at-i muhtelifenin te'mîn-i hukukuna tensîb

kâ'idesi mîzân-ı adâlet olmak üzere tayin kılınmış iken işbu nizâmnâmelerle yalnız Bulgarların istifâdelerine hıdmet edilmiş olduğundan nizâmnâme-i dâhilîn sâlifü'z-zikr üç yüz kırk sekizinci ve üç yüz kırk dokuzuncu maddeleri hükmüne tevfiķan cemâ'at-i muhtelifenin hakk istifâdeleri te'mîn olunmadıkça yani masârif-ı eyalete hisse-i iştirakleri nisbetinde cemâ'at-i süluseden her birinden tahsîs oluncak i'âne akçesinin istifâdeleri te'mîn ve Avrupa'ya gönderilecek şâkirdânın eyaletdeki başluca üç milletin yek diğetine nisbeten mikdâr-ı nüfûsları nazar u dikkate alınarak ne mikdarı Müslim ve ne mikdarı Bulgar ve Rum olacağı tayin kılınmadıkça işbu nizâmnâmelerin tasdîki cihetine gidilemeyeceğinden ve rüşdiye i'ânelerine mahsus olan nizâmnâmenin altıncı maddesinde i'âneye nâ'il olmak için imtihâna girmek isteyenlerin ita idecekleri arzuhale rabd etmeleri lazım gelen evrâk meyanında birde vaftis şehâdetnâmesi olacağı gösterilir ise de vaftis mu'âmelâtı yalnız Hıristiyanlara mahsus olup milel-i sairede cârî olmadığı ve Rumeli-i Şarkî vilayeti milel-i muhtelifeden mürekkeb olup işbu nizâmnâme-i mezkûr hükmünün cümlesine şamil olacağı derkâr olmasıyla bunların dahi târih-i vilayete dair ilmuhaber gibi şümullü bir ibâre ile ifâde olunması lazım geleceğinden işbu dört kıta nizâmnâmeninde süver-i mesbûtaya tevfiķan bi't-tashîh emsâli vecle kânûniyetlerinin meclis-i umûmiye teklîf edilmesinin savb-ı devletlerine tebliğî şûrâ-yı mezkur Tanzîmât Dâiresi'nde ve meclis-i mahsûs-ı vükelâda tensîb olunarak lede'l-arz sâlifü'z-zikr dört kıta nizâmnâmenin mer'iyet ahkâmına irade-i seniyye hazret-i padişâhî müte'allik şeref-südûr buyrulması ve bir de sûret-i musaddakasına leffen taraf-ı vilayete irsal kılınmış olmağla bunların ahkâm-ı münderecesinin mer'iyetine ve diğere dört kıta nizâmnâme içinde vesâbâ-yı meşrûha vechle mu'âmelât-ı lâzimenin ifâsına ve bir de şûrâ-yı mezkûre verilen mazbata da gösterildiği ve geçende dahi tevcih kılındığı vechle nizâmnâme-i dâhilî-i vilâyet ahkâmına nazaran vilayete mahsûs tanzîm olunan kavânin ve nizâmnât meclis-i umûmî-i vilâyetce tedkîk ve kabul olunduktan sonra bi'l-istîzân-ı mer'iyet ahkâmına irade-i seniyye cânib-i mülkdârî şeref-sânih olmadıkça mevki' icraya konulamayacağı derkar olup eğerçe nizâmnâme-i mezkûrun elli beşinci maddesin mücebince henüz bir kânun rabd edimemiş olan mevâd hakkında meclis-i umûmînin ictimâ' müddetleri arasında makâm-ı vilâyetin encümen-i dâ'imî ile müttefikan idâre-i umûmiye nizâmnâmesi tanzîmine salâhiyeti var ise de yine madde-i mezkûre de bu salâhiyet öyle bir nizâm-ı tanzîm olduğuna takdirde esbâb-ı mücebesiyle beraber ve derhal Bâb-ı Âlî'ye arz

olunmak ve ilk ictimâ'ının bidâyetinde meclis-i umûmiye buna dair bir kânûn lâyihası ita kılınmak mecbûriyetiyle takyîr edimiş bulunmasına göre bu nizâmnâmeler te'hîr-i tesviyesi mülken ve maslahaten muzır görünen mevâd-ı müsta'cileye mahsus ve muvakkat bir şey olacağına cihetle her husus için idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîmiyle mevki' icraya vaz' hükmü nizâm ile mütenâsib olamayacağından ve işbu nizâmnâmelerin vakit ve zamanıyla Bâb-ı Âlî'ye takdîm olunmadığı geçen ictimâ'ında meclis-i umûmice dahi mu'âmelât-ı lâzimesi ifa kılınmamış ve şerâ'id-i mukteziyesi îfâ olunmadıkça bu gibi nizâmnâmelerin tûl-i müddet icrââtından dolayı idâre-i vilayetin hem Bâb-ı Âlî'ye ve hemde meclis-i umûmiye karşı mes'ûl kalacağı derkar bulunmuş olduğundan ba'demâ şu halin tekerrürüne meydan verilmemesiyle bereaber tanzîm olunacak idâre-i umûmiye nizamnâmelerinin esbâb-ı mûcebe ve müsta'cilesini hâvî birer mazbata ile irsal olunmasına i'tinâ ve dikkat buyrulması siyâkında şukka.

İrade-i seniyye evrak odasına verilmiştir.

#### **3.4. Vilayet Mekteplerinde Tahsil Görecek Öğrencilere Verilecek İaneye Dair Kânun Layihası**

Vilâyet mekâtib rüşdiyesinde tahsîl-i ilm idecek şâkirdâna verilecek i'âneye dair idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Nizâmnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmiye vilayetinin ictimâ'ından mukaddem henüz bir kânun tesviye olunmayan mevâd hakkında mer'ıyyü'l-icra tutulmak üzere encümen-i dâimi mu'âvenetiyle idâre-i umûmiye nizamnâmelerini tanzîm ve ısdâra salâhiyet vermesine binâen ve madde-i mezkure hükmüne tevfi'kan encümen-i mezkure ile bi'l-ittifak kaleme alınan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'ıyyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: 1881-1882 sene-i mâliyesi bu derecesinin on üçüncü faslında münderic Karadito'dan mekâtib-i rüşdiye-i vilayetde tahsîl-i ilm iden şâkirdâna ita olunacak i'âne-i senevileriyle bir defaya mahsus verilecek i'ânelere sarf ve ita olunmak üzere iki yüz kırk bin kuruş tahsîs kılınur.

İkinci madde: Meblağ-ı mezkur senevisi iki bin dört yüz kuruşdan ibaret olan yüz kırk aded tam i'âneye ve bin iki yüz kuruşdan ibaret olan kırk aded nısf i'âneye tevzî' ve taksîm olunub mâ bâkîsi olan otuz altı bin kuruş dahi inâs mekâtibinin te'sîsine ve



i'âneyi şâkirdlerle bî kudret olan talebelere ketb ve resâ'il iştirâsına karşılık tahsîs kılınır.

Üçüncü madde: Tam ve nısf i'âneler atiyü'z-zıkr sûret-i vechle tevzî' kılınacaktır

- a) Atmış bin tam i'âne ve yirmi nısf i'âne Filibe mekteb-i rüşdiyesine
- b) Otuz tam i'âne Filibe inâs mektebine
- c) Kırk beş tam ve yirmi nısf i'âne İslimye mekteb-i rüşdiyesi şâkirdânına verilecektir.

Dördüncü madde: İ'âneler on iki yaşta bâliğ olmuş ve on altı yaşına tecavüz etmemiş olan ve yedlerinde mekâtib-i ibtidâ'iyenin birinci sınıf derslerini tahsil ettiklerine dair şehâdetnâmeleri bulunan veya gadri'l-ımtihân sınıf-ı mezkur derslerini ta'allüm ittiklerini âşiyân eyleyen şâkirdâna verilecektir.

Beşinci madde: Mütehal olan i'âneler sancaklar ahalisinin nüfûsuna nisbetle elviye-i muhtelifeden inde'l-ımtihân-ı intihâb olunacak şâkirdâna verilecektir.

Altıncı madde: İ'âneye nâ'il olmak arzusunda bulunanlar meydan-ı imtihâna gelebilmeleri için ita edecekleri arzuhale âtiyü'z-zıkr evrâkı rabd etmeleri lazım gelür.

- 1) Vaftis şehâdetnâmesi
- 2) Müsted'inin sathında bulunduğuna ve âşılanmış olduğuna veya çiçek hastalığı geçirdiklerine dair tabîb şehâdetnâmesi
- 3) Tedris eyledikleri mekteb müdürinin şehâdetnâmesi
- 4) Peder ve velilerinin derece-i istidâ'atlarına dair nahiye idaresi tarafından verilmiş bir şehâdetnâme
- 5) Tahsil-i ilm ittikten sonra lâ akal üç sene mu'allim sıfatıyla îfâ-yı hıdmet ideceğine dair bir ta'ahhüdnâme

Yedinci madde: İ'âne talebi için verilecek arzuhaller nihayet ağustosun yirmi beşinci gününe kadar mutasarrıflara takdim olunub anlar tarafından ma'ârif müdüriyeti marifetiyle tayin olunacak imtihân komisyonlarına havâle olunacaktır.

Sekizinci madde: İmtihanlar ma'ârif müdüriyeti tarafından tanzîm kılınan program mucebince merkez livâda ve ağustosun evâhirinde icrâ olunacaktır.

Dokuzuncu madde: İ'âneye tâlib olanların sinnen ve ilmen arzu ettikleri sıfatla mütenâsib olmaları meşrudur.

Onuncu madde: İmtihan komisyonları raportlarının mutasarrıf tarafından ma'ârif müdîriyetine hîn-i takdîminde müdîriyet-i mumâ ileyha münhal olan i'âneleri meydan-ı imtihânda en ziyade ibrâz-ı mahâret idenlere tahsîs ve ita idecektir.

On birinci madde: Vilâyet mekâtib-i rüşdiye müdîleri i'âneyi şâkirdânın etvâr ve harekâtını ve derece-i sa'î ve ihtimâmlarını muhtevî senede ikişer defa ma'ârif müdîriyetine birer mufassal raporda ita ve irsâl ideceklerdir.

On ikinci madde: Hâl ve hareketlerinde uygunsuzluk ve tahsillerinde adem-i terkî müşâhe olunan talebe ve şâkirdânın peder ve velilerine bir defa icrâ-yı ihtârât olunacaktır bundan sonra o misüllü şâkirdân tashîh-i meslek itmez ise ma'ârif müdîriyeti â'id olduğu mekteb müdîrinin re'yini istifsâr eyledikten sonra verilmekte olan i'âneği bir kararnâme ile kad' idecek veya münasib görür ise ol şâkirdi mektebdeb tard ettirecektir.

On üçüncü madde: i'âneği talebelerin etvâr ve harekâtı ve derece-i sa'î ve ihtimâmı bi's-suhûle tecessüs edilebilmesi için talebeler ma'ârif müdîriyeti tarafından tanzîm kılınacak bir nizâmnâme-i mahsûsa gösterilecek şerâ'ide tevfikân te'sîs olunacak (pansiyon) larda ikâmet ettirilecektir.

Ondördüncü madde: İşbu nizâmnâme ahkâmının mecki' icrâ-ya vaz'ı ma'ârif müdîriyetine mahveldir.

Fî 28 Temmuz sene 1881

Şûrâ-yı Devlet

### **3.5. Vilayette Bulunan Mekatib-i İdadiyenin Programı ve Usul-i Tedrisiyesi Hakkında Kânun Layihaları**

Evrak numarası : 415

Tesvid tarihi : Fî 10 Şaban sene 99

Tebyîz tarihi : Fî 14 Şaban sene 99 – 19 Haziran sene 98

Rumeli-i Şarkî vilâyeti vekâlet behiyesine

Rumeli-yi Şarkî’de mekâtib-i ibtidâ’iyesinin proğramıyla mekâtib-i ibtidâ’iyesinin usûl-i tadrîsiyesine dair tanzîm ve irsâl olunan kânûn lâyihalarının icrâ-yı ta’dîlâtı hakkında sabk iden tebligât-ı ahireye cevaben vârid olan fî 3 Receb sene 99 tarihli ve bin beşyüz yirmi yedi rakamlı tahrirât Şûrâ-yı Devlet’e lede’l-havâle me’alinde proğram kânûnı lâyihasının sûret-i tertîbi Bâb-ı Âlî’nin mutâlib-i vâkı’asına muvâfık olarak metin-i lâyihada öyle ta’lîm-i askeriye dair bir güne sarâhat olmadığı cihetle bunun reddini müceb meydanda esaslı bir sebep olmadığı gibi mekâtib-i ibtidâ’iyesinin te’sîsinden maksad talebenin hem cihet-i ilmiye yüzünden nâfi’ olacak ve hemde tahsîl kanûn-ı mahsûsâyı teshîl idecek ta’lîm-i umûmiyi iktisâb idebilmeleri kaziyesi olduğundan eğerçe Bulgarca gibi Türkçe ve Rumca’nın tahsili dahi mecbûri tutulsa hâsul-ı maksada vusûl-i kâbil ve hükümet mekteblerine talebe kabulü ve mu’allim ta’yîni bahsini cemâ’at-i ma’lûme ekseriyetinin nazar-ı dikkatine alınmasına dair nizâm-nâme-i dâhilî-i vilâyetin üç yüz elli birinci maddesinin hâkimi vilâyet darü’l-fünûnun teşkili hâlinde ittihâz olunacak kavâ’id-i esâsiyeye münhasır olarak bunun mâdûnundaki mekâtibe şâmiş olacağından bahisle tasdîk-i âlîye arz olunmak üzere zikr olunan lâyihalardan bir nüshasının tekrar irsâl kılındığı gösterilmiş olup vâkı’an ta’dîlen tertîb olunan proğram kânûn lâyihasında askeri ta’lîmi hakkında sarâhar yok ise de evvelce dahi bildirildiği üzere bunun birinci maddesinde jimnastik ta’lîmi dahi dâhil olduğu halde ta’lîm ve tadrîs olunacak fünûnun envâ’î mücemmelen zikr olunarak ikinci maddesinde ise altı sene-i tadrîsiyeye münkasım olacak derslerin hudûd ve derecesi bir nizâm-nâme-i mahsûsa ile tayin kılınacağı gösterilmiş olmasıyla mekâtib-i umûmiyede tedris olunacak fünûnun hudûd ve derecesini dahi mübeyyin olarak ilk defa irsal olunan lâyihadan tebligât-ı sâlife ahkâmına tevfiķan yalnız jimnastik faslındaki ta’lîm-i askeri fıkralarının tayy ile irsal olundukça işbu lâyihanın karîn-i tasdîk-i âlî olamayacağı ve nizâm-nâme-i dâhilî mücebinde lisan-ı Türki ile Bulgarca ve Rumca ve Latin lisan-ı kânûniyesi olduğu ve ifrâd-ı ahâlî muvâfık-ı resmîyede şu üç lisandan hangisinin ister ise isti’mâl itmeksâlâhiyetini hâ’iz olup Bulgar lisanını diğerlerine tercihe delâlet ider hiçbir kayd bulunmadığı halde atîk ve cedîd Bulgar lisanı ile Slav Edebiyâtının tahsili mecbûri tutulubda Türkçe ve Rumca tahsili talebenin ihtiyârına bırakılarak bu lisanlar ile tekellüm iden cemâ’atleri nizâmen mu’ayyen olan haklarının iskâd itmecâ’iz olamayacağından ve eğerçe tahrirât-ı mezkûrede bulunanların tahsîlince dahi mecbûriyet kâ’idesi va’zirâ’at edilmiş olsa şu üç lisanla uğraşmak talebenin fünûn-ı

lazimeye intisâbına mâni' olacağı beyan olmakda ise de her cemâ'atin itfâli mekâtib-i ibtidâ'îye ve rüşdiyede kendü lisanının kavâ'idini öğrenüb mekâtib-i i'dâdiyenin müddet-i tahsili olan altı sene zarfında diğer iki lisanın tahsiline çalışacağı ve vilayetin ekser mahallerinde cemâ'ât-i muhtelif e ifrâdının yek diğerinin lisanıyla mümkün mertbe ifâde-i merâma muktedir olmaları dahi başkaca tahsili teshîl edeceği cihetle bunda beyan olunduğu kadar müşkilât olmadığı gibi nizâmnâme-i dâhilînin sâlifü'z-zikr üç yüz elli birinci maddesi mücebince cemâ'ât-i ma'lûme mikdâr-ı nüfûsunun nazar u dikkate alınarak mekteblere muallim ve talebe kabulü mevbûriyetinin yalnız Darülfünûna mahsus olduğu iddia olunmakta ise de nizâmnâme-i dâhilîde bunun Darülfünûn hakkında tanzîm olacak kânûnun kavâ'id-i esâsiyesinden olmak üzere muharrer bulunması dahil-i vilayetde hükümet tarafından idare olunacak mektebin yalnız Darülfünû'ndan ibaret olmak üzere musarrah bulunmasından münbe'is olub mekâtib-i i'dâdiyeye dair nizâmnâme-i dâhilîde bir güne sarâhat olmadığı halde işbu mektebler Darülfünûn'a şâkird i'dâd etmeye ve hükümet tarafından idare olunmak üzere te'sis olunmakda bulunduğu cihetle hükm-i mezkûrun bu mekteblere dahi şümûli tab'î olduğundan işbu lâyihanın dahi tebligât-ı sâbıkaya tevfi kan tashîhi lazım geleceğinin tekrar vilayete tebliğiya lâyihaların red ve i'âdesi şûrâ-yı mezkur Tanzîmât Dâiresi'nde bâ mazbata ifade olunmuş ve zikr olunan lâyihaların leffen i'âde kılınmış olmağla ber veh-i muharrer iktizâlarının îfâsına himmet eylemeleri siyâkında şukka.

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 415

Rumeli-i Şarkî mekâtib-i ibtidâiyesinin umûmi programına dair geçen sene tanzîm ve irsal olunan kanûn lâyahasınca beşinci ve altıncı seneler şâkirdânına mahsus olan jimnastik ta'limleri askerî ta'limi derecesine kadar götürülmüş olmağla bundan maksat vilayetin esnâ-yı teşkîlinde zuhur idüde Bâb-ı Âlî'nin evâmir-i mü'ekkesiyle ifâ ettirilen jimnastik cem'iyetleri makâsadını mekâtib-i umûmiye nakl ile vilayetin bi't-tedrîc umûmi kışla haline konulması kaziyesi olacağından ol vakit tanzîm ve takdîm kılınan mazbata mücebince lâyihanın yalnız jimnastik faslında ki talîm-i askeri fukaralarının tayyi ile tasdîk-i âlîye arz olunmak üzere irsal cenâb-ı vilâyete tebliğ olunduğu halde cevaben varid olan 9 Kanûn-ı sani sene 97 tarihli tahriratda lâyiha-i mezkurenin ta'dîlen kaleme alınıp Filibe ve İslimye'de te'sis olunacak mekâtib-i

i'dâdiyeye dair tanzîm ve meclis-i umûmi-i vilâyetden kabul olunan kânûn lâyihasıyla beraber irsal kılındığı gösterilmekte terfîk olundukta eğerçe program kânûn lâyihasının tertibi ve hey'et-i asliyesi tebdîl olunmuş ise de husûl-i maksadın te'min olunmadığı yani matlûb aslı jimnastik ta'biri altında icra olunacak askerî talimlerinin men'î kazıyyesi olduğu halde ta'dîlen terrib olunan lâyhada mübâde-i kânûnun envâ'i mücimmelen zıkr olunduktan sonra bunların hudud derecelerinin bir nizamnâme-i mahsusuyla tayin kılınacağı gösterilerek jimnastik talimleri istenilen bir dereceye kadar gösterilmek üzere açık bir tarîk bırakıldığı anlaşılmış olduğu gibi mekâtib-i i'dâdiyeye dair olan kânûn lâyihasının beşinci maddesi mucebince atîk ve cedîd Bulgar lisanıyla Slav edebiyatının tahsili mecbur olduğu halde altıncı maddesinde lisan-ı Türki ile Rumca tahsili talebinin ihtiyârına bırakılmış ve halbu ki nizamnâme-i dâhili tayin olunan mevki'lerde isti'mâl olunmak üzere lisan-i Türki ile Bulgar ve Rum lisanını lisân kanûnu olmak üzere kabul etmiş ve Bulgar lisanını diğerlerine tercihe delâlet eder hiçbir kayıd görülememiş olmağla 25 Rebû'l-evvel sene 99 tarihinde tanzîm ve takdim kılınan mazbatada program-ı kânûnun layihasınca icra olunan ta'dilât evvelce reddine illet olan esbâbın zevâlini te'min etmediğinden iş'âr-ı sabık vechle geçen sene irsal olunan lâyhada yalnız jimnastik faslındaki ta'lîm-i askerî fıkraları tayy olunarak tasdik-i âlîye arz olunmak üzere irsal ve mekâtib-i i'dâdiye kânûn lâyihasında Bulgarca gibi lisan-ı Türki ile Rumcanın dahi tedrisat-ı mu'ayyene ve mecbûriye sırasına konulmuş ve bir de nizamnâme-i dahilin üç yüz elli birinci maddesi mucebince hükümet mekteplerine talebe kabulü ve muallim tayininde vilayette ki teb'aca üç milletin yekdiğerine nisbetle mikdâr-ı nüfusunun nazar-ı dikkate alınması lazimedden olduğu halde mekâtib-i i'dâdiye kânûn lâyihasında buna dair sarâhat görülemediğinden bu cihetin dahi hükm-i nizâma Tervîk kılınması zımında işbu lâyihaların red olduğunun vilayete tebliği arz ve beyan kılınmıştı ol vechle icra buyrulan tebligâta cevaben vilâyet-i müşarûn ileyhadan varid olup Şûrâ-yı Devlet'e havale buyrulan 3 Receb sene 99 tarihli ve bin beş yüz yirmi yedi numaralı tahrirat Tanzîmât dairesinde kıraat ve mutâla'a olundu.

Mealinde program kânûn lâyihasının sûret-i tertibi Bâb-ı Âlî'nin mutâlebe vâkı'asına muvâfık olarak metin-i lâyhada öyle talim-i askerîye dair bir güne sarâhat olmadığı cihetle bunun reddini müceb meydanda irsali bir sebep olmadığı gibi mekâtib-i i'dâdiyenin te'sisinden maksad talebinin hem cihet-i ilmiye yüzünden nâfi' olacak ve

hemde tahsîl-i kânun-ı mahsûsayı teshîl idecek talim-i umûmîyi iktisâb idebilmeleri kazıyyesi olup eğerçe Bulgarca gibi Türkçe ve Rumcanın tahsili mecbûrî tutulsa husûl-i maksada vusûl-i kâbil ve hükümet mekteplerine kabulü ve mu'allim tayini bahsinde cemâat-i ma'lume ekserisi nazar-ı dikkate alınmasına dair olan sâlifü'z-zikr üç yüz elli birinci maddenin hükmü vilayet-i dârü'l-fünûn teşkili halinde ittihaz olacak kavâ'id-i esâsiyeden olup bunun mâdûnundaki mekâtibe şâmil olamayacağından tasdîk-i âlîye araz olunmak üzere zikr olunan lâyihalardan bir nüshasının tekrar irsal kılındığı gösterilmiştir.

Vâkı'a-i ta'dîlen tertib olunan program kânûn lâyihasında askerî ta'limi hakkında sarâhat yok ise de mazbata-i darü'l-fünûna arz ve tafsîl olunduğu vechle birinci maddesinde jimnastik ta'limi dahi irsal olunduğu halde ta'lim ve tedrîs olunacak kânun envâ'i mücemmelen zikr olunarak ikinci maddesinde altı sene-i tedrîsiyeye münkasım olacak derslerin hudûd ve derecesi bir nizamnâme-i mahsûsla tayin kılınacağı gösterilmiş olmağla şu halde layihanın tasdîk-i kanûniyeti cihetine gidilse idâre-i vilayetce tanzîmine me'zûn olacakları bir nizamnâme ile jimnastik ta'limleri yine istenilen dereceye kadar götürülüp vilâyet bi't-tedrîc-i umûmî bir kışla haline konulabileceğinden şu mahzûrun zevâlinde emin olunmadıkça Bâb-ı Âlî'nin makâsad-ı siyasiyesine mugâyir olarak bunun tasdikine re'y olunamayacağı derkar olmağla mekâtib-i umûmiyede tedris olunacak kânunun hudud ve derecesini dahi mübeyyin olarak ilk defa irsal olunan lâyihadan tebligât-ı sâbıka ahkâmına tevfi'kan yalnız jimnastik faslındaki ta'lim-i askerî nakaralarının tayy ile irsal olunmadıkça işbu lâyihanın karîn-i tasdîk-i âl'i olamayağının ve nizamnâme-i dâhili mucebince lisan-ı Türki ile Bulgarca ve Rumca vilayetın lisan-ı kununiyesi olduğu ve ikrâr-ı ahâli muvâfık-ı resmîyede şu üç lisandan hangisini ister ise isti'mâl itmeksalâhiyetini hâiz olup Bulgar lisanın diğerlerine tercihe delâlet ider hiçbir kayıd bulunmadığı halde atik ve cedid Bulgar lisanı ile asla Slav edebiyanın tahsili mecburi tutulupda Türkçe ve Rumca tahsili talebinin ihtiyârına bırakılarak bu lisanlar ile tekellüm iden cema'atleri nizâmen mu'ayyen olan haklarından iskât etmek caiz olamayacağından ve eğerçe vilayetın tahriratında bu lisanların tahsilince dahi mecbûriyet kâ'idesi vaz' edilmiş ise şu üç lisanla uğraşmak talebenin kanûn-ı lâzimeye intisâbına mani olacağı beyan olunmakta ise de her cemâ'atin itfâli mekâtib-i ibtidâiye ve rüşdiyede kendi lisanın kavâ'idini öğrenüp mekâtib-i i'dâdiyenin müddet tahsili olan altı sene zarfında diğer iki

lisanın tahsiline çalışacağı ve vilayetin ekser taraflarında cemâ'at-i muhtelif efrâdının yekdiğerinin lisanıyla mümkün mertebe ifâde-i merâma muktedir olmaları dahi başkaca tahsîli teshîl ideceği cihetle bunda beyan olunduğu kadar müşkilât olmadığı gibi nizamnâme-i dâhilinin üç yüz elli birinci maddesi mücebince cemâ'at-i malume mikdâr-ı nüfusunun nazar-ı dikkate alınarak mekteblere muallim tayini ve talebe kabulü mecbûriyetinin yalnız darü'l-fünûna mahsûs olduğu ed'â olunmakta ise de nizamnâme-i dâhilide bunun darü'l-fünûn hakkında tanzîm olacak kanûnun kavâ'id-i esâsiyesinden olmak üzere muharrer bulunması dâhil-i vilâyetde hükümet tarafından idare olunacal mektebin yalnız darü'l-fünûndan ibaret olmak üzere masarrah bulunmasından münbe'is olup mekâtib-i i'dâdiyeye dair nizamnâme-i dâhilide bir güne sarâhat olmadığı halde işbu mektebler darü'l-fünûna şâkird i'dâd etmek ve hükümet tarafından idare olunmak üzere te'sis olunmakda bulunduğu cihetle hükmü mezkurun bu mekteblere dahi şumûli tabî'î olduğundan işbu lâyihanın dahi tebligât-ı sâbıkaya tevfiikan tashîhi lazım geleceğinin tekrar vilayete tebliğiyle lâyihaların reddi tezekkür kılındı ol bâbda emri fermân hazret-i menlehü'l-emrindir. Fî gurre-i Şaban sene 99 ve Fî 5 Haziran sene 98

Mühürler

### **3.6. Vilayetteki Şehirlerin Tamir ve Yollarının Yapımı İçin Avrupa'da Tahsil Görecek Öğrencilerin İanesine Dair Şukka**

Evrak numarası : 39/1442

Tesvid tarihi : 13 Safer sene 300

Tebyîz tarihi : 14 Safer sene 300 – 13 Kânun-ı evvel sene 98

Rumeli-i Şarkî vilâyet-i celîlelesine

Rumeli-i Şarkî devâir-i belediyesine âid temettu' vergisüne ve vilayet caddelerinin inşâât ve ta'mîrâtına ve dâhil-i vilayetde kain tarikin usûl-i idâre-i zâbitasına ve şehir ve karyeleri devâir belediyesine aid tadhîr ve tanzîf-i esvâk ile yolların usûl-i zâbitasına ve Avrupa Darü'l-fünûnuyla mekâtib-i hususiyesinde tahsîl-i funûn idecek şâkirdâna verilecek i'âneye ve tuz inhisârının sûret-i idâresi hakkındaki nizâmnâmenin beşinci maddesinin ta'dîline ve vilayet mekâtib-i rüşdiyesinde tahsîl-i ilm idecek şâkirdâna verilecek i'âneye ve vergilerin sûret-i tahsîli hususunda mükellifinin keyfiyet-i ta'kiblerine dair encümen-i dâ'imî ile müttefikan geçen sene bi't-tanzîm mevki' icrâya vaz' olunan sekiz kıta idâre-i umûmiye nizamnâmesinin şimdiye kadar te'hir takdîmi

kalemce sehv ve zühvelden münbe'is olduğundan ve geçen ictimâ'ının bidâyetinde meclis-i umûmiye ita ile kanûniyetleri teklif olumuş ise de meclisin mesâ'il-i sâ'ire ile meşguliyeti sebebiyle icâbı icra kılma mer'inden bahisle bu kere birer nüshasının irsâl kılındığı ifâdesini hâvî makâm-ı deletlerinden vârid olan 25 Şaban sene 99 tarihli ve iki bin yüz otuz sekiz numaralı tahriratı melfûfuyla beraber Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle zikr olunan nizâmnâmelerden devâir-i belediyeye aid temettu' vergisine ve vilayet caddelerinin inşâât ve ta'mirâtına ve dahil-i vilayette kain tarikin usûl-i idâre-i zâbitasına ve tuz inhisârı nizâmnâmesinin beşinci maddesinin ta'dfline dair olan dört kıtasının mündercâtı nizâmnâme-i dâhilî ahkâmına muvâfık olduğundan tasdîk-i âlîye arz ve şehir ve kura devâir belediyesine aid tadhîr ve tanzîf-i esvâk ile yolların usûl-i zâbitası hakkında olan nizâmnâmenin ahkâm-ı esâsiyesi yolunda görünmüş ise de şehir esvâkıyla çarşularına dair meclis-i belediye marifetiyle tanzîm olunacak planlardan mağdûriyet ed'âsında bulunanların ol emirde tahrîren meclis-i belediyeye müraca'atla oradan verilecek karara razı olmadığı halde sancak mutasarrıflığına istînâf-ı da'va edebileceği ve bu da'vanın mutasarrıf ve meclis-i kebîr marifetiyle tedkîk ve ru'yet olunacağı ikinci ve üçüncü maddelerinde muharrer olub halbuki meclis-i kebîre her ictimâ'ının müdetti on beş günü tecavüz etmemek üzere senede iki defa ictimâ' ideceğinden bu misüllü da'vanın orada ru'yet ettirilmesi kâbil olamayacağı ve ferzan planların i'lânı meclis-i kebîrenin zaman-ı ictimâ'ına tesâdüf ettirilerek bu mahzur def' edilse dahi çünkü meclis-i kebîrenin vezâifi nizâmnâme-i dâhilîde muayyen olmağla mutasarrıflar ile beraber meclis-i mezkureye da'va gördürülmek hilâf-ı kanûn bir vazife ihdâsı demek olacağı ve bu da'vaların idâre tarafından vukû' bulan bir hareketden dolayı zarar ve ziyân ed'âsı kabîlinden olmasına nazaran nizâmnâme-i dâhilînin yüz yirmi birinci maddesi hükmünce de'âvî-i idâre mahkemelerinde ru'yet olunması lazım geleceği cihetle martın mezkûriyetinin bu esasa göre tashîh ve nizâmnâmenin dokuzuncu maddesinde her sokağın numarasıyla birer ismi olacağı muharrer ise de sokaklara siyâseten muzır ve münâsebetsiz bir takım isimler tesmiye olunmamak için madde-i mezkureye dahi isimlerde mümkün mertebe şöhret-i kadîmeye ri'âyet olunacağı fıkrasının da ilave olunması ve yirminci maddesinde bir binanın kapısı sed olunubda yan ve arka sokakda o bina için diğerk bir kapı açtırıldığı halde sahibinin taleb-i tazmînâta hakkı olamayacağı münderic ise de kapusuz hane olamayacağından ve sed olunan kapuya mukâbil diğerk bir kapu mahalli irâe olunmadıkça sahibinin tazmînât



hakkından sâkîd olamayacağı derkâr olmasına göre bunun bir sehvden münbe‘is olması tabî‘î olduğundan o cihetin icâbı vecle düzeltilmesi ve vergilerin sûret-i tahsil ve istîfâsına dair olan nizâmnâmenin yedinci maddesinde bir hane sahibinin hükümet sandığına vireceği verginin hanesinde bulunan müste‘cir tarafından ifa olunacağı mukâveleleri iktizâsından olduğu surette keyfiyeti hükümete ihbâr olunarak nâhiye müdîri müte‘cirden bir ta‘ahhüd ilmühaberi ahz ettikten sonra müste‘cirin mükellefîn defterine kayd olunacağı gösterildiği halde fıkra-i ahîresinde şâyed müste‘cir vergiyi vermeksizin azimet ider veya vergiyi tesviyeye bî-kudret bulunur ise hane sahibinin her mes‘ûliyetden berî olamayacağı beyân olunmakda ise de rızâ-yı tarafeyn ile müste‘cir zimmetine nakl olunan deynin mes‘ûliyetinden hane sahibinin berî olamaması muvâfık-ı kâ‘ide olamamakla bereber verginin te‘min-i istîfâsı için bu sûret kabul olursa dahi hane sahibinin mes‘ûliyetden berî olamayacağı ibâresi şümüllü olduğundan sû-i isti‘mâle mahal kalmamak üzere derece-i mes‘ûliyetin tayin ve tasrîhi kılınmasını ve Avrupa darü’l-fünûnuyla mekâtib-i hususiyesinde ve vilayet mekâtib-i rüşdiyyesinde tahsîl-i ulûm ve fünûn idecek şâkirdânın i‘ânelerine dair olan iki kıta nizâmnâmeye gelince bunların mevâd-ı mündercesi bin sekiz yüz seksen bir ve iki senesi bûdcesinin on üçüncü faslında münderic Karadito’dan mekâtib-i rüşdiye-i vilâyetde tahsil iden şâkirdânın i‘ânelerine sarf olunmak üzere iki yüz kırk bin ve Avrupa darü’l-fünûnuyla mekâtib-i husûsiyesinde tahsil idecek şâkirdânın i‘âneleri için dahi üç yüz kırk bin kuruşun tahsîs kılındığına ve i‘âneye istihkâkın şerâ‘idi ile i‘ânenin sûret-i tevzî‘ine dair olub eğerçe esas tanzîmleri nizâmnâme-i dâhilînin her senenin müvâzenesine mekteblere i‘âne almak üzere bir mikdar akçe idhâl ve bu akçenin bir nizamnâme-i umûmî mücebince tevzî‘ kılınacağı hakkındaki üç yüz kırk dokuzuncu maddesi ahkâmına müstenid ise de bu maddenin fıkra-i ahîresinde her cemâ‘atin bu akçeden takrîben masârîf-ı eyâlete hisse-i iştirâkleri nisbetinde istifâde edecekleri muharrer olduğu ve nizâmnâme-i mezkurun üç yüz kırk sekizinci maddesinde cemâ‘at-i mezhebiyeden birinin mekâtib-i ibtidâ‘iye ve lüzûm görünen mahallerde mekâtib-i tâliye te’sis ve idâresine kâfi vâridatı yoksa ol halde cemâ‘at-i mezkureye eyalet mevâzenesi kanûnuyla ayruca bir i‘âne tahsîs kılınacağı münderic olarak cemâ‘at-i muhtelifenin hakk istifâdeleri te’mîn kılınacağı halde vilâyet ma‘ârif müdîriyetince dahil vilayetde şimdiye kadar rüşdiye namıyla te’sis olunan mekâtib-i islâmiyenin cümlesi mekâtib-i ibtidâ‘iye nazarıyla bakılmakda olduğuna göre rüşdiye i‘âneleri

mahassaran Bulgar şâkirdânına mahsus olduğu gibi tahsil için Avrupa'ya gönderilecek şâkirdânın bâ-şehâdetnâme mekâtib-i rüşdiye ve lise hanelerinden çıkmış kanûn-ı askeriye tahsili için vilâyet-i celîlerinden memâlik-i ecnebiye i'zâmı mu'ayyen olan on neferin i'âne-i mahsusasına üç nefer için daha i'âne zammına ve müteferri'âsına dair meclis-i umûmî encümen reisiyle müttefikan tanzîm olunub fî 6 Ramazan sene 99 tarihli ve iki bin yüz kırk üç numaralı tahrirât-ı devletlerine leffen gönderilen idâre-i umûmiye nizamnâmesi Şûrâ-yı Devlet'e ve encüme-i mahsusa meşveret kararıyla lede'l-arz karîn-i tasdîk-i âlî hazret-i padişâhî buyurulmuş ve bir sûret-i musaddıkası leffen tesyîr sevî devletlei kılınmış olmağla mu'âmele-i lâzimenin îfâsına himmet buyrulması siyâkında şukka.

İrade-i seniyye evrak odasına verilmiştir.

### **3.7. Kânun Tahsili İçin Avrupa'ya Gönderilecek Talebelere Verilecek İaneye Dair Nizamnâme**

Avrupa Darü'l-fünûnuyla mekâtib-i husûsiyesinde tahsîl-i kanûn idecek şâkirdâna verilecek i'âneye dair idâre-i umûmiye nizamnâmesidir

Numara 51

Nizamnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmi-i vilayetin ictimâ'ından mukaddem henüz bir kânun ile tesviye olunmayan mevâd hakkında mer'iyü'l-icrâ tutulmak üzere encümen-i dâimi mu'âvenetiyle idâre-i umûmiye nizamnâmelerini tanzîme ve ısdâra salâhiyet kaleme alınan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde destûri'l-amel tutulmasını ilan eylerim virmesine binâen ve bend-i mezkur ahkâmına tevfiakan encümen-i mezkru ile bi'l-ittifak.

Birinci madde: 1881-1882 sene-i mâliyesi bu derecesinin yüz otuz ikinci maddesinde münderic Karadito'dan Avrupaya darü'l-fünûnuyla mekâtib-i husûsiyesinde tahsîl ulûm iden şâkirdânın i'âne-i seneviyeleriyle bir defalık i'âne-i nakdiyelerine sarf ve ita olunmak üzere üç yüz kırk bin kuruş tefrîk v tahsîs kılınacaktır.

İkinci madde: Meblağ-ı mezkur iki sınıfta münkasim olmak üzere kırk sekiz nefer şâkirdân i'ânesine tevzî' olunur birinci sınıf altı binden sekiz bin dört yüz kuruş i'âne-i seneviye olarak otuz üç nefere ve ikinci sınıf dahi beş binden altı bin kuruş i'âne-i seneviye olarak on beş nefere ita kılınur.

Üçüncü madde: Bâlâda muharrer birinci sınıfın i'âne-i seneviyesi âtiyü'z-zikr sûret-i cehle tevzî' kılınacaktır ilm-i edebiyât ve tarih ve ilm-i mevâlid talebesi için üç ve ilm-i tabî'îye ve riyâziye ile fûnûn-ı sînâ'îye ve zirâ'îye talebesi için sekiz ve sanâyi'-i âliye talebesi için iki ve fenn-i hukûk talebesi için on ve fûnûn-ı askeriye talebesi için on ki cem'an otuz üç aded i'âne-i seneviye virilecektir.

Dördüncü madde: İkinci sınıf i'âne-i seneviyesi dahi rüşdiye ve terbiye-i itfâl mekâtibinde tahsîl-i ulûm iden şâkirdâne verilecektir.

Beşinci madde: Bâlâda muharer mebâliğ-ı mahsûsadan fazla kaldığı veya talebelerin adedi mikdârı mu'ayyen derecesine iblâğ olmayubda bir kaççı açıkda bırakıldığı halde bunlardan tasarruf idilecek fazla mebâliğ ma'ârif müdîriyeti ma'rifetiyle bir defaya mahsus olmak üzere tahsîl-i ilme iktidârları olmayan şâkirdâna verilecektir.

Altıncı madde: Birinci sınıfa aid olan i'âneler on sekiz yaşını geçmiş ve yirmi dört yaşını tecavüz etmeyüb mekteb-i rüşdiye ve lise hânelerde tedrîs olunan ulûmî hüsn-i nefîce ile tahsîl eylediklerine dair yedlerinde şehâdetnâmeleri olan veyahud inde'l-ımtihân ulûm-ı mezkureye dair îrâd olunacak es'eleye ucûbe-i kâfiye virübdde esbât-ı ehliyet iden talebelere virülecektir.

(mülâhaza) Fûnûn-ı askeriyye tahsîs kılınan i'âneler bir nizâm-nâme-i mahsûsa mûcebince tevzî' kılınacaktır.

Yedinci madde: İkinci sınıfa aid olan i'âneler inde'l-ımtihân on altı yaşını geçmiş ve yirmi iki yaşını tecavüz etmeyüb mektebinde veya lise hânede lâ-akal dördüncü sınıf imtihânını virmiş olduğuna dair elinde şehâdetnâmesi olan şâkirdâna ita kılınacaktır.

Sekizinci madde: İ'âneye nâ'îl olmak istid'âsını hâvî virilecek arzuhallerin nihâyete'n-nihâyeye temmuz gâyesinde ma'ârif müdîriyetine takdîm olunması lazım gelür.

Dokuzuncu madde: Senevi veya bir defaya mahsus olan i'âneler hakkında takdîm olunacak arzuhallerde talebenin hangi ulûmu tahsîl etmek ve ilerüde tahsîlini emel eylediği ulûm ve fûnûndan ibâret bulunmuş olduğu gösterilecek ve bundan mâ'dâ âtiyü'z-zikr ahvâli musaddak başka başka birer şehâdetnâme ve senedât merbûdan ita kılınacaktır.

1) Şâkirden mevki' ve yevm-i tevellidini mübeyyin bir şehâdetnâme

- 2) Yine ol şâkirdan aşılannmış olduğunu veya evvelce çiçek çıkarmış bulunduğunu mübeyyin bir şehâdetnâme-i tıbbî
- 3) Bâlâda sıbkat iden ulûmî tahsîl eylediğine dair evvelce bulunduğu mekteb tarafından virilmiş bir şehâdetnâme
- 4) Gerek i'âne talebinde bulunan talebenin ve gerek akraba ve ta'allukâtının bî kudret olduklarına dair âid olduğu idare tarafından virilmiş bir şehâdetnâme
- 5) İ'âne ile tahsîl-i ulûm ve fûnûn iden talebelere kaç sene i'âne verilmiş ise ol talebenin ilerüde o kadar sene bezâ'ası olan ulûm ve fûnûn ile mütenâsib olmak üzere taraf-ı hükümetden tayîn ve erâ'e olunacak bir umûr-ı hükümetde îfâ-yı hüsn-i hıdmet ideceğini ta'ahhüd eylediğine dari bir sened ita idecektir.

Onuncu madde: Ağustosun ibtidâsından on beşinci gününe kadar ma'ârif müdîriyetinde teşekkül edecek komisyonun ma'rifetiyle ol bâbda virilen arzuhallerle merbûd evrak tedkîk ve mu'âyene olunacak ve içlerinden hangisinin kabul ve hangisinin reddi îcâb ideceğine dair komisyon-ı mezkur tarafından beyân-ı efkâr idilecektir.

On birinci madde: Ma'ârif müdîriyeti tarafından tertîb idilecek bir komisyonda i'âne talebinde bulunan şâkirdânın sûret-i imtihanları hakkında proğram ve tafsîlât-ı saire tayin idildikten sonra ağustosun birinci gününden on beşinci gününe kadar şâkirdân-ı merkûmenin imtihanları işbu komisyon huzurunda icra kılınacaktır.

On ikinci madde: Şâkirdân tarafından takdîm olunacak arzuhalların komisyonca tedkîkâtı ifâ ve usûl-i imtihâniye tetmîm ve icra olunduktan sonra cânib-i komisyondan tanzîm olunacak mazbata-i mufassala üzerine ma'ârif müdîriyeti şerâyid-i mevzû'aya muvâfık gördüğü şâkirdânı bi't-tefrîk anlar için mahsus ve münhal olan i'âneyi ita idecektir talebenin adedi münhal olan i'âne adedini tecavüz eylediği takdirde inde'l- imtihân en ziyade ibrâz iktidâr iden talebelere verilecek ve eğer talebelerin mahâret ve iktidârları derece-i mütesâviyede zuhur ider ise içlerinde vilayet-i mekâtib-i rüşdiyyesiyle lise hânelerinde tahsîl-i ulûm idenler merci' tutulacaktır.

On üçüncü madde: Fenn-i hukuk ile fûnûn-i sını'îye ve hendesiye tahsîs kılınacak i'âneler adliye ve nâfi'a müdirliklerinin re'yi ve tensîbiyle tevzî' kılınacaktır.

On dördüncü madde: ma'ârif müdîriyeti tarafından tertîb ve erâ'e olunacak mekâtibe giden i'âneyi şâkirdân ol mekteblerin sınıf-ı 'âdisine kabul olundukları ve her sene

nihâyetinde hal ve hareket ve terkîleri hakkında buldukları mekteb müdîriyetinden mahzî tasdiknâmeler ahz ve istihsâl ile ma'ârif müdîriyetine göndereceklerdir.

On beşinci madde: Hal ve hareketde uygunsuzluk ve tahsillerinde adem-i terkî müşâhade olunan i'âneyi talebe ve şâkirdâne ma'ârif müdîriyeti ma'rifetiyle bir defa icra-yı vesâyâ ve tenbîhât olunacak ve isgâ itmeyübde tekrar idecek olduğu halde kendülerinde verilmekte olan i'âne müdîriyet-i mumâ ileyha tarafından kad' olunacaktır.

On altıncı madde: Şâkirdândan biri hastalık sebebiyle mâ'da ikmal-i tahsîl idemediği takdirde ahz eylediği i'âneyi hazine-i vilayete redd ve itaya mecburdur.

On yedinci madde: İkmal-i tahsîl iden şâkirdân vilayetce tayin olunacak memuriyeti kabul etmedikleri veya müddet-i mukarrere içinde îfâ ve ikmâl memuriyet eylemedikleri takdirde ahz eyledikleri i'âneyi kezalik redd ve itaya mecbur tutulacaktır.

On sekizinci madde: İkmal-i tahsîl iden şâkirdân memuriyete tayinlerini tahriren idâre-i vilayetten talep ve istid'â edecek ve tarih-i istid'âlarından i'tibaren üç ay mürûr edibde bu müddet zarfında icrâ-yı memuriyetleri te'hîr edecek olur ise andan sonra ahz eyledikleri i'âneyi redde mecbur tutulmayacaklardır.

On dokuzuncu madde: İşbu nizâmname ahkâmının icrâsı ma'ârif müdîriyetine ihale olunur.

Fî 38 Temmuz sene 1881

Şûrâ-yı Devlet

### **3.8. Vilayette Ziraat Mektebi Tesisine Dair Kânun Layihasi**

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 1243

Rumeli-i Şarkî'yemahsûs bir zirâ'at mektebi tesisine dair tanzîm ve meclis-i umûmi-i vilayetten kabul olunup vilayetin Gurre-i Safer 300 tarihli ve üçbinaltıyüzellisekiz numaralı tahriratıyla melfûfatından olarak Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan kânun layihası Tanzîmât dairesinde kıraat olundu.

Bunun hülâsa-i münderecâtı Kanuş? Kazasına tâbi Sadve karyesinde bulunan vilayet arazisi üzerine bir zirâ'at mektebi tesisiyle arazi-yi mezkûreden bu mekteb için yirmi iki bin dönüm mahal tefrik ve tahisi kılınacağı ve mektebde okunacak derslerin envarıyla müddet-i tahsiliye dair olup esasen yolunda ise de tahkikata nazaran bu mektebin tesis olunacağı mahal Filibeli Müteveffa Enis Efendi veresesinin zimmet-i müdirlerine mukabil hazine-i mâliyyeye merhûn olan Çeşnigir Çiftliği arazisinden olduğu anlaşılması ve eğerçi bu çiftliğin mukaddema cânib-i hazineden kat'iyen teferrüğ olduğu beyanıyla şimdi emvâl-i vilayetten ma'dûd olduğu iddia edilmekte ise de 29 Safer 300 tarihinde tanzîm olunan mazbatada arz ve tafsil olduğu vechle bu çiftliğin cânib-i hazineden teferrüğ olmayıp hâlâ merhûn olduğu ve zimmetlerinin tesviyesi hazine-i mâliye ile müteveffa-yı mûma-ileyhin veresi beyinde derdest-i tezekkû olarak bir suret-i tesviye bulunduğu halde bu çiftliğin kendülerine iadesi mukarrer bulunduğu cihetle layiha-i mezkûrenin şu halde tasdik-i kânuniyeti câiz olamayacağından mahali tebdil edilmek üzere işbu layihanın reddi tezekkür ve nüsha-i asliyesi leffen takdim kılınmış olmağla ifa-yı muktezası babında emr ü ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

8 Rebû'l-evvel 1300 ve 15 Kânun-ı sâni 1298

Mühürler

Tesvîd tarihi: 19 Rebû'l-evvel 300

Tebyîz tarihi: 20 Rebû'l-evvel 300, 18 Kânun-ı sâni 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Vilayet-i Celilelerine mahsus bir zirâ'at mektebi te'sisine dâir tanzîm ve meclis-i umûmi-yi vilayetten kabul olunub gurre-i Safer 300 tarihli ve üç bin altı yüz elli sekiz numaralı tahrirat-ı devletlerine irsâl olunan kânun layihası li-ecli't-tedkik Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale hulâsa-i münderecâtı Kanuş? Kazasına tâbi Sadve karyesinde bulunan vilayet arazisi üzerine bir zirâ'at mektebi te'sisiyle arazi-yi mezkûreden bu mekteb için yirmi iki bin dönüm mahal tefrik ve tahsis kılınacağına ve mektebde okunacak derslerin enva'ıyla müddet-i tahsiline dair olup esasen yolunda ise de tahkikata nazaran mekteb-i mezkûrun te'sis olunacağı mahal Filibeli Müteveffa Enis Efendi veresesinin deyn-i mirilerine mukabil mâliye hazine-i celilesine merhûn olan Çeşnigir Çiftliği arazisinden olduğu anlaşılması ve eğerçi bu çiftliğin mukaddema cânib-i hazineden kat'iyen teferrüğ olduğu beyanıyla şimdi emvâl-i vilayetten ma'dûd olduğu evvelce iddia edilmekte idi ise de 4 Rebû'l-evvel 300 tarihli tahrirat-ı senâveri

ile bildirildiği üzere mezkûr çiftliğin cânib-i hazineden teferrü' olunmayüb hâlâ merhûn olduğu müteveffa-yı mûma-ileyh veresinin bakiye-i zimmetleri için hazineyi temin eylemelerinden nâşi bu çiftliğin kendilerine iadesi takarrur bulunduğu cihetle lahiya-i mezkûrenin şu halde tasdik-i kânuniyeti câiz olamayacağından mahali tebdil olunmak üzere işbu layihanın reddi lüzümü Şûrâ-yı mezkûr Tanzîmât dairesinden ba-mazbata ifade ve mezkûr layiha aynen ve leffen iade kılınmağla başka bir yer tedarikiyle keyfiyetin alel-usul beyan ve işarete himmet buyurulması siyakında şukka-i senaverî terkîm olundu efendim.

Vilayet Zirâ'at Mektebi'nin Suret-i İnşası Hakkında Rumeli-i Şarkî'yeMahsûs Kânundur

Nâm-ı Nâmi-yi hazret-i padişahiye olarak nizamnâme-i dahilisinin onuncu ve elli dördüncü maddeleri mucebince vilayet zirâ'at mektebinin suret-i inşasına dâir bittanzîm bin sekiz yüz seksen iki senesi teşrin-i sanisinin on birinci günü meclis-i umûmiye-i vilayetten kabul olunub lede'l-arz mer'iyeti hakkında irade-i seniyye-i hazret-i padişahi müteallik ve şeref-sudûr buyurulan işbu kânun ahkâmının vâlisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci Madde: Zirâ'at ve ona müteallik mevadd hakkında ma'lumât-ı nazariye ve ameliyesinin tamim ve intişarı zımında Rumeli-yi Şarkî'de bir vilayet zirâ'at mektebi ihdas ve inşa olunur.

İkinci Madde: Kanuş? Kazasına tâbi Sadve karyesinde kâin vilayet arazisi üzerinde bir zirâ'at mektebi tesis kılınır.

Üçüncü Madde: Mekteb binasının inşasıyla umur-ı ziraiyede kullanılması için bâlâd zikr olunan arazinin üçyüz elli hektarlığı 22000 dönüm vüs'atında bir mahal terk ve tahsis olunur.

Dördüncü Madde: Zirâ'at mektebinin heyet-i mevcûdesi zirde muharrer olanlardan mürekkebirdir.

- 1- Zirâ'at muallimi inzimamıyla bir müdir
- 2- İki zirâ'at muallimi
- 3- Bir bağban ve bostancı muallimi

- 4- Vekiliharç ve muhasebeci inzimamıyla bir muallim
- 5- Bir baytar muallimi
- 6- Bir Timurcu ve arabacı
- 7- Arazi-yi mevrûa işlerine dikkat itmeküzere bir nazır,

Beşinci Madde: Zirâ'at mektebinin efrâd-ı mevcûdesi işbu mekteb binasında ikamet ederler.

Altıncı Madde: Dördüncü maddede zikr ve ta'dad olunan me'mûrîn, zirâ'at ve ticâret ve nâfia müdiriyetinin teklif-i vâkii üzerine vali-yi vilayet canibinden nasb ve tayın kılınırlar.

Yedinci Madde: Zirâ'at mektebinde talim olunacak dersler üç seneye hasr ve tahsis kılınır.

Sekizinci Madde: Zirâ'at mektebine hiç olmaz ise on dört yaşını ve mekâtib-i rüşdiyenin ikinci sınıf derslerini ikmâl etmiş olan şakirdân ahz ve kabul olunur.

Dokuzuncu Madde: Şakirdân senevî on iki lira-yı Osmanî ücrete mukabil zirâ'at mektebinde ikametle me'kûlât ve elbiseleri mektebde idare ve i'ta olunacaktır.

Onuncu Madde: Zirâ'at Mektebi şakirdânı yalnız yüz neferden ibaret olup bunlardan her bir sancak ahalisinin derece-i nüfusuna nisbetle inde'l-ımtihan ahz olunacak on iki neferi hükümet i'ânesiyle tahsil edecek olanlardır.

On birinci Madde: Ücret ve i'âne ile tahsil eden şakirdândan maada ameliyatça yapılacak işlerde bulunmak üzere sâmiyet?-i muhtare dahi kabul olunur.

On ikinci Madde: Zirâ'at mektebinin merci-i idaresiyle nezareti doğrudan doğruya zirâ'at ve nâfia müdiriyetine merbuttur.

On üçüncü Madde: Zirâ'at Mektebi'nin derslerini ikmâl eden şakirde mekteb müdiri tarafından bir şehâdetnâme verilir ve mezkûr şehâdetnâmenin zirâ'at ve ticâret ve nâfi'a müdiriyetini canibinden tasdik olunur.



## BÖLÜM 4: RUMELİ-İ ŞARKÎ'DE ADLİ VE CEZAI HÜKÜMLERE DAİR KÂNUN LAYİHASI

### 4.1. Rumeli-i Şarkî 'de Cezai Hükümlere Dair Kânun Layihası

Evrak numarası	: 1141
Tesvid tarihi	: 4 Rebû'l-evvel sene 99
Tebyîz tarihi	: 6 Rebû'l-evvel sene 99 – 13 Şubat sene 97
Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine	

Ahkâm-ı cezâiyenin afvı veya ta'dîli emrinde mehâkim-i cezâiyenin derece-i salâhiyetine dair tanzîm olunub meclis-i umûmi tarafından kabul olunan kânûn lâyihasının ol bâbdaki esbâb-ı mücebe mazbatası sûretiyle gönderildiği hâvi varid olan fî 12 Rebû'l-evvel sene 99 tarihli ve yüz yetmiş iki rakamlı tahrirat devletleri evrâk-ı melfûfa ile beraber Şûrâ-yı Devlet'e led'l-havâle lâyiha-i meb'ûse münderecâtına nazaran mehâkime verilmek istenilen salâhiyet üç maddeye (okunamadı) olub birinci (okunamadı) cünha ve (okunamadı) haklarında tertib idecek mecâzât-ı kânûniyenin bazı esbâb ve ahvalde külliyyen afvı ikincisi kânûn-ı cezâca mücâzâdan kurtulmağı icab iden mu'âzîrin tevsî' derecâtı üçüncü ale'l-umûm cerâyim üzerine lâhak olacak ahkâm-ı cezâieynin tahfîf veya ta'dîli kaziyeleri olduğu gibi esbâb-ı mücebe mazbatası sûretinin fezleke-i mü'edâsı dahi elyevm Rumeli-i Şarkî ce mer'î olan cezâ Kanûnnâme-i Hümayûnun kırk yedinci maddesinde irâde-i seniyye-i mahsûsa oladıkça veya kânûnnâmede sarâhat bulundukça bir cezânın afvv veya tebdîle ve tahfîf edilemeyeceğinden münderic olması mehâkime dâire-i salâhiyetlerini pek ziyâde tazyîk eylediği beyanıyla bunun berveh-i meşrûh tevsîfe lüzumu görüldüğü ifadesinden ibaret olun vâkı'an kavânîn ve nizâmât-ı saltanat-ı seniyyeden Rumeli-yi Şarkî'de mer'iyü'l-icra olanlara menâki' ve ihtiyâcât-ı mahalliyeye muvâfık ta'dîlâtın idhâline vilâyet nizâmname-i salâhiyeti var ise de bu salâhiyet arz ve teklîf olacak ta'dîlâtın vilâyet nizâmname-i dâhilisini nakz ve tağyîr etmiş ve o cihetle hukûk-ı saltanat-ı seniyyeye dokunması şartına müstenid ve merbûd olduğundan ol be-ol lâyiha-i mezkurenin münderecât-ı meşrûhası bu esas ile tatbîk olundukta çünkü nizâmname-i dâhilini dokuzuncu maddesi hükmünce vilâyet-i celîlerinde afvv-ı umûmî icrâsı ve

mahkûmiyetin afvı hukûkî zât-ı şevket-semât hazret-i padişâhîye âid ve atmış birinci madde mûcebince afvv mucâzât için verilecek arzuhallerin yalnız tedkîki vazîfesinin vilayet adliye müdîriyetine muhavvel olması mezkur dokuzuncu madde hükmünü mü'eyyid olduğu misüllü i'dâm ile mahkûm olan mücrimlerin irâde-i seniyye hazret-i padişâhî şeref-müte'allik buyrulmadıkça i'dâm olunamayacağı dahi iki yüz atmış ikinci madde de musarrah iken lâyiha-i meb'ûse ahkâm-ı mündercesi cezâ kânûnunun husûsan tadîlini değil nizâmname-i dâhilî-i vilâyetin hükûk-ı saltanat-ı seniyyece en mühim bulunan mevâdının tağyîrine masrûf görüldüğü cihetle bi't-tab' reddet başka sûret-i mülâhazaya mahal bırakılmadığından bunun ber minvâle muharrer nizâmname-i dâhilî-i vilayet hükmünü tağyîr ideceği için red olunduğundan savb-ı devletlerine tebliği şûrâ-yı merkez tanzîmât dâiresinden bâ mazbata ifâde kılınmış ve mezkur lâyiha ile salifü'z-zikr esbâb-ı mûcebes mazbata sûreti leffen i'âde ve irsal olunmuş olmağla terkîme cevabname-i senâveriye ibtidâr kılındı efendim.

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 1141

Rumeli-i Şarkî vilâyeti muhâkim-i cezâ'iyesine mücâzeten mahkûmenin afv u tahkîk ve ta'dîli hakkında salâhiyet verilmesi tasavvuruyla tanzîm ve meclis-i umûmiye-i vilâyette tasdîk olunmuş olan kânun lâyihası ve esbâb-ı mûceb mazbatasının sûreti vilâyet-i müşarûn ileyhânın 19 Kânun-ı sâni sene 97 tarihli ve yüz yetmiş iki numaralı tahrîratıyla beraber 28 Kânun-ı sâni sene 97 tarihinde Şûrâ-yı Devlete havâle buyrulmuş olmağla Adliye Nezâreti müsteşârı atûfetlü Vahât Efendi ve fazîletlü Haydar Efendi hazerâtı med'uvven hazır oldukları halde Tanzîmât dâiresinde kırâ'et olundu.

Lâyiha-i ma'rûzanın ahkâm-ı mündercesine nazaran muhâkeme verilmek istenilen salâhiyet üç maddeye mübteni olup birincisi bâlâda mücemelen zikr olunduğu üzere erbâb-ı cünha ve cinâyetin haklarında terettüb edecek mücâzât-ı kanûniyenin bazı esbâb ve ahvâlde külliyyen afv ikincisi kanûn-ı cezâca mücâzâttan kurtulmağa îcâb iden me'âzîrin tevsî' derecâtı üçüncüsü ale'l-'umûm cerâyim üzerine lâ-hak olacak ahkâm-ı cezâ'iyenin tahkîk ve ta'dîli kaziyeleri olup esbâb-ı mûceb mazbatası sûretinin fezleke-i mü'edâsı dahi elyevm Rumeli-i Şarkî ce mer'î olan cezâ Kânunnâme-i Hümayûn'un kırk yedinci maddesinde irade-i seniyye-i mahsûs olmadıkça veya kânunnâmede sarâhat

bulunmadıkça bir cezânın afv veya tebdîl ve tahkîk edilemeyeceğinin münderic olması muhâkimin dâire-i salâhiyetlerini pek ziyâde tazyîk eylediği beyânıyla bunun ber vech-i meşrûh tevsî'ine lüzûm görüldüğü ifâdeden ibârettir.

Vâkı'an kanûn ve nizâmât-ı saltanat-ı seniyyeden Rumeli-yi Şarkî'de mer'ıyyü'l-icrâ olundu menâfi' ve ihtiyâcât-ı mahalliye muvâfık ta'dîlâtın idhâline vilâyetin nizâme-i salâhiyeti var ise de bu salâhiyet arz ve teklîg oluncak ta'dîlâtın vilâyet-i mezkûre nizâmnâme-i dâhiliyesi nakz ve tağyîr itmesi ve o cihetle hukûk-ı saltanat-ı seniyyeye dokunması şartına müstenid ve merbûd olduğundan evvel bi-evvel lâyiha-i mecûsenin münderecât-ı meşrûhası bu esâsa mutâbık olup olmadığı mevki' müzâkereye konuldukta çünkü Rumeli-i Şarkî nizâmnâme-i dâhiliyesinin dokuzuncu maddesi hükmünce vilâyet-i mezkûrede afv-ı umûmi icrâsı ve makûmenin afv-ı hukûkî zât-ı şevket-semât hazret-i pâdişâhiye âid ve atmış birinci madde mücebince afv mücâzât için virilecek arzuhallerin yalnız tedkîki vazîfesinin vilâyet-i adliye müdürîyetine muhavvel (havale edilmiş ısmarlanmış) olması mezkûr dokuzuncu maddenin hükmünü mü'eyyed olduğu misüllü i'dâm ile mahkûm olan mücrimlerin irade-i seniyye-i hazret-i şehinşâhî şeref-müte'allik buyrulmadıkça i'dâm olunmayacağı dahi iki yüz atmış ikinci maddede musarrah iken lâyiha-i ma'rûzanın ahkâm-ı münderecesi cezâ kanûnunun husûsan ta'dîlini teklîf değil nizâmnâme-i dâhili vilâyetin hukûk-ı saltanat-ı seniyyece en mühim bulunan mevâdının tağyîrine masrûf görüldüğü cihetle bi't-tab' reddet başka sûret mülâhazasına mahal bırakmayacağından lâyiha-i ma'rûzanın ber vech-i meşrûh vilâyetin nizâmnâme-i dâhilîsi hükmünü tağyîr ideceği için red olduğunun cânib-i vilâyete tebliğiyle i'âdesi tezkire olunarak nüsha-i asliyesi leffen takdîm kılındı ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 3 Rebîü'l-ahir sene 299 ve Fî 10 Şubat sene 297

## **4.2. Vilayette İkamet Eden Halkın Haklarına Dair Kânun Layihaları**

### **4.2.1. Halkın Haklarının Koruma Altına Alınmasına Dair Kânun Layihası**

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 1183

Rumeli-i Şarkî yerlülüğü hakkını ihrâz idecek olanlar hakkında tanzîm ve Meclis-i Umûmi tarafından tasdîk olunan kânun lâyihası ve esbâb-ı mûceb mazbatasının sûreti vilâyetin 19 Kânun-ı sâni sene 97 tarihli ve yüz yetmiş iki numaralı tahrîratıyla beraber 28 Kânun-ı sâni sene 97 tarihinde Şûrâ-yı Devlete havâle buyrulmuş olmağla Filibe'ye avdetinden evvel faziletli Haydar Efendi hazretleri hazır odlukları halde Tanzîmât dâiresinde kırâ'et olundu.

Lâyiha-i ahkâm mündercesi esasen yerlülük hakkında müstefid olması lâzım gelen kesânın sıhhat ve ahvâlini ve teba'a-i Devlet-i Âlî'ye ve ecnebiyeden bu hakkı ihrâz itmek isteyenlerin hâ'iz olmaları icâb iden evsâfı ve yerlülük hakkında ziyâ'ına ve ba'de's-sekûd iktisâyına bâdî olan hâlâtı ta'yînden ibâret olup esbâb-ı mûcebe mazbatasında da lâyiha-i mezkûrenin esâsı tanzîmi nizâmname-i dâhilînin yerlülük hukûkuna dair olan ahkâmının te'mîn-i icrâ'âtı kaziyesine ibtinâ ile beraber bu sırada görülen lüzûm üzerine tâbi'iyet-i Osmâniye kanûnunu ta'dîlen bazı ahkâm dahî derc eylediği gösterilmiştir.

Vâkı'an Rumeli-i Şarkî nizâmname-i dâhilîsinin on birinci maddesi hükmünce vilâyetin kavânîn ve nizâmât-ı Devlet-i Âlî'yece menâfi' ve ihtiyâcât-ı mahalliyeye muvâfık ad olunan ta'dîlâtı icrâyaya salâhiyatı var ise de kavânîn-i mezkûre vilâyetin idâre-i dâhiliye ve adliyesine ta'alluku olacak şeyler olup tabi'iyet-i Osmaniye kanûnu ise saf-ı hukûk-ı mahsûsa-i saltanat-ı seniyyeyi hâvî olduğu ve Rumeli-i Şarkî vilâyeti dahi teşkilât-ı esâsiyesi iktizâsınca doğrudan doğruya ve bilâ kayd u şard bu kanûna tâbi' bulunduğu halde yerlülük hukûkuna dair nizâmname-i dâhilîde münderic ahkâmın te'mîn-i icrâ'âtı vesilesiyle umûmî ve siyâsi hükmünü hâiz olan kanûn-ı mezkûrî ta'dîl etmek ve hatta mevâd-ı mündercesini aynen olubda vilâyete mahsûs bir kanûn şekline koymak vilâyetin salâhiyet nizâmiyesine haricinde görülmüştür.

Sâlifü'z-zikr lâyiha münderecâtının nizâmname-i dâhilî ahkâmıyla tatbîkâtına gelince nizâmname-i mezkûrun yirmi üçüncü maddesinde gerek Rumeli-yi Şarkî'de tevellüd iden ve gerek bin sekiz yüz yetmiş yedi senesi Kânun-ı sânisinin birinci gününden evvel orada ittihâz-ı mesken itmiş bulunan bi'l-cümle teba'a-i Devlet-i Âlî'ye'nin Rumeli-i Şarkî yerlülüğünden müstefid olacakları ve teba'a-i Devlet-i Âlî'ye'den her kimse Rumeli-yi Şarkî'de ittihâz-ı mesken eyledikten sonra bir sene müddet ikâmet ider ise Rumeli-i Şarkî yerlülüğünü ihrâz eyleyeceği ve Osmanlılık sınıfından sekûta veya

vâlinin me'zûniyeti olmaksızın ecnebî askeri silkine dühûl Rumeli-yi Şarkî'de yerlilik sınıfının ziyâ'ını mûceb olacağı muharrer olup binâberîn yerlilik hakkında mazhariyetin mevkûf-ı aleyhi olan şerâ'id-i nizâmiye teba'a-i Devlet-i Âlî'ye'den olmak ve bir sene Rumeli-yi Şarkî'de ikâmet etmek maddelerine münharir ve yalnız tâbi'iyeti değiştirmek ve vâlinin ruhsatı olmaksızın asâkir-i ecnebiye silkine girmek bu husustan mahrûmiyeti müstelzim iken lâyiha-i ma'rûzada cünha ve cinâyet ve fesâd ve emniyeti sû'i isti'mâl töhmetiyle müttehem ve hukûk-ı medîneden iskât cezâsıyla mahkûm olanların ve izhâr- iflâs idübde i'âde-i i'tibâr itmeyenlerin yerlülük hakkından mahrûmiyeti gibi nizâmnâmece mu'ayyen olan şerâ'id hilâfında bir takım takayyüdât (çalışma çabalama) ile hakk-ı mezkûrdan istifâde tarîki müşkilâta düşürölmek istenilmesiyle nizâmnâme-i dâhilînin bâlâda muharrer ahkâmı hâricine çıkıldığı anlaşölmüş olduğuna ve salifü'z-zikr esbâba binâ'en reddi tezkire olarak nüsha-i asliyesi leffen takdîm kılınmağın bunun i'âdesiyle keyfiyetinin vilâyete teblîği bâbında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 16 Rebûü'l-ahir sene 299 ve Fî 23 Şubat sene 29

#### **4.2.2. Halkın Kendi Haklarını Kullanması Hakkında Kânun Layihası**

Rumeli-i Şarkî vilâyeti

Aded

Rumeli-i Şarkî yerlölüğünden müstefid olanlar hakkındaki kanûn lâyihasının esbâb-ı mûceb mazbatası suretidir.

Nizâmnâme-i dâhilînin yirmi üçüncü maddesine nazaran Rumeli-i Şarkî yerlölüğünün müstefid olacak olanlar için vilâyetin vaz' ve te'sîs lüzûmu tahkîk idüb madde-i mezkûre ahkâmının tamamen icrâsına kâfi ve kâfil olacak olmak üzere ol bâbda tanzîm olunan kanûn lâyihasının tertîbi ise bir taraftan lâyiha-i mezkûrenin dördüncü ve on birinci maddelerince Rumeli-i Şarkî yerlölüğü hukûkuna mazhar olmağına lazım gelen sûr ve eşkâli ta'yîn ve diğer cânibden dahi nizâmnâme-i dâhilînin on birinci maddesi mûcebince tâbi'iyet-i Osmaniye'ye dair bin iki yüz seksen beş senesi Şevvalinin altıncı günü tarihiyle neşr olunan Kanûnnâme-i Hümayûnun ta'dîliyle menâfi' ve ihtiyâcât-ı mahsûsa-i mahalliyeye muvâffak (...) ta'dîlâtı idhâl ve tetmîm maksadından ibâret bulunmuştur.

### 4.3. Müslüman Ahali Tarafından Verilen Arzuhaller Hakkında Tezkireler Ve Ekleri

#### 4.3.1. Kaza ve Sancak Mahkemelerine Verilen İstînaf Arzuhalleri Hakkında Şukka

Evrak numarası	: 233
Tesvid tarihi	: Fî 2 Receb sene 299
(...)	: Fî 4 Receb sene 99
Tebyîz tarihi	: Fî 6 Receb sene 99 – 11 Mayıs sene 98
Rumeli-i Şarkî vilâyet-i celîlesine	

Rumeli-i Şarkî nizâm-nâme-i dâhilîsinin bir numaralı zeylinde yirmi birinci maddesinde kaza mehâkimesi tarafından verilen hükmü istînâf için on beş gün müddet tayin olunmuş ise de otuz birinci maddesi sancak mehâkimesi tarafından verilen hükmün istînâf müddetine dair sarâhat olmayub yalnız mehâkime re'isine ita olunacak istînâf istid'âsından evrak-ı müteferri'asıyla beraber on beş gün zarfında derece-i sâniye mehâkimesine tebliği lüzûmundan bahisle mehâkime-i evveliyenin vazîfesi tahdîd ve zeyl-i mezkûrun kırk ikinci maddesinde dahi işbu nizâm-nâmede mezkur usûl-i mehâkime kavâ'id-i sâiresiyle usûl-i mehâkime-i ticâret-i Osmâniye kanûn-nâmesi ahkâmının Divân-ı Âlî-i muhâkemâtca mer'iyü'l-icrâ olacağı tasrîh edilmiş olmasına ve müddet-i istînâfiye ise usûl-i mehâkime müteferri'asından bulunmasına nazaran sancak mahkemelerinden Divân-ı Âlî-i muhâkemâta istînâf idilecek hükümlerin müddet-i istînâfi yüz yirmi gün olmak lazım geldiği halde sâlifü'z-zikr otuz birinci maddenin Fransızca aslında on beş gün müddetden hem istînâf istid'âsını takdim ve hemde mehâkime-i evvelinin evrakını tebliğ için ikisinin birden kaydı lazım olacağı anlaşıldığı için geçende islâmdan birinin istînâf arzuhali on beş gün mürûrundan sonra ita olunduğu beyanıyla red edildiği ve birde nizâm-nâme-i dâhilînin on birinci maddesinde mezkur olan kavânîn Devlet-i Âlîye'den murâd bu nizâm-nâmenin te'sîsinden mukaddem yapılmış olan kânunlar olmak üzere tefsîr edilmekte olduğu istihbâr kılınmaktan nâşî keyfiyet Şûrâ-yı Devlet'e havâle ile ol bâbda şûrâ-yı mezkur tanzîmat dâiresinden verilen mazbatada kaza mehâkimelerinden lahakk olan hâkimler için istînâf arzuhallerinden on beş gün zarfında itası zikr olunan yirmi birinci maddenin hükmü iktizâsından ise de sancak mehâkimelerin hükümlerinin istînâfına dair olan otuz birinci maddede böyle bir kayd u şard olmayub bu hüküm istînâf olundukda arzuhallerin o

hükümü ita iden mehâkime re'isine ita olunacağı ve re'is tarafından dahi evrak müteferri'asıyla beraber on beş gün zarfında derece-i sâniye mehâkimesine gönderileceği muharrer bulunduğu ve bunda münderic on beş gün müddet-i masâlahât-ı te'hirâtının vekâyesi zımında o misüllü istînâf arzuhalleri üzerine mehâkimece lazım gelen mu'âmelenin icrasıyla evrakın Divân-ı Âlî'-i mehâkimâta irsali için mu'ayyen olarak müddet-i istînâfa ta'alluku olmadığı halde istihsârât-ı vâkî'aya nazaran mahallince kaza mehâkimelerin hükümlerinin istînâfı zımında mu'ayyen olan müddet sancak mehâkimelerin hükümlerinin istînâfından dahi mu'teber tutulmak ve bundan başka istînâf-ı arzuhal on beş gün zarfında ita olursa bile kabul-i istînâf mehâkime-i evvelice evrâkının niye o müddet içinde derece-i sâniye mehâkimesine irsal olunmasına ta'lîk edilmek istenildiği anlaşılıb ma'a hazâ kavânîn Devlet-i Âlîye'den Rumeli-i Şarkî nizâmnâmesine mugâyir olamayanların eyâlet-i mezkurece mer'iyü'l-icrâ tutulması nizâmnâme-i mekûrun on birinci ve usûl-i mehâlîme nizâmâtı ile usûl-i mehâkime-i ticâret nizâmnâmesi ahkâmının Divân-ı Âlî-i mehâkimâtça mer'iyeti dahi kırk ikinci maddeleri cümle-i ahkâmından olmasına ve usûl-i mehâkime-i ticâret nizâmnâmesinin yüzüncü maddesinde ise da'vâ-yı istînâf için yüz yirmi gün mihel tayin edilmesine nazaran sancak mehâkimesinden sâdır olacak hükümlerin mahkûm-ı aleyhim taraflarından kabul olunmadığı takdirde arzuhallerinin yüz yirmi güne değin kabul edilerek tarih-i itasından i'tibâren on beş gün zarfında evrak-ı emeliyesiyle beraber Divân-ı Âlî-i mehâkimâta irsal olunması ve mezkur on birinci maddenin hükümü nizâmnâme-i mezkurn te'sîsinden mukaddem ve mü'ahhar neşr ve ilan olunan kavânîn ve nizâmâta şâyân olduğundan destûrun dördüncü ve beşinci cildlerin muhteviyâtının dahi eyaletce mer'iyü'l-icra tutulması iktizâ edeceğinden savb-ı devletlerine tebyîz gösterilmiş ve sûret-i karar nizâmnâme-i dâhilînin otuz birinci maddesi münderecâtının ifasıyla beraber muhâfaza-i hukûkunu mutazammın olarak muvâfık-ı hâl ve maslahat görünmüş olmağla ber vech-i muharrer îfâ-yı mukteziyâtı zımında lazım gelenlere teblîğ kararıyla ba'demâ anın hükümüne tevfiğ-i mu'âmele edilmesine himmet buyrulması siyâkında şukka.

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 379

Rumeli-i Şarkî nizâm-nâme-i dâhiliyesinin müddet-i istinâfiye hakkında ki ahkâmının istizâhını mutazammın me'muriyet-i mahsusiye ile Filibe'de bulunan faziletli Haydar Efendi hazretlerinin Şûrâ-yı Devlet'e havale buyrulan 29 Cemaziye'l-evvel sene 99 ve 6 Nisan sene 98 tarihi ve yüz doksan iki numaralı tahiratı Tanzîmât Dâiresinde kira'et ve mutâla'a olundu.

Hülâsa-i me'âli zikr olunan nizamnâmenin on bir numaralı zeylinin yirmi birinci maddesinde kaza hâkimi tarafından verilen hakim-i istînâf için on beş gün müddet tayin olunmuş ise de otuz birinci maddesinde Sancak mahkemesi tarafından verilen hakim-i istînâfı müddetine dair sarâhet olmayup yalnız mahkeme reisine ita olunacak istînâf istid'âsının evrak-ı müteferri'asıyla beraber on beş gün zarfında derce-i sâniye mahkemesine tebliği lüzumundan bahisle mahkeme-i evvelinin vazifesi tahdîd ve zeyli-i mezkurun kırk ikinci maddesinde dahi işbu nizamnâmede mezkur usûl-i muhâkeme kavâ'id-i sâiresiyle usûl-i muhâkeme-i ticâret-i Osmaniye kânunnâmesi ahkâmının Divân-ı Âlî muhâkemetce mer'iyü'l-icrâ olacağı tasrîh edilmiş olmasına ve müddet-i istînâfiye ise usûl-i muhâlem müte'allikâtından bulunmasına nazaran sancak mahkemelerinde Divân-ı Âlî muhâkemetce istînâf edilecek hakimlerin müddet-i istînâfı yüz yirmi gün olmak lazım geldiği halde ahâli-i müsellemden birinin istînâf arzuhali on beş gün mürûrundan sonra ita olunduğu beyanıyla Divân-ı Âlî muhâkemetce red edilmiş olması üzerine müsteşar vilayete lede'l-mürâce'a fi'l-vâki zikr olunan otuz birinci maddenin tecümesi müddet-i istînâfdan bahis etmeyüp istînâf ed'âları her ne vakit verilir ise verilsin ancak on beş gün zarfında istînâf evrakının mahkeme-i evveli tarafından Divân-ı Âlî'ye gönderilmesi hükmünü mutazammın ise de bu maddenin Fransızca aslında on beş gün müddetin hem istînâf istid'âsını takdim ve hemde mahkeme-i evvelin evrakını tebliğ için yani ikisinin birden kaydı lazım olacağı anlaşıldığı ifade ve beyan olduğundan ve birde nizamnâme-i dahilin on birinci maddesinde mezkur olan kavânin Devlet-i Âlî'ye'den murâd bu nizamnâmenin te'sisinden mukaddem yapılmış olan kânunlar olmak üzere tefsir edilmekte olduğundan bu hususta dahi hakikat-i hâlin iş'ârı ifâdâtını mutazammındır.

Vakı'ân kaza muhâkemelerinde lâ-hak olan hakimler için istînâf arzuhallerinin on beş gün zarfında itası zikr olunan yirmi birinci maddenin hakimi iktizasından ise de sancak mahkemeleri hakimlerinin istînâfına dair olan otuz birinci maddede böyle bir kayıt ve



şurut olmayıp bir hakim-i istînâf olundukta arzuhalin o hükmü ita iden muhâkeme reisine ita olunacağı ve reis tarafından dahi evrak-ı müteferri‘asıyla beraber onbeş gün zarfında derece-i sâniye muhâkemesine gönderileceği muharrer bulunduğu ve bunda münderic on beş gün müddet masâlihın te‘hirâtdan vekâyesi zımnında o misüllü istînâf arzuhalleri üzerine muhâkemece lazım gelen mu‘âmelenin icrasıyla evrakın Divân-ı Âlî-i muhâkemâne irsali için ma‘iyyet olarak müddet-i istînâfa ta‘alluku olmadığı halde sûret-i iş‘âra nazaran mahallince kaza muhâkemeleri hâkimlerinin istînâfı zımnında muayyen olan müddet sancak muhâkemeleri hâkimlerinin istînâfında dahi mu‘teber tutulmak ve bundan başka istînâf arzuhali on beş gün zarfında ita olunmasıyla kabul istînâf muhâkeme-i evvelice evrakının yine o müddet içinde derece-i sâniye muhâkemesine irsal olunmasına ta‘allik edilmek istenildiği anlaşılmıştır ma‘a hazâ maksad-ı aslı şu mutâla‘aya müstenid farz olursa bir hâkimin mahkum aleyhine tebligattan on dört gün sonra takdim olunacak istînâf arzuhâlinin mu‘âmele-i kaydiye vesairesi bir günde icra olunamayıpda te‘hir-i irsâli halinde da‘vâ-yı istînâf Divân-ı Âlî-i mehâkemâtca red edilecek demek olup bu ise mehâkemece vukû‘a getirülen te‘hirden dolayı inde‘l- istînâf hak kazanması me‘mul olan müste‘nifin isnâ‘a-i hukûkunu müstelzem olarak hiçbir kânuna tevâfuk edemeyeceği ve halbuki kavânÎn-i Devlet-i Âlî‘ye‘den Rumeli-i Şarkî nizamnâmesine mugâyir olmayanların eyâlet-i mezkurece mer‘iyü‘l-icrâ tutulması nizamnâme-i mezkurun on birinci ve usûl-i mehâkem nizamâtı ile suûl-i mehâkime-i ticâret nizamnâmesi ahkâmının Divân-ı Âlî-i mehâkemette mer‘iyyeti dahi kırk ikinci maddeleri cümle-i ahkâmından olmasına ve usûl-i mehâkime-i ticâret nizamnâmesinin yüzüncü maddesinde ise da‘vâ-yı istînâf için yüz yürmi gün mehel tayin edilmesine nazaran sancak mehâkiminden sâdır olacak hükümler mahkum aleyhim taraflarından kabul olunmadığı takdirde arzuhallerinin yüz yirmi güne değin kabul edilerek tarihi itasından itibaren on beş gün zarfında evrak-ı asliyesiyle beraber Divân-ı Âlî-i mehâkimâne irsal olunması ve mezkur on birinci maddenin hâkimi nizamnâme-i mezkurun te‘sisinden mukaddem ve mü‘ehhar neşr ve ilan olunan kavânin ve nizamâta şâmil olduğundan destûrun dördüncü ve beşinci cildleri muhtevyâtının dahi eyâletce mer‘iyü‘l-icra tutulması iktiza edeceğinden Rumeli-i Şarkî vilâyetine tebliğiyle müşarün ileyh Haydar Efendi dahi ma‘lûmat itası tezekkür kılındı ol babda emr-i ferman hazret-i men lehü‘l-emrindir. Fî 27 Cemaziye‘l-ahir sene 299 ve fî 3 Mayıs sene 298

Mühürler

Tesvîd tarihi: 9 Cemâziye'l-ahir 1300

Tebyîz tarihi: 10 Cemâziye'l-ahir 1300 ve 6 Nisan 1299

Şûrâ-yı Devlet Riyaset-i Celilesine

Arazi-yi mezru'a ve gayr-ı mezru'adan kadastro namıyla istifasına mübaşeret olunmuş olan ve yekünün ma'zûriyetlerini ve henüz barınabildikleri vatan-i aslilerini bizzarure tezekkür ile perişani-yi hallerinin avdetini mûcib olacağından bahisle istid'a-yı sâire-i seniyyeyi hâvi Şarkî Rumili Cemaat-ı Müslimesi taraflarından takdim olunan arzuhal manzûr-ı âli-yi hazret-i Şehriyarî buyurularak ifâdâd-ı ma'rûza nazar-ı dikkat ve rikkati câlib olmasına mebni bu babda ne yapılmak lazım ise Bâb-ı Âlice bilmüzakere arz-ı mukteza-yı emr ü ferman-ı hümâyûn-ı pâdişahîden bulunduğu Mabeyn-i Hümâyûn Başkitabet-i Celilesinden iş'ar kılınmış ve bu madde hakkında cemâat-ı mezkûr cânibinden evvelce Bâb-ı Âlî'ye gönderilen evrâk-ı istid'aiyye üzerine kadastro kânununun zürra'-ı ahalinin usûl-ı refâhına ta'likan ve muvakkata-i te'hir icrası zımında Şûra-yı Devlet kararıyla sebk iden tebliğata cevâben cânib-i vilayetten vârid olan tahirâtın 8 Şevval 1299 tarihinde Şûrâ-yı mezkûra havale olunarak icâb-ı maslahatın derdest-i tezekkür idüğü ifade edilmiş olmağla hükm-i irade-i seniyyeye nazaran iktizasının müsaraaten ifasıyla ifadesine himmet buyurulması siyakında tezkire.

İrade-i seniyye pusulası evrâk odasına verilmiştir.

Tesvîd tarihi: 22 Receb 1300

Tebyîz Tarihi: 23 Receb 1300 ve 18 Mayıs 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Tahriri emlak ve arazi kânunu mucibince öşrûn arazi üzerinden maktuan istifası ihale-i ahali-i İslamiyeyi terk vatana mecbur edeceğinden bahisle istida-yı merhamet seniyye-yi havi cemaati müslime tafrından rikab-ı şahaneye takdim olunan arzuhal olbabda şeref sadır olan emrû ferman-ı hümâyûn hazreti padişahi-yi mübelliğ olan tezkire ile beraber Şûrâ-yı devletde ve meclis-i mahsus-u vükelada kıraat olunan cemaat-i mezkurenin hulasa-i istidaları inkılabat-ı mahalliye tesiratıyla ahaliyi islamiyenin giriftâr olduğu fakru zaruret icabınca ellerinde bulun arazinin yüzde yirmisinin ancak zirâ'at edebilüp kusurunu hali ve ğayri mezru' bırakmaya mecbur oldukları halde kadastro usulunce

bizzarure zirâ'at edemedikleri arazi üzerinden dahi vergi istihsaline kıyam olunduğu ve bundan başka sancak ve belediye vergisi namıyla yüzde yirmi nisbetinde bir vergi daha istihsal edilmekte bulunduğu cihetle böyle ağır vergiye tahammül edemeyip terki diyara mustar olacaklarından bahisle su-i hallerine talikan usul-u mezkurenin tehir icrası gibi müsted'iyatı sabıkayı tekrardan ibaret olarak vakia nizamnâme-i dahiliye-i vilayet hükmünce maktuiyet-i aşar usulünün vaz'ı mütteham ise de bu usule tevffikan vergi istifası zürra'ın ellerinde bulunan araziyi zirâ'at edebilecek iktidarı haiz olmalarına mütevakkıf olduğu halde vilayet zirâ'atın ve alel husus zürra'-ı müslimenin kısm-ı azamı henüz istihsal-i esbab maişetden aciz buldukları cihetle nizamnâme-i mezkur icabınca muhtacını zürra' vilayet bürçesinden i'ânele tahsisiiyle terfihi hallerine bakılarak bu asulun icratı ve vilayetin dahi istifade-i atıyesi teshil ve te'min olunmak iktiza-yı maslahattan olduğu ve bu babda tara-ı devletlerinede tebligatı mukerrere icra kılındığı halde muamelat-ı mâliyenin tanzîm ve tensîkı hususunda tesadüf olunan bazı esbab-ı mucbire maniasıyla zürra'-ı ahâliye i'âne maddesinin kabulü icrasına imkan-ı müsaade olmadığı beyanıyla bundan İstinkaf olunmakta bulunmasına ve eğer çi vilayete mahsus zirâ'at sandukları teşkiline dair bir kânun yapılmış ise de bu sanduklar tesis edilmiş olsa bile çünkü sermayesinin en mühim kısmı ba'dema zürra'ın mahsulünden istifade olunacak bir mikdar şeyden istihsal edebileceği cihetle istikbale ait bir tedbir olup hala istifade olunamayacağına nazaran kadastır vergisinin şu halde devam cibayeti erbab-ı zürra'ı bir varta-i inkıraza ilka edeceği derkar olup kavanin ve nizamatda asıl olan mikdar ise mer'ıyyetince e'amm ve etemm bir faide ve menfaatin subutu olarak yoksa zürra'ı ahaliden bir kısmını mahvu perişan ederek tekrar ihtiyar-ı hicrete mecbur edecek halin devamı caiz olamayacağına mebni işaret sabıka ahkâmına tevffikan ya bir istikraz akdi veyahut sair bir suretde i'âne tertibi ile zürra'ı ahalinin te'min ve terfihi hallerine bakılması ve iş bu arazi vergisinin istihsali için mumamele-i tazyikiye icrasının tecvîz edilmemesi hususunun savb-ı devletlerine tebliği tezekür ve tasvib olunmakla ana göre iktizasının musara'tan ifasıyla her herhalde menafi' vilayet ve memleketin muhafazası vesailatin istihsaline ve netayic-i teşebbusat ve icraat devletlerinden babı alîyede ma'lumat itasına himmet buyurulması siyakında işbu şukka-i mahsusa-i senâveri terkim kılındı efendim.

Zabt

Pazar fi 13 Receb 1300

Rumeli-i Şarkî vilayetinde vaz‘ ve tahsis olunan arazi vergisinin devam cibayeti ahali-i islamiyeyi terk-ü vatana mecbur edeceğinden bahisle cemaat-i müslime tarafından istid’âyı merhameti seniyye olunmasına mebni bu babda ne yapılmak lazım ise bab-ı alice bi’l-müzakere arzı hakkında müteallik buyurulan irade-i seniyye üzerine cereyan eden tedkikat ve müzakeratı havi Şûrâ-yı devlet Tanzîmât dairesinden tanzîm ve ita kılınan 9 Receb 1300 tarihli mazbata kain olan işbu mazbata mealinden müsteban olduğu üzere cemaat-i merkumenin müstedyatının ve yanbolu vücuhundan Dersaadet’te olup celb olunan Hamdi efendinin vaki’ olan ifadatının hülasası inkılabat-ı mahalliye te’siratıyla ahali-i islamiyenin giriftar olduğu fakru zaruret icabınca illerinde bulunan arazinin yüzde yirmisi için zirâ‘at edebilip küsürünü hali ve gayri mezru’ bırakmaya mecbur oldukları halde kadastr usulünce bizzarure zirâ‘at edemedikleri arazi üzerinden dahi vergi istihsaline kıyam olunacağı ve bundan başka sancak ve belediye vergisi namıyla yüzde yirmi nisbetinde bir vergi daha istihsal edilmekte bulunduğu cihetle ahalinin böyle ağır vergiye tahammül edemeyip ellerinde bulunan araziyi yok bahasına satarak terki diyara müttehi? bulduklarından ve bir müddeti ihtiyar sabr ve sükût etseler bile bu vergiyi ifa edemeyecekleri cihetle tarlaların deynine mukabil kânûnen satılıp sıfır’ul-yed oldukları halde muhacerete mecbur olacaklarından su-i hallerine talikan usul-u mezkurenin te’hir icrası istidasından ibaret bulunmuş ve vali paşanın vilayeti hıyn devrinde bu kânunun tehir-i icrası için her cema‘at tarafından verilen istidalar üzerine filibede teşkil edildiği istihbar olunmuş olan komisyonca da maksada muvafık bir karar vermediği anlaşılmış olup eğerçi kadastr kânunu vilayet-i merkumenin nizamnâme-i dahilisi ahkamınca tanzîm ve tasdik edilmiş ise de bu kânuna tevfiikan vergi istifası zürra‘ın ellerinde bulunan araziyi zirâ‘at edebilecek iktidarı haiz olmalarına mütevakkıf olduğu ve nizamnâme-i dahili hükmünce muhtacın zürra‘a vilayet bütcesinden i‘âneler tahsisiyle terfihi hallerine bakılarak bu usulün icraatı evvel emirde teshil olunmak ve vilayetin dahi istifade-i atıyyesi temin kılınmak hikmet-i hükümet mukteziyatından olmasıyla bu babda tebliğat-ı mükerrere dahi icra kılındığı halde vilayetçe bundan istinkaf olunmakta olduğuna ve tanzîm olunmuş olan kânun hükmünce zirâ‘at sandıkları tesis edilmiş olsa bile bunun hükmü istikbale aid bir tedbir olup halen istifade olunamayacağına nazaran kadastr vergisinin şu halde devamı cibayeti erbab-ı zürra‘ını bir varta-i inkıraza ilka edeceği ve kavanin ve nizamatta asill olan maksat mer’ıyyetince eamm ve etemm bir faide ve menfaatin subutu idiği cihetle

böyle bir vilayet-i zürra'nın kısm-ı mühimini mahvu perişan edecek usulün devamı tecviz edilemeyeceğinden evvelki karar ve işar-ı vecihle bir istikraz akdi veya suver-i saire ile tertib-i i'âne olunarak zürra'nın su-i hallerine bakılıp ba'dehu icra edilmek üzere kânun-u mezkurun te'hiri hususunun vilayet-i müşarunileyhaya tebliği gösterilmiştir. Vilayeti mezkure dahilinde bulunan zürra' ahalinin muhafaza-i menafı' esbabının istihsali lazımdan olduğ u cay-ı bahs değilse de nizamnâme-i vilayet ahkamına tevfiikan tanzîm ve tasdik edilmiş olan kânun-u mezkurun te'hiri icrasının tebliği müvafık-ı hal ve maslahat olamayup fakat mazbata-i merkumede gösterildiği vechle ahali-i merkumenin bu babda dermeyan eyledikleri müsted'iyat calib-i nazar-ı dikkat olduğuna ve şu halin devamına nazar-ı bi-kaydı ile bakılamayacağı derkar bulunduğuna mebni ya bir istikraz akdi veyahut sair bir surette i'âne tertibi ile zürra'ı ahalinin te'min ve terfihi hallerine bakılması ve iş bu arazi vergisinin istihsali için muamele-i tazyikiye icrasının tecviz edilmemesi yolunda canib-i vilayete vesaya tebliğat-ı lazıme icrası müttehiden tezekkür ve tensîb kılındı.

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dairesi

292

Rumeli-i Şarkî vilayetinde vaz' ve tahsis olunan arazi vergisinin devam-ı cibayeti ahali-i islamiyeyi terk-ü vatana mecbur edeceğinden bahisle istida-yı merhamet-i seniyye-yi havi cemaat-i Müslime namına takdim olunan arzuhaller manzur-ı ali-yi cenab-ı mülükdari buyrularak ifâdât-ı ma'ruza nazar-ı dikkat ve rikkati calib olmasına mebni bu babda ne yapılmak lazım ise bab-ı alice bil müzakere arzı muktezayı emru fermanı hümayun-u hazreti padişahiden olduğ u mabeyn-i hümayun baş kitabet celilesinden işar kılındığı mütazammın şurayı devlete varid olan tezkire-yi sami-yei Zağra-i Atik ve Cedid ve Çarpan kazaları cemaat-i Müslime mecalisi tarafından irsal olunup muahharan Şûrâyı Devlet'e havale buyurulan mahzar ile birleştirilerek Tanzîmât dairesinde kıra'at ve Yanbolu vücûhundan olup Dersaat'e gelmiş olan hamdi efendinin ifadatına müracaat kılındı.

Mahzar-u mezkûr münderecatına ve mumailiyh Hamdi Efendinin ifadesine nazaran ahali-i merkumenin hulasa-i istid'ası inkılabat-ı mahâliye-i te'siratıyla giriftar oldukları fakr u zaruret icabınca ellerinde bulunan arazinin yüzde yirmisini ancak zıraat edebilüp

kusurunu hali ve gayri mezru' bırakmaya mecbur oldukları halde kadastır usulünce bilzarure zirâ'at edemedikleri arazi üzerinden dahi vergi istihsal olunacağı anlaşılması üzerine bu usulun ta'dili veyahud zürra'ı ahalinin alat ve edevat-ı zer'iyeye tedarik edecek kadar olsun kesb-i yesar etmesine ta'likan te'hir icrası istirhamında buldukları ve bunun için istid'âyı ma'delet eyledikleri halde bu kere işbu verginin kemal-i keremi ve şiddetli tahsiline kıyam olunduğu ve bundan başka sancak ve belediye vergisi namıyla yüzde yirmi nisbetinde bir vergi daha istihsal edilmekte bulunduğu cihetle doğrudan doğruya istihsal-i esbab taayyüşlerinden âciz bulunan ahalinin böyle ağır bir vergiye tahammül edemeyeceklerine mebni ellerinde bulunan araziye yok bahasına satıp terki diyara müttehi buldukları ve bir müddet-i ihtiyar sabr-ı sükut itseler bile bu vergiyi ifa edemeyecekleri cihetle tarlaları deynlerine mukabil kânûnen satılarak sıfrü'l-yet oldukları halde ihtiyar-ı muhacirine mecbur olacakları beyanıyla sui hallerine ta'likan kânun-u mezkurun te'hir icrâsı istirhâmından ibâretdir.

Vâki'â Rumeli-yi Şarkî'de mukaddema kırk elli çift zirâ'at hayvanına mâlik olarak taht-ı tasarruflarında bulunan araziye kamilen eküb biçen Ashab-ı alaka mesaib-i muhtelif-i ma'lume te'siratıyla bu günkü günde her şeyden mahrum olup ellerinde kuru bir topraktan başka sermaye kalmamış iken ta'mir-i halleri yolunda tedâbir-i muktaziye ittihâz olunmaksızın kadâstır kânununun mevki-i icraya vaz'ı mukademâ takdim olunan mazbatalarda dahi arz ü tafsil olunduğu üzere Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dahilisinin iki yüz on dokuzuncu maddesinde idare-i vilayetin evvel be-evvel aşâr vergisini emlak vergisine tahvile çalışacağı ve dört yüz seksen dördüncü, ve dörtyüz seksen beşinci maddelerinde dahi eyalet emlak ve arazisinin tahririne dair bir kânun layihası tanzîmiyle nihayet ikinci içtima'ında meclis-i umûmî-i eyalete i'ta olunacağı muharrer bulunmasından münbais olduğu halde vilayetçe ahalinin ihtiyacı nazar-ı dikkate alınmamakda olduğu istihbâr olunmasını müte'akib 21 Şaban 1298 tarihinde bir kıt'a mazbata tanzîm ve takdim kılınarak bunda mesaib-i muhtelif-i ma'lume tesirâtiyle emr-i zirâ'atleri sekte-dâr olan ahalinin ta'dil-i ihtiyacı esbab-ı istihsâl olunmaksızın maktu'iyet-i a'şar usulünün icrasında tazyikâta başlanılması ca'iz olamayacağından ve nizamnâme-i dahili hükmünce muhtaç-ı îâne olan zürra'a vilayet bütçesinden îâne tahsis olunabileceğinden bu usulün teshil-i icraatı için Şimdiden îaneler tahsisiyle zürrâm terfih-i hallerine bakılması hususunun canib-i vilayete tebliği arz olunmakla mucibince icra buyurulan tebligat üzerine ol vakit cevaben varid olan tahriratda meclis-i umûminin

geçen seneki ictima'ında münhasıran zurâ'ı iâne olmak üzere iki milyon beş yüz bin firankın istikrazına karar verilip bütçe kânununa derç olduğu halde rehin-i tasdik olamadığı iş'âr kılınmış ise de bu bu istikraz maddesinin reddi muvazene-i varidat ve mesarifatça ihtiyaç yoğiken ana mecburiyetin sebebi bildirilmemiş olmasından neş'et ettiği beyanıyla salif'ül-zikr akd-i istikraz mezuniyetinin sene-i atıye bütçesine derç olunarak kabulü ali-ye arz olunmak üzere irsali bildirilmiş iken o sene bütçesinde dahi bu iâne maddesi meskut-i anh bırakılmış olması üzerine 5 Receb 1299 tarihinde tanzîm ve takdim kılınan mazbata da netice-i mer'iyeti ahaliden kısm-ı mühümminin mahvu harabını intaç edecek bir kânunun devam icraati caiz olamayacağından bunun şu mahzurun indifaina yani zürra'ı ahalinin husul-u refahına taallikan te'hir-i icrası lüzumu canib-i vilayete tebliği arz olunmuştu. Ana cevaben vilayet-i müşarünileyhadan varid olup 8 Şevval 1299 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan tahriratda dahi aşarın kadastır vergisine tahvili nizamnâme-i dahilinin mevad-ı ma'ruzası hükmüne müsetenid olduğu ve kânun-u mahsusa dahi musaddak bulunduğu cihetle bunun tehir-i icrası kabil olamayacağı gibi muamelat-ı mâliyenin tanzîm ve tensîkı hususunda tesadüf olunan bazı esbab-ı mucbire maniasıyla zürra'ı ahâliye iâne maddesinin dahi kabul-u icrasına imkan müsait olmadığı gösterilmiş ise de vali paşa hazretlerinin vilayeti hıyn-i deverinde bu kânunun tehir-i icrası hakkında her cema'at tarafından verilen istidalar üzerine icrayı tedkikat için Filibe'de mahsus bir komisyon teşkil olduğu o sırada istihbar kılınmakla bu verginin ağırlığından ve hali hazırlarıyla nisbetsizliğinden vilayetin umum-u zürra'ı müşteki olmasına göre maksada müvafık bir karar ittihaz olunmak ihtimaline mebni komisyon-u mezkurun netice-i kararına intizar olunması ve mamafih zürra'ı müslimenin teshil-i emr-i zirâ'atleri için emlak ve arazileri mukabilinde kendilerine akçe ikraz ettirmek üzere bir banka ile müzakereye girişilmesi tensib olunarak bu babda bil müzakere bank-ı Osmani'nin istihsal muvafakatına çalışılması mâliye nezaretine yazılmıştı. Alınan cevapta buna bankanın istihsal-i muvafakatı mümkün olamadığı gösterildiği gibi ahalinin devamı şikayatına nazaran zikr olunan komisyonca dahi maksada müvafık bir karar verilmediği anlaşılmıştır.

Tafsilat-ı maruzadan müsteban olacağı vechile Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dahilisi hükmünce maktuiyyet-i aşar usulünün vaz'ı mütehannım? ise de bu usule tevfiikan vergi istifası zürra'ın ellerinde bulunan araziye zirâ'at edebilecek iktidarı haiz olmalarına mütevakkıf olduğu halde vilayet-i zürra'ının ve alel husus zürra'ı Müslimenin kısm-ı

azamı henüz istihsal-i esbab-ı maişetlerinden aciz buldukları cihetle nizamnâme-i dahili hükmünce muhtaciyn ürre'a vileyet bütçesinden îaneler tahsisıyla terfi-i hallerine bakılarak bu usulün icraatı teshil ve temin olunmak ve vilayetin dahi istifade-i atiyesi temin kılınmak hikmet-i hükümet müktaziyatından olduğu ve bu babda tebliğat-ı mukerrere dahi icra kılındığı halde vilayetçe bundan istinkaf olunmakta bulunmasını ve eğer ki vilayete mahsus zirâ'at sandukları teşkiline dair bir kânun yapılmış ise de bu sandıklar te'sis edilmiş olsa bile çünkü sermayenin en mühim kısmı badema zürre'in mahsulünden istifa olunacak bir mikdar şeyden istihsal edileceği cihetle istikbale ait bir (...) olup hala istifade olunamayacağına nazaran kadastır vergisinin şu halde devam-ı cibayeti erbab-ı zirâ'atı bir varta-i (...) ilka edeceği derkar olduğu ve kavanin ve nizamatda asıl olan maksad-ı mer'ıyyetince eamm ve etemm bir faide ve menfa'atin (...) olup böyle bir vilayet-i zürre'inin kısm-ı mühimi mahvu perişan ederek tekrar ihtiyar-ı muhacerete mecbur edecek usulün devamı tecviz olunamayacağı ve Rumeli-i Şarkî kavanin musaddakasının te'hir-i icra atınca bir kayd nizamı olmasa bile vilayetin dahi (...) münefi'ini mühill olan bir kaidenin teshilat-ı mütekailesi vaz'ı olunmaksızın yürütülmesi herhalde muzır olmasına ve ahalinin feryad nameleri dikkat ve rikkat seniyye-yi dahi calib etmesine mebni şu halin devamına bab-ı alice nazar-ı bikayd (...) bakılamayacağı beyanıyla iş'ar-ı sabık vech bir istikraz akdi veya suver-i sâire ile tertib-i i'âne olunarak zürre'in su-i haline bakılıp ba'dehü icra edilmek üzere kânun-u mezkûrun tehir-i icrası hususunun suret-i müekkedede canib-i vilayete tebliği tezekkür kılınmış olmakla olbabda emrû ferman hazret men lehül emrindir. 9 Receb 1300 ve 4 Mayıs 1299

Galib Bey (Bulunmadı) Konstantin Efendi (Me'muren Tuna'da) Ebru Nuryan Ali Haydar Refik Bey (Mazur) Necib efendi (Namizac) Esseyid Mahmud Celaleddin Şûrâ-yı Devlet

#### **4.4. Ahyolu Kazasi Daire-i Adliyesinin Taksimi Hakkında Nizamname**

Ahyolu kazasının iki daire-i adliyeye taksimi hakkında olan nizâmnamenin eğerçe esas tanzîmi nizâmname-i dâhilînin iki yüz yetmiş beşinci maddesi ahkamına müstenid ise de avdet olan merkezinde bir daire-i adliye teşkili hakkında mukaddema varid olan lâyiha-i kânûniyenin reddini hâvî 25 Rebû'l-evvel sene 99 tarihinde tanzîm ve takdîm kılınan mazbatada dahi arz olduğu vechle kazaların devâ'ir-i adliyeye taksimi evvel



emirde hududunun bilinmesine ve bura vilayetin taksimât-ı mülkiyesinin takrîrine mutavakkıf ve taksîmât-ı kanûni ise 11 Rebû'l-evvel sene 98 tarihinde tanzîm ve takdîm kılınan mazbatada arz olunan esbâbdan dolayı muhtelif kıyye olub aslen kabul olunmayan bri şeyin fer'ân dahi kabul olunamaması tabî'i olmağla işbu nizâmnâmeninde reddi lazime geleceği gibi inâs mekâtib-i i'dâdiyesine dair nizâmnâmenin üçüncü maddesinde atîk ve cedîd Bulgar lisanıyla Slav edebiyatı ve Fransız lisanı tedrisat-ı mu'ayyene ve mecbûriye sırasında konulduğu halde lisan-ı Türki ile Rumca tahsilinden bahis olunmamış ve halbuki nizâmnâme-i dâhilî hükümünce taraf-ı hükümetden idare olunan mekteplerden dahil vilayetde bulunan cemâ'ât-i muhtelifenin masârîf-ı eyalete hisse-i iştirakleri nisbetinde mütefid olmaları mukarrer olmağla bu mekteplere alınacak talebâtı cemâ'ât-i muhtelifeye mensub olmak üzere muhtelitan intihâb ve kabul olunacağı derkar bulunmuş ve umûmî mekteplerde tercihan Bulgar lisanının tahsili lüzumuna delalet ider nizâmnâme-i dâhilîde hiçbir kayıd ve işaret görülemediğinden başka nizâmnâme-i mezkure bu üç lisanı lisan kânunu olmak üzere kabul etmiş olduğundan cemâ'ât-i mezkurenin hukuk-ı kânuniyelerinin mahfûziyeti için ya Bulgarca gibi lisan-ı Türki ile Rumcanın dahi tedrisat-ı mu'ayyene ve mecbûriye sırasına konulması veyahud her cemâ'âte mensub Tâlibân Fransızca ile beraber lisan-ı mâderzâdının ve o lisan edebiyatının tahsiline mecbur tutulması münasib ve nizâmnâme-i dâhilî ahkâmına muvâfık olacağından bunun dahi ol vechle tashîh olunması ve evkât-ı mu'ayyinede küşâd olunacak fenn-i usûl terbiye ve tedrîs derslerine dair olan nizâmnâmenin esas tanzîmi ve mevâd-ı münderecesi yolunda görünmüş ise de dokuzuncu maddesinde ilerüde tanzîm olunacağı beyan olunan program beraber olub görülmedikce tasdikî kâ'ideye tevfiik olunamayacağından mezkur programın şimdiden tanzîm ve nizâmnâmeye derciyle ba'dehu irsal olunması hususlarının canib-i vilayete tebliği ve salifü'z-zikr taksimât-ı vilayet-i kânuni lâyihası 11 Rebû'l-evvel sene 98 tarihinde tanzîm ve takdîm kılınan mazbata mucebince lazım gelen ta'dilât icra olunduktan sonra tasdik-i âliye arz olunmak üzere redd olunduğu ve oradan bir hayli zaman mürûr eylediği halde henüz ıslah ve irsal olunmamış ve bunun ehemmiyet ve müsta'ciliyeti derkar bulunmuş olmağla tebligât-ı sâlife hâkimine tevfiikan ta'dilât ve tashîhât-ı lazimesinin icrasıyla irsali hususunun dahi ilâveten tebligat buyrulması tensîb ve yalnız kadastra hakkındaki kânun ve vilayetin on birinci maddesinde gösterilen şikâyatın tayin müddetine dair olan nizâmnâmenin mevâd-ı münderecesi vergi itasıyla

mükellef olanların vergilerinden dolayı ber muceb kânun haiz oldukları hakk şikâyete tarih-i tebliğden itibaren on beş günden ibaret olmak üzere bir müddet tayini maddesi olduğu halde nizâmname Bâb-ı Âlî'ye gönderilmezden evvel o müddet geçmiş ve o müddet zarfında şikâyet idemeyenler zaten o hakdan iskâd edilmiş olmağla bunun red ve tasdîkenden bir fâ'ide olamayacağı gibi kadastra kânununun acilen mevki' icraya vaz'ı esasen mu'teriz olub bu nizâmname ise kadastra mu'âmelâtınca olan icrâât cümlesinden olmasına nazaran bunun tedkîkine girişilmek dahi münasib olamayacağından vürûd ve adem-i cürûdundan bahis olunmayarak meskûn ana bırakılması tezekkür kılındı ol bâbda emr-i fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Fî 16 Muharrem sene 1300 ve fî 15 Teşrîn-i sani sene 298

Mühürler

İsmail Albet, Kastantin Efendi (memuren Tuna'ya), Abru, Nuryan, Ali Haydar, (...), Ahmed Refik, Necib Efendi (gelmedi), Es-Seyyid Mahmud Celaleddin, Şûrâ-yı Devlet.

Ahyolu kazasının iki daire-i adliyeye taksimi hakkında idâre-i umûmiye nizamnamesidir.

Nizâmname-i dâhilînin iki yüz yetmiş beşinci maddesinde her kaza lüzûmu takdirinde müte'addid devâ'ir-i adliyeye münkasim olub bunların adedi bir eyalet kânunu ile tayin olunur deyü muharrer ve münderic olmasına binaen ve nizâmname-i mezkurun elli beşinci maddesinin ita eylediği salâhiyete istinâden meclis-i umûmiye vilayet encümeni dâîmsiyle bi'l-ittihâd tanzîm olunan işbu idâre-i umûmiye nizamnamesinin valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: Ahyolu kazasında

Misuri kazası ile Manastır (Âyavilas) Amin, Erekli, Gözegen, Yeniköy, Bana, Valibalis, Karamanca, Rakodsaka (Kurudere), Alçak Dere, Kayrak, Denizler, Köprülüköy, Kulalar (Çalikça), Baraklı, Kanlıdere, Yandaklı, İnceköy, Roza, Karakaya, İpekçi/İprekçi, Lopacılar, Papaslar, Gedikler, Kanamoç, Cumaköy, Hidayetler, Ayvacı, Nadirler, Yusuf Çobanlar, Koparan, Orman, Tatarköy nam karyeler bi't-tefrîk bunlardan mürekkeb olmak ve merkezi Mesuri kazası bulunmak üzere bir Mesuri daire-i adliyesi teşkil olunur.

İkinci madde: işbu daire-i adliyede istihdam olunacak memurîn ma'âşâtıyla masârif-i müteferrika bu derece vilayetde muayyen olan mikdara göre tesviye olunacaktır.

Üçüncü madde: İşbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının mevki' icraya konulması vilayet-i adliye müdîriyetine tefvîz olunur.

Fî 7 Haziran sene 1882

#### **4.5. Ceza-i Kânunnâme-i Hümayunun Bazı Maddelerinin Tadili Hakkında Şukka Ve Zeylleri**

Tesvid tarihi:

Tebyîz tarihi: 19 Rebû'l-evvel 1300, 15 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Ceza kânunnâme-i hümayununun bazı maddelerinin tadiline ve istinaf müddetine dair gönderilen iki kıt'a kânun layihasının redd olunduğundan iade kılınacağı 10 Şubat 1298 tarihli telgrafname ile savb-ı devletlerine tebliğ kılınmıştı. Zikr olunan layihaları üzerine icra kılınan tedkikatı hâvi Şûrâ-yı Devlet'e verilen mazbata mealinden müsteban olduğu üzere levâyah-i merkûmeden istinaf-ı müddete dair olan layihanın hükmü vilayet-i Celileleri dahilindeki sancak mahkemeleri hukuk şubelerinden verilen ilamat aleyhine müddet-i istinafın otuz bir gün olacağı tayinden ibaret ise de nizamnâme-i dahilin on bir numaralı zeylinin otuz birinci maddesinde sancak mehâkimi tarafından verilen hüküm aleyhine istinaf arzuhallerinin yine o mahkeme riyasetine verileceği ve oradan evrâk-ı müteferriyasıyla beraber on beş gün zarfında derece-i saniye-i mahkemesine gönderileceği muharrer ve mastûr ve eğerçi bu müddet-i mahkemenin istinaf arzuhalini derece-i saniye mahkemesine tebliğe mahsus olup istinaf müddetine masrûf olmamak lazım gelir ise de nizamnâmenin Fransızcasının bu müddetin her ikisine şümulu anlaşılakta olmasına göre layiha-i mebhûseden maksad müddet-i mezkureyi tevsi ise bu suret nizamnâme-i dahiliyi ta'dil demek olacağının câiz olamayacağı gibi müddet-i mezkure mahkemece muktazi olan muamelatı ifaya ait olarak istinaf-ı müddete şümulu olacağı halde dahi çünkü nizamnâme-i dahilin iki yüz seksen sekizinci maddesinde usul-i mahkeme-i ticâret kânunnâme-i hümayunun nizamnâme-i dahiliye mugâyir olmayan ahkâmın sancak mahkemelerince câri olacağı mezkûr olmağla o halde kânunnâme-i mezkûr hükmünce müddet-i istinafın yüzyirmi bir

gün olmak üzere muayyen demek olacağı ve bu hükmün tadili istenilir ise o da esbâb-ı mucibesinin bilinmesine mevkûf olmak tabii bulunacağı cihetiyle iş bu layiha ile tadil ve tanzîmi meclis-i kavânin-i eyaletin salâhiyeti haricinde görülen ceza kânunnâme-i hümayunun tadiline mütedair kânun layihasının reddi meclis-i mahsus-i vükelada tensib olunarak zikr olunan kânun layihaları aynen ve leffen savb-ı devletlerine iade ve irsal kılınmış olduğu beyanıyla şukka.

İrade-i seniyye evrak odasına verilmiştir.

Zabıt

Çarşamba 13 Rebû'l-evvel 1300

Rumeli-i Şarkî vilayetinde meriyyü'l-icra olan kavânin-i devlet-i aliyyeden ceza kânunnâme-i hümayununun bazı maddelerinin tadiline dair vilayet-i mezkûreden gönderilen kânun layihası üzerine nizamnâme-i dahilinin on üçüncü maddesinde emri tanzîmi meclis-i kavânin-i eyalete ait olup birer birer tasrih ve beyan olunan kânunlar i'dadında yalnız usul-i mehâkime kânunları dâhil olup ceza kânunu tanzîmine veyahud mevcûd olan ceza kânununun tadiline dair mezuniyet olmasına nazaran devlet-i aliyyenin ceza kânunu orada aynen mer'i olmak lazım geleceğinden maslahatın burasının tedkiki hakkındaki karar üzerine daire-i hariciye istişare odasından verilen mütala'anâmenin tercümesinde vilayet-i mezkûre kuvve-i kânuniyesinin nizamnâme-i dâhili hükmünce ceza kânunnâme-i hümayunun dahi menâfi ve ihtiyacat-ı mahalliyeye göre tadiline salâhiyeti olacağı gösterilmiş ise de işbu tadilat-ı devlet-i aliyyenin vilayet-i mezkûrede dahi düsturü'l-amel tutulacak olan kavânin-i asliyenin esaslarına dokunmayacak ve yalnız memleketin hususi ihtiyacatına mutabakat edebilecek ve nizamnâmelerce icra olunabilecek bazı tadilat olmak lazım gelib yoksa ceza kânunu gibi hukuk-ı cezaiyyeyi şâmil olan bir kânunun dahi tadil ve tağyir itmeklazım gelse Rumeli-i Şarkî 'nin kuvve-i kânuniyesi müstakil demek olup bu ise vilayet-i mezkûrenin devlet-i aliyyeye irtibatını tayin eden madde-i ahideye (...)

Nizamnâme-i dâhilinin ahkâm-ı esâsiyesiyle muhafaza olunmuş olan maksat-ı merbûtiyete münafi düşeceğinden nizamnâme-i dâhilinin on üçüncü maddesinde tasrih olunan kavânin-i (...) bulunmayan ceza kânunnâme-i hümayununun tadiline vilayet-i merkûme kuvve-i kânuniyesinin salâhiyeti olamamak lazım geleceği vârid-i efkâr olmağla Bâb-ı Âli hukuk müşavirinin bu babdaki mütalaasının tekrar istifsarı geçende

kararlaştırılmıştır. Bunun üzerine muşavir-i muşarun-ileyh tarafından tanzîm ve i'ta kılınan 19 şubat 883 tarihli mütala'anâme tercümesi kıraat olunan mealinde nizamnâme-i dâhilinin on birinci maddesi hükmünce vilayet-i mezkûre kuvve-i kânuniyesinin hâiz olduğu salâhiyete göre dâhil-i vilayette düsturü'l-amel olan bi'l-cümle kavânin devlet-i âliyyece ihtiyacât-ı memleketin icab edeceği her gûne ta'dilâtı icra edebileceğine dâir bazı izahat itasıyla evvelki re'y vechle vilayet kuvve-i kânuniyesinin ceza kânunnâme-i hümayununca da tadilat icrasına hakkı olacağı dermeyan olunmuş ise de geçende istişare odasının mütalaanamesi üzerine cereyan eden müzakerâtı hâvi 2 Rebû'l-evvel 300 tarihli zabt-ı mahsusunda muharrer olacağı vechle nizamnâme-i dâhilinin on üçüncü maddesinde zikr olunan mezkûr olan kânunlar (...) bulunmayan ve hukuk-ı cezaiyyeyi şâmil olan kânun cezanın tadiline vilayet kuvve-i kânuniyesinin salâhiyeti olduğuna muşavir-i muşarun-ileyhin izahât-ı vâkıası kanaat bahş olamadığından ve nizamnâme-i dâhilide muayyen olan müddet dâhi inkiza itmeküzere bulunduğundan bu babdaki hukûk-ı devletin muhafazasınca bir gûne yanlışlık olmak ve cânib-i vilayetten ısrar olduğu halde merkûmenin iadesi kararlaştırılmıştır Ez ser nev tedkikat icra kılınmak üzere zikr olunan ceza kânunnâme-i hümayununun tadiline dâir olan layihanın hemen reddi müttehiden tasvib olmağla keyfiyetin vilayet-i mezkûreye tebliği ve layihası.

Zabıt

Pazar 2 Rebû'l-evvel 300

Dâire-i hariciye istişare odasından kaleme alınan 8 şubat 883 tarihli varakanın kıraat olunan tercümesi meâlinde Rumeli-i şarkî Vilayeti nizamnâme-i dâhilisinin on birinci maddesi mucebince vilayetçe düsturü'l-amel olan kavânin ve nizamât-i devlet-i aliyyede menâfi' ve ihtiyacât-ı mahsûsa-i mahalliyeye muvafık add olunan bi'l-cümle ta'dilâtı icra edelbilmeye vilayet kuvve-i kânuniyesinin hakk ve salâhiyeti olub fakat nizamnâme-i dâhilinin bir maddesini tadil edebilecek surette kavânin-i Devlet-i Aliyye hakkında tadilat icrasını mutazammın kânun tanzîmine me'zûn olmadığından nizamnâme-i dâhilinin tadili dört yüz doksan beşince maddesi hükmünce Bâb-ı Âli ile Berlin Muahedesini imza eden devlet-i ecnebiyenin ittifakına menût olduğu beyan ve ceza kânunnâme-i hümayununun vilayetin kuvve-i kânuniyesi tarafından ihtiyacât-ı mahalliyeye göre tadil olabileceği dermeyan edilmiştir. Vâkıa nizamnâme-i mezkûrun on birinci maddesinin fıkra-i ahiresi hükmünce vilayetçe mer'iiyyü'l-icra bulunan

kavânin ve nizâmât-ı devlet-i aliyyede menâfi ve ihtiyacât-ı mahalliyeye göre tadilat icrasına meclis-i kavânin-i eyalete salâhiyet verilmiş ise de on üçüncü maddesinde dahi emr-i tanzîmi meclis-i kavânin-i eyalete ait olan kânunlar birer birer tasrih ve ta'dad olunub bunların idadında ise yalnız usûl-ı muhakeme kânunları dâhil olub ceza kânunu tanzîmine veyahud mevcûd olan ceza kânunun tadiline dâir mezuniyet olmamasına ve yine sâlifü'z-zikr on birinci maddede kavânin ve nizâmât-ı saltanat-ı seniyyeden işbu nizamnâmeye mugâyir olmayanlar Rumeli-yi Şarkî'de dahi mer'ıyyü'l-icra tutulacağı musarrah bulunmasına nazaran devlet-i aliyyenin ceza kânunu aynen orada mer'i olmak lazım gelip meclis-i kavânin-i eyaletten mezkûr kânunu tadile salâhiyeti anlayılamayüb ancak usûl-ı muhakeme kânunu tanzîm edebilmesi iktiza edeceğine ve Meclis-i eyalet oranın menafi ve ihtiyacât-ı mahsusasına göre lazım gelen tadilatın kavâninine idhâlini devlete teklife me'zuniyet hakkını dahi hâiz ise de işbu tadilat devlet-i aliyyenin Rumeli-yi Şarkî'de dahi düstürü'l-amel tutulacak olan kavânin-ı asliyenin esaslarına dokunmayacak ve yalnız memleketin husus ihtiyacatına mutabakat edebilecek ve nizamnâmelerce icra olunabilecek bazı tadilat olmak lazım gelüb bu dahi ceza kânunu gibi hukuk-ı cezaiyyeyi şâmil olan bir kânunun dahi tadil ve tağyir itmeklazım gelse Rumeli-i Şarkî 'nin eyalette kuvve-i kânunniyesi bütün bütün müstakil demek olacağından bu hal eyalet-i mezkûrenin devlet-i aliyyeye irtibatını tayin eden madde-i ahdiye nizamnâme-i dâhilinin ahkâm-ı esâsiyesiyle muhafaza olunmuş olan maksad-ı merbutiyete münafi düşeceğine ve mârû'z-zikr nizamnâme-i dâhilinin tadili istişare odasının varakasında gösterildiği vechle devlet-i aliyyenin muvaffakiyetine ve devlet-i muazzamanın inzıam-ı ârâsına mütevakıf olarak burası zaten mevzu-bahs edilmemiş idüğüne binaen nizamnâme-i dâhilinin on üçüncü maddesinde zikr olunan kavân-i idadında bulunmayan ceza kânunnâme-i hümayununun tadiline vilayet-i merkûme kuvve-i kânunniyesinin salâhiyeti olamamak lazım geleceği vârid efkâr olmağla Bâb-ı Âli hukuk müşavirinin bu babdaki mütalaasının tekrar istifsarı tezekkür kılındı.

Bâb-ı Âli

Dâire-i Sadaret-i Uzma

Divan-ı Hümayun

Vilâyât-ı Mümtaze ve Muhtare Kalemi

Hâriciye Nezaret-i Celilesi İstişare Odası'nın 8 Şubat 83 tarihli mütalaanamesinin suret-i tercümesidir.

Rumeli-i Şarkî vilayeti meclis-i umûmisi vilayetin ihtiyacâtından dolayı ceza kânunnâme-i hümayununun tadiline hakk ve salâhiyeti olup olmadığı bilinmek için re'y-i âcizanem istifsar olunmuş olduğundan vilayet nizamnâme-i dâhilisinin on birinci maddesi ahkâmı mûcebince vilayetçe düstürü'l-amel olan kavânin-i devlet-i aliyyede menâfi ve ihtiyacât-ı mahsûsa-i vilayete muvafık ad olunan bi'l-cümle tadilatı icra edebilmeye vilayet kuvve-i kânuniyesinin hakk ve salâhiyeti olduğunu arz ederim. Mamafih vilayetin kuvve-i kânuniyesi nizamnâme-i dâhilinin bir maddesini tadil edebilecek surette kavânin-i devlet-i Aliyye hakkında tadilat icrasını mutazammın kânun tanzîmine me'zûn olmadığı muhakkaktır. Nizamnâme-i dâhilinin tadili ve dörtyüz doksan beşince maddesi mucibince Bâb-ı Âli ile Berlin Muahedesini imza etmiş olan düvel-i ecnebiyenin ittifak ve ittihadına menuttur. Ceza kânunnâme-i hümayununun tadiline Rumeli-i Şarkî vilayeti kuvve-i kânuniyesinin salâhiyeti olduğunu bila-tereddüd beyan ederim. Filhakika dokuzuncu faslının mütalaasından anlaşılacağı vechle nizamnâme-i dâhili vilayetin umûr-ı adliyesinin suret-i tensîki tayin eylemiş ise de asl-ı hukuk-ı cezaiye yani mecmuu ceza kânunnâme-i hümayunundan ibaret olan cünha ve cinayat-ı muhtelifenin cezalarını tayin eden ahkama dâir hiçbir madde-i mahsusayı muhtevi değildir. Binaenaleyh vilayet-i mezkûre dâhilinde mer'iyü'l-icra olan ceza kânunnâme-i hümayunu ber-vech-i ma'rûz ihtiyacât-ı mahalliyeye göre kuvve-i kânuniye tarafından tadil olunabilir.

Bâb-ı Âli

Nezâret-i Celile-i Hâriciye

Tercüman Odası

Saadetlü Keser Efendi hazretlerinin 19 Şubat 83 tarihli mütalaanamesi tercümesidir.

Rumeli-i Şarkî kuvve-i kânuniyesinin eyâlet-i mezkûrede dahi mer'iyü'l-icra olan ceza kânunnâme-i hümayununun eyaletin menâfi ve ihtiyacât-ı mahsûsasına muvafık görünecek her güne tadilatı icraya hakkı olup olmadığı meselesini Meclis-i Hass-ı Vükela tarafından verilen emir üzerine 8 Şubat 83 tarihli mütalaaname-i acizanemde bi't-tedkik eyâlet-i mezkûre nizamnâme-i dâhilisinin on birinci maddesine istinaden

tasdik ile beyan-ı re'y eylemişim. Bu kere meclis-i mezkûr ale'l-husûs nizamnâme-i mebhûsun “eyâlet kuvve-i kânuniyesinin dâire-i salâhiyetini tayin eylediği sırada ceza kânunnâme-i hümayunun tadil ve tağyiri veya sadece tadili kâbil olduğunu tasrih eylemeyen” onüçüncü maddesini pîş-i nazar-ı itinaya alarak meseleyi tekrar tedkik ve mütalaa eylemekliği tavsiye ve tenbih ve şurasını dahi ihtar etmiştir ki, mârû'z-zikr on birinci madde mucebince kavânin-i Osmaniye Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dâhilisine muğayir düşmedikçe eyâlet-i mezkûrede dahi mer'iyü'l-icra olduğundan ceza kânunnâme-i hümayunu ala-hâlihi orada düsturü'l-amel tutulmak lazım gelir. Bir de eyalet kuvve-i kânuniyesi beriki usul muhakeme kânunnâmesini kaleme almak ve kavânin-i mevcûdece icrasına lüzûm göreceği tadilatı hükümete teklif eylemek salâhiyetini hâiz ise de bu tadilat kavânin-i esasiye-i devlete asla halel getirmemeli ve yalnız eyâletin ihtiyacât-ı mahsûsasını def'e kâfi ve nizamata münhasır olmalıdır. Eğer eyâletin kuvve-i kânuniyesi ceza kânunnâme-i hümayunu misillü bir kânunu tadil eylemek salâhiyetini hâiz olmuş olsaydı büsbütün müstakil ad olunmak iktiza eder idi. Bu ise mârû'z-zikr eyâlet-i mümtazenin devlet-i aliyyeye olan ve mukarrerât-ı düveliye ile Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dâhilisinin şerâit-i esasiyesiyle tayin edilen revâbıt-ı tâbiyyetine mugâyirdir.

Nizamnâme-i dâhilinin onuncu maddesi mucebince Rumeli-i Şarkî meclis-i umûmisine hükümet-i seniyye ile bi'l-ittifak i'ta olunan tanzîm-ı kavânin hakkı bervech-i âti iki suretle icra olunmaktadır. Evvela; mârû'z-zikr on birinci maddenin ahkâmına nazaran eyalet kuvve-i kânuniyesi el-yevm mevcûd bulunan ve ileri de tanzîm edilecek olan bi'l-cümle kavânin devlet-i aliyyece (ki bu kavânin eyalette dahi düsturü'l-ameldir) İhtiyacât-ı memleketin icâb ettireceği her güne tadilatı icra edebilir. Saniyen; münhasıran eyâlet kuvve-i kânuniyesinin dâire-i salâhiyeti dâhilinde bulunan bazı mevâdd-ı mahsûsa mevcûd olmak hasebiyle bu mevâda müteallik tanzîm edilecek kavânin-i Osmaniye'nin eyalette câri olamayacağı demek olur. Mevâdd-ı mezkûre nizamnâme-i dâhilinin on üçüncü maddesinde zikr ve tadad olunan şeylerdir. İşi daha ziyade izah için bir misal irad edeyim. Eğer devlet-i aliyyenin kuvve-i kânuniyesi bir terhin-i emlâk kânunnâmesi veya yeni bir emlâk nizamnâmesi yapacak olur ise bu kânun veya nizamnâme eyalet kuvve-i kânuniyesi tarafından kendi ihtiyacât-ı mahsûsasını li-ecli'l-ikmâl ol babda icra olunabilecek tadilat eyalet kuvve-i kânuniyesinin ceza kânunnâme-i hümayununa tadilat icrasına hakkı olduğunu



beyandan geri duramam. Fakat şurasını dahi ihtar ve te'kid eylemeliyim ki, eğer bendenizce ma'lum olmayan tadilat-ı mebhûse ceza kâunnâme-i hümayunu ahkâm-ı esasiyesini kâmilten tebdil ve tağyir edecek ve tabir-i aharla kânun-ı mevcudu hafifçe tadil bahanesiyle eyalette el-yevm memâlik-i şâhâne cârî olan kânundan esasen büsbütün farklı diğeri bir ceza kâunnâmesini vaz' ve tesis maksadına mübteni olacak olur ise bu suret mârû'z-zikr on birinci madde ahkâmına tamamıyla muhalif ve gayr-i meşru' bir hareket olmuş olur.

İşbu raportu ikmâl etmezden evvel şurasını dahi ihtâr eylemeliyim. Tabii zât-ı şevket-simât hazret-i pâdişahî eyâlet kuvve-i kânuniyesi hangi mevâd hakkında cârî ise o mevâddın cümlesini red eylemek salâhiyetini hâizdirler.

## **BÖLÜM 5: RUMELİ-İ ŞARKÎDEKİ MEMURİN, ASKERİYE VE MUHTELİF KONULARDAKİ KANUN LAYİHALARI**

### **5.1. Zabita Memurlarının Hal Ve Hareketleri Hakkında Kânun Layihası**

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded 379

Rumeli-i Şarkî zâbita komiserlerinin sûret-i memuriyet ve hareketlerine ve Avratalan kasabası merkezinden bir daire-i adliye teşkiline ve mekâtib-i ibtidâiyenin umûmi proğramına ve mekâtib-i i'dâdiyeye dair bi't-tanzîm meclis-i umûmi-i vilayetten kabul olunan dört kıt'a kânûn lâyihası vilayetin fî 27 Şaban sene 99 tarihli ve yirmi yedi numaralı tahriratıyla irsal olunan levâyih-i cümlesinden olarak 9 Kânun-ı sani sene 97 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyrulmuş olmağla faziletli Haydar Efendi hazretleri dahi hazır olduğu halde Tanzîmât dairesinde kıraat olundu.

Levâyih-i mezkureden zabıta komiserlerine ve Avratalan merkezinde Daire-i Adliye teşkiline dair olan iki kıt'a idare-i umûmiye nizâmnâmesi halinde ve mekâtib-i i'dâdiyeye mahsus proğram dahi kânun sûretinde geçen sene irsal olmağla ol vakit icra olunan tedkîkât netâyicini hâvî fî 7 Cemaziye'l-ahir sene 98 ve fî 28 Rebiü'l-ahir sene 98 tarihlerinde tanzîm ve takdim kılınan iki kıta mazbata mucebince zabıta komiserleri nahiye ve kasaba merkezlerine mahsus olmak nizâmnâme-i dâhilî ahkâmından olduğu ve mutasarrıflık merkezlerinde zabıta işleri jandarmaya aid olub Filibe şehri dahi bu cümleden bulunduğu halde bu hususa dair lâyiha-i münderecâtına nazaran bu komiserler Filibe'de ve mutasarrıflık merkezlerinde dahi kısm-ı a'zamını vilayetce nasb olunacak komiserlere virmekle vilayetin inzibât-ı dâhilisine bâ idâre-i seniye memur olan milis ve jandarma kumandanının kasr-ı salâhiyeti maksadına müstenid bulunmuş olduğundan lâyiha-i mezkure münderecâtı hükm-i nizâme tevkîf ettirmek ve avdet olan merkezden Daire-i Adliye teşkili hakkında olan lâyihanın esas tanzîmi eğerçe nizâmnâme-i dâhilî ahkâmına müstenid ise de kazaların devâir-i adliyeye taksimi evvel emirde sudûrlarının bilinmesine ve buda vilayetin taksimât-ı mülkiyesinin takrirlerine mutavakkıf ve taksîmât-ı kanûni lâyihası ile fî 11 Rebiü'l-evvel sene 98 ve fî 15 Zilhicce sene 98 tarihli mazbata ve müzekkerede arz olunan esbâbdan nâşî muhtelif kıyye olmağla aslen

musaddak olmayan bir şey fer'an dahi tasdik idilimeyeceğinden bunun tasdiki dahi sâlifü'z-zikr taksimât lâyihasının takrir-i kanûniyetine mutavakkıf bulunmak ve program kanûn-i lâyihasında beşinci ve altıncı seneler şakirdânına mahsus olan jimnastik talimlerinin askerî talimi derecesine kadar götürülmesi vilayetin esnâ-yı teşkilinde zuhûr idübde Bâb-ı Âlî'nin evâmîr-i mü'ekkedesiyle ilgâ ettirilen jimnastik cem'iyetleri makâsadını mekâtib-i umûmiye nakl ile vilayetin bi't-tedrîc umûmi kışla haline konulması maksadına müstenid olacağından işbu layiha dahi jimnastik faslındaki ta'lîm-i askerî fıkraları tayy ettirilmek üzere redd olunmuşdu.

Bu kere vürûd iden lâyihalar terfîk olundukta taksimât-ı mülkiye kânunu layihasınca hasıl olan ihtilâf-ı hal olunubda tasdik buyrulmamış olmağla avdet olan merkezden daire-i adliye teşkiline dair olan layihanın reddine illet olan esbâb-ı zâ'il olmadığı gibi zabıta komiserleri hakkında olan layihanın dahi tebligât-ı mezkure dairesinde ıslâh edilmediği lede'-t-tetkîk anlaşılmış ve eğerce program kânuni layihasının tertîbi ve hey'eti sâbıkası tebdîl edilmiş ise de husûl-i maksad te'mîn olunmamış yani matlûbe aslı jimnastik ta'bîri altında icra olunacak askeri talimlerin men'î kaziyesi olduğu halde ta'dilen tertib olunan layihanın birinci maddesinde mübâdî-i fûnûnun envâ'i mücemmelen zikr olunarak ikinci maddesinde altı sene-i tedrisiyeye taksim olunacak derslerin hudûd ve derecesi bir nizâmnâme-i mahsûsla tayin kılınacağı gösterilerek jimnastik talimleri istenilen dereceye kadar götürülmek için açık bir tarîk bırakılmış olduğundan ve evvelce tasdiklerine mani' olan esbâb-ı ıslaha ve izâle olunmadıkça bunların tasdikine re'y virmek muvâfık-ı usûl olamayacağından bunlardan avdet olan merkezde daire-i adliye teşkiline ve zabıta komiserlerine dair olan layihaların iş'âr-ı sabık vechle tasdiklerine mani' olan esbâb-ı ıslâha ve izâle kılınmak ve program layihası dahi icra olunan ta'dîlât-ı reddine illet olan esbâbın zevâlini te'min idemediğinden geçen sene irsal olunan layihadan yalnız jimnastik faslında ki taslim-i askerî fıkraları tayy olunarak tekrâr irsal olunmak üzere yine redd olunmaları tensîb olunmuştur mekâtib-i i'dâdiye hakkında olan kânûn lâyihasına gelince bunun esas mekâtib-i ibtidâ'iyeye ve rüşdiyenin fevkinde olmak ve nizâmnâme-i dâhilî hükmünce te'sîs olunacak mekâtib-i adliyeye şâkird i'dâd etmek üzere Filibe ve İslimye'de birer i'dâdî mektebi te'sîs kaziyesi olub mevâd-ı mündercesi dahi okunacak derslerin envâ'ını ve hey'ete mu'allimenin ve şâkirdânın ve zâyif ve evsâfını ve mekteblerin usûl-i idâresini mübeyyin olarak esasen şâyân kabul görünmüş ise de beşinci madde

mucebince atık ve cedfid Bulgar lisanıyla Slav edebiyatının nizâmnâme-i dâhilîsi tayin olunan mevki'lerde isti'mâl olunmak üzere lisan-ı Türki ile Bulgar ve Rum lisanını Rumeli-i Şarkî için lisan kânunu olmak üzere kabul etmiş ve Bulgar lisanını diğerlerine tercihe delalet ider hiçbir kayıd olmadıktan başka mevâki'-i resmîyede ifrâd-ı ahalinin şu üç lisanın hangisini ister ise o lisanı isti'mâl etmek salâhiyetini hâiz olmaları bi'l-akıs bunların dahi mecbûri tahsil olunmasını îcâb itmekde bulunmuş olduğuna ve bu suret cemâ'at-i muhtelif beyinde âtiyen husûl hîn-i mu'âşerete dahi mu'âvenet ideceği cihetle hâl ve mahallin mukteziyâtına dahi muvaffak bulunduğuna mebnî Bulgarca gibi lisan-ı Türki ile Rumcanın dahi tesrisatı mu'ayyene ve mecbûriye sırasına konulması ve bir de nizâmnâme-i dâhilînin üç elli birinci maddesinde hükümet mekteblerine tayin olunacak muallimlerin hîn-i intihâb ve tayininde vilayetteki başlıca üç milletin yekdiğerine nisbetle mikdar-ı nüfusunun nazar-ı dikkate alınacağı ve her muallimin tedrisinde isti'mâl ideceği lisanı bi'z-zat kendüsü intihâb ideceği muharrer olduğu ve mektebe talebe kabulünde dahi bu nisbetin mu'teber olması tabî'î bulunduğu halde nisbet-i ma'rûza dahih nazar-ı dikkate alınmamış olmağla buralarının hükm-i nizâma tevffik olunması zımnında işbu lâyihanın dahi reddi tezkire ve nüsha-i asliyeleri aynen ve leffen takdîm kılınmış olmağla îfâ-yı muktezâları babında emr-i fermân hazret-i menlehü'l-emrindir. Fî 25 Rebû'l-evvel sene 299 ve Fî 17 Şubat sene 297

#### Mühürler

Kastantin, Abru, Nurban, Merhita Bey, (...) Hamid Bey, (...) Ahmed Refik, Es-Seyyid Mehmed Necib, es-Seyyid Mahmud Celaledin, Şûrâ-yı Devlet.

### **5.2. Vilayette Bulunan Matbaanın Tesis İçin Memurlara Verilecek İaneye Dair Şukka ve Eki**

Evrak numarası : 990

Tesvid tarihi : 2 Safer sene 300

Tebyîz tarihi : 7 Safer sene 300– 6 Kânun-ı evvel sene 98

Rumeli-i Şarkî vilâyet-i celîlesine

Vilâyet-i celîlerine mahsus matba'anın sûret-i vaz' ve tertîbiyle idaresine ve memuruna verilecek masarîf-ı seferiye ücret-i yevmiyeye ve mâliye müdiri refakatine bir mu'âvin tayinine ve göçebe taifesinden alınacak rüsûm-ı otlakiyeye ve vilayet kütüphâne ve

müzehanesinin sûret-i teşkîl ve idaresine ve emvâl-i vilâyetin süver-i istifâ'iyesi hakkında mevzû' olan idâre-i umûmiye nizamnâmesinin bi'l-vâsita alınan tekâlif ile ta'vîzan virilen akçeden bakâyaya kalan mebalîğın tahsili maddesine de hâkim ve şümûli olmasına ve hayvânâtdan alınacak rüsûm-ı ihtisâbiyeye ve dahil vilayetde inşa olunacak inâs mekâtib-i i'dâdisine ve Ahyolu kazasının iki daire-i adliyeye taksimine ve evkaf-ı ma'înede küşâd olunacak fenn-i usûl tedrisi derslerine ve emlak ve temettu' vergilerince vuku'bulacak şikâyât ve istînâfın tayin müddetine ve zokakların tadhîr ve tanzîfiyle yolların usûl-i zâbitası hakkında ki nizâmnâmenin yirmi dokuzuncu maddesinin ta'dîline ve muhâkemeler nezdinde bulunan icra memurlarının vezâ'if-i memurelerine dair encümen-i dâimi ile müttefikân tanzîm olunan on dört kıt'a idâre-i umûmiye nizamnâmeleriden birer nüshasının irsal kılındığına hâvî vârid olan muharrer^tahrirât devletleri Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle zikr olunan hayvânâtdan alınacak rüsûm ihtisâbiyeye ve mevsim-i sayfî geçürmek üzere hariç vilayetden kuyût ve hayvanat-ı sairesini Rumeli-i Şarkî dahilinde sevk iden göçebe taifesinden istifa olunacak otlâkiye rüsûmuna dair olan nizâmnâmeler ile Fransa Mâliye Nezaretinde müstahdem memuriyetinden olmak ve maaşı te'âtî olunacak kontoratoda tayin kılınmak üzere mâliye müdiri refâkatine bir mu'âvin tayini maddesine dair olan nizâmnâmenin ve vilayet kütüphanesiyle müzehânesinin teşkîl ve idaresine ve dahil vilayetde ki mehâkemeler nezdinde bulunan icra memurlarının vezâ'if-i mertebelerine ve vilayet matba'asının sûret-i tertîbiyle memurlarının mahsusatına dair olan nizâmnâmelerin dahi mevâd-ı mündereceleri yolunda ise de nizâmnâme-i dâhilî-i vilâyetin yirmi altıncı ve elli birinci maddelerinde bir kânun müstenid olmadıkça yeniden hiçbir vergi tarh ve yeni memuriyetler ihdas olunamayacağı muharrer olduğundan ve eğerce nizâmnâme-i mezkurun elli beşinci maddesi mucebince meclis-i umûmiyenin ictimâ' müddetleri arasında henüz bir kânun rabd idilmiş olmayan mevâd hakkında valinin kânun hükmünü haiz olmak üzere encümen-i daimi mu'âvenetiyle idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîmine salâhiyeti var ise de bu nizâmnâmelerin sarf-ı idareye mahsus olub böyle yeniden rüsûm vaz'ı ve memuriyetler ihdası gibi hususata şamil olamayacağı bunların mutlaka kânuna müstenid olması lüzumunun nizâmnâme-i dâhilîde musarrah olmasıylada müstedil olub ma'a haza idareye âid her husus idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîmiyle mevki' icraya vaz'ı nizâmnâme-i dâhilî ahkâmıyla mütenâsib olamayacağından meclis-i umûmî dahi ictimâ' eylediğinden işbu nizâmnâmelerin

kânuniyetleri teklif ve heman tasdik-i âliye arz olunarak gerek rüsûm-ı mezkurenin ve gerek zikr olunan memuriyetlerin ihdasında her halde kânun istinâd olunmak lazım geleceğinden ve birde nizâmnâme-i dâhilînin yirmi birinci maddesinde memuriyetin intihâbında aksâm-ı muhtelifi dahilinde ki ahalinin ekserisini nazar-ı itibara alınacak memuriyetlerin buçuk tevzî'i kılınacağı muharrer olduğu gibi mu'ârif için hükümetce sarf idilecek akçeden cemâ'ât-i muhtelifenin istifâdeleri masârif-ı eyâlete hisse-i iştirakleri nisbetinde olmak dahi nizâmnâme-i mezkurun on birinci faslı iktizasından bulunduğu cihetle icra memurlarının intihâb ve tayini ve vilayet kütüphânesinin vaz' ve tertibi hususunda cemâ'ât-i sülûsenin hükmü kânuna tevfiikan füyûzât-ı mahalliyyeden te'min-i istifadelerine itina olunmasının savb-ı devletlerine tebliği ve Ahyolu kazasının iki daire-i adliyyeye taksimi hakkında olan nizâmnâmeye gelince bunun eğerçe esas tanzîmi nizâmnâme-i dâhilînin iki yüz yetmiş beşinci maddesi ahkamına müstenid ise de avdet olan merkezinde bir daire-i adliye teşkili hakkında mukaddema varid olan lâyiha-i kânûniyenin reddini hâvî yazılan 4 Rebû'l-evvel sene 99 tarihli tahrîrat-ı senâveride gösterildiği üzere kazaların devâ'ir-i adliyyeye taksimi ol emirde hududunun bilinmesine ve buda vilayetin taksimât-ı mülkiyesinin takrîrine mutavakkıf ve taksîmât-ı kanûni ise evrâk ve îzâhât-ı matlûbenin irsal ve ita olunmasından nâşî muhtelifâfiye olub aslâ kabul olunmayan bir şey bi't-tabi' fer'ân dahi kabul olunamayacağından işbu nizâmnâme tekrar redd olunduğundan inâs mekâtib-i i'dâdiyesine dair olan nizâmnâmenin üçüncü maddesinde atîk ve cedîd Bulgar lisanıyla Slav edebiyatı ve Fransız lisanı tedrisat-ı mu'ayyene ve mecbûriye sırasında konulduğu halde lisan-ı Türki ile Rumca tahsilinden bahis olunmayub nizâmnâme-i dâhilî hükmünce taraf-ı hükümetden idare olunan mekteplerden dahil vilayetde bulunan cemâ'ât-i muhtelifenin masârif-ı eyalete hisse-i iştirakleri nisbetinde mütefid olmaları mukarrer olmasıyla bu mekteplere alınacak talebâtı cemâ'ât-i muhtelifeye mensub olmak üzere muhtelitan intihâb ve kabul olunacağı derkar bulunmuş ve umûmî mekteplerde tercihan Bulgar lisanının tahsili lüzumuna delalet ider nizâmnâme-i dâhilîde hiçbir kayıd ve işaret görülemediğinden başka nizâmnâme-i mezkure bu üç lisanı lisan kânunu olarak kabul etmiş olduğundan ve cemâ'ât-i merkûmenin hukuk-ı kânuniyelerinin mahfûziyeti için ya Bulgarca gibi lisan-ı Türki ile Rumcanın dahi tedrisat-ı mu'ayyene ve mecbûriye sırasına konulması veyahud her cemâ'âte mensub tâlibân Fransızca ile beraber lisan-ı mâderzâdının ve o lisan edebiyatının tahsiline mecbur tutulması münasib ve hükm-i

nizâma muvâfık olacağından bunun dahi ol vechle tashîhiyle evkât-ı mu‘ayyinede küşâd olunacak fenn-i usûl terbiye ve tadrîs dersleri hakkında ki nizâmnâmenin dokuzuncu maddesinden ilerüde tanzîm olunacağı gösterilen bir programın dahi şimdiden nizâmnâmeyle derc edilmesinin alâka-i tebligât olunmağla beraber sâlifü’z-zikr taksîmât-ı kânûnun ehemmiyet ve müsta‘ciliyeti hasebiyle vâki’ olan ahkâmına tevfiikan iktizâsının ifâsıyla Bâb-ı Âlî’ye gönderilmesinin dahi başkaca hususiyesi şûrâ-yı mezkur Tanzîmât Dâiresi’nden bâ mazbata idâde olduğuna buralarının taht-ı nazar i‘tibâra alınarak zikr olunan kânûn lâyhalarının ana göre icra tashîhât ve ta‘dilâtı ile ale’l-usûl esbâb-ı mücebeye mazbatlarıyla birlikde irsaline himmet buyrulması siyâkında şukka.

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ’iresi

Aded 990

Rumeli-i Şarkî vilayetine mahsus matba‘anın sûret-i vaz‘ ve tertîbiyle idaresine ve memuruna verilecek harcırah masarîfıyla ücret-i yevmiyeye ve mâliye müdiri refakatine bir mu‘âvin tayinine ve göçebe taifesinden alınacak rüsûm-ı otlakiyeye ve vilayet kütüphâne ve müzehanesinin sûret-i teşkîl ve idaresine ve emvâl-i vilâyetin süver-i istifâ’iyesi hakkında mevzû‘ olan idâre-i umûmiye nizamnâmesinin bi’l-vâsıta olunan tekâlâif ile ta‘vîzan virilen akçeden bakâya kalan mebalîğın tahsili maddesine de hâkim ve şümûli olmasına ve kadastra hakkında ki kânun vilayetin on birinci maddesinde gösterilen şikâyâtın tayin müddetine ve hayvânâtdan alınacak rüsûm-ı ihtisâbiyeye ve dahil vilayetde inşa oluncak inâs mekâtib-i i‘dâdisine ve Ahyolu kazasının iki daire-i adliyeye taksimine ve evkaf-ı ma‘înede küşâd olunacak fenn-i usûl tedrisi derslerine ve emlak ve temettu‘ vergilerince vuku‘bulacak şikâyât ve istînâfın tayin müddetine ve zokakların tadhîr ve tanzîfiyle yolların usûl-i zâbıtası hakkında ki nizâmnâmenin yirmi dokuzuncu maddesinin ta‘diline ve muhâkemeler nezdinde bulunan icra memurlarının vezâ’if-i memurelerine dair encümen-i dâimi ile müttefikan tanzîm olunan on dört kıt‘a idâre-i umûmiye nizamnâmesinden birer nüshasının irsal kılındığına dair Rumeli-i Şarkî vilâyetinin Şûrâ-yı Devlet’e havale buyrulan 29 Şaban sene 99 tarihli ve iki bin yüz atmış altı numaralı tahriratı melfûfâtıyla beraber Tanzîmât dairesinde kıraat ve mutâla‘a olundu.

Bunlardan emlak ve temettu' vergilerince vukû' bulacak şikâyet ve istînâfin tayin müddetine dair olan nizâmnâmenin mevâd-ı münderecesi Rumeli-i Şarkî'yemahsus emlak ve temettu' vergisü kânunları mucebince ifrâd-ı mükellefînin gerek bidâyeten ve gerek istînâfen hâiz oldukları hakk şikâyeti kendülerinde tebliğ oldunduğu tarihten itibaren nihayet on beş gün müddet içinde isti'mâl idebileceklerini ve bu bâbda virilecek istid'âların merci'ini ta'yinden ve harcırah nizâmnâmesi dahi vilayetin devâ'ir-i mülkiyesinde bulunan memurîn ile hariçden olarak memurîn-i mahsusa ile i'zâm olunacak memurların azîmet ve avdetleri için verilecek harcırah ile ücret-i yevmiyenin mikdârını icab-ı hâl ve mahalle tevfikân tahdîdden ibaret olup bi'l-vâsıta alınan tekâlîf ile ta'vizan verilen akçeden bâkâyâ kalan mebalîğın suver-i tahsiliyesini mübeyyin olan nizâmnâmesi dahi umûmen vergilerin sûret-i istîfâsına dair olup esasen lüzûm-ı tasdîki 7 Zilkade sene 99 tarihli mazbata ile arz olunan nizâmnâme ahkâmının bu misüllü vergive bekâyâ tahsilatınca dahi düstûrû'l-amel tutulacağı ve şehir ve kura zokaklarının tadhîr ve tenzîfiyle yolların usûl-i zâbitası hakkında olup bazı ta'dîlât icra olunmak şartıyla lüzûm-ı tasdîki yine mazbata-i mütekaddime-i ma'rûzada beyan olunan nizâmnâmenin yirmi dokuzuncu maddesinin aslında zokak resmi ta'rifesi her şehir için ayrıca kararlaştırılıp aid olduğu komisyonu tarafından tasdîk olunduktan sonra bir idâre-i umûmiye nizamnâmesiyle mevki' icraya konulması muharrer olubancak komisyonca tasdik olunduktan sonra mecki' icraya vaz' için birde idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîmine lüzum olmayacağından yalnız o fıkra tayı olunarak sancak komisyonu tarafından tasdik olunmasını müte'âkib doğrudan doğruya mevki' icraya konulacağı zimmetinde ta'dîl ve tashîh edildiğini mübeyyin olmağla bunların mevâd-ı münderecelerinde hukuk-ı devlete ve nizâm-ı dâhili ahkâmına mugâyir bir şey görülememiştir.

Hayvânâtdan alınacak rüsûm ihtisâbiyeye ve mevsim-i sayfî geçürmek üzere hariç vilayetten kuyût ve hayvanat-ı sairesini Rumeli-i Şarkî dahilinde sevk iden göçebe taifesinden istifa olunacak rüsûm-i otlâkiyeye dair olan nizâmnâmeler ile Fransa Mâliye Nezaretinde mustahdem memuriyetinden olmak ve maaşı te'âtî olunacak kontoratoda tayin kılınmak üzere mâliye müdiri refâkatine bir mu'âvin tayini maddesine dair olan nizâmnâmenin ve vilayet kütüphanesiyle müzehânesinin teşkîl ve idaresine ve dahil vilayette ki mehâkemeler nezdinde bulunan icra memurlarının vezâ'if-i metertebelerine ve vilayet matlûbesinin sûret-i tertîbiyle memurlarının mahsusatına dair olan



nizâmnâmelerin dahi mevâd-ı mündereceleri yolunda ise de Rumeli-yi Şarkî'de nizâmnâme-i dâhilîsinin yirmi altıncı maddesinde bir kânun müstenid olmadıkça yeniden hiçbir vergi tarh ve tahsîl olunamayacağı ve elli birinci maddesinin fıkra-i ahiresinde dahi bir kânun müstenid olmadıkça yenin memuriyetler ihdas kılınamayacağı muharrer olduğundan ve eğerce nizâmnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi mucebince meclis-i umûmiyenin ictimâ' müddetleri arasında henüz bir kânun rabd idilmiş olmayan mevâd hakkında valinin kânun hükmünü haiz olmak üzere encümen-i daimi mu'âvenetiyle idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîmine salâhiyeti var ise de bu nizâmnâmelerin sarf-ı idareye mahsus olup böyle yeniden rüsûm vaz'ı ve memuriyetler ihdası gibi hususata şamil olamayacağı bunların mutlaka kânuna müstenid olması lüzumunun nizâmnâme-i dâhilîde musarrah olmasıyla mütedil olup ma'a haza idareye mahsus olan nizâmnâmeler dahi 7 Zilkade sene 99 tarihinde tanzîm ve takdîm kılınan mazbatada arz ve tafsîl olunduğu vechle te'hîr-i tesviyesi mülken ve maslahaten muzır görünen mevâd-ı müsta'celeyle mahsus olup idareye aid her husus için idâre-i umûmiye nizamnâmesi tanzîmiyle mevki' icraya vaz'ı nizâmnâme-i dâhilî ahkâmıyla mütenâsib olamayacağından meclis-i umûmiyenin ictimâ'ını müte'âkib evvel emirde bu nizâmnâmelerin kânuniyetleri teklif ve heman tasdik-i âliye arz olunarak gerek rüsûm-ı mezkurenin ve gerek zikr olunan memuriyetlerin ihdasında her halde kânun istinâd olunmak lazım geleceğinden be birde nizâmnâme-i dâhilînin yirmi birinci maddesinde memuriyetin intihâbında aksâm-ı muhtelifi dahilinde ki ahalinin ekserisini nazar-ı itibara alınacak memuriyetlerin buçuk tevzî'i kılınacağı muharrer olduğu gibi mu'ârif için hükümetce sarf idilecek akçeden cemâ'ât-i muhtelifenin istifâdeleri masârif-ı eyâlete hisse-i iştirakleri nisbetinde olmak dahi nizâmnâme-i mezkurun on birinci faslı iktizasından bulunduğu cihetle icra memurlarının intihâb ve tayini ve vilayet kütüphânesinin vaz' ve tertibi hususunda cemâ'ât-i sülûsenin hükmü kânuna tevfiikan füyûzât-ı mahalliyeden te'min-i istifadelerine itina olunmasının cânib-i vilayete tebliğ ve tavsiyesi muktezî görünmüştür.

### 5.3. Vilayette Bulunan Matbaanın Tesisi İçin Memurlara Verilecek İnanay Dair Nizamnâme

Vilayet matba'asının suret-i vaz'ı ve tertibiyle idaresi hakkında idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Nizamnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmi-i vilayetin ictimâ' müddetleri arasında henüz bir kânuna rabd edilmiş olmayan mevâd hakkında kânun hükmünü haiz olmak üzere encümen-i dâimi mu'âvenetiyle nizamnâme-i umûmî tanzîmine salâhiyet vermesine binâen ve encümen-i mezkur ile müttefikan tanzîm olunan işbu dâire-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: Filibe'de te'sis olunan vilayet matba'asında bulundurulacak me'murîn mu'ârif müdürîyetinin taht-ı idare ve nezâretinde olmak üzere bir müdir ve muhasebecilik inzimâmıyla bir sandık emini ve birde faktordan mürekkebdir.

İkinci madde: Matba'a müdiri matba'a idarehanesini ale'l-umûm icrâ-yı nezârete memur olmağla beraber matba'anın tam ve muntazam suretde hıfz ve vakâya ve bi'l-cümle sipariş olunan işlerin yoluyla ve sırasıyla tertib ve tesviye edilmesine sarf-ı gayret idecektir

Matba'a müdiri esmânı matba'a sandığından bi't-tesviye mübâya'â olunmuş olan cemî' âlât ve edevâtve eşyanın hasar ve ziyanına ve matba'a sandığından her gün sarfiyat yolunda virdiği emre karşı mes'uldür.

Uhdesine muhasebecilik inzimâmıyla sandık eminliği memuriyeti mevdû' olan kimse matba'a sandığını hıfz ile matba'ahanenin mu'âmelât-ı hesâbiyesini tutacağı gibi makbuzât ve medfû'ât-ı vâkı'ası hakkında matba'a müdiri vasıtasıyla me'ârif müdiriyyetine her an hesap ita ider.

Faktor matba'ada işlenen şeylere ve işçilere mezâretle irâ'e-i tarîk idüb matba'adan çıkan işlerin kıymetini takdîr ile alet ve edevâtın hüsn-i isti'mâline de dikkat eyler

Üçüncü madde: Matba'a müdiriyle sandık emini me'ârif müdiriyetinin teklif-i vâkı'ı üzerine vâli-i vilayet canibinden bâ-buyuruldu tayin olunur faktor dahi matba'a müdirinin teklifi üzerine me'ârif müdiriyetinin kararnamesiyle tayin kılınır.

Dördüncü madde: Matba'a müdirinin ma'aşı şehri beş bin beş yüz ve muhasebecilik inzimâmıyla sandık emininin bin ce faktorin dahi bin iki yüz kuruşdur matba'ahânedede şehri iki yüz kuruş ma'aşla bir nefer odacı istihdâm olunacaktır.

Beşinci madde: Matba'an vilayet idaresinin mu'âmelâtına ve bi'l-cümle işlerine dair olan teferru'âtı ve işçilere ita olunacak ücûrâtı ve hariçden sipariş suretiyle verilecek işlerle bunların masârif-ı tabi'iyesi maddeleri ayruca nizâm-nâmelerle tayin ve takdir olunacaktır.

Altıncı madde: İşbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin mevki' icraya vaz'ı vilayet-i ma'ârif müdiriyetine ihale olunur.

Fî 16 Mart sene 1882

#### **5.4. Vilayet İdaresinde Bulunan Memurların Avdetleri İçin Verilecek Olan Harciraahlar Hakkında Nizamname**

Vilayetin devâir-i mülkiyesinde bulunan memurîn ile hariçden olarak memurin-i mahsûsa ile i'zâm olunacak memurların azîmet ve avdetleri için verilecek harciraah masârifıyla ücret-i yevmiye hakkında idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Nizamnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmî-i vilayetin ictimâ' müddetleri arasında henüz bir kânun rabd edilmiş olmayan mevâd hakkında kânun hükmünü haiz olmak üzere encümen-i dâimi mu'âvenetiyle nizamnâme-i umûmî tanzîmine salâhiyet vermesine binâen ve encümen-i mezkur ile müttefikân tanzîm olunan işbu dâire-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: Devâi-i mülkiyede müstahdem bi'l-cümle memurînden her hangisi mensub olduğu idare canibinden mevki' memuriyetden hariç bir mahalle memurîn-i mahsûs ile muvakkaten memur ve i'zâm kılınur veya bir kimse hükm-i nizâma tevfiân bir hıdmeti ifa zımnında muvakkaten taşraya sevk ve irsal olunur ise işbu azîmet ve avdeti için harciraah masârifıyla ücret-i yevmiye ahzıya hakkı olacaktır.

İkinci madde: bir memurîn ve ma'âş-ı mahsusı olmadığı halde memuriyet-i mahsusa ile muvakkaten taşraya sevk ve irsal olunan hariçden kimselere dahi masârıf-ı râhibe ile ücret-i yevmiye virilür.

Üçüncü madde: Bargir ve araba ile gidilen mahaller için masârıf-ı râhibe kilometre hesabıyla te'diye ediliyor şöyle ki üç bin kuruşdan ziyade maaş-ı mahsus olan bir memure azimet ve avdet ideceği mesafe için beher kilometre başına üçer ve münhasıran üç bin kuruşdan bin beş yüz kuruşa kadar maaşı olan memure ikişer kuruş virilür ve hariçden memur ve i'zâm oluncaklara dahi bu hesaba göre tesviye ve ita olunur mikdar maaşı tam bin beş yüz kuruş olan veya bu mikdardan dört dîn bulunan memurlara dahi beher kilometre için atmışar para ücret-i râhibe virilür.

Dördüncü madde: Şemendüfer tarîkiyle gidilen mahaller için masârıf-ı râhibe Timur yol ta'rifesine göre tesviye olunur.

Birinci mevki' ücreti üç bin kuruşdan ziyade maaşı olan memure ve ikinci mevki' ücreti münhasıran bin kuruşdan üç bin kuruşa kadar maaşı olan sair bi'l-cümle memurin ile memuriyet-i mahsusa vechle hariçden i'zâm kılınanlar ve üçüncü mevki' ücreti dahi bin kuruşdan aşağı maaşı bulunanlara virilür.

Beşinci madde: Memurîn devâir-i mülkiyeden olan ve mikdar-ı maaşı bin kuruşdan ziyade bulunanlara enderûn-ı vilayetde keş-i güzâr idecekleri müddet için maaşlarının yüzde biri nisbetinde ücret-i yevmiye ita olunur.

Mikdar-ı maaşı bin kuruşdan dîn olan memurlara yevmiye sekiz kuruş ücret virilür

Memurîn-i mahsusa ile hariçden sevk ve i'zâm olunanların ücret-i yevmiyeleri için günde yirmi beş kuruş ita olunur.

Altıncı madde: Vilayetin hariçden olan mahallere i'zâm olunacak memurîne maaşlarının yüzde iki buçuğu nisbetinde ücret-i yevmiye irilür.

Yedinci madde: Daire-i memuriyetleri dahilinde olan mahalleri sıkça sıkça devr ü güzâr itmeğe mecbur olan memurîn için itası lazım gelen masârıf-ı râhibe ve ücret-i yevmiyenin mikdarı o misüllü memurların maaşlarıyla birlikde bu derecede tayin olunmuş olmasına mebnî memurîn-i mumâ ileyhâm yalnız o meblağ-ı mu'ayyeni ahz idebileceklerdir ma'mâfih ifâ-yı vazîfe-i memuriyet zımnında evkâf-ı mu'ayyenede devr

ü güzâr etmek zaten mertebe-i uhde-i memuriyeti olan memurîne ücret-i yevmiye ita olunmaz.

Elviyede bulunan mühendislerle kondoktörlerin masârif-ı râhiye ve ücret-i yevmiyeleri dahil-i bûdce idilmemiş olması için masârif-ı râhibe ve ücret-i yevmiye olmak üzere mühendisler mât be mât dört yüz ve kondoktörlere ikişer yüz kuruş virilür.

Sekizinci madde: Kendi memuriyetine müteferri‘ bir hıdmeti veya diğêr umûrı li-ecli‘l-îfâ bir memurun bir mahalden diğêr mahalle nakl ve tahvîl memuriyeti vuku‘unda masârif-ı râhibe ve ücret-i yevmiyesi için virilecek akçenin mikdarı evvel memurun memuriyet-i cedîdesinde alacağı maaşın mikdarı nisbetinde tayin ve takdîr olunur.

Dokuzuncu madde: Bir memurun masârif-ı râhibesiyle ücret-i yevmiyesi esnâsı hareket ve azimetinde bir vechi peşîn ita olunacak ve gideceği mahallin mesafesiyle avdete değin oradan mürûr idecek müddet ve eyyâme göre ale‘t-tahmîn bir meblağ virilecektir.

Onuncu madde: İşbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmınca vezâif-i memureleri dahilinde îfâ-yı mu‘âmele ve hareket olunması zımında bi‘l-cümle müdîr umûmîlere ihâle olunur.

Fî 5 Nisan sene 1882

Şûrâ-yı Devlet

### **5.5. Dahil Vilayetteki İcra Memurları Hakkında Nizamname**

Dâhil vilayetde ki muhâkemeler nezdinde bulunan icrâ memurları hakkında idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Nizamnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmiye vilayetinin ictimâ‘ müddetleri arasında henüz bir kânuna rabd edilmiş olmayan mevâd hakkında kânun hükmünü haiz olmak üzere encümen-i dâimi mu‘âvenetiyle nizamnâme-i umûmî tanzîmine salâhiyet virmesine istinâden ve encümen-i mezkur ile müttefikane tanzîm olunan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer‘iyü‘l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci fasıl

İcrâ memurlarının keyfiyet-i tayinleri ile azl ve tebdilleri beyânındadır

Birinci madde: Vilayetin bi'l-cümle mehâmiki nezdine bir veya daha ziyade icra memurları tayin olunur işbu memurlar müterettib uhde-i memuriyetleri olduğu üzere mehâkimece sâdır olan kararlarla mu'âmelât-ı sâirenin icrası vazifeisyle mükellefdir.

İkinci madde: İcra memurları mebsub oldukları mehâkime rü'esâsının arz ve tasvîbi üzerine adliye müdfri canibinden nasb ve tayin kılınur.

Üçüncü madde: 1) En az yirmi yaşında olmayan 2) Mehâkime kaleminde lâ-akal bir sene müddet îfâ-yı hizmet itmeyen 3) Mekâtib-i âdiyenin aklı üç sınıf derslerini ikmâl itmeyen ve umûr-ı memuresini bir vıfk-ı matlûb îfâ idememesinin tevlîd ittireceği hasârâta karşı bir kefil-i mu'teber erâ'e idemeyen kimseler icra memuriyeti silkine dahil olamazlar.

Dördüncü madde: İcra memurlarının fevtinden veya azl ve tebdîlinden veyahud isti'fâ-yı memuriyetden sonra evvelce ita itmiş olduğu kefâlet hükmünden sâkîd olur ma'mâfih işbu hâkimin sukûtı icra memurlarının vefâtı veya azl ve tebdîli veyahud isti'fâ-yı memuriyeti vekû'undan itibaren altı ay mürûr itmeksizin ve herhalde mermur-ı merkum aleyhine kıyâm olunan bi'l-cümle da'vâlar hakkında karar verilmeksizin câ'iz olamaz.

Beşinci madde: İcra memurlarının azl ve tebdîli vukû'unda memuriyetine müteferri' nezdinde bulunan evrak ve akçe ve mühür ve eşya-yı saire ya halkına veyahud mahkeme re'isine devr ve teslîm idilür.

#### İkinci fasıl

İcrâ memurlarının vazifeleriyle hudûd-ı dâire-i hareketleri beyanındadır.

Altıncı madde: İcrâ memurlarının vezâif ve hıdemâtı kâffesi için sibâk-ı vâhid üzere olub dâ'ire-i hareketleride memur oldukları mehâkimenin kain olduğu kaza hududuna kadar imtidâd ider.

İktizâ-yı halde memurîn-i merkûme kendi vazifelerine müte'allik umûrî li-ecli't-tesviye evrâk-ı lâzimeyi vekâlet vei ihâle veya ale'l-âde suretle bulunduğu sancak veya diğer livâ-yı icra memurlarına gönderirler.

Yedinci madde: İcrâ memurlarının kalem odası sâir bi'l-cümle aklâmın devam eyledikleri evkât ve sa'ât içinde açık bulunur.

Sekizinci madde: İcrâ memurlarının îfâ ideceği hizmet zîrde muharrer husûsâtdan yani

a) Kendüsüne havale olunan bi'l-cümle kararlar icra emirlerinin ahkâmını tenkîz eylemekden,

b) Mehâkeme canibinden vuku'bulacak mu'âmelât-ı bey'îye ve protesto ve gösterilerin tesviye-i mukteziyâtıyla mühür altına alınacak mahallei temhîr etmek ve bi'l-âhara fek eylemekle beraber elyevm-i cârî olan usûl-i mehâkimenin tazammun eylediği ahkâma göre bir mal ve mülkü dâ'ire-i tasarrufa idhâl itmekden

c) Bi'l-cümle ahzâr pusulalarını ve i'lâmât ve kararnâmelerle sâir tebliği icab iden evrak-ı resmiyeyi tarafına tebliğ eylemekden ibaretdir.

İcrâ memurları bâlâda zikr olunan bi'l-cümle mu'âmelâtı bi'z-zat veya refâkatine tayin olunacak mu'âvinlerle mahzarların inzimâma mu'âvenetleriyle icra eyler.

Dokuzuncu madde: İcrâ memurları hasbe'l-memurîye kendüsüne teslim olunacak akçenin elli lira-yı Osmaniden ziyadesi nezdinde tevkîf itmeğe hakkı olamayub şayed bir gün zarfında mikdar-ı mezkurdan ziyade makbûzât-ı nakdiyesi vukû' bulacak olur ise nihayet ertesi günü her halde sancak veya kaza mal sandığına teslim ve tevdî' eylemeğe mecburdur

Onuncu madde: İcrâ memurları nezdinde bulunan evrak ve mühür ve eşya-yı saireye karşı zaten ve mâlen mes'uldür .

On birinci madde: Memur-ı merhum zâbıta komiserleri melbûsâtının şekline göre yakası siyah kadifeden olmak ve üzerinde (İcrâ memurı) ibâresi muharrer olmak üzere bir sırt elbisesini lâbis olacaktır.

On ikinci madde: İcrâ memurları

1) Mevrûdât ve mersûlâta mahsus bir defter 2) Akçe makbûzât ve medfû'âtına dair bir .... Defteri 3) Tevzî'-i evraka ve bi'l-cümle de'âvîyî kayd itmeğe mahsus dahi birer defter tutmağa mecburdur.

On üçüncü madde: İcrâ memurları mesâlih-i icrâ'iyeyi ve tahsîli karargîr olan bi'l-cümle akçenin istihsali hususundaki mu'âmelâtın hemen işin etmâmını (...) defterinin hâne-i mahsûsata kayd ve işârete müsâre'at eyler.

On dördüncü madde: Bir davânın icrasına mahsus olarak icrâ memurlarına verilen bi'l-cümle evrak ile memur-ı merkum tarafından ısdâr ve tesyâr olunan ahzâr pusulalarının nesh-i sâniyeleri icra defterine kayd ve işare kılındıktan ve işin icrâ-yı icabı rehîn-i hitâm olduktan sonra i'âde-i canib mehâkimeye ita olunur.

On beşinci madde: İcrâ memurları yekûni her ne mikdar olur ise olsun ahz u kabûl ideceği akçe mukâbilinde ilmuhaber ita ile işbu ilmuhaber bir suretini işin âid olduğu evrak meyânına rabdi der.

On altıncı madde: İcrâ memuru tarafından ihzâr pusulalarından mâ'dâ ısdâr olunan bi'l-cümle evrak ya irüce veyahud tevzî' defterine icra ittirmek suretiyle mürsel ileyhlere ita olunur.

On yedinci madde: İcrâ memuru kâsa defterinin tutmak ve buna müteferri' mu'âmelât-ı kuyûdiye vesaireyi idare eylemek suretlerini ale'l-umûm hükümet mal sandıklarınca mevzû' olan usûl-i mahsûsaya tevfil eyleyeceklerdir.

On sekizinci madde: İcrâ memurları her hususda vilayetce mevcut ve mer'î olan usûl-i mehâkime ahkâmına ri'âyet ideceklerdir.

On dokuzuncu madde: İcrâ memurlarının ma'âşâtı zîrde gösterilen derecâta göre mahsusdur.

1) Filibe sancağı birinci ve ikinci hukuk mehâkimeleri şu'belerinde bulunan birinci sınıf İcrâ memurlarının ma'âşî bin kuruşdur

2) Diğer elviye-i hamse hukuk mehâkimelerinde bulunan birinci sınıf İcrâ memurlarının ma'âşâtı sekiz yüz kuruşdur.

3) Elviye ve kazalar mehâkimelerinde bulunan ikinci sınıf İcrâ memurlarının ma'âşâtı yedişer yüz kuruşdur.

4) İcrâ memurlarının mu'âvinlerinin ma'âşâtı dahi dörder yüz kuruşdur.

Yirminci madde: İcrâ memurları müterettib vazîfe-i memurîyeti olan mu'âmelâta dair ya mehâlime riyasetine veyahud hâkime her üç ayda bir defa hesap etmeğe mecburdur.

İşbu ita olunacak hesap a) İcrâ memurlarına verilen icra emirlerinin adediyle mer'îlerin mikdar-ı matlûbâtları yekûnünü b) Ne mikdar i'lâmât ahkâmının kat'iyen icra



kılındığını c) ne kadar tahsilât vuku'bulduğunu d) Mevâd-ı de'âviyeden ne miktarının henüz icra ve itmam olunmadığını e) Rüsûm-ı kalemiye vesairenden ne tahsil eylediğini mübeyyin ve mutazammın olmak lazım gelür.

Hesab-ı mezkur bir mufassal raporatla beyan olunmak ve bunun metninde dahi icrası te'hîr iden mevâdın dûçâr-ı avk ve te'hîr olmasından neşâ'et eylemiş ise esbâb-ı mücebesiyle beraber bi'l-etrâf şerh ve îzâh kılınmak lazım gelür.

Yirmi birinci madde: İcrâ memurları dâ'irelerince ru'yet ve tesviye olunan mesâlihın sûret-i tesviyâtınca ne yolda mu'âmele ve hareket idildiği maddesi hiç olmazsa üç ayda bir defa mehâkime re'isi veya hâkim marifetiyle bizzat veyahud a'zâdan birisi vasıtasıyla teftîş idilür.

Yirmi ikinci madde: İcrâ memurlarının bizzat kendi hareketleri hakkında vukû' bulacak şikâyetle nizâm ve intizâm yolunda dâ'ire-i mes'ûliyete aldırılmaları için vukû' bulacak müsted'iyât ve ahkâm ve i'lâmâtı vakit ve zamanıyla icra idememelerinden dolayı virilecek arzuhaller ya mehâlîme re'isine veyahud hâkime ita kılınur.

Yirmi üçüncü madde: İşbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının mevki' icrâyâ vaz'ı adliye müdürîyetine ihâle olunur.

(1) Haziran sene 1882

Şûrâ-yı Devlet

## **5.6. Vilayette Bulunan Doktor ve Mülkiye Memurlarının Maaşları Hakkında Şukka**

Tesvîd tarihi: 23 Rebû'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 23 Rebû'l-evvel 1300 19 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celîlesine

Vilayet-i Celilelerinde icra-yı tıbbiyenin suret-i fûruhtuna ve me'mûrin-i mülkiye maaşât-ı muhassasalarının tensîkine dâir bi't-tanzîm Selh-i Safer 1300 tarihli ve üçbin dokuz yüz altmış yedi numaralı tahrirat-ı devletlerine irsâl kılınan iki kıt'a kânun layıhası Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle levâyih-i mezkûreden icra-yı tıbbiyenin suret-i fûruhtundaki layiha mukaddema idare-i umûmiye nizamnâmesi şeklinde gönderilerek tedkikatı icra edilmiş olmasıyla inde't-tahkik bazı izâhât derciyle kânun şekline vaz'

edildiği anlaşıldığından layiha-i mezkûrun tensîk-i maaşâta mütedâir olan kânun layihasının esas-ı tanzîmi dahi nizamnâme-i dâhilinin dört yüz doksan dördüncü maddesinin validen başka bi'l-cümle me'mûrin ve müstahdemin maşatının meclis-i umumînin birinci ictimaında bir eyalet kânunuyla tayin kılınacağına dair olan üçüncü fıkrası hükmüne müstenid ve mevadd-ı münderecesi icab-ı hal ve mahale tevfiikan hidemât-ı mülkiyeye mahsus maaşların tayin ve tehdid-i miktarına müteallik olub hükm-i nizama muvafık bulunmasıyla nizamnâme-i dâhilinin posta ve telgraf muamelâtınca devlete ait olmak üzere temin eylediği hukukun mahfuziyeti şartıyla işbu kânun layihasının dahi tasdik-i âliye arz Şûrâ-yı Devlet'te Encümen-i Mahsus-ı Vükela'da tensib olunmak ve bi'l-istizan irade-i seniyye-i hazret-i pâdişahi dahi ol merkeze müteallik ve şerefsûdur buyurularak zikr olunan layihaların birer suret-i musaddakaları leffen irsal-ı sûy-ı devletleri kılınmış olmağla bunların ale'l-husûs neşr ve ilanıyla mer'iyet-ı ahkâmına itinaz buyurulması siyakında şukka.

İrade-i seniyye evrâk odasına verilmiştir.

### **5.7. Vilayette Bulunan Mülkiye Memurlarının Harciraahına Dair Kânun Layihası ve Ekleri**

Mazbata

Pazar 25 Rebû'l-evvel 1300

Rumeli-i Şarkî'ye mahsus me'mûrin-i mülkiye harciraahına ve doğrudan doğruya istifa olunan tekâlifin ne gibi ahvâlde tenzil veya affı iktiza edeceğine ve askeri tekâüd muamelatına dâir olup cânib-i vilayetten ba-tahrirat gönderilen üç kıt'a kânun layihası üzerine cereyan eden tedkikat ve müzakerâtı hâvi Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât dairesinin 23 Rebû'l-evvel 1300 tarihli mazbatası melfûfatıyla kıraat olundu. İşbu mazbatanın mealinde mezkûr harciraah ve af ve tenzil-i tekâlîfe dair olan layihalar mukaddema idare-i umûmiye nizamnâmesi halinde dahi vürud etmekle ol vakit harciraah nizamnâmesinin aynen tasdiki ve avf ve tenzil-i tekâlîf hakkında olan nizamnâme esasen şayan-ı kabul olmakla beraber birinci ve dördüncü maddelerinde bu müsaadeden istifade yalnız ağnam ve canavar rüsümü i'tasıyla mükellef olanlara hasredilmiş olduğundan burasının cânib-i vilayetten istizahı hakkında verilen karar ve olbabda sebk eden iş'ar üzerine henüz cevab vürud etmemiş ise de bu kere gelen kânun layihaları tedkik olundukta harciraaha dair olan layihanın tasdiki tensib edilen sâlifüzzikr nizamnâmeye muvaffakatı

ve diğesinde mûcib-i istizah olan halin izale edildiği yani doğrudan doğruya vergi itasıla mükellef olub da musâb olanların bu müsaadeden istifadeleri temin kılındığı anlaşıldığından işbu layihaların tasdiki ve askeri tekâüd kânunu hizmete müteallik kavânin ve nizâmâtın hâtimesi demek 121 olduğuna göre mebadi-yi muamelât-ı askeriye tensîk olunub da tekâüd muamelatı onların muktezasına göre tayin olunmak lazım geldiği halde Rumeli-i Şarkî de muamelat-ı askeriye kavânin-i Osmaniyeye ve bazı muvakkat nizamnâmelere tevffikan cereyan etmekte olub şu halde vilayete mahsus tekâüd kânunu tanzîmi doğru olamayacağından ve asâkir-i Osmaniyeye mahsus tekâüd kânununun ahkâm-ı mündericesi vilayette câri olan muamelât-ı askeriye mukteziyatına dahi muvafık olacağından ona tevfik-i muamele olunmak üzere işbu layihanın reddi lazım geleceği dermiyan olunmuştur. Mütalaat-ı muharrere vechle harcıraha ve avf ve tenzil-i tekalife dâir olan sâlifüzzikr iki kıt'a kânun layihasının tasdiki ve askeri tekâüdi hakkındaki layihanın dahi reddi münasib olub ancak daire-i mezkûrece işbu layihanın reddinin vilayetçe mebadi-i muamelât-ı askeriye tenzîm ve tanzîm olunmasından dolayı onun neticesi demek olan tekâüd kânunun tanzîmine lüzum olmadığına bina edilmesi vilayetin esasen kânun-i askeri tanzîm salâhiyetini tazammun ediyor ise de meclis-i kavânin-i eyaletin menâfi ve ihtiyacat-ı mahsusa-i mahalliyeye muvafık olarak nizamât-ı Osmaniyeden tadil edebileceği nizamât-ı vilayetin nizamnâme-i dahilisinin on üçüncü bendinde tasrih ve tadad olunub bend-i mezkûr hükmünce askeri nizamâtı tanzîmine meclis-i mezkûrun salâhiyeti olamayacağına nazaran vilayette câri olan muamelat-ı askeriye kavânin-i Osmaniyeye tevfigi lazım geleceğinden mezkûr layihanın reddinin şu sebebe istinadı hal ve maslahata ve muhafaza-i hukuk-ı devlete daha muvafık görünmüş olmağla ber-minvâl-i muharrer ifa-yı muktezasının tezyilen bamazbata arz ve istizânı tezekkür kılındı.

#### Takdim

İşbu meclis-i mahsus vükela kararına tevffikan tanzîm edilmiş ise de fakat nizamnâme-i vilayetin milis veyahud yerli askerinin esas teşkiline dair olan on ikinci faslının dörtyüz elli ikinci ve madde-i muvakkata olarak zeyl edilen dörtyüz elli üçüncü maddeleriyle nizamnâme-i mezkûrun onikinci numaralı zeylinde ahkâm-i umûmiyeyi müstemil bulunan altmış altıncı ve altmış yedinci maddeleri gözden geçirilir ise vilayetin idare-i askeriye müteallik nizamâtı tadilen nizamnâme layihası tanzîmine hakkı olduğu anlaşılır ve salifü'l-arz on ikinci faslın üçyüz altmış üçüncü maddesinin üçüncü

fikrasında başka bir ehemmiyeti hâiz görülüyor. Mevadd-i nizamnâme-i maruzaya nazaran Şûrâ-yı Devlet mazbatasında dermeyan olunan mütalaat dairesinde vilayete icra-yı tebliğat olunması vilayetin arz olunan maddeler ahkâmına istinad ile vuku'u melhûz olan itirazname mühill bırakılmış olacağını müstelzim olur ise de her halde ferman.

Rumeli-i Şarkî'yemahsus memurin-i mülkiye harcırahına dair Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât dairesi mazbatası 16 Muharrem 1300

Avf ve tenzil-i tekâlif hakkında müzekkire 16 Muharrem 1300

987 ve 990 vilayât-ı mümtaze kalemi 17 Muharrem 1300

1249 Kalem-i Mahsusa 27 Rebû'l-evvel 1300, 23 Rebû'l-evvel

Tesvid tarihi: 14 Rebû'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 14 Rebû'l-evvel 1300, 10 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayetine telgrafname

Ceza kânunnâme-i hümayununun bazı maddelerinin tadiline dair gönderilen kânun layihası vilayetin tanzîm-i kavânin için hakkında hâiz olduğu salâhiyet haricinde görüldüğünden bununla istinaf müddetine dair olan layihanın redd olunarak posta ile iade kılacağı bildiriliyor.

Tesvid tarihi: 17 Rebû'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 17 Rebû'l-evvel 1300, 13 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayetine telgrafname

Verginün tenziline dair gönderilen kânun layihasıyla sene-i hâliye bütçesi red olduğundan tafsili posta ile bildirilmiştir.

Tesvîd tarihi: 20 Rebû'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 21 Rebû'l-evvel 1300

17 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Vilayet-i Celilelerine mahsus me'mûrin-i mülkiye harcırahına ve doğrudan doğruya istifa olunan teklifin ne gibi ahvâlde tenzil veya affı iktiza edeceğine dâir bi't-tanzîm gurre-i Safer 1300 tarihli ve üçbin altı yüz sekiz numaralı tahrîrât-ı devletlerine gönderilen iki kıt'a kânun layihası Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale zikr olunan layihalar

mukaddema idare-i umûmiye nizamnâmesi şeklinde gönderildiği cihetle bi't-tedkîk harcırah nizamnâmesinin münderecâtı yolunda görünmüş ve af ve tenzil-i teklife mütedâir olan layihanın birinci ve dördüncü maddelerinde harik ve dolu ve tuğyan-ı miyah ve çekirge istilasası gibi afâttan musâb olanlar hakkında icra olunacak müsaadâtın yalnız ağnam ve canavar rûsumu itasıyla mükellef bulunanlara hasr edilmesine mebni burasının cânib-i vilayetten istizâhına lüzum gösterilmiş ise de bu kere vürûd iden sâlifü'z-zikr kânun layihalarından harcıraha müteallik layiha münderecâtının evvelce tedkik edilen nizamnâmeyle muvafık bulunduğu ve diğesinde dahi mûcib-i istizâh olan halin izale edildiği yani doğrudan doğruya vergi itasıyla mükellef olup da afât-ı mezkûreden musâb olanlar her kim olursa olsun bu müsaadeden istifadeleri temin kılındığı anlaşılmasıyla işbu layihanın tasdik-i âliye arz Şûrâ-yı Devlet ve Encümen-i Mahsus-ı vükelada tensib olunmuş ve bi'l-istizân irade-i seniyye-i hazret-i padişahi dahi ol merkezde müteallik ve şerefsûdur buyurularak zikr olunan layihaların birer suret-i musaddakkaları leffen irsâl-ı sûy-ı devletleri kılınmış olmağla bunların ale'l-husûs neşr ve ilanıyla mer'iyet-ı ahkâmına itina ve himmet buyurulması siyakında şukka.

İrade-i seniyye evrâk odasına verilmiştir.

### **5.8. İcra Memurlari ve Dava Vekillerine Dair Kânun Layihasi**

Tesvid tarihi: 19 Rebû'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 19 Rebû'l-evvel 1300, 15 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Vilayet-i Celileleri mehâkimi nezdinde bulunacak icar memurlarına ve dava vekillerine dair bittanzîm 20 Safer 1300 tarihli ve üçbin sekiz yüz altmış numaralı tahrirat-ı devletleri ile gönderilen iki kıt'a kânun layihası Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale levâyah-i mezkûreden icar memurlarına dair olan layiha evvelce daire-i umûmiye nizamnâmesi şeklinde gönderilerek tedkikatı icar edilmiş olduğu cihetle gayr-ı tatbik mündericâtınca tağyir-i ahkâma delalet etmeyecek bazı tadilat-ı cüz'iyeye icrasıyla kânun şekline vaz' olduğu anlaşılmasıyla bununla dava vekillerine dair olup ahkâm-ı esasiyesi dahi mehâkim-i vilayet nezdinde dava vekaleti edebilmek için ne gibi evsafı hâiz olmak lazım geleceğini ve bunların vezâifini ve bazı muamele-i te'dibiyeyi ve vekillere ait usul-i mehâkimeyi tayinden ibaret olan layihanın yalnız beşinci maddesinde ale'l-ıtlak yedinde diploma kuvvetine muadil şehâdetnâmesi olanların Rumeli-yi Şarkî'de icra-yı

vekâlet edebileceklerine dair olan fıkrasının adliye nezaret-i celilesinden verilmiş şehâdetnâme-yi hâiz olan dava vekillerinin vilayat-ı saire-i şahanede olduğu gibi Rumeli-i Şarkî mehâkimi nezdinde dahi icra-yı vekalet edebilecekleri hükmünü mutazammın olmak üzere telakkisiyle tasdik-i âliye arz-ı Şûrâ-yı Devlet'e ve encümen-i mahsusa-ı vükelada tezekkür ve tensib olunarak bil-istizan irade-i seniyye-i hazret-i padişahi dahi ol merkezde müteallik ve şerefsudur buyurulmuş ve kabul ve tasdik buyurulan işbu layihaların birer suret-i musaddakaları leffen irsâl-ı sûy-ı devletleri kılınmış olmağla ber-mantuk-i irade-i seniye iktizalarının ifasına himmet buyurulması siyakında şukka.

İrade-i seniyye evrak odasına verilmiştir.

### **5.9. Divan-ı Askeriye Heyeti Teşkiline Dair Nizamname**

Evrak numarası : 1162

Tesvid tarihi : 9 Zilkade sene 300

Tebyîz tarihi : 11 Zilkade sene 300 – 9 Kanûn-ı sâni sene 98

Rumeli-i Şarkî vilâyet-i celîlesine

Vilâyet-i celîlerinde bir divân-ı askerî hey'eti teşkiline dair fî 2 Cemâziye'l-evvel sene 99 tarihli ve üç bin otuz numaralı tahrirât devletlerine leffen gönderilen idâre-i umûmiye nizamnâmesi Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle hülâsa-i münderecâtına nazaran dîvân-ı mezkûrun hey'et-i zâbitân meclislerinden verilecek i'lâmları tedkîk ve temyîz itmekiçün dîvân-ı âlî muhâkemât şu'bâtı rü'esâsından birinin taht-ı riyâsetinde a'zâsından ikisi dîvân-ı âlî-i mezkûr hükkâmından ve diğerk ikisi fırka kumandanlarından olmak üzere bir re'is ile dört a'zâdan mürekkebe olacağı anlaşılmış ve usûl-i mehâkemeye dair bazı ahkâmı dahi mutazammın bulunmuş olub ancak Rumeli-i Şarkî vilayeti nizamnâme-i dâhilîsinin birinci maddesinde mu'ayyen olacağı vechle vilâyet-i celîlerinin hükümet-i askerîyesi hukûk-ı mukarrere-i saltanat-ı seniyye hakkında olarak yine nizamnâme-i mezkûrun dört yüz elli üçüncü maddesi hükmünce bir askerî cezâ kanûnnâmesiyle fenn-i harbe ve eyâlete mahsûs hizmete müte'allik nizamnâmeler neşr olununcaya kadar milisin bâ nefsi tensîkâtından münbe'is ta'dîlâta hâlel gelmemek üzere milis ve jandarma fırkalarında askerî Osmaniye hakkında mer'iyü'l-icrâ olan askerî cezâ kanûnnâmesiyle musâlehadan berî ihdât olunan muvakkat fırka-i askerîyelerde el-yevm cârî olan nizamâtın düstûrü'l-amel tutulacağı dahi muharrer olacağı halde kavânîn-i askerîyeye müte'allik dîvân-ı askerî teşkîl maddesini kânûnun mutlaka-i esasından

ayırubda bir idâre-i umûmiye nizamnâmesiyle mevki‘ icrâyâ vaz‘ kavâ‘id-i umûmiyeye muhalif olacağı gibi nizâm-nâme-i dâhilînin sâlifü’z-zikr ahkâmı iktizâsınca vilâyet-i celîlerinde milis ve jandarma ifrâdının bidâyeten icrâ-yı muhâkemeleri vazîfesiyle mükellef olan hey’et-i zâbitân meclisleri askerî Osmaniye cezâ kânûnnâmesi ahkâmına tevîkan teşekkül etmiş olacağı ve kânûnnâme-i mezkûr hükmünce bu meclislerden verilen hükümler ordu veya müfreze meclislerinde tedkîk ve temyîz olunmak lazım gelüb umûm-ı devletlerce dahi mehâkim-i askeriye hey’etleri kâmilen askerden mürekkeb bulunduğu halde vilâyet-i celîleri için hâkim kânûna ve kavâ‘id-i umûmiyeye mugâyir olarak memurîn adliye ve zâbitân-ı askerîyeden mürekkeb bir divân-ı askerî teşkîli câiz olamayacağından ve askerî cezâ kânûnnâme-i hümâyûnı ahkâmından sâlifü’z-zikr idâre-i umûmiye nizamnâmesinde muharrer maksadın husûlüne daha ziyade medârî olacağından mezkûr nizâm-nâmenin reddî ve divân-ı harblerden bidâyeten verilecek hükümlerin ordu veya müfreze fırka mahallîlerinde tedkîk ve temyîz-i askerî cezâ kânûnnâme-i hümâyûnun birinci faslı ahkâmından olmasına binâen hey’et-i zâbitân meclislerinden verilecek i‘lâmâtın vilâyet hakkındaki hükümet-i askerîye-i hazret-i pâdişâhînin mahfûziyeti şartıyla fırka meclisleri yerine zâbitân-ı askerîden mürekkeb bir hey’et teşkîliyle orada ru’yet ettirilmesinin savb-ı devletlerine tevcih ve ihzârı şûrâ-yı mezkûr Tanzîmât Dâiresi’nden bâ mazbata ifâde ve nizâm-nâme-i mezkûr leffen i‘âde kılınmış olmağla ber vech-i muharrer ifâ-yı mu‘âmele-i lâzimeye himmet buyrulması siyâkında şukka senâveri terkîme ibtidâr olundu efendim.

Rumeli-yi Şarkî’de bir divân-ı askerî het’etinin sûret-i teşkîline dair idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Numara:88

Nizâm-nâme-i dâhilînin elli beşinci maddesinin ita eylediği salâhiyete ibtinâen ve meclis-i umûmi-i vilâyet encümen-i dâimisi ile müttefikan tanzîm olunan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının vâlisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer‘iyü’l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci fasıl

Vezâ’if ve mertebât beyânındadır

Birinci madde: Rumeli-yi Şarkî’de divân-ı askerî teşkil olunur bunun hey’et-i merkezisi nefs-i Filibe olub vilâyetin bi’l-cümle umûr-ı askeriyesi dahi oraya merbûd bulunacaktır.

İkinci madde: İşbu divân-ı askerî için kendü hakîkatine girişmeksizin yalnız hey’et-i zâbitân meclisince ru’yet olunan de’âvîyi ve bunlara müteferri’ askerî müdde’î-i umûmiliği tarafından protesto edilen veya mahkûm veyahud müdde’î şahıs canibinden bâ-arzuhal istid’â olunan mesâ’î temyîzen ru’yet ider.

Üçüncü madde: Zikr olunan dîvânın hey’eti bir re’is ve dört a’zadan mürekkebirdir riyâset-i mezkureye Dîvân-ı Âlî muhâkemât şu’bâtı rü’esâsından birisini ve a’zalığına dahi Dîvân-ı Âlî-i mezkurun ceza şu’besi hükkâmından iki ve yüzbaşı rütbesinden dört olmak üzere fırka kumandanları mübânından iki zâbid ta’yin olunur.

Dördüncü madde: Bâlâda zikr ve ta’dâd olunan vezâ’ifi ifa zımında tayin olunacak zevâtdan Dîvân-ı Âlî mehâkimât ceza şu’besi hükkâmı adliye müdîriyetinin ve askerî zâbitânı dahi milis ve jandarma kumandanlığının teklifât-ı vâfi’aları üzerine vâlî-i vilayet canibinden nasb ve tayin kılınur.

Beşinci madde: İşbu dîvân-ı askerî a’zâsının tayinleri her ne usûle göre icra olunur ise tebdilleri dahi yine o usule tevfiğ olunacaktır yalnız a’zâ-yı mumâ ileyhimden ekser feshinin tebdilleri maddesinin bir vakte ve zamana tesadüf ettirilmemesi cihetine i’tinâ olunmak lazım gelir.

Altıncı madde: Dîvân-ı askerînin baş kâtibliği vazifesi Dîvân-ı Âlî mehâkimât kâtibleri meyânından adliye müdîriyetinin tefrîk ve tayin ideceği birisi tarafından ifa kılınur

Yedinci madde: Dîvân-ı mezkurda müdde’î-i umûmilik vazifesini askerî müdde’î-i mumûmisi ifa ider.

Sekizinci madde: Dîvân-ı askerînin in’ikâdı dâ’inâs mekteb-i i’dâdisine olmayub îcab ve iktizâ-yı halde riyâseti canibinden celb ve cem’ ittirilür.

İşbu dîvâna gönderilen bi’l-cümle evrâkı baş kâtib ahz edüb o dahi bilâ ifânen vakte mu’âmele-i lazimesi derkenâr olunmak üzere re’ise ita eyler.



Dokuzuncu madde: Dîvân-ı askerî bâ-hey'et-i zâbitân meclisinin ictimâ'ına mahsus olan mahalde veyahud Dîvân-ı Âlî mehâkimât dâ'iresinde in'ikâd ider Dîvân-ı mezkurda ictimâ'lar aleni ise de ancak edâb ve te'dîyatca haysiyet-i askeriye dokunur bir cihetden dolayı Dîvân-ı mezkurca ictimâ' hafiyesi lüzum görüldüğü takdirde halkın duhûli men' olunmak lazım gelür.

Onuncu madde: Mehâkime-i âdiye ile meclis-i askerî beyninde dâ'ireten salâhiyetden dolayı zuhur idecek ihtilâfât Rumeli-yi Şarkî'de bulunan Dîvân-ı Âlî mehâkimâtın hey'et-i umûmiyesi ma'rifetiyle fasıl ve hal ile hâkim ve i'lâm idülür.

#### İkinci fasıl

##### Usûl-i mehâkime beyânındadır

On birinci madde: Dâ'îmi veya muvakkat askerî meclislerinin hâkim ve i'lâmları aleyhine olarak müdde'î-i umûmilik canibinden verilen protestolar veya mahkûm veyahud anın vekîli veya müdde'î şahıs taraflarının ita olunan istid'ânâmeler ol maddeye müte'allik evrakın ve hâkimi hâvî i'lâm ile meclisce tutulan zabıtnâmenin nüsha-i asliyeleriyle birleştirilerek bilâ ifâte-i vakit (Vakit kaybetmeksizin) takımıyla dîvân-ı askerîye gönderilür.

On ikinci madde: Dîvân-ı askerî re'isi ol bâbda ki evrakı bi'l-mu'âyene eğer işi bi'z-zat tedkîk edemeyecek olur ise a'zâdan birisini muhbir tayin ile bi'l-cümle evrakı ana teslim ve ita ider bu halde on beş gün müddeti tecavüz itmemek üzere işin ru'yet ve tesviye olunacağı günü ve saati re'is-i mumâ ileyh tayin eyler dîvânın hangi gün ve saatde ictimâ' edeceği baş kâtib tarafının müdde'î umûmiliğe ma'lûmât veridikden ma'dâ umûmun ma'lûmâtı olmak üzere dîvân-ı askerî kapusunada bir i'lânnâme rabd ve ta'allik edilür.

On üçüncü madde: Dîvân-ı askerî re'isi veya a'zâdan birisi eğer bir mes'elenin fasıl ve ru'yeti için tayin olunan günde i'zâr-ı makûleden dolayı meclisde hâzır bulunamayacak olur ise ol halde işin temyîzen ru'yeti cihetini iltizâm iden tarafın talebi üzerine ru'yet maddeye devam edilmekle beraber mevcut bulunmayan taraf dahi işin tesviyesi hususuna re'y virmiş gibi sayılır fakat dîvânın hey'et-i mevcûdesi her dâ'im üç a'zâdan akal olmamak ve bunlardan birisi askerî zâbitânının bulunmak lazım ve lâ-büdde olub askerî takdîrinde dîvânın ictimâ'ı bir veyahud birkaç gün için terk ve te'hîe olunur ma'a

mâfih mevcûd bulunmayan tarafın adem-i huzûru bir haftadan ziyade imtidâd idecek olur ise o halde dördüncü maddede gösterilen usûle tevfiikan yerine serî'an bir muvakkat vekîl tayin kılınur re'is mevcud bulunmadığı suretde dahi anın vazifesi a'zânın en mesenna tarafından ifa edilür..

On dördüncü madde: Askerî müdde'î-i umûmisi veya mu'âvini ve dîvânın baş kâtibi veyahud mu'âvini hazır bulunmadıkca dîvân-ı askerî ictimâ' idemez.

On beşinci madde: Taht-ı mehâkimeye alınan şahsın veya vekilin veyahud müdde'î şahsının hîn-i ru'yet maddede bi'z-zat bulunmalarına pekde lüzûm görülemeyüb fakat dîvânın in'ikâdı esnâsına bunlar hazır bulunacak olurlar ise işin ru'yeti hususunda kendüleride itâ-yı ecvibeyeye mazhar olurlar.

On altıncı madde: Bâlâda zikr olunan eşhasın işin ru'yet-i tesviyesi esnasında eğer mevcud bulunmaları kâbil olamadığı veya kendüleri hazır bulunmaktan i'râz eyledikleri takdirde bu babda verilecek protesto veya istid'ânâmeye hemân ol vakit ve ânda tahriren i'tiraz eylemek veya esbâb-ı mücebeyi beyânnâme ibrâz ve ita etmek hakkına malikdirler.

On yedinci madde: Re'is tayin olunan gün ve saatde dîvânî akd ile hey'etin revîş-i harekât ve mu'âmelâtını tayin ve lazım gelen usul ve zâbita-i dâhiliyeyi hıfz ve vefâyâ ider.

On sekizinci madde: Eğer işin hafiyen ru'yeti veya reddi hâkim vesair gibi evvelce taht-ı re'y ve karara alınması icab iden mesâ'ilden hiç biri zuhûr itmez ise ol halde akd-ı ictimâ' ile mevzû' bahs olan husus hakkındaki zabdın kıraat ve istimâ'ına mübâşeret olunur.

On dokuzuncu madde: Bâlâda zikr olunan zabıd şifahen îrâd olunub fakat i'lâm ve peronu kol misüllü bazı mevâdının esas münderecesi hakkında protesto veya istid'ânın verilen evrakın nesh-i asliyelerin kıraat edilür eğer mes'ele-i müşevveş ve muğlak ise hülâsaten tutulan zabtından sonra baş kâtib bi'l-cümle evrak-ı lazımeği tarihleri sırasınca kıraat ider.

Yirminci madde: Bundan sonra müdde'î-i umûmî kendi netice-i efkâr ve mutâl'âtını ita idüb müte'âkiben sadr-ı ifâde müdde'î-i şahıs ile taht-ı mehâkimeye alınan kimseye

veya anın vekîline intikâl ider fakat bunların adem-i huzûru halinde kendülerinin tahriren ita etmiş oldukları i'tirâzât baş kâtib tarafından kıraat olunur.

Yirmi birinci Madde: Binaenaleyh mümeyyiz kendisince lâyah olan ve icabı karargir olmak üzere divana arz ve iraesî lazım gelen mesâilî kıraat eder reis mesâil-i mezkûreden bazı cihetlerinin tayin ve tebdil veya zam ve ilavesini talep idüb etmedikleri keyfiyetini tarafeynden sual eder.

Yirmi ikinci Madde: Divan ol babda serd olunacak metâlibâtı esaslı görür ise mesâil-i mebhûsenin tağyir ve tebdilini veya zam ve ilavesi icra olunur eğer tarafeynin zuhura gelen mesâilden maada daha diğêr meseleler olubda onlar içinde kara itası lazım geleceğini reisi veya azadan birisi his edecek olur ise onlar hakkında da kendi efkârlarını beyan edebilmeleri için o mesliste tarafeyne tefhim ve ihtar olunur.

Yirmi üçüncü Madde: Bunu müteâkib reis ve azalar icra-yı müzakere için ayrıca bir odaya çekilir ve orada kendilerinden maada hiçbir kimsenin hazır bulunması câiz değildir.

Yirmi dördüncü Madde: İ'lam itası lazım gelen mesâilin müzakerâtı itmam olduktan sonra reis zabitanının bed'en ile re'y toplamaya ibtidâr eder ve inhaya kendi re'y i'ta eyler.

Yirmi beşinci Madde: Mesâil hakkında verilecek kararlar ekseriyet-i ara ile hâsıl olur hengâm-ı müzakerede dört aza mevcûd olubda re'yleri ikiye münkasım olacak olur ise reisininin re'yi iki aded itibar olunur ve bununla beraber mesâile mahsus tutulan defterde mûnderic mevâddan hangisinin rehîn-i kabûl olduğu karargir olur ise onun karşı hizasına kayd ve işaret kılınır.

Yirmi altıncı Madde: Eğer protesto veya istid'aname metninde işin aslına taalluk edecek mesâilî bulunur ise divân-ı askeri bu misillû mesâil hakkında karar itasından sarf-ı nazarla beraber olabdaki protesto ve istidanameler *keenlem yekün* hükmünde tutularak ilam-ı sâbıkın hükmü ifa olunur.

Yirmiyedinci Madde: Divan-ı askeriye'nin karar-ı kat'i itası lazım gelen mesâilî

(1) Mahkemenin daire-i salâhiyeti,

(2) Heyet-i divanın teşkili,

- (3) Taht-ı muhakemeye aldırılan kimsenin fiil ve hareketinin kânûnen tahdidi,
- (4) Kânûnen muayyen olan mücazatın tayin ve tebdili,
- (5) Usul-i muhakeme şeklinin tayini maddelerinden ibarettir.

Yirmi sekinci Madde: Eğer divan-i askeri bir işin rüyeti hukuk-i umûmiye mahkemelerinin daire-i salâhiyeti dâhilinde iken askeri bidayet meclisince rü'yet olduğunu tefhim edecek olur ise ol halde meclis-i askerice verilen ilamı fesh ile işi dahi baş müddei-i umûmiliğe tevdi ve ihale eyler.

Yirmi dokuzuncu Madde: Divân-ı askeri eğer heyet-i zabitan meclisinin terkiyatınca mevcûd olan usul ve nizama gayr-i muvafık bir hal olduğunun veyahud zuhur eden redd-i hakim meselesine münafi-i kânun i'lam edildiğini görür ise ol babdaki i'lamın hükmünü kezalik fesh ile tekrar i'lam olunmak üzere işi heyet-i zâbitan meclisine redd ve i'ta eyler.

Otuzuncu Madde: Divan-ı askeri taht-ı muhakemeye alınan bir kimsenin fiil ve hareketi hakkında heyet-i zâbitân meclisince ceza kânunnâmesine muğayir hükm edilmiş olduğunu eğer (okunamadı) edecek olur ise i'lamın yalnız o cihetini fesh ile yeniden kânuna Tevfik olunmak üzere işi meclis-i mezkûra iade eyler.

Otuz birinci Madde: Eğer divan-ı askeri tayin-i ceza hususunda muğayir-i usul bir hal gördüğü takdirde olbabdaki i'lamın yalnız o kısmını fesh ile yeniden tahdid-i ceza olunmak için işi iade eder. Fakat taht-ı muhâkemedede bulunan kimsenin ne mertebe cezaya müstahak olması lazım geleceği müfad-ı i'lamdan sarihan nümayan olacak olur ise divan-ı askeri işi heyet-i zâbitan meclisine iade etmeksizin mücazat-ı lâzımeyi kendisi tertib ve hükm eyler.

Otuz ikinci Madde: Heyet-i zâbitân meclisi bir işin esna-yı rüyet ve tesviyesinde tağafüle mebni usul-i muhakemenin mevcûd bulunan şekil ve suretlerini muhalif bir hali i'ka eylemiş bulunduğunu eğer divan-ı askerice tayin eder ise olbabda verilen i'lamın feshiyle yeniden rü'yet olunmak üzere işin meclis-i mezkûra i'tası yoluna gidilir.

Otuz üçüncü Madde: Ma'mâfih divân-ı askeri heyet-i zabitan meclisinin mu'amelâtınca muğayir-i usul hâlât vuku'a geldiğini her ne kadar göreceksin olsa bile eğer işbu muğayir-i usul olan ahvâl;

(1) İşin karar-ı kat'i altına alınması mümkün olamaz

(2) Yeniden i'lam edilmek üzere iade olunmuş iken kâbil-i tashih bulunamaz derecede olur ise o halde hükm-i i'lam-ı vâki'in icra-yı ahkâmına i'ta-yı salâhiyet edebilir.

Otuz dördüncü Madde: Bir hususun yeniden bakılması veyahud i'lam edilmesi zımında heyet-i zâbitan meclisinin yeniden teşkili lazım gelmeyeceği cihetini dahi ta'âbitan meclisinin yeniden teşkili lazım gelmeyeceği cihetini dahi ta'yin eder.

Otuz beşinci Madde: Eğer divan-ı askerice rü'yet olunan bir iş müşevveş ve muallak değil ise o halde müzakere olmasında alelusul bir i'lam tanzîm olunur. İşbu i'lam metninde heyet-i divanın kabul eylediği suver ve eşkâli tayin ile beraber ne makule esbâb-i mûcibeye ve hangi kavânin ahkâmına tevfik olduğunu izah ve beyan kılınmak lazım gelir.

Mezkûr ilam reis ile bi'l-cümle aza tarafından imza edilir fe emma eğer iş müşevveş bulunur ise o halde de yine müzakere odasında hûlasaten zabt-ı madde olunub bunun münderecatında esbâb-i mûcibeden âri olarak yalnız rehin-i kabul olan kararı tayinden ibaret bulunacaktır.

Otuz altıncı Madde: İ'lam veya zabıtname imza olunduktan sonra heyet-i müzakere odasından çıkıp reis olbabda tutulan varakayı aleni olarak kıraat eder bu sırada müddei umûmînin dahi hazır bulunması lazım gelir.

Otuz yedinci Madde: Eğer heyetçe yalnız zabıtname kaleme alınmış ise o halde reis dört günü tecavüz etmemek üzere usulu dairesinde yapabilecek i'lamın müddet-i mezkûre içinde hangi gün tanzîm ve tehiye edileceğini kezalik beyan ve i'lan eder reis işbu i'lamın tanzîmi hususunu olbabdaki kararda re'ylere ekser olan azadan birisine tevdi edebilir.

Otuz sekizinci Madde: mezkûr ilam reis bi'l-cümle aza tarafından imza olunduktan sonra evrâk-ı müeyyide ile ma'an ve seri'an aid olan mahale gönderilip bunun bir surette askeri müddei umumîliğine irsal kılınır.

Otuz dokuzuncu Madde: divan-ı askeri i'lamatı karar-ı kat'i makamında tutulub mebni-i aleyhimi olan husus hakkında ila-ahire hükmü mer'i ve câri olur.

Kırkıncı Madde: Hengam-ı ictimada baş kâtib bir protokol tanzîm ederek bunda heyetten kimlerin hazır ve mevcut bulunduğunu ve meclisin suret-i devam ve hareketini kayd ve işaret eder.

Başkâtib zikr olunan protokoldan ma'ada

- (1) Divan-ı askeriye vürud iden mesâlih,
- (2) Divan-ı mezkûrca tanzîm olunan i'lamatın suretlerini kayd ve terkim eylemek üzere daha iki defter tutar.

Kırk birinci Madde: İşbu idare-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının vezâif-i memureleri dairesinde icraya konulması zımında milis ve jandarma kumandanıyla adliye müdiriyetine ihale kılınır.

30 Eylül 1882

Şurâ-yı Devlet

Tanzîmât Dairesi

Aded 1162

Rumeli-yi Şarkî'de bir divan-ı askeri heyeti teşkiline dair vilayetin üçbin otuz numaralı tahriratı melfûfatından olarak Şûrâ-yı devlete havale buyurulan idare-i umûmiye nizamnâmesi Tanzîmât dairesinde kıraat olundu.

Hülâsa-i münderecatına nazaran divan-ı mezkûrun heyet-i zâbitan meclislerinden verilecek i'lamları tedkik ve temyiz itmekiçin divan-ı âli-i muhakemât şubâtı rüesasından birinin taht-i riyasetinde azasından ikisi divan-ı âli-yi mezkûr hükkamından ve diğer ikisi fırka kumandanlarından olmak üzere birer reis ile dört azadan mürekkeb olacağı anlaşılmış ve usul-i muhakemeye dair bazı ahkâmı dahi mutazammın bulunmuştur. Ancak Rumeli-i Şarkî Vilayeti nizamnâme-i dâhiliyesinin birinci maddesinde muayyen olduğu vechle vilayet-i mezkûrenin hükümet-i askeriyesi hukuk-i mukarrere-i saltanat-ı seniye tahtında olarak yine nizamnâme-i mezkûrun dört yüzelli üçüncü maddesi hükmünce bir askerinin ceza kânunnâmesiyle fenn-i harbe ve eyalete mahsus hidemata müteallik nizamnâmeler neşr olununcaya kadar milisin binnefs tensîkatından münbais tadilata hâlel gelmemek üzere milis ve jandarma fırkalarında asâkir-i Osmaniye hakkında mer'ü'l-icra olan askeri ceza kânunnâmesiyle musalahadan beni ihdas olunan muvakkat fırka-i askeriyelerde el-yevm câri olan nizamın düsturu'l-

amel tutulacağı dahi muharrer olduğu halde vilayetin kavânin-i askeriyeye müteallik divan-ı askerî teşkili maddesini kânuniyet-i mutlaka esasından idübe bir idare-i umûmiye nizamnâmesiyle mevki-i icraya vaz' ediyor mu kaidesiz olmakla beraber münderecatının kavânin ve kavâid-i askeriyeye muvafakat ve muğayiratı dahi şayan-ı tedkik görüldüğünden işin bu ciheti asâkir-i Osmaniye ceza kânunnâmesinin tedkiki için Şûrâ-yı Devlet dairesinde in'ikad eden komisyona havale olunmuştu. Cereyan eden müzakerâtı hâvi mezkûr komisyondan verilen zabıt varakasında nizamnâme-i dâhilinin sâlifüz-zikr ahkâmı iktizasınca Rumeli-i Şarkî vilayetinde milis ve jandarma efrâdının bidayeten icra-yı muhakemeleri vazifesiyle mükellef olan heyet-i zabitan milisleri asâkir-i Osmaniye ceza kânunnâmesi ahkâmına tevfiқан teşekkül etmiş olduğu ve kânunnâme-i mezkûr hükmünce bu milislerden verilen hükümler ordu veya müfreze meclislerinde tedkik ve temyiz olunmak lazım gelip umum devletlerce dahi mehâkim-i askeriyeye heyetleri kâmilen askerden mürekkeb bulunduğu halde Rumeli-i Şarkî için hükm-i kânuna ve kavâid-i umûmiyeye muğayir olarak me'mûrîn-i adliye ve zâtiban-ı askeriyeden mürekkeb bir divan-ı askerî teşkili câiz olamayacağından mesâlih-i mezkûrenin fırka meclisleri yerine zâbitân-ı askeriyeden mürekkeb bir heyet teşkiliyle hükm-i kânuna tevfiқан orada re'yet ettirilmesi lazım geleceğine mebni mezkûr nizamnâmenin şayan-ı kabul olmadığı gösterilmiştir.

Gerek komisyonun şu müzakeratından ve gerek dairenin bâlâda arz olunan mütalaatından rehin-i ilm-i vekalet-penâhileri buyuralacağı vechle Rumeli-i Şarkî de elhâletüh hazîhi devlet-i âliyyenin ceza kânun-ı askerîsi mer'ü'l-icra olup divan-ı askerî dahi o kânunun bir hükm-i mühimi tahtında bulunmuş iken bunu istisna ederek usul-i umûmiye haricinde bir takım teşkilat icrası tarafına gidilmesi ve şu maksadın da doğrudan doğruya hükümet-i askeriyeye-i Hazret-i Padişahî altında bulunan bir vilayette sâir umur-i idare gibi nizamnâme ile ilan edilmesi refte refte idare-i umûmiye nizamnâmeleriyle vilayete mahsus ve istenildiği gibi kavâid-i askeriyeye tesisine yol açmak demek olacağından askerî ceza kânunnâme-i hümayunu ahkâmının mezkûr idare-i umûmiye nizamnâmesinde muharrer maksadın husulüne daha etraflı delalet edeceği beyanıyla mezkûr nizamnâmenin reddi ve komisyonunun zabıt varakası hatimesinde beyan olunduğu vechle divan-ı harblerden bidayeten verilecek hükümlerin ordu veya müfreze fırka meclislerinde tedkik ve temyizi kânunnâme-i mezkûrun birinci faslı ahkâmından olmasına binaen heyet-i zâbitân meclislerinden verilecek ilamatın

vilayet hakkındaki hükümet-i askeriye-i hazret-i padişahinin mahfuziyeti şartıyla fırka meclisleri yerine zâbitân-ı askeriyeden mürekkeb bir heyet teşkiliyle orada rü'yet ettirilmesinin dahi ihtarı tezekkür ve nizamnâmenin nüsha-i asliyesi li-ecl-i'l-iade leffen takdim kılındı. Ol bâbda emr ü ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

7 Rebû'l-evvel 300, 4 Kânun-ı sâni 298

Mühürler

## **5.10. Asker Emeklilerinin Maaşlarına Dair Kânun Layihaları**

### **5.10.1. Asker Emeklilerinin Maaşları Hakkında Vilayete Mahsus Kânun Layihası**

Tesvid tarihi: 28 Rebû'l-evvel 1300

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Askeri tekâüd muamelatına dair tanzîm ve meclis-i umûmi-yi vilayet tarafından kabul olunup Gurre-i Safer 1300 tarihli ve üçbinaltıyüzellisekiz rakamlı tahrirat-ı devletlerine leffen irsâl olunan kânun layihası Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale meclis kavânin-i eyaletin menafî ve ihtiyacat-ı mahalliyeye muvafık olarak nizamât-ı Osmaniyyeden tadil edebileceği nizamât-ı vilayetin nizamnâme-i dâhilîsinin onüçüncü bendinde tasrih ve ta'dad olunmağla bend-i mezkûr hükmünce askeri nizamâtı tanzîme meclis-i mezkûrun salâhiyeti olamayacağına ve asâkir-i osmaniyyeye mahsus tekâüd kânununun ahkâm-ı mündericesi vilayetin câri olan muamelat-ı askeriye muktezasına dahi muvafık bulunduğuna binaen mezkûr layihanın reddi Şûrâ-yı Devlette ve meclis-i mahsus-i vükelada tensib edilmiş ve layiha-ı merkûme aynen ve leffen iade kılınmış olduğu beyanıyla şukka.

Tesvid tarihi: 11 Rebû'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 11 Rebû'l-evvel 1300, 7 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayetine telgrafname

Askeri tekâüd muamelâtına dair gönderilen kânun layihası Şûrâ-yı Devlet kararıyla red olunmağla tafsili posta ile bildirilir.

Mütেকaidin-i askeriye maşatı hakkında Rumeli-i Şarkî Vilayeti'ne mahsus kânundur

Nâm-ı nâmi-yi hazret-i padişahiye olarak nizamnâme-i dahilinin onuncu ve elli dördüncü maddeleri mucebince mütেকaidin-i askeriye maşatına dâir bittanzîm bin



sekizyüzseksen iki senesi teşrin-i sanisinin on birinci günü meclis-i umûmi-yi vilayette kabul olunub lede'l-arz mer'iyeti hakkında irade-i seniyye-i hazret-i padişahi müteallik ve şerefsudûr buyurulan işbu kânun ahkâmının vâlisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

#### Birinci fasıl

##### Birinci Madde: askeri tekâüdlüğü maaşı

- 1- Vazife-i muayenesi ikmâl ettikten sonra terk-i hizmet edenlere
- 2- Yaralı ve hastalıklı ve alilü'l-vücut bulunanlara
- 3- Aramil ve eytam-ı askeriyyeye tahsis olunur.

#### İkinci fasıl

##### Vazife-i muayenesi ikmal ettikten sonra terk-i hizmet edenler beyanındadır

#### Birinci Kısım

İkinci Madde: On seneden ekall olmamak üzere ifa-yı hizmet edenler bir rub' ve kırk sene hizmetten sonra tam tekâüdlük maaşına kesb-i istihkak ederle. On seneden ziyade ve kırk seneden daha az hizmet edenler dahi on sene ikmal-i hizmetten sonra maaşının miktarı her bir ikmal-i hizmet edilmiş sene için yüzde ikişer buçuk guruş nisbetinde tezayüd eder.

Üçüncü Madde: Bilfiil hizmet-i askeriyede gûzar edecek seneler vilayette silk-i askeriye girildiği günden itibar olunur.

Dördüncü Madde: Tekâ'üdlük maaşı istihkakını kesb ettiren umur-i mülkiye hizmetlerinde gûzar eden seneler dahi bilfiil hizmet-i askeriyenin seneleriyle birlikte hesap ve itibar olunur. Elverir ki işbu hizmet-i askeriye iki seneden ekall olmamış olsun.

Beşinci Madde: Kânun-ı askeriyye-i liecli'l-ikmal memâlik-i ecnebiyede tahsil eden ve milis ve jandarmada zabıt gibi istihdam olunan yerliler hizmet-i askeriyyeye bilfiil iki sene devam etmiş makamında ad olunurlar.

Altıncı Madde: Kıdeme mahsus tekâüdlük maaşı askerine rütbesine göre tahsis olunur ve eğer ki rütbe-i cedidesinin iki senelik

Hizmetini tekmil etmezden evvelce terk-i hizmet etmekliği talep edecek olan bulunur ise o halde maaş-ı mezkûr rütbe-i hÂlî'yesinin madunundaki rütbeye nisbetle tayin kılınır.

Yedinci Madde: Bilfiil hizmet-i askeriye-yi esna-yı ifada yaralanan ve hastalanan ve mübtela-yı ilel ve emrâz olan her bir asker tekâüdlük maşatına kesb-i istihkak eder şöyleki;

- 1- Eser-i cerahetten tedavisi kâbil olamayacak derecede bütün bütün alil ve a'ma olması ve bir veya iki ayağıyla bir veya iki elinin kesilmesi ve iki ayak ve ellerinin hareketten sâkıt olması gibi ilel ve emrâzla bunlara mümasil hastalıklara mübtela olan askerler her hangi rütbede bulunur ise bulunsun ve ne müddet hizmet etmiş olur ise olsun tam tekâüdlük maaşına nâil olurlar.
- 2- Bir ayağı veya bir elini bütün bütün hareketten iskât eden eser-i cerahat ile bunlara mümasil ilel-i ma'lumeye giriftar olan askerler her hangi rütbede olurlar ise olsun ve ne müddet ifa-yı hizmet etmiş bulunurlar ise bulunsun maaşlarının nısfını ahza kesb-i istihkak ederler.
- 3- Eser-i cerahat ile illet ve hastalığı derecesi daha hafif olanlar terk-i hizmet ettikleri takdirde maaşlarının dörtte biri nisbetinde tekâüdlük maaşı verilir.

Sekizinci Madde: Bâlâda zikr ve ta'dad olunan üç nev' ilel ve emrâz mümasil olan hastalıklar başkaca bir idare-i umûmiye nizamnâmesiyle tayin olunur.

Üçüncü fasıl

Arâmil ve Eytâm-ı Askeriyeye Verilecek Tekâüd Maaşı Beyanındadır

Dokuzuncu Madde: Kayd-ı hayat şartıyla tekâüdlük maaşına istihkak olanlar

- 1- Bilfiil hizmet-i askeriyede iken esna-yı muharebede telef olan askerin zevce-i metrükeleri
- 2- Vazife-i askeriye-yi ifa itmekmecburiyetinin taht-ı tesirinde bulunmaları ilcasıyla bil-ızdırar gerek esna-yı muharebede kazandıkları eser-i cerahat ve gerek ilel-i sâireden vefat etmiş ve bu gibi cerahat ve hastalığa mübtela olanlardan evvelce müteehhil bulunmuş olan askerin arâmili
- 3- İşbu arâmil zevcelerine ait olan tekâüdlük maaşının nısfı derecesinde ve kayd-ı hayat suretinde olarak maaşa kesb-i istihkak ederler.

4- Tekâüdlük maaşına artık nâil olmuş veya henüz maaş-ı mezkûrun ahzına istihkak tayin etmiş iken vefatları vuku' bulan ve fakat bilfiil hizmet-i askeriyeyi terk ettikleri zamandan iki sen evvelce tehhül etmiş bulunan askerin aramili ve eğer evladı var ise müteveffânın kezalik terk-i hizmetten mukaddem tevellüd eylemiş bulunanlarıdır.

Onuncu Madde: Dokuzuncu maddeye göre zevcinden tekâüdlük maaşı kalmış olan zevcenin vuku'-ı vefatından sonra dahi maaş-ı mezkûr müteveffîye-i mezbûrenin her ne kadar çocukları var ise onlara tevarüs etmekle beraber i'âne suretiyle i'ta olunur. İşbu i'âne çocukların en sağiri sin-i rüşde vâsıl oluncaya kadar te'diye edilir.

#### Dördüncü Fası

Ahkâm-ı Umûmiye beyanındadır

Onbirinci Madde: İşbu kânunda tayin olunmayan ahvâlin vuku'uyla ibrâz-ı hizmet-i fevkalade eden askere ikramiye veya i'âne verilmesi lazım geldiği takdirde zikr olunan ikramiye ve i'ânenin suret-i i'tası bir idare-i umûmiye nizamnâmesiyle karargir olacaktır.

Onikinci Madde: Askeri tekâüdlüğü maaşı zata mahsus ve kayd-ı hayat şartıyla verilir. Bunlar vilayetin deyni makamında olarak tekâüd maaşati için hazine-i vilayetçe ayrıca tutulan defterde mukayyedir.

Onüçüncü Madde: Nizamnâme-i dahilinin yetmiş altıncı maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında gösterilen ahvâl-i mahrumiyete giriftar olanlar zikr olunan birinci fıkra için mücazatın imtidad edeceği müddete ve dördüncü fıkra için dahi ahz olunan müddet-i me'zuniyetinin süreceği zamana kadar tekâüdlük maaşı hukukundan sâkıt olurlar.

Ondördüncü Madde: Askeri tekâüdlüğü maaşatı

- 1- Vilayet mal sandığına olan zimmete mukabil maaşın beşte biri,
- 2- Ehad nasa olan borca karşılık maaşın üçte biri nisbetinde olarak ahz ve tevkif olunmaktan gayri ne kat' olunur ve ne de taht-ı hacze alınır.

Onbeşinci Madde: Askeri tekâüdlüğü maaşına nâli olub da hidemat-ı mülkiyeye nakl ve idhâl olanlar hem tekâüdlük maaşını ve hem de müstahde olacakları memuriyete

mahsus olan maaşı alacaklardır. Meğer ki mülkiye memuriyeti için verilecek maaşın tekâüdlük maaşına bedel-i i'ta olunmuş olması gibi ahvâl vuku'bulmuş ola.

### **5.10.2. Asker Emeklilerinin Durumu Hakkında Kânun Layihasının Reddi**

Tesvîd tarihi: 20 Rebû'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 21 Rebû'l-evvel 1300

17 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Askeri tekâüd muamelâtına dâir gönderilen kânun layihası red olunduğundan tafsili posta ile bildirileceği 7 Şubat 1298 tarihli telgrafname ile savb-ı devletlerine bildirilmiştir. Cevâben vârid olan 10 Şubat 98 tarihli telgrafname-i devletlerinde müddet-i muayenenin inkizasından dolayı layiha-i mezkûrenin tadil olunmuş nazarıyla bakılarak mevki-i icraya konulacağı dermeyan olunur ise de zikr olunan layiha üzerine icra kılınan tedkikatı hâvi Şûrâ-yı devlet'den verilen mazbatada tekâüd kânunu hizmete müteallik kavânin-i nizamâtın hatimesi demek olduğu ve mebâdi-yi muamelât-ı askeriye tensik olunub da tekâüd muamelâtı onların mukteziyatına göre tayin olunmak lazımeden bulunduğu halde vilayet-i Celilelerinde el-yevm muamelât-ı askeriye kavânin-i Osmaniye'ye bazı muvakkat nizamnâmelerde tevfiikan cereyan etmekte olmasına ve hal bu merkezde iken vilayet-i mahsus tekâüd kânunu tanzîmi doğru olamayüb asâkir-i Osmaniyyeye mahsus tekâüd kânununun ahkâm-ı mundericesi ise vilayette câri olan muamelât-ı askeriye mukteziyatına da muvafık görünmesine nazaran ona tevfiik-i muamele olunmak üzere layihanın reddi lüzumu gösterilüb vâkıa layihe-i mezkûrenin reddine dair çekilen telgrafname tarihi müddet-i muayene-i nizamiyeden üç dört gün muahhar ise de idare-i muamelât-ı askeriyyeye müteallik kânun layihasının tertib ve tanzîmine teşebbüs edilmez ise ol hizmete teferrü' kavânin ve nizamât-ı askeriyenin hâtimesi olan kânun-ı mezkûrun mevki-i icraya vaz'ından idarece ve ileride muamelât-ı askeriyyeyi hâvi kânun layihasının tanzîm ve icrasında tatbikat ve fa'Âlî' yetçe müşkilattan başka fevâid-i zâide görülemeyeceği derkâr idüğünden işbu kânun layihasının mebâdi-yi muamelât-ı askeriyyeyi hâvi kânun lahiyasının tanzîmine muallakan te'hir-i neşr ve ilanı münasib görüldüğüne binaen ona göre icra-yı icabı mütevakkıf-ı himmet-i devletleri bulunduğu beyanıyla şukka.

İrade-i seniyye evrâk odasına verilmiştir.

Filibe'den Dersaadet'e çekilen telgraf  
Makâm-ı Celîl-i Sadaret-uzmâya

7 Şubat 98 cevabdır. Askeri tekâüd maaşâtı hakkındaki kânunun kânun-ı evvel ikinci günü Bâb-ı Âlî'ye vâsıl olduğu mevcûd bulunan posta ilmuhaberinden müsteban olması ve tasdik-i âliye arzı iki mâhı tecavüz eylemesi cihetiyle nizamnâme-i dâhilinin onuncu maddesinin fıkra-i ahiresi hükmünce şubatın ikinci gününden itibaren tasdik olunmuş nazarıyla bakıldığından mevki-i icraya konulmaya mecbûriyet hâsıl olmuştur. 10 Şubat 98

Mazbata

Pazar 25 Rebû'l-evvel 1300

Rumeli-i Şarkî'yemahsus me'mûrin-i mülkiye harcırahına ve doğrudan doğruya istifa olunan tekâlifin ne gibi ahvâlde tenzil veya affı iktiza edeceğine ve askeri tekâüd muamelatına dâir olup cânib-i vilayetten ba-tahrirat gönderilen üç kıt'a kânun layihası üzerine cereyan eden tedkikat ve müzakerâtı hâvi Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât dairesinin 23 Rebû'l-evvel 1300 tarihli mazbatası melfûfatıyla kıraat olundu. İşbu mazbatanın mealinde mezkûr harcırah ve af ve tenzil-i tekâlif dair olan layihalar mukaddema idare-i umûmiye nizamnâmesi halinde dahi vürud etmekle ol vakik harcırah nizamnâmesinin aynen tasdiki ve avf ve tenzil-i tekâlif hakkında olan nizamnâme esasen şayan-ı kabul olmakla beraber birinci ve dördüncü maddelerinde bu müsaadeden istifade yalnız ağnam ve canavar rüsümü i'tasıyla mükellef olanlara hasredilmiş olduğundan burasının cânib-i vilayetten istizahı hakkında verilen karar ve olbabda sebk eden iş'ar üzerine henüz cevap vürud etmemiş ise de bu kere gelen kânun layihaları tedkik olundukta harcıraha dair olan layihanın tasdiki tensib edilen sâlifüzzikr nizamnâmeye muvaffakatı ve diğerinde mûcib-i istizah olan halin izale edildiği yani doğrudan doğruya vergi itasıyla mükellef olub da musâb olanların bu müsaadeden istifadeleri temin kılındığı anlaşıldığından işbu layihaların tasdiki ve askeri tekâüd kânunu hizmete müteallik kavânin ve nizamın hatimesi demek 121 olduğuna göre mebadi-yi muamelat-ı askeriye tensik olunub da tekâüd muamelatı onların muktezasına göre tayin olunmak lazım geldiği halde Rumeli-i Şarkî de muamelat-ı askeriye kavânin-i Osmaniyeye ve bazı muvakkat nizamnâmelere tevfiқан cereyan etmekte olub şu halde vilayete mahsus tekâüd kânunu tanzîmi doğru olamayacağından ve asâkir-i Osmaniyeye mahsus tekâüd

kânununun ahkâm-ı mündericesi vilayette câri olan muamelât-ı askeriye mukteziyatına dahi muvafık olacağından ona tevfik-i muamele olunmak üzere işbu layihanın reddi lazım geleceği dermiyan olunmuştur. Mütalaat-ı muharrere vechle harcıraha ve avf ve tenzil-i tekalife dâir olan sâlifüzzikr iki kıt'a kânun layihasının tasdiki ve askeri tekâüdi hakkındaki layihanın dahi reddi münasib olub ancak daire-i mezkûrece işbu layihanın reddinin vilayetçe mebad-i muamelât-ı askeriye'nin tensîk ve tanzîm olunmasından dolayı onun neticesi demek olan tekâüd kânunun tanzîmine lüzum olmadığına bina edilmesi vilayetin esasen kânun-i askeri tanzîm salâhiyetini tazammun ediyor ise de meclis-i kavânin-i eyaletin menâfi ve ihtiyacat-ı mahsusa-i mahalliyyeye muvafık olarak nizamât-ı Osmaniyyeden tadil edebileceği nizamât-ı vilayetin nizamnâme-i dahilisinin on üçüncü bendinde tasrih ve tadad olunub bend-i mezkûr hükmünce askeri nizamâtı tanzîmine meclis-i mezkûrun salâhiyeti olamayacağına nazaran vilayette câri olan muamelat-ı askeriye'nin kavânin-i Osmaniyyeye tevfigi lazım geleceğinden mezkûr layihanın reddinin şu sebebe istinadı hal ve maslahata ve muhafaza-i hukuk-ı devlete daha muvafık görünmüş olmağla ber-minvâl-i muharrer ifa-yı muktezasının tezyilen bamazbata arz ve istizanı tezekkür kılındı.

#### Takdim

İşbu meclis-i mahsus vükela kararına tevfigan tanzîm edilmiş ise de fakat nizamnâme-i vilayetin milis veyahud yerli askerinin esas teşkiline dair olan on ikinci faslının dörtyüz elli ikinci ve madde-i muvakkata olarak zeyl edilen dörtyüz elli üçüncü maddeleriyle nizamnâme-i mezkûrun onikinci numaralı zeylinde ahkâm-i umûmiyeyi müştemil bulunan altmış altıncı ve altmış yedinci maddeleri gözden geçirilir ise vilayetin idare-i askeriyyeye müteallik nizamâtı tadilen nizamnâme layihası tanzîmine hakkı olduğu anlaşılır ve salifü'l-arz on ikinci faslın üçyüz altmış üçüncü maddesinin üçüncü fıkrasında başka bir ehemmiyeti hâiz görülüyor. Mevadd-i nizamnâme-i maruzaya nazaran Şûrâ-yı Devlet mazbatasında dermiyan olunan mütalaat dairesinde vilayete icra-yı tebliğat olunması vilayetin arz olunan maddeler ahkâmına istinad ile vuku'u melhûz olan itirazname mühill bırakılmış olacağını müstelzim olur ise de her halde ferman.

Rumeli-i Şarkî'yemahsus memurin-i mülkiye harcırahına dair Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât dairesi mazbatası 16 Muharrem 1300

Avf ve tenzil-i tekâlif hakkında müzekkire 16 Muharrem 1300

987 ve 990 vilayât-ı mümtaze kalemi 17 Muharrem 1300

1249 Kalem-i Mahsusa 27 Rebû'l-evvel 1300, 23 Rebû'l-evvel

Tesvîd tarihi: 20 Rebû'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 21 Rebû'l-evvel 1300

17 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Vilayet-i Celilelerine mahsus me'mûrin-i mülkiye harcırahına ve doğrudan doğruya istifa olunan teklifin ne gibi ahvâlde tenzil veya affı iktiza edeceğine dâir bi't-tanzîm Gurre-i Safer 1300 tarihli ve üçbin altı yüz sekiz numaralı tahrirât-ı devletlerine gönderilen iki kıt'a kânun layihası Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale zikr olunan layihalar mukaddema idare-i umûmiye nizamnâmesi şeklinde gönderildiği cihetle bi't-tedkik harcırah nizamnâmesinin münderecâtı yolunda görünmüş ve af ve tenzil-i teklife mütedâir olan layihanın birinci ve dördüncü maddelerinde harik ve dolu ve tuğyan-ı miyah ve çekirge istilasî gibi afâtan musâb olanlar hakkında icra olunacak müsaadâtın yalnız ağnam ve canavar rüsumu itasıyla mükellef bulunanlara hasr edilmesine mebni burasının cânib-i vilayetten istizâhına lüzum gösterilmiş ise de bu kere vürûd iden sâlifü'z-zikr kânun layihalarından harcıraha müteallik layiha münderecâtının evvelce tedkik edilen nizamnâmeyle muvafık bulunduğu ve diğesinde dahi mûcib-i istizâh olan halin izale edildiği yani doğrudan doğruya vergi itasıyla mükellef olup da afât-ı mezkûreden musâb olanlar her kim olursa olsun bu müsaadeden istifadeleri temin kılındığı anlaşılmasıyla işbu layihanın tasdik-i âliye arz Şûrâ-yı Devlet ve Encümen-i Mahsus-ı vükelada tensib olunmuş ve bi'l-istizân irade-i seniyye-i hazret-i padişahi dahi ol merkezde müteallik ve şerefsûdur buyurularak zikr olunan layihaların birer suret-i musaddakkaları leffen irsâl-ı sûy-ı devletleri kılınmış olmağla bunların ale'l-husûs neşr ve ilanıyla mer'iyet-ı ahkâmına itina ve himmet buyurulması siyakında şukka.

İrade-i seniyye evrâk odasına verilmiştir.

### 5.11. Asker Emeklilerinin Maaşları Hakkında Şukka ve Zeylleri

Tesvîd tarihi: 2 Cemâziye'l-ahir 1300

Tebyîz tarihi: 2 Cemâziye'l-ahir 1300, 29 Mart 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Askeri tekâüd maşatına dair olan kânun layihasının reddini icab eden esbabdan bahisle layiha-i mezkûrenin mebâdi-yi muamelât-ı askeriyeyi muhtevi kânun layihasının tanzîmine muallakan te'hir neşr ve ilanı hakkında sebk iden iş'ara cevaben vürûd iden 26 Cemaziye'l-evvel 1300 tarihli ve sekizyüz dört numaralı tahrirat tashih-i âli-yi düstûrileri bilmütalaa meclis-i âli-yi vükelânın müzakeresine arz olunmuş ve karar-ı hâlin taraf-ı vâlâlarına bildirileceği derkâr bulunmuş olmağla ona intizar olunmak lazım gelir. Şu kadar ki eyaletin nizamnâme-i dâhilisinin bu işe dair olan ahkâmının tahrirât-ı Behiyelerinde bahs olunduğu sırada işbu ahkâmın askeri tekâüd maaşâtı hakkındaki "Kânun-ı Osmanî" ahkâmına mugâyir olduğu ibaresi irad olunmak ve bu ibarenin ittisalinde kânun-ı mebhûs "kânun-ı Osmanî-yi mebhûs" deyü yad ve bunun vilayetçe câri olamayacağından fıkrasının derciyle sıfat-ı farika add olunan Osmanî kelimesi tekrâren irad kılınmış ve fikra-i mezkûrenin mâba'dinde dahi askeri ceza kânunnâme-i osmanisi tabiriyle zikr olunan kelime-i tavsifiyenin mültezimiyeti te'yid edilmiştir. Valisi oldukları Rumeli-i Şarkî eyâlât-ı Osmaniyeden ve eyâlet kuvve-i kânuniyesinin tanzîmine me'zûn olduğu layihalardan devletin tasvib ve tasdik idüb icrasını emr ettiği ahkâm umûm kânuniyet ve nizamât gibi devletin nizamâtından ve tabir-i diğerle nizamât-ı Osmaniyeden ma'dûd olub eğer maksad-ı vâlâları nizamât-ı mahsusa-i eyaletten sâir kânuniyet-i umûmiye-i devleti temyiz ise mesela askeri ceza kânunnâme-i umûmisi ve tekâüd kânunnâme-i umûmisi gibi sâir tabirat-ı mümasile ile dahi işbu maksadın ifa ve edası kâbil olmasına ve muharrerât-ı Behiyelerinin gerek usul-ı kânuniye ve hukukça ve gerek kaide-i kitabetçe şâmil olduğu dekâyika nazaran şu tabirat ve kinayatın iltizamı olduğu anlaşılmiş ve Bâb-ı âliden 27 Temmuz 1298 tarihli telgrafnamesi ile mekâtibâtınızda tabirat-ı gayr-ı münasibe istimalinden men' olunmuş olduğunuz halde bunun tekerrürü nazar-ı dikkati dâi bulunmuş olduğundan bu babda evvel emirde bazı tenbihat ve istizahata lüzûm görünmüştür. Eyaletin kânun ve nizamları dahi kavânin-i Osmaniyeden ma'dûd iken tahrirât-ı vâlâlarının birkaç mahallinde zikr olunan askeri ceza tekâüd kânunlarını bi'l-iltizam kânun-ı Osmanî tabiriyle tavsif ederek devletin Rumeli-i Şarkî eyaletine mahsûs olan nizamâtın güya



kavânin ve nizamât-ı Osmaniyeden hariç gibi gösterilmek mücerred eser-ı hata ve kusur ise bunun tashihiyle keyfiyetin iş'ar ve eğer bu babda ahar bir mütalaa ve ifade-i behiyeleri var ise onun dahi izbâr buyurulması siyakında şukka.

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret-i Uzma

Divan-ı Hümayun Vilayât-ı Mümtaze ve Muhtare Kalemî

İşaret-i Aliyye

Alko Paşa'nın işbu mektûbu meclis-i mahsûsda kıraatle her neye karar verilir ise ona göre icâbı icra olunacaktır. Ol cihetle tahriratınız geldi ve meclis-i âli-yi vükelânın müzakeresine arz olunduğundan karar-ı hâl ilerüde tarafınıza bildirilir ise ona intizar olunmak lazım gelir. Şu kadar ki eyaletin nizamnâme-i dâhilisinin bu işe dâir olan ahkâmını mektubunuzda hikaye ettiğiniz sırada işbu ahkâm-ı askerî tekâüd maşatı hakkındaki "kânun-ı Osmanî" ahkâmına mugâyir olduğu ibaresi irad olunmuş ve bu ibarenin ittisalinde kânun-ı mebhûs deyü yâd ve bunun vilayetçe câri olamayacağından fıkrasının derciyle sıfat-ı farika add olunan Osmanlı kelimesi tekraren irad kılınmış ve fikra-i mezkûrenin maba'dinde dahi devletin askeri ceza kânunnâme-i osmanîsi tabir olunub zikr olunan kelime-i tavsifiyenin mültezimiyetini teyid kılınmıştır. Vâlisi oldukları Rumeli-i Şarkî eyâlât-ı Osmaniyeden ve eyâlet kuvve-i kânuniyesinin tanzîmine me'zûn olduğu layihalardan düvelin tasvîb ve tasdik idüb icrasını emr ettiği ahkâm dahi umum kavânin ve nizamât gibi devletin nizamâtından ma'dûd olub eğer maksadınız işbu nizamât-ı mahsûsa-i eyaleti sâir kavânin-i umûmiye-i devletten temyiz ise meselâ askeri ceza kânunnâme-i umûmisi devletin tekâüd nizamnâme-i mahsûs gibi ve sâir tabirât-ı mümâsile ile dahi işbu maksadın ifa ve edâsı kâbil olmasına ve muharrerâtınızın gerek usûl-i kavânin ve hukukça ve gerek kaide-i kitabetçe şâmil olduğu dekâyika nazaran şu tabirat ve kitabâtın iltizamı olduğu anlaşılmasına 27 Temmuz 98 ve 7 Zilkade 96 tarihli telgrafname ile tabirat-ı gayr-i münasibe istimalinden men' olunmuş olduğunuz halde bunun tekrarı Bâb-ı Âlice nazar-ı dikkati dâir bulunmasına binaen bu babda evvel emirde tarafınızdan taleb-i izahâta lüzûm görüldüğünden ba'dehü icabına bakılmak üzere maksadınız nedir ve eyaletin kânun ve nizamları dahi kavânin-ı Osmaniyeden ma'dûd iken tahriratınızın birkaç mahallinde bi'l-iltizam kavânin-i devleti kânun tabiriyle tavsif ederek devletin Rumeli-i Şarkî eyâletine mahsûs olan nizamâtın güya kavânin ve nizamât-ı Osmaniyeden add etmemek

mücerred eser-i hata ve kusur mudur yoksa bu babda istinad olunacak bir sebeb-i meşru' var mıdır seri'an inha eylemesi zımında cevâb.

Rumeli-i Şarkî Vilâyetine

Aded 804

Makam-ı Sadaret-uzmâya

Ma'rûz-ı çaker-kemineleridir ki,

Askeri tekâüd maaşâtına dâir geçende takdim kılınan kânun layihasının reddi hakkında Şûrâ-yı Devlet'ten verilen karar üzerine bunun reddini icab ettiren esbâbı şâmil cevâben tastir ve tesyîr buyurulan 21 Rebû'l-evvel 1300 tarihli ve ikiyüz beş numaralı tahrirât-ı samiye-yi sadaret-penâhileri mütala'a-gûzar-ı acizanem oldu. Hülâsa-i meâli-yi hidiv-i ekremîleri idare-i mu'âmelât-ı askeriye müteallik kânun layihasının tertib ve tanzîmine teşebbüs edilmezden evvel hizmete müteferri' kavânin ve nizamât-ı askeriyenin hâtimesi olan kânun-ı mezkûrun mevki-i icraya vaz'ından idarece ve ilerüde muamelât-ı askeriye hâvi kânun layihasının tanzîm ve icrasında tatbikât ve faâliyetçe müşkilattan başka fevâid-i zâide görülemeyeceği için bunun mebâdi-yi muamelât-ı askeriye muhtevî kânun layihasının tanzîmine muallakan te'hûr-i neşr ve ilanı münasib olacağı tebliğat-ı aliyyesini mutazammın bulunmuştur. Bu babda vuku' bulan havâle üzerine milis ve jandarma kumandanlığından verilen tafsilât-ı cevabiyeden müstebân olduğu üzere vilâyetin kuvve-i askeriye-i mahsusası olan milisin kur'a ve müddet-i hizmet ve tertibât-ı askeriye ve sâiresi misillü ahkâm-ı teşkiliyesi bir kânun-ı esâsi suretinde olarak nizamnâme-i dâhilide kâmilin mevcûd ve münderic olması ve muvakkaten hükümleri câri olan bazı nizamâtın dahi nizamnâme-i dâhilisinin on ikinci numaralı zeylinin altmış altıncı maddesine tevfi'kan henüz suret-i kat'iyedeki nizamât şekline tebdil olunmamış bulunmasıyla beraber işbu nizamâtın dahi tekâüd maaşâtı kânunuyla asla bir münasebeti olamaması maddelerine bakılınca meclis-i umûmi-yi vilâyetin kabul eylediği mezkûr tekâüd maaşâtı kânununun ilerüde hizmete müteferri' muamelat-ı askeriye hâlel getirebilmesi tasavvur olunamaz. Bunlardan maada nizamnâme-i dâhilinin on dördüncü faslının dörtyüz doksan birinci maddesinin ikinci fıkrasında taraf-ı hükümetten mensûb olanlarla eyalet müvazenesinde mahsûs maâşî bulunan me'mûrinin ve hususiyle askerî memurlarının her biri bila-inkita' laakal on sene hizmet etmiş ve azlin gayri bir suretle terk-i hizmet eylemiş ise tekâüd maaşına kesb-i istihkâk eder ve yine madde-i mezkûrenin üçüncü fıkrasında tekâüd maaşının

miktarı hizmetin müddeti nisbetinde tezâyüd ederek bila-inkita' kırk sene hizmetten sonra alınan son maaşın yekününü tecavüz etmeyecektir deyü muharrer bulunmasına ve nizamnâme-i mezkûrun tazammun eylediği şu ahkâm-ı esâsiye ise askeri tekâüd maaşâtı hakkındaki kânun-ı Osmanî ahkâmına mugâyir olmasına mebni kânun-ı Osmani mebhûsun vilayetçe câri olamayacağından başka bir emr-i cedid üzerine vilayette el-yevm mer'i tutulmakta olan askerî ceza kânunnâme-i Osmanisine gelince nizamnâme-i dâhilinin on ikinci numaralı zeylinin altmış yedinci maddesinde bununda hükmü nizamnâme-i dâhiliye mugâyir olmayacağı halde muvakkaten mer'i olacağı musarrah olmasına nazaran ve tahrirat-ı sâmiye-i sadaret-penâhilerinde tasdik ve te'yid buyurulduğu üzere müddet-i muayenenin inkizasından dolayı zikr olunan tekâüd maaşâtı hakkındaki kânun-ı vilayetin nizamen tasdik olunmuş nazarıyla bakılmasına binaen evvelce bâ-telgraf vâki olan arz ve iş'âr-ı acizanem vechle resmen neşr ve ilan ile mevki-i icrâya vaz'ına mecbûriyet hâsıl olarak ol vechle icâbı dahi icra kılınmış olub artık bunun avk ve te'hir olunması usulen uyamayacağı ma'zereti rehin-i ilm-i sâmi-yi fehmet-penâhileri buyuruldukta olbabda emr ü ferman hazret-i men lehü'l-emrindir.

26 Cemaziye'l-evvel 1300 ve 23 Mart 1299

İşaret-i Aliyye

Numara 12

Alko Paşa'nın işbu mektubu meclis-i mahsûsda kıratla her neye karar verilir ise ona göre icabı icra olunacaktır. O cihetle tahrirâtınız geldi ve meclis-i âli-yi vükelânın müzâkeresine arz olduğundan karar-ı hal ilerü de tarafınıza bildirilir ona intizar olunmak lazım gelir şu kadar ki eyâletin nizamnâme-i dâhilisinin bu işe dâir olan ahkâmını mektubunuza hikâye ettiğiniz sırada işbu ahkâm-ı askeri tekâüd maaşâtı hakkındaki "kânun-ı Osmanî" ahkâmına mugâyir olduğu ibaresi irad olunmuş ve bu ibarenin ittisalinde kânun-ı mebhûs " Kânun-ı Osmanî Mebhûs" deyü yâd ve bunun vilayetçe câri olamayacağından fıkrasının derciyle sıfat-ı fârika add olunan Osmanlı kelimesi tekrâren irad kılınmış ve fıkra-i mezkûrenin mâ-bâ'dinde dahi devletin askeri ceza kânunnâme-i Osmanîsi tabir olunub zikr olunan kelime-i tavsifiyenin mültezimiyeti te'yid kılınmıştır vâlisi oldukları Rumeli-i Şarkî eyâlet-ı Osmaniyyeden ve eyâlet kuvve-i kânuniyesinin tanzîmine me'zûn olduğu layihalardan devletin tasvîb ve tasdik idüb icrasını emr ettiği ahkâm dahî umum kavânin ve nizamât gibi devletin nizamâtından ma'dûd olub eğer maksadınız işbu nizâmât-ı mahsûsa-i eyâleti sâir

kavânin-i umûmiye-i devletten temyiz ise mesela askeri ceza kânunnâme-i umumîsi ve vilayetin tekâüd nizamnâme-i mahsûs gibi ve sâir tabirat-ı mümasele ile dahi işbu maksadın ifa ve edâsı kâbil olmasına ve muharrerâtınızın gerek usûl-ı kavânin ve hukukça ve gerek kâide-i kitâbetçe şâmil olduğu dekâyika nazaran işbu tabirat ve kinayatin iltizamı olduğu anlaşılmasına ve 7 Zilkade 96 ve 27 Temmuz 98 tarihli telgrafname ile tabirât-ı münasibe istimalinden men' olunmuş olduğunuz halde bunun tekerrürü Bâb-ı Âlice nazar-ı dikkati dâi bulunmasına binaen bu babda evvel emirde tarafınızdan taleb-i izahata lüzum görüldüğünden ba'dehü icabına bakılmak üzere maksadınız nedir ve eyâletin kânun ve nizamları dahi kavânin-i Osmaniyeden ma'dûd iken tahrîrâtınızın birkaç mahallinde bi'l-iltizâm kavânin-i devleti tabiriyle tavsif ederek devletin Rumeli-i Şarkî eyaletine mahsus olan nizamâtının güya kavânin ve nizamât-ı Osmaniyeden add etmemek mücerred eser-i hata ve kusur mudur yoksa bu babda istinad olunacak bir sebep-i meşru' var mıdır seri'ân inha eylemesi zımında cevâb.

Makâm-ı celil-i sadaret-uzmâya

Ma'rûz-ı Çâker-kemileridir ki

Askerî tekâüd maaşâtına dair olan kânun layihası hakkında geçende cevaben takdim eylediğim ariza-i acizanemde “Kânun-ı Osmanî” tabirinin zikr ve beyan olunması kaide-i hâric (...) gönderdiği beyan-ı âlisiyle bu babda istizâh-ı hâli ve bazı tenbihâtı şâmil bu kere cevâben ziver-ı fark-ı ta'zim olan 3 Cemaziye'l-ahir 1300 tarihli ve yirmi üç numaralı tahrirat-ı sâmiye-i sadaret-penâhileri kemâl-ı taaccüble kıraat ve mütala'a olundu. Vâlisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî 'nin hal ve vaziyesi derecesiyle sıfat-ı me'mûrîn-i âcizânemin mâhiyeti dekâyikina min gayr-ı haddin vâkıf olduğum cihetle şu eyâlet üzerindeki hukûk-ı hükümrâni-yi Hazret-i Pâdişahî'nin hıfz ve vikayesini hemişe pişe ve o yolda hareketi emel ve endişe edegeldiğim nezd-i âli-yi cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinde asâr-ı adide ile müsbettir zannında idim. Vâkıya eyalet kânun ve nizamları dahi kavânin-i Osmaniyeden ma'dûd olmak lazım geldiği halde ariza-i mezkûrede tabir-i mebhûsun istimali mücerred nizamât-ı mahsûsa-i eyaletten kavânin-i umûmiye-i devleti temyiz maksadından ve elsine-i umûmiyece istimal olunagelen ve mesela nizamnâme-i dâhilinin bazı mevâdında ve hususiyle dörtyüz elli üçüncü maddesinde sarahaten ima olunan Osmanlı tabirinden bi'l-iktibâs bu ibarenin terkim ve imlâsı muvafık-ı edeb ve âdâd olacağı zann ve itikadından ileri gelmiştir. Bunun mahza hata olacağı işbu tebliğat-ı aliyye-i fahimaneleri üzerine teyakkuz olunur olunmaz derhâl

istifa-yı kusûr ile arz-ı ma'zeret-ı hakikiyeye ibtidar ider ve fakat meftûr olduğum olduğum selâmet-i kalb-i acizanem nezd-i âli-yi hidivilerinde hâlât-ı mücerrebeden iken şu halin kasdı ve iltizamı olduğuna zehâb buyurulması bâdi-yi teessüf olunduğunun dahi arz ve ilavesine hasbe'l-sâdaka mücaseret eylerim. Ol babda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

9 Cemaziye'l-ahir 1300 ve 4 Nisan 1299

### **5.12. Mehakimi Askeriye Teşkilatı Hakkında Kânun Layihası Ve Zeylleri**

Tesvîd tarihi: 8 Cemaziye'l-evvel 1300

Teb'yîz tarihi: 10 Cemaziye'l-evvel 1300, 7 Mart 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Vilayet-i Celilelerine mahsûs mehâkim-i askeriye teşkilatı hakkında bi't-tanzîm 12 Şubat 1298 tarihli ve üç yüz seksen sekiz rakamlı tahrirat-ı devletleriyle irsâl kılınan kânun layihası Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle hülasa-i meâli mehâkim-i dâime ve muvakkata-i askeriye ile divan-ı askeri mahkemesinin suret-i teşkilini ve bu mahkemelerin muamelât-ı dâhiliyesiyle derece-i salâhiyetlerini ve müteferriasını tayinden ibaret ise de divan-ı askeri heyeti teşkiline ve usûl-i muhakemesine mütedâir geçende gönderilen idare-i umûmiye nizamnâmesinin esbâb-ı reddini mutazammın yazılan 11 Rebû'l-evvel 1300 tarihli tahrirât-ı senâveride gösterdiği üzere vilayetin vilayetin nizamnâme-i dâhilisinin dörtyüz elli üçüncü maddesinde bir askeri ceza kânunnâmesiyle fenn-i harbe ve eyalete mahsûs hidemâta müteallik nizamnâmeler neşr ve olununcaya kadar milisin bâ-nefs-i tensîkatından münbais ta'dilata hâlel gelmemek üzere milis ve jandarma fırkalarında asâkir-i Osmaniye hakkında mer'iyü'l-icrâ olan askeri ceza kânunnâmesiyle musalahayadan beri ihdâs olunan muvakkat fırka-i askeriyelerde el-yevm câri olan nizamâtın düsturu'l-amel tutulacağı muharrer olmasına mebni milis ve jandarma fırkalarında el'an asâkir-i Osmaniye ceza kânunu mer'iyü'l-icra olduğu ve mehâkim-ı askeriye teşkilatı dahi kânun-ı mezkûrun bir hükm-i mühimi tahtında bulunduğu cihetle bunun için suret-i istisnaiyyede kavâid vaz'ı ve evvelki idare-i umûmiye nizamnâmesinin reddine dair olan sâlifü'z-zikr tahriratta dahi beyan olunduğu üzere bu gibi mehâkim-i askeriye heyetlerinin umum devletlerce kâmilan askerden mürekkebe olduğu halde kavânin ve kavâid-i umûmiye-i askeriyeye mugâyir olacağına binaen zikr olunan kânun layihasının reddi lüzumu Şûrâ-yı mezkûr Tanzîmât

dairesinden ba-mazbata ifade ve layiha-i mezkûre aynen ve leffen savb-ı devletlerine iade kılınmış olduğu beyanıyla şukka.

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dairesi

Aded 3

Rumeli-i Şarkî'yemahsûs mehâkim-i askeriye teşkilatı hakkında tanzîm ve meclis-i umûmi-yi vilayetten kabul olunarak tasdik-i âliye arz olunmak üzere irsal kılınan kânun layihası vilayetin 16 Rebû'l-evvel 1300 ve 12 Şubat 1298 tarihli ve üç yüz seksen sekiz numaralı tahrirâtı melfûfâtından olarak 19 Rebû'l-evvel 1300 ve 15 Şubat 1298 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmağla Tanzîmât dairesinde kıraat ve mütalaa olundu.

Hülâsa-i münderecâtı mehâkim-i dâime ve muvakkata-i askeriye ile divan-ı askeri mahkemesinin suret-i teşekkülünü ve bu mahkemelerin muamelât-ı dâhiliyesiyle derece-i salâhiyetlerini ve müteferriâtını tayinden ibaret olub ahkâm-ı muhteviyesinden yalnız divan-ı askeri heyeti teşkilâtına ve usûl-ı muhakemesine dair geçende vârid olan idare-i umûmiye nizamnâmesinin reddi lüzumuna dair 7 Rebû'l-evvel 1300 tarihinde tanzîm ve takdim kılınan mazbatada dahi arz ve tafsil olunduğu vechle Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dâhilisinin dört yüz elli üçüncü maddesinde bir askeri ceza kânunnâmesiyle fenn-i harbe ve eyalete mahsûs hidemâta müteallik nizamnâmeler neşr olununcaya kadar milisin bi'n-nefs tensîkatından münba'is ta'dilâta hâlel gelmemek üzere milis ve jandarma fırkalarında asâkir-i Osmaniye hakkında mer'ıyyü'l-icrâ olan askeri ceza kânunnâmesiyle musalahadan berü ihdâs olunan muvakkat fırka-i askeriyelerde el-yevm câri olan nizamâtın düsturu'l-amel tutulacağı muharrer olmasına mebni milis ve jandarma fırkalarında el'an asâkir-i Osmaniye ceza kânunu mer'ıyyü'l-icra olduğu ve mehâkim-ı askeriye teşkilatı dahi kânun-ı mezkûrun bir hükm-i mühimi tahtında bulunduğu cihetle bunun için suret-i istisnaiyyede kavâid vaz'ı caiz olamayacağından işbu layiha esâsen şayan-ı kabul olmadıktan başka zikr olunan nizam layihasının esbâb reddiyesinden (...) çünkü umûm devletlerce mehâkim-i askeriye heyetleri kâmilen askerden mürekkebe olduğu halde layiha-i mezkûrede divan-ı askeri heyetinin reisiyle iki azası divan-ı âli-yi muhakemât şubâtı rüesâ ve azasından ve diğer iki azası dahi zâbitan-ı askeriyeden olmak üzere terkîb ve teşkil edilmek istenilmesi

maddesi olduğu halde tedkik ve tatbik olundukta yirmi birinci maddesinde musarrah olduğu üzere işbu layihanın terkîb ve teşkil edilmek istenilmesi maddesi olduğu halde tedkik ve tatbik olundukta yirmi birinci maddesinde musarrah olduğu üzere işbu layihanın dahi o esasa göre tanzîm edildiği anlaşılmış ve böyle kavânin ve kavâid-i umûmiye-i askeriyeye mugâyir ahkâmı şâmil olan bir layihanın münderecâtına nazaran dahi tasdikî cihetine gidilemeyeceği derkâr bulunmuş olmağla reddi lüzûmu tezekkür olunarak nüsha-i asliyesi leffen takdim kılındı. Ol babda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. 6 Cemâziye'l-evvel 1300 ve 3 Mart 1298

Mehâkim-i askeriyenin teşkili hakkında Rumeli-i Şarkî'yemahsûs kânun-ı vilayettir

Nam-ı nâmi-yi hazret-i pâdişahîye olarak nizamnâme-i dâhilinin onuncu ve elli dördüncü maddeleri mücebince mehâkim-i askeriyenin teşkiline dair bi't-tanzîm bin sekiz yük seksen iki senesi teşrin-i sânisinin yirmi birinci günü meclis-i umûmi-yi vilayetten kabul olunub lede'l-arz mer'iiyeti hakkında irade-i seniyye-i hazret-i padişâhi müteallik ve şerefsudûr buyurulan işbu kânun ahkâmının vâlisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nde mer'iiyü'l-icrâ tutulmasını ilan eylerim.

Birinci fasıl

Usûl-ı Umûmiye Beyânındadır.

Birinci Madde: Rumeli-yi Şarkî'de askerî usûl-i mehâkime-i adliyesi

- 1- Filibe'de ictima eden askerî mahkeme-i dâimesiyle mehâkim-i askeriyeye-i muvakkatadan
- 2- Yine Filibe'de in'ikâd eyleyen divan-ı askerî mahkemesinden i'ta olunur

İkinci Madde: Divan-ı askerî ile mahkeme-i askeriyeye-i dâimenin vezâifini bütün vilayete imtidâd idüb ancak icabı takdirinde Filibe şehrinden uzak olan mahallerde idare-i umûmiye nizamnâmesi şeklinde tastir olunacak bir emirname-i askerî mehâkim-i muvakkatası dahi teşkil olunabilir.

Üçüncü Madde: Askerî mehâkim-i dâime ve muvakkatası tarafından mesâlih-i vâkıa hûlasaten i'ta-yı karar olunur.

Divan-ı askerî mahkemesi protestolar ile askeri mehâkime dair ve muvakkatasından i'ta olunan kararlar aleyhine verilecek istid'aları yalnız temyizen fasl-ı rü'yet eyler.

Dördüncü Madde: Umûr-ı askeriye müteferri' mesâilin müddei-yi umûmilik vazifesini fenn-i hukûk-ı askeriye mehâreti olan askeri müddeiumûmisi tarafından ifa olunur.

Bunun maiyetine bir de muavin tayin kılınır.

İkinci fasıl

Hükkâm Beyanıdır

Beşinci Madde: Mehâkim-i Askeriyede hükkâm vazifesini işbu kânunun 14 ve 18 ve 21 maddelerinde gösterilen istisnaiyyeden maada milis ve jandarma zabıtasıyla küçük zabıtanı cânibinden ifa edilir.

Altıncı Madde: Mahkemelere hâkim sıfatıyla tayin olunan zâbitan ve küçük zâbitan kendi vezâif-i me'mûre-i asliyelerine dahi müdavemet ederler.

Yedinci Madde: Zirde gösterilen ahvâl-ı istisnaiyyeden maada her ne suretle olur ise olsun Rumeli-i Şarkî 'nin milis ve jandarma silkine dehâletle hizmet-i askeriye müstahdem olan her zâbitân veya küçük zâbitân-ı askeri mehâkimine a'za tayin olunabilir.

Sekizinci Madde: Askerî mehâkimine tam yirmi iki yaşını tekmi etmiş ve laakal iki sene bilfiil hizmette bulunmuş olan her bir zâbitân ile küçük zâbitan aza sıfatıyla devam edebilir.

Dokuzuncu Madde: Hâkimlik vazifesi taht-ı muhakeme veya istintakta bulunanlara veyahud mahkeme cânibinden bir gûne (okunamadı) meslek cezasına dûçâr olanlara tevdi ve ihale olunamaz.

Onuncu Madde: Her ne iş için olur ise olsun dört batna kadar taallukât ve akrabadan olanların bir mahkemede birleşüb ifa-yı vazife etmeleri câiz olamaz.

Onuncu fasıl

Askeri Muhakeme-i Dâimesi Beyanıdır



On birinci Madde: Askerî mahkeme-i dâimesi tabur ve bölük kumandanlığından olmak ve yüzbaşı rütbesinin mâdununda bulunmamak üzere bir reis ile dört hükkâmdam mürekkeb olub işbu hükkâmdan birisi a'zâ-yı dâimi surette ve mülâzım-i evvel ve mülâzım-ı sâni ve bir de askerî küçük zâbitandan ibaret olmak üzere diğer üçü dahi bir vakt-i muayyen için tayin kılınır. Bunlardan maada mülâzım-ı evvel ve mülâzım-ı sâni ve bir küçük zâbit dahi ihtiyat makamında hâkim tayin olunur.

On ikinci Madde: Mehâkim-i askeriyenin reisiyle hâkimleri milis ve jandarma kumandanlığının teklif-i vâkii üzerine vâli-yi vilayet tarafından altışar mah müddet için tayin kılınır.

On üçüncü Madde: Eğer altı mah müddet mürûr etmeksizin reis ve hâkimlerin azlını bir kimse suret-i meşru'ada talebi ve istid'a muhakemesine gönderilerek o dahi hangi mahkemenin salâhiyeti dairesinde olduğunu karar verir.

#### Dördüncü Kısım

##### On dördüncü Fasl

Daire-i salâhiyet mesâilince vuku' bulan ihtilafât beyanındadır

Altmış üçüncü Madde: Mehâkim-i hukukiye ile askeriyeye meyanında daire-i salâhiyetçe ihtilafat zuhurunda keyfiyet divan-ı askerî.

##### Onbeşinci Fasl

Tedkikât-ı evveliyeinin vesâit-i icraiyyesi beyanındadır.

Altmış dördüncü Madde: Usûl-i muhâkemenin ikinci kısmında zikr olunan suver ve ahvâle göre umûr-ı askeriyeye ait olan mesâlihın tedkikât-ı evveliyesinde zirde muharrer vesâit tarafından hareket olunur.

- 1- Milis ve jandarma zâbitanıyla küçük zâbitanı
- 2- Mülkiye müstantıkları ile mülkiye zâbitası
- 3- Mahkeme-i askeriyenin a'za-yı dâimesi
- 4- Askerî muvakkat istintâk komisyonları

İder veya (okunamadı) bunların tebdiline lüzûm görülür ise bu dahi yukarıki maddede gösterilen usule göre icra kılınır.

On dördüncü Madde: A'zâ-yı dâîmeden olan kimsenin fenn-i hukuk-ı askeriyeyi tahsil etmiş bulunması lazım gelüb fakat işbu sıfat-ı matlûbede birisi zâbitân meyanında bulunmaz ise me'mûriyetinden dahi tayin olunabilir.

On beşinci Madde: Sıfat-ı mezkûre muttasıf olan a'zâ doğrudan doğru milis ve jandarma kumandanlığının emri tahtında bulunmak üzere vâli-yi vilayet cânibinden tayin kılınır.

On altıncı Madde: Bir zâbitd taht-ı muhakemede bulunduğu takdirde mehâkime heyetinden olan küçük zâbit heyetten çıkarılır bununla beraber hâkimler meyanında mahkûm olan zâbitin doğrudan doğru taht-i kumandasında olanlar dahi hazır bulunamaz.

On yedinci Madde: Eğer mahkûm olan kimsenin rütbe veya kıdem veya hasiyetçe reise hakk-ı takdime bulunur ise işin rü'yet ve tesviyesiçün yukarıki on ikinci maddede gösterilen surete göre diğer bir reis tayin olunarak o halde mahkemenin reis-i dâîmi ile a'zâ-yı dâîmesi ve rütbece kıdemi olan iki zâbit dahi hâkim sıfatıyla in'ikâd eder.

On sekizinci Madde: Bir zâbitin töhmet-i maznunesi nizam ve intizam yolundaki te'diyata temas etmeyecek olur veya mahkûm olanlar içlerinde askeriden olmayanlar dahi bulunub da işbu kânunnâmenin altmış birinci maddesi mücebince fasl ü rü'yet madde zımnında askeri mahkeme-i dâîme veya muvakkatasına teslim olunur ise o halde askeri mahkemenin in'ikâd eylediği sancak mahkeme-i âdiyesi ceza şubesi a'zasından birisinin dahi hâkim sıfatıyla mahkemede bulunması lazım gelir. İşbu a'zânın intihabıyla tayini maddesi mahkeme-i âdiyenin reisi tarafından icra kılınır.

Bu gibi ahvâl vuku'unda askeri hâkimlerden rütbece en madûn derecede bulunan birisi heyet-i mahkemededen çıkar.

Dördüncü Fasıll

Askeri Mahkeme-i Muvakkatası Beyanındadır

On dokuzuncu Madde: Filibe şehrine baid mesafesi olan mahallerde askeri mahkemesince fasl ü rü'yet olunacak mesâlihın kesretle terâküm eylediği veya yalnız bir işten ibaret olub da bunun fasl ü hisemi? için müteaddid mahkûm ve şâhidlerin celb ve ihzârına lüzûm görüldüğü veyahud işin nev' ve mahiyeti mahallince fasl-ı madda olunmasını istilzâm ettiği takdirde o mahalde askeri mahkeme-i muvakkatası küşâd olunabilir.

Yirminci Madde: Askeri mahkeme-i muvakkatası milis ve jandarma kumandanlığının teklif-i vâkii üzerine idare-i umûmiye nizamnâmesi şeklinde tastir olunacak bir emirname ile küşâd olunur. İşbu emirnamede tayin olunacak müddet içinde askeri mahkeme-i dâimesinin a'zâ-yı dâimesiyle askeri müddei umumîsi veya muavini mahkemenin bulunduğu merkeze azimet ederler.

Yukarıki on birinci maddede gösterildiği vechle mahkemenin heyetinden ma'dûd olan a'zâ dahi on ikinci maddede zikr olunan usûle göre tayin kılınır.

#### Beşinci Fasl

#### Divan-ı Askeri Mahkemesi Beyanındadır

Yirmi birinci Madde: Divan-ı askeri mahkemesinin heyeti Rumeli-i Şarkî 'deki Divân-ı Âli-yi Muhâkemât Ceza Şubesi reisinden ve kezalik evvel ol şubenin iki hâkim muavinleriyle yüzbaşı rütbesinden dûn olmamak ve ayrı ayrı fırka kumandanlığından bulunmak üzere iki zabitten mürekkebdir. Reis-i mûma-ileyh zikr olunan Divân-ı Askerî mahkemesinin riyaseti makamında ve diğer dört zevât dahi aza sınıfında bulunurlar.

Yirmi ikinci Madde: Divan-ı askeri mahkemesinin azası adliye müdiri ile milis ve jandarma kumandanının arz ve inhaları üzerine vâli-yi vilayet tarafından tayin kılınır.

Yirmi üçüncü Madde: Divan-ı askeri mahkemesinin azası bila-müddet tayin olunur. Mamafih kendi taraflarından şâyân-ı kabul istid'a ve i'tizâr vuku' bulduğu veya (okunamadı) tebdillerine lüzûm görüldüğü halde işbu tebdilleri maddesi dahi tayinleri hakkındaki usûle göre icra kılınırsa da ancak heyet-i mahkemedeki ekser kısmının tebeddülü cihetinin bir vakt ve zamana tesadüf ettirilmemesine itina olunmak lazım gelir.

Yirmi dördüncü Madde: Divan-ı mezkûrda mer'î-yi umûmilik vazifesini askerî müddei umumîsi ifa eder.

Yirmi beşinci Madde: Divan-ı askerinin muamelât-ı tahririyesi vazifesi cânib-i riyasetten divan-ı âli-yi muhâkemât ceza şubesi azasından veya başkâtiblerden birisine ihale olunur.

Altıncı fasıl

Müddei umumîlik Beyanındadır

Yirmi altıncı Madde: Askerî müddei umumîsi vâli-yi vilayet tarafından tayin kılınır. İşbu müddei umumî askeriden ise rütbesinin yüzbaşılık rütbesinden dûn bulunmaması lazım gelip maaşı dahi meclis-i umûmi cânibinden tahsîs olunur.

Zikrolunan müddei umumî doğrudan doğruya milis ve jandarma kumandanlığının emri tahtında bulunur.

Yirmi yedinci madde: Askerî müddei umumîliği muavini on ikinci maddede gösterilen usûle göre tayin olunur.

İşbu muavin hangi kısım memurlardan ise yine evvel kısmının malı olup maaşı oradan aldıktan maada eğer diğeri bir sebepten dolayı kendisine zamimeten maaş verilmez ise muhâkemât-ı askeriye tahsisâtı yekününden şehriye iki buçuk lira-yı Osmanî bir meblağ ücret mukabilinde ahz eder.

İkinci Kısım

Usûl-ı dâhiliye hakkındadır

Yedinci fasıl

Ahkâm-ı Esâsiye Beyanındadır

Yirmi sekizinci Madde: Umûr-ı muhâkemât-ı askeriye vazifesini ifa iden bi'l-cümle zevât hîn-i tayinlerinde zirde muharrer olan suret vechle icra-yı tahlif olunurlar.

“Müterettib uhde-i me'mûriyetim olan vazifeyi kemâ-yenbâği icra ve Rumeli-yi Şarkî'de mevcûd bulunan kavânin ahkâmına göre bitemâmiha tevfik-i muamele ve hareket edeceğimi Hüda-yı Müteâl ism-i celâline olarak yemin ile te'min ederim.”

İşbu tahlif muamelesi muhâkemât-ı askeriyenin hîn-i teşkilâtında papas veya aid olan cemaat-ı mezhebiyenin zevât-ı ruhâniyesiyle milis ve jandarma kumandanı huzurunda ve bilahare ait olan mahalli mahkemesi mahzarında icra kılınır.

Mahkeme-i muvvakatanın reisi ile hâkimleri işbu yemini mahali sancak kumandanı huzurunda icra ederler.

Mülâhazât: Me'mûrîn-i mülkiyeden olduğu halde asâkir muhâkemâtına nakl-i me'mûriyet edenler eğer kendi vazifeleriçün kasem etmiş bulunurlar ise tekrar tahlif olunmazlar.

Yirmi dokuzuncu Madde: Askerî müddei umumîsi bir meseleyi her ne halde bulunur ise bulunsun mu'âvenetine tevdi ve i'ta veya bilakis ondan istirdâd edebilir.

Müddei umumîden ihale olunan maslahatın fasl-ı rü'yeti yolunda muavini tarafından cereyan iden muamelenin bizzat müddei umumîsi cânibinden ifa olunmuş gibi hüküm ve kuvveti vardır.

Otuzuncu Madde: Askerî müddei umumîliği muavini doğrudan doğru müddei umumînin irae edeceği tarika göre hareket idüb ancak muavinin kendi efkâr ve mütalaatına mugâyir hareket etmesini müddei umumî talep edemez.

Sekizinci fasıl

İctima'-ı Muhâkemât Beyanındadır

Otuz birinci Madde: Heyet-i mehâkim mesâlih-i vâkıayı hükmen veya sulhen fasl eylemek üzere ictima eder.

Otuz ikinci Madde: Usûl-i muhakemece muayyen olan ahvâlden ve bir meselenin esnayı fasl ve rü'yetinde ferd-i vâhidin mahkemelerde adem-i huzuru hakkında muhakemece verilecek karardan maada mehâkimin hükmen fasl-ı mesâlih zımındaki ictimaları alenidir.

Otuz üçüncü Madde: Kânunun tayin eylediği ahvâl ile bi'l-husûs kânunda sarâhat-ı kâmile bulunmayan ve işin aslına cihet-i taalluku olmayan mesâilin sulhen icra-yı müzakere ve kararları için vuku'bulacak in'ikadlar hafidir.

Otuz dördüncü Madde: Mehâkim-i dâime ve muvakkatanın her bir in'ikadında karakol ikame olunmağla beraber reisin re'yi tahtında olmak üzere münavebe suretiyle mahkeme odasına yevmiye bir küçük nöbetçi zâbiti dahi tayin olunur.

Dokuzuncu fasıl

Aklâm Beyânındadır

Otuz beşinci Madde: Askerî mahkee-i dâimesiyle müddeiumûmiliği maiyetinde aklâm-ı dâime olup bunlarda miktar-ı kâfi kâtib ile mahzar bulunur.

Otuz altınca Madde: Askeri müddei umumîliği ile askeri mahkemesi a'za-yı dâimesine kalem masârıfı için lazım gelen meblağ tahsis olunur.

Otuz yedinci Madde: Divan-ı askeri mahkemesinin ibtida-yı küşadında mühür ve defâtir ve tamğalı evrâk ile levâzımât-ı sâirenin mübayası için.

İcab iden meblağa tahsis kılınır.

Otuz sekizinci Madde: Mehâkim-i askeriye-i muvakkatanın aklâm masârıfı otuz altıncı maddede tayin olunan tahsisât meyânından tesviye olunur.

Onuncu fasıl

Münasebât-ı Râbıta Beyânındadır

Otuz dokuzuncu Madde: Askerî mahkemesiyle mehâkim-i muvakkatanın muamelât-ı vâkıası deâvi-yi idareye müteallik mesâlihçe reis ve hukuka taalluk iden hususâtça dahi a'zâ-yı dâimi namına câri olur. İşbu muamelât bi'l-cümle devâir-i askeriye ve mülkiyece doğrudan doğruya ve fakat vali-yi vilayette mülkiye müdirânınca milis ve jandarma kumandanlığı vasıtasıyla cereyan eder.

Kırkinci Madde: Divan-ı askeri mahkemesince dâhil-i vilayette bulunan bi'l-cümle makamât ile avâm beynindeki muamelâtı reis namına icra olunur.

Kırk birinci Madde: Bir cânibden askerî mahkeme-i dâimesiyle mehâkim-i muvakkatı beyninde ve diğer cânibden yine bunlarla sâir bi'l-cümle mehâkim ve avâm meyânındaki muamelât-ı askeri müddei umumîliği marifetiyle cereyan eder.

On birinci Fasıl:

Nezâret beyanındadır.

Kırk ikinci Madde: Bi'l-cümle mahkemelerde mesâlih-i vâkıânın usule tevfikân vakt ü zamanıyla tertib ve tevzii gibi muamelât hakkındaki nezâret doğrudan doğru reise ait olduğu gibi askeri mahkemesinde de bu hususta reisin muavin ve müşaviri mahkemenin aza-yı dâimisidir.

Kırk üçüncü Madde: Askeri mahkeme-i dâimesiyle mehâkim-i muvakkatası üzerlerine üst derecede nezaret milis ve jandarma kumandanıyla divan-ı askeri mahkemesine aittir.

Kalem odası muamelatının usulen ve serian tesviyesi hususundaki nezâret aza-yı dâimiye râcidir.

Kırk dördüncü Madde: Divân-ı askeri mahkemesince mesâlih-in müsaraaaten tesviyesi hususunda üst derecedeki nezâret vâli-yi vilayet aittir.

Kırk beşinci Madde: Askerî müddei umumîsi hangi mahkemede olur ise olsun muamelât-ı vâkıânın rûş ve hareketince bir gûne te'hirât veya mugâyir usûl-i hâlât görecek olur ise işin derece-i ehemmiyetine göre keyfini ya reise ihtâr ve ifhâm veyahud ol mahkemeye daha üst derece nezâreti olan mahalle iş'ar ve ırkâm ider.

Kırk altıncı Madde: Divân-ı askerî mahkemesi oraya tevârüd iden mesâlih-in tesviyesince askerî müddeiumûmisi veya muavinin tarafından muğayir-i usûl-i harekât vuku'a getirildiğini gördüğü takdirde keyfiyeti milis ve jandarma kumandanına ihtar eyler.

## Onikinci Fası

### Mehâkim-i Askeriyede Müstahdem Olanların Mes'uliyetleri Beyanındadır

Kırk yedinci Madde: Askerî mahkemelerinde hâkimin vazifesini ifa edenler kendi vezâif-i mahsûsalarına cihet-i taalluku olmayan cinayet ve cünha ve kabâhat gibi bi'l-cümle ef'al ve hareketler için ahkâm-ı umûmiyeye tevfikân hidemât-ı askeriyelerinin derecâtına göre mes'ul tutulurlar.

Kırk sekizinci Madde: Vezâif-i me'mûrelerine ta'alluku olan ve nizâm ve intizâm yolundaki te'diyâtı istilzâm iden ufak kabahatlar için askerî müddei umûmiliği muavininie askeri müddei umûmisi tarafından ve kalem memurlarına mümkün mertebe

yine askerî müddei umûmisi veya a'za-yı dâimesi cânibinden te'diyât-ı intizamiye tertîb olunur. Mamafih askerî müddei umumîsiyle a'za-yı dâime bölük kumandanının hâiz olduğu salâhiyete mâliktirler.

### Üçüncü Kısım

Dâire-i salâhiyet-i askeriye beyanındadır

On üçüncü fasıl

Usul-i Umûmiye

Kırk dokuzuncu Madde: Askerî mahkemeleri yalnız cinayet ve cünha ve kabahat gibi mahiyeti cürm mertebesinde olan mesâlihi fasl ve rü'yet ile hükm ederler.

Ellinci madde: Askerî mahkemeleri umuma müteallik erbâb hakkında i'ta-yı kararla beraber yalnız eşyanın istirdadıyla mahkeme masârîfının tesviyesi için emr edebilirler. Tazminat meselesinin askere taalluku olan ahvâlden maadası mehâkim-i âdideye ait olduğundan bu babda askerî mahkemelerince karar verilemez.

Elli Birinci Madde: Hizmete taalluk olan ve hükümetle askerî emvâlîne irâs-ı hasâr iden nizâm ve intizâm yolundaki cürüm ile töhmet-i hafifenin vuku'u takdirinde eğer hasârat-ı vâkıanın miktad ve kıymeti beşbin guruşu müteceviz ise keyfiyet askeri.

Mahkemesince fasl ü rü'yet olunduktan sonra te'diyat-ı intizamiye ile yekün-ı tazminat hakkında dahi hükm ve ilan olunur.

Elli ikinci Madde: Bilfiil hizmette bulunan bi'l-cümle milis zâbitanı ile küçük zâbitan ve neferâtının her bir gûne cünhe ve kabahatlarının fasl ü rü'yeti maddesi askerî mahkemelerine aittir.

Elli üçüncü Madde:

Jandarma silkinde müstahdem olan zâbitân ve neferâtın idare-i zâbita ve mülkiye yolundaki vazifelerini esna-yı ifada vuku' bulan ahvâl-ı kabihalarından maada esasen her nev' cürüm ve cünhalarının fasl ü rü'yeti kezalik askeri mahkemelerine aittir.

Elli dördüncü Madde: Milisin birinci ve ikinci takımıyla ihtiyat neferâtı gerek hizmet ve gerek talim için davet olundukta icâbet etmedikleri ve hizmetle talime esna-yı



davetlerinde nizâm ve intizamla hizmet-i askeriyeye mugâyir surette cürüm ve kabahate mütecasir oldukları halde işbu bi'l-cümle ef'al-ı kabihalarının tedkik ve rü'yeti askeri mahkemelerinden icra kılınır.

Elli beşinci Madde: Milis ve jandarma dairesinde hizmetle mükellef olup rütüb-i askeriyeyi hâiz olmayan tabib ve baytar ve cerrah ve hastane nazırları ve sanayi ustaları ve musika takımının zâbiti ve ketebe ile sâirenin yalnız nizâm ve intizamla hizmet-i askeriyeye mugâyir ef'al ve harekât-ı vâkıaları kezalik askerî mahkemelerince fasl ve rü'yet olunur.

Elli altıncı Madde: Dâire-i salâhiyet-ı askeriyenin tayini maddesi eğer mahkûm olanların bilfiil hizmet-i askeriye ahvâline taalluk idecek olur ise o halde işbu daire-i salâhiyete zâbitân için hizmete tayin ve tard hususunda verilen emre göre bed'en olunur ve nihayet verilir. Neferât için dahi askerî kumandası altına dâhil oldukları günden ibtina ile yine taht-ı kumandadan hin-i tard ve ihraclarında intiha bulur.

Elli yedinci Madde: Bilfiil hizmet-i askeriye den tard olunub da henüz elbise-i askeriye çıkarmayanlar taraflarından nizam ve intizam mugâyir ika' olunan cerâim-i askerî mahkemelerince bakılır.

Elli sekizinci Madde: Eğer bir kimsenin silk-i askeriyeye dâhil olunmazdan evvelce bir cürümü işleyüb da hizmet-i askeriyeyi dühûlünden sonra işbu fiil ve hareketi zâhire çıkar ise keyfiyet ait olan mahkeme-i adiyeye tarafından rü'yet olunur.

Elli dokuzuncu Madde: Bir kimsenin bilfiil hizmet-i askeriye de bulunduğu sırada ika' eylediği cürümü eğer terk-i hizmet ettikten sonra tebeyyün edecek olur ve işbu fiil ve hareketi hizmet-i askeriyeye müteallik kavânine mugâyir bulunur ise o halde askerî mahkemesince ve böyle değil ise mehâkim-i adiyeye fasl ü rü'yet olunur.

Fakat zikr olunan kimse hizmet-i askeriye den bütün bütün tard olunmuş bulunur ve işlediği cürüm eğer hizmet-i askeriyeye karşı mühim ve (...) ve irtisâb mahiyetinde bulunmayacak ve mal sanduğunca hasarı mûcib olmayacak olur ise o halde davanın usûl-ı askeriyeye tevfiikan icra-yı tedkikat-ı atiyesinden sarf-ı nazar edilebilir.

Altmışınca Madde: Eğer bir kimsenin fiil ve hareketinin rü'yeti askerî daire-i salâhiyetine taalluk idüb de yine ol hengâmda fasl ü rü'yeti mehâkim-i âdideye ait olur

ve diğ er cürüm için takibi icâb edecek olur ise evvel emirde iş e kânûnen muayyen olan mücazât-ı müş eddeyi tertib ve tayin edecek olan mahkeme tarafından bakılarak diğ er iş için dahi bilahare lüzûm görüldüğü takdirde diğ er mahkemeye gönderilir.

Altmış birinci madde: Bir cürmün fâillerinden bazısının tedkikâtı askeri mehâkimince ve bazısının dahi mehâkim-i âdiyece icra kılınacak olur ise maznûn-ı aleyh olanların cümlesi bila-fark mehâkim-i âdiye huzuruna getirilir. Meğ er ki mehâkim-i âdiyenin taht-ı ittihamında bulunan kimseler içlerinde hizmet-i askeriyeye karşı bir fiil ve hareketi ika'da askeri takımından iştirak edenler bulunmuş olsa. Ş u halde bila-istisna cümlesi askerî mahkemesine ihzâr edilir.

Altmış ikinci madde: Hizmet-i askeriye de bulunmuş olsa bile kezalik bir fiil ve hareket iştirâk edenler zirde muharrer ahvâl vuku'unda askerî mahkemesi huzuruna getirilir.

1- Elli beşinci maddede gösterilen kimselerle askerî takımından olanların iştirakleri olması,

2- Fâil-i müşterek olanların cümlesi askerî takımından olup da fakat onların meyanında fiil ve hareketin esna-yı ika'ında henüz hizmet-i askeriye ye dâhil olmamış kesânın bulunması.

### **5.13. İstinaf Müddetini Gösteren Vilayet Kânunu**

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret-i Uzma

Divân-ı Hümayun Vilâyât-ı Mümtaze ve Muhtare Kalemi

İstinaf Müddeti Hakkında Rumeli-i Şarkî'ye Mahsûs Kânun-ı Vilayettir

Nâm-ı nami-yi Hazret-i pâdişahî olarak nizamnâme-i dâhilinin onuncu ve elli dördüncü maddeleri mucibince istinafa müddetine dâir bi't-tanzîm bin sekiz yüz seksen iki senesi kânun-ı evvelinin ikinci günü Meclis-i Umûmi-yi Vilayetten kabul olunub lede'l-arz mer'iyyeti hakkında irade-i seniyye-i hazret-i padişahi müteallik ve şeref-sûdur buyurulan işbu kânun hükmünün valisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Madde-i münferide:

Rumeli-i Şarkî dâhilindeki sancak mahkemeleri hukuk şubelerinin ilamâtı olarak i'ta olunacak istinafnamelerin müddeti otuz bir günden ibarettir.

#### **5.14. Vilayette Bulunan İranli Esnaflardan Alınan Temettü Vergisinin Tahsili Hakkında Kânun Layihasi**

Tesvîd tarihi: 25 Cemaziyel Ahir 1300

Tebyûzi Tarihi 25 Cemaziyel Ahir 1300 ve 21 Nisan 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Esnaflık eden

Esnaflık eden İran devleti teb'asından Tebayı devlet-i aliyye misillü ahzı lazım gelen temettu' verginin hükümetçe doğrudan doğruya teb'a-yı merkumeden tahsili icab etmeyüb bunun konsolato marifetiyle istihsali lazım geleceği oraca iran tebasını himaye etmekte olan falan konsolos tarafından ifade olunduğu beyanıyla sual muameleyi havi varidat olan fi 20 Cemaziyel Ahir 1300 tarihli ve bin doksan dört numaralı tahrirat-ı devletleri mütala'agüzar-ı senâveri oldu Saltanat-ı seniye ile iran devleti beyninde münakit 21 Zilkade 1292 ve 8 Kânun-ı evvel 1291 tarihli mukavelenâmenin ikinci maddesinde memalik-i mahrusede ikamet eden teb'a-yi İraniye, Devlet-i Âlî'ye tebası misillü hıref ve sanayi icra itmekve esnaflık sınıfına girmek isterler ise ale'l-umum esnaf hakkında meriyyü'l icra Olan kâffe-i nizamat ve kavâininden müstefid olacaklarından esnaflık ve hırfet ve sanat icra ettikçe zikr olunan nizamat ve kavanin ve usule teba'yete ve bu cihetle teb'a-yı Devlet-i Âlî'yeden bulunan esnafın mükellef oldukları rüsumatı te'diyeye mecbur olacak ve esnaflığa müteallık hususat ve muamelatta doğrudan doğruya mehakim vememuriyet-i Devlet-i Âlî'ye ye tabi olacaktır. Deyü muharrer olmasıyla hükmü ahde nazaran mezkur verginin konsolatonun müdahalesi olmaksızın hükümetçe alel eşhas tahsili lazım geleceği beyanıyla şukka.

Makam-ı celile-i Sadaret-i Uzmaya

Ma'ruz-u Çaker-i Kerimeleridir ki

İran devleti teba'sından olanlardan teb'a-i Devlet-i Aliyye misüllü temettü vergisinn ahz-ü istifası icab edeceği evvel ve ahir vaki' olan tebligat-ı Âlî'ye-i sadaret-penâhileri iktizasından olmasıyla vilayetçe o yolda icra-i muameleye şüru' olmuş olup Fakat teb'a-

yi merkumeye buraca himaye etmekte olan Fransa konsolosuyla bu babda cereyan eden muhabere cevabında vergi-yi mezkurun istihsali lazım gelecek olur ise o halde hükümetçe doğrudan doğruya teb'a-yı merkumeden tahsili icab etmeyip konsolato marifetiyle yerli birinden istihsali iktiza edeceği dermeyan olunmuş olmasına göre teb'a-yı merkume temettu' vergisinin suver-i tahsiliyesince Dersaadetle memalik-i saire-i şahanede ne yolda muamele olunmakta olacağı yani doğrudan doğruya hükümet marifetiyle mi yoksa sefaret ve konsolatoları Vasıtasıyla mı tahsil edilmekte idüğü maddesi muhtaç-ı hall ve iza' görüldüğünden ana göre tatbik-i muamele olunmak üzere buracığın? lütfen iş'ar buyurulması hususuna şâyâni-i müsaade-i Âlî'ye-i fehimanelerini niyaz eylerim. Ol babda emr-ü ferman hazreti men lehü'l emrindir.

Fi 20 Cemaziye'l ahire 1300 ve 15 Nisan 1299

21 Zilkade 1292 ve 8 Kânun-ı Evvel 1291 tarihli Saltanatı Seniyye ile iran devleti beyninde münakit mukavelenameden mahreçtir.

Saniyen: Memalik-i mahrusede ikamet eden teb'ayı İraniye, Devleti Aliyye teb'ası misüllü hıref ve sanayı' icra itmekesnaflık sınıfına girmek isterler ise alel-umum esnaf hakkında mer'ıyyü'l- icra olan kafe-i nizam ve kavaninden müstefid olacaklarından esnaflık ve hırfet ve sanat icra ettikçe zikr olunan nizam ve kavanin ve usule tabi ve bu cihetle teb'a-yı Devlet-i Âlî'yeden bulunan esnafın mükellef oldukları rüsumatı te'diyeye mecbur olacak ve esnaflığa müteallık hususat ve muamelatta doğrudan doğruya mehakim ve memuriyet Devlet-i Âlî'yeye tabi olacaktır.

#### **5.14.1. Vilayette Bulunan İranlı Esnaflardan Alınan Temettü Vergisinin Zamanında Alınmasına Dair Tenbihat**

Bâb-ı Âlî

Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye

Mektûbi Kalemi

Efendim Hazretleri

Memâlik-i şahanede esnaflık iden İranilerden teb'a-yı devlet-i aliyyeden bulunan esnâf misillü temettü vergisinin tahsili lazım geleceği 15 Safer 1300 tarihinde bi't-telgrafname bildirilmişti. Bazı mahallerde İranilerin on beş senelik temettü vergisi talebiyle tazyik olunmakta oldukları beyanıyla İran Sefareti şikayet etmekte olduğundan

ve vâkıa zıkr olunan verginin tahsili iktiza ederse de beyne'd-devleteyn mün'akid olan mükavelenâmenin tarihinden şimdiye kadar terâküm iden meblağın def'aten tebriyesi müteasir olacağından hem vâridâtın (...) bakayada kalmamak ve hem de terâküm edenleri sühuletle tahsil olunmak üzere sinin-i sâbıka vergisinin mühillan ve tedricen istifası ve bundan sonra (...) vakt ü zamanıyla tahsili münasib olmağla lazım gelenlere ona göre icra-yı tenbihat buyurulması.

18 Rebû'l-evvel 1300 ve 14 Şubat 98

### **5.15. Eşya-yı Emiriye İdaresi Hakkında İdare-i Umumiye Nizamnamesi**

Rumeli-yi Şarkî Vilâyeti

Aded 936

Tesvîd tarihi: 9 Cemaziye'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 11 Cemaziye'l-evvel 1300 ve 7 Nisan 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Milis kısmına müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin idaresini te'min için meclis-i umumî encümen-i dâimisiyle müttefikan bi't-tanzîm 26 Rebû'l-evvel 1300 tarihli tahrirat-ı devletlerine leffen gönderilen idare-i umûmiye nizamnâmesi üzerine icra edilen tedkikâtı hâvi Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dairesi'nden verilen mazbata meclis-i mahsus-ı vükelada kıraat olundu. Bu nizamnâme münderecâtı vezâif-i mahûleden dolayı idare komisyonlarının mes'uliyetini tayinden ibaret olub ve esasen nizamnâme-i dâhili vilayet ahkâmına muvafık olub meclis-i umûminin ictima müddetleri arasında encümen-i mezkûrun mu'âvenetiyle tanzîm olunacak bu gibi nizamnâme-i umûmiler için meclis-i mezkûrun ilk vuku'bulacak ictima'-ı adisinin bidayetinde meclis kânun layihası verilmesi nizamnâme-i vilayet iktizasından bulunmasıyla hükm-i nizamnâmeye tevfiikan meclis-i umûminin ictimainda layiha-i mezkûrenin meclise i'tasıyla kabul olunacak kânun layihasının irsal hususuna himmet.

Zabt

Çarşamba 3 Cemaziye'l-evvel 1300

Rumeli-i Şarkî vilayeti milis kısmına müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin idaresini temin için tanzîm olunub cânib-i vilayetten bâ-tahrirat irsâl olunan idare-i umûmiye nizamnâmesinin münderecâtı nümune taburuyla diğere taburlar idare meclisinin taburlara

müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin zayıyatından dolayı vilayet mal sanduğuna karşı müctemi'an mes'ûl tutulacaklarını tayinden ibaret olmasına ve bu da vilayet nizamnâme-i dahilisinin dörtyüzotuzyedinci ve dörtyüz otuz dokuzuncu maddeleri hükmünce tabiiyet ve maslahat iktizasından bulunmasına binaen işbu daire-i umûmiye nizamnâmesinin kabulü tezekkür olduğuna dair Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât dairesinin 3 Cemaziye'l-evvel 1300 tarihli mazbatasını kıraat olundu. Vilayetin nizamnâme-i dâhilisi ahkâmınca encümen-i dâimi ile müttefikan tanzîm olunan bu misillü idare-i umûmiye nizamnâmelerinin kânun şeklini iktisâb etmediği cihetle tasdik-i âliye arz lazım gelüb fakat bunların Bâb-ı Âlî'ye irsaliyle beraber esbâb-i mûcibesinin bildirilmesi iktiza edeceğinden ve işbu layiha dahi bu kabilden ise de Meclis-i umûminin tatil bulunduğu zamanda tanzîm ve irsâli hakkındaki esbâb-ı mûcibe beyan olunmadığından işbu layiha meclis-i umûminin ictimaında müzâkereye vaz'ıyla lazım gelen kânun layihasının tanzîm olduğu halde Bâb-ı Âlî'ye irsâli zımında vilayete cevabname-i sâmi tastiri tezekkür kılındı.

Şûrâ-yı Devlet  
Tanzîmât Dairesi  
Aded 117

Milis kısmına müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin idaresini temin için meclis-i umûmi encümen-i dâimisiyle müttefikan ve 22 Şubat 1883 tarihiyle müverrihan tanzîm ve irsâl kılınan idare-i umûmiye nizamnâmesi Rumeli-i Şarkî vilayetinin 26 Rebû'l-evvel 1300 ve 22 Şubat 1298 tarihli tahrirâtıyla beraber 26 Şubat 1298 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmağla Tanzîmât dairesinde kıraat ve mütalaa olundu.

Münderecâtı nümûne taburlarıyla diğer taburlar idare meclisinin taburlara müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin zayıyatından dolayı vilayet mal sandığına karşı müctemian mes'ul tutulacakları tabirinden ibaret olub nizamnâme-i dâhili-yi vilayetin dörtyüz otuz yedinci maddesinde milisde askerinin idare ve umûr-ı hesâbiyenin vakt-i hazırda her milis dairesinde o daire kumandanının erkânı maiyetinde bulunacak idare zâbitine mevdu' olacağı ve bu zâbitin hatt-ı hareketini tayin ve muamelâtına nezâret itmeküzere birde idare komisyonu olub o komisyona idare memurunun dahi sâhib-i re'y olarak dâhil bulunacağı muharrer ve dörtyüz otuz dokuzuncu maddesinde nümûne taburu idare muamelâtının dahi bu yolda cereyan edeceği münderic olmasına göre bu nizamnâmede

vezâif-i mahûleden dolayı idare komisyonlarının mes'uliyeti tayin kılınmış ve bu da tabiiyet-i maslahat iktizasından bulunmuş olmağla kabulü tezekkür olarak nüsha-i musaddakası leffen takdim kılındı. Ol babda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

3 Cemaziye'l-ahir 1300 ve 30 Mart 1299

Milis kısmına müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin idaresi yolunda nümûne taburuyla diğer taburlar idare meclisinin vilayet mal sandığına karşı olan mes'uliyetleri hakkında Rumeli-i Şarkî'yemahsûs idare-i umûmiye nizamnâmesidir. 22 Şubat 1883 Numara

Milis ve jandarma kumandanlığından bâ-müzekkire vuku' bulan iş'ara ve nizamnâme-i dâhilinin dört yüz ve otuz yedinci ve dört yüz otuz dokuzuncu maddeleriyle dokuzuncu numaralı zeylinin yüzyirmiüçüncü maddesine nazaran ve yine nizamnâme-i mezkûrun ellibeşinci maddesiyle hâiz olduğum salâhiyet-i nizamnâmeye müsteniden meclis-i umûmi-yi vilayet encümen-i dâimisiyle bil-ittifak tanzîm olunan işbu idare-i umûmiye nizamnâmesi hükmünün valisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci Madde: Nümune taburuyla diğer taburların idare mecâlisi zikr olunan taburlarla onların aksâmına müteferri' nükûd ve eşya-yı miriyenin hüsn-i idaresi bu babda vuku'bulacak zayı'attan dolayı vilayet mal sandığına karşı müctemian mes'ûl tutulur.

İkinci Madde: İşbu idare-i umûmiye nizamnâmesi hükmünün icrası milis ve jandarma kumandanlığına ihale olunur.

22 Şubat 188

## **5.16. Vilayetteki Tekaliflerin Artirilmesine Dair Kânun Layihası ve Şukka ve Ekleri**

Tesvîd tarihi: 11 Cemaziye'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 11 Cemaziye'l-evvel 1300 ve 7 Nisan 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Rumeli-yi Şarkî'de bazı tekâlifin tezyidine dâir meclis-i umûmiden bi't-tanzîm 23 Rebû'l-evvel 1300 ve 19 Şubat 1298 tarihli ve dörtyü elli bir numaralı tahrirât-ı devletleri leffen irsâl kılınan kânun layihası Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle işbu layiha nizamnâme-i dâhilinin dokuz numaralı zeylinin yirmiüçüncü ve yirmidördüncü ve

yirmibeşinci ve yirmialtıncı ve yirmiyedinci maddelerinin tadil-i hükmüne dair ve hülasa-i tadilat dahi duhü muamelatında kıyye kilo grama tahvil olunmakla beraber kıyye üzerine mevzu' olan sarfiyat resminin kemâkân istifası ile yalnız kıyyede üç guruş olmak üzere muayyen olan mürûriye resminin iki buçuk guruşa tenzili ve bunlardan başka zeyl-i mezkûrun otuzuncu maddesi mûcebince on guruş olmak üzere muayyen bulunan müskirât resminin şarabdan maadasının onikiye tezyidi ve harice nakl olunacak şarab ile ispirotolu müskiratın rusûmdan muafiyeti maddelerinden ibaret olub esâs-ı tanzîmi salâhiyet-i nizamiyeye müstenid ise de layihanın sekizinci maddesinde gösterildiği üzere vilayet mahsulu olan şarab ile ispirotolu müskiratın her nereye olursa olsun nakl-i ihracında rusûmdan muaf tutulmaklığı dâhili bir rekâbeti mûcib olacağı cihetle menafi' tarafına muvafık olamayacağı muafiyet-i mezkûrenin yalnız memâlik-i ecnebiyeye gidecek müskirâta tahsis olunmak üzere layiha-i merkûmenin redd olunduğunun ve işu bu layihanın duhan rüsûmuna ait olan kısmı tefrik ve irsâl kılındığı halde icabına bakılacağına savb-ı devletlerine tebliği Şûrâ-yı mezkûr Tanzîmât dairesinden ba-mazbata ifade olunmuş ve layiha-i merkûme aynen ve leffen sûy-i vâlâlarına gönderilmiş olmağla ona göre iktizasının ifasına himmet buyurulması siyakında şukka.

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dairesi

Aded 153

Rumeli-yi Şarkî'de bazı tekâlifin tezyidine dair tanzîm ve meclis-i umûmi-yi vilayetten kabul olunarak tasdik-i âliye arz olunmak üzere irsal kılınan kânun layihası vilayetin 23 Rebû'l-evvel 300 ve 19 Şubat 98 tarihli ve dört yüz elli bir numaralı tahrirâtı melfûfâtından olarak 27 Rebû'l-evvel 1300 ve 13 Şubat 1298 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmağla Tanzîmât dairesinde kiraat ve rusumât emanetiyle muhabere olundu.

Birinci maddesinde muharrer olduğu üzere bu layiha nizamnâme-i dâhil dokuz numaralı zeylinin yirmi üçüncü ve yirmi dördüncü ve yirmi beşinci ve yirmi altıncı ve yirmiyedinci maddelerinin tadil hükmüne dair olub hülasa-i tadilat dahi duham muamelâtında kıyye kilo gram tahvil olunmakla beraber kıyye üzerine mevzu olan sarfiyat resminin tenzil olunmayarak kemâkân istifası ve yalnız kıyyede üç guruş olmak



üzere muayyen olan mürûriye resminin iki buçuk guruşa tenzili ve bunlardan başka zeyl-i mezkûrun otuzuncu maddesi mucibince on guruş olmak üzere muayyen olan müskirât resminin şarabdan maadasının onikiye tezyidi ve harice nakl olunacak şarab ile ispirotolu müskiratın rusûmdan muafiyeti maddelerinden ibaret olub nizamnâme-i dâhilenin dörtyüz doksan beşinci maddesinin üçüncü fırcasında nizamnâme-i dâhiliye merbût nizamât ahkâmıyla cedvellerinin bir eyalet kânunuyla tadil olunabileceği muharrer olmağla esas tanzîmi salâhiyet nizamiyeye müstenid olduğu gibi duhan rüsûmuna ait tadilat dahi vilayete mahsus duhan rüsûmunu vilâyât-ı sâire-i şahanede istihsâl edilen rüsûm derecesine takrîb ettiğinden bunda da cây-ı itiraz bir şey görülememiş ise de layihanın sekizinci maddesinde harice nakl olunacak şarab ile ispirotolu müskirâtın rüsûmdan muaf tutulacağı muharrer olmağla emânet müşarun-ileyhânın civarında gösterildiği vecihle bu muafiyetin dâhil-i vilayetten ve vilâyât-ı sâire-i şâhâneye nakl olunacak müskirata dahi şâmil olacağı derkâr olub eğerçi vilayet-i mezkûre mahsûlu müskirâtın vilâyât-ı sâire-i şâhânedeki tezkireleri muteber tutulmayarak tekrâr resm ahzına salâhiyet olmağla mükerrer resm i'ta etmemek için şimdiki halde oradan müskirât getirilmemekte ise de çünkü vilayet-i mezkûre ile vilâyât-ı sâire beyninde bir gûne hudud muamelesi olmadığı cihetle resm-i mezkûrun te'min-i cibayeti kâbil olamayacağından bu muafiyetin ilanı üzerine bu tarafa müskirât nakline başlanacağı ve ol halde dâhil-i vilayette bir gûne resm verilmeyerek ihrâc ve vilâyât-ı sâireye bila-resm hafiyen idhâl olunabilecek müskirat ile burada imal olunan müskirât nakline başlanacağı ve o halde dâhil-i vilayette bir gûne resm verilmeyerek ihrâc ve vilâyât-ı sâireye bila-resm hafiyen idhâl olunabilecek müskirât ile burada imal olunan müskirât şiddetli bir sadme-i rekâbete giriftar olacağından ve bi'l-farz bu cihetten Rumeli-i Şarkî'ye gidecek müskirâtın dahi bilmukabele resimden muafiyetin tarafına gidilse vilayetçe de aynen bu müşkilât içinde bulunulacağından böyle her iki taraf muamelâtını inzibatsız bir hale getirecek olan şu usulun câiz olamayacağına mebni muafiyet-i mezkûre yalnız memâlik-i ecnebiyeye gidecek müskirata tahsis olunmak üzere layiha-i mezkûrenin reddi lüzumu tezekkür ve nüsha-i asliyesi leffen takdim kılınmış olmağla iktizasının vilayet-i müşarun-ileyhaya tebliği ve layihanın duhan rusumuna ait olan kısmı tefrik ve irsâl kılındığı halde icabına bakılacağına dahi ilave-i tebliğat buyurulması babında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

10 Cemaziye'l-ahir 1300 ve 6 Nisan 1299

Suret

Bazı tekâlifin tezyidi hakkında Rumeli-i Şarkî'yemahsûs kânun-ı vilayettir

Nâm-ı nâmi-yi Hazret-i Pâdişâhiye olarak nizamnâme-i dâhilinin onuncu ve ellidördüncü maddeleri mücebinde bazı tekâlifin tezyidine dair bi't-tanzîm bin sekiz yüz seksen iki senesi kânun-ı evvelinin birinci günü meclis-i umumî-yi vilayetten kabul olunub lede'l-arz mer'iyeti hakkında irade-i seniyye-i Hazret-i Pâdişâhi müteallik ve şeref-sudûr buyurulan işbu kânun hükmünün vâlisi olduğum Rumeli-i Şarkî Vilayeti'nde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci Madde: Ba'd-ı ezin tütünden istifa olunacak mürûriye ve sarfiyat resmi kilogram üzerine tahsil olunub nizamnâme-i dâhili dokuzuncu numro zeylinin 23, 24, 25, 26 ve 27 maddeleri dahi zirde muharrer mevâda göre tadil ve tebdil olunur.

İkinci madde: Yaprak tütünden kilogram başına alınacak mürûriye resmi iki buçuk guruştan ibarettir.

Üçüncü Madde: Kıyılmış tütünden altun akçe olarak bervech-i âti sarfiyat resmi alınır.

Guruş

30	Birinci nev' tütün kilogram başına
25	İkinci nev' tütün kilogram başına
20	Üçüncü nev' tütün kilogram başına
15	Dördüncü nev' tütün kilogram başına
10	Beşinci nev' tütün kilogram başına

Dördüncü Madde: Bir kilogram tütünden ne kadar sarfiyat resmi alınır ise bin sigaradan o kadar resim alınır.

Beşinci Madde: Fabrikacılar birinci nev' tütünün fiyatını istedikleri gibi tayin ederler. Sâir dört nev' tütünü yani ikinci nev'ini seksen ve üçüncüsünü altmış ve dördüncüsünü kırk ve beşincisini yirmi iki guruş fiyattan ziyadeye fûrûht edemezler. Te'diye olunan rûsûm ile masârif-ı vâkıa bâlâda muharrer fiyatlar dâhilindedir.

Altıncı Madde: Tütün ve sigaralar nizamnâme-i dâhili yedinci faslının ikiyüzyirmi dördüncü bendinde muharrer olduğu vecihle üzerlerine bandrol yapıştırılmış paket veya kutu derûnunda satılır.

Bandrollarda tütünün nev'i ile en yüksek fiyatı bir de o tütünden kilogram başına alınan sarfiyat resmine göre tütünün bahası muharrer olacaktır. Satılacak paketlerin miktar-ı sakilli (...) idare-i umûmiye nizamnâmesiyle tayin kılınacaktır.

Yedinci Madde: Şarabdan maada ispirto ve rakı vesâir müskirât resmi yüzde ondan on iki bir tezyid olunur.

Sekizinci Madde: Hârice nakl ve ihrac olunacak olan şarab ile ispirotolu müskirât rüsûmdan muaf tutulur.

Mâlîye Müdiriyeti işbu muafiyetin ne şerâite göre icra olunabileceğinin tayini hakkında bir idare-i umûmiye nizamnâmesi tanzîm edecektir.

Dokuzuncu Madde: Yukarıda gösterilen bi'l-cümle ahkâm işbu kânunun neşr ve ilanından sonra mer'iyü'l-icra tutulacaktır.

Tesvid tarihi: 13 Cemaziye'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 14 Cemaziye'l-evvel 1300, 10 Nisan 1299

Rüsûmat Emânet-i Behiyesine

Meal-i iş'ar-ı atufileri ma'lûm-ı muhibbi oldu. Nizamnâme-i mahsus hükmünce Rumeli-yi Şarkî'de bin sekiz yüz seksen üç senesi martından itibaren mesâhât ve evzân ve kilo için usûl a'şârı ittihaz ve isti'mâlî mukarrer olub bervech-i muharrer nizamnâmede tayin olunan müddet ise hulûl etmiş ve geçende vuku' bulan taleb üzerine Dersaadet'ten vilayet evzân ve ekyâl-ı cedide dahi gönderilmiş olmasıyla oraca da henüz yeni evzân ve ekyâl istimaline mübaşeret olunmuş olacağı derkâr bulunduğu beyanıyla zeyl.

Tesvid tarihi: 17 Cemaziye'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 18 Cemaziye'l-evvel 1300, 14 Nisan 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Rumeli-i Şarkî de doğrudan doğruya istifa olunan tekâliften münba'is deâvi hakkında meclis-i umûmi encümen-i dâimisiyle müttefikan bi't-tanzîm 12 Cemaziye'l-evvel 1300

tarihli tahrirât-ı devletlerine leffen gönderilen idare-i umûmiye nizamnâmesi Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale hülâsa-i münderecâtı vergilerin muvafık-ı hakkâniyet olarak tarh edildiğinden şikâyet iden mütellefin vergi cedvellrinin neşr ve ilanından itibaren iki ay müddet zarfından tadilat icrası için ikame-i dava edebileceklerini ve bu davaların suret-i ikâme ve rü'yeti muamelâtını tayinden ibaret olarak kavâid-i ma'delete muvafık ise de geçende dahi tavsiye ve iş'ar olunduğu üzere bu gibi nizamnâme-i umûmileri için meclis-i umumînin ictimaında meclise kânun layihası verilmesi nizamnâme-i vilayet iktizasından idüğünden hüküm-i nizamnâmeye tevfiakan meclis-i mezkûrun ictimaında bunun dahi meclise i'tası kabul olunacak kânun layihasının irsali hususuna himmet buyurulması siyakında şukka.

Şûrâ-yı Devlet  
Tanzîmât Dairesi  
Aded 178

Rumeli-yi Şarkî'de doğrudan doğruya istifa olunan tekâliften münba'is deâvi hakkında meclis-i umûmi encümen-i dâimisiyle müttefikan tanzîm ve irsâl kılınan 9 Mart 1883 tarihli idare-i umûmiye nizamnâmesi vilayetin 1 Cemaziye'l-evvel 1300 ve 9 Mart 99 tarihli ve altıyüziki numaralı tahrirâtıyla beraber 13 Mart 1299 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmağla Tanzîmât Dairesinde kıraat ve mütala'a olundu.

Hülâsa-i muhteviyât vergilerinin muvâfık-ı hakkâniyet olarak tarh edilmediğinden şikâyet iden mütellefîn vergi cedvellerinin neşr ve ilanından itibaren iki ay müddet zarfında tadilat icrası için ikame-i dava edebileceklerini ve bu davaların suret-i ikame ve rü'yeti muamelâtını tayinden ibaret olarak kavâid-ı ma'delete muvafık görünmüş olmağla kabulü tezekkür ve nüsha-i musaddakası leffen takdim kılınmış olmağla ifa-yı muktezası babında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. 16 Cemâziye'l-ahir 1300 ve 12 Nisan 1299

Şûrâ-yı Devlet  
Tanzîmât Dâiresi  
Doğrudan doğruya istifa olunan tekâlifden münbais deavi hakkında  
Rumeli-i Şarkî'yemahsus idare-i umûmiye nizamnâmesidir.  
Fi 9 mart 1883  
Numara 8

Nizamnâme-i dâhilinin elli beşinci maddesi ile i'ta olunan salâhiyete istinâden meclis-i umûmi-yi vilayet encümeni dâimisi mu'âvenetiyle tanzîm olunan işbu idare-i umûmiye nizamnâmesi hükmünün valisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci Madde: Vergi itasıyla mükellef bulunan ve tarh olunan verginin muvafıkı hakkaniyet olmadığını add ve zan edecek olan her bir kimse vergi cedâvilinin neşr ve ilanından itibaren iki ay müddet zarfında vergisinin imhası veya tadil ve tenzili için ikame-i dava idebilecektir.

İkinci Madde: Müddet-i mezkurenin mürurundan sonra her bir ikame olunacak dava keen lemyekün hükmünde add olunur.

Üçüncü madde: Fakat kendilerinin nahiyelerinde bulunmadıklarını veya cedâvilin neşr ve ilanına mahsus olan iki ay zarfında işe kesb-ü malumat edemediklerini mübeyyin ve musaddak olmak üzere nahije müdüründen verilmiş bir şahadetnameyi ibraz eden mükellefin müddet-i mezkurenin mürurundan sonra dahi ikame-i dava edebilirler.

Dördüncü Madde: Bu babdaki davalar ya şifahen veyahut tahriren beyan olunmak suretiyle bizzat ikame olunur. Tahriren vuku' bulacak davalarda vergi itasıyla mükellef olan kimsenin okuryazar takımından ise vaz'ı imza etmesi ve değil ise iki şahide imza ettirmesiyle beraber onların huzurunda kendisinin dahi zeyle bir işaret eylemesi lazım gelir.

Beşinci Madde: Tahsildar vergi cedâvilinin neşrinden itibaren iki ay içinde mükellefinin deavi-i şifahielerini nahije müdürü huzurunda tahkik ve istima' eylemek üzere kazanın havi olduğu her bir nahiyeye bir yoklama memuru gönderir.

Altıncı Madde: Mükellefinden birisi itiraz edecek olur ise yoklama memuru davanın ıhkak-ı hak olunması yolunda verilecek esbab-ı mucibeyi deftere kayd ve mu'terize de kıraat edildikten sonra eğer yazar okur takımından ise kendisine imza ve değil ise işaret etmesini teklif eder ve bununla beraber nahije müdüriyeti mührü dahi zeyle vaz'ı ve tenhir olunur.

Mamafih zikr olunan mu'terizin ol babdaki şifahi itirazından dolayı yoklama memurundan ilimuhaber talep etmeye hakkı vardır.

Yedinci Madde: Yoklama memuru nahiye müdürünün zir-i idaresinde bulunanlara ihbar-ı keyfiyet ve bu misilli deavi hakkında ita-yı efkar etmeleri lazım gelen komisyonlar azasını davet edebilmesi için müdür-i mumaileyhe evvelce verilecek malumatdan itibaren niyayet on günden sonra tahsildarlık merkezinin haricindeki nevahiye şıtab-ı azimet eder.

Sekizinci Madde: Tahsildarların kendi merkez-i ikametleri olan nevâhide mükellefinin deavi-i şifahiyyelerini tahkik ve istima' eylemek üzere haftada bir defa ki yevm-i maiyetinde nevahi-i mezkureye gitmeleri lazım gelir.

Zikr olunan tahsildarlar bu hususda kendi yerlerine bir yoklama memuru dahi gönderebilirler.

Dokuzuncu Madde: Yoklama memurunun veya nahiye tahsildarının vuku' bulan devr teftişinden bir faide göremeyen veyahut bu memurların tavassut-u maslahatlarına ruy-i muvafakat göstermeyen mükellefin her daim tahriri suretiyle ikame-i dava edebilirler. Elverir ki şu ikame-i dava maddesi işbu nizamnâmenin birinci ve üçüncü maddelerine Tevfik olunmuş olsun.

Onuncu Madde: Tahsildarlara evkât-ı muayene zarfında doğrudan doğruya veya bi'l-vasıta ita olunacak tahriri ve şifahi davaların bir deftere kayd olunması ve bunlar hakkında bilahire verilecek kararlar netayicinin dahi mezkur defterde gösterilmesi lazım gelir.

On birinci Madde: Tahriri veya şifahi davalarca nahiye müdiriyle vergileri tayin eden komisyonlar azasından bir veya iki kimsenin inzımam-ı mu'âvenetiyle ve yoklama memuru marifetiyle mahallince icra-yı tahkikat olunur. zikr olunan azalar yalnız a'şar ve emlak ve temettü' vergilerine müteallık davalarda hazır bulunurlar. Ağnam ve donuz rüsumatına müteferri' davalara gelince bunlar içinde fakat nahiye müdürünün mütalaat-ı vakıası kabul olunmakla beraber işbu mutalaat-ı vakıa mümkün Mertebe imza tahtında olmak üzere bu yoklama memuru tarafından deftere kayd ve işaret olunur. Ancak bunların her halde beledi mührüyle menhur.

Olması labüddür.

On ikinci Madde: Nahiye Müdürü veya komisyonlar azası eğer yoklama memurunu davet etmezler ise memur-u merkum bu hali ol babdaki zabtnameye tahrir ve imla ettikten sonra işinden geri kalmaksızın davalar hakkında mahallince istihsal-i malumata devam ile beraber her bir davaya mütedair olan ıtlaat ve mütalaat vakıasını ita eyler.

On üçüncü Madde: Şifahi davaların vuku' u takdirinde keyfiyetin tahkik ve tedkiki maddesi yoklama memuruna ita-yı malumat olunduğu gün icra kılınır.

On dördüncü Madde: Tahsildar bir def'a tahkikatı icra olunan deaviyi kendi mütalaatıyla maa sancak mâliye memuruna gönderip o dahi sekiz gün zarfında mâliye meclisine ibraz ve ita eyler.

On Beşinci madde: Sancak Mâliye Memurunun kendisine gönderilen bi'l-cümle deavinin icra-yi muamele-i kuyudiyesi için tahsildarın defterine mümasil bir defter tutması lazım gelir.

On altıncı Madde: Mâliye meclisinden verilecek esbab-ı mucibeyi karar tahsildar vasıtasıyla mükellefine tebliğ olunur.

On yedinci Madde: mükellefin iş bu kararın ahz ve telakkısından itibaren otuz gün zarfında sancak deavi-yi idare mahkemesi huzurunda istinaf edebilir.

On sekizinci Madde: Mâliye meclisinin kararı aleyhine vuku' bulacak istinaf davalarının iş bu nizamnâmenin dördüncü maddesine tevfiқан tahriri suretiyle ikame olunması lazım gelip tahsildar dahi eğer ister ise keyfiyetin mahallince icrayı tahkiki için yoklama memuru göndermez.

On dokuzuncu Madde: Sancak mâliye memuru deavi-yi istinafiyeyi deavi-yi idare mahkemesine ibraz-ı birle işbu mahkemedен sadır olacak esbab-ı mucibeyi karar dahi tahsildar vasıtasıyla mükellefine tefhim ve ihtar olunur.

Yirminci Madde: Davalar verginin tahsilini men' ve te'hir ettiremez. Fakat yevm-ü ikame-i davadan itibaren altı ay müddet zarfında işe nihayet verilmemiş olur ise o halde mükellefin verginin münaza'ün-fih olan mikdarını te' diyede muhalefet edebilir.

Yirmi birinci Madde: Eğer terk ve imha veya ta'dil olunacak mebalığ verginin hassaten icra-yı muamele-i tevzi'ıyesinden inbiâs eylemiş ise nahiyenin vergisi onunla teksir itmekiçin mebalığ-i mezkurenin mecmu'u yekunu sene-i atıye-ye naklolunur.

Yirmi ikinci Madde: Eğer balada zıkr olunan mabalığ hisse- i müfrize suretiyle efrad-ı mükellefinin adedini mevkuf olan vergiden neşet eylemiş olur ise o halde dahi terk ve imha veya tadil olunan mebalığ cedvellerin mecmu'u yekününden tenzil kılınır.

Yirmi üçüncü Madde: Eğer terk ve imha olunan verginin yekunu mükellefinin kusur kalan deyni miktarını müteceviz derecede bulunur ise o halde hasıl olan fark kendilerine red ve ita olunur şayet mikdar- mezkuru müteceviz değil iise ta'dil olunan meblağ bakiye-i zımmetin hân-i tediyesinde mahsub edilir.

Yirmi dördüncü Madde: Miktarı ikiyüz kuruştan zaid olan vergi için mâliye meclisine ita olunan şıfahi ve tahriri davalardan harc-ı mehakim misillü fakat bir kuruştan ibaret bir resm-i muayyen alınır. deavi-yi idare mahkemesi huzurunda vuku' bulacak istinaf davasına gelince miktarı iki yüz kuruşu müteceviz olamayan davalar her türlü rusumdan müstesna tutulacağı gibi ki yüz kuruştan beş yüz kuruşu havi bulunan deavi için dahi yalnız beş kuruştan ibaret olan pul resmi ifa edilir.

Yirmi beşinci Madde: Zirde muharrer olan iki idare-i umûmiye nizamnâmesi ahkamı fesh olunur.

- 1- 1882 senesi mayısının yirmi yedinci tarihiyle neşr olunan idare-i umuiye nizamnâmesi,
- 2- 1882 senesi haziranının onuncu tarihiyle neşr olunan idare-i umuiye nizamnâmesi,

Yirmi altıncı madde: İş bu idare-i umûmiye nizamnâmesi ahkamı tarihi neşrinden itibaren on gün mürûrundan sonra mer'yyü'l-icra tutulacaktır.

Yirmi Yedinci Madde: İş bu idare-i Umûmiye nizamnâmesi hükmünün icrası vilayet mâliye müdüriyetine ihale olunur.

Fi 9 Mart 1883

- 1- Mecmua-i neşriyat-ı resmîyenin ikinci cildinin 277. sahifesinde mündericdir.



2- Mecmua-i neşriyat-ı resmiyenin ikinci cildinin 290. sahifesinde mündericidir.

Şûrâ-yı Devlet

Tesvîd tarihi: 22 Cemaziye'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 25 Cemaziye'l-evvel 1300

21 Nisan 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilelerine

Vilayet-i Celileleri nizamnâme-i dâhilîsinin geçende müceddeden tab' ve temsil ettirilen Türkçe nüshalarından yirmi kıt'ası 18 Cemâziye'l-ahir 1300 tarihli vuku' bulan talep ve iş'ar-ı devletleri üzerine isal kılınacağı beyanıyla şukka-yi senaveri terkimine ibtidar olundu efendim.

#### **5.17. Rumeli-i Şarkî Nizamname-i Dahilisinin Türkiyyü'l-Ibare Nüshaları Hakkında Emir**

Rumeli-i Şarkî Vilayeti

Adedi 1045

Makam-ı Celil-i Sadâret-uzmâya

Ma'ruz-u Çaker-i Kemineleridir

**Rumeli-i Şarkî** nizamnâme-i dâhilîsinin türkiyyü'l-ibare nüshaları mukaddema Bab-ı Âlice tashiha ve müceddeden tab' ve temsil ettirildiği sırada vuku' bulan arz ve talep üzerine sekiz kıt'ası bu canibe irsal buyurulmuş ve anlarda icab eden devaire tevzi' ve ita ettirilmiş idi ise de devair-i mezkurenin taaddüdü cihetle olmikdarının derece-i kifayede olmayarak daha yirmi kıt'asının celbine eşedd-i lüzûm görüldüğü bu kere vilayet dâhiliye müdiriyetinde ifade olunmuş olmakla ifa-yı muktezası için icab edenlere emir itası hususuna müsaade-i Âlî'ye-i cenab-ı sadaretpenahileri şâyân buyurulmak babında emrî ferman hazreti men lehü'l emrindir. Fi 18 Cemâziye'l-ahir 1300 ve fi 13 Nisan 1299

#### **5.18. Rumeli-i Şarkî 'nin Bütçesi Hakkında Idare-I Umumiye Nizamnamesi**

Tesvîd Tarihi: 13 Şaban 1300

Tebyîzi Tarihi: 13 Şaban 1300 ve 6 Haziran 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Bütçeler mahsusatının suret sarf ve ı'tasıyla usul-u tedkikiyesi hakkında encümeni dahili ile müttefikan tanzîm olunup 18 Cemaziyel ahir 1300 tarihli ve bin elli iki numaralı tahrirat-ı devletlerine leffen irsal olunan idare-i umûmiye nizamnâmesi li-ecli'l-tedkîk Şûra-yı devlete lede'l-havâle layiha-i mezkurenin ahkam-ı muhteviyesi bütçede muayyen olan mahsusatın hîn-ı sarf ve ı'tasında intizâm-ı muamelat için ri'ayeti lazım gelen kavâidi nizamnâme-i dahilinin dokuz numaralı ahkamına tevffikan ta'yin ve tertibden ibaeret ve bin sekiz yüz seksen üç ve seksen dört senelerine mahsus bütçe kânununun te'min-i icraâtına müte'allık bulunduğu anlaşılmış ise de vilayet-i Celilelerinin mezkur seneler bütçe kânunu layihası bazı esbab-mucibesi reddedilmiş olmasıyla aslen kabul olunmayan kânunun suver-i icraatı için yayılan nizamnâme layihasının kabul ve tervici müvafık-ı usul olamayacağı şurayı mezkur tanzîmât dairesinden ba-mazbata ifade olunmuş ve zikr olunan bütçe kânunu layihasının reddi ise nizamnâme-i esası-yi vilayette muayyen olan verginin meclis-i umûmiye salâhiyet-i nizamiye haricinde olarak tenziline nakdi olunmasında neşet etmiş idiğinden sâlifü'-zikr bütçe kânun layihasının sebk iden karar ve işa'ara tevffikan tashih ve irsalinden sonra onun neticesinden ma'dûd olan işbu nizamnâmenin dahi olvakt İcabına bakılmak üzere irsali iktiza edeceği beyanıyla terkim-i cevabname-i senaveriye ibtidar ve zikr olunan nizamnâme leffen i'ade ve tisyâr kılındı efendim.

Bütçeler muhassesatının sureti sarf ve ı'tasının usul-u tedkikiyesi hakkında Rumeli-i Şarkî'yemahsus idare-i umûmiye nizamnâmesidir.

2 Nisan 1883 Numara 11

Nizamnâme-i dâhilinin elli beşinci maddesine esasen ve haiz olduğum salâhiyete müsteniden encümen-i daimi ile bil ittifak tanzîm olunan işbu idare-i umûmiye nizamnâmesi hükmünün valisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî'yevilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını i'lan eylerim.

Birinci Madde bir ameliyat ikmal olunup hesabı dahi kat'ı etmedikçe? bir gûne tediyat olunamaz.

İkinci Madde: Ber vech-i peşin vuku' bulan te'diyat ve emaneten icra ettirilen ameliyette mustahdem olanlara i'ta kılınan mebalîğ ile milis ve jandarmanın maaşatının suret-i te'diyatı madde-i sabıka ki usulden müstesna tutulur.

Üçüncü madde: Binaen-aleyh bir müdüriyet tarafından sâdır olan i'ta emrinin eğer ne peşinen itasına mezuniyeti ve nede bir ameliyatın idare şumulü yoksa bu emri ita eden müdüriyetin müfettişlik dairesine ba's ve irsal edeceği sırada mesarifatın senedat-ı müsbetesini dahi rabt eylemesi lazım gelir.

Dördüncü Madde: Nizamnâme-i dahili dokuzuncu numaralı zeylinin (...) birinci maddesinde muharer ale'l-hesab maddesi müvafık usul evrakıyla tedkik olunan ameliyat ile ikmal edilen levazımat için ifa kılınan meblağın hesabatını gösteren hukukun onda sekiz nisbetini tecavüz etmemesi lazım gelir.

Beşinci Madde: Baş müfettiş ne muvafık usul i'ta olunan ve talimat ahkamınca senedat-ı müsbete ile vikaye edilen te'diyat emirlerinden hiç birini ve ne de zikr olunan ta'limata tevfiikan mesarif senedini red edemez.

Senedat-ı müsbetesini olan musaddık şehâdetnâmelere gelince bunları i'ta eden me'murlar şahsen mes'uldürler.

Altıncı Madde: Eğer başmüfettiş aid olan müdüriyet canibinden kânunu ve talimata menafi' ita olunan bir mesarif senedini kat'ıyyen red eder ise müfettiş mumâ ileyhin mâliye müdüründen bu babda talep edebileceği bir kararname ile muhasebeci vuku' bulan mesarifat için küllen veya kısmen mes'ul tutulur. Mâliye müdürünün işbu kararnamesi yalnız muhasebecinin mensup bulunduğu müdürün mütalaat vakı'ası istima olunduktan sonra verilecek ve zikr olunan muhasebeci mezkûr kararname aleyhine divan-ı deavi-yi idareye istinaf edebilecektir.

Yedinci madde: Başmüfettiş bir kânunun ikmalinden dolayı eğer bir i'ta emrini sah etmekde mümanaat eder. Veya masarifat senedatını rabt eyler ise o halde karar-ı kat'ı verilmesi için aid olan müdür tarafından meclis-i hususiye arz-ı Keyfiyet olunabilir.

Sekizinci madde: Sene-i cariyeden ma'da o sene-i atıye mâliye için velev şumulü dahi olsa yine mesarifat-ı cedidenin küşadı müdür-i umûmilerin her birisince memnudur. Fakat artık bir yere tahsis olunmuş olan mesarifat şu ahvalden müstesna tutulur. Bununla beraber işbu tertibatı ihlal eden mevad-ı mesarifat senedatın reddini mucip olur.

Dokuzuncu madde: Bir sene-i mâliyenin hân-i itmâmında bir yere tahsis kılınmayan kreditonun ve tahsis kılınp da fakat sene-i atıye haziranının otuzuncu gününe değin havale olunmayanlar ile şehri temmuzun otuz birinci gününe kadar te'diye kılınmayan havalete mümasil kreditorlar sene-i mâliyenin rehiyn-i hitam olduğu esnada fesh ve imha olunur fakat muvafık-ı usul vuku' bulmuş veya bir yere tahsis kılınmış iken bazı esbaba mebni senenin hitamına değin ifa olunmayan masarifatın te'diyesi için idare-i umûmiye nizamnâmesi marifetiyle muvazene i cariyeden bir fasl-ı cedid küşad olunur.

Ebniye inşaatına ve ameliyat-ı cedide ile kadastır tahririnin icrasına ve esliha ve bargir mubayaatına mahsus kreditorlar sene-i mâliyenin hân-i hitamında ve encümen-i daiminin ittifakı tahtında olmak üzere sene-i atıye bütçesine nakl olunabilecektir.

Onuncu madde: İşbu nizamnâmenin hükmü 1883-84 sene-i mâliyesi için mer'ıyyül-icra tutulacaktır.

On birinci madde: İş bu nizamnâmenin ahkâmı nizamnâme-i dâhili dokuzuncu numaralı zeylinin ahkâmına bir veche hâle getirmez.

On ikinci madde: İş bu idare-i umûmiye nizamnâmesi hükümetin veza'if-i me'mureleri dairesinde mevki' icraya vaz'ı müdiri umurda ihale olunur.

Fi 2 Nisan 1883

Rumeli-i Şarkî bütçesi muhassesatının suret-i sarf ve i'tasıyla usul-u tedkikiyesi hakkında meclis-i umûmi-i encümen-i daimisiyle müttefikan tanzîm ve irsal kılınan 2 Nisan 1883 tarihli ve on bir numaralı idare-i umûmiye nizamnâmesi vilayetin 18 cemaziyel ahire 1300 ve 13 Nisan 1299 tarihli ve bin elli iki numaralı tahriratıyla beraber 16 Nisan 1299 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyrulmuş olmakla Tanzîmât dairesinde kıra'at olundu.

Rumeli-i Şarkî nizâmname-i dahilisinin kavanin ve nizamat ve add iden mevadı yegan yegan olundukda iş bu nizamnâmenin re'sen bir madde ile mev'ud olmadığı anlaşılması ise de nizamnâme-i mezkurun elli beşinci maddesinde valinin kavaninin icraata müte'allik nizamnameleri tertib edeceği ve meclis-i umûminin ictima'ı müddetleri arasında henüz bir kânuna rabt edilmiş olmayan mevad hakkında kânun hükmü haiz olmak üzere nizâmname-i umûmi tanzîmimine hakkı olacağı ve valinin her ne vakit

böyle bir nizamnâme tanzîm eder ise keyfiyeti derhal Bâb-ı Âlî'ye arz ve iş'âra ve meclis-i umûmiye dahi ilk vuku' bulacak içtima'ı adisinin bidayetinde buna dair bir kânun layihası i'tasına mecbur bulunacağı muharrer olup layiha-i mezkurenin ahkâm-ı muhteviyesi dahi bütçede mu'ayyen olan muhassesatın hıyn-ı sarf ve i'tâsında intizam-ı mu'amelat için ri'ayeti lazım gelen kava'idi nizamnâme-i dâhilinin dokuz numaralı zeyli ahkâmını tevfiikan ta'yin ve tebeyyünden ibaret ve bin sekiz yüz seksen üç ve sekiz yüz seksen dört sene-i mâliyelerine mahsus bütçe kânununun te'min-i icraatına müte'allık bulunduğu anlaşılmiş ise de ma'lumu ali-yi vekalet-penahileri buyurulduğu vechle vilayetın mezkur seneler bütçe kânunu bab-ı alice ba'zı esbab-ı mucibeye mebni reddedilmiş olmasına göre velev idare-i lüzümü olsa bile aslen kabul olunmayan kânunun suver-i icra'iyesi için yapılan bir nizamnâme layihasının kabul ve tervici müvafık-ı usul olamayacağından mezkur layihanın dahi reddi bittezekkül nüsha-i varide leffen takdim kılınmış olmakla ol babda emrû ferman hazreti menlehü'l-emrindir.

8 Şaban 1300 ve 1 Haziran 1299

İsmail.. Kostantin Efendi ( ) Ebru Nuriyan Ali Haydar Refik Bey(Gelmedi), Necib Efendi(Gelmedi), Esseyyid Mahmud Celaleddin Şûrâ-yı Devlet

Şûrâ-yı Devletin kararından bahisle bütçe kânunu şu esbaba mebni red olunmuş idüğünden bunun sebk iden karar ve iş'ara tevfiikan tashih ve irsalinden sonra en (...) sadr olan işbu nizamnâmenin dahi ol vakit icabına bakılmak üzere irsali Lazım gelir deyü vilayete tahrirat tastiri zımında saadetlü (...) Beyefendiye.

Tesvîd tarihi: 6 Ramazan 1300

Tebyîz tarihi: 7 Ramazan 1300 ve 30 Haziran 1299

Hariciye Nezaret-i Celilesi Canib-i Âlisine

Rumeli-i Şarkî yede dahi mer'yyü'l-icra olan duhan nizamnâmesinin birinci maddesine zeyl olmak üzere meclis-i umûmi encümeni daimisiyle müttefikan tanzîm ve tesyir olunan idare-i umûmiye nizamnâmesi üzerine icra edilen tedkikatı havi Şûrâ-yı devlet tanzîmât dairesinden kaleme alınan mazbata meclis-i mahsus-u vükelada kıraat olundu. Vilayet nizamnâme-i dâhilîsinin elli beşinci maddesinde vali kavâninin icrasına ta'alluk eden nizamnâmeleri terdib eder meclis-i umûminin ictima' müddetleri arasında henüz bir kânun rabtedilmiş olmayan mevad hakkında kânun hükmünü haiz olmak üzere

encümen-i daiminin mu'avenetiyle esbab-ı mucibeyi havi olmak üzere nizamnâme-i umûmi tanzîmine hakkı vardır. Vali her ne vakit böyle bir nizamnâme tanzîm eder ise keyfiyeti derhal bab-ı âliye arz ve işara ve meclis-i umûmiye dahi ilk vuku'bulacak ictima' adisinin bidayetinde buna dair bir kânun layihası i'tasına mecburdur deyü muharrer ise de kânun tanzîmi meclis-i umûmiye aid ve kânuniyetin tasdiki bil istizan şerefsanîh olacak irade-i seniyye-i cenab-ı mülükaneye muallak olmasına göre meclis-i umûminin münakıd olmadığı zamanlarda valini encümen-i daimi ile müttefikan nizamnâme tanzîmine olan salâhiyeti meclisin zaman-ı ictima'ına kadar ta'hiri kabil olamayan mevad-ı müsta'cileye münhasır olması tabi-i idüğüne ve iş bu duhan nizamnâmesi ise öyle bir lüzum ve ihtiyaç-ı acile müstenid görülememesine mebni muayyen bu misüllü nizamnâme-i umûmilerin tanzîmince acele edilüp meclis-i umûminin ictima'ına taalluk olunmasının canib-i vilayete iş'arı tahattür olunmuş isede evvel emirde hükmü nizama ve şu mülahazaya göre hukuk müşavirlerinin dahi istifsarı reyleriyle ana göre bir karar ittihazı tezekkür ve tensib olunmuş ve mazbata-i mezkure melfufatıyla ma'an ve leffen su-i sami-i daverilerine gönderilmiş olmakla ol babda.

#### **5.19. Rumeli-i Şarkî 'den Göç Etmeye Çalışan Ahalinin Bu Fikriyattan Vazgeçirilmeleri Hakkında Yazılan Yazı ve Eki**

Rumeli-i Şarkî vilayeti

Adedi 1995

Makâm-ı celîl-i Sadâret-uzmâya

Ma'rûz-ı çâker-i keminelidir ki

Rumeli-i Şarkî 'den Edirne Vilayetiyle Anadolu havalisine nakl ve hicret edenlere meccanen arazi tahsis ve irae olunmakta olduğu makam-ı teşvikde vuku'bulmakta olan ihtar ü işa'aya kapularak emlak ve arazisini satıp hicret azminde bulunan ahali-i müslimenin şu niyet ve hareketdan vazgeçirilmesi için icab ve iktiza-yı halin icrası hakkında makam-ı vilayetden vak'ı olan arz ve iş'arata cevaben şerefvarid olan fi 27 Receb 1300 tarihli ve elli iki numaralı emirname-i sami-i cenab-ı sadaretpenahilerinin hülasa-i mealinde bu havâliye nakl-i hane edenlere evvelce arazi terk ve tahsis olunduğu hakkındaki şayi'a-yı vakianın sıhhati tedkik ve itiyân ve fakat bu halin hicret teşebbüsâtına bir te'siri olamayup belki kadastır usulüne dair lazım gelen i'anât ve teshilatın icrasında vak'ı olan te'hirat maddesi olmak muhtemel idüğü iş'ar ü beyan

buyurulursa da bu babda ahiren icra kılınan tahkikat ve elviye mutasarrıflıklarıyla cereyan eden muhaberat neticesinde bunların ne fikri ü zehaba mebni ihtiyar-ı terk-i vatan etmekte oldukarı esbabı gereği gibi tahakkuk etmiş olup çünkü kadastır vergisinin tarh ve tevziine me'mur olan komisyonlarca icra-yı muamele-i tevziyyeye şüru' oldukça mes'elei zaileden dolayı düçar-ı müsab' olan ahali-i müslimenin ahval-i hazıraları hemişe pîş-i nazara alınarak hal ve iktidarları nisbetinde ve kemal adl ve hakaniyet dairesininde icra-ı tezyiatta kusur olunmamakta bulunduğu misüllü Filibe sancağının havi olduğu iki yüz elli para karye içinde şimdiye kadar fakat on onbeş islam ve bulgar cemaati tarafından verginin ağırlığından bahs ve şikayet olunmasıyla müstedlil bulunmasına göre bunun asla bir te'siri olamayacağı emri aşikardır. Esbab-ı hakikiyeye gelince ahali-i müslime bir taraftan malik oldukları emlak ve araziye dolgun fiyatla iştiraya hristiayn konsolosların Talip olduklarını görerek ve diğer canibden dahi anadoluya evvelce nakl ve hicret eden akraba ve müteallikatlarının oralarca emri maişetde (...) ola geldikleri ehveniyetten Haberdar olarak hem onların eserine iktiza ile birlikte yaşamaklığı ve hemde meccanen araziye malik olmaklığı cana müsta'îd ile beray-ı va'z ü nasihât dersaadeten gelen bir takım hocalarla anadoludan vekaleten ve muvakkaten gelip gidenlerin dahi eser-i tahrikatına kapılarak eğerçi şu niyet ve hareketlerinin bil ahire haklarında vehameti dai olacağından bahisle terk-i azimet etmeleri vadisinde canib-i hükümet-i mahalliyeden kendilerine ve saya-yı lazıme ve te'minat-ı münasibenin sert ve (itinabında)ityanında kusur olunmamakda ise de ber veçhi meşru' emlak ve arazilerini fahiş fiyatla satıp gerek bu yolda istifade etmeleri ve gerek gideceği mahallerde meccanen arazi-i vasiaya nail olmakla o yüzdende müstefid olacaklarına kaviyyen emir ve mutmain bulduklarını makar ve mu'teriff bulunmaları ve tahsis İslimye ve berkos sancakları ahali-i müslimesi içlerinde terk-i hane ve hicret eftarında bulunanların pek kalil ve belki hiç mesabesinde olması maddeleri ile hükümet-i seniyece hicret edenler haklarında ibraz buyurula gelen sahabet-i maddiyeye nazaran muhacerat-ı vakı'ayı istizam ede gelen esbab-ı asliyenin mücerred kendi hevahış ve arzularından neş'et eyleyen kayd isbat-ı iştibahtan vareste ve bu halin esasen def ü izalesi dahi re'-yi âliyyeyi vabeste bulunmuş olmakla herlhalde emrüferman hazreti men lehü'l emrindir. 13 Şevval 1300 ve 4 Ağustos 1299

Zabt

Pazar fi Selh Şevval 1300

Rumeli-i Şarkî 'den Edirne Vilayetiyle Anadolu havalisine nakl ve hicret eden ahali-yi müslimenin ne fikr ü zehaba mebni ihtiyar-ı terk-i vatan etmekte olduklarına dair bazı izahat ve mütala'atı havi Rumeli-yi ŞARKÎ vilayeti makamından cevaben varid olan 13 Şevval 1300 tarihli tahrirat kıra'at olundu işbu tahriratda ahali-yi müslimenin ol taraftan hicreti kadastır usulüne dair lazım gelen i'ânatin icrasında vaki' olan te'hirât maddesinin sebep olduğu hakkında makam-ı sadarettten sebk eden iş'ârdan bahisle olbabda icra kılınan tahkikat icabınca kadastır vergisinin tevziatınca iltizam-ı kemal-i hakaniyet olduğu cihetle ahali-yi merkumenin hicreti hususunda usul-i mezkurenin te'siri olamayıp belki muhacirine buraca meccanen arazi verilmesi ve evvelce nakl edenlerle birlikte yaşamak üzere gerek muvakkaten oraya gidenlerin gerek beray-ı va'z ü nasihât dersaadetten giden hocaların teşvik ve tahrik eylemesi hicrete sebep olmakda idüğü anlaşıldığından bu halin esasen def'i zımnında icab-ı halin icrası dermeyan olunmuştur. Ahali-yi merkumeden ihtiyar-ı muhaceret edenler ekseriyetle hali sefalet içinde gelip bunların emri tavnin Ve iskanlarında diriğ mu'âvenet müvafık-ı şan-ı âli-yi cenab-ı velinimet olamayacağından gelenlerin ve muhtac-ı i'âne olanların hali sefaletde bırakılmayacağı tabi'î ve mamafih vilayet-i mezkure dahilinde anasır-ı islamiyenin idamesi menfaat-i devlet mukteziyatından olmasına göre hicreti teşvik eden vesaitin men'ı ve izâlesi esbabının istihsali lüzumu bedihi ise de canib-i vilayete tastir ve tesyir kılınan Salifü'z-zikr tahrirat-ı samiyede iş'ar olduğu üzere ahali-yi islamiyeyi hicrete sevk eden esbabın birincisi kadastır usulünce ağır vergi tarh edilmesi maddesi olmasına ve halbuki ahali-yi Müslime istilasıyla Arazilerini işletecek sermayeye malik olmadıkları cihetle usul-u mezkureye tevfiikan tarh olunan verginin ifasına kadar kudret-yâb olamamak mülabesesiyle ellerinde ki araziye satıp terk-i vatan etmeğe mecburiyet hasıl olmakda bulunmasına binaen bu babda çare-i münferid bunların arazilerini yoluyla işletebilmek için kendilerine sermaye tedariki maddesi olarak Bu da Rumeli-i Şarkî vilayetince Kredi Fonsiye Bankası teşkiline mütevakkıf bulunduğundan bunun için taleb-i taharrisile bilmüzakere netice-i hasılanın Bâb-ı Âlî'ye bildirilmesi hakkında ticâret nezaretine tezkire-i samiye tastiri tezekkür kılındı.

## **5.20. Sancak Muhasebati Hakkında Şukka ve Eki**

Tesvîd tarihi: Gurre Cemaziye'l- evvel 1300

Tebyîz tarihi 4 Cemaziye'l-evvel 1300 ve 4 Eylül 1299

Rumeli-yi ŞARKÎ Vilayet-i Celilesine



Sancak muhasebatı hakkında tanzîm ve cânib-i vekelatden fi 2 Safer 1300 tarihli ve ikibin yüz altmış beş numaralı tahrirat ile tesyir olunup Şûrâ-yı Devletçe derdest tedkik bulunan idâre-i umûmiye nizamnâmesinin on ikinci maddesinde iş bu nizamnâme ile bin sekiz yüz seksen bir senesi Kânun-u sanisinin otuzu tarihli idare-i umûmi nizamnâmesi ahkâmının nesh olacağı muharrer olduğu halde o nizamnâmein müruruna dair kayd ve malumat olmayacağı evvel emirde Tanzîmât dâiresinde bir nüshasının irsal olunmasını savb-ı devletlerine tebliği Şûrâ-yı mezkûrla Tanzîmât Dairesinden ba müzakere ifade olunmakla icrayı icabının himmet buyurulması siyakında şukka.

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dairesi

Adedi 724

Rumeli-i Şarkî sancak muhasebatı hakkında idare-i vilayetçe tanzîm ve irsal olunup bilhavale Şûrâ-ı Devlet Tanzîmât dairesinde derdest-i tedkik bulunan idare-i umûmiye nizamnâmesinin on ikinci maddesinde işbu nizamnâme ile bin sekiz yüz seksen bir senesi Kânun-u sanisinin otuzu tarihliyle müverrih idare-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının fesh olunacağı muharrer olduğu halde o nizamnâmenin mukaddema vürûd ettiğine dair kayd bulunamadığından evvel emirde bir nüshasının cânib-i vilayetten celbi tezekkür kılınmış olmakla icra-yı icabı babında emrû ferman hazreti menlehü'l-emrindir. 29 Zilkade 1300 ve 19 Eylül 1299

## **5.21. Vilayette Liman Idareleri Hakkında Idare-i Umumiye Nizamnamesi ve Ekleri**

Tesvîd tarihi: 4 Zilhicce 1300

Tebyîz tarihi: 14 Zilhicce 1300 ve 4 Teşrini Evvel 1299

Hariciye Nezaret-i Celilesi Canib-i Âlisine

Rumeli-i Şarkî liman idareleri Hakkında meclis-i umûmi encümen-i daimisi tarafından tanzîm olunan idare-i umûmiye nizamnâmesi cânib-i vilayetten ba-tahrirat gönderilmiş ise de vilayet-i mezkure için suret-i hususiyede nizam vaz'ıyla liman resmi istifası nizamnâme-i esami-i vilayet ahkâmına müvafık olamayacağı gibi nizamnâme-i mezkur mündericâtına tevîkan süfün-i Ecnebiyeden liman resmi teklifi dahi müşkilat-ı icraiyeeden hali olmayacağından bunun icra-yı ahkamından sarf-ı nazarla Rumeli-i

Şarkî dâhilinde bulunan limanlara vürud edecek bi'l-cümle süfün-i ticariye hakkında dahi idare-i mahalliyeye düsturda münderiç taşra liman nizamnâmesi hükmüne tevfik-i muamele olunmasının vilayet-i mezkure ve valiliğini tavsiye ve işarıyla mezkur nizamnâme mucibince müttehamiü'l-ifa? olan rüsûmun te'diyatında müşkülât gösterilmemesinin konsoloslara bildirilmek üzere sefaretlere icra-yı tebligat olunmasının savb-ı ali-yi âsîfânelerine tebliği Şûrâ-yı Mezkur Tanzîmât dairesinden bâ-mazbata ifade olunmuş ve keyfiyet zikr olunan valiliğe bildirilmiş olmakla ber veçhi muharrer ifası muamele-i tasarrufiyesi himem-i Âlî'ye-i daverileri masruf buyurulmak babında.

Tesvîd tarihi: 4 Zilhicce 1300

Tebyîz tarihi: 14 Zilhicce 1300 ve 4 Teşrini Evvel 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Rumeli-i Şarkî liman idareleri hakkında meclis-i umûmi encümen-i daimisi tarafından bittanzîm fi 19 Receb 1300 tarihli ve bin üçyüz altmış numaralı tahrirat-ı devletlerine leffen gönderilen idare-i umûmiye nizamnâmesiyle bunda muharrer rüsûm-u mukarrerinin sefain-i ecnebiyedende istifası hakkında ahiren vilayet-i celileleri vekaletinden vürud eden fi 7 Cemaziye'l-evvel 1300 tarihli ve iki bin ikiyüz yirmi iki rakamlı tahrirat şûrâ-yı devlete ledelhavale nizamnâme-i mezkurun hülâsa-i münderecatı vilayet-i Celilelerinde bulunan limanların sünûfuna taksimiyile liman me'murlarının keyfiyet-i intihablarını ve vezaif ve salâhiyetlerini ve bunların yekdiğeriyle ve devair-i sâire-i hükümetle olan muâmele ve münasebetlerini ve limanlara dahil olacak süfün-u ticariyeden alınacak liman resminin miktarını tayineden ve liman muâmelâtının te'mini için ahkam-ı cezâiye tertibinden ve tahriratı ahire muhteviyatı dahi bu nizamnâme mucibince sefainden ahzi lazım gelen liman rüsûmunun ecnebi sefinelerinden istifası hususuna Bergosta (Lüleburgaz) bulunan düvel-i ecnebiye konsolosları tarafından reddi müvafakat gösterilmekte olduğundan ve Dersaadetçe mer'ı olan liman nizamnâmesinin ta'yin edildiği rüsûmu Sefain-i ecnebiye dahi bilaistisna îfâya mecbur olarak bu nizamnâme dahi o esasa göre tanzîm ve istifa olunacak Rüsûmun mikdarı bir hadd-i itidalde tertib olunmuş iken rüsûm-u mevzu'adan sefâin-i ecnebiyenin istisnası câiz olamayacağından bahisle bu babda konsoloslara ta'limat itâ olunmak üzere sefaretlere tebligat icrası lüzumundan ibaret ise de Rumeli-i Şarkî nizamnâme-i dahilisinde vilayet limanlarına mahsus nizâm yapılacağına dair

sarahat olmadığı ve nizâmnâme-i mezkurun on birinci maddesinde kavanin-i Devlet-i Âlî'yenin nizâmnâme-i dahiliye müğayır olmadıkça vilayet-i celilelerinde dahi mer'iyü'l icrâ olacağı ve eyaletin kuvve-i kânuniyesi tarafından eyaletçe düstürü'l-amel olan kavanin-i devlet-i aliyyede menafi' ve ihtiyacat-ı mahalliyyeye müvafık add olunan bi'l-cümle ta'dilatın icra olabileceği muharrer bulunduğu cihetle taşra limanlarına mahsus düstûrda münderic liman nizamnâmesinin vilayet-i celileleri limanlarınca dahi mer'î olması lazım geleceğine ve eğerçi madde-i mezkurenin ikinci fıkrası hükmünce vilayetın bu misüllü nizamatı ihtiyacatı mahalliyyeye göre ta'dil salâhiyeti var ise de bu salâhiyetin isti'mal-i vilayetın kuvve-i kânunisine âid olmakla nizâmat-ı mukarrere ahkâmının idare-i umûmiye nizamnâmesiyle ta'dili caiz olamayacağına nazaran bunun esas tanzîmi hükm-ü nizama müvafık olmadığı gibi böyle bir ta'dil vilayet-i celilelerinin kuvve-i kânuniyesi tarafında teklif olursa bile çünkü gerek dersaâdet ve gerek taşra limanlarına mahsus nizamnâmeler Bâb-ı Âli ile sefaretler beyninde münakıd suver-i tanzîmiyeden olduğuna ve nizamnâme-i dahilinin yirminci maddesinde Devlet-i Âlî'ye ile düvel-i ecnebiye beyninde akd olunmuş veya olacak her nev'i muahede ve mukavele ve kararların umum memalik şahane misüllü Rumeli-i Şarkî de dahi mer'iyü'l-icra olacağı ve her ne hal ve sınıfta bulunur ise bulunsun ecnebilerin haiz oldukları imtiyazat ve muafiyata eyalette dahi riâyet olunacağı muharrer bulunmakla dersaadet liman nizamnâmesi hükmüne tevfiķan vilayet-i celileleri için suret-i hususiyede nizam ve saile liman resmi istifasına medar-ı istinad bulunamayacağına mebni böyle bir nizam vaz'ıyla liman resmi istifasına medar-ı istinad bulunamayacağına mebni böyle bir nizam vaz'ı iderse dahi ahkâmına tevfiķan sūfün-ü ecnebiyeden liman resmi istifasını teklifi konsolosların iş'âr olunan muhalefetleri delaletiyle müşkülât-ı icraiyyeden hali olamayacağından vilayet-i celileler dahilinde bulunan limanlara vürud edecek bi'l-cümle sūfün-u ticariye hakkında idare-i mahalliyyece düsturda münderic taşra liman nizamnâmesi hükmünü tevfiķan muamele olunmasının savb-ı devletlerine tesviye ve iş'arıyla mezkur nizamnâme mucibince mütehattimü'l-îfa olan rüsumun te'diyatında müşkülât gösterilmemesi konsoloslara bildirilmek üzere sefaretlere tebliğat-ı lazıme icrasının hariciye nezaret-i celilesine havalesi Şûrâ-yı mezkur tanzîmât dâiresinden ba mazbata ifade olumuş ve mucibince nezaret-i muşarü'n-ileyhaya iş'ar-ı keyfiyet edilmiş olmakla ber-vech-i muharrer ifa-yı muâmele-i mu'teziyyeye himmet buyurulması yakında şukka.

Şûrâ-yı Devlet  
Tanzîmât Dâiresi  
Adedi 720

Rumeli-i Şarkî liman idareleri hakkında meclis-i umûmi encümen-i daimisiyle müttefikan tanzîm ve irsal kılınan 2 Mayıs 1883 tarihli idare-i umûmiye nizamnâmesi vilayetin 19 Receb 1300 14 Mayıs 1299 tarihli ve bin üç yüz altmış altı numaralı tahriratıyla beraber 17 Mayıs 1299 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmakla ahkâm-ı muhteviyesi hakkında bahriye nezaretiyle muhabere edilerek ve canib-i vilayetten ahiren varid olup 10 Zilkade 1300 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan tahrirat ile birleştirilerek Tanzîmât dâiresinde kıra'at olundu.

Nizamnâme-i mezkurun hülâsa-i münderecatı Rumeli-i Şarkî dahilinde bulunan limanların sunufa taksimiyle liman me'murlarının keyfiyet-i intihablarını ve vezaif ve salâhiyetlerini ve bunların yekdiğeriyle ve devair-i saire-i hükümetle olan muâmele ve münasebetlerini ve limanlara dahil olacak süfun-u ticariyeden alınacak liman resminin mikdarını ta'yinden ve liman muamelatının te'mini için ahkâm-ı cezaiye tertilinden ve tahriat-ı ahire muhteviyatı dahi bu nizamnâme mucibince sefainden ahzı lazım gelen liman resminin ecnebi sefinelerinden istifası hususuna Bergos'ta bulunan düvel-i ecnebiye konsolosları tarafından ruy-i müvafakat gösterilmemekte idüğü Dersaadetçe mer'ı olan liman nizamnâmesinin ta'yin eylediği rüsümü sefain-i ecnebiye dahi bilastisna ifaya mecbur olarak bu nizamnâme dahi o esasa göre tanzîm ve istifa olunacak rüsümün mikdarı bi hadd-i i'tidalde tertib olunmuş iken rüsüm-u mevzu'adan sefain-i ecnebiyenin istisnası caiz olamayacağından bu babda konsoloslara talimat i'ta olunmak üzere sefaretlere tebligat icrası lüzümünü beyandan ibaret bulunmuştur.

Bahriye nezaretiyle icra olunan muhabere cevabında nizamnâme-i mezkur mündericâtının liman idarelerince müttehaz olan kavâ'id ve nizam-ı esasiyeye muvafakatı tasdik olunmakda ise de Rumeli-yi ŞARKÎ Nizamnâme-i dahilinde vilayet limanlarına mahsus nizam yapılacağına dair sarahat olmadığı ve nizamnâme-i mezkurun on birinci maddesinde kavanin-i devlet-i aliyye-nin nizamnâme-i dahiliye mu'gayır olmadıkça Rumeli-i Şarkî de dahi mer'ıyyü'l-icra olacağı ve eyaletin kuvve-i kânuniyesi tarafından eyaletçe düstur'ul amel olan kavanin-i devlet-i aliyyede münafi' ve ihtiyacat-ı mahalliyyeye müvafık add olunan bi'l-cümle ta'dilatın icra olunabileceği

muharrer bulunduğu cihetle taşra limanlarına mahsus düsturda münderic liman nizamnâmesinin vilayet-i mezkure limanlarınca dahi mer'i olması lazım geleceğine ve eğerçi madde-i mezkurenin ikinci fıkrası hükmünce vilayetin bu misüllü nizamı ihtiyacat-ı mahalliye göre ta'dile salâhiyeti var ise de bu salâhiyetin isti'mali vilayetin kuvve-i kânuniyesine aid olmakla nizam-ı mukarrere ahkâmının idare-i umûmiye nizamnâmesiyle ta'dili ca'iz olamayacağına nazaran bunun esas tanzîmi yolsuz olduğu gibi böyle bir ta'dil vilayetin kuvve-i kânuniyesi tarafından teklif olursa dahi çünkü gerek dersaadet ve gerek taşra limanlarına mahsus nizamnâmeler bab-ı ali ile sefaretler beyninde mün'akıd suret-i tanzîmiyeden olduğuna ve nizamnâme-i dahilinin yirminci maddesinde devlet-i aliye ile düvel-i ecnebiye beyninde akdolunmuş veya olunacak her nev'ı muahede ve mukavele ve kararların umum memalik-i şahane misüllü Rumeli-i şarkî de dahi mer'ıyyü'l-icra olacağı ve herne hal ve sınıfta bulunur ise bulunsun ecnebilerin haiz oldukları imtiyazat ve mu'afiyata eyalet-i mezkurede dahi riâyet olunacağı muharrer bulunmakla dersaadet liman nizamnâmesi hükmüne tevfiķan vileyeti mezkure için suret-i hususiyede nizam vaz'ıyla liman resmi istifasına medar-ı istinad bulunamayacağına mebni böyle bir nizam vaz'ı edilse dahi ahkâmına tevfiķan sūfun-i ecnebiyeden liman resmi istifası teklifi konsolosların iş'ar olunan muhalefetleri delaletiyle müşkilat-ı icraiyyeden hali olamayacağından Rumeli-i şarkî dahilinde bulunan limanlara vürud edecek bi'l-cümle sūfun-u ticariye hakkında idare-i mahalliyece düsturda münderic taşra liman nizamnâmesi hükmüne Tevfik muâmele olunmasının makam-ı vilayete tavsiyesi ve mezkur nizamnâme mucebince (...) ifa olan rüsumun te'diyatında müşkilat gösterilmemesi konsoloslara bildirilmek üzere sefaretlere tebligat-ı lazıma icra edilmesinin dahi hariciye nezaretine havalesi tezekkür kılındı olbabda emrü ferman hazret-i men lehü'l emrindir. 27 Zilkade 1300 ve 17 Eylül 1299

Liman idareleri hakkında Rumeli-i şarkî'ye Mahsûs idâre-i umûmiye nizamnâmesidir. Fi 2 Mayıs 1883

Nizâmname-i dâhilinin elli beşinci maddesi meclis-i umûmînin ictima' müddetleri arasında henüz bir kânuna rabt edilmiş olmayan mevad hakkında kânun hükmünü hâ'iz olmak üzere encimen-i dâiminin mu'âvenetiyle nizamnâme-i umûmî tanzîmine salâhiyet vermesine nazaran ve encümen-i mezkur ile müttefikan tanzîm olunan işbu

idâre-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının vâlisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'ıyyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

#### Birinci Fasıl

Limanlarla liman me'murları beyanındadır.

Birinci madde: Rumeli-i Şarkî nin deniz sahilleri dört liman dairesine taksim olunup bunların birincisi Bergos ve Poros ve Çengane ve ikincisi Ahyolu ve üçüncüsü Müsuri ve dördüncüsü dahi Sözebolu limanlarından mürekkebirdir.

İkinci Madde: Bâlâda zikr olunan limanların her birisi için birer liman memuru ta'yin olunmakla beraber bunlardan Bergos liman me'muru liman baş komiseri ve Ahyolu liman me'muru liman ikinci komiseri ve misuriyle sözebolu memurları dahi liman nazırları ünvanıyla yad olunur.

Poros ve Çengane limanlarına dahi gümrük kolcılığı vazifesini mükellef olmak üzere birer liman kolcısı ta'yin olunur.

Üçüncü madde: Liman baş komiseri dâhiliye müdüriyetinin teklifi üzerine vali-i vilayet cânibinden ve liman ikinci komiseriyle liman nazırları ve kolcuları dahi Bergos mutasarrıflığının inhası üzerine müdiriyyet-i mûmâ-ileyhâ tarafında nasb ve ta'yin kılınırlar.

Dördüncü Madde: liman me'muriyetine ta'yin olunacakların umûr-u bahriyece maharetleri olması cihetine mümkün mertebe gözetilmesi lazım gelir.

#### İkinci Fasıl

Liman me'murlarının yekdiğerleri ile (...) meyanında (...) idecek (...) vezaif ve (...) beyanındadır. (yazısı silik olduğu için okunamadı)

Beşinci Madde. Liman me'murları dahiliye müdiriyyete tabi' olmakla beraber (...) metefferri' her bir madde hakkında liman baş komiseri Bergos mutasarrıflığına ve liman ikinci komiseriyle ve liman nazırları liman baş komiserine müracaat ederler.

Altıncı Madde: Liman memurlarının kâffesi

1- Zir-i İdarelerinde bulunan limanlara giren ve çıkan gemilerden? bi'l-cümle sefâinin esami ve ecnasıyla bayraklarının ve eğer hamuleleri var ise anların dahi kayd ve terkimine mahsus defter tutmağa.

Liman ikinci komiseriyle liman nazırlarının her biri zikrolunan defterin layihasını her on beş günde bir def'a liman baş komiserine göndermeye ve komiser-i mumaileyh dahi işbu hülasayı defter-i mezkure mümasil olan ve kendi nezdinde bulunan deftere kayd ile bi'l-cümle limanlara dair olan hülasai ilave-i mütala'a-i zatıyesiyle beraber tasarruf iradesiyle dahiliye müdürine takdim etmeye mecburdur.

2- Memuriyetlerine mütedair olan bi'l-cümle meamelatı kayd ve imlaya mahsus olmak üzere kezalik defter tutmaya,

3- Bi'l-cümle muhaberat suretlerini alelade zabt etmekle beraber her ne miktar muharrerat ahz ederler ise güzelce hıfsına i'tina eylemeğe mecburdurlar.

Yedinci Madde: liman me'murları bil cümle limanlarla civarlarında olan sahillerde zuhur edecek vuku'âtı bahriye ile seyr-ü sefain hususuna ve limanın inzibat ve intizamıyla ahval-i sairesine müteallik lazım gelen vesaya ve ta'limatı doğrudan doğruya ma-fevklerinde bulunanlara müracaatla beraber ahz-ı telakki etmeye mecburdurlar.

Me'murin-i merkume iktiza-yı halde ahval-i musta'cile zuhurunda idare-i hükümet-i mahalliyeye veyahut jandarmaya müracaatla anların mu'âvenetlerini talep edebilirler.

Sekizinci madde: Liman me'murları bir kimsenin veyahut bir ma'ruf zatın vürudunda veya limanın hüsn-ü intizamıyla asayiş ve emniyet-i umûmiyesinin cihet-i taalluku olan ahvalin zuhurunda bila ifâte-i vakt idare-i hükümet-i mahalliyeye ita-yı ma'lumat etmeye mecburdurlar.

Dokuzuncu madde: liman me'murlarından birisi eğer vazifesine müteferri' mevâdd hakkında cânib-i mutasarrıfiden veya kaza ka'imakamı tarafından bir emir olup da bu emrin liman umuruna (...) olduğu görür ise keyfiyet-i emri veren idareye tahriran iş'ar ve beyan eylemesi lazım gelir şayet idare-i mezkure mes'uliyet-i zatıyesi tahtında Olarak emri sabıkını? yine tahriren ita ve tekrar edecek olur ise olhalde ahval-i cariyenin kafesi hakkında ma fevkinde bulunan amirine ita-yı ma'lumat itmeksuretiyle emr-i mezkuru tenfiz ve icra eylemeye mecburdur.

Onuncu madde: liman memurları sıhhiye ve gümrük idareleri ile her daim istişare etmeye ve mezkur idarelerin vazifelerine müteallık hususatta olsun olmasın anlara icra-yı mu'âvenet eylemeye mecburdurlar.

Ayrıca dahi gümrüklere aid kavanin ve nizamat ile o evamir-i ahkâmının bittemamiha icrasında müttehiden hareket ve kaçak o emvalinin zahire ihracı hususunda gerek bizzat kendileri gerek maiyyetlerinde bulunan müstahdimin taraflarından yapılacak olan herbir istikşafat veya layih olacak mutala'at hakkında gümrük idarelerinede ı'ta-yı ma'lumat etmekle vesu' ve iktidarlarını mertebesinde ifa-yı mu'âvenet eylemeye kezalik mecburdurlar.

On birinci Madde: Liman baş komiseri her üç ayda veya hiç olmazsa altı mahda bir def'a olsun zir-i idaresinde bulunan bil cümle limanları bizzat gezip muayene ile me'murin-i müstahdemenin nik ve bed hareketleri hakkındaki mahsul-i meşhudatıyşa mütalaat vakı'asını mütezammın ve nüshateyn Olarak alettafsil bir beyanname tanzîm edip bir bergos mutasarrıfına gönderecek ve mutasarrıf dahi mezkûr beyannameden bir nüshasını mutasarrıflık kaleminin kuyudatı meyanına rabt ile nüsha-i diğeri ilave-i efkâr ve mütala'ât zatiyesiyle beraber dâhiliye müdiriyetine takdim edecektir.

Zıkr olunan beyanname ile efkâr ve mütâla'âtın meal ve münderecatı

- 1- Limanların Derece-i ahvâli,
- 2- Limanlarda bulunan müstahdiminin hizmetlerince olan etvar ve hareketi,
- 3- Tutulan evrak-ı kuyudiyenin yollu ve yolsuz usulü,
- 4- Lazım gelen teshilatı,
- 5- Ba-husus hizmete müteferri' olan bi'l-cümle mevad-ı şamil olmak icab eder.

On ikinci Madde: liman baş komiseri li-ecli't-teftiş limanlara azimet etmezden evvelce mutasarrıfa itâ-yı ma'lumât ile andan talimad ahz eylemeye mecburdur.

On Üçüncü Madde: İş bu teftiş-i âdiden ma'da ne zaman (...) maiyetinde bulunan liman nazırları ile müstahdimin doğrudan doğruya mensub oldukları amirlerinden bu babda istihsal-i me'zuniyet etmeksizin zir-i idarelerinde bulunan limanlardan az veya ziyade müddet için olsun infikak edemezler aksi takdirde te'dibat-ı intizamiyeye yahud icab-ı hale göre hizmetlerinden tard cezasına müstehak olurlar.



Bir memurun hizmete celb-i menfaat edecek surette olmak üzere bir mahale kemal-i sur'atle azimete lüzum görülmesi maddesi balada gösterilen kaideden müstesna tutulur fakat me'mur-u merkum o halde dahi hiyn hareketinde azimet-i meşruhayı mafevkine tahriren işâr ve ihtar eylemeye mecburdur.

### Üçüncü Fasıl

Liman baş komiseri ile sair liman me'murlarının derece-i hizmet ve salâhiyetleri beyanındadır.

On dördüncü madde: liman baş komiseri Bergos limanında vâki' olan limanlarla deniz sahillerinin umur-ı zabıtası nezaretini doğrudan doğruya ve bizzat diğer limanların nezaretini dahi liman nazırlarıyla müstahdimini vasıtasıyla mükellefdir.

On beşinci madde: liman baş komiseri

1- Sefainin timur atması veyahut geminin derece-i cesâmetine göre suret-i layıkada olarak halat veya zinciriyle bağlanması için münasip olan mahal,

2- Sandal ve maunelerin rabtı için kezalik münasib mahal,

3- Gemi ve maunelerin bir def'a timur endahat ile merbut oldukları mahali bila mucib ve la-özr tebdil etmeleri memnu' olduğundan bunların limandaki suret-i hareketlerini,

4- Gemilerin safra atmaları veya almaları için limanda en mahfuz mahali ,

5 -Gemilerin muhafazası zımında lazım gelen şemandirelerin vaz' maddesi liman baş komiserinin taleb-i vakı' ve mutasarrıfın teklifi üzerine canib-i hükümete ait olduğundan mezkur şemandirelerin vaz'ı için icab eden mahallere tertib ve ta'yin eder.

On altıncı madde: Liman baş komiseri limanlarla sahillerin derece-i hallerine nezâret ve sahillere karib mahallerle liman iskelelerine veyahut anlara yakın olan ebniye ve te'sisat-ı saireye herne gûne olur ise olsun hâle getirilmemesine i'tina ve dikkat edeceği misillü seyr-i sefainle umur-u ticariyeye dair teyakkun edebileceği her nev ahsan ve elzem teshilatı mutasarrıfa beyan eder. Fakat işbu vezâifin bir vefk-i matlub ifası için mahal-i devair-i belediyesi idarelerinin evvelce liman baş komiserinin re'y ve efkârını ahz etmedikçe deniz kenarları veya limanları üzerinde hiçbir gûne inşaata teşebbüs etmemeleri muktazidir. Şayet bu babda meyanelerinde mebais ara vuku'bulur ise her

iki taraf esbab-u mucibe-i itirazname ile mutasarrıfa müracaat edip oraca dahi eğer lüzümü görüldüğü takdirde dâhiliye müdiriyetinin rey ve kararı istihsal olunduktan sonra mübâyet-i meşruha fasl-u tesviye olunacaktır.

On yedinci madde: liman serkomiseri limana müteallık bil cümle tertibatın bitemamiha icrasına ikdam etmekle beraber ayruca dahi;

- 1- Limana safra veya limanı teşhin ve tahlil edecek sair eşyanın atılmaması,
- 2- İcab eden mahalden vakitle liman fenerlerinin iş'aliyle bunların güzelce yakdırılmasının gözetilmesi,
- 3- Limanda veya etrafında su ile setr olunmuş kayalar veya sığ mahaller olup olmadığına ve olduğu halde oralardan sakınılmak için nimayan olacak suretde üzerlerine metin ve muhkem alamet-i farikanın vaz'ıyla beraber limana duhul edecek kimselerde bu babda malumat verilmesi hususlarına dikkat eder.

On sekizinci madde: limana her ne zaman gemiler girecek olursa liman komiseri kendi kayığına rakiben istikbale çıkarak sefaının esami ve ecnasını ve kaç tonlatoluk olduklarını ve hamuleleri ile bayraklarını ve kapdanlarının isimleriyle tab'iyetlerini vezâifelerinin miktar ve a'datını ve'l-hasıl nereden gelip nereye gideceklerini tahkik ve tenmik etmeye mecburdur.

On dokuzuncu madde: liman baş komiseri iskelelerin güzelce vikayesiyle lazım gelen mahallerin icrâ-yı ta'mirlerine dikkat ve gümrük idareleriyle bi't-tezekkür 1880 senesi Teşrin-i evvelinin dokuzuncu tarihli nizamnâme ile 1881 senesi Ağustosunun yirmi yedinci tarihle müverrih olan nizamnâme-i mezkur zeyli ahkamına tevfiikan sandal ve maunelerin suret-i hareketlerini usulüne vaz'ı ve tertib ederek gemilerin dahi layıkı vechle sür'at-i mümkünü ile yüklettirilip boşalttırılmasına nezaret eder. Bununla beraber kükürt ve saman ve giyah ve ekin sapı ve ispiro ve zift ile sâir mevad-ı nariyeyi hamil olan gemilerin limanlara tevkıfle hamulelerini ayrıca bir mahalde boşalttırmaları hususunda i'tına ve ikdam eyler.

Yirminci madde: liman komiseri harik zuhuruna meydan verilmemesi için

- 1- Limanda bulunan gemilerin fenerleri muhafazalı olmadıkça içlerinde yanar mum bulundurulmasının memnu tutulması,
- 2- Gemilerde gündüzleri orta dereceden ve gecelerde mahal-i mahsusundan gayrı ateş yakılmamasını,

3- Liman kenarlarıyla demirini atmış gemiler bulunan veya karaya çekilmiş sandal veyahut yukaruki maddede ta'dat olunan mevad- nariye misüllü eşya boşalttırılan mahallerde veya te'sisat-ı ticariye pişgahında kezalik ateş yakılmaması ,

4- Kalafata mahsus ta'yin olunmuş olan mahallerin gayri yerlerde ateş yakılmamasıyla beraber müsaid-i matlub olan tedabir-i tahfiziye'nin ittihaz ve icra kılınması hususlarına o evamir-i kaviye ita ile icrayı nezarete mecburdur.

Yirmi Birinci Madde: Limanda harik zuhur edecek ulur ise liman me'murlarının bu babda kendülerine ita olunacak evamirin tenfiz ve icrasına sarf-ı gayret eylemeleriyle beraber etfâ-yı harik emrinde orada bulunan gemiler taifelerinin ne vechle müttefikan hareket ve icra-yı mu'âvenet etmeleri tarikini dahi beyan ve ira-e eylemeleri lazimgelir.

Yirmi ikinci madde: Denizde fırtına vuku'bulacağı taktirde liman memurları orada bulunan sefain kapdanlarına gerek kendilerinin ve gerek sairenin gemilerince bir gûne zarar ve hasar isabetine meydan verilmemesi için icab eden evamir ve nesaiyi ita eyleyeceklerdir.

Yirmi üçüncü madde: Eğer limana dahil olacak olan bir geminin karantina beklemesine mecburiyet görülecek olur ise sefine kabudanının pratikiyeyi ahz eder etmez seyahat-i bahriyesi hakkında kendisinden talep olunacak bil cümle ma'lumatı lî-ecli'l-i'ta liman memurunun yazuhanesine gelmesi için me'mur-u merkum tarafından kendüsine ihbar-ı keyfiyet edebilecektir.

Yirmi Dördüncü Madde: liman me'muru her bir geminin hıyn-ı hareketinde müvafık kânun olan mecburiyetini ifa edip etmediğini ve bil husus liman gümrük rüsümünü te'diye eyleyüb eylemediğini tahkik etmeye mecburdur.

Fakat bir geminin hareketten men'ı için kânûnen. bulunacak olur ise liman me'muru bu babda lazım gelen tedabiri icraya teşebbüs edecektir.

Yirmi Beşinci madde: eğer bir gemi ya limana (...) veyahut huruc eder veya timur ve halatla bağlı turur veyahud limandan az bir şey ayrılır ise bir kazaya veya gark olacak mertebede tehlikeye uğrar ise liman me'muru icrası kabil olan her türlü mu'âvenet ve müzaheretini sur'ati mümkününe ile ifa eylemeğe mecburdur.

Yirmi altıncı madde: Eğer bir sefine derunu limanda veya pişgahında gark olur ise liman me'murları ol emirde evamir-i lazimeyi ı'ta eylemeye mecbur oldukları gibi andan sonra dahi mafevklerinde bulunan idareye seri'ân ita-yı ma'lumatla idare-i mezkureden alacakları ta'limata göre ğark olanların tahlisleri esbabının istihsaline mübaşeret edeceklerdir. Gark olan gemi eğer limanın derununa veya boğazına iras-ı sekte eder ise me'murin-i merkumenin işbu sektenin def'ine salâhiyetleri ve o halde tedabir-i lazimeye icraya da mecburiyetleri vardır. Ancak bunun için seri'an bir zabtname tanzîm birle bir suret-i musaddakası ma-fevklerinde bulunan idareye tebeyyün? itmeklazımdır.

Yirmi yedinci madde: Bir gemiye ya sair sefainden veyahud bilakis derun-u limandan zarar-u hasar tertib edecek olur ise liman baş komiseri için tesviye-i muktesziyesi için tarafeyne imkan mertebesinde ve suret-i dostane irae-ı mu'âvenetle sulhan te'lifi beyn etmeğe çalışacak ve eğer sefine ecnebi bayrağını hamil bulunur ise aid olan konsolosla da bu babda istişare edecektir. şayed maslahatın tesviyesi kabil olamadığı takdirde tarafeyni aid olan mahkemeye göndererek kendisi dahi için güzelce tahkik birle icab eden zabtnameyi olabdaki efkar ve mütalaat mütefarri'asıyla ma'an mutasarrıf vasıtasıyla zikr olunan mahkemeye takdim eyleyecektir.

Liman baş komiseri kapudanlarla mauneciler ve sandalcılar meyanında veyahud onlarla tavaif ve mustahdimin arasında veya mal yükliemekve boşaltmak ucuratndan dolayı anlarla tüccar beyninde sair güne tahaddüs edecek olan münazaatı kezalik suret-i dostanede olarak hall ve tesviye etmeğe gayret edecek ve şayet bunda da bir netice-i sulhiye hasıl olamaz ise zabtnamesiyle beraber tarafeyni canib-i mahkemeye gönderecektir.

Yirmi sekizinci madde: Bir gemi eğer tehlikeyi mucib olacak surette bir zarar isabet edecek olur ise liman me'muru bu babda ma-fevkindeki idareye ve mezkur sefine-i ecnebi bayrağını hamil olduğu halde idare-i mezkure vasıtasıyla da âid olan konsolos seri'an ita-yı ma'lumat eyledikten sonra zikr olunan gemiyi hareketten men' etmeye hakkı vardır.

Bu keyfiyet için tanzîm edeceği zabıtânâmeyi mutasarrıfa ve sefine ecnebiden ise konsolosa ve lüzumu halinde de müdde-I umumî gönderir.

Yirmi dokuzuncu madde: Bir sefinenin gerek kendi tâifesi ve gerek bunlarla diğer Gemiler tavaifi meyanında bir güne karşılık veya musademat Vukû bulur ve bu karşılık dahi ecnebi bayrağı hamil olan gemide zuhur eder ise liman me'murları aid olan konsolosa ita-yı ma'lumatla beraber onunla ba'de'l-istişâre müttehiden hareket ve karşılığın men'ıyla asayişin i'ade ve istikrarı emrinde mümkün mertebe sarf-ı nakdine-i ğayret etmeğe mecburdur.

Otuzuncu madde: Liman derununda vuku' bulan bi'l-cümle mevâd-ı cezaiye ile kânun veya nizâmnameye münafi surette olan her bir hareket ve limanların nik ve bed halleri ile limanlarla seyr-i sefaine müteallk hasusat hakkında aid olan idareler tarafından verilen (burası belgede katlı olduğu için okunmadı) olunup olunmadığı için liman me'murları hal ve vakıanın subutuna ve erbab-ı kabayihî tebyine delalet edecek surette olarak zabtname tanzîmine mecbur olduklarını (burası belgede katlı olduğu için okunmadı ) olan usule riayetle zikr olunan kabayih erbabı haklarında lazım gelen canibden harayi sezanın? vaz'ı ve temdit? kılınması hususlarına da dikkat etmelidirler.

1-) Bi'l-cümle sefain bi'l-istisna limanın hüsn-ü inzibatının vikâyesine dair mevcut bulunan kavanin ve nizamata riayet etmeğe mecburdurlar. Bunlar her bir muğayir hareketle limanın asayiş ve huzur-u umûmiyesi hakkındaki ef'al muzırraları için kavanine tevfiқан ta'kib ve taharri ile mücazat-ı layıkaya müstehak olurlar.

2-) Bir ecnebi sefinesinde seyr-ü sefaine müteallk olan usulü asayiş ve emniyete muğayir ef'al ve hareketin veya taifeler tarafından gerek kendi mabeylerinde ve gerek anlarla yolcular meyanında bir güne münafi' hareket veyahud taadiyetin vuku'u takdirinde buna mütecasir olanlar haklarında derecat ahvaline göre temdit-i mücazat olunması maddesi müteallk olan kapudanlar veya konsoloslar veyahud mahalli mahkemelere a'id olcağı gibi limanın asayiş ve inzibatının vikayesi ile cürmü faillerinin cezasız bırakılmaması veya firarlarına meydan ve verilmemesi lazım gelen tedabirin ittihaz ve icrası dahi liman idaresine ihale olunur.

3-) Yukarıki ikinci fıkrada tadat olunan ahvallerden ma'ada bir ecnebi sefinesi taifesi tarafından eşhası saire veya eşhası saire canibinden taife-i merkume aleyhine muğayer hareket veya taa'diyat vuku'bulacağı halde müttehem olanlar içlerinde bir neferi olsun teba-yı Devlet-i Âlî'yeden bulunur ise o halde icra-yı mehakemelerine mahalli mahkemeleri ma'rifetiyle bakılır.

Otuz birinci madde: Limanda vukû‘ bulan mevad-ı cezaiye hakkında tanzîmi keyfiyeti madde-i sabıkada zikr ve ta‘dat olunan zabtnameler icabatı icra olunmak üzere liman baş komiseri tarafından mutasarrıf vasıtasıyla aid olan müdde-i umûmiye gönderilir.

Otuz ikinci madde: Liman me‘murlarına vazife-i me‘muriyetlerini hıyn-i ifada eğer bir kimse tarafından atale-i lisan ve ihafeye veya taa‘diyata cüret olunur ise me‘murin-i merkumenin kânûnen iscab eden hergüne tarziyeyi talep eylemeğe hakları vardır. Bunun için kendileri seri‘an zabtname tanzîm edip derecatı ahvale göre doğrudan doğruya aid olan hakeme veya müdde-i umûmiye ita ve keyfiyeti mafetlerine katlı olduğundan okunamadı ihtar ve ima ederler.

Otuz üçüncü madde: Liman me‘murlarının hizmetlerine müteferri‘ mesalih hakkında tanzîm olunan zabtnamelerde muharrer Ahvale ma‘kus bir hal tebeyyün etmedikçe münderecatı nazar-ı sihhatde tutulur.

Dördüncü fasıl

Ahkam-ı Cezaiye Beyanındadır.

Otuz dördüncü madde: Herhangi Sefine liman me‘murunun göstereceği mahalden gayrı diğer mahale timur endaht eder veya halat bağlar ise birden beş aded lira-yı Osmani ceza-i nakdi i‘tasıyla mücazat olunur.

Otuz beşinci madde: Sefainden herhangısı gemilerin suret-i hareketleri hakkında liman me‘murlarına ita olunan ta‘limata göre tevfiik-i hareket etmeyecek olur ve bunun için vuku‘bulacak bir da‘vet-i resmiyeden sonra yine tetvfiik-i harekette muhalefet ederler ise ceza-yı nakdi olarak ikiden yedi aded lirayı Osmanı yı te‘diyeye mecbur tutulur.

Otuz altıncı madde: kapudanlardan veya muavinlerinden herhangısı safranın nereden ve ne suretle alınması veya atılması ve limanı tıkayacak veya tahlil edecek eşya-yı sairenin ne vechle def‘ ve harac edilmesi yolunda liman idaresi tarafından verilen emre muhalif harekette bulunur ise birden beş aded lira-yı Osmani cezaiye nakdi ita etmekle cezalanır.

Otuz yedinci madde: Mevad-ı saireyeyi hamil olan sefainden birisi suret-i idhâlât ve ihrâcâta veya Timur endaht itmekveyahud halat bağlamak hususuna dair liman idaresine ita olan talimata Tefvik-i muamele ve hareket etmez ise ikiden on aded lirayı osmani cezaiye nakdiye itasına müstehak olur.

Otuz sekizinci madde : Fener ve ateş yakmak hususunda da işbu nizamnâme ahkâmına muğayır harekette bulunanlardan üçden on aded lirayı Osmanî cezayı nakdî alınır.

Otuz dokuzuncu madde: liman idarelerince mevcut bulunan kavanin ve nizamatla evamir ve talimata muhalif olarak vukû' bulacak her nev'i hareket için eğer mücazat-ı saire tertibine mahal bulunmaz ise faillerinden üç aded lirayı Osmanî cezayı nakdî ahzıyla te'dib edilir.

Kırkinci Madde: Liman baş komiserinin teklifi üzerine canib-i mutasarrıfıdan işbu nizamnâme mucebince liman umur-ı zabıtası hakkında kararnameler tastir ve ilan olunur. Mutasarrıf-u mumuaileyh mezkur kararnamelerle on aded lirayı Osmanîye kadar ceza-ı nakdî vaz' ve tertib edebilir.

Kırk birinci madde: Liman umuruna dair olan kavanin ve nizamatla evamir ve kararnamelere muhalif hareket eğer ğalebesi na-kabil olan bir kuvve-i fevkalade veyahud mesaib-i uzma esnasında edilecek mu'âvenetden nişan eyler ise o halde tertib-i mücazat edilmez.

Fakat bu misilli muhalif harekette bulunan kimsenin aid olan idareye seri'an beyan-ı mazeret eylemesi lazım gelir.

Kırk ikinci madde: Muhalif harekâtın tekrarı halinde evvelce vaz' olunmuş olan cezanın iki misli tertib olunabilir. Eğer müttehem olan kimse bir muhalif hareket için limanda bulunduğu müddet zarfında evvelce bir cezaya müstehak olmuş ise ister bu hal-i tekrar-ı hareketdan ad ve şümar olunur.

Kırk üçüncü madde: Bâlâda zikr olunan muhalif hareketden neş'etle eğer birinin yaralanmasına veya katl olunmasına sebebiyet verilür ise mücrim olanlar haklarında ceza kânunnâmesi hükmüne tevfiķan tertib-i mücazat olunur.

Rumeli-i Şarkî limanlarında te'diye olunacak rüsûma dair tarrifedir

1-) Rumeli-i Şarkî limanlarından birisine duhul iden her bir tüccar sefinesi liman rüsûmunu te'diye edecektir.

Üç türki tonulatodan ziyade cesameti olmayan gemiler rüsûmdan müstesna tutulurlar.

2-) Altıyüz tonulatadan daha büyük cesamette olmayan gemiler limanda beş veya daha az güne tevkîf edecek olurlar ise her bir tonulato için üçer para ve beş günden ziyade her ne müddet tudacak olurlar ise altışar para te'diye edeceklerdir.

3-) Derece-i cesâmetleri altı yüz tonulatoyu müteceviz olan sefineler rûsumun altı yüz tonulatoya kadar olan mikdarını yukarıki maddede gösterildiği vechle te'diye ve üst tarafı için kezâlik balada muayyen olan rûsumun nısfını tesviye eyleyeceklerdir.

4-) Herbir kapudan liman komiseri tarafından talep vukû'unda liman rûsumunu veya kânun mucibince tertib olunacak ceza-yı nakdiyi te'diyeye mecburdur.

Şu metalibât şifâhen ve muhalefet vukû'unda esbab-ı mucibeyi mutazammın olmak üzere tahriren icra olunur eğer li-ecli't-te'diye tahriren dahi da'vet olunan kimse yine ruy-ı mumanaat gösterir ise liman komiseri geminin hareketi hakkındaki evrakı kayd etmeyip bu babda da bila ifate-i vakt mutasarrıfa ma'lumat verecek ve mutasarrıf dahi eğer sefine devlet-i aliyye bayrağını hamil ise doğrudan doğruya veyahut ecnebi ise aid olan konsolos vasıtasıyla rûsumun istihsaline gayret eyleyecektir.

5-) Rûsûmdan zimmeti olan kimseye her ne suretle olursa olsun tesviye-i zimmet etmeksizin gemisiyle beraber hareket ve azimet edecek olursa zimmeti iki kat eyleyip bu babda da liman komiseri seri'an mutasarrıfa ve eğer sefine ecnebi bayrağını hamil ise mutasarrıf dahi aid olan konsolosa ita-yı ma'lumat edecektir.

Kırk dördüncü madde: işbu idare-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının icrası müsteşar-ı vilayet ve dâhiliye müdirine ihale olunur.

2 Mayıs 1883

## **5.22. Rumeli-i Şarkî Milis Kismına Ait Eşya-yı Amirenin İdaresinin Temini Hakkında İdare-i Umumiye Nizamnamesi Münderecati ve Ekleri**

Tesvîd tarihi: 9 Cemaziye'l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 11 Cemaziye'l-evvel 1300 ve 7 Nisan 1299

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine



Milis kısmına müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin idaresini te'min için meclis-i umumî encümen-i dâimisiyle müttefikan bi't-tanzîm 26 Rebû'l-evvel 1300 tarihli tahrirat-ı devletlerine leffen gönderilen idare-i umûmiye nizamnâmesi üzerine icra edilen tedkikâtı hâvi Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dairesi'nden verilen mazbata meclis-i mahsus-ı vükelada kıraat olundu. Bu nizamnâme münderecâtı vezâif-i mahûleden dolayı idare komisyonlarının mes'uliyetini tayinden ibaret olub ve esasen nizamnâme-i dâhili vilayet ahkâmına muvafık olub meclis-i umûminin ictima müddetleri arasında encümen-i mezkûrun mu'âvenetiyle tanzîm olunacak bu gibi nizamnâme-i umûmiler için meclis-i mezkûrun ilk vuku'bulacak ictima'-ı adisinin bidayetinde meclis kânun layihası verilmesi nizamnâme-i vilayet iktizasından bulunmasıyla hükm-i nizamnâmeye tevfiikan meclis-i umûminin ictimaında layiha-i mezkûrenin meclise i'tasıyla kabul olunacak kânun layihasının irsal hususuna himmet.

Zabt

Çarşamba 3 Cemaziye'l-evvel 1300

Rumeli-i Şarkî vilayeti milis kısmına müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin idaresini temin için tanzîm olunub cânib-i vilayetten bâ-tahrirat irsâl olunan idare-i umûmiye nizamnâmesinin münderecâtı nümune taburuyla diğer taburlar idare meclisinin taburlara müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin zayıatından dolayı vilayet mal sanduğuna karşı müctemian mes'ûl tutulacaklarını tayinden ibaret olmasına ve bu da vilayet nizamnâme-i dahilisinin dört yüz otuz yedinci ve dört yüz otuz dokuzuncu maddeleri hükmünce tâbi'iyet ve maslahat iktizasından bulunmasına binaen işbu daire-i umûmiye nizamnâmesinin kabulü tezekkür olduğuna dair Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât dairesinin 3 Cemaziye'l-evvel 1300 tarihli mazbatası kıraat olundu. Vilayetin nizamnâme-i dâhilisi ahkâmınca encümen-i dâimi ile müttefikan tanzîm olunan bu misillü idare-i umûmiye nizamnâmelerinin kânun şeklini iktisâb etmediği cihetle tasdik-i âliye arz lazım gelüb fakat bunların Bâb-ı Âlî'ye irsaliyle beraber esbâb-i mûcibesinin bildirilmesi iktiza edeceğinden ve işbu layiha dahi bu kabilden ise de Meclis-i umûminin tatil bulunduğu zamanda tanzîm ve irsâli hakkındaki esbâb-ı mûcibe beyan olunmadığından işbu layiha meclis-i umûminin ictimaında müzâkereye vaz'ıyla lazım gelen kânun layihasının tanzîm olduğu halde Bâb-ı Âlî'ye irsâli zımında vilayete cevabname-i sâmi tastiri tezekkür kılındı.

Şûrâ-yı Devlet  
Tanzîmât Dairesi  
Aded 117

Milis kısmına müteferri' nükûd ve eşya-yı emîriyenin idaresini temin için meclis-i umûmi encümen-i dâimisiyle müttefikan ve 22 Şubat 1883 tarihiyle müverrihan tanzîm ve irsâl kılınan idare-i umûmiye nizamnâmesi Rumeli-i Şarkî vilayetinin 26 Rebû'l-evvel 1300 ve 22 Şubat 1298 tarihli tahrirâtıyla beraber 26 Şubat 1298 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmağla Tanzîmât dairesinde kıraat ve mütalaa olundu.

Münderecâtı nümûne taburlarıyla diğer taburlar idare meclisinin taburlara müteferri' nükûd ve eşya-yı emiriyenin zayıyatından dolayı vilayet mal sandığına karşı müctemian mes'ul tutulacakları tabirinden ibaret olub nizamnâme-i dâhili-yi vilayetin dört yüz otuz yedinci maddesinde milisde askerinin idare ve umûr-ı hesâbiyenin vakt-i hazırda her milis dairesinde o daire kumandanının erkânı maiyetinde bulunacak idare zâbitine mevdu' olacağı ve bu zâbitin hatt-ı hareketini tayin ve muamelâtına nezâret itmeküzere birde idare komisyonu olub o komisyona idare memurunun dahi sâhib-i re'y olarak dâhil bulunacağı muharrer ve dörtyüz otuz dokuzuncu maddesinde nümûne taburu idare muamelâtının dahi bu yolda cereyan edeceği münderic olmasına göre bu nizamnâmede vezâif-i mahûleden dolayı idare komisyonlarının mes'uliyeti tayin kılınmış ve bu da tabiiyet-i maslahat iktizasından bulunmuş olmağla kabulü tezekkür olarak nüsha-i musaddakası leffen takdim kılındı. Ol babda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

3 Cemaziye'l-ahir 1300 ve 30 Mart 1299

Milis kısmına müteferri' nükûd ve eşya-yı miriyenin idaresi yolunda nümûne taburuyla diğer taburlar idare meclisinin vilayet mal sandığına karşı olan mes'uliyetleri hakkında Rumeli-i Şarkî'yemahsûs idare-i umûmiye nizamnâmesidir 22 Şubat 1883 Numara 7

Milis ve jandarma kumandanlığından bâ-müzekkire vuku' bulan iş'ara ve nizamnâme-i dâhilinin dörtyüz ve otuzyedinci ve dörtyüzotuzdokuzuncu maddeleriyle dokuzuncu numaralı zeylinin yüzyirmiüçüncü maddesine nazaran ve yine nizamnâme-i mezkûrun ellibeşinci maddesiyle hâiz olduğum salâhiyet-i nizamnâmeye müsteniden meclis-i umûmi-yi vilayet encümen-i dâimisiyle bil-ittifak tanzîm olunan işbu idare-i umûmiye

nizamnâmesi hükmünün valisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci Madde: Nümune taburuyla diğer taburların idare mecâlisi zikr olunan taburlarla onların aksâmına müteferri' nükûd ve eşya-yı miriyenin hüsn-i idaresi bu babda vuku'bulacak zayıttan dolayı vilayet mal sandığına karşı müctemian mes'ûl tutulur.

İkinci Madde: İşbu idare-i umûmiye nizamnâmesi hükmünün icrası milis ve jandarma kumandanlığına ihale olunur.

22 Şubat 1883

### 5.23. Rumeli-i Şarkî Vilayeti'ndeki Sihhiye İdaresine Dair Kânun Layihası

Evrak numarası : 681

Tesvid tarihi : 16 Şevval sene 99

Tebyîz tarihi : 19 Şevval sene 99- 21 Ağustos sene 98

Rumeli-i Şarkî Vilâyet-i Celîlesine

Vilâyet-i celîleleri idâre-i sihiyesiyle matbu'âtına dair tanzîm ve mukaddema taraf-ı devletlerinden Bâb-ı Âlî'ye irsâl ve tesyîr kılınan iki kıt'a kanûn lâyihasından idâre-i sihiyeye müte'allik kanûn lâyihasının derdest-i tedkîk olduğu ve matbû'ât hakkında olan layihanın dahi vesâyâ-yı mesbûka vechle düstûrda münderic matbû'ât-ı nizamnâmesinin vilayetce de icrâ-yı ahkâmı hakkında redd olunduğu 25 Şevval sene 98 tarihinde savb-ı vâlâlarına bildirilmişdi sâlifü'z-zikr idâre-i sihiye layihasının tedkîkâtı lede'l-icrâ bu bâda evvelce tevcîh olunan ta'dîlâtın ifâ idildiği anlaşılmasıyla işbu layihanın mer'at-i ahkâmına Şûrâ-yı Devlet ve encümen-i mahsusa meşveret kararıyla bi'l-istizân irâde-i seniye-i hazret-i padişâhîye müte'allik ve şeref-südûr buyrulmuş ve bir sûret-i musaddakası leffen taraf-ı devletlerine gönderilmiş olmağla mu'âmele-i mu'âşerenin icrasıyla ahkâm-ı münderecesinin mer'iyetle himmet ve matbû'âtı hakkında dahi destûrde münderic matbû'ât nizamnâmesi ahkâmının desturü'l-amel tutularak münderecâtına tevfiik-i mu'âmele ve hareket buyrulması siyâkında şukka. Irâde-i seniye evrak odasına verilmiştir.

#### 5.24. Vilayette Bulunan Eczanelerin Tanzimine Dair Şukka, Nizamnameler ve Cevaplari

Evrak numarası : 962

Tesvid tarihi : 11 Muharrem sene 300

Tebyüz tarihi : Fî 14 Muharrem sene 300 – 14 Teşrin-i sani sene 98

Rumeli-i Şarkî vilâyet-i celîlesine

Vilâyet-i celîleri dahilinde kâin eczâhânelerin sûret-i tanzîmine ve İslimye’de vâki’ çuka fabrikasında vaz’ ve ihdâs edilecek destekâh ameliyâtına ve nizâmât Devlet-i Âlî’ye’den dühân rüsûmu hakkında ki nizâmânâmenin bazı maddelerinin ta’dîline ve vergi ve emvâl-i sâirenin ahz ve istifâsınca vilayet mal sandığının hâ’iz olacağı hak rüchâne dair encümen-i dâ’imî ile bi’l-ittifâk tanzîm olunan dört kıta nizamnâme-i umûmî fî 7 ve 11 Cemaziye’l-evvel sene 99 ve fî 13 Cemaziye’l-evvel sene 99 tarihli ve iki bin yedi yüz kırk bir ve iki bin yedi yüz seksen dokuz ve üç bin yüz atmış sekiz numaralı muharrerât devletlerine gönderilmiş ise de meclis-i umûminin ictimâ’ müddetleri arasında henüz bir kânûn rabd edilmeyen mevâd hakkında encümen-i mezkûrun inzimâm-ı re’yi ve muvaffakiyetiyle tanzîm olunan nizamnâme-i umûmîler için meclis-i mezkûre kânûn lâyihası verilmek nizâmânâme-i dâhilî-i vilayet idtizâsından bulunduğu ve meclis-i mezkûrun ictimâ’ı ziyânı ise hulûl eylediğine binâen işbu dört kıta nizamnâme-i umûmînin dahi hükmü kânûna tatbîkan icâb iden kânûn lâyihaları meclis-i umûmiye itasıyla oraca tedkîk ve kabul olunduktan sonra emsâli vechle Bâb-ı Âlî’ye irsâline himmet buyrulması siyâkında şukka.

Şûrâ-yı Vekâlet

Tanzîmât Dâ’iresi

Aded 415

Rumeli-i Şarkî vilâyeti dahilinde kain eczanelerin sûret-i tanzîmine ve İslimye’de vâki’ çuka fabrikasında vaz’ ve ihdâs idilecek destegâh ameliyâtına ve nizâmât Devlet-i Âlî’ye’den rehân rüsûmu hakkında ki nizamnâmenin bazı maddelerinin ta’dîline ve vergi ve emvâl-i sâirenin ahz u istifâsına vilayet mal sandığının hâiz olacağı hak rüchâne dair encümen-i dâimi ile bi’l-ittifak tanzîm olunan dört kıta idâre-i umûmiye nizamnâmesi vilayetin 7 Zilkade sene 99 ve 11 Zilhicce sene 99 tarihli üç kıt’a tahriratıyla Bâb-ı

Âlî'ye gönderilerek Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulmuş olmağın Tanzîmat dairesinde kıraat ve mutâla'a olundu.

Bunların birincisi eczâhânelerin sınıf-ı muhtelifeye taksimiyle her sınıfın ne gibi mu'âlecât terkîb ve i'mâl ideceği ve eczâhîlerin sûret-i intihân ve tayinleri hususuyla eczâların hüsn-i halde muhâfazasına delalet idecek tedâbiri ve ikincisi mezkur fabrika ma'mûlâtının boyanmış ve yıkılıp dokunması ve cilâlanması gibi dört nev'i destegâh ilmiyâtı ihdâs olunarak burada istihdâm oluncak mu'allimler ma'âşâtıyla her sancağın fukara takımından bi'l-imtihâni olacak şâkirdânın masârîfâtı karşılığı olmak üzere sâl-i hâl bu derecesinin masârîfâtı gayr-ı mu'ayyene tahsîsatından kırk bin ve bir defaya mahsus olmak üzere mübâya'a ve iştirâ olunacak makine ve destegâh vesair alât ve edevât için on bin kuruş tahsis kılındığı havî olup mevâd-ı mûndericelerinde hukuk-ı devlete ve nizâm-nâme-i dâhilî ahkâmına mugâyir bir şey görülememiş ve üçüncüsünün ahkam muhteviyesi dahi tahsîl-i emvâl nizam-nâmesi esasına muvaffak bulunmuşdur dühâne nizam-nâmesince icrâ olunan ta'dilât-ı esasiyeye gelince Rumeli-i Şarkî dahilinde bulunan kazalarda idâre-i meclis hey'et-i olmamasına mebnî dühâne nizam-nâmesinin ikinci maddesi mucebince sebt ve tahrir mu'âmelâtının komisyonlar vasıtasıyla icrası kâbil olamayacağından bu mu'âmelenin rûsûmât müdiri cânibinden tayin olunacak ikişer memur ile devâ'ir beldeye cânibden veya sebt ve tahrir olacak tütünün nevâhî ihtiyâr meclisleri tarafından intihâb olacak ikişer ehil ve erbâb-ı muhammin vasıtasıyla icra ittirileceğine ve nizam-nâmenin doksan ikinci maddesinin tayin eylediği mehâkim ve meclis makâmına vilayet-i müşarûn ileyhaca mâliye memurlarıyla evliye-i idâre meclislerinin kâ'im olacağına ve dühân hakkında mugâyir-i kânun vukû' bulacak harekât ve mu'âmelâtın keyfiyet-i tedkîkiyle ol bâbda tanzîm olunacak zabıtnâmelerin sûret-i tanzîmine dair bazı tafsilâttan ibaret olub bura vilayetin teşkilât-ı hâzırası mukteziyâtından görünmüş olmağla mezkur dört kıta nizam-nâmenin meclis-i umûmî-i vilâyete kânûn lâyhaları verilmek üzere cânib-i vilayete cevab yazılması zımında nüsha-i meyyizaları leffen takdîm kılındı ol bâbda emr-i fermân hazret-i menlehü'l-emrindir. Fî 10 Muharrem sene 1300 ve Fî 9 Teşrin-i sani sene 298

#### Mühürler

İsmail Alebet Kastantin Efendi (memuren Tuna'da), Abru, Nurban, Ali Haydar Ahmed Refik, Necib Efendi (gelmedi), Es-Seyyid Mahmud Celaleddin, Şûrâ-yı Devlet.

Rumeli-i Şarkî dahilindeki eczâhânelerin sûret-i intizâmı hakkında idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Numara 84

Nizâm-nâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmî-i vilâyetin ictimâ-i müddetleri arasında henüz bir kânun rabd edilmiş olmayan mevâd hakkında kânun hükmünü hâ'iz olmak üzere encümen-i dâîmi mu'âvenetiyle nizamnâme-i umûmî tanzîmine salâhiyet virmesine müsteniden ve emcümen-i mezkur ile müttehiden tanzîm olunan işbu dâ'ire-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'iyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci fasıl

Birinci madde: Rumeli-yi Şarkî'de ki eczaneler

- a) Eczâhâne-i umûmi
- b) Eczâhâne-i husûsi olarak iki nev'iden ibârettir

İkinci fasıl

Eczâhâne-i umûmi beyânındadır

İkinci madde: Eczâhâne-i umûmi

- a) Muntazam
- b) Gayr-ı muntazam olmak üzere iki sınıfa münkasimdir

Üçüncü madde: İşbu iki sınıf eczâhâneler suhûletiyle gidilür mahallerde bulunub önlerinde eczâhâne esâretini hâvî levhalar ta'lık olunacaktır.

Bir mahalde sûret-i muntazamada eczâhâne küşâd olunduğu halde orada bulunan gayr-ı muntazam eczâhânenin kapattırılması lazım gelüb meğerki bin sekiz yüz seksen senesi haziranının on birinci tarihli idâre-i umûmiye nizamnâmesinin kırk birinci maddesi hükmüne tevfiķan bin sekiz yüz seksen bir senesi icra olunan imtihândan sonra işbu gayr-ı muntazam eczâhâne idarecisi yedinde ruhsatı havî icâzetnâme bulunmuş ola.

Dördüncü madde: Mezkur eczâhânelerin vecîhi caddeye nazır ve mevki'-i vâsi' ve ziyâdar ve rutûbetden ârî bir mahalde bulunmağla beraber avâma mu'âlecât ita etmek sûretiyle tertîb ve ta'yîn olunur.

Beşinci madde: Gayr-ı muntazam eczâhâneler diplomalı eczâcılar marifetiyle idare olunur.

Altıncı madde : İşbu eczâcıların san'at-ı ispençiyâriye-yi icraya mahsus destegâhları olmak üzere ocaklı birer matbahları bulunacaktır.

Yedinci madde: Eczâ vesair eşyanın hıfzına mahsus debo namıyla da birer odaları olacaktır.

Sekizinci madde: Muntazam eczâhânelerde rutûbetten ve tabî'at-ı havadan bozulub mütegayyir olan mu'âlecâtın mahafazası için eyyâm-ı sayfa serîn ve eyyâm-ı şitâde dahgi rutûbetten ârî birer mahal bulundurulacaktır.

(Mülâhazât) Bâlâda gösterilen bi'l-cümle mahaller ale'l-itlâk hıfza mu'âlicâta mahsus add olunub kilid altında tutulacaktır.

Dokuzuncu madde: Eczâhânenin her bir mahallince emr-i tahâret ve hüsn-i intizam cihetleri be-gâyet nazar-ı i'tinâde tutulacaktır bunlarda bulundurulacak bi'l-cümle mu'âlecâtın bozulub mütegayyir olmaması için cam ve feğfori ve çini veyahud ağaçdan ma'mûl kablur derûnunda tutulması lazım gelür.

Derûnlarında mu'âlecât mevcut olan bi'l-cümle kablur önlerine mu'âlecâtın nev'i ve cinsi mu'arref Latin hurufâtıyla ve elifbâ tertibatıyla bire yafta rabd ile çerçevesi hacreler ve sürmeli dolablar içlerinde sırasıyla vaz' olunacak ve şu vaz'iyet eczâhânedeki bulunanların değil hatta hariçden gelecek olanların bile her bir mu'âlecâtı ân ve ahdede görüb bulabileceği bir suretde müretteb ve muntazam bulacaktır kuvve-i te'sîriyesi şedîd olan ve insanı mest veya temsîm iden eczâ herhangi mahalde bulunur ise bulunsun irice dolabda konulub nazara-i evvelinde nümâyân olacak suretde kablur önlerine yaftalar rabd olunacaktır.

Bâlâda gösterilen dolablar kilid altında tutulub intihârelerinin dahi evvel eczâhânedeki mes'ûl olan eczâcı tarafından hıfzına i'tinâ kılınacaktır.

Onuncu madde: Mu'âlecâtın tertibi ve ihzârı hususunda isti'mâl olunacak âlât ve edevâtle makine ve kablur cinsi a'lâdan olmak ve mikdârı ve adedi mütezâ'if derecede bulunmak lazım gelür.

Ekel ve şurb olunacak mu'âlecâtla sair şiddetli râyihalı eczâ sûret-i müstegilide olarak irüce kablarda terkîn olunacaktır.

Onbirinci madde: Muntazam-ı umûmi eczâhânelerin her birisinde mu'âcelâtın bi's-suhûle hal ve terkîbi umurunda isti'mâl olunmak üzere bir tahlilât kimyon makinesi buluncaktır.

Onikinci madde: Eczâhânedede gece gündüz ifâ-yı hıdmet etmek mecbûri olub eczâhâne kapısı önünde (duhûliye) işâretini gösterir bir fener ile haberdar ittirecek bir de çan ta'lîk olunacaktır.

Onüçüncü madde: Tabîb ve cerrah ve baytarların reçetesi olmaksızın dahil vilayetde mevzû' olan ta'rifede (+) işbu işaretle gösterilen gerek sade ve gerek te'sirli mu'âlecâtın satılması memnû'adır.

Ondördüncü madde: Eczâcıların hod be hod tertîb ettikleri veya hafiyen yaptıkları mu'âcelâtı satmağa salâhiyetleri olamayacaktır.

Onbeşinci madde: Dahil vilayetde gayr-ı ma'rûf olan tabîb ve cerrah ve baydarların reçeteleri ile okunmaz derecede yazılan reçeteler kabul olunamaz.

Onaltıncı madde: Eczâhânedede yapılan bi'l-cümle mu'âcelât bir şekil ve surete göre tertib olunacak ve bu mu'âmele dahi idâre-i dahiliyece rehîn kabul olan karar göre lisan Fransevi ile cereyan idecekdir.

Onyedinci madde: Eczâcılar i'âde idecekleri reçetelerin mu'âmele-i kuyûdiyesini ifâ etmek için bir yevmiye defteri tutacaklardır işbu reçeteler şuhûr ve eyyâm ve numara sırasınca kayıd ile hastanın ve tabibin isimleri ve mu'âcelâtın bahâsı dahi şürûh ve îzâh olunacaktır mu'âcelâtı tertîb ve mu'âmele-i kuyûdiyesi icra olunan reçeteler eczâhâneye mahsus mühür ile bi't-temhîr eğer mu'âlice bahâsı te'diye olunur ise mu'âce ile beraber iade idilür ve şayed bahâsı te'diye olunmaz ise bi'l-ahara ru'yet hesâb olunmak için eczâhânedede alık onulur.

Onsekizinci madde: Bir tabibin reçetesine göre ita olunacak her mu'âceden dahilen isti'mâli tayin olunların kâbilleri üzerine beyaz kağıd yapıştırulup yevmiye defterinin numara ve tarihi ve tabib ve hastanın isimleriyle alacak usûl-i isti'mâli mezkur kağıda işâret edilür ve haricen isti'mâli mu'ayyen olan mu'âcelât ki hokna ve şırınga ve



gargara gibi edviye dahi bu meyanda olduğu halde bu misüllülerin kablari üzerine de koyu sarı renkli kağıd rabd olunarak haricen isti'mâl olunacağı dahi işâret kılınur.

Ondokuzuncu madde: Eğer bir tabib verdiği reçete derûnunda kavîyü't-te'sîr bir alacak cüz'ü ve mikdarınca en yüksek derceyi tecâvüz ettirir ise bunda bir güne sehv ü hatâsı olmadığını ima için her bâr kullandığı imzası gibi derecesini tecavüz ettirdiği ilacın hadâsına da vaz'-ı imza idecekdir.

Her eczâcı birer reçetede noksanıyet veya suhûyât gördüğu takdirde anın tertibinden ebâ ider ve şayed bir tabibiyle bu babda bi'l-müzakere hal-i mes'ele itmeseniz mezkur reçetedeki ilacı terkîb ider ise o halde bi'z-zat mes'ul tutulur.

Yirminci madde: Dahilen isti'mâl olunan edviye umûr-ı zâyi' veya sair bir sebeb-i mu'ayyen için kullmak üzere istenildiği takdirde yalnız hal ve şahsı malum olan ve yerlü ahalisinden bulunanlardan mâ'dâ kimseye virilemez.

Yirmi birinci madde: Eczacılar polis idaresi tarafından virilen dikili ve numaralı bir yevmiye defteri tutacaklardır.

İş bu deftere dahilen isti'mâl olunan eczâdan hatun olan kimse kendü ismini kayf ve terkîm ve güne açık mahal bırakmaksızın san'atıyla mahal-i ikametini ve kendisine verilen eczânın ve cinsiyle mikdar ve adedini ve satun aldığı tarihi beyan ve işâret idecek ve şayed yazı yazmağa bilmez ise mezkur eczânın hakikat-ı halde kendüsüne lüzumu olduğunun beyan ve te'mîn eylediği takdirde mu'âmele-i kuyûdiye eczâcı tarafından ifâ kılınacaktır.

Gayr-ı muntazam eczânelere dairdir

Yirmi ikinci madde: Gayr-ı muntazam eczâneler ale't-tevâlî beş altı sene müddet bir eczâhânedede devam iden ve sıhhiye meclisi tarafından tayin olunan bir komisyon-ı mahsusanın huzurunda imtihan viren veya virecek olan eczâcıları ma'rifetiyle idare idilür.

Yirmi üçüncü madde: Sûret-i muntazamada olmayaz eczâhâneler yalnız reçete vürûd ittiği takdirde mu'âline cerecekler ve bu virdikleri mu'âlice dahi sade nev'inden ibaret olacaktır.

Yirmi dördüncü madde: İşbu eczâhânelerde bulunan kablar muntazam eczâhâneler kablârlından fark olunmak üzere daha ufak ve kaba ehven olacaktır.

Yirmi beşinci madde: Vilayet tarifesinde gösterilen bi'l-cümle edviyenin gayr-ı muntazam eczâhânelerde mevcûd bulunması mecbûrî olmayup anlarda yalnız en ziyade kullanılan veya taraf-ı ahaliden taharri idilen mu'âlicâtın bulunması kâfidir.

Yirmi altıncı madde: Sûret-i muntazamadaki eczanelere dair yukaruda gösterilen 9-10 12-13-14-15-16-17-18-19-20 maddelere göre gayr-ı muntazam eczâhâneler dahi mu'âmele ve hareket ideceklerdir.

#### Üçüncü fasıl

Husûsî eczâhâneler beyanındadır

Yirmi yedinci madde: Husûs-ı eczâhâneler

- a) Resmi yani müteharrik
- b) Resmin gayrı olmak üzere iki sınıfa münkasimdir

Yirmi sekizinci madde: 1880 senesi haziranının on birinci tarihiyle müverrah neşr olunan idare-i umûmiye nizamnâmesinin on birinci maddesine tevfiķan derûnlarında lazım gelen mu'âlecât memlû iki sandıktan ibaret olunarak birer müteharrik eczâhâne her bir kaza tabibi ma'iyetinde bulundurulacaktır.

Yirmi dokuzuncu madde: Fakr-ı hâl olanlara müteharrik eczâhânlerden meccânen mu'âlecât verilüp kudret ve iktidârları bulunalara dahi ta'rifeye göre esmâniyla ita kılınur Otuzuncu madde: Fakr-ı hâlleri olanlara virilecek mu'âlecât her kaçâ satın alınmış ise o fiyata göre bahası kayd ve işaret olunur.

Otuz birinci madde: Kaza tabibi her üç ayda bir defa sıhhiye meclisi vasıtasıyla sarf olunan mu'âlecâtın tatbikatını icra eyler.

Otuz ikinci madde: Fakr-ı halleri olan hastalara meccânen verilen ve kudret ve iktidârları bulunan hastalara esmâniyla ita olunan mu'âlecâtın mikdarı tabib tarafından bir dikili ve numaralı deftere kayd ile sıhhiye meclisinden tasdîk olunur bî kudret olanlar için verilecek mu'âlecât defterde anlara mahsus olan haneye kayd ve işaret ile nahiye müdiri tarafından dahi tasdik kılınacaktır.

Otuz üçüncü madde: İşbu defterlerde sıra numarası ve esâmi-i kurâ ve hastagânın isim ve şöhretleri ve nev'î emrâz ile reçetelerin icra-yı mu'âmele-i kuyûdiyesine mahsus başka başka haneler bulunacaktır.

Dördüncü fasıl

Resmin gayr-ı eczâhâneler beyânındadır

Otuz dördüncü madde: Bu misüllü resmin gayr-ı eczâhâneler resmî eczâhânelerin bulunmadığı mahallerde küşâd olunub kaza tabibi veya tahsil-i ameliyât yolunda fahrî devam iden tabibler tarafından idare olunur.

Otuz beşinci madde: İşbu eczâhânelerin idaresi vâki' olduğu mahallin zikr olunan fahrî tabiblerine muhavvel olduğu cihetle doğrudan doğruya anlar mes'ul olacağı gibi eczâhâneler dahi müfrez ve muhâd mahallerde kain olarak gayr-ı muntazam eczâhânelere dair olan usûl ve kavâ'ide tevfiikan idare olunur.

Otuz altıncı madde: Mezkur eczâhânelerin vechi muntazam eczâhâneler misüllü caddeye nazır olamaz.

Otuz yedinci madde: Hangi nev'î ve hangi sınıftan olur ise olsun bi'l-cümle eczâhânelerin küşâd olunması sıhhiye meclisinin ruhsat-ı mahsusasına menûddur.

Otuz sekizinci madde: El-yevm mevcut bulunan ve bi'l-ahara bulundurulacak olan bi'l-cümle hastahânler eczâhânelerin usul-i idaresi dahi bâlâda gösterilen hususa eczâhâneler hakkında mevzû' olan kâideye tevfiik olunacaktır.

Otuz dokuzuncu madde: Eczâcılar dahil-i vilayetde ma'rûf ve ma'lum olan tabiblerin isteyecekleri mu'âlecâtı bir sebep meşrû' olmaksızın ita itmedikleri takdirde kendülerinden beşden on aded lira-yı Osmani ye kadar cezâ nakdî ahz ile mücâzât olunur.

İşbu nizamnâmenin on beşinci maddesi hilâfında hareket iden eczâcı dahi cezâ-yı nakdî-i mezkur ile tecrîm olunur.

Kırkıncı madde: İşbu nizamnâmenin 13-14-17-18-19-20 maddeleri ahkâmına muhalif harekâtda bulunanlardan ikiden beş aded lira-yı Osmanî cezâ nakdi ahz ve tahsîl olunur.

Kırk birinci madde: İşbu idare-i umûmiye nizamnâmesinin mevki‘ icrâya vaz‘ı müsteşâr-ı vilayet ve dahiliye müdiriyetine ihâle kılınur.

Fî 14 Eylül sene 1882

Şûrâ-yı Devlet

### **5.25. Dühan Rüsümü Hakkındaki Bazi Maddelerin Tadili ve Tebdilini Gösterir Nizamname**

Rumeli-i Şarkî

Dühan rüsümü hakkında 1874 senesi mayısının on beşinci tarihiyle müverrah taraf-ı Devlet-i Âlî’ye’den neşr olunan nizâmnâmenin bazı maddelerinin ta’dîl ve tebdîliyle zam ve ilavesine dair idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Numara 85

Nizâmnâme-i dâhilînin elli beşinci maddesinin ita eylediği salâhiyete ibtinâ’ir meclis-i umûmi-i vilayet encümen daimisi mu‘âvenetiyle tanzîm olunan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi hükmünün valisi bulunduğum Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer‘îyü’l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: Duhan rüsümü hakkında 1874 senesi mayısının on beşinci tarihiyle müverrah taraf-ı Devlet-i Âlî’ye’den neşr olunan nizâmnâmenin ikinci maddesinde tütünün sebt ve tahriri mu‘âmelesinin komisyonlar vasıtasıyla icrası münderic ise de ancak Rumeli-yi Şarkî’de kain olan kazalarda idare meclisleri hey’eti olmadığından dolayı mu‘âmele-i mezkurenin tesviyesi ve ifâsı zımında rüsûmât müdiri canibinden nasb ve tayin olunacak ikişer memur ile devâir belediyenin veya sebt ve tahrir olunacak tütünün kain olduğu nevâhî ihtiyâr meclislerinin intihâb idecekleri ikişer ehil ve erbâb-ı muhamminden mürekkebe olmak üzere bu vilayet için birer hey’et tertib ve teşkil olunur.

İkinci madde: Bâlâda zikr olunan 1874 senesi mayısının on beşinci tarihli nizâmnâmenin doksan ikinci maddesinin tayin (okunmuyor) muhâkeme ve mecâlis makâmına Rumeli-i Şarkî için vilayetin kain olduğu mâliye memurlarıyla elviye idare meclisleri kaim olacaktır.

Üçüncü madde: Duhan hakkında mugâyir kânun olarak vuku' bulan hareket-ı mu'âmelâtın icrâ-yı tahkikâtı maddesi rüsumat idaresinin ma'rifeti ve ma'iyyetlerinde bulunan memurlar ile şehir ve kura polis memurları ve jandarmaları mu'âvenetiyle İfâ ettirilür.

Dördüncü madde: Duhan hakkında menâfi-i hükm-i kânun olarak bir fi'il ve hareketin vuku'bulduğu tayin ve tebeyyün eylediği halde eğer dört şehirde vaki' olmuş ise fâil yanında tutulan tütün veya âlât ve edevâtla birlikde en karîb olan polis karakoluna ve eğer kurada vuku'bulmuş ise kura polisine götürülüb teslim olunur oraca dahi fâilin muvâcehesinde kaleme alınacak zabıtnâmeye fi'il ve hareketin nerede ve ne vakit ve nasıl vuku'bulduğuyla vâkı'anın neden ibaret olduğu ve tutulan tütünün mikdarıyla nev'i ve derecesi ve eğerçe alat ve edevât nev'inden ise cins ve fâilin ismi ve şöhretiyle sanatı derc ve imlâ olunacak ve bununla beraber bir kimseye icra-yı tehdîd ve ihâfe veya sû'ikasd yolunda isti'mâl etmek üzere fâilin yanında silah veya sair güne âlât-ı câreha bulunub bulunmadığı ve silahlı veyahud silahsız olarak davranub karşı durmak veya silah isti'mâl etmek gibi harekât ibkâ' idüb etmediği mesâ'iliyle bi'l-cümle ahvâli mezkur zabıtnâmeye zam ve ilave kılınacaktır.

Zikr olunan zabıtnâme münderecâtı fâile kırâet olunduktan sonra vaz'-ı imza eylemesi için kendüsüne teklif idülür şayed imtinâ' veyahud yazı yazmağa bilmediğini serd ve i'tizâr eylediği takdirde bu haller dahi metin zabıtnâmeye terkîm ve işaret olunur ve eğer fâilin firârı vuku'bulmuş ise bu firarın nasıl ve ne güne zuhura geldiği maddesi dahi kezalik zabıtnâmede şerh ve izâh olunmağla beraber işbu mu'âmelât-ı tahkikiyenin esnâ-yı icrasında hazır bulunmuş kimseler varsa ol bâbda tutulan zabıtnâmeye berâ-yı şehâdet anlar tarafından dahi vaz'-ı imza olunduktan sonra polis komiseri veya nahiye müdiri veyahud müdir mu'âvini canibinden tasdîk kılınur.

Beşinci madde: Madde-i sabıkada zikr olunan zabıtnâmenin tanzîm ve etmâmında müttehem olan kimse mezkur zabıtnâme ve eşyâ-yı mazbûd ile ve eğer tutulmuş (okunmuyor) anlarla birlikde bilâ ifâte-i vakt rüsûmat müdir veya memuruna i'zâm ve îsâl olunur şayed fâilin firârı vuku'bulmuş olduğu halde yalnız zabıtnâme ile eşyâ-yı masbûha (okunmuyor)

Altıncı madde: yukarıki dördüncü madde hükmüne tevfiikan tutulacak zabıtnâmelerde muharrer ehvâle ma'kûs bir hal tebeyyün edinceye kadar münerecâtı nazar-ı sıhhatde tutulur.

Yedinci madde: Silahla veya silahsız olarak karşı durmak veyahud sair bir güne cünhaya mücâseret etmek gibi fâil tarafından fi'il ve harekete tasaddî edilmiş ise rüsûmat müdiri veya memuru der'akib sancak idare-i mâliye re'isi vasıtasıyla işi sancak müdde'î-i umûmiliğine havale ittirerek o dahi işlediği cünha ile duhân hakkında mugâyir-i kânun olan if'âl ve harekâtdan dolayı müttehimi mehâkema altına aldırır.

Sekizinci madde: Bâlâda zikr olunan suver ve eşkâl vecihle bir güne cürm ve cünha sadır olmamış olduğu takdirde rüsûmât müdiri veya memuru zabıtnâmeyi ahz itmesiyle beraber tutulan fâilin ol bâbda ki ifâdâtı istimâ' eyledikten ve edbâb-ı mücebeyi hâvî bir karar namına tanzîm ile bermûceb kânun müsaderesi icab iden tütünlerin veya eşyâyı mazbûtanın ol vechle ahz ve müsaderesi hususuna mübaderet ettikten sonra ol bâbda tayin ve beyan ideceği tazminât-ı nakdiyeyi sâlifü'z-zikr 1874 senesi mayısının on beşinci tarihli duhan nizâmnamesi hükmüne tevfiikan fâilin tazmîn ve te'diye idilmesi lazım gelür.

İşbu kararnamenin bir sureti yirmi dört saat zarfında mahkûma tebliğ ittirilür.

Fâilin firarı vuku'bulduğu ve şahıs malum olduğu takdirde kâbil-i istinâf olamamak üzere gıyâbında hükm ve karar verilüb karar-ı mezkurun bir sureti fi'il ve hareketin vuku'bulduğu nahiyenin müdirlik dairesine rabd ve ta'allük olunur ve işbu mu'âmelenin icrası mahkuma tebliğ-i madde idilmiş makamında add ve şumâr idilür.

Ve eğer firarda buluna fâilin şahsı nâ-ma'lûm bulunduğu suretde rüsûmat müdiri veya memuru zabıtnâmenin esasına göre elde edilen tütünün veya eşyanın zabd ve müsaderesi hakkında bir kararnâme tanzîm edilerek bunun bir sureti (okunmuyor) fi'il ve hareketin vuku'bulduğu nahiyenin müdirlik dairesine rabd ettirilür.

Mu'âmelât-ı meşruhanın icrası sırasında fâilin zâhir ihracı mümkün olduğu halde rüsûmât müdiri veya memuru bu bâbda tedâbir-i lazimeyi ifaya mübaşeret ve fâilin şahsa müte'allik her ne gün ma'lûmât istihsal eylemiş ise mâfevkinde bulunan âmirine beyan ve iş'âra müsâre'at idecekdir.

Dokuzuncu madde: Müsâdere olunacak tütünlerle eşyâ-yı saire sürûmât idaresi canibinden ahz olunur.

Cezâ-yı nakdî vesair mablağın tazmîn ve te'diyesine dair rüsûmât müdiri veya memurunun ol bâbda vireceği hüküm ve kararlar hukuk mahkemelerince cârî olan usule göre asla tayin-i müddet olmaksızın ve kâbil-i istinâf olsun olmasun bu cihete dahi nazar-ı itibare alınmaksızın mevki' icraya konulub şu kadar ve erke kabil-i istinâf olduğu takdirde müstehak ceza olan kimse icab iden te'mînâtı irâ'e ettikten sonra hükm ve karar-ı vâkî'anın men'-i icrası keyfiyetini istinâf mahkemesinde talep edebilir.

Zikr olunan istinâf mahkemesi dahi eğer tensîb idecek olur ise men'i icrası hususuna emr virebilir.

Onuncu madde: Fâil olan kimsenin cezâ-yı nakdîyi te'diye iktidarı olmadığı ve icab iden te'mînâtı dahi gösteremeyüde taht-ı tevfiqa alındığı suretde müddet-i cinsi ve tevkîfi üç ayı ve fi'il ve hareket-i vâkî'asının tekrarı halinde dahi altı mahı tecavüz etmeyecektir ma'a mâfih rüsûmât idaresinin hukuk ve menâfi'ine hâlel hâlel gelmemek üzere cezâ-yı nakdîyi evvelce te'diyeye iktidârı olamayan kimsenin bi'l-âhara kesb-i kudret eylediği idâre-i mezkurece haber alındığı gibi ahz ve tahsiline kıyâm olunur.

On birinci madde: Duhan hakkındaki kânuna mugâyir harekâta dair rüsûmât müdiri veya memuru tarafından ita olunan kararlar aleyhine vukû' bulacak da'vâ-yı istinâf istid'ânâmesi ol bâbda ki karar-ı vâkî'anın tarih tebliğinden mu'teber olmak ve andan sonra arık lâyiha-i istinâfiye itası için diğer bir müddete mahal kalmamak üzere on beş gün zarfında fiil ve hareketin vâkî' olduğu mahallin sancak idare meclisine ita kılınur.

İstinâf istid'ânâmesi iki nüshadan ibaret olmak üzere kararnâmeyi ita iden müdiriye virilüb oradan dahi bunun bir nüshası evrâk-ı müeyyide ile beraber sancak idare-i mâliye reisi vasıtasıyla liva idare meclisine gönderilir.

Zikr olunan istinâf istid'ânâmesi esbâb-ı mücebeyi hâvî olmadığı veyahud tarihi takdiminden itibaren lâyiha-i istinâf itasına mahsus olan beş gün müddet içinde işin arkasını tahrîde devam edilmediği takdirde fesh ve ibdâl olunur.

İşbu istînâf istid'ânâmeleri mevâd-ı müte'accileden add olunmasıyla tebliğ müddetine hacet olmaksızın bunların mesâlih-ı sâireye tercihan usûl mahkemesi ale'l-ihtisâr fasl ve ru'yet olunur.

On ikinci madde: Memurinden olsun olmasun veya herkim bulunur ise bulunsun duhan hakkındaki kânun hükmüne mugâyir bir fiil ve hareketin zahire ihracı esbâbını teshîl ider veya hükümete ihbâr-ı keyfiyet eyler ise kendüsüne ihbâriye olarak zabd ve müsâdere olunacak tütünün kıymeti nisbetinde yüzde yirmi kuruş ita kılınur ve şâyed zabd ve müsâdere olunmuş tütün yoksa ahz ve istîfâ kılınacak cezâ-yı nakdîyi kezalik yüzde yirmisi virilür.

Zikr olunan ihbâriye rüsûmât idaresinin ol bâbda ki karar-ı vâki'i veya mahkeminin hükm ve ilamı mevki' icraya konulduğu halde tesviye olunur.

On üçüncü madde: Duhan hakkındaki kânuna muhalif fi'il ve harekete dair tanzîm olunan zabıtnâme tarihinden itibaren oradan iki sene müddet-i mürûd eyledikten sonra mütecâsirlerinin icrâ-yı takiblerinden sarf-ı nazar olunacak ve fi'il ve hareketleri tekrar idenlerin takibleri dahi müddet-i mezkurenin iki misli imtidâr edecektir.

On dördüncü madde: Duhan hakkındaki kânuna menâfi' fi'il ve harekete memurin veya hademedden birisi tarafından mücâseret oluncak olur veyahud bu misüllü if'âlde iştirâki vukû' bulur ise duhan hakkındaki nizâmnâmeye tevfiķan hâkime müstehak olmak üzere sancak ceza mahkemesine teslim olunur ve bununla beraber altı seneden akl olmak üzere memuriyet hukukundan mahrum idülür.

Tekrar hareketleri vukû' bulan memurin veya hademe mü'ebbeden rütbe ve memuriyetden mahrûmiyet cezasına mazhar olurlar.

On beşinci madde: İşbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin mevki' icraya vaz'ı zımnında vilayet mâliye müdiriyetine ihâle kılınur.

Fî 9 Eylül sene 1882

Şûrâ-yı Devlet

Doğrudan doğruya istifa olunan vergilerle nizâmnâme-i dâhilî dokuz numaralı zeylinde yüz yirminci maddesi mücebince mal sandığına medyûn olan memurin zimemâtının



tahsilince vilayet mal sandığının hâ'iz olacağı bir sahâniyet rüchâniyete dair idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Fî 9 Teşrîn-i evvel sene 1882

Numara 92

Nizâm-nâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmi ilayetin ictimâ' müddetleri arasında henüz bir kânun rabd edilmiş olmayan mevâd hakkında kânun hükmüne hâiz olmak üzere encümen-i dâimi muâvenetiyle nizâm-nâme-i umûmi tanzîmine salâhiyet virmesine istinâden ve emcümen-i mezkur ile müstefikan tanzîm olunan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'îyü'l-icrâ tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: Vilayet mal sandığının her bir alacaklıdan evvel ahz ve istifâsında hakk rüchâniyeti olan vâridât,

- 1) Geçen bu sene zarfında bağ ve meyve ile kadastra kânununa tevfiikan vergi itasıyla mükellef olan arazinin ücret ve akârâtı gibi arazi vergisine bâliğ olan
- 2) Emlak ve temettu' vergisiyle geçen ve bu senenin ağnâm ve dokuz rüsûmundan ve vergi itasıyla mükellef olanların emlak ve akârâtı hernerde olu ise olsun onlardan alacakları kirâ ve akârât ile sair emlak-ı menkûle vergisünden ibâretidir.

İkinci madde: Mültezimlerle müste'cirlerin mal sahipleriyle akd eyledikleri mukâvelet hükmü kendülerini mecbur itmemiş olur ve doğrudan doğruya ahz ve istîfâ olunan vergiler hakkında mevzû' olan idâre-i umûmiye nizamnâmesinin yedinci maddesinde münderic mu'âmelât şayed icra kılınmamış bulunur ise zikr olunan mültezimler ve müste'cirlerin mal sahipleri hesâbına olarak nahiye müdirâtının talepleri vechle iltizam ve isticâr eyledikleri emvâlin arazi ve emlak vergisine te'diyeye mecburdurlar.

Mal sahipleri yukarıda gösterilen vergilerin te'diyâtını mübeyyin ita olunacak ilmühaberleri elzem ve icar eyledikleri emvâlin bedel ve icarına mahsûben tesviye olunmuş bir meblağ mukâbilinde tanımağa mecburdurlar meğer ki vergi-yi mezkurun mültezem ve müste'cir tarafından te'diyesi hakkında beynlerinde bir güne mukâvele bulunmuş ola.

Üçüncü madde: Mültezimler ve müte'cirler ve kahyâlar ve mahkemeler nezdinde bulunan icra memurlarıyla birinci maddede zikr ve ta'dâd olunan akârâtı ve doğrudan doğruya vilayet mal sandığına vergi itasıyla mükellef olanların emvâl menkûlelerini vekâleten ahz u kabz ve idare itmekde olan kimseler nevâhî müdirâtının talep idecekleri vergilerin yedlerinde bulunan akçenin veya emvâl-i menkûlenin mikdar-ı derecesine göre kâffesini veyahud bir kısmını te'diye ve ifâ itmeğe borçludurlar.

Mal sandığına kânûnen medyûn ve te'diyesine mecbur olanların ifâ idecekleri ibu mebalîğ için nevahi müdirâtı taraflarından ita olunacak makbûz senedâtı bedelâtının mal sahibleri hesabına verilmiş makâmında tutulması lazım gelir.

Dördüncü madde: Zikr olunan mültezimler ve müte'cirler ve kahyâlar ve icra memurları ile akçe ve amvâl menkûleyi vekaleten ahz u kabz ve idare iden kimesneler eğer vergiyü te'diyede muhâlefet eyledikleri veya nevâhî müdirâtının taleplerinden sonra istenilen akçeyi veya emvâl-i menkûleyi sahiblerine veyahud diğeri bir şahs-ı sâlise virdikleri takdirde doğrudan doğruya istîfâ olunan vergilerin sûret-i tahsîli hakkında mevzû' olan idâre-i umûmiye nizamnâmesi hükmüne tevffikan kendülerinin takiblerinde devam olunacaktır.

Beşinci madde: Vilayet mal sandığının tahsîlât ve te'diyât umûrunca idâre-i vilayete karşı mes'ul oldukları nizâm-nâme-i dâhilî dokuz numaralı zeylinin yüz yirminci maddesinde zikr ve ta'dât olunan memurinden yine zeyl-i mezkurun yüz yirmi beşinci maddesi hükmüne göre hîn-i ifâ-yı memuriyette bir güne zimmet ve ilişikleri olanların emvâl ve menkûle ve gayr-ı menkûleleri hakkında dahi hak rüchâniyeti vardır.

Altıncı madde: işbu hakk-ı rüchâniyet zirde muharrer mevâddan ibaretdir.

1) Emvâl-i menkûle beyânındadır

Vilayet mal sandığı matlûbâtının yalnız aşağıda gösterilen ahvâl-i istinâ'iyeden mâ'da sair bi'l-cümle ashâb-ı matlûbâtdan mürecceh tutulması lazım gelür

1) Bir memurun müste'ciren ikâmet eylediği hanede ne mikdar emvâl-i menkûlesi bulunur ise bundan hane sahibinin en son altı aylık kira için alacağı akçe

2) Hıdmetkâr ve çiftçi yamaklarının alacakları olan nihayet bir senelik hakları

3) Medyûn olanların en son defa ki hastalıkları esnâsında mu'âlecât ve masârifât-ı sairesi ile vefatları vuku'unda techîz ve tekfîn masrafı için bir kimesne tarafından karzan ita olunacak mebâliğ,

4) Rehîn-i tarîkliyle ikrâz iden kimesnelerin aldıkları rehin kıymetinin yalnız tesviye ve ikmâlîne kifâyet idebilecek mikdar akçe

Bir memurun ikâmet eylediği hanede mevcut bulunan bi'l-cümle emvâl-i menkûle kendü malı add olunur meğer ki nizâmen bunun ma'kûs tebeyyün etmiş ola.

2) Emvâl-i gayr-ı menkûle beyanındadır.

Vilayet mal sandığı matlûbâtının yukaruki birinci numaralı cedvelde zikr ve ta'dâd olunan ashâb-ı matlûbun medyûnlardan aradıkları mebaliğın tesviyesine emvâl-i menkûleleri esmânî kifâyet etmeyüde emvâl-i gayr-ı menkûlelerinde istîfâsı zımında yeniden dava idenlerden ma'dası olan sair bi'l-cümle alacaklulardan mürecceh tutulması lazım gelir.

Yedinci madde: Vilayet mal sandığının hak rüchâniyeti âid olan mahkemelerde kayıd ve işaret olunmamış bulunur ise o halde memurînin emvâl-i gayr-ı menkûleleri hakkında eşhâs-ı sâlisenin kazandıkları hukuka halel getirülmez.

Madde-i muvakkate

Sekizinci madde: Mal sahibleri veya vekilleri ile mukâvele etmeksizin arazilerini zırâ'at iden kimesneler zikr olunan arazi-i mevrû'a veya tarlalar vergisünü te'diye ittikleri esnâda ne mültezem ve ne de müste'cir sayılırlar.

Dokuzuncu madde: İşvu idâre-i umûmiye nizamnâmesi ahkâmının icrası vilayet mâliye müdiriyetine ihâle olunur.

Fî 9 Teşrîn-i evvel sene 1882

Şûrâ-yı Devlet

## 5.26. Vergilerin Tahsilati İçin Vergi Verenlerin Takibatına Dair Idare-i Umumiye Nizamnamesi

Vergilerin sûret-i tahsîl ve istîfâsına ve vergi itasıyla mükellef olanların keyfiyet-i ta'kîblerine dair idâre-i umûmiye nizamnâmesidir.

Nizâm-nâme-i dâhilînin elli beşinci maddesi meclis-i umûmi vilayetinin isnâ-yı ictimâ'ından henüz bir kânun tesviye olunmayan mevâd hakkında mer'ıyyü'l-icra tutulmak üzere encümen-i dâimi mu'âvenetiyle idâre-i umûmiye nizamnâmelerini tanzîm ve isrâra salâhiyet vermesine binâen ve madde-i mezkure hükmüne tevfiikan encümen-i mebhûse ile bi'l-ittifak kaleme alınan işbu idâre-i umûmiye nizamnâmesinin valisi bulunduğu Rumeli-i Şarkî vilayetinde mer'ıyyü'l-icra tutulmasını ilan eylerim.

Birinci madde: Ağnâm rüsûmu ve a'şârı ile emlak ve temettu' vergileri gibi doğrudan doğruya istifâ olunan vergiler bu bâbda mevzû' olan kânunda gösterilen müddet zarfında nevâhî müdirliklerine te'diye ve îfâ olunacaktır.

İşbu vergiler altun akçe olarak ita olunacak olup fakat elli kuruşdan dîn olan mikdârı için sîm ve bir kuruşdan aşağı olan kûsûrâtın ikmâlî için dahi bakır akçe itası câiz olabilecektir.

İkinci madde: Mükellefinden bir senelik vefâtı vuku'bulduğu veya îfâ-yı tekâlîfe adem-i iktidârı olduğu veyahud habis ve tevkîfinde bulunduğu halde bu misüllülerin zimmet-i mîrîyeleri diğer borçlarına tercihan uhde-i tasarruflarında bulunan emvâl ve emlâkdan istifâ olunacaktır.

Üçüncü madde: Hane ve lokantalarında müste'cir ve misafirleri bulunan hane ve lokanta sahipleri bu misüllü müste'cir ve missâfîlerin oralarda temekkün eyledikleri maddesini bir mah zarfında nevâhî müdirânına beyân ve ihbâr eylemeğe mecbûdurlar.

Hane ve lokanta ashâbı müddet-i mahdûda zarfında ihbâr-ı keyfiyet itmedikleri ve misafirler dahi oradan azîmet ve gaybûbet etmiş buldukları takdirde bunlardan ahz ve istîfâsı lazım gelen ve ihbâr idemedikleri müddet içinde işleyen vergiyi hane ve lokanta ashâbı tazmîn ve tesviye idecek ve herhadde tahsîl olunacak verginin bir misli dahi cezâ-yı nakdî olmak üzere kendülerinden başkaca istifâ kılınacaktır.

Dördüncü madde: Mükellefinden biri meskenini terk ve azimet eylediği halde bu gibilerin ikâmet eyledikleri hane ve kolanta sâhibleri ol kimsenin keyfiyet-i azîmet ve gaybûbetini bir ay zarfında nâhiye müdürine ihbâr itmelidirler buna muhâlif hareketde bulunanlardan ihbâr edilmeyen zaman zarfında mükellefinden ahzı lazım gelen vergi ahz ve tazmîn ettirilecektir.

Beşinci madde: Nahiye müdürleri zîr odasında bulunan nâhiye dâhilinde ki mükellefinden kimlerin terk-i mesken idüb mahal-i ahara gittiklerini iki ay zarfında kaza tahsildârına ihbâr etmeğe mecbûdur.

Altıncı madde: Hazine-i vilâyete te'diyesi lazım gelen bir deynin tesviyesiyle mükellef olanlardan biri tarafından tesviye-i deynde te'hir ittirülür ise işbu deyn-i âtiyü'z-zikr mu'âmele-i hacizden mu'âf olan eşya müstesnâ olmak üzere medyûnun îrâd ve akârından veya eşyâ-yı menkûlesinden ve îrâd ve akârı ve eşyâyı menkûlesi olmadığı takdirde emvâl gayr-ı menkûlesinde ahz ve istihsâl kılınacaktır.

- a) Medyûn ve evlâd ve iyâline sûret-i mutlakada lazım ve lâbed olan eşyâ-yı beytiye ve melbûsât,
- b) Medyûnun matlabı vechle iki aylık yemleriyle ma'an ya iki bargir veyahud bir çift koşum hayvânı ve bunlarla zira' ve zirâ'ate kifâyet edecek mikdârda zahîre tohumu,
- c) Arabalar ve çift sabanı ve zirâ'at-ı muktezî edevât,
- d) Tüccar ve muallim ve hâkimlerle sanâyi' ehline lazım olan ve kendülerinin intihâb ve tefrîk idüb mikdâr bahası beş aded lira-yı Osmaniyi tecevüz etmeyecek derecede bulunan kesb,

Yedinci madde: Eğer bir hane sahibi vilayet veya sancak veyahud nahiye sandığına tesviye ve îfâya mükellef olduğu verginün hanesinde bulunan müste'cir tarafından tesviye kılınması hakkında bir güne mukâveleleri bulunur ise sahib hane keyfiyeti nâhiye müdürine ihbâr ve beyân etmeğe mecbur bulunacaktır nâhiye müdürü bu bâbda müste'cir tarafından bir ta'ahhüd ilm ü haberi ahz etmekle beraber ol müste'ciri mükellefîn defterine kayd ve işaret idecektir şâyed müste'cir vergiyi tesviye etmeksizin terk ve azîmet ider veya vergiyi tesviye bî-kudret bulunur ise deftere kayd ve terkîm mu'âmelesi hane sahibini her mes'ûliyetden berî idemez.

Sekizinci madde: Kânûnen mu‘ayyen olan müddet zarfında vergilerinin îfâ etmeyen mükellefîn haklarında mu‘âmele-i nizâmiye icra olunacaktır.

Dokuzuncu madde: Bâlâda zikr olunan mu‘âmele-i nizâmiye zîrde kılınan üç dereceden ibâretdir.

Birincisi mükellefîne verginün makbûz senediyle beraber birde ihbârnâme gönderilecek ve bu ihbârnâmelerde on gün zarfında tesviye-i tekâlif eylemesi tenbiye ve tesviye edilmediği halde medyûnun her sınıf eşyâ-yı menkûlesi ve emvâl gayr-ı menkûlesi bile taht-ı hacze alınub anların furûhtuyla esmânından istîfâ-yı zimmet olunacağı derc ve tezâkir kılınacaktır.

İkincisi işbu tezkirenin yevm-i tebliğinden itibâren on gün mürûrundan sonra medyûnun eşyâ-yı menkûlesinden tesviye-i zimmete tekâbül idecek mikdârı işbu nizâmnâmenin altıncı maddesi mucebince sebt-i defter olunarak taht-ı temhîre alınub bir odaya vaz‘ ve hıfz edildikten sonra eşyâ-yı memhûreyi ashâbı fekke ile alub isti‘mâl edemeyecekleri idecek olurlar ise mücâzât-ı kanûniyeye giriftâr olacaklardır.

Üçüncüsü Defterin terkîminde ve mühür ve vaz‘ıyla eşyânın hıfzından sonra eğer hacz olunan şeyler eşyâ-yı menkûle nev‘inden ise ongüb zarfında ve eşyâ-yı gayr-ı menkûle nev‘inden olduğu halde dahi atmış gün zîrde gösterilecek sûret üzere ve müzâyede-i alenî vechle fûrûht olunacaktır

Eşyâ-yı mahzûcezenin ifnâ olacak tehlikesi bulunur ise üçüncü derecede takdîr olunan müddet kaza hâkimi kararıyla taksîr olunabilir.

Onuncu madde: Ber-vech-i bâlâda birinci dereceye dair olan mu‘âmelât nâhiye müdîri tarafından icra olunacaktır.

Masârıfı medyûna tahmil edilmemek üzere gönderülüp kapılarına rabd ve ta‘allik ittirilecek olan ihbârnâmeler için mâliye müdîriyeti tarafından nevâhî müdîrânına madbû‘ ihbârnâmeler gönderilecektir.

On birinci madde: Mükellefîn tarafının tesviye-i zimmet edilmesi mukarrer olan müddetin inkızâsından i‘tibâren iki ay zarfında nâhiye müdîri canibinden ya ihbârnâme icrâ-yı tenbîhât ve ihtârât olunmaz ise o misüllü nevâhî müdîrânı mükellefînden aranılan meblağ için hazine-i vilayete karşı mes‘ûl tutulacaklardır.

On ikinci madde: Mükellefîn birinci derecede mu‘ayyen olan on gün zarfında tesviye-i deyn etmezler ilse nâhiye müdîri ikinci derece gösterilen mu‘âmelâtın icrâsı zımnında kaza tahsildârına ita ma‘lûmât idecektir müddet-i mezkurenin inkizâsından i‘tibâren beş sene zarfında tahsildara itâ-yı ma‘lûmât itmiş olan müdir-i mükellefînden aranılan meblağ için hazîne-i vilâyete karşı mes’ûl tutulacaktır.

Kaza tahsildarları ahz-ı malûmât eyledikleri günden itibaren beş gün zarfında ikinci derecedeki mu‘âmelâtı îfâ itmezler ise anlarda kezalik mes’ûl tutulacaklardır.

On üçüncü madde: İkinci ve üçüncü derecelerde ki mu‘âmelâtı icra edecek olan kaza tahsildarları veyahud bu hususda anlar taraflarından ib‘âs olunacak memurlar iki şahidin huzuruyla beraber anların tasdîk ve şehâdetleriyle mûmzî bir kıt‘a tanzîm ideceklerdir.

Üçüncü derecedeki mu‘âmelâta mütedâ’ir olan mazbatanın tanzîminden ol eşyanın bey‘ ve fûrûhtına icâzet viren bir kararın ısdârı lazım gelür.

Bu vechle tanzîm olunacak olan mazbata eşyanın satılacağı şehir veya karyede neşr ve i‘lan olunacaktır.

On dördüncü madde: Eyâlet memurları marifetiyle icra edilecek olan işbu mu‘âmelâtdan dolayı vuku‘bulacak masârif-ı âtiyü’z-zikr ta‘rife mucebince îfâ kılınacaktır.

İkinci derecedeki mu‘âmelât için beher güne beşer kuruş,

Üçüncü derecedeki mu‘âmelât için beher güne onar kuruş,

İşbu akçe esnâ-yı icrâyı mu‘âmelâtda vuku‘bulacak masârifâta karşuluk tutulacaktır.

İşbu masârifı te‘diye-i zimmerde te‘harâtı vuku‘bulacak mükellefîn def‘aten tesviye ideceklerdir.

Îfâ-yı mu‘âmelât vazîfesiyle mükellef olan memur işbu masârifı istihsâl eylediğine dair koçanlı bir makbûz senedi virecektir.

On beşinci madde: Vergilerin tesviyesine mukâbil me‘kûlâta müteallik eşyâ ve vesair emti’a-i menkûlenin bey‘ ve fûrûhtı için ruhsat-ı lazime kaza kâ’immakâmı tarafından ita olunur.

Tesviyesi lazım gelen vergiler için medyûnun veyahud vekîlinin eşyâ-yı gayr-ı menkûlesinin bey' ve fûrûhtı zımnında ruhsat-ı lazıme âid olan mehâkimenin karar ve tasdîki üzerine mutasarrıf tarafından ita olunur.

Vergilerin tesviyesi için eşyâ-yı bey' ve fûrûhta âid olan da'vâların fasıl ve ru'yeti hususunda mesâlihi ve de'âvî'i saire racmân ve takaddimi bulunacaktır.

On altıncı madde: Vergilerin istîfâsı zımnında hacz olunacak eşya edevât-ı beytiyeden ve buna mümâsil eşyâdan ma'dûd olduğu halde buldukları mahallerde bey' ve fûrûht olunurlar fakat me'kûlât ve sâir mahsûlât nev'inden buldukları halde virilecek numûneler mucebince ol eşyanın vukû' haczinden i'tibâren birinci müzâyede satılacaktır.

Satılan eşyadan aranılan vergiyi ma'a masârıf-ı tesviyeye tekâbüş idebilecek derecede akçe hâsıl olduğu halde gerüde eşya kalacak olur ise anların satılmasından sarf-ı nazar olunacaktır.

On yedinci madde: Bey' ve fûrûht-ı mu'âmelâtını icra ile mükellef olan vilayet memurlarının satılacak eşya her ne olur ise olsun iştirâ eylemesi kat'iyyen memnû'dur.

İşbu memnû'iyete mugâyir hareket idenler memuriyetlerinden azl ve tard olucaklardır

On sekizinci madde: Memurîn vilayet mevki' bey' ve fûrûhtda mu'âmele-i bey'iyeyi mutazammın olan mazbatayı imzâ edüb eşyanın fûrûhtından hâsıl olan mebâliğı tahsîl ve vergi ve masârıfa karşı tutulacak mebâliğı kabz eyler beraber makbûzât-ı vâkı'ası için medyûn bir koçanlı ilmuhaber ile akçe ve eşyadan fazla kalan mikdarını teslim ider.

Bey' ve fûrûhtın ne minvâl üzere icra olunduğunun ve hâsıl olan mebâliğ mikdârını mübeyyin müzâyede mazbatası medyûn tarafından imzâ idilecektir vaz'-ı imzâdan tereddüd ider ise bu keyfiyet memurla beraber hazârdan iki kimse canibinden metn-i mazbataya tahrîr ve imzâ kılınacaktır.

On dokuzuncu madde: Bâlâda muharer mu'âmelâta mugâyir olarak bey' ve fûrûhtın icrası halinde bu vazife ile mükellef olan memur hakkında mu'âmele-i kânuniye icrâ olunmağla beraber masârıfı dahi kendülerine tazmîn ittirilecektir.



Yirminci madde: Mükellefîn tesviye-i deyne muktedir oldukları halde işbu mu‘âmelât-ı nizâmiye dâ’imâ icra kılınacaktır.

Mükellefiden tesviye-i deyne muktedir olmayanların adem-i iktidârı maddesinin icra-yı tahkîki ikinci ve üçüncü derecelerde ki mu‘âmelâtın îfasından sonraya ta‘lîk olunur bu tahkîkat kaza tahsildarı veyahud vekîli tarafından ve mükellefînin konşuları olan iki şahıs ile beledi veya ihtiyâr meclislerinin birer a‘zası canibinden mümzî bir mazbata vasıtasıyla icra olunacaktır.

Yirmi birinci madde: İşbu mazbataların sûret-i musaddakaları nevâhî müdirlerine verilür müdirler dahi suver-i musaddaka-i mezkureyi cem‘ ile tesviye olunmayan vergilere mahsûben tahsildarlara teslim iderler.

Kaza tahsildarları dahi işbu mazbatalar sûretlerinin sancak mâliye memuru vasıtasıyla vilayet mâliye müdîriyetine irsal iderler.

Vilayet mâliye müdiri her sene başında işbu mazbataların bir defterini tanzîm ile anlarda muharrer ve murakkam olan vergilerin bir kânunnâme vasıtasıyla imhası için vali-i vilayete takdîm eylemesi lazım gelür.

Bir medyûnun tesviye-i deybe iktidarı olmadığı tahakkuk eylediği halde hakkında mu‘âmelât-ı tanzîmiyenin icrasından sarf-ı nazar kılınacaktır.

Yirmi ikinci madde: İşbu nizâmnâmenin icraya vaz‘ı müsteşâr-ı vilayet ve dahiliye müdîriyetiyle mâliye müdîriyetine mahveldir.

Fî 22 Eylül sene 1881

Şûrâ-yı Devlet

### **5.27. Narh Tahsis Olunacağına Dair Vilayete Gönderilen Şukka**

Tesvid tarihi: 4 Rebû’l-evvel 1300

Tebyîz tarihi: 5 Rebiü’l-evvele 1300, 1 Şubat 1298

Rumeli-i Şarkî Vilayet-i Celilesine

Vilayet-i Celilelerine ne makûle es’ara narh tahsis olunabileceğine dair meclis-i umûmi encümen-i daimisiyle müttefikan tanzîm olunan idare-i umûmiye nizamnâmesinin gönderildiğine dair vârid olan 25 Safer 1300 tarihli ve üçbin dokuz yüz otuz dokuz

numaralı tahrirat-ı devletleri Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havale nizamnâme-i mezkûrun hülâsa-i münderecâtı dâhil-i vilayette ekmek ve et üzerine narh vaz' ve ilanına devâir-i belediyenin salâhiyetini beyandan ibaret olub bu salâhiyet dahi esasen nizamnâme-i dahilin yedi numaralı zeylinin yedinci fıkrasına mesned bulunduğuna binaen mezkûr nizamnâmenin tasdik-i aliyye azmi Şûrâ-yı mezkûrda ve encümen-i mahsus-ı vükelada tensib olunmuş ve lede'l-istizân mer'iyet-i ahkâmına irade-i seniyye-i hazret-i padişahî şeref-sudur buyurularak zikr olunan nizamnâmenin bir suret-i musadakkası leffen savb-ı devletlerine gönderilmiş olmağla ale'l-usul neşr ve ilanı ile muhafaza-i ahkâmına itina ve himmet buyurulması siyakında şukka.

## RUMELİ-İ ŞARKÎ VİLÂYETİNİN GELİR VE GİDERLERİNİ GÖSTERİR CETVELLER

**Tablo 1: Rumeli-İ Şarki Vilayetin Genelharcamalarını Gösterir Cedvel**

Rumeli-yi Şarkî vilâyetinin 1182 senesi mâliyesi martı ibtidâsından 83 senesi Şubat gâyesine kadar bir senelik vâridât ve masârifâtını mübeyyin bûdcedir								
Kısım numarası	sınıf	Fasıl	Nev'-i vâridâtı	varidât		Varidât-ı âdiye ve fevka'l-âdenin ayrı ayrı mecmû'-ı yekûnu		Cem'an yekûn
				Varidât-ı âdiye	Varidât-ı fevka'l-âde	Varidât-ı âdiye	Varidât-ı fevka'l- âde	
1			<b>Re'yi idâre-i vilâyete dâhiliye müdürîyeti</b>					
	1		<b>Vâli-i vilâyet</b>					
		1	Vilâyetin bi'l-cümle kavânîn ve nizâm-nâme ve kararnâme ve muharrerât-ı resmiye-i sâiresini câmi' elsine-i sülûse üzere mecmû'an neşriyât-ı resmiye-i vilâyet namıyla tab' ve neşr olunmakta olan mecmû'a vâridâtı	30000				
	2		Dâhiliye idâresi					
		2	Yasalar ve tezâkir	300000				
		3	Silah ve sayyâd tezâkiri	75000				
		4	İdâre-i mülkiyeye aid cezâ nakdi	50000				
		5	De'âvî-i idâre mehâkimleri rüsûmu	20000				
		6	Kayık ve sal rüsûmu	5000		480000		480000
2	3		<b>Adliye idâresi</b>					
		7	Divân-ı Âlî-i mehâkimât harç rüsûmu	6600				
		8	Elviye mehâkime-i adliyesi	800000				
		9	Kazalar bidâyet mehâkimeleri	700000		1506600		1506600

Tablo 1'in devamı

3			<b>Mâliye idâresi</b>					
	4		Doğrudan doğruya istifâ olunan vergiler vâridâtı					
		10	Çoban a'şârından	33000000				
		11	Ağnâm rüsûmu	8500000				
		12	Donuz rüsûmu	550000				
		13	Emlak vergisü	4000000				
		14	Temettu' vergisü	6000000				
		15	Diğer sayd-i mâhî(balık avı) rüsûmu	150000				
		16	Emlâk-ı mîriye vâridâtı	250000				
		17	Emlâk-ı mahlûle vâridâtı	350000				
	5		<b>Rüsûmâ hâsılâtı</b>					
		18	Duhân-ı resm tedâvili	1400000				
		19	Duhân-ı resm sarfiyatı	3000000				
		20	Duhân-ı resm ruhsatiyesi	350000				
		21	Mekrân rüsûmu	2200000				
		22	Mekrân ruhsatiyesi	1000000				
		23	Mekrek rüsûmu	1500000				
		24	Müsâvere ve cezâ-yı nakdi	80000				
		25	Kereste ve hatab rüsûmu	700000				
		26	Öşr-i harîr ve kireç vesaire	425000				
		27	Tuz inhisârı	7500000				
	6		<b>Vâridât-ı mahsûsa</b>					
		28	Yol rüsûmu	2350000				
		29	Akçe açvesi	25000				
				73330000				1986600

Tablo 1'in devamı

			<b>Nakl-i yekûn</b>	73330000		73330000		1986600
	7		Varidât-ı fevka'l-âde					
		30	Muhtâcîn-i ahâliye ikrâz olunan mebâliğla güzeştesi		1500000		1500000	74830000
4			<b>Umûr-ı nâfi'a ve ticâret ve zirâ'at idâresi</b>					
	8		Zirâ'at ve ticâret şu'besi					
		31	Koru ve orman hülâsâtı	600000				
		32	Enhârın sayd-ı mâhî rüsûmu	5000				
		33	Tomuz çiftliği îcârı	50000				
	9		Telgraf ve posta idâresi					
		34	Muhâbirât-ı dâhiliye-i telgrafiye hâsılâtı	200000				
		35	Posta yolu hâsılâtı	400000				
		36	Gurubo hâsılâtı	100000				
		37	Beynelmilel vukû' bulan telgraf ve posta muhâberâtı hâsılâtı	300000		1655000		1655000
5			<b>Ma'ârif idâresi</b>					
	10	38	Madba'hâne hâsılâtı	200000		200000		200000
6	11	39	Vâridât-ı gayr-ı mu'ayyene	124000		124000		124000
								78795600
		40	Sene-i sâbıkada msaârif-ı mukarreresinden sarf olunmayub sene-i hâliyeye devr olunan					<u>2729653</u>
								81525253

**Tablo 2: Reis-İ İdare-İ Vilayet Ve Umur-I Dahiliyenin Harcamalarını Gösterir Cedvel**

Kısım numarası	sınıf	Fasıl	Nev'-i masârifât	Sarfiyât		Mecmû' masârifât		Cem'a n yekûn
				masârifât -1 âdiye	masârifât -1 fevka'l-âde	masârifât -1 âdiye	masârifât-1 fevka'l-âde	
1			Re'yi idâre-i vilâyete dâhiliye müdürîyeti					
	1		<b>Vâli-i vilâyet</b>					
		1	Devletlü Vali Paşa hazretlerinin ma'âş ve masârif-1 müteferrika-i seneviyesi	400000				
		2	Müşarün ileyhânın masârif-1 devriyesi	80000				
		3	Müşarün ileyhânın emr ve re'yine mihval kararı	60000				
		4	Mefrûşatla hükümet bağçesi vesairenin masârif-1 ta'mîriyesi		176600		176600	
		5	Ma'iyet-i memurîn ve ketebesini ma'âşâtı	303600				
		6	(okunmadı) masârif-1 kırtasiye ve şitâ'iyesi	50000		943600		
		7	Mecmû'a-i neşriyât-1 resmiye-i vilayetin masârif-1 tab'iyesi	50000				
	2		<b>Meclis-i umûmi-i vilâyet</b>					
		8	Meb'ûsânın üçürât-1 yevmiyeleri	89280				
		9	Meb'ûsânın harcırahları	14508				
		10	Meclis-i umûminin müddet-i devamında istihdâm olunan küttâb ve memurîn ma'âşı	17200				
		11	Masârif-1 kırtasiye ve şitâ'ie	4000				
		12	Kütüphâne masârifı	10000				
		13	Masârif-1 fevka'l-âde	24800		159788		

Tablo 2'nin devamı

	3		<b>Encümen-i dâ'imî</b>				
		14	Encümen-i dâ'imî a'zâsının ücûrât-ı yevmiyeleri	200000			
		15	Kalem ketebesıyla memûrîn-i sâiresi ma'âşâtı	52200			
		16	Masârif-ı kırtasiye ve şitâ'iyeye	6000		358200	
	4		<b>Dâhiliye dâiresi</b>				
		17	Memurîn ma'âşı	316800			
		18	Masârif-ı kırtasiye ve şitâ'iyesi	18000			
		19	Kütüphâne masârıfı	3000			
		20	Harcırah masârıfı	12000		349800	
	5		<b>Mutasarrıflık idâreleri</b>				
		21	Elviye-i sâdise mutasarrıflarıyla memûrîn-i sâiresi ma'âşâtı	921600			
		22	Masârif-ı kırtasiye ve şitâ'iyesi	50400		972000	
	6		<b>Kâîmmakâmlık idâreleri</b>				
		23	Kâîmmakâmlıklar memurîn-i sâire ma'âşâtı	1095600			
		24	Masârif-ı kırtasiye ve şitâ'iyesi	92400		1188000	
	7		<b>Polis idâreleri</b>				
		25	Filibe polis dâiresi memurîni ma'âşâtı	158400			
		26	Masârif-ı kırtasiye ve şitâ'iyesi	22800			
		27	Mülhakat-ı vilâyetde ki polis memurları ma'âşâtı	436800			
		28	Masârif-ı kırtasiye ve şitâ'iyesi	40800		658800	

Tablo 2'nin devamı

	8		<b>Hapishâneler</b>					
		29	Filibe hapishâne ve hastanesinde müstahdem ve memurîn ma'âşâtı	41400				
		30	Mülhakat-ı vilâyetde kain hapishânler memurîyeti ma'âşâtı	134400				
		31	Dâhil vilayetde kain bi'l-cümle hapishanelerde bulunan mahbûsenin iş'âliye ve şitâ'îye masârıfı	600000		775800		
				5305988	176600			
			Nakl-i yekûn	5305988	176600		176600	
	9		<b>Sıhhiye idâre-i merkeziyesi</b>					
		32	Meclis-i sıhhiye memurîni ma'âşâtı	163200				
		33	Masârıf-ı kırtasiye ve şitâ'îyesi	2400				
		34	Masârıf-ı râhiye ile masârıf-ı gayr-ı malhûzası	12000				
		35	Meclis-i mezkûr nezdinde bulunan mu'âlecât i'mâlhânesi masârıfı	15000				
		36	Kütüphâne masârıfı	3000				
			<b>Elviye-i sıhhiye idareleri</b>					
		37	Doktorlarla mu'âvinleri ma'âşâtı	806400				
		38	Eczâhânelerin ücûrât ve masârıfı	42600		1044600		
	10		<b>Merkez vilayet divân-ı de'âvî-i idaresi</b>					
		39	Memurîn ma'âşâtı	128400				
		40	Masârıf-ı müteferrikası	3000				



Tablo 2'nin devamı

			<b>Elviye-i de'âvî-i idâre mehâkimeleri</b>					
		41	Altı sancak de'âvî-i idare mehâkimelerinde müstahdem ketebe ma'âşâtı	57600				
		42	Masârif-1 müteferrikası	10800		199800		
	11		<b>Masârifât-1 mahsûsa</b>					
		43	Pasaport vesaire evrak-1 resmiye-i matbû'anın masârif-1 tabi'iyesi	25000				
			Dâhiliye kısım ve dâirenin ücûrâtı	50000				
			Darü'ş-şafakaya i'âne	50000				
			Masârif-1 gayr-1 melhûza	50000				
			Beykes ve beyvâye olan fukarâya i'âne	50000		225000		
				6775388	176600			6951988

**Tablo 3: Adliye İdaresine Mahsus Cedvel**

Kısım numarası	sınıf	Fasıl	Nev'-i masârifât	Sarfiyât		masârifât - 1 âdiye	masârifât -1 fevka'l-âde	Cem'an yekûn
				masârifât -1 âdiye	masârifât -1 fevka'l-âde			
2			<b>Adliye idaresi</b>					
	12		<b>Adliye müdürîyeti dâiresi</b>					
		1	Ma'âşât	361200				
		2	Masârif-1 kırtasiye vesâiresi	15000				
		3	Müdürîyet idârehânesinin ücret-i seneviyesi	12000				
		4	Memurîn-i teftişiyenin harcırah masârıfı	12000		400200		
	13		<b>Divân-ı Âli mehâkimâtı</b>					
		5	Ma'âşât	561600				
		6	Masârif-1 müteferrikası	17100				
		7	Divân-ı Âli mehâkimât idârehânesinin ücret-i seneviyesi	15000				
		8	Harcırah masârıfı	2400		596100		
	14		<b>Elviye mehâkimât-ı adliye</b>					
		9	Ma'âşât	2142600				
		10	Masârif-1 müteferrikası	70200				
		11	Mehâkimelerin ikâmet ettikleri hâneler ücûrâtı	50000				
		12	A'zâ mu'âvinleri ma'âşâtı	33600				
		13	İstintâk memurlarının harcırah masârıfı	84000		2380400		

Tablo 3'ün devamı

	15	<b>Kazâlar bidâyet mahkemeleri</b>					
		14	Ma'âşât	1636800			
		15	Masârif-1 müteferrikası	62400			
		16	Mehâkimelerin ikâmet ettikleri hâneler ücûrâtı	39600			
		17	Mehâkime devâm iden mu'âvinler ma'âşâtı	162000			
		18	Harcırah masârıfı	28800		1929600	
	16		<b>Müdde'î-i umûmiler</b>				
		19	Ma'âşât	598800			
		20	Masârif-1 müteferrikası	19200			
		21	Masârif-1 râhiyesi	36000			
		22	Elviye-i hamse müdde'î umûmilerinin ikâmet ettikleri mahaller ucûrâtı	15000		669000	
	17		<b>Masârifât-1 mahsûsa</b>				
		23	Tapu kuyûdât-1 vesâiresinin masârıf-1 tabi'iyesi	100000			
		24	Mefrûşât masârıfı	30000			
		25	Adliye dairesiyle Divân-1 Âlî mehâkimâtın kütüphâneleri masârıfı	6000			
		26	Mevâd-1 cinâ'iyeden folayı berâ-yı şehâdet celb olunanlara verilecek ücret	20000			
		27	Kavânîn lâyhalarının tertîb ve tanzîmi zımında vukû bulan masârıf	60000			
		28	Masârif-1 gayr-1 malhûza	25000		241000	
				<b>6216300</b>			<b>6216300</b>

**Tablo 4: Maliye İdaresine Mahsus Cedvel**

3			<b>Mâliye idâresi</b>					
	18		<b>Müdüriyet dâ'iresi</b>					
		1	Ma'âşât	517200				
		2	Masârif-1 kırtasiye vesâiresi	128000				
		3	Devâ'ir-i mâliye için istikrâ olunan haneler ücûrâtı	100000				
		4	Masârif-1 râhiye	100000				
		5	Kütüphâne masârıfı	3000		848200		
	19		<b>Elviye-i mâliye idâreleri</b>					
		6	Me'mûrîn ma'âşâtı	910800		910800		
	20		<b>Kazalar mâliye idareleri</b>					
		7	Ma'âşât	806400		806400		
	21		<b>Rüsûmât idareleri</b>					
		8	Me'mûrîn ma'âşâtı	1494000		1494000		
	22		<b>Tuz inhisârı idaresi</b>					
		9	Ma'âşâtı	125900				
		10	Memlehanın masârıf-1 hâsılası	4085700		4211600		
	23		<b>Masârıfât-1 mahsûsa</b>					
		11	Mübâya'a olunan defâtir-i vasaire bahası	40000				
		12	Pul ve bandrol vesaire-i masarîf-1 tabi'iyesi	40000				
		13	Devâir-i mâliyenin masarîf-1 tefrişiyesi	10000				
		14	Beytü'l-mal ahyâriyesi	40000				
		15	(okunamadı) zararı	10000				

Tablo 4'ün devamı

		16	Milis askerinden mecrûh olunanların takâ'üd ma'âşî	40000				
		17	Ağnâm ve donuz rüsûmâtının umûr-ı tahsiliyesi masârîfıyla ihtiyâr mecâlisine verilecek tazmînât	300000				
		18	Evkâf mütevellilerine verilen tazmînât masârîfî		400000		400000	
		19	Vilâyetin hükümet-i seniyeye vereceği vergi	24500000				
		20	Masârîf-1 gayr-1 melhûza	50000		25030000		
				33301000	400000			33701000

**Tablo 5: Nafia, Ticaret ve Ziraat İdaresine Mahsus Cedvel**

Kısım numarası	sınıf	Fasıl	Nev'-i masârifât	Sarfiyât		Mecmû' masârifât		Cem'an yekûn
				Masârifât -1 âdiye	Masârifât -1 fevka'l-âde	Masârifât -1 âdiye	Masârifât -1 fevka'l-âde	
4			<b>Umûr-ı nâfi'a ve zirâ'at ve ticâret idaresi</b>					
		1	Müdüriyet dâ'iresi	628800				
		2	Masârif-ı kırtasiye vesâiresi	24000				
		3	Müdüriyet idârehânesinin ücreti	15000				
		4	Kütüphâne masârıfı	3000				
		5	Masârif-ı tefrîşiyeye ile bir takım eşyâya verilecek ucûrât-ı nakdiye vesaire	100000		770800		
	25		<b>Elviye-i zirâ'at ve sanâ'at idareleri</b>					
		6	Memurîn ma'âşâtı	9084400				
		7	Masârif-ı kırtasiye vesairesi	12840				
		8	İdârehâneler ucûrâtı	10000		741240		
	26		<b>Elviye-i telgraf ve postalar idaresi</b>					
		9	Memurîn ma'âşâtı	1042800				
		10	Masârif-ı kırtasiye vesairesi	70000				
		11	İdârehâneler ucûrâtı	30000		1142800		
	27		<b>Masârifât-ı mahsûsa</b>					
		12	Masârifât-ı tabi'iyeye	50000				
		13	Mübâya'a olunacak âlât ve edevât bahası	20000				
		14	Temüne çiftliğinin idaresi masârıfı	100000				
		15	Ormanlara eşcârı-ı gars masârıfıyla mübâya'a olunacak tohum bahası	10000				
		16	Hükümet binalarının masârıf-ı tamiriyesi	150000				

Tablo 5'in devamı

0		17	Dahil-i vilâyetde masârif-ı ta'mîriyesi	380000			
		18	Dâhil-i dâ'ire-i vilâyetde bulunan şosaların tamir ve idareleri masarufı	2000000			
		19	Müceddeden inşâ olunacak köprülerle tamir ettirilecek köprülerin masaruf-ı tamiriyeye ve inşâiyesi	700000			
		20	İslimye dahilinde Tunca nehri üzerinde inşa olunacak köprünün masarufı	200000			
		21	Şose ve köprüler bekçilerinin ikametlerine mahsus inşa olunacak barakalar masarufı	40000			
		22	Şosaların tahkîm ve terhîni uğrunda isti'mâl olunacak değirmen taşı bahasıyla vesair alat ve edevât masarufı	60000			
		23	Açık ma'denin idaresi masarufı	50000			
		24	Telgrafhâne mübâyâ'a olunacak âlat ve edevât ve eczâ bahası	80000			
		25	Postaların mürûr ve ubûr masarufı	340000			
		26	Posta yolları bahası	160000			
		27	Beytûlmal ta'âtî olunan telgraflar üçûrâtı	300000			
		28	Nevâhî ve sandıklar i'ânesi	80000			
		29	Masârif-ı gayr-ı melhûza (işbu masaruf postalarca emânetler vesairenin ziyâ'ı halinde verilecek tazmînâta karşuluktur)	50000		4770000	
				7624840			7624840

**Tablo 6. Ma'ârif idâresi'ne Mahsus Cedvel**

5			<b>Ma'ârif idâresi</b>					
	28		Ma'ârif müdîriyeti dâiresi					
		1	Memûrîn ma'âşâtı	163200				
		2	Masârîf-1 kırtasiye ve şitâ'ıyesi	28800		190000		
	29		<b>Kazalar masârîf idâreleri</b>					
		3	Mekâtib müfettişleri ma'âşâtı	354000				
		4	Masârîf-1 kırtasiye vesaire	30000		384000		
	30		<b>Mekâtib-i i'dâdiye idareleri</b>					
		5	Filibi İslimye ve Zağra-i Atik'de bulunan mekâtib-i i'dâdiyenin muallim ve muallimleri ma'âşâtı	850000				
		6	<b>Masârîf-1 müteferrikaları</b>	60000				
		7	Kütüphâne ve âlât ve edevât bahası	90000		1000000		
	31		<b>Masârîfât-1 mahsûsa</b>					
		8	Dahil-i vilayette bulunan mekâtib meclisleriyle mu'allimlerinin esnâ-yı ictimâ' ve müzâkerelerinde vuku' bulan masârîf	80000				
		9	Kütüphânlerle müzeler masârîfı	200000				
		10	İtfâl-i bî iktidâra verilen i'âneler karşuluğu	760000				
		11	İhtiyar muallimlere verilen i'âne	60000				
		12	Na'ârif-i dâhiliye menâfi'ına müte'allik ketb te'lîfâtlara ikrâmiye	80000				



Tablo 6'nın devamı

		13	İ'dâdiye mekâtibinin masârif-ı tefrîşiyesi	300000				
		14	İnşâ olunacak mekâtib-i ibtidâ'iyenin masarîf-i inşâ'iyesi için verilecek i'âne	1200000				
		15	Mekâtib-i ibtidâiyenin idareleri masarîfı	1000000				
		16	Mekâtib-i rüşdiyyenin idareleri masarîfı	360000				
		17	Filib'e'de bulunan İslam mektebinin idaresi masrafı	70000				
		18	Eytam mektebinin i'ânesi	80000				
		19	Vilayet matbû'âtı masarîfı	100000				
		20	Bir tiyatro hey'etinin tertibi için verilecek ikramiye	75000				
		21	Masârif-ı gayr-ı melhûza	20000				
				<b>5960000</b>				<b>5960000</b>

**Tablo 7: Milis ve Jandarma İdaresine Aid Cedvel**

Kısım numarası	sınıf	Fasıl	Nev'-i masârifât	Sarfiyât				Cem'an yekûn
				Masârifât -1 âdiye	Masârifât -1 fevka'l-âde	Masârifât -1 âdiye	Masârifât -1 fevka'l-âde	
6			<b>Milis ve jandarma idaresi</b>					
	32		<b>Milis idâre-i merkeziyesi</b>					
		1	Ümerâ ve zâbitân-ı askeriye nin ma'âşât ve mu'ayyenâtıyla dâ'ire-i askeriyede müstahdem memurîn-i mülkiye ma'âşâtı	448437				
		2	Masarif-1 müteferrikası	15600				
		3	Hayvânât tayînâtı	11680				
		4	Na'al bahası	1152				
		5	Devâir-i askeriye nin masârif-1 tefrîşiyesi	15000		491869		
	33		<b>Nemûne? taburu</b>					
		6	Zâbitân- askeriye nin ma'âşât ve ikâmetgâh bedeli	687000				
		7	Masarif-1 müteferrikası	10200				
		8	Tabur-1 mezkur hayvânâtının ta'yînât bedeli	401500				
		9	Na'al bahası	39600				
		10	Küçük zâbitân ve neferâtın ma'âşât ve ta'yînât bedeli	1314245		2452545		

Tablo 7'in devamı

	34		<b>Dervezîn taburu</b>				
		11	Zâbitânın ma'âşât ve ikâmetgâh bedeli	2149200			
		12	Masarıf-ı müteferrikası	64800			
		13	Tabur-ı mezkur hayvânâtının ta'yînât bedeli	131400			
		14	Na'al bahası	12960			
		15	Küçük zâbitân ve neferâtın ma'âşât ve ta'yînât bedeli	3460340		5818700	
	35		<b>Masârîfât-ı mahsûsa</b>				
		16	Süvârî zâbid ve neferât-ı askeriyesi için mübâya'a olunacak bargir bahası	160000			
		17	mübâya'a olunacak tüfenk ve kılıç vesaire misüllü islahâ bahası	700000			
		18	İslahâ tamiri masarîfî	15800			
		19	Milis askeriyle bir takım ihtiyâtı askerine mübâya'a olunacak melbûsât bahası	1179200			
		20	Neferât-ı askeriyeye mübâya'a olunacak eşyâ-yı beytiye ile edevât-ı tabanca bahası	180000			
		21	İki ay müddet berâyı ta'lîm ve ta'allüm celb ve cem' olunan askerin ta'yînât bedelâtı	300000			
		22	Süvari askeri takımının masârîf-ı ta'mîratı	30000			
		23	Kaşaların idaresi ile masârîf-ı iş'âliye ve şitâ'iyesi	280000			

Tablo 7'in devamı

		24	Askerî hastahânelerin masârıfıyla mu'âlecât baha ve kirası	250000			
		25	Kar'a neferâtının celb ve cem'i masârıfı	620000			
		26	Masârıf-1 tab'ıye	40000			
		27	Askerin mânûreleri masârıfı	600000			
		28	Mühimmât-1 askeriyenin masârıf-1 nakliyesi ile harcırah masârıfı	200000			
		29	Umûr-1 askeriyeye mahsûs yevmiye ve telgraf masârıfı	2000			
				<b>4557000</b>		<b>8763114</b>	
			<b>Yekûn</b>	<b>4557000</b>		<b>8763114</b>	
		30	Dâire-i askeriyeye-i merkeziyenin ücreti	15000			
		31	Melbûsât-1 askeriyenin masârıf-1 ta'mîriyesi	50000			
		32	Mûsîka âlât ve edevâtiye notaları vesaire baha ve masârıfı	25000			
		33	Nemûne taburunun kütüphânesi masârıfı	5000			
		34	Tabur-1 mezkurun esnâ ta'lîminde zâbitân ve mu'âvinlerine verilecek ikramiye	50000			
		35	Masârıfı gayr-1 melhûza	100000		4811000	13565114
	36		<b>Jandarmanın re'is-i idâre-i merkeziyesi</b>				
		36	Jandarma zâbitânının ma'âşât ve ikâmetgâh bedelâtıyla dâ'irede mustahdem memurîn-i mülkiye ma'âşâtı	178680			

Tablo 7'nin devamı

	37	Kancalarya masârıfı	4800			
	38	Hayvânât ta'yînâtı	7300			
	39	Na'al bahası	720		191500	
37		<b>Seyyar jandarma fırkası</b>				
	40	Zâbitân ve neferâtın ma'âşât ve ikâmetgâh bedelâtı	696540			
	41	Masârıf-ı müteferrikası	6260			
	42	Hayvânât ta'yînâtı	115340			
	43	Na'al bahası	11376		829616	
38		<b>Elviye-i mülhaka jandarma şu'bâtı</b>				
	44	Zâbitân ve neferâtın ma'âşât ve ikâmetgâh bedelâtı	4419120			
	45	Kancalarya masârıfı	41940			
	46	Hayvânât ta'yînâtı	678900			
	47	Na'al bahası	66960		526920	
39		<b>Masârıfât-ı mahsûsa</b>				
	48	Jandarma neferâtının melbûsât bahası	<b>353975</b>			
	49	Seyyar jandarma fırkası kışlasının masârıf-ı ta'mîriyesi	<b>10000</b>			

Tablo 7'nin devamı

	50	Jandarma idâre-i merkeziyesinin masârif-1 iş'âliye ve şitâ'iyesiyle kancalara şub'bâtının mefrûşât bahası	<b>6000</b>				
	51	Mübâya'a olunacak bargir ile masârif-1 baytariyesi	<b>50000</b>				
	52	Jandarma idâre-i merkeziyesiyle sancak kandarma bölükleri ve fırkaları ve takımlarının masârif-1 kırtasiyesi	<b>10000</b>				
	53	Mühimmâtın nakliyesiyle harcırah masârifi	40000				
	54	Esliha ve eğer takımlarının masârif-1 ta'mîriyesi	3000				
	55	İbrâz-ı şecâ'at iden jandarma neferâtına ikramiye	5000		477975		6706011
							<b>20271125</b>
40		<b>Tahsîsât-ı münferide</b>					
	56	Masârif-1 gayr-ı melhûzaya tahsîs olunan	600000				600000
	57	Masârif-1 mezkureye ihtiyâten zam olunan	200000				200000

**Tablo 8: İcmal Masarifat Cedveli**

Kısım numarası	İcmâl masârîfât	Masârîfât		Cem'an yekûn
		Masârîfât-ı âdiye	Masârîfât -ı fevka'l-âde	
1	Re'is idâre-i vilâyet-i dâhiliye müdîriyeti	6775388	176600	
2	Adliye müdîriyeti	6216300		
3	Mâliye müdîriyeti	33301000	400000	
4	Nâfi'a müdîriyeti	7624840		
5	Ma'ârif müdîriyeti	5960000		
6	Milis ve jandarma idâresi	20271125		
		801486653	576600	8072253
	Masârîfât-ı gayr-ı melhûza tahsîsâtı	600000		600000
	Zamâ'im ihtiyâtiyesi	200000		200000
	<b>Cem'an yekûn</b>			<b>81525253</b>

## SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Özellikle son dönem yani XIX. Yüzyıl boyunca Osmanlının her tarafında tesir icra eden Avrupa diplomasisi, Ayestefanostaki Bulgaristanın Berlinde küçültülerek Bulgaristan Emeti haline getirilmesi, Makedonyanın Osmanlı Devletine iadesi ve ikisi arasında kalan sahanında Şarkî Rumeliadıyla mümtaz bir vilayet halinde teşkilini doğurmuştu. Bu durum Bulgarların aleyhine Osmanlının ise Rumeli ile irtibatını temin maksadı ile lehine olmuştur. Mamaafih vilayetin idaresi Berlin antlaşmasında imzası bulunan devletlerin murahhaslarınca Şarki rumelinin; Tatarpazarı Sancağı, Eski Zağra Sancağı, Bergos Sancağı, İslimiye Sancağı ve Hasköy Sancağıyla birlikte altı sancağından vilayet merkezi olan Filibe Sancağında hazırlanan Dahili Nizamname ile ve gene Berlin Antlaşmasında imzası bulunan devletlerin tasvibi ve Babıallice tayin olunan ve beş yıllığına atanan Hristiyan valilerce idare edilmiştir. bu valilerden ilki olan Aleko Paşa Bulgarlarla bulgar, Rumlarla Rum, Türklerin yanında ise fes takan iyi bir siyasetçi görünmekle beraberasında vilayetin ilerideki Bulgar ilhakını sezip Bulgar emellerine hizmet eden bir vali olmaktan öte geçemedi, onun yardımcısı ve müteakib vilayet valisi Gavril Efendi ise Bulgar yanlısı tutumunu açık bir şekilde ifade etmekten çekinmez bir Bulgar milliyetçisiydi. Bu durum buraya atanan valilerin Büyük Bulgaristan Krallığının tesisi için gerekli olan ittihadı sağlama vazifesini yerine getirmeleri için bir fırsat olmuştur, buda gerek vilayet içerisindeki Türk ve Bulgar ahali arasındaki husumeti tetiklemiş ayrıca Babıalinde başka sorunlar ve yapmış olduğu müdahalelerin yetersizliği karşısında vilayetle, merkezin ilişkilerini germiştir.

1878 13 temmuz de imzalanan Berlin Antlaşması ile Ayestefanos Antlaşmasıyla tesis edilmiş olan 163965 kilometrekarelik Büyük Bulgaristandan Şarkî Rumelive Makedonyayı geri alarak onun yerine Osmanlı Devletine vergi veren ve müstakilen yönetilen 63972 kilometrekarelik Bulgaristan Emeti kurulmuştu. Makedonya Osmanlı Devletinin Rumelide kalan topraklarıyla irtibatını temin maksadıyla iade edilmiş ve ayrıca 32.594 kilometrekarelik mümtaz bir vilayet olan Şarkî Rumelivilayeti kurulmuş oluyordu.

Şarkî Rumelivilayeti siyasi ve askeri bakımdan doğrudan doğruya Osmanlı Devletine bağlı olup, Avrupa Devletlerinin muvafakati ve Babıalinin tasdiki üzerine beş seneliğine tayin olunan Hristiyan valilerce idare olunacaktı. Vilayetin asayişini ise subayları babıallice



tain olunan ve vazife sahalari ahalinin mezhebiyle orantili olarak mahalli milis askerlerininde yardimi alinarak yerli jandarmaca yapilacaktır.Vilayette olusacak dahili ve harici tehlikelerde vali Osmanli askerini davet edecek,Babialide mudahale etmezden evvel bunu sebepleriyle Istanbuldaki yabanci devlet elciliklerine bildirecekti.

32594 kilometrekarelik bu mumtaz Sarki RumeliVilayeti doguda Karadeniz, kuzeyde Bulgaristan, Batida yine Bulgaristan ve Selanik, Guneyden ise Selanik ve Edirne vilayetleri ile sınır olmusu.Bulgarlar ise Sarki RumeliVilayetini hep Guney Bulgaristan olarak tesmiye etmislerdir. Sarki Rumelivilayeti; Tatarpazari, Haskoy,İslimiye,Eski Zağra, Bergos ve Filibe sancağı olarak alti sancağa,sancaklarda kendi aralarında muhtelif kaza ve köylere ayrılmaktaydı.

Sarki Rumelivilayetinın teşkilatlanması ise Berlin Antlaşmasının vilayeti ilgilendiren maddelerinden biri olan 18. Maddesine göre antlaşmada imzası bulunan devletlerin murahhaslarınca meydana gelecek olan bir Avrupa Komisyonu tarafından bir nizamname ile tespit edilecekti.bu komisyon Sarki Rumelivilayeti valisinin yetki ve vazifeleri ile vilayetin mulki,adli ve mali teşkilatını hazırlayacak ve bu hususlar Babialice bir ferman ile ilan ve diğer devletlere tebliğ olunacaktı.Masrafları iştirak eden devletler tarafından karşılanacak olan Sarki RumeliKomisyonu ilki 30Eylül 1878 tarihinde olmak üzere dört toplantısını İstanbulda yaptıktan sonra 17Ekim 1878 tarihinde Filibeye giderek burada çalışmalarına devam etmiştir.Babiali komisyonun hareketinden evvel vilayete aid nizamnamenin hazırlanmasında Osmanlı heyetine düstur olması bakımından bir layiha vermiştir.Hariciye nezaretince hazırlanan bu layiha 39 maddeyi muhtevi ve Sarki Rumeli vilayetinın, idari taksimatı, meclisleri, vergileri, mahkemeleri, resmi lisanı ve umumi maarifi,valinin tayini,yetki ve vazifeleri, müsteşarlık ve müdüriyetler, sancak, kaza,nahiye ve köylerin idaresi,milis ve jandarma teşkilatını tesis ve vazifeleri hususunda Osmanlı Devletinin fikirlerini içermekteydi. Bu itibarla İngiltere, fransa , Rusya ve İtalya ikişer murahhas göndererek 14 Eylül 1878 tarihinde teşkil olunan komisyonda kendilerini temsil etmişlerdir. Osmanlı Devleti ise başlangıçta Hariciye Müsteşarı Sava Paşayı daha sonra ise Şura-yı devlet eski başkanı Asım Paşayı tayin etmil 28 Eylül 1878 ded Deavi-i Hariciye katibi Abro Efendiyiikinci murahhas olarak vazifelendirmiştir.ayrıca bu komisyonda Osmanlı Devletini temsil eden görevliler şu şekildedir.

- Asım Paşa (birinci murahhas)
- abro efendi (ikinci murahhas)
- Mösyö İmyabel (Fransızca Katibi)
- Selim Efendi (Fransızca Katibi)
- Nazar Efendi (Fransızca Katibi)
- Rauf Bey (Türkçe katibi)
- Fehmi Bey (Türkçe katibi)
- Karabet Bey (Türkçe Katibi)
- Raif Bey (Türkçe Katibi)
- Miralay mahir Bey ile bir yüzbaşı ve iki mülazim efendiden ibarettir.

Nihayetinde Şarkî Rumeli Vilayeti Komisyonunca hazırlanan ve vilayetin anayasası mahiyetinde olan 495 esas ve 637 ilave maddeden ibaret Dahili Nizamname Fransızca nüshası ve Türkçe tercümesiyle beraber Babıaliye takdim olunmuş, 15 Mayıs 1879 tarihli bir ferman ile Sultan II. Abdülhamid Han tarafından ilan edilmiştir.

Bulgarlar vilayet için tanzim edilen Dahili Nizamnamenin kendi lehlerine tesisi için yoğun gayretle, vilayetteki başta memuriyetlerin Bulgar olanlardan yana kullanılması olmak üzere resmi lisanın sadece Bulgarca olması gibi çeşitli uygulamalarına karşılık Babıali ise daha ziyade vilayetteki türk nüfus nispetinin muhafazasına gayret etmiştir. Bu şekilde devam eden Bulgar- Babıali müceddesi 1885 Filibe isyanı sonrası Bulgarların Rumeli-i Şarkî ilhakıyla son bulmuş, sonrasında Bulgaristan Emareti 5 ekim 1908 tarihindeki istiklaline kadar Osmanlıya vergi vermeye devam etmiştir.

Bizim bu tezde yapmak istediğimiz ise işte bu Şarkî Rumeli Komisyonunca hazırlanan ve Sultan II. Abdülhamid Han tarafından 15 Mayıs 1879 tarihinde ilan olunan Dahili Nizamnamede belirtilen şekliyle 10'u tabii, 10'u vali tarafından ve 36' sıda seçimle belirlenen toplam 56 azadan oluşan ve Filibe Köprüsü başındaki Eski hamamı tamir ettirerek burayı Umumi Meclis binası olarak kullanan Şarkî Rumeli Vilayetinin icra mevkii hükmünde olan Umumi Meclisce hazırlanan ve Babıaliye sunulan ve

Babialice kabul yada redd olunan kanun ve kanun layihalarının çeviri ve değerlendirmelerini yapmaktı.Buna göre Şarkî Rumeli Vilayeti Umumi Meclisince hazırlanan kanun layihaları Şarkî Rumeli Vilayeti Valisinin bir takdim yazısıyla beraber tasdik edilmesi maksadıyla tek tek yada toplu olarak Babialiyeye gönderilmiştir.Babialide ilk olarak Şura-yı Devlet Tanzimat dairesi tarafından Dahili Nizamnameye uygunluğu incelenen bu layihalar kaleme alınan bir mazbata ile birlikte Meclis-i Mahsus-ı Vükelaya havale olunurdu. İlgili vükelaca tekrar müzakere olunan layihalar, bu meclislerin kabul yada redd olunması noktasındaki fikirlerini muhtevi bir mazbata ile Sadarete takdim olunurdu.Sadaret ise meseleyi bir tahrir ile özetleyerek hem kanun layihasını ve hemde ilgili meclislerin mazbatalarını Padişaha sunar,Padişahın tasdik ettiği kanun layihaları ilan ve tatbik olunmak üzere Şarkî Rumeli Vilayeti Valisine hitaben bir hüküm ile birlikte Şarkî Rumeli Vilayetine iade olunurdu. Şarkî Rumeli Valisi ise kabul olunan kanun layihalarını Padişahın vekili sıfatıyla vilayet dahilinde neşr ve ilan eylemiştir.Bu ilan layiha metninin başına valinin ifadesini havi bir mukaddime ile yapılmıştır.yani ‘Nam-ı nami-i hazret-i Padişahi’ ifadesi ile başlayan takdim, layihanın Dahili Nizamnamenin hangi maddesine göre kabul olup,lede’l-arz mer’iyyeti hakkında irade-i seniyye-i hazreti-i padişahi müteallik ve şeref sudur buyurulan işbu kanun hükmünün valisi bulunduğum Şarkî Rumeli Vilayetinde mer’i’ül-icra tutulmasını ilan eylerim ifadesi ile sona ermektedir.

Biz bunlardan hicri 1299-1300 miladi 1881-1883 senelerine tekaddüm eden süreçteki Şarkî Rumeli Vilayeti Umumi Meclisince hazırlanmış ve Babialiyeye takdim olunmuş ve kabul yada redd olunmuş kanun layihalarının çevirisini gerçekleştirdik.Muhtelif konularda kanun ve kanun layihaları olduğundan bunları kendi içerisinde bir anlam ve bütünlük arz edecek şekilde beş ana bölümde topladık. Bölüm 1:Rumeli-i Şarkî’nin tertip ve düzeni ile filibe ve islimye sancakları hakkında kânun layihaları, Bölüm 2:Rumeli-i Şarkî vilayeti’nde ormanlar, arazi, bayındırlık, emlak, tapu-kadastro, arazilerden alınacak vergiler hakkında çıkan kânun layihaları ve zeylleri Bölüm 3. Rumeli-i Şarkî vilayeti’nde mekatib-i idadiye dair kânun layihaları, Bölüm 4:Rumeli-i Şarkî’de adli ve cezai hükümlere dair kânun layihası, Bölüm 5:Rumeli-i Şarkî’deki memurin, askeriye ve muhtelif konulardaki kanun layihaları

Her bir ana bölümü alt bölümlere ve alt bölümleride kendi aralarında maddeler halinde düzenleyerek bölümleri sınıflandırdık.Bölümlerimizden ilki olan : rumeli-i şarki'nin tertip ve düzeni ile filibe ve islimye sancakları hakkında kânun layihaları adlı bölümde Şarkî Rumeli Vilayetinde,vilayet için gönderilecek bütçenin,vilayetin nizamatı ve muhtac durumdaki ahaliye sarfiyatı konusunda malumat ve Dahili Nizamnamenin ilgili maddelerince vilayet valisine bağlanan senevi maaşın ve bundan gayrı gönderilecek olan tahsisatın bilgileri yer almaktadır.

Rumeli-i Şarki'nin tertip ve düzeni ile Filibe ve İslimiye Sancakları Hakkındaki Kanun Layihaları adlı I.Bölümde; Rumeli-i Şarkî Vilayetinin; cadde, sokak, bina kaldırım vs. düzenlemelerinin nasıl olacağı, bunların muhafazası, binaların yüksekliği, alanı, genişliği, bina kapılarının ne suretde olacağı, sokağa nazır kısımlarının şekli ve görüntüsü, inşaat ruhsatları, istimlak koşulları, bunlarla alakalı alınacak vergiler ve bu hususlara uymayanlara verilecek cezalar ve mahkeme süreçleri incelenmektedir. 1830 ların ortalarında İslimiyede kurulmuş olan ve ekseriyetle askeri kıyafet üreten çuka fabrikasının tadilatının yapılarak ve tezgahlarının yenilenerek yeniden faaliyete açılması hususları aktarılıyor.

Rumeli-i Şarkî Vilayetinde ormanlar,Arazi, Bayındırlık, Emlak, Tapu-Kadastro, Arazilerden Alınacak Vergiler Hakkında Çıkan Kanun Layihaları ve Zeylleri adlı II. Bölümde, Şarkî Rumeli Vilayetindeki ormanların eyalet, nahiye ve cemaat ormanları olarak tefriki ve taksimi ve ne suretde tasarruf olunacağı ayrıca ormanlık arazilerin çoğaltılması ve korunmasında alınacak tedbirlerin ayrıntılarını inceler kanun layihası mevcuttur. Öşre bedel arazi üzerinden vergi alınmasına dair Yanbolu'daki Müslüman ahalinin arzuhallerinin sunulduğu şukdda müteaddid Bulgar ayaklanmaları esnasında toprağını terke mecbur kalmış ahalinin tekrar oraya döndüğü lakin arazisini işleyecek sermayelerinin olmadığı ancak Müslüman ahalinin meskuniyetlerinin ilerde nüfus nispetiyle toprak kaybının gündeme gelme ihtimaline istinaden Avrupa Devletlerine bu durumu izahta mühim bir rol oynayacağı cihetiyle, ahalinin bu manadaki taleplerini karşılayacak Kredi Konsiye adlı bir bankanın kurulması için gerekli çalışmaların yapılması isteniyor. Ayrıca emlak ve vakıf arazilerinin mülk arazisine hangi suretde getirileceği, ahalinin arazi ekim biçimiyle alakalı ihtiyaç duyduğu alet ve edevatın temini hususu arz edilmekte ayrıca Bulgar isyanları sırasında terk-i vatan etmek zorunda

kalmış Müslüman ahalinin avdetlerinden sonra mevcut arazilerinin ancak bir kısmını ekip biçebildikleri mamafih bütün arazi ekilip biçilmiş gibi kendilerinden vergi istenmesinden ötürü şikayetlerini muhtevi verilen şukkarların açıklamaları yapılmaktadır.

Rumeli-i Şarkî Vilayetinde Mekatib-i İdadiyahye Dair Kanun Layihaları isimli III. Bölümde Şarkî Rumeli Vilayetindeki idadiye mektepleriyle alakalı kanun layihaları incelenmiştir. Burada özellikle Dahili Nizamname ile Bulgarca, Türkçe, Rumca olarak belirlenen vilayetin üç resmi lisanına karşılık vilayetçe gönderilen layihalarda eski ve yeni Bulgarca ile Slav edebiyatının zaruri, Türkçe ve Rumca lisanlarının ise ihtiyari olmasına dair isteklerin neden geri çevirildiği ayrıca oradaki ahalinin bu üç lisandan hangisini isterse o dilde eğitim hakkı olduğu karşılık olarak izah edilmiştir. Gene vilayetde inşa olunacak inas mekteb-i idadisinin ilk bölümü 4 sene ikinci kısmında 3 sene olmak üzere 7 sene olacağı ve dersleri ile hoca ve yardımcılarının intihabı ve ders işleniş şekillerinin nasıl olacağı anlatılmıştır. Ayrıca Avrupaya gönderilecek öğrencilerin iane bedellerinin tasdik talebiyle alakalı layihada ise sadece Bulgar talebe gönderilmesinin yanlışlığına binaen Bulgar-Türk-Rum nüfus nisbetine göre öğrenci intihab olunarak ona göre talebin tekrar edilmesini, bundan sonra yeniden değerlendirileceği anlatılmıştır. Ayrıca hangi ilim dalı için ne kadar talebe gönderileceği de maddeler halinde tesbit edilmiştir.

Rumeli-i Şarkî Vilayetinde Adli ve Cezai Hükümlere Dair Kanun Layihası adlı IV. Bölümde adli konularla alakalı kanun layihaları incelenmektedir. Ayrıca Müslüman ahalinin özellikle arazi ekip biçerken karşılaştıkları ağır vergilerin kaldırılması talepleri ile çeşitli kazalardaki adli dairelerin kaza ve karyelere taksimi ve ceza kanunlarının vilayete göre tadil edilmesi talebinin başta Berlin Muahedesi olmak üzere vilayet dahili nizamnamesi ile Osmanlı kanunlarının uygulamaları anlatılarak layihaların uygulanmasındaki sıkıntılar vurgulanmaktadır.

Rumeli-i Şarkî Vilayetinde Memurin, Askeriye ve Muhtelif Konulardaki Kanun Layihaları isimli V. Bölümde ise daha ziyade memurlar ve askeri zevat ile alakalı düzenlemeler yer almaktadır. Özellikle Şarkî Rumeli Vilayetinde matbaanın kurulması ayrıca merkezi bir kütüphane ile bir müzenin kurulmasına dair kanun layihaları ve bunlar kurulurken masraflarının hangi tip vergilerden karşılanacağı, ayrıca memurların

görev için yada tayinle gittikleri mahaller için alacakları harcırahlar ile harcırahların tayini yapılırken baz alınacak olan kullanılan vasıtalar; araba, şimendifer gibi ile kilometre hesabı gibi kriterlerden bahsedilmektedir. Ayrıca icra memurlarının görev sahaları ile maaşları ayrıntılı olarak işlenmiştir, kırkbir maddelik bir askeri divanın kurulmasına dair talebin değerlendirilmesinde ise hem merkezin ,hem de vilayetin umumi nizamnamesiyle gönderilen layihanın çelişkileri ve aslında Babıaliye bağlı olması gereken askeri yapının değiştirilerek vilayete mahsus yeni bir askeri yapı oluşturulmak istenmesi nedenlerine binaen layihanın reddedildiği ifade olunuyor.

Askerlerin emekliliklerinde ve malullüklerinde alacağı maaşlar ile vilayetten olan göçlerin önlenmesine dair alınması gereken tedbirler layihalara verilen cevaplarda anlatılmaktadır. Şarkî Rumeli Vilayetinde bulunan limanların işletilmesi, tutulacak defterler, gemilerin hangi nizam göre hareket edecekleri, denizlerin temizliği vb. konularla bu kurallara uymayanların karşılaşılabilecek cezai müeyyideler sıralanmaktadır. Ayrıca eczahaneleri sınıflandıran düzenlemeler ile halktan ve esnaftan alınacak verginin ne suretle takibinin yapılacağı ve hangi ürünlere narh uygulanacağı da son bölüm kanun layihalarında ayrıntılı olarak işlenmiştir.

Bizim bu tezde yapmaya gayret ettiğimiz ise Osmanlının bu zor döneminde gerek şark, gerek garp ve diğer bölgelerde her bakımdan yoğun taarruzlara karşı koyma noktasında göstermiş olduğu dirayetin askeri cihetlerinin dışında başka bir yönünü ortaya koymak istedik. Bu itibarlarda Osmanlının Şark-ı Rumeli ile alakalı mecliste çıkarmış olduğu 1299-1300 senelerine dair kanunların çevirisi ile hem bu çabanın farklı bir yönünü anlatmaya çalıştık, hemde özellikle Şark- ı Rumeli bölgesiyle alakalı çalışma yapacak olan gerek tarihçi, gerek hukukçu, gerekse de, şehir tarihçiliğiyle alakalı çalışma yapacak araştırmacılara kolaylık sağlamak istedik. Sadece bu bölge ile alakalı yapılan bu kanun çevirileri devletin bir bölgenin tertibinden tutunda, arazi, emlak, memurin, göçebeler, ziraat, askerlik, asker emeklileri, sıhhiye, eczaneler, ahalinin ihtiyacı olan alet ve edavatın tadariki, zabıta işleri vb. kanunların hazırlanması hem bölge ile ilgili yapılacak çalışmalara bir ışık tutacağı gibi hem de Devlet-i Ali Osman'ın yapılanma ve çalışma mantığını anlama açısından da ziyadesiyle önemli olsa gerek. Özellikle bu kanun layihaları içerisindeki-vilayette bulunan matbaanın tesisi için verilecek ianeye dair nizamname ile, Filibe inas mekteb-i idadisinin ianatına dair nizamname- ikisinin

zikri bile Osmanlıya ilim ve eğitim alanında yöneltilen gerekli özeni göstermediği noktasındaki iddiaların tekrar gözden geçirilmesine kafi geleceği zannındayım. Mesela şehir tarihçiliği ve planlamacılığı açısından şu maddeleri muhtevi

- 1- Duvar temelini çıkıntısı beş santimetre
- 2- Her nev' ve cins-i amud ve sütun ve kapı ve pencereler müteferri'atı ve kanadları ve kepenk ve kafesler on santimetre
- 3- Su akıntısı borularla koniler ve duvarın tezyinatı ve dekakin ile birinci kat pencerelerin kepenkleri ve isim ve unvan locaları onaltı santimetre
- 4- Ebniye ve dekakin amudi temelleri ve nerdeban kademeleri yirmi santimetre
- 5- Birinci kat altında bulunan açık çıkmalar yirmi beş santimetre
- 6- Büyük çıkmalar ve fenerler ve alametler ve buna mümasil inşaat seksen santimetre

bir şehir planlamacılık anlayışı bile bir devletin merkezi olmayan bir vilayet ve hatta onların kaza ve karyelerine dahi verdiği önemi gösterir. Günümüz Türkiyesinde daha yeni gecekonduların tasfiye edip oraları kentsel dönüşüm adı altında yapılandırma gayretlerimizle kıyas edilmelidir, hele tarihi fonksiyonu ve geçmişi olan şehirlerimizdeki gayr-ı estetik ve gayr-ı nizami yapı keyfiyetleri, tarihi mekanların bu tarz yeni yapılarla silüetinin ne denli bozulduğu ortaya konulursa iki dönem arasındaki farklılığın derin boyutlarını anlayabiliriz. Gene sokaklara münasip isim ve numara verilmesine dair kanunda isim yada numaranın sokağın bidayetindeki köşe hanenin eğer hane yoksa iki metre yüksekliğindeki bir direğe yazılması belirtilmektedir. Bizde bu uygulamalar o kadar basit ve gelişigüzel ve yanlış yapılmaktadırki, mesela İstanbulun tarihi semtlerinden Tophanede bulunan ve Osmanlı Devlet protokolünde önemli bir yeri olan yaklaşık dörtyüzyıllık geçmişi olan İsmail Rumi Kadiri Tekkesinin olduğu yokuş şeklindeki sokağın belediyece konulmuş tabeladaki adı 'Kadirler Yokuşu'dur. Yani dörtyüz küsür yıllık KADİRİLİK, bir anda Kadirler olarak değişmiş bulunmaktadır. Gene bu yöndeki hatalı uygulamalardan biride belediyelerin aldıkları meclis kararlarıyla tarihi kökene ve olaya aid isimleri değiştirerek modernize etme yanlışlığıdır, mesela Haliç civarındaki meşhur Abdülezel Paşa caddesinin adını değiştirip, Kadir Has caddesi yapması gibi, bu ve bunun gibi tarihi bilinç ve estetik birikim ve zevkten

uzak idarecilerle o devrin idarecilerinin kıyaslarını yapmakda mümkün olabilir. Gene Şarkî Rumeli Vilayetinde caddelerin tamiratı hakkındaki kanun layihasının 43. Maddesinde her şehir ve karyede umumi bir çarşı kurulmasının gerekliliği ifade edilmekte iken, henüz modernizmin ve teknolojinin zararlarına uğramamış bakir ve doğal bir ortamda bile medeni bir zihniyetin unsurları kabul edilebilecek olan umumi çarşı ve bağçelerin varlığından bahsedilmesi günümüzde ise şehrin boğuculuğuna karşı betonların arasına sıkışmış insanlar için parklar, spor alanları ve çocuklar için oyun parkları yapılmaktadır. Gene tarihi ve güzel İstanbulumuzun Anadolu yakasında Kadıköy de bulunan belki son büyük yeşil alan hükmündeki Hasan Paşa çayırı namındaki mahal de belediyece bir büyük markete verilmişti.

Ayrıca ilmi sahada yapılan yada yapılmak istenenleri anlatan kanun ve layihalarında ayrı ve önemli birer kıyas ve bahis konusudur. Özellikle Osmanlı Devleti ilmi alanlarda çokça eleştirildiği için bu bahsin bizim tezimizin konusu olan Şarkî Rumeli Vilayeti ile beraber Osmanlı Devletinin diğer vilayet ve eyaletlerindeki uygulamalarla, bu uygulamaların kaynağı mahiyetindeki nizamname ve kanunlarla ele alınarak incelenip sonuçlarının ortaya konması gerekmektedir. Mesela Şarkî Rumeli Vilayetinin merkez sancağı olan Filibe ile Eski Zağra sancaklarında kurulan İnas Mekteplerinin varlığı o dönem kız çocuklarının eğitiminin bile ne kadar önemsendiğini göstermektedir. Bugünün kız meslek liseleri diye karşılığını bulan inas mekteplerinin dersleri şu şekildedir.

- 1- İlm-i edyan ve adab
- 2- Atik ve cedid Bulgar lisanı ile Slav edebiyatı
- 3- Lisan-ı Fransevi
- 4- Coğrafya ve Vatan-ı Tarih ile Tarih-i Umumi
- 5- İlm-i hesap ve muhasebe ve fenn-i cebir ile hendese
- 6- Tarih-i tabii ile ilm-i sıhhat-i vücud
- 7- İlm-i tabiat ve ilm-i kimya
- 8- Pedegoji yani fenn-i usul-i terbiye ve tedrisiye
- 9- Ekonomi yani haneye mahsus ka'ide-i tasarrufiye
- 10- Hendeseye vesaireye dair resim



11- Musikiy

12- İnasa mahsus el işleri

13- Jimnastik

Mezkur ders programı ile günümüz Türkiyesindeki ve o dönem Avrupasındaki ders programlarında mukayese edilmesi gerekmektedir. Bu ders programından anlaşılacağı üzere birinci derecede basit gibi görünen ancak insana hayatta elzem olan temel bilgi ve becerilerin kazandırılması gayesi güdüldüğü görülmektedir. Bendeniz geçici bir süre çalıştığım bir kamu kurumunda 1989 muhaciri olarak tabir edilen Bulgaristan göçmeni bir abimizin dairede çıkan teknik (su,elektrik,tesisat,vb.) sorunları çözüme noktasındaki maharetine olan şaşkınlık ve hayranlığıma 'ee Bulgarlar bizi böyle yetiştirdi, önce hayatta bize lazım olacak kendi ayaklarımız üzerinde durmamızı sağlayacak bilgileri bize öğretti' sözünü hatırlayınca bu ders programının başarısına kanaat getirdim. Bu inas mektepleriyle alakalı dikkat çeken bir hususta mekteplere tayin olunacak hoca ve idarecilerin mektebin kız mektebi olmasına istinaden bayan olması ve tayin ve yapılacak ianelerinde bu husus dikkate alınarak yapılması lazımgeldiğine dair kanun maddelerinin varlığıdır. Bu husus yani aynı cins talebelerin birarada eğitimi yani muhtelit olmayan eğitim ve ona göre hoca tayini şuan Dünyanın bir çok ülkesinde artarak uygulanmaktadır. Avrupanın en modern ülkelerinden olan İsviçre ve Fransada ise halen bazı okullarda bozulmamış bir sistem ve gelenek olarak uygulamaya devam edilmektedir. Karma olmayan bu eğitim anlayışının en büyük iki faydası, erkek çocuklarından daha erken ergenlik dönemine giren kız çocuklarının özellikle ilk eğitimin 4 ve 5. Sınıfları ile orta eğitimin neredeyse tamamında erkek çocuklarından daha başarılı olamasıdır, çünkü erken bedeni gelişimin zihni gelişimide desteklediği ilmi ve maruf bir gerçektir. İkinci etken ise gelişim döneminde karşı cinslerin ilimden ve eğitimden ziyade birbirlerine odaklanıp zihinlerinin en verimli kısımlarını karşı cinsle meşgul etmeleridir. Bugün İstanbulda mevcut bir Fransız Lisesi yakın zamana kadar sadece kız talebe kabul etmiştir 1880 lerde kurulan ziraat mektebide tarım ve hayvancılıkta ilmi metodların takip edildiğinin göstermektedir. Bu hususta günümüz ziraat ve hayvancılık sahasındaki takip ettiğimiz siyaset ve usullerle kıyasa müsaittir.

Filibede bir matbaa ve merkezi bir kütüphane ve bir müzenin teşkili hakkındaki kanun layihasında ilmi alanda yapılan faaliyetleri gösterir ayrı ve önemli bir konudur.

Değerlendirmemizde ısrarla yapılan çalışmaların günümüz Türkiyesinde yapılanlarla kıyas edilmesi noktasındaki düşüncemize bu layihaları Şarkî Rumeli Vilayeti valisi ve umumi meclisi hazırladığından bunlar Hristiyan kökenli insanlar diye bir karşılık verilebilir, bu doğru olmakla birlikte unutulmamalıdır ki vilayet valisi olan Aleko Paşada, Gavril Efendide Osmanlı Devleti sınırları içerisinde doğmuş aileleride Osmanlı Devletine hizmet etmiş ve devletin farklı birim ve kademelerinde görev yapmış sahip oldukları birikimi Osmanlı mantığına borçlu ancak dönemin şartları gereği milliyetçilik cereyanının gereklerini yerine getirmiş bürokratlardır. 1986 Türkiyeye iltica eden Naim Süleymanoğlu milliyeti itibarıyla başarısı bizindir ama onu yetiştiren ülke ise Bulgaristan olduğu cihetle devletsel pay onlarıdır, Aleko Paşa ve Gavril Efendinin durumuda bundan farklı değildir. Mamaafih Osmanlı Devletinin 1864 yılında uygulamaya koyduğu vilayet sistemindeki gerek müstakil, gerek mümtaz gerekse doğrudan bağlı diğer vilayetlerdeki dahili nizamnameler ve uygulanan kanunlarında karşılaştırılması, mümtaz bir vilayetinde kütüphaneciliği, müzeciliği ve matbaayı tesis eden bir devletin son dönem mantık ve zihniyetinin anlaşılması için uygun olacaktır. Bu tez bu karşılaştırmalara kolaylık sağlamak ve kaynaklık etmek açısından hazırlanmıştır.

## KAYNAKÇA

- AKSEKİ, Ahmet Hamdi, Bulgaristan Mektupları, yayınlayan, Ferhat Koca, Rağbet yayınları, İstanbul, 2000
- AYDIN, Mahir, Şarki Rumeli Vilayeti, TTK, Ankara,1992
- AYDIN, Mahir, Osmanlı Eyaletinden III.Bulgar Çarlığına, Kitapevi, İstanbul, 1996
- AYDIN, Mahir, “Bulgaristan Komiserliği”, *Belgeler*, cilt XVII, sayı 21, 1996, sayfa 71-127
- AYVERDİ, Ekrem, Hakkı, Avrupada Osmanlı Mimarı Eserleri: Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, cilt 4, İstanbul Fetih Cemiyeti yayınları, İstanbul, 1982
- BEYDİLLİ, Kemal “Balkanlarda Dönüm Noktası 93 Bozgunu ve Sonrası”, *Berlin Antlaşmasından Günümüze Balkanlar*, Rumeli vakfı kültür yayınları, İstanbul 1999, sayfa 25-34
- BOA.A.MTZ(04)
- EŞREFOĞLU, Eşref, “Bulgaristan Türklerine ve Rusçukdaki Türk eserlerine Dair 1897 Tarihli Bir Rapor”, *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, sayı 1 1972, sayfa 19-46
- HACISALİHOĞLU, Mehmet, Doğu Rumelide Kayıp Köyler, Bağlam Yay., İstanbul
- HAFIZ, Nimetullah, Bulgaristanda Yayınlanan Türkçe Kitapların Bibliyografyası (1858-1984),1987
- İNALCIK, Halil, Tanzimat ve Bulgar Meselesi, Eren yayıncılık, İstanbul, 1992.
- İPEK, Nedim, Rumeliden Antalyaya Türk göçleri (1877-1890), TTK, Ankara, 1994
- KÖKSAL, Osman, “Tanzimat Sonrası Bulgaristana Yönelik Bazı Islahat Faaliyetleri Tuna Vilayetinin Kuruluşu.”, *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, sayı 2, 2003 sayfa 59-69
- ORTAYLI, İlber, “Balkan Milliyetçilği” , *Türkiye Günlüğü*, sayı 36, Eylül –Ekim 1995, sayfa 5-10

- ORTAYLI, İlber, II.Abdulhamit Döneminde Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981
- ŞAM, Emine,Prens Alexandre Battenberg'in İttihat Beyannamesi ve Doğu Rumelinin Bulgaristana İlhakı,History Studies,2011, s- 235-251
- ŞENTÜRK, M.Hüdai, Osmanlı Devletinde Bulgar Meselesi, 1850-1875, TTK, Ankara, 1992
- ŞİMŞİR, Bilal. N., Bulgaristan Türkleri, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1986
- TODOROVA, Maria , Balkanlarda Osmanlı Mirası, çeviren Gül Çağalı Güven, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000
- TURAN, Ömer, The Turkish Minority in Bulgaria, (1878-1908), TTK, Ankara, 1998
- UZUN, Ahmet, İslimiye Çuka Fabrikası, İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, yayın no: 21-22, Ekim 1999- Mart 2000

## SÖZLÜK

<b>Ağnam</b>	: Koyunlar
<b>Ahkâm</b>	: Hükümler
<b>Ahz</b>	: Alma, kabul etme
<b>Akarat</b>	: Gelir sağlayan mallar ve yapılar
<b>Aklâm</b>	: Memurların çalıştıkları daireler
<b>Âlât</b>	: Aletler
<b>Ale'l-ıtlak</b>	: Umumiyetle, genel olarak, mutlaka, nasıl olursa olsun, rastgele
<b>Ale't-tevâfî</b>	: Durmadan birbiri ardınca, arası kesilmeksizin, bir düzeye
<b>Alil</b>	: Hasta, sakat
<b>Ama</b>	: Kör
<b>Amudi</b>	: Yukarıdan aşağı, dikey olarak,
<b>Anifü'l-beyan</b>	: Demincek beyân olunan, bildirilen
<b>Aramil</b>	: Dullar
<b>A'sar</b>	: Mahsullerden alınan onda birler
<b>Atik</b>	: Eski
<b>Atufetlü</b>	: Şefkatli, merhametli, esirgeyici
<b>Avdet</b>	: Geri gelme, dönme, dönüş
<b>Bâb-ı Âli</b>	: Osmanlı imparatorluğu zamanında, İstanbul'da sadâret, dâhiliye ve hâriciye nezâretleri ile şûrâ-yı devlet dâirelerinin bulunduğu bina, mec. Osmanlı hükümeti
<b>Ba'da-me</b>	: Bundan sonra, bundan böyle
<b>Ba'de's-sekûd</b>	: Düşükten sonra

<b>Ba'd-ezin</b>	: Bundan sonra, bundan böyle
<b>Bâlâ</b>	: Yüksek, yukarı, üst, yüce
<b>Bargir</b>	: 1. yük tutan, yük kaldıran. 2. beygir, at
<b>Bedidar</b>	: Meşhur; görünür; açık, meydanda,
<b>Behiye</b>	: Güzel
<b>Bey'</b>	: Satma, satış, satılma, satın alma
<b>Beyne'd-devleteyn</b>	: Devletlerarası
<b>Binaberin</b>	: Bundan dolayı, bunun üzerine, bu sebepten
<b>Cedid</b>	: Yeni, kullanılmamış
<b>Celil, Celile</b>	: 1. Büyük, ulu. [vezir veya mü- şîrlere ve onların dâirelerine hitaben yazılırdı. Bu rütbeden aşağı olanlara da "behiyye", "aliyye" şeklinde hitâbolunurdu].
<b>Cerâim</b>	: Suçlar, kabahatler, cinayetler
<b>Cesâmet</b>	: Büyüklük, irilik,
<b>Cibayet</b>	: Vergilerin ve başkaca devlet gelirlerinin tahsili, câbîlik.
<b>Cünha</b>	: Ufak cürüm, küçük kabahat, küçük suç
<b>Çâker</b>	: Kul, köle, câriye, yanaşma
<b>Çuka, çuha</b>	: Yün kumaş, çuha
<b>Dareyn</b>	: İki dünya; dünya ve ahiret
<b>Dâver</b>	: Doğru, insafli olan hükümdar, vezir veya hâkim
<b>Deâvi</b>	: Mahkemeye başvurular, müdâfaa edilen fikirler, meseleler, dâvalar
<b>Def'aten</b>	: Bir defada, birden
<b>Dekâkin</b>	: Dükkanlar

<b>Der-kâr</b>	: 1. malûm, aşikâr, bilinen, belli. 2. işde, iş üzerinde bulunan
<b>Dermiyan</b>	: Ortada, arada
<b>Deruhte</b>	: Üstlenmek
<b>Destgah</b>	: Tezgâh, dokuma âleti; atölye.
<b>Devâir</b>	: Daireler
<b>Devlet-i Aliyye</b>	: Osmanlı Devleti
<b>Deyn</b>	: Borç
<b>Diriğ</b>	: 1. esirgeme. 2. e. eyvah, ah, aman, yazık. 3. men'etme, önleme
<b>Donuz</b>	: Domuz
<b>Duçar</b>	: Tutulmuş, uğramış, yakalanmış.
<b>Dühan</b>	: Tütün, duman
<b>Düstûrî'l-amel</b>	: Gereği gibi uygulanacak olan kanun
<b>Düyûn</b>	: Borçlar
<b>Eamm</b>	: En umumi, pek şümullü
<b>Etemm</b>	: Tam, kusursuz, eksiksiz
<b>Ebniye</b>	: Binalar
<b>Ecnas</b>	: Cinsler
<b>Eda</b>	: Ödeme
<b>Edevât</b>	: Bir işi işlemeye vâsita olan şeyler, takımlar, parçalar, âletler, avadanlıklar
<b>Edviye</b>	: İlaçlar
<b>Edyan</b>	: Dinler
<b>Ef'al</b>	: Fiiller, hareketler

<b>Ehad</b>	: Tek, bir, ilk sayı
<b>Ekl</b>	: Yemek
<b>Ekyâl</b>	: Kileler, hububat ölçüleri, ölçekler
<b>Elsine</b>	: Diller
<b>Elzem</b>	: Daha, lâzım, lüzümlü
<b>Emiriye</b>	: Emire ait
<b>Encümen</b>	: Cemiyet, meclis, şûra, komisyon; takım
<b>Es'ar</b>	: Satılan şeylerin bilinen fiyatları, narhlar.
<b>Esami</b>	: İsimler
<b>Esbâb</b>	: Sebepler
<b>Esmân</b>	: Paha, kıymet, değer, tutar
<b>Ester</b>	: Katır
<b>Esvâk</b>	: Çarşılar, pazarlar
<b>Eşkâl</b>	: Şekiller
<b>Evsâf</b>	: Sıfatlar, kaliteler
<b>Evvel ba evvel</b>	: Her şeyden evvel
<b>Evvân</b>	: Tartılar, ağırlıklar, ölçüler
<b>Eytam</b>	: Yetimler
<b>Eyyam</b>	: Günler
<b>Fasıl</b>	: Ayıran, bölen
<b>Fehamet</b>	: Çok şeref sahibi, en ulu
<b>Fekk</b>	: Feshetme, bozma, koparma, kesme
<b>Felahat</b>	: Çiftçilik



<b>Fenn-i cebir</b>	: Cebir ilmi, Matematik
<b>Fer'an</b>	: İkinci dereceden olarak
<b>Ferzan</b>	: İlim ve hikmet
<b>Füruht</b>	: Satış
<b>Gaib</b>	: Kayip
<b>Gark</b>	: Batma, batık
<b>Geşt ü güzar</b>	: Gezme, gezip tozma.
<b>Giriftar</b>	: 1,tutulmuş, yakalanmış, esir. 2. düşkün, uğramış, tutkun
<b>Giyah</b>	: Ot
<b>Gûne</b>	: Türlü, gidiş, tarz, yol, sıfat
<b>Gurre</b>	: Arabi ayın birinci gecesi ve günü
<b>Güzeşte</b>	: Geçmiş
<b>Hafr</b>	: Kazma
<b>Hâlat</b>	: Haller, durumlar
<b>Hamule</b>	: Yük
<b>Hancere</b>	: Hançere, gırtlak
<b>Harik</b>	: Yangın
<b>Hâsılat</b>	: Gelirler
<b>Hedm</b>	: Yıkma
<b>Hemişe</b>	: Dâima, her vakit, her zaman
<b>Hendese</b>	: Geometri
<b>Hengam</b>	: Zaman, çağ, sıra, vakit, mevsim
<b>Hırfet</b>	:Sanat, meslek

<b>Himmet</b>	: Gayret, emek, çalışma, çabalama
<b>Hiref</b>	: Sanatlar, meslekler
<b>Hod be hod</b>	: Kendi kendine, kendi başına, kendiliğinden
<b>Husul</b>	: Üreme, türeme, çıkma
<b>Hükkâm</b>	: Hâkimler
<b>Hüsn</b>	: Güzellik
<b>Isdar</b>	: Sudur ettirme, ettirilme, çıkarma, çıkarılma
<b>İ'lam</b>	: 1. bildirme, bildirilme, anlatma. 2. (huk c. i'lâmât) bir dâvanın, mahkemece nasıl bir hüküm ve karara bağlandığını gösteren resmî vesika
<b>İanat</b>	: Yardımlar
<b>İbkâ</b>	: Beka verme
<b>İblağ</b>	: 1. vardırma, vardırılma. 2. eriştirme, eriştirilme. 3. ulaştırma. 4. gönderme.
<b>İbtida</b>	: 1. başlama. 2. başlangıç. 3. zf. ilkin, en önce, başta.
<b>İbtidar</b>	: Bir işe sür'atle, çabuklukla başlama.
<b>İctima</b>	: Toplanma
<b>İctima'-ı adi</b>	: Olağan toplanma
<b>İhafe</b>	: Korkutma, korkutulma
<b>İhdas</b>	: (hades'den) meydana getirme, ortaya çıkarma
<b>İhfa</b>	: Gizleme, saklama, saklanılma
<b>İkdar</b>	: İptal etme, hükümsüz bırakma
<b>İkrah</b>	: 1. birine, zorla iş yaptırma. 2. iğrenme, tikslenme
<b>İksa</b>	: Giydirme, giydirilme; örtme, örtülme

<b>İktibas</b>	: 1. ödünç alma. 2. ed. bir kelimeyi; bir cümleyi veya bunların mânâlarını olduğu gibi alma, aktarma.
<b>İktinah</b>	: Kühünü, esâsını, kökünü anlama,
<b>İlbâs</b>	: giydirme, giydirilme; örtme, örtülme
<b>İlga</b>	: 1. lağvetme, kaldırma, bozma. 2. yürürlükten kaldırma, hükümsüz bırakma
<b>İltizam</b>	: 1. kendi için lüzumlu sayma. 2. birinin tarafını tutma. 3. îcâbettirme, gerektirme. 4. [eskiden a'şar resmi gibi] devlet gelirlerinden birinin toplanması işini üzerine alma
<b>İmla</b>	: 1. doldurma, doldurulma. 2. söyleyip yazdırma, yazdırılma. 3. bir dilin cümlelerini, kelimelerini doğru yazmak bilgisi
<b>Înâs</b>	: Kızlar, kadınlar.
<b>Înha</b>	: 1. ulaştırma, yetiştirme. 2. bir vazifeye tâyin veya bir maaşa terfî için yazılan yazı
<b>Înhisar</b>	: 1. bir şeyi, bir maddeyi, bir işi, başkası yapmamak üzere, yalnız bir kişiye, bir müesseseye verme. 2. tek el
<b>İnkıraz</b>	: Bir kalabalıktan, bir bütünden tek kişi kalmayacak şekilde tükenme, bitme
<b>İntifa</b>	: Sönme
<b>İntihab</b>	: Seçme, seçilme
<b>İnzibat</b>	: 1. yolunda olma, umûmî emniyetin yolunda olması. 2. sağlama
<b>İnzimam</b>	: 1. zam olunma, katılma. 2. kim
<b>İrade-i Seniyye</b>	: Pâdişâh emri, buyruğu.
<b>İrae</b>	: Gösterme, tâyîn etme.

<b>İrsal</b>	: 1. gönderme, gönderilme, yollama. 2. salıverme, koyuverme
<b>İrtifa</b>	: 1. yükselme. 2. yükseklik, yükselti.
<b>İs'af</b>	: Birinin isteğini kabul edip yerine getirme
<b>İstid'a</b>	: 1. yalvararak isteme. 2. istidâ, dilekçe
<b>İstihbar</b>	: 1. haber ve bilgi alma. 2. duyma
<b>İstikraz</b>	: 1. ödünç para alma, alınma. 2. faizle para alma
<b>İstima</b>	: 1. dinleme, dinlenilme, işitme, işitilme. 2. dinleyip kabul etme. 3. kulak verip dinleme
<b>İstinaf</b>	: 1. yeniden başlama. 2. bidayet mahkemesinden verilen hükmün bir üst mahkemeye başvurarak feshini isteme.
<b>İstisna'iyye</b>	: Müstesnalık, müstesna oluş, ayrılık
<b>İstizah</b>	: 1. bir şeyin açık olarak bildirilmesini isteme, açıklama isteme. 2. Meclis'teki gensoru
<b>İstizan</b>	: 1. izin isteme. 2. izin için sorma. 3. danışma.
<b>İş'ar</b>	: Yazı ile bildirme, haber verme
<b>İştibah</b>	: Şüphelenme, şüphe etme.
<b>İştira</b>	: Satın alma, alınma
<b>İta</b>	: Verme, ödeme
<b>İ'tisab</b>	: 1. kanâat etme. 2. asabîleşme, sinirlenme
<b>İtiyan</b>	: Dik dik bakma, gözünü dikme
<b>İza'</b>	: Hiza, sıra
<b>İ'zam</b>	: Yollama, gönderme

<b>Kadim</b>	: 1. eski. 2. öncesini bilir kimse bulunmayan, öncesi bilinmeyen şey. 3. huk. başlangıcı olmayan, ötedenberi mevcut bulunan. 4. i. eski zaman
<b>Kâin</b>	: Mevcut olan, bulunan, var olan
<b>Karargir</b>	: Kararlaştırılmış, karârı verilmiş, karâra bağlanmış
<b>Karin</b>	: 1. yakın, (bkz: karîb). 2. bir şeye sahip olan, bir şeye nail olan. 3. hısım, komşu, arkadaş gibi yakın olanlardan her biri. 4. pâdişâhın dâimi surette yakınında bulunan, mabeyinci
<b>Kavâid</b>	: 1. kaideler, usuller (kurallar).
<b>Kavânin</b>	: Kanunlar
<b>Kaziyye</b>	: 1. iş, husus, madde, mesele; dâva. 2. gr. cümlecik. 3. mant. teklif, önerme. 4. mat. yardımcı teorem
<b>Kemâfi's-sâbık</b>	: Eskisi gibi
<b>Kemakan</b>	: Eskisi gibi, evvelden olduğu gibi
<b>Kemine</b>	: 1. noksan, eksik. 2. âciz, hakir; zavallı
<b>Ketm</b>	: 1. bir sözü, bir haberi, bir sim saklama, gizli tutma. 2. göstermeme
<b>Keyfiyet</b>	: 1. nitelik. 2. bir şeyin iyi veya kötü olması ciheti. 3. gr. bir ismin müzekker veya müennes olması hâli. 4. bir hâdisenin geçişi. 5. madde, husus, iş. 6. gr. cins
<b>Kıyye</b>	: Okka, dört yüz dirhem
<b>Kura</b>	: Karyeler, köyler
<b>Küşad</b>	: İnşa etmek, yapmak
<b>La-âkal</b>	: En az
<b>Lâbis</b>	: Giyen, giymiş

<b>Leff</b>	: Ek
<b>Leffen</b>	: Ek olarak
<b>Levâyah</b>	: Layihalar, raporlar
<b>Li-ecl-i'l-iade</b>	: İadeden dolayı
<b>Li-ecli't-terkîk</b>	: Bozuk ibareden dolayı
<b>Li-ecli't-tesviye</b>	: Düzeltmeden dolayı
<b>Ma'în</b>	: 1. saf, akar su. 2. geo. eşkenar dörtgen.
<b>Ma'delet</b>	: Adalet, âdillik; insafılık
<b>Ma'dûd</b>	: 1. sayılı, sayılmış. 2. muayyen, belli
<b>Mâdûn</b>	: Alt, aşağı derece, emir itibarıyla aşağıda olan. ["mâ-fevk" karşılığı]
<b>Maktû'an</b>	: Maktu', götürü olarak, toptan
<b>Masrûf</b>	: 1. sarf olunmuş, harcedilmiş. 2. çevrilmiş, döndürülmüş
<b>Me'âzîrin</b>	: Mazeretler
<b>Meccânen</b>	: Bedava, parasız, ücretsiz olarak
<b>Med'uvven</b>	: Davet edilmiş
<b>Mehâl</b>	: 1. korku yeri. 2. süre, vâde, mehil
<b>Mekteb-i âlî</b>	: Yüksek mektep, yüksek okul
<b>Mekteb-i husûsî</b>	: Husûsî mektep, özel okul
<b>Mekteb-i ibtidâî</b>	: İlk mektep, ilk okul
<b>Mekteb-i i'dâdî</b>	: Rüştüyeden sonra gidilen ve yüksek mekteplere hazırlayan mektep, lise
<b>Mekteb-i rüşdî</b>	: Bugünkü ortaokulların derecesinde bulunan ala sınıflı eski mektepler

<b>Mekteb-i sıbyân</b>	: İlk okul
<b>Melhûz</b>	: Mülâhaza edilen, düşünülebilen, hatıra gelen; olabilen, mendu'amızının
<b>Menûd</b>	: 1. asılı, asılmış, raptedilmiş, 2. bağlı,
<b>Mesâha</b>	: Arazinin hendese ilmi ile ölçülmesi
<b>Mesâlih</b>	: İşler
<b>Meşhûd</b>	: Gözle görülmüş, görülen
<b>Mev'ud</b>	: Va'dolunmuş, söz verilmiş
<b>Mevdu'</b>	: Tevdî olunan, emânet edilmiş, üstüne verilmiş
<b>Mezrû'ât</b>	: Ekinler
<b>Mu'âlecât</b>	: İlâç yapmalar, ilâçla tedaviler
<b>Mu'âvenât</b>	: Yardımlar, yardım etmeler, yardımcılıklar
<b>Mu'tedile</b>	: 1. ne az, ne çok, orta halde bulunan. 2. yavaş, mülayim, sert olmayan, işi pek ileriye göstermemiş olan. 3. münâsip, uygun, biçimli. 4. coğr. ılıman. 5. fiz. nötr.
<b>Mu'terif</b>	: İtirâf eden, kendi kusur ve kabahatini gizlemeyerek söyleyen, anlatan.
<b>Muhavvel</b>	: Havale edilmiş ısmarlanmış
<b>Muhsenât</b>	: Haramdan sakınan temiz, namuslu kadınlar
<b>Mukârebet</b>	: Yakınlık; akrabalık
<b>Musaddak</b>	: Tasdîk olmuş, gerçekliği, geçirliği resmî olarak yazı ile bildirilmiş
<b>Musahhah</b>	: Tashih olunmuş, yanlış düzeltilmiş, yanlışsız
<b>Musarrah</b>	: Açıklanmış

<b>Mübâhasât</b>	: 1. bir iş hakkında iki veya daha çok kimse arasında edilen sözler, konuşmalar. 2. iddialı, karşılıklı konuşmalar, bahse girişmeler.
<b>Mübâyâ'â</b>	: Satın alma
<b>Mücâzetin</b>	: Suça karşı ceza verme ceza olarak.
<b>Mülâbese</b>	: 1. birbirine benzeyen iki şeyin birbirinden ayırdedilemeye-rek karıştırılması. 2. münâsebet, yakınlık, ["mülâbeset" şeklinde de kullanılır].
<b>Mülâbesesiyle</b>	: Dolayısıyla, -den dolayı.
<b>Münaza'ün-fih</b>	: Hakkında münazaa olunan, ihtilafı, dâvâlı, kavgalı.
<b>Mündefi'</b>	: İndifa etmiş, geçmiş, atlatılmış, savuşturulmuş [hastalık, harb, sıkıntı v.b..].
<b>Münderic</b>	: İndirâceden, içinde bulunan, yer almış [içinde].
<b>Münhal</b>	: Yerinden çıkarılmış, sökülmüş, ayrılmış
<b>Münhal</b>	: 1. inhilâl eden, açılan, çözülen. 2. boş kalan, açık olan, me'muru bulunmayan [yer]. 3. kim. erir; erimiş; eriyik.
<b>Münkasim</b>	: Kısım kısım bölünen, buluk bölük olan, bölünmüş
<b>Mürecçah</b>	: Tercîh edilen, üstün tutulan.
<b>Mürûriye</b>	: Geçmelik, bir köprüden, bir yabancı ülkeden geçerken verilen para.
<b>Müsâdif</b>	: Tesadüf eden, rastlayan, rastgelen
<b>Müsâre'at</b>	: 1. sür'at ve acele etme. 2. teşebbüs, girişme.
<b>Müskirât</b>	: Sarhoş eden, sarhoşluk veren şeyler.
<b>Müstantik</b>	: 1. istintak eden, söyletmek isteyen. 2. huk. sorgu hâkimi.



<b>Müste'cir</b>	: 1. isticar eden, kira ile tutan [bir şeyi]. 2. kiracı.
<b>Müsted'î</b>	: 1. yardım ve korunma isteyen. 2. birinin zorla malını alan
<b>Müstefîd</b>	: İstifade eden
<b>Müstegallât</b>	: Müsakkafat (üstü kapalı) iratlardan başka, zahîre, tahıl gibi îrat getiren vakıf mallar.
<b>Müşevveş</b>	: Teşvîr edilmiş, belirsiz, karışık, düzensiz, karmakarışık.
<b>Müte'allik</b>	: 1. asılı, bağlı. 2. taallûk eden, ilgili, ilişiği olan.
<b>Mütedâir</b>	: Dâir, ile ilgili; ait, için, dolayı, üzerine.
<b>Müteferri'</b>	: 1. tefemi' eden, bir kökten ayrılan; dal budak salan. 2. bir kökle ilgili olan.
<b>Mütemetti'</b>	: Temettü' eden, faydalanan, kâr eden, kazanan.
<b>Müttehem</b>	: 1. kabahatli, suçlu, 2. huk. ceza muhakemeleri usulü kanununa göre bir heyetçe cinayetle itham edilen ve muhakeme edilmesi kararıyla cinayet mahkemesine çıkarılan sanık.
<b>Müverrah</b>	: Tarihli, târihi atılmış.
<b>Nâfi'a</b>	: 1. bayındırlık işleri. 2. kadın adı.
<b>Nasfet :</b>	1. insaf, haklılık, doğruluk, [aslî "nasafet" dir]. 2. fels. Denkserlik.
<b>Re'sen</b>	: Kendi kendine, kendi başına, kimseye danışmadan
<b>Riyâziye</b>	: 1. hesapla, matematikle ilgili.
<b>Rüchâniyet</b>	: Üstün olmaklık
<b>Sa'y</b>	: 1. çalış, çabalama, gayret, emek. 2. geçinmek için iş işleme.
<b>Sâdır</b>	: Çıkan.
<b>Sarâhat</b>	: Açıklık, tereddüde mahal bırakmayacak surette açık ifade
<b>Serd-nigâh</b>	: Kötü bakış

<b>Sınâ'îye</b>	: 1.sanatla ilgili. 2. tabîatten olmayan, insan yapısı.
<b>Silk</b>	: 1. iplik. 2. sıra, dizi. 3. yol; meslek, tutulan yol.
<b>Siyâk</b>	: Sözüün gelişi, ifâde şekli.
<b>Siyyan</b>	: Birbirine denk (eşit).
<b>Su'ûbât</b>	: Güçlük, zorluk.
<b>Sûr</b>	: 1. düğün, 2. ziyafet. 3. şenlik.
<b>Suver</b>	: Suretler.
<b>Süknâ</b>	: Oturulacak yer, konak.
<b>Şürût</b>	: Şartlar, koşullar
<b>Ta'ayyüş</b>	: Yaşama, geçinme,
<b>Ta'dâd</b>	: 1. sayma; sayı. 2. birer birer söyleme, sayıp dökme; sayım.
<b>Ta'dîl</b>	: 1. doğrultma, doğrulama. 2. değişiklik
<b>Ta'mik</b>	: 1. derinleştirme, derin kazma. 2. esâsına varacak şekilde araştırma, inceleme
<b>Taayyüş</b>	: Yaşama, geçinme,
<b>Tab'</b>	: 1. tabiat, huy, yaradılış. 2. mühür, damga basma. 3. kitap basma.
<b>Tadhîr</b>	: Temizlenmesi
<b>Tağyîr</b>	: Başkalaştırma; değiştirme; bozma,
<b>Tahammî</b>	: 1. kendini himaye etme, korunma. 2. perhiz etme
<b>Taharrî</b>	: 1. arama, araştırma, araştırılma; aratma, 2. sivil polis, taharri memuru.
<b>Tahdîd</b>	: Hudut tâyîn etme, sınır çizme, sınırlama.
<b>Tahrîr</b>	: 1. yazma, yazılma.

<b>Takayyüd</b>	: 1. bağlanma, bağlı olma. 2. çalışma, çabalama, uğraşma
<b>Takayyüdât</b>	: Takayyüidler, dikkatler.
<b>Tanzîf</b>	: Temizleme.
<b>Tarh</b>	: 1. atma, koma, bırakma. 2. dağıtma, bölme, ta'yin. 3. kurma, tertipleme, düzenleme. 4. mat. çıkarma, fr. soustraction. 5. g. s. süslemeli desen. 6. bahçede çiçek dikmek üzere ayrılan yer.
<b>Tashîhât</b>	: Tashihler, düzeltmeler.
<b>Tasrî</b>	: 1. bir beytin iki mısraını da kafiyeli yapma, 2. bütün mısraları kafiyeli manzume yazma.
<b>Tasrîh</b>	: Açık açık söyleme, söylenme, açıktan açığa bildirme, bildirilme, belirtme, belirtilme.
<b>Tastir</b>	: Satır dizme, yazı yazma, yazılma.
<b>Tavsif</b>	: 1. vasıflandırma, niteleme. 2. ilim, bilgi.
<b>Tayy</b>	: 1. dürüp bükme, durulup bükülme, sarma, katlama. 2. atlama, üzerinden geçme.
<b>Tâziyâne</b>	: 1. kırbaç, kamçı, 2. müz. tezene, mızrap. 3. mec. vâsita, sebep.
<b>Te'âmül</b>	: 1. iş. 2. bir işin oluşu. 3. öteden beri olagelen muamele, yerleşmiş olan örf, âdet.
<b>Te'diyât</b>	: Ödemeler
<b>Te'hirât</b>	: Sonraya bırakmalar, geciktirmeler, geciktirilmeler.
<b>Tebyîz</b>	: 1. beyazlatma, ağartma. 2. beyaza çekme.
<b>Tecemmu'</b>	: Toplanma, yığılma, birikme.
<b>Tekaüd</b>	: 1. karşılıklı oturma. 2. emekliye ayrılma. 3. emeklilik.
<b>Terfîk</b>	: Arkadaş etme, birinin yanına katma, katılma.

<b>Teshîl</b>	: 1. kolaylaştırma.
<b>Teshîlât</b>	: Kolaylıklar.
<b>Tesvid</b>	: 1. karartma, karartılma. 2. (c. tesvîdât) müsvedde yapma; karalama yapma; müsvedde.
<b>Tesyîr</b>	: 1. yürütme, yürütülme. 2. gönderme, gönderilme, yollama, yollanma
<b>Teşdîd</b>	: Şeddetlendirme, şiddetlendirilme, şiddet ve kuvvet verme, verilme.
<b>Tevfik</b>	: 1. uydurma, uydurulma, uygunlaştırma.
<b>Tevfikat</b>	: Allah'ın yardımına kavuşmalar.
<b>Tevsî'</b>	: Genişletme, genişletilme.
<b>Tevşîh</b>	: 1. süsleme, süslendirme; süslü elbise giydirmeye.
<b>Tevzî'</b>	: 1. dağıtma, dağıtılma. 2. herkese payını dağıtma, üleştirme.
<b>Tezyîd</b>	: Ziyâdeleştirme, ziyâdeleştirilme, arttırma, artırılma.
<b>Tûlen</b>	: 1. boyca, boyuna, uzunluğuna. 2.coğr. boylam bakımından, boylamca.
<b>Zer'</b>	: 1. ekme, tohum saçma. 2. ekilmiş ekin.
<b>Zer'iiyât</b>	: Arşınla ölçülen şeyler.











تاریخ	روز	ساعت	مکان	موضوع	شرح
۱۳۰۵	۱۴	۱۰	کربلا	سوره یوسف	...

...

تاریخ	روز	ساعت	مکان	موضوع	شرح
۱۳۰۵	۱۵	۱۱	کربلا	سوره یوسف	...

...

عدد نفرات	۱۱	نوع	مرد	نام یا لقب و رتبه	سرتیپ	رتبه	عدد نفرات
۱۱	۱۱	مرد	مرد	سرتیپ	سرتیپ	سرتیپ	۱۱

این جدول شامل رتبه‌های مختلف است که در جدول اول ذکر شده است. در این جدول نیز رتبه‌های مختلف ذکر شده است. در این جدول نیز رتبه‌های مختلف ذکر شده است. در این جدول نیز رتبه‌های مختلف ذکر شده است.

عدد نفرات	۱۵۸	نوع	مرد	نام یا لقب و رتبه	سرتیپ	رتبه	عدد نفرات
۱۵۸	۱۵۸	مرد	مرد	سرتیپ	سرتیپ	سرتیپ	۱۵۸

در این جدول نیز رتبه‌های مختلف ذکر شده است. در این جدول نیز رتبه‌های مختلف ذکر شده است. در این جدول نیز رتبه‌های مختلف ذکر شده است.

اوران کھنکا  
سورگ کھنکا  
شیرینی باغیچہ  
۱۸۸۱

۱۸۸۱  
۱۸۸۱  
۱۸۸۱  
۱۸۸۱

ہم پر سرگرمی سے لکھنا  
ہم پر سرگرمی سے لکھنا  
ہم پر سرگرمی سے لکھنا  
ہم پر سرگرمی سے لکھنا

اوران کھنکا  
سورگ کھنکا  
شیرینی باغیچہ

۱۸۸۱  
۱۸۸۱  
۱۸۸۱  
۱۸۸۱

ہم پر سرگرمی سے لکھنا  
ہم پر سرگرمی سے لکھنا  
ہم پر سرگرمی سے لکھنا  
ہم پر سرگرمی سے لکھنا





A. H. T. (04) R. S. = 1300 - M. 24

تعیین تاریخ	شماره بایگ	اداره بایگ
	<p>شده در تاریخ ... ...</p>	

111

اداره بایگ



تعیین تاریخ	شماره بایگ	اداره بایگ
۱۲/۱۰/۱۹۸۴	۸۰۰	۱۹۸۴
	<p>در تاریخ ... ...</p>	۱۹۸۴

۱



بسم الله الرحمن الرحيم  
 الحمد لله رب العالمين  
 والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله  
 ونحوه

عنوان

سینه ی سنی ...  
 ...  
 ...

بسم الله الرحمن الرحيم ...  
 الحمد لله رب العالمين ...  
 والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله ...  
 ونحوه ...

تاریخ	۹۲۵	روز	شنبه	ماه	شعبان	سال	۱۱۸۱
ساعات	۵۰	دقیقه	۰۰	دقیقه	۰۰	دقیقه	
<p>و بعد از آن ...          ...          ...</p>							

۱۱













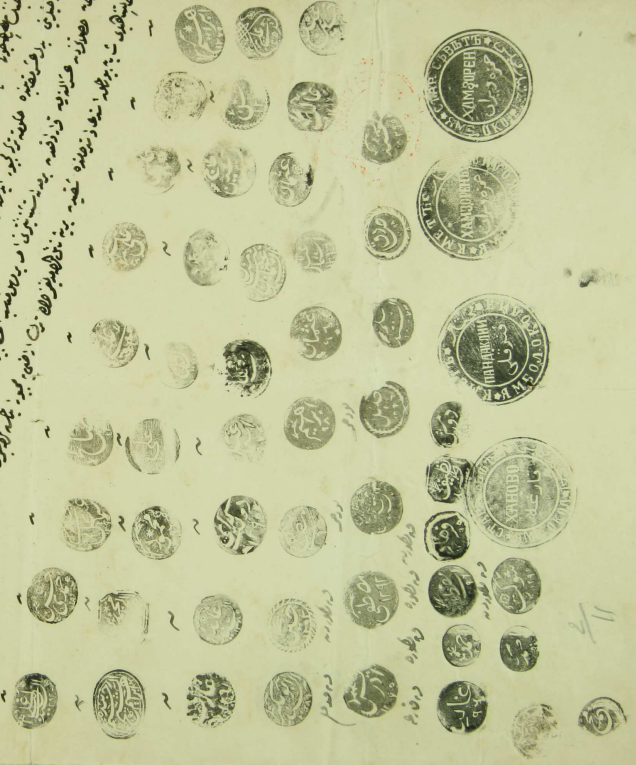






بیچہ ساتوہ ضلعہ کونجاہ

دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی  
 دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی  
 دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی  
 دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی  
 دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی  
 دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی  
 دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی  
 دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی  
 دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی  
 دینار میں آنے والے ہیں۔ یہ دینار جو کہ ہندوستان سے آیا ہے وہ بھی



11

کونجاہ کے لوگوں کے لئے



11

اموال و کالای	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
اموال عمومی	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
اموال خصوصی	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
اموال دولتی	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
اموال موقوفه	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
اموال غیر منقول	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
اموال منقول	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
اموال جاری	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
اموال ثابت	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸
اموال متحرک	شماره پرونده	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸

این سند در تاریخ ۱۸۸۸ صادر شده است و در مورد اموال و کالای موجود در این پرونده صادر شده است. این سند در تاریخ ۱۸۸۸ صادر شده است و در مورد اموال و کالای موجود در این پرونده صادر شده است.

عقد و امضاء

۱۸۸۸

A. M. T. S. P. S.



در مورد اموال موجود در این پرونده صادر شده است. این سند در تاریخ ۱۸۸۸ صادر شده است و در مورد اموال و کالای موجود در این پرونده صادر شده است.







دوازدهم	سوی بیستم	سوی نهم	سوی بیستم
...	...	...	...

دوازدهم  
سوی بیستم  
سوی نهم  
سوی بیستم

دوازدهم	سوی بیستم	سوی نهم	سوی بیستم
دوازدهم	سوی بیستم	سوی نهم	سوی بیستم
...	...	...	...

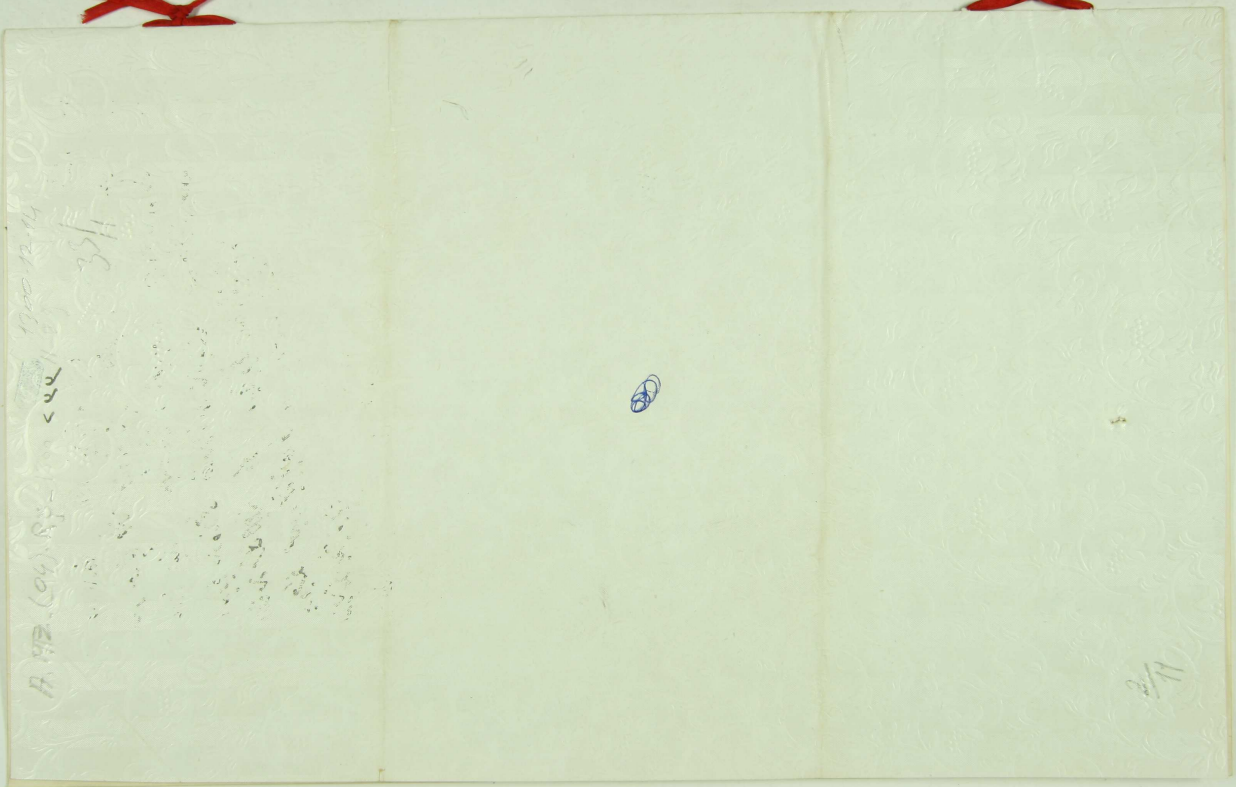
دوازدهم  
سوی بیستم  
سوی نهم  
سوی بیستم

درمورد شیوه تفکر فلسفی استنباطی از مبانی فلسفه می‌توان گفت که این روش تفکر فلسفی در واقع روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود. این روش تفکر فلسفی در واقع روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود. این روش تفکر فلسفی در واقع روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود.

روش تفکر فلسفی استنباطی

روش تفکر فلسفی استنباطی روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود. این روش تفکر فلسفی در واقع روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود. این روش تفکر فلسفی در واقع روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود. این روش تفکر فلسفی در واقع روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود.

تفسیر این روش تفکر فلسفی استنباطی به روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود. این روش تفکر فلسفی در واقع روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود. این روش تفکر فلسفی در واقع روشی است که در آن از مبانی فلسفه برای استنباط اصول کلی فلسفه استفاده می‌شود.





A.H.F. (ob). R. 5 - 1300-17-18

361

(3)

ردیف	توضیحات	مبلغ	تاریخ	ملاحظات
۱	برای خرید مواد			
۲	برای خرید خدمات			
۳	برای خرید اجناس			
۴	برای خرید کتب			
۵	برای خرید اسباب			
۶	برای خرید وسایل			
۷	برای خرید لوازم			
۸	برای خرید مواد غذایی			
۹	برای خرید خدمات			
۱۰	برای خرید اجناس			
۱۱	برای خرید کتب			
۱۲	برای خرید اسباب			
۱۳	برای خرید وسایل			
۱۴	برای خرید لوازم			
۱۵	برای خرید مواد غذایی			
۱۶	برای خرید خدمات			
۱۷	برای خرید اجناس			
۱۸	برای خرید کتب			
۱۹	برای خرید اسباب			
۲۰	برای خرید وسایل			
۲۱	برای خرید لوازم			
۲۲	برای خرید مواد غذایی			
۲۳	برای خرید خدمات			
۲۴	برای خرید اجناس			
۲۵	برای خرید کتب			
۲۶	برای خرید اسباب			
۲۷	برای خرید وسایل			
۲۸	برای خرید لوازم			
۲۹	برای خرید مواد غذایی			
۳۰	برای خرید خدمات			
۳۱	برای خرید اجناس			
۳۲	برای خرید کتب			
۳۳	برای خرید اسباب			
۳۴	برای خرید وسایل			
۳۵	برای خرید لوازم			
۳۶	برای خرید مواد غذایی			
۳۷	برای خرید خدمات			
۳۸	برای خرید اجناس			
۳۹	برای خرید کتب			
۴۰	برای خرید اسباب			
۴۱	برای خرید وسایل			
۴۲	برای خرید لوازم			
۴۳	برای خرید مواد غذایی			
۴۴	برای خرید خدمات			
۴۵	برای خرید اجناس			
۴۶	برای خرید کتب			
۴۷	برای خرید اسباب			
۴۸	برای خرید وسایل			
۴۹	برای خرید لوازم			
۵۰	برای خرید مواد غذایی			
۵۱	برای خرید خدمات			
۵۲	برای خرید اجناس			
۵۳	برای خرید کتب			
۵۴	برای خرید اسباب			
۵۵	برای خرید وسایل			
۵۶	برای خرید لوازم			
۵۷	برای خرید مواد غذایی			
۵۸	برای خرید خدمات			
۵۹	برای خرید اجناس			
۶۰	برای خرید کتب			
۶۱	برای خرید اسباب			
۶۲	برای خرید وسایل			
۶۳	برای خرید لوازم			
۶۴	برای خرید مواد غذایی			
۶۵	برای خرید خدمات			
۶۶	برای خرید اجناس			
۶۷	برای خرید کتب			
۶۸	برای خرید اسباب			
۶۹	برای خرید وسایل			
۷۰	برای خرید لوازم			
۷۱	برای خرید مواد غذایی			
۷۲	برای خرید خدمات			
۷۳	برای خرید اجناس			
۷۴	برای خرید کتب			
۷۵	برای خرید اسباب			
۷۶	برای خرید وسایل			
۷۷	برای خرید لوازم			
۷۸	برای خرید مواد غذایی			
۷۹	برای خرید خدمات			
۸۰	برای خرید اجناس			
۸۱	برای خرید کتب			
۸۲	برای خرید اسباب			
۸۳	برای خرید وسایل			
۸۴	برای خرید لوازم			
۸۵	برای خرید مواد غذایی			
۸۶	برای خرید خدمات			
۸۷	برای خرید اجناس			
۸۸	برای خرید کتب			
۸۹	برای خرید اسباب			
۹۰	برای خرید وسایل			
۹۱	برای خرید لوازم			
۹۲	برای خرید مواد غذایی			
۹۳	برای خرید خدمات			
۹۴	برای خرید اجناس			
۹۵	برای خرید کتب			
۹۶	برای خرید اسباب			
۹۷	برای خرید وسایل			
۹۸	برای خرید لوازم			
۹۹	برای خرید مواد غذایی			
۱۰۰	برای خرید خدمات			

ردیف	توضیحات	مبلغ	تاریخ	ملاحظات
۱	...	...	...	...
۲	...	...	...	...
۳	...	...	...	...
۴	...	...	...	...
۵	...	...	...	...
۶	...	...	...	...
۷	...	...	...	...
۸	...	...	...	...
۹	...	...	...	...
۱۰	...	...	...	...
۱۱	...	...	...	...
۱۲	...	...	...	...
۱۳	...	...	...	...
۱۴	...	...	...	...
۱۵	...	...	...	...
۱۶	...	...	...	...
۱۷	...	...	...	...
۱۸	...	...	...	...
۱۹	...	...	...	...
۲۰	...	...	...	...
۲۱	...	...	...	...
۲۲	...	...	...	...
۲۳	...	...	...	...
۲۴	...	...	...	...
۲۵	...	...	...	...
۲۶	...	...	...	...
۲۷	...	...	...	...
۲۸	...	...	...	...
۲۹	...	...	...	...
۳۰	...	...	...	...
۳۱	...	...	...	...
۳۲	...	...	...	...
۳۳	...	...	...	...
۳۴	...	...	...	...
۳۵	...	...	...	...
۳۶	...	...	...	...
۳۷	...	...	...	...
۳۸	...	...	...	...
۳۹	...	...	...	...
۴۰	...	...	...	...
۴۱	...	...	...	...
۴۲	...	...	...	...
۴۳	...	...	...	...
۴۴	...	...	...	...
۴۵	...	...	...	...
۴۶	...	...	...	...
۴۷	...	...	...	...
۴۸	...	...	...	...
۴۹	...	...	...	...
۵۰	...	...	...	...

... (Faint handwritten text in the lower section of the page)



A. Fitz. (04). R. 5 - 1300 - 1426

36/2

استودیو کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران  
اصول و روش‌های حفاری و کاوش باستان‌شناختی  
موسسه عالی تحقیقات باستان‌شناسی



فصلنامه علمی  
موسسه عالی تحقیقات باستان‌شناسی

ردیف	تاریخ ثبت	موضوع	محل ثبت	ملاحظات	ردیف
۱	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۳	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۴	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۵	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۶	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۷	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۸	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۹	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۰	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۱	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۲	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۳	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۴	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۵	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۶	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۷	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۸	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۱۹	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۰	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۱	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۲	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۳	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۴	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۵	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۶	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۷	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۸	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۲۹	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰
۳۰	۱۳۰۰	کتاب	تهران	کتابخانه ملی و موزه تاریخ طبیعی ایران	۱۳۰۰



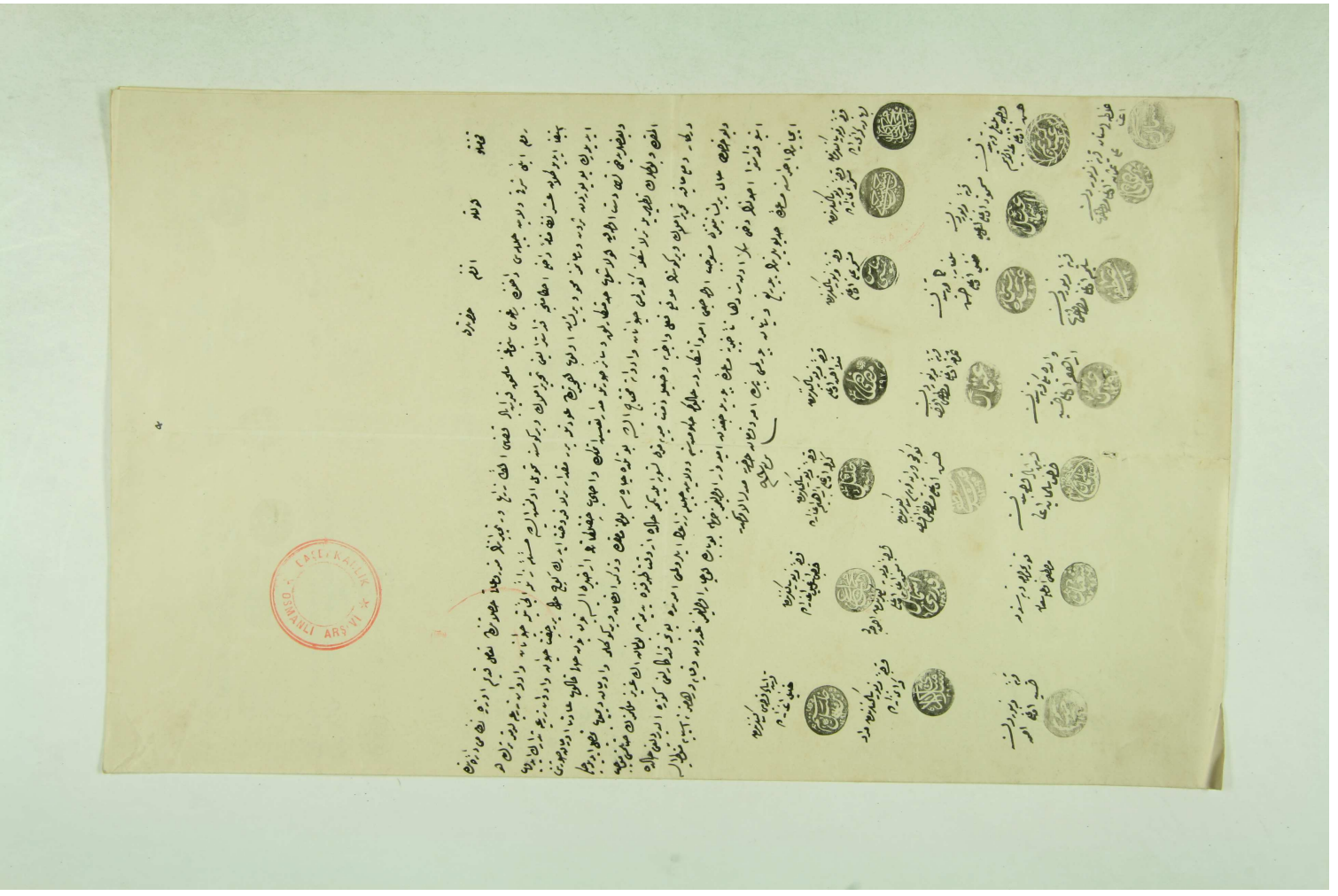
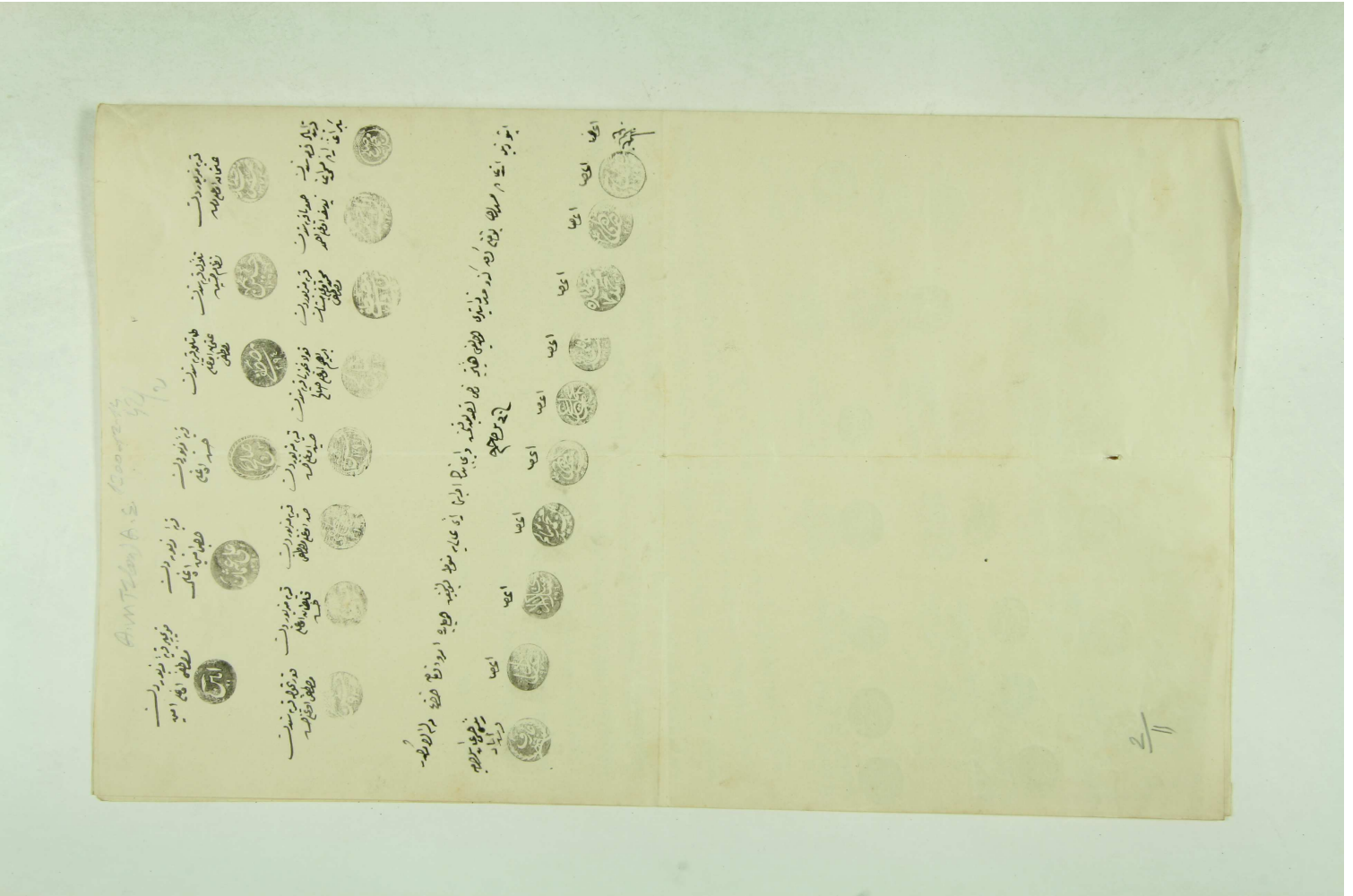


در این کتاب که در این شهر ...  
و در این شهر که در این شهر ...  
و در این شهر که در این شهر ...

و در این شهر که در این شهر ...  
و در این شهر که در این شهر ...  
و در این شهر که در این شهر ...









مدرسه فکولتیه  
 وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه  
 در راه تهران  
 در روز دوشنبه  
 ۱۳۰۳  
 شماره ۴۴۶۷  
 کتابخانه ملی ایران

بسم الله الرحمن الرحیم  
 این کتاب در روز دوشنبه ۱۳۰۳  
 در راه تهران  
 در روز دوشنبه  
 ۱۳۰۳  
 شماره ۴۴۶۷  
 کتابخانه ملی ایران

صحت

ردیف	موضوع	مجموعه	تعداد	ملاحظات
۱	کتابخانه	۳۰	۱۰۰	در این کتابخانه ۱۰۰ کتاب در ۳۰ مجلد موجود است.

در این کتابخانه ۱۰۰ کتاب در ۳۰ مجلد موجود است.  
 در این کتابخانه ۱۰۰ کتاب در ۳۰ مجلد موجود است.  
 در این کتابخانه ۱۰۰ کتاب در ۳۰ مجلد موجود است.  
 در این کتابخانه ۱۰۰ کتاب در ۳۰ مجلد موجود است.

کتابخانه ملی ایران  
 شماره ۴۴۶۷

شوق اولاد

تخلص اولاد  
۹۸۷  
عبار

درم ای شوقه حیدره و طوق و طیاره ماه و دیگر اسامی و حیدره حیدره کی اقامت بوردنه صفایا اولاد عفتوردا قشفت لالینی مقفده مجلس عمومی ایچمه  
 راکسیر شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی  
 حلاله برطیه اولاد نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی  
 موزک بیچی و ایشیمی ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی  
 اقامت و جباری و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی  
 ایام عمومی بیستی نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی  
 عفتوره اولاد الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی شوقا نظیر و ایل الیاده ادره عمومی



۵

A. M. B. (04) 104



11/2

شرح الاشارات  
عبد الله

مراوده عنده تسكن وكان  
تألفه فاقوا في حرمي  
من اوله فبما جهه  
مراوده عنده تسكن وكان  
تألفه فاقوا في حرمي  
من اوله فبما جهه  
مراوده عنده تسكن وكان  
تألفه فاقوا في حرمي  
من اوله فبما جهه  
مراوده عنده تسكن وكان  
تألفه فاقوا في حرمي  
من اوله فبما جهه

عنا بعدوه فقط واداره فاقوه لا يحسن علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك



بالكفا سته فقط وكم تسكنه قنوه في داره كذا ساله انما داره  
بدره داره كذا ساله انما داره كذا ساله انما داره  
بدره داره كذا ساله انما داره كذا ساله انما داره  
بدره داره كذا ساله انما داره كذا ساله انما داره  
بدره داره كذا ساله انما داره كذا ساله انما داره

شرح الاشارات  
عبد الله

عنا بعدوه فقط واداره فاقوه لا يحسن علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك

عنا بعدوه فقط واداره فاقوه لا يحسن علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك



عنا بعدوه فقط واداره فاقوه لا يحسن علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك  
انصح علقه انك انصح علقه انك انصح علقه انك

مجموعه دستاویزهای مربوط به ساخت راه‌آهن  
 در سال ۱۳۰۴

شماره سند	۱۱	تاریخ	۱۳۰۴	موضوع سند	تعمیر راه‌آهن
شماره ثبت	۱۱	محل ثبت	تهران	موضوع سند	تعمیر راه‌آهن
شماره سند	۱۱	تاریخ	۱۳۰۴	موضوع سند	تعمیر راه‌آهن
شماره سند	۱۱	تاریخ	۱۳۰۴	موضوع سند	تعمیر راه‌آهن

مجموعه دستاویزهای مربوط به ساخت راه‌آهن در سال ۱۳۰۴  
 در این سند به شرح زیر آمده است: ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...



مجموعه حسابات

ردیف	شرح حساب	مجموعه حسابات	
		مجموعه حسابات	مجموعه حسابات
1	زیرمجموعه و هزینه امور دولتی	2800000	2800000
2	هزینه اداری	1000000	1000000
3	هزینه تعمیرات	1000000	1000000
4	هزینه تعمیرات اساسی	1000000	1000000
5	هزینه تعمیرات جزئی	1000000	1000000
6	هزینه تعمیرات بزرگ	1000000	1000000
7	هزینه تعمیرات کوچک	1000000	1000000
8	هزینه تعمیرات متوسط	1000000	1000000
9	هزینه تعمیرات سنگین	1000000	1000000
10	هزینه تعمیرات بسیار سنگین	1000000	1000000
11	مجموع	10000000	10000000



ردیف	شرح حساب	مجموعه حسابات	
		مجموعه حسابات	مجموعه حسابات
1	زیرمجموعه و هزینه امور دولتی	2800000	2800000
2	هزینه اداری	1000000	1000000
3	هزینه تعمیرات	1000000	1000000
4	هزینه تعمیرات اساسی	1000000	1000000
5	هزینه تعمیرات جزئی	1000000	1000000
6	هزینه تعمیرات بزرگ	1000000	1000000
7	هزینه تعمیرات کوچک	1000000	1000000
8	هزینه تعمیرات متوسط	1000000	1000000
9	هزینه تعمیرات سنگین	1000000	1000000
10	هزینه تعمیرات بسیار سنگین	1000000	1000000
11	مجموع	10000000	10000000

ردیف	شرح حساب	مجموعه حسابات	
		مجموعه حسابات	مجموعه حسابات
1	زیرمجموعه و هزینه امور دولتی	2800000	2800000
2	هزینه اداری	1000000	1000000
3	هزینه تعمیرات	1000000	1000000
4	هزینه تعمیرات اساسی	1000000	1000000
5	هزینه تعمیرات جزئی	1000000	1000000
6	هزینه تعمیرات بزرگ	1000000	1000000
7	هزینه تعمیرات کوچک	1000000	1000000
8	هزینه تعمیرات متوسط	1000000	1000000
9	هزینه تعمیرات سنگین	1000000	1000000
10	هزینه تعمیرات بسیار سنگین	1000000	1000000
11	مجموع	10000000	10000000





ردیف	شرح	مبلغ	
		مبلغ	واحد
۱	مبلغ کلی	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰
۲	مبلغ اول	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰
۳	مبلغ دوم	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰
۴	مبلغ سوم	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰
۵	مبلغ چهارم	۴۰۰۰۰	۴۰۰۰۰
۶	مبلغ پنجم	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰
۷	مبلغ ششم	۶۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
۸	مبلغ هفتم	۷۰۰۰۰	۷۰۰۰۰
۹	مبلغ هشتم	۸۰۰۰۰	۸۰۰۰۰
۱۰	مبلغ نهم	۹۰۰۰۰	۹۰۰۰۰
۱۱	مبلغ دهم	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰



ردیف	شرح	مبلغ	
		مبلغ	واحد
۱	مبلغ کلی	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰
۲	مبلغ اول	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰
۳	مبلغ دوم	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰
۴	مبلغ سوم	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰
۵	مبلغ چهارم	۴۰۰۰۰	۴۰۰۰۰
۶	مبلغ پنجم	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰
۷	مبلغ ششم	۶۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
۸	مبلغ هفتم	۷۰۰۰۰	۷۰۰۰۰
۹	مبلغ هشتم	۸۰۰۰۰	۸۰۰۰۰
۱۰	مبلغ نهم	۹۰۰۰۰	۹۰۰۰۰
۱۱	مبلغ دهم	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰

ردیف	شرح	مبلغ	
		مبلغ	واحد
۱	مبلغ کلی	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰
۲	مبلغ اول	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰
۳	مبلغ دوم	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰
۴	مبلغ سوم	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰
۵	مبلغ چهارم	۴۰۰۰۰	۴۰۰۰۰
۶	مبلغ پنجم	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰
۷	مبلغ ششم	۶۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
۸	مبلغ هفتم	۷۰۰۰۰	۷۰۰۰۰
۹	مبلغ هشتم	۸۰۰۰۰	۸۰۰۰۰
۱۰	مبلغ نهم	۹۰۰۰۰	۹۰۰۰۰
۱۱	مبلغ دهم	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰



ردیف	شرح	مبلغ	
		مبلغ	واحد
۱	مبلغ کلی	۱۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰
۲	مبلغ اول	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰
۳	مبلغ دوم	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰
۴	مبلغ سوم	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰
۵	مبلغ چهارم	۴۰۰۰۰	۴۰۰۰۰
۶	مبلغ پنجم	۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰
۷	مبلغ ششم	۶۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
۸	مبلغ هفتم	۷۰۰۰۰	۷۰۰۰۰
۹	مبلغ هشتم	۸۰۰۰۰	۸۰۰۰۰
۱۰	مبلغ نهم	۹۰۰۰۰	۹۰۰۰۰
۱۱	مبلغ دهم	۱۰۰۰۰	۱۰۰۰۰



A, MTz (04), R.S. ... 13000010-14

50/1



2/11

50/1

Handwritten header text.

دولتی سئیه کی اجزاء ک صورت  
استقامت قضا دارا مجموعی قضا سید

نورس  
۸۴

قضا و قضیه کی اجزاء ک صورت  
دولتی سئیه کی اجزاء ک صورت  
استقامت قضا دارا مجموعی قضا سید

نورس

دولتی سئیه کی اجزاء ک  
اجزاء ک صورت  
استقامت قضا دارا مجموعی قضا سید

نورس

دولتی سئیه کی اجزاء ک

اجزاء ک صورت  
استقامت قضا دارا مجموعی قضا سید

دولتی سئیه کی اجزاء ک صورت  
استقامت قضا دارا مجموعی قضا سید

دولتی سئیه کی اجزاء ک صورت  
استقامت قضا دارا مجموعی قضا سید


2/11





713



ایزد قهرمینی ماده  
 ایزد قهرمینی ماده  
 اولیقه خبر ولایتیه مصروف و معلوم اولدیله بیرون استیجای معالجه سیب سبز  
 اولغینیبه اعظم تبریزی تقدیرده که ولایتیه بیگماده عدول لرجه ایاز قدره کوی نقصان هیله می ایزد اولدی  
 ایستغفار سارنگ ایزدینه ماده می خدمتده ختایه ایله ایله می کوی نقصان سکنه ایترجم اولدی  
 سارنگ سارنگ ایزدینه ماده ۱۹-۱۸-۱۷-۱۶ -  
 قهرمینه ماده استیغفار سارنگ ۱۲-۱۴ -  
 حکایتیه برینا ندرده کیمده سید محمد لرجه ایاز کوی نقصان استیغفار اولدی  
 زود میی ماده استیغفار کورمه قهرمینه سارنگ سارنگ اولدی اولدی اولدی اولدی اولدی اولدی  
 ۱۴۳۱  




51/3

Amatators

1300-12-14

بسم الله الرحمن الرحيم  
هذا كتاب جامع مختصر في معرفة  
الاصول الفقهية والاشكال الشرعية  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها



الاصول الفقهية والاشكال الشرعية  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها

الحمد لله رب العالمين  
وهو الذي هدانا لهذا  
ما كنا لنهتدي لولا  
هداه لولا ان هدانا الله  
والحمد لله رب العالمين

بسم الله الرحمن الرحيم  
هذا كتاب جامع مختصر في معرفة  
الاصول الفقهية والاشكال الشرعية  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها

الاصول الفقهية والاشكال الشرعية  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها

الاصول الفقهية والاشكال الشرعية  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها

الاصول الفقهية والاشكال الشرعية  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها

الاصول الفقهية والاشكال الشرعية  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها

الاصول الفقهية والاشكال الشرعية  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها

الاصول الفقهية والاشكال الشرعية  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها  
والاخبار المهمة في فروعها

52/1

A, MTA (04) RS, 1300-46-46



21

دوم خانی شرفی

۵

مقامه سومی حقیقه ۱۳۷۴ سنه سی مابینک اولینجی ناچیه مورخ طرف دولت علیه دولت شاه نظام نامک  
بعضه ماده لرجه تعقیل و تفسیره هم علاوه است از اوله قلمون نظام نامک

میلید

نظام نامک راغبینک اولی بیخیر ماده سیک اعطای ابریک صمدیه انصار مجلس عمومی ولایت نجفد رئیس عالی و تالیف  
اولی ماده استوار اوله عمیر نظام نامک و سیک اولینجیم دوم خانی شرفی و وزیرده رعایا اوله قلمون نظام نامک

بچون ماده مقامه سومی حقیقه ۱۳۷۴ سنه سی مابینک اولینجی ناچیه مورخ طرف دولت علیه دولت شاه  
نظام نامک کچون ماده سنه قونولک نیت و قوری حاکم سیک قوسیدیز اوله سید اجراس مشیر اولینجی  
دوم ایلی شریفیه کایه اوله قضا دره اوله مجلسی الهی اولینجی اوله طودی معامله شکره اوله نسور اولینجی  
مجلسه سرحامه میر علی خانی نیه نصیب و تقیه اولینجیم ابریکس مامور ابرو روز اولینجی نیک و ایت و عمیر اولینجی  
قونولک کایه اولینجی ناهمی ایشیا مجلس نامک تقابا بده حکم اولینجی ایشی و ابریکس اوله اوله اوله اوله اوله  
ایچره بره هینت نیت و تسکین اولینجی

کچون ماده باده کرک اوله ماده ۱۳۷۴ سنه سی مابینک اولینجی ناچیه نظام نامک طرف کچون ماده سیک  
بیکر حکم اولینجی نظام نامک دوم خانی شرفی ایچره اولینجی کایه اولینجی محمد مایه مامور اوله اوله اوله مجلسی قانم

اول حقیقه اولینجی  
مقامه حقیقه معایر قانونه اوله مه و قونولک اوله مه و معاد اوله مه جرایم تعقیقاتی مادی سی برین  
ایچون ماده مقامه حقیقه معایر قانونه اوله مه و قونولک مامور اوله مه و نایز اوله مه حاکم اولینجی ایچره  
ایچره سان معنی و عقیده نیه بولناه مامور اوله مه و نایز اوله مه مامور اوله مه و نایز اوله مه حاکم اولینجی ایچره  
مقامه حقیقه سان حکم قانونه اوله مه بقیل و کلاک و قونولک تعقیب نیت اولینجی ایچره  
مقامه حقیقه واقع اولینجی ایچره نایز اوله مه و نایز اوله مه برکده اوله مه نیت اولینجی ایچره  
مقامه حقیقه واقع اولینجی ایچره نایز اوله مه و نایز اوله مه برکده اوله مه نیت اولینجی ایچره  
مقامه حقیقه واقع اولینجی ایچره نایز اوله مه و نایز اوله مه برکده اوله مه نیت اولینجی ایچره  
مقامه حقیقه واقع اولینجی ایچره نایز اوله مه و نایز اوله مه برکده اوله مه نیت اولینجی ایچره



Tavuklu

Amirlik No 5

و طوبی تونلک قطاریه تیغ و درجه سیم و اگر جوت و دروات نوعه در ایس جسیس و و فاعلاک اسم  
 و سوسینو ضعیف بریح و احد اوله جوت و بوزنگه پاره بیکس و اجری نرسه و اغانه با سوسه تصد بولنه  
 استعمال انک ازره فاعلاک باننده سلاج و با سار کونه آوت جاضر بولنه بولنیعی و سلاجی  
 و یاخود سلاجس اوله ره طورلوب قاسر طورلوب و با سلاج استعمال انک کی جفاف السیاع ایدینه  
 ایتمکی سامینه سار ایلجه احوالی شکر و قطاریم فروغود و قوضه  
 ذکر اوشام قطاریم شرجاق و کوزنت اولدنده صکر وضع اعضا ایس ایچمه کورده تکلیف ایلیم  
 سلاج اتساع و یاخود یازد یا زعه بیکس سر و اقتدار ایتمکی تقصیده بوسالار نفی سید قطاریم  
 و اشانت اولور و اگر فاعلاک زاری و قوعوس لیس بوزارک فعل و کوزنور و کوزنور ایس نفی  
 ندرک قطاریم شرع و ایضاح و لغه یازد ایسوحا عقیدتک انا ای لونه حاکم کوزنور  
 و ایس اولدیه طوبی قطاریم بری شجارت انرلندن نفی وضع اعضا اولدنده صکر بولس کوزنور  
 و یاخود صیری و یاخود سیر علق جانینک تصدیقونور

شماره ماده سابقه ذکر اولدیه قطاریم تکیم وانمنده صکر اکثر کوزنور قطاریم ایشای  
 صغیر اوله و اگر قوسه سیم ار انداز رگ ایلان انا وقت سومات میر و یا موعود اولور ایله  
 اولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور

اولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور  
 بولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور

اولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور  
 بولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور

اولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور  
 بولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور

اولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور  
 بولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور

اولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور  
 بولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور

اولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور  
 بولور ساج فاعلاک زاری و قوعولسه اولنیعی حال اولدیه قطاریم اولدیه سیم صیغور بولور



نیز برادر با لوده نکر اولدیه صور و اشکال و غیر بکونه جرم و قوجار اولدیه اولنیقی تقصیده ایلیم  
 صیری و یا موعود ایس قطاریم اشد ایسینه یازد طوبی اولدیه فاعلاک اولدیه کی انا ذی نخل ایتمکی  
 و اسباب موجب جی حاوه برقرار ناسلطیم اوره بر موجب قانونه حاکم ایس ایچمه کوزنورک و یا لوره  
 قطاریم اولدیه اشد و معاهد ایس صومنه باریت ایزنور صکر اولدیه صغیر و یا موعود  
 قضیات تقیدی سالفانکر ۱۸۷۰ نسیم ایس اولدیه کوزنورک ایس ایچمه کوزنورک  
 فاعلاک تقصیر و ایزنور ایس بولور  
 ایسوزار ندرک بصرتی برکی درت ساعت کوزنورک صغیر ایس بولور  
 فاعلاک زاری و قوعولنیقی شخص معلوم اولنیقی تقصیره قایل ایستیف اولدیه اولدیه اولدیه  
 قوز و بیلورک زار کوزنورک بصرتی فعل و حرکت و قوعولنیقی ندرک زارک اولدیه  
 اولور و اسجو معلا ندرک اجراسی کوزنورک اولدیه ایسینه عفا ندره و سا ایس بولور

و اگر قوزده بولدیه فاعلاک شخصی انا معلوم بولنیقی صومنه سومات میری و یا موعود  
 کوزنورک ایس ایچمه کوزنورک زارک و معاهد ایس صغیره بولور ایس بولور  
 صغیر و حرکت و قوعولنیقی ندرک زارک ایسینه ایس بولور

معاهدت مشروطه ایس ایچمه سیمه فاعلاک فاعله ایزنورک اولدیه ایس سومات میری بولور  
 بولدیه ندرک بولور ایس بولور فاعلاک شخصی متعلقه کوزنورک معلومات شخص ایس  
 مافوقنه بولدیه ایسینه بولور

معاهدت مشروطه ایس ایچمه سیمه فاعلاک فاعله ایزنورک اولدیه ایس سومات میری بولور  
 بولدیه ندرک بولور ایس بولور فاعلاک شخصی متعلقه کوزنورک معلومات شخص ایس  
 مافوقنه بولدیه ایسینه بولور

معاهدت مشروطه ایس ایچمه سیمه فاعلاک فاعله ایزنورک اولدیه ایس سومات میری بولور  
 بولدیه ندرک بولور ایس بولور فاعلاک شخصی متعلقه کوزنورک معلومات شخص ایس  
 مافوقنه بولدیه ایسینه بولور

معاهدت مشروطه ایس ایچمه سیمه فاعلاک فاعله ایزنورک اولدیه ایس سومات میری بولور  
 بولدیه ندرک بولور ایس بولور فاعلاک شخصی متعلقه کوزنورک معلومات شخص ایس  
 مافوقنه بولدیه ایسینه بولور







A.M.T. (09), P.S. 1200-10-12

74

Handwritten notes in Urdu script, possibly a list or index.



Handwritten number '11' with a horizontal line through it.

اندر انورک	سروراس	سریدارانی	سوراس	اندر انورک
۹۸۷	۱	۱	۱	۹۸۷
<p>Handwritten text in Urdu script, likely a detailed report or list of items, including names and descriptions.</p>				





ارژان دورکی	سرداس	سرداس نامی	
تغیر نام	تغیر	تغیر	تغیر
۳۴	<p>صید از برای دانه اولی است که در وقت اقیانوس دریاها که در زمان واکاوی  سردان مکرر نظارت شده است و در این زمان که در وقت اقیانوس دریاها که در زمان واکاوی  فردین و غیره است و در این زمان که در وقت اقیانوس دریاها که در زمان واکاوی  فردین و غیره است و در این زمان که در وقت اقیانوس دریاها که در زمان واکاوی</p>		

ارژان دورکی	سرداس	سرداس نامی	
تغیر نام	تغیر	تغیر	تغیر
۳۴	<p>در وقت اقیانوس دریاها که در زمان واکاوی  سردان مکرر نظارت شده است و در این زمان که در وقت اقیانوس دریاها که در زمان واکاوی  فردین و غیره است و در این زمان که در وقت اقیانوس دریاها که در زمان واکاوی  فردین و غیره است و در این زمان که در وقت اقیانوس دریاها که در زمان واکاوی</p>		

Amir 1709 A.S. ٤١



### سنة الأوت

بسم الله الرحمن الرحيم

٩٩١

بسم الله الرحمن الرحيم  
 عهدينا وهو يومئذ ملك مصر ودمشق وبيروت والجزيرة وصيدية  
 ودمشق وغيرها من بلاد مصر وبلاد الشام وبلاد الهند وبلاد  
 ديوارات الهند وبلاد فارس وبلاد اليونان وبلاد  
 ارمينيا وبلاد الروم وبلاد المغرب وبلاد الجزائر وبلاد  
 تونس وبلاد ليبيا وبلاد السودان وبلاد الحبشة وبلاد  
 العرب وبلاد الهند وبلاد الصين وبلاد اليابان وبلاد  
 سيلان وبلاد الملايو وبلاد الهند وبلاد الصين وبلاد اليابان  
 وبلاد سيلان وبلاد الملايو وبلاد الهند وبلاد الصين وبلاد اليابان  
 وبلاد سيلان وبلاد الملايو وبلاد الهند وبلاد الصين وبلاد اليابان

٩٩١  
 حكامه كل ما جاءه من بلاد  
 فوات وفتح العراق وفتح مصر  
 بزرره اعلان وفتح العراق وفتح مصر  
 مواته جوس - يومئذ هو  
 كركم بانه وركم بانه وركم بانه  
 نيات اوبه بكونه سبب  
 فضله وفضله وفضله وفضله  
 مواته جوس وفتح مصر  
 مواته جوس وفتح مصر  
 مواته جوس وفتح مصر  
 مواته جوس وفتح مصر  
 مواته جوس وفتح مصر

٩٩١

A.MTz. (04) R.S. - 1709 - 18-10



٩٩١

اصول و قواعد ...  
 اولی ...  
 ثانیه ...  
 ثالثیه ...  
 رابعیه ...  
 خامسیه ...  
 ششمیه ...  
 هفتمیه ...  
 هشتمیه ...  
 نهمیه ...  
 دهمیه ...  
 یازدهمیه ...  
 بیستمیه ...  
 سی و نهمیه ...  
 چهل و نهمیه ...  
 پنجاه و نهمیه ...  
 شصت و نهمیه ...  
 هفتاد و نهمیه ...  
 هشتاد و نهمیه ...  
 نود و نهمیه ...  
 صد و نهمیه ...



اصول و قواعد ...  
 اولی ...  
 ثانیه ...  
 ثالثیه ...  
 رابعیه ...  
 خامسیه ...  
 ششمیه ...  
 هفتمیه ...  
 هشتمیه ...  
 نهمیه ...  
 دهمیه ...  
 یازدهمیه ...  
 بیستمیه ...  
 سی و نهمیه ...  
 چهل و نهمیه ...  
 پنجاه و نهمیه ...  
 شصت و نهمیه ...  
 هفتاد و نهمیه ...  
 هشتاد و نهمیه ...  
 نود و نهمیه ...  
 صد و نهمیه ...







AMTALGHA 5

۵۰

ولایت طبعستان صورت وضع و تزیین آراءه سی حقیقه آراءه کونین نامیه

تظانام انجلیک الله شیخ ماه کی کبکرموی ولایت استانی سرداری امده سنه هفتاد و نمانه بر اهلایه  
 اولیا، ملام حقیقه خانم کهنه کا کانی خان اولی اوزره آینه زانی عا و زینده نظانام کرموی تنظیمه صلاحت  
 ویسه نیار وانجه، شکر انزه عتقا تنظیم اولیا، اشجاره نق عجمه نق شارسنه و لیسکی اولی کی  
 معلوم استیه و یوتوق مری ایوجا طوطی آعلانه اایم

برنجی ماهه خورده تا سیر اولیا ولایت طبعستانه بلدی یزه جم، ماموریه معارف سر بتان قمت  
 اداره نظامنده اعلی اوزره بر میر و محاسب جنک انصهاریه بر ضد امنی بوده نظاره ده دریکه

بکر ماهه طبع سریری طبع اداره خانی علی الصلح جاری نظاره مامور الطغه بایر طبع بان کتم  
 و تنظیم صورتی حقیقت و وقایه و باطله سیاسیة اولیا در سیرک بولبله و سر سره تزیین و تشویق الیه

صرف غیرت ای وجیه صرف غیرت ای وجیه  
 طبع سریری اتمام طبعه منصفیته بالکسور مایه اوشنه و تهریح آلات و ادوات و اشکال خسار  
 وزیران و طبعه منصفیته لکوز، قضایا بولبله میر کی امره فاشو صورتی  
 عورده حساب جنک انصهاریه ضمه اسنک مامور کرموی اولیا کسکه طبعه منصفی حفظ اولیا

طبعه خا ناک معانتی حایه سی طبعه منصفی کی طبعه منصفی و دفعات و انقسه حقیقه طبعه میری و لایله  
 معارف سریری بایعنه ایسه

نظاره طبعه ده اسنانه شیر و شیریده نظار ازار طریدی به به طبعه ده مینا در سیرک کرموی  
 ایه انت و ادواتک حسه استعماله ده و تقابیر  
 انجلی ماهه طبعه سریری ضمه انجی معارف سریری تکلیف و تصرف در زمین والی ولایت جانشینه بایر کی  
 نظاره مری طبعه سریر کلا کلکی اوزره معارف سریری کراز امیر تغییر  
 تغییر نظاره مری طبعه سریر کلا کلکی اوزره معارف سریری کراز امیر تغییر  
 طبعه سریری معارف سریری کلا کلکی اوزره معارف سریری کراز امیر تغییر  
 در قریام طبعه سریری کلا کلکی اوزره معارف سریری کراز امیر تغییر

طبعه خا ناک معانتی حایه سی طبعه منصفی کی طبعه منصفی و دفعات و انقسه حقیقه طبعه میری و لایله

بشجاره  
 اولیا معارف و خارجیه سیاست صورتیه و بیلدیه اولیا  
 آراءه نظامنامه لایر تغییر و تقیر اولیا حقیقه  
 اشجاره عمومی نظامنامه تکلیف وضع و لایه معارف برینه اولیا



۱۶ مارچ ۱۳۰۹

5









A.HTZ. (06) R.Ş. - 1300-9216

65/13

برنامی شرفی ولایت گاه سید رضا اسواتک تقویر و تنظیمه برلارک اصول ضابطی  
حقیقک اداره عموی نظام سارنک کبری لغو نموده لغت تعلیل و تبیین دار  
اداره عموی نظام ساریه

نظام سار لایحه لایحه ماریه ویرا اصلاحیه وادخل ودرینه گاه سید رضا اسواتک تقویر و تنظیمه برلارک  
اصول ضابطی حقیقه یسارک برنسلک برستی تونیک اوده کبرخی ناخبله مورخ شردولنه اداره عموی نظام  
کبری لغو نموده کبری یسارک برنسلک براراده عموی نظام ساریه تصویب اولدی صورتی تعلیل  
بر عامی کویزه مکی انجمنه دایم لایحه ودرینه عمده ویا قلم تلام و انجمنه و کویزه محکم قرا کویزه انجمنه  
نظام سارنک وایسی برلایحه برلایحه شرفی ولایت وری اجرالایحه ایضا ایضا

برنجیاده  
برنسلک برستی تونیک اوده کبرخی ناخبله اداره عموی نظام سارنک کبری لغو نموده کبری یسارک  
صورتی تعلیل و تبیین اولدی (سوقاوه رسمی تقویری هر برنسلک لایحه ایدر بر بلایحه عا اولدی  
سجایه و تقویر یونقی طرزینده اولدور و تقویر اولدور کده حاکم و موافق اجرایه قویله)

ایضا  
اسو اداره عموی نظام سارنک لایحه اجرایه حقیقده ودرینه ودرینه مریزه ایضا ایضا ایضا  
ایضا ایضا ایضا



A.HTZ. (06) R.Ş. - 1300-9216

65/1



دفعه دومین که حکم از زنده بولسا اجرا ماموری حقیقه اداره عمومی نظامی است  
 نظامی از حقیقت که بجز ماموری است و اینک اینک ماموری است که در حقیقت بر خازنه و بطوریکه اینک  
 مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 و اینک مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت

بجز فصل

اجرا مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 در اینک مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت

اینک مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 نصب و تعیین مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 اینک مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 اینک مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت

مأمور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت  
 مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت مامور حقیقت

Blank page with a red circular stamp at the bottom right corner containing the text 'ARŞIV' and 'BAŞKANLIK'.



1300-9-16

بکرمی نامه اجرا مأمورانی متنب و کلیتاً مأمورانی اندک معامده باز با حکم ریاسته و با مأمور  
حاکم اوج آیه برنده حساباً یکم محمود

استیاضه اوله حساب ( اجرا مأمور و برادر اجرا اوله نه دره معبدک مقدار اوله یک  
کوتی بی نقاره اعدا مات احسانت قطعاً اجرا معینی ت) نقد قضیاً و قویاً یعنی  
(ن) مداد رعایه برده نقد به هتوز اجرا و نام اوله یعنی ج) برقمی و سازه و نه قضیاً اوله

بیه و نظریه اوله عدم کلور  
حساب کلور بر فضل اوله طله یانه اوله و بونک متن قوی اجرا سناظر ایده بوزاک بر اوله قوه  
و ناخیزه اوله سناظر نه تا نه ایستاد حساب مومید سید بابا بر اوله شروع و انصاف معینی کلور

بکرمی بکرمی نامه اجرا مأمورانی زاده لری و سوسیه اوله اندک معامده صورتی اوله  
بوزاره معامده و حرکت اوله یکی مادم کس اوله سناظر ایده بر دفعه کلور سناظر و با حکم معینی  
بازنات و با خور اعضا برده بریس واسطه سید تقی سناظر ایدور

بکرمی بکرمی نامه اجرا مأمورانی بالذات کنسی حرکتی معینه و قوی اوله معبدک سناظر ایده تمام  
و انتظام بولنده بازه سوسیه اوله لری ایدور و قوی اوله معبدک سناظر ایده و با حکم معینی  
وقت و زمانید اجرا اید معامده طولا بی و بریزه و مضموناً با حکم سناظر ایدور و با حکم معینی

بکرمی بکرمی نامه استیاضه عمومی نقد سناظر سناظرک موقع اجرا وضعی سناظر ایدور  
امگا اوله سناظر (۱) معامده

تاریخ	شرح	مبلغ	توضیحات
۱۳۰۰-۹-۱۶	بکرمی نامه اجرا مأمورانی متنب و کلیتاً مأمورانی اندک معامده باز با حکم ریاسته و با مأمور حاکم اوج آیه برنده حساباً یکم محمود		
	استیاضه اوله حساب ( اجرا مأمور و برادر اجرا اوله نه دره معبدک مقدار اوله یک کوتی بی نقاره اعدا مات احسانت قطعاً اجرا معینی ت) نقد قضیاً و قویاً یعنی (ن) مداد رعایه برده نقد به هتوز اجرا و نام اوله یعنی ج) برقمی و سازه و نه قضیاً اوله		
	بیه و نظریه اوله عدم کلور حساب کلور بر فضل اوله طله یانه اوله و بونک متن قوی اجرا سناظر ایده بوزاک بر اوله قوه و ناخیزه اوله سناظر نه تا نه ایستاد حساب مومید سید بابا بر اوله شروع و انصاف معینی کلور		
	بکرمی بکرمی نامه اجرا مأمورانی زاده لری و سوسیه اوله اندک معامده صورتی اوله بوزاره معامده و حرکت اوله یکی مادم کس اوله سناظر ایده بر دفعه کلور سناظر و با حکم معینی بازنات و با خور اعضا برده بریس واسطه سید تقی سناظر ایدور		
	بکرمی بکرمی نامه اجرا مأمورانی بالذات کنسی حرکتی معینه و قوی اوله معبدک سناظر ایده تمام و انتظام بولنده بازه سوسیه اوله لری ایدور و قوی اوله معبدک سناظر ایده و با حکم معینی وقت و زمانید اجرا اید معامده طولا بی و بریزه و مضموناً با حکم سناظر ایدور و با حکم معینی		
	بکرمی بکرمی نامه استیاضه عمومی نقد سناظر سناظرک موقع اجرا وضعی سناظر ایدور امگا اوله سناظر (۱) معامده		











A. M. Z. (61), 1303 1304-16

۱۱۱



۱۱

دانشگاه تهران در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
برین خط است و این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
فاندر این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
را خود در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
اعا در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
چشمه اولی در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
کوه به در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
تاسر صف در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
اعا در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
حضا در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
ایا در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
تعبیر در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
الطی در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
کوه در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
است در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
کوه در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری  
فلک در این خط است که در شهر تهران در روز شنبه ۱۳۰۳ هجری قمری













AMT-04, RS-1900-1904



2/11

این کتابخانه را به شکلی که در صورت تمیزی قرار داده اند به طلب و تقاضای  
 آستان قدس اصفهان ارجاع می شود این مورد به وسیله آستان قدس اصفهان  
 تاریخ استعاریه اعتباراً ارجاع می شود این مورد به وسیله آستان قدس اصفهان  
 به وجه اولیای آستان قدس اصفهان ارجاع می شود این مورد به وسیله آستان قدس اصفهان  
 این مورد به وجه اولیای آستان قدس اصفهان ارجاع می شود این مورد به وسیله آستان قدس اصفهان



2/11 AMT-04, RS-1900-1904







A. ME. 1505/12-31

1/10/11

2



2/11



27/11  
 ابد و جلاله اعلى ليدرك اطراف و دولة در برى و القوس بالسلطان جسا ابي سبيحان ليدرك حاض  
 ميرى طرزه تلم نجه رنه ما نجه كيرتوبن ترطه توفيقا تاسى الهمى باسيه كروه  
 اقامت ابي سبيحان  
 استيفان سلطان مؤرخ ابر و رضى معاذ ميرتبه مؤرخه  
 ابد و جلاله  
 لى







اردان‌نوری	سرداس	سرداس	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰
اردان‌نوری	سرداس	سرداس	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰
<p>فصل اول در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل دوم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل سوم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل چهارم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل پنجم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل ششم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل هفتم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل هشتم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل نهم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل دهم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل یازدهم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل بیستم در بیان احوال و احوال</p>							

اردان‌نوری	سرداس	سرداس	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰
اردان‌نوری	سرداس	سرداس	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰
<p>فصل اول در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل دوم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل سوم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل چهارم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل پنجم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل ششم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل هفتم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل هشتم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل نهم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل دهم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل یازدهم در بیان احوال و احوال</p> <p>فصل بیستم در بیان احوال و احوال</p>							

اصول اخلاقی

کتابخانه و موزه اسناد ملی

قد آری عفت اعدایه مضمه از راه امانت او در سراسر کارهای عبادیه  
خود عفت آری عفت اعدایه مضمه از راه امانت او در سراسر کارهای عبادیه

۸۷

نقد ادهم ابراهیم خان به اعطای اویک صیقله است. و عادت صریحه و زکوة و سادگی او را از او در همه امور عبادیه و دنیا  
شفا نظم از راه اسرار عمده نشانده که در این روزگار روح پرور و دروغ بر جای او طریقی عبادیه و دنیا  
برخیان اما مخصوص مردم و مقام و دولت است. عبادت سراسر کار خود ۱۸۸۱ شمسی توبه کردی سخن باقیم نشانده به مضمه و دنیا  
او توبه و زعم عبادت او در این کارهای اما مخصوص مضمه و دنیا عفت و زکوة و سادگی او را از او در همه امور عبادیه و دنیا  
باستین نقد و قبول از سواد  
یکی مال اسوارده عمود نشانده که مصلحت ابرام و دولت صریحه اعلام از

ابراهیم خان

ردیف	تاریخ	موضوع	شرح	محل	تاریخ	ردیف	موضوع	شرح
۱	۱۱۴۶	اسرار عمده	نقد ادهم ابراهیم خان به اعطای اویک صیقله است. و عادت صریحه و زکوة و سادگی او را از او در همه امور عبادیه و دنیا نشانده که در این روزگار روح پرور و دروغ بر جای او طریقی عبادیه و دنیا	اصول اخلاقی	۸۷	۸۷	اصول اخلاقی	نقد ادهم ابراهیم خان به اعطای اویک صیقله است. و عادت صریحه و زکوة و سادگی او را از او در همه امور عبادیه و دنیا نشانده که در این روزگار روح پرور و دروغ بر جای او طریقی عبادیه و دنیا

شیخ الاسلام  
 محمد باقر  
 ۱۱۶۶

فی ذلک تکتب احدثه فخصه ولله اعلم انما الله ورسوله ورسوله محمد بن عبد الله  
 انوار محمدیه فی تفسیر قرآن مجید ، در تفسیر آیه های قرآنی و تفسیر احادیث و روایات  
 صحیحه ، از سره سید محمد باقر  
 ملاحظه شد ، جناب آقای سید محمد باقر صاحب رساله عالی در کتاب رساله عالی در کتاب رساله عالی  
 در تفسیر قرآن مجید ، در تفسیر آیه های قرآنی و تفسیر احادیث و روایات صحیحه ، از سره سید محمد باقر  
 صاحب رساله عالی در کتاب رساله عالی در کتاب رساله عالی در تفسیر قرآن مجید ، در تفسیر آیه های  
 قرآنی و تفسیر احادیث و روایات صحیحه ، از سره سید محمد باقر صاحب رساله عالی در کتاب رساله عالی  
 در تفسیر قرآن مجید ، در تفسیر آیه های قرآنی و تفسیر احادیث و روایات صحیحه ، از سره سید محمد باقر



تاریخ نگارش	تاریخ تصحیح	تاریخ چاپ	موضوع	نویسنده
۱۳۸۷	۱۳۸۷	۱۳۸۷	تفسیر قرآن مجید	سید محمد باقر

درم این رساله در چندین باب  
 در تفسیر آیه های قرآنی و تفسیر احادیث و روایات صحیحه ، از سره سید محمد باقر  
 صاحب رساله عالی در کتاب رساله عالی در کتاب رساله عالی در تفسیر قرآن مجید ، در تفسیر آیه های  
 قرآنی و تفسیر احادیث و روایات صحیحه ، از سره سید محمد باقر صاحب رساله عالی در کتاب رساله عالی  
 در تفسیر قرآن مجید ، در تفسیر آیه های قرآنی و تفسیر احادیث و روایات صحیحه ، از سره سید محمد باقر

کتابخانه مجلس شورای اسلامی  
 تهران ۱۳۵۷









دوم علی شریفه بر رویه لشکری هندی کشیدند از دریاگان او نیز نوروزی خیراتی مصلوفانته اوردند  
تواری روز طوار بود با اراکه تخمینه نه سده سی خطبات تازه سنگی قراره اوردی

خالد در عیالین نظر دیوانه مذکوران هیتن ضابطه مجسدمه ویرمجان اعلامی شوقه و تیرانیک بزمه  
دیوانه عیالی کات شمانی در سانه به بریک قتی ریخته اخطاسنه ایسین دیوانه عالی مذکور حکامسن  
دیگر ایسین قوه قوا تانیزمه اولمه اوزمه بر یسین ابله در سانه عضاده سبک اوجنی اکلایک و لولایک  
بعضه اعلاسی حق تعضه بولشد آنچه در علم ستره دلایه قضمانه بر حجام سده معیار ایسین  
دوبه کتحنان حکومت عسکرین عقوفه مشوره سلطنت بخش اوردند به نفعنه مذکوران در پیروزه انچه ایسین  
بریکان جزا تانیزمه فرجه و ایاله قضصه مدیه مشاعره نفعنا در ستره انچه ایسین ملبان ایسین سنیانه  
نیست تصدیق خصل کمالیک اوزمه بیس و زانایا فرورنده عسکر عیالی جنتی رحمی اراکه اولاده عسکر  
جزا قوا تانیزمه طاهره بری اهلان اولانیه موقت فرور کتحر بر ره ایوم جاری اولاده نفعنا ایسین  
طریضنی حق محرم اوله کتحره در لایک فرور کتحر بر مشاعره ولایه کتحره تشکیل موده حق قانونت طلقت  
اسانه اوردوره باران کتحره نفعنه سینه موقع اجیه وضع ایسین بری قاعده ستره ایسین بار ستره لایک  
قوا عسکر بر لایقت و ضایق حق شایه نتیجه کور کتحره ایسین لایق عسکر عیالی جزا تانیزمه  
شیخیه سترای دولت لایک سده انقصاد ایسه قیسیمه عولاد ایسین جزا ایسه سترای حادی مذکور  
قریب سیزمه ویرلانه خطبه در قوسه نفعنا اوله اعلایک سال اوله اعلایک قضایک در علم ستره و لایک  
بیس و زانایا ارا تانیزمه ایله اجرای و کتحره طریضنی عسکر اوله هینه ضابطه عسکر عیالی  
جزا قوا تانیزمه عسکر نفعنا تشکیل ایسین اولیسن و زانایا ستره کتحره کتحره مجسدمه ویرمجان عسکر اوردور لایک  
مجسدمه نتیجه تیرانیک اولمه مذکور حکامسن و دولتمرد حق ایسین کتحره کتحره کتحره کتحره کتحره کتحره  
در علم ستره ایسین حکم قانونه قوا عسکر بر ضایق اوردوره کتحره عسکر و کتحره  
بر دیوانه عسکر تشکیل جاری اوردیم هینه ضابطه مذکوران کتحره عسکر بر ضابطه عسکر و کتحره

۱۱۶۷

۱۱۶۷



⑤

اردان لوزری	سردیاسی	شیرینا نامی	سردیاسی
۱۶۹	سختی	۱۸ راج	خارجهت بنه میدی جا بنامنه

بنده اینچونان غرت اوریزور، امداریه کوکرمه سولهک فونان هلهک کنی ماهی املاک وریسه  
 لار اولوا فاده ودرمان کنی ماهی احطاس لرا شفقت املاک ریسه، نقاشی لرم کوکرمه به بیان  
 فویا بنیه و تقیریر اولوان و وضعی فریق لرم کوکرمه شفقت املاک ریسه، سیمت خیره فاهوس ایصالین  
 امده مندرک بنیه و شفقت افاده لار منایع زرفه ودریبه میدی، سیمت خیره فاهوس ایصالین  
 ایلقعه ملکو کوره افغانستان ابلرا دادانه هم علیه اوریزور ملله مهابان

۱۳۵

تبسلیه حکم قونوق سفینا اداره دوت شیرینسی لاریه کومده بنی مذکور نقشه سازنک تایانه قبول  
 اولدین کوشنده  
 کون فوسیلنک سونا کاراننده وکان دایه نک بالاده وعلمه اولانده مصلحاته، چهیم کایته  
 جودیمور دایم ریعی علی سرتیه المازقده وولف کوکرمه خزانانوخیرین رحمانا اولوب دیو جری  
 جی اوناننک بنکم هم قنده بولسه ایتمه بوق اشتا امدان اموال عمومی خاریج بره قوشکودت  
 اجاس لاریه کیسه و نوقفده کوهیبه لولخیم حکومت عیبه حفت بلاصحه الله بولمانه  
 برولایته سارا اولور ادا کیسه نقشه سازنه اعمده ایسی مذوره اداره عمده نقشه سازلی ودریبه  
 اینتیجایلی فوسیلمک، تأسیسه بول اجمده ریعل ادره عیلمده عتدی جزا فوننده هیلوف احکامانک  
 مذور ادره عمده نقشه سازنه دوقر شفقت ممولانده ره الاغلی ولایت ایچیلیم یانه مذور نقشه سازنک  
 روی و فوسیلنک ضبط ودرسی خانوسه بیله اولدین اولور دیله جیره یه بیله و دریلر حکوم  
 ادره دیالمنوره فونکسرت قیمه وکیبری فونان مذور بیجی وضعی امکانه الینا خیریندیه  
 یکسره دیویجهان امدانک ولایت عیلمده حکایت عیبه حضرت پانا هیک خلق بیجی سرتیه  
 زونجهدی بیله صاحبه شکریه و نه سرب هیت تبسلیه اداره دوت شیرینسی رض اخصه می تذکر  
 و نقشه سازنک سوز امدیس رهیلو اداره نقاشیم قونوق اولدین اموزمانه مصلحت مریه لاریکه  
 به اولور ادره ایسی کایته  
 شیرینسی

قونوق سفینا  
 قونوق سفینا  
 قونوق سفینا  
 قونوق سفینا  
 قونوق سفینا  
 قونوق سفینا  
 قونوق سفینا  
 قونوق سفینا  
 قونوق سفینا  
 قونوق سفینا  
 قونوق سفینا

85/3 Amtzlow R2  
 1300-12-16





ردیف اثر	۱۷۷۴	ردیف اثر	۱۷۷۴
سردیس	۶	سردیس	۶
ردیف اثر	۱۷۷۴	ردیف اثر	۱۷۷۴
سردیس	۶	سردیس	۶
ردیف اثر	۱۷۷۴	ردیف اثر	۱۷۷۴
سردیس	۶	سردیس	۶
ردیف اثر	۱۷۷۴	ردیف اثر	۱۷۷۴
سردیس	۶	سردیس	۶

ردیف اثر  
سردیس

در حدیثی از امام علی علیه السلام آمده است که هر که در راه خدا راهی را بردارد که از او گذشته است یا در راه او راهی را بردارد که از او گذشته است یا در راه او راهی را بردارد که از او گذشته است...

و...

ردیف اثر	۱۷۷۵	ردیف اثر	۱۷۷۵
سردیس	۷	سردیس	۷
ردیف اثر	۱۷۷۵	ردیف اثر	۱۷۷۵
سردیس	۷	سردیس	۷
ردیف اثر	۱۷۷۵	ردیف اثر	۱۷۷۵
سردیس	۷	سردیس	۷
ردیف اثر	۱۷۷۵	ردیف اثر	۱۷۷۵
سردیس	۷	سردیس	۷

ردیف اثر  
سردیس

در حدیثی از امام علی علیه السلام آمده است که هر که در راه خدا راهی را بردارد که از او گذشته است یا در راه او راهی را بردارد که از او گذشته است...





کتابخانه مفاهد  
**اصول اخلاقی**  
 کتابخانه مفاهد

کتابخانه مفاهد

مهم ترین شیوه در تربیت اخلاقی، بر رویان نمودن و تقویت عواطف و احساسات نیک است. این کار از طریق روش‌های مختلف می‌تواند انجام پذیرد. از جمله این روش‌ها می‌توان به روش‌های مستقیم و غیرمستقیم اشاره کرد. در روش مستقیم، از طریق تکرار و تکریم، عواطف نیک را در ذهن و قلب کودک تقویت می‌کنیم. در روش غیرمستقیم، از طریق ایجاد موقعیت‌های مناسب و فراهم کردن زمینه‌های مساعد، عواطف نیک را در کودک برانگیخته می‌کنیم. در هر دو روش، نقش والدین و معلمان بسیار مهم است. آن‌ها باید با صبر و حوصله، با کودک برخورد کنند و به او کمک کنند تا عواطف نیک را در زندگی روزمره خود تقویت کند. همچنین، باید به کودک یاد داد که عواطف نیک را با دیگران به اشتراک بگذارد و از آن‌ها برای بهبود روابط اجتماعی خود استفاده کند. در نهایت، باید به کودک یاد داد که عواطف نیک را به عنوان یک ارزش و یک وظیفه در نظر بگیرد و به آن‌ها پایبند بماند.

تاریخ ثبت	۱۳۷۷	مهم ترین شیوه در تربیت اخلاقی	تاریخ ثبت	۱۳۷۷
موضوع	تربیت اخلاقی		موضوع	تربیت اخلاقی
نویسنده	م. م. م.		نویسنده	م. م. م.
محل ثبت	کتابخانه مفاهد		محل ثبت	کتابخانه مفاهد
تاریخ ثبت	۱۳۷۷		تاریخ ثبت	۱۳۷۷

اردان دوزی	سرداس	سرمدی باجی	۱۴۴۹	علم باقی و راقه	مختار	۱۱ صجج	۱۱ صجج
				مختار	۱۱ صجج		
				۱۱ صجج			
				۱۱ صجج			

کتابخانه ناسخه کتب خطی و کتب مطبوعه  
 در اصفهان  
 فهرست کتب خطی  
 شماره ثبت: ...

# کتابخانه ناسخه کتب خطی و کتب مطبوعه

اصفهان

فهرست کتب خطی  
 شماره ثبت: ۵۲  
 ۵۲

کتابخانه ناسخه کتب خطی و کتب مطبوعه  
 در اصفهان

فهرست کتب خطی  
 شماره ثبت: ۵۲  
 ۵۲







الاولى	الاولى	الاولى	الاولى	الاولى	الاولى
الاولى	الاولى	الاولى	الاولى	الاولى	الاولى
الاولى	الاولى	الاولى	الاولى	الاولى	الاولى
الاولى	الاولى	الاولى	الاولى	الاولى	الاولى

هذه النسخة هي نسخة من كتاب  
 الفقه في اللغة العربية من تأليف  
 الفقيه الفاضل العلامة  
 الفاضل الفاضل الفاضل  
 الفاضل الفاضل الفاضل  
 الفاضل الفاضل الفاضل

هذه النسخة هي نسخة من كتاب  
 الفقه في اللغة العربية من تأليف  
 الفقيه الفاضل العلامة  
 الفاضل الفاضل الفاضل  
 الفاضل الفاضل الفاضل  
 الفاضل الفاضل الفاضل

٩٨٧ }  
 ٩٩٠ }  
 ١٠٤٩ }

شماره ثبت	۱۹	تاریخ ثبت	۱۳۰۵
شماره ثبت	۱۸	تاریخ ثبت	۱۳۰۵
تاریخ ثبت	۱۳۰۵	شماره ثبت	۱۸
تاریخ ثبت	۱۳۰۵	شماره ثبت	۱۸

شماره ثبت: ۱۸  
تاریخ ثبت: ۱۳۰۵

شماره ثبت: ۱۹  
تاریخ ثبت: ۱۳۰۵

شماره ثبت	۱۹	تاریخ ثبت	۱۳۰۵
شماره ثبت	۱۸	تاریخ ثبت	۱۳۰۵
تاریخ ثبت	۱۳۰۵	شماره ثبت	۱۸
تاریخ ثبت	۱۳۰۵	شماره ثبت	۱۸

شماره ثبت: ۱۸  
تاریخ ثبت: ۱۳۰۵

شماره ثبت: ۱۹  
تاریخ ثبت: ۱۳۰۵

این سند در مورد مالکیت و تصرف در زمین واقع در محله .....  
شماره ثبت: ۱۸ / تاریخ ثبت: ۱۳۰۵  
موضوع: تصرف در زمین واقع در محله .....  
شماره ثبت: ۱۹ / تاریخ ثبت: ۱۳۰۵  
موضوع: تصرف در زمین واقع در محله .....

این سند در مورد مالکیت و تصرف در زمین واقع در محله .....  
شماره ثبت: ۱۸ / تاریخ ثبت: ۱۳۰۵  
موضوع: تصرف در زمین واقع در محله .....  
شماره ثبت: ۱۹ / تاریخ ثبت: ۱۳۰۵  
موضوع: تصرف در زمین واقع در محله .....









A. M. T. L. O. W. A. S.  
Proc. 12-14



commun accord entre la Sublime Porte et la  
Puissance co-signataire du Traité de Berlin.  
L'ajout sans l'ajout de la  
modification de Code pénal ottoman, le cours  
n'en a été pas à déclarer que le pouvoir  
Epistolaire cumuloit en a le droit. En  
effet, bien que le Statut organique règle la  
organisation judiciaire de la province (voir  
Chapitre I) il ne contient aucune clause  
relativement au droit pénal proprement  
dit, c'est à dire aux dispositions qui font  
les peines les différents crimes et délits et  
dont l'ensemble forme le Code pénal.

C'est par conséquent le Code  
pénal ottoman qui est appliqué tel quel  
dans la Roumélie orientale et qui peut,  
enfermément à ce qui vient d'être ex-  
posé, être modifié par le pouvoir législa-  
tif de la province suivant les besoins  
locaux.

Feiker

2/11

Sublime Porte  
MINISTÈRE  
DES  
AFFAIRES ÉTRANGÈRES  
CHAMBRE DES CONSEILLERS LÉGISLÉS

N° 553  
de 1<sup>re</sup> Fevrier 1873

Le sousigné ayant été consulté  
sur la question de savoir si l'Assemblée gé-  
nérale Rouméliote a le droit de modifier pour  
le moins de la province le Code pénal otto-  
man, a l'honneur de faire remarquer qu'en  
tous sens de l'article XI du Statut or-  
ganique de la Roumélie orientale, le pou-  
voir législatif provincial peut introduire  
dans les lois de l'Empire qui sont en  
même temps en vigueur dans la province  
toute modification jugée conforme aux  
lois et aux intérêts particuliers de  
celle-ci. ... Il va cependant de soi que  
le pouvoir législatif de la province ne  
pourrait pas élever des lois qui tend  
en introduisant des changements dans le  
droit de l'Empire formeraient en même temps  
des modifications d'une classe quelconque  
de statut organique, dont le changement,  
d'après l'art. 495, peut être fait d'un





Am. T. Low, A.S.  
1300-12-14

11/17

quer sans la branche d'indépendance pour autant  
qu'elle ne soit pas contraire au statut et  
en cas de doute que le code pénal ottoman devrait  
être appliqué tel quel sans la province. Il  
est vrai que le pouvoir législatif provincial  
ajoute le conseil, la faculté d'élaborer  
un nouveau code de procédure et de proposer  
au Gouvernement la modification qu'il  
peut nécessairement introduire sans les modifier  
ou modification ne devrait porter aucune  
atteinte aux lois fondamentales de l'Empire,  
elle pourrait même être appliquée aux  
particuliers de la province et ne concernerait  
que le régime. Le pouvoir législatif  
provincial avait le droit de modifier une  
loi telle que le code pénal, le pouvoir avait  
aussé être complètement indépendant ce  
qui serait contraire aux lois qui régissent  
la province privilégiée à l'Empire et qui  
sont fixés par les dispositions internationales  
aussé que par les lois fondamentales et  
statut organique.

Le droit de légiférer, conféré  
par l'art. 11 du statut organique à l'Empire  
et le provincial, n'est pas, le conseil avec



27

les dispositions fondamentales du code pé-  
nal ottoman, si, en d'autres termes, elle  
tendait à l'introduction sans la province,  
sans le prétexte de modifier quelques par-  
ties de ce code existant, tout un nouveau code  
pénal, éventuellement différent de  
celui en vigueur sans l'Empire, ce  
serait un procédé entièrement illégal  
et contraire aux dispositions de l'article  
Huitième.

Le sultan ne pourrait  
terminer son présent rapport sans faire  
observer que le Ministre Impérial et  
Sultan a naturellement sans les  
cas où le pouvoir législatif de la pro-  
vince, exerce le droit de veto.

Ferdin

N<sup>o</sup> Le Gouvernement Impérial, s'occupe par la  
présente voie suivante: D'abord, soumettant la  
disposition de l'article 11 en question, à son  
pouvoir législatif, a le droit d'introduire sans  
autre loi de l'Empire existante au  
contraire sans l'avenir, les qui sont aussi  
en vigueur sous la province toute le motif.  
entiers que les besoins de celle-ci exigent. En  
second lieu, il existe certaines matières sans  
laquelle le pouvoir législatif provincial  
est complètement incompetent, ce qui équi-  
voque à dire que les lois ottomanes qui se  
rattachent à ces matières ne peuvent  
pas être appliquées sous la province. Ces  
matières sont: celle, commerce, sans l'articles  
13 du statut organique. Au complet en  
suit la chose plus complète.

de l'Empire emettrait une loi sur la forme  
théorie ou bien un nouveau code financier, et  
le loi ou a code serait en même temps  
en vigueur sans la province, sauf quelques  
modifications que le pouvoir législatif de son  
domaine pourrait y introduire pour satisfaire

matière qui ne sont pas réservées par l'art.  
de 13 énumérées, à sa compétence exclusive.  
ne, car une nouvelle loi ne constituerait pas  
une simple modification d'une loi existante.  
manus. En outre, pour ce même motif  
ero, le pouvoir en question n'a pas le droit  
d'introduire sans une loi de l'Empire  
les changements qui constitueront l'acte  
libon des principes et les dispositions finan-  
samentales y contenues, attendu que de  
pareils changements feraient de cette loi  
une loi autre que son caractère existant.  
ment différent et sans à ces en ce qui  
a l'ensemble du principe qui par l'art.  
de 11 qui établit que les lois de l'Empire  
seront aussi en vigueur sans la province  
provinciale. Si pour en donner un  
exemple, l'ensemble provincial existant  
en prenant pour modèle la loi française,  
motifier le code financier ottoman sans le  
pouvoir d'y introduire de modifications  
conformes aux besoins de la province.  
elle aurait contrairement à l'objet  
de l'art. 11 précité, attendu que après  
l'introduction de ces nouvelles lois



AMTULO 2) AS.  
1700-12-74

a' en termes particuliers. Mais s'il se publiait  
sans l'Empire une nouvelle loi, soit sur  
le mines soit sur l'instruction publique  
par exemple, ne l'une ni l'autre en a-  
raient en vigueur sans la province attache  
que faits de deux matieres font partie  
de cette reserves a la competence exclusive  
du pouvoir legislatif provincial.

Off rendu de ce qui precede  
que l'article 10 n'a pas pour but d'annu-  
mer toute la matiere sans laquelle le pou-  
voir legislatif provincial peut exercer son  
droit de legifera, mais seulement celle  
sans laquelle il euvre avec faculte a l'au-  
chacun de tout autre pouvoir legislatif. En

other s'a droit selon le legifera, le pou-  
voir legislatif provincial a, comme il a ete  
dit plus haut, class de concourir, sans de-  
double force par l'art. 11 a la legislation  
concernant tout autre matiere. Ce double  
sent force par la bonne memoire de l'art.  
11 suivie d'après lequel il est pouvoir  
il a le droit que d'introduire sans la loi de  
l'empire certaines modifications. Les lois  
le pouvoir legislatif provincial n'a pas de  
droit d'initier une nouvelle loi sans les



1/2

دائرة القضاء  
القضاء  
البيروت

السيد سفة صفة  
رئيس المحكمة الدستورية

مادة صفة  
رئيس المحكمة الدستورية  
السيد سفة صفة  
رئيس المحكمة الدستورية  
السيد سفة صفة  
رئيس المحكمة الدستورية





اردان زوری	سردار	سردار	سردار	سردار	سردار
سردار	سردار	سردار	سردار	سردار	سردار
سردار	سردار	سردار	سردار	سردار	سردار

سردار

سردار  
 ممالک  
 سندھ  
 اقصیٰ  
 سندھ  
 اقصیٰ

اصول الحسني

۱۷۷۷

مبتدع في حجة

اصول الحسني  
 حجة  
 ورتبه  
 قير  
 دار  
 ط  
 ق  
 س

اصول الحسني  
 حجة  
 ورتبه  
 قير  
 دار  
 ط  
 ق  
 س

اصول الحسني	سوال ساس	۱۷۷۷
اصول الحسني	سوال ساس	۱۷۷۷

اصول الحسني  
 حجة  
 ورتبه  
 قير  
 دار  
 ط  
 ق  
 س

اصول الحسني  
 حجة  
 ورتبه  
 قير  
 دار  
 ط  
 ق  
 س



# اصول الحساب

معمولاً بانکه استخوانی محسوسه برآوردند و نیز بر مبنای اینکه با عبادا و حاکم رخصت ادرینه مورثی کسب کرده اند که نه محسوسه و نه معانی برآوردند  
 زیرا که بر مبنای اینکه با عبادا و حاکم رخصت ادرینه مورثی کسب کرده اند که نه محسوسه و نه معانی برآوردند  
 زیرا که بر مبنای اینکه با عبادا و حاکم رخصت ادرینه مورثی کسب کرده اند که نه محسوسه و نه معانی برآوردند

در مکتب که در این کتاب گفته شده است که در وقت مسکن به این معنی که در وقت مسکن به این معنی که در وقت مسکن به این معنی که  
 در وقت مسکن به این معنی که در وقت مسکن به این معنی که در وقت مسکن به این معنی که در وقت مسکن به این معنی که

اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول
اصول	اصول	اصول	اصول

اصول





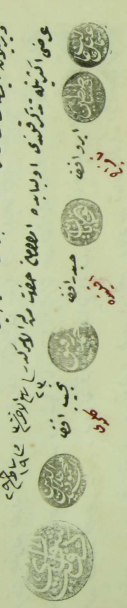






A. H.T.E. (09). Rs. 1300-12-16

اورب سبر سولایہ بوندہ رضی اوربور کیکس رضی قصیرہ اجمہ اولیقندہ بقیمہ سنات معدنات  
دیرجیدہ ایطاعات زارہ سہ اجراس ویرانیہ تبیح اولقہ اورزہ لوجی سزودہ دک شرطاً قصیرکا لیل  
عصا اکینہ تکریمو اولیادہ 13000 مؤقدا لاکس ایضاً ایضاً ایضاً



باقدر بوری دوقتر سا بوسکی اندی لارور رکوت اولورده مارد سزودہ استخاج اولوقده اولیادہ  
سا جهیدن حقوقه تقدیر لری اورور بونک اوجمن سده سه قرب اولیقن دله شکل آیه جاک فوسینج  
یقده اولورده هجاص صایح سه دیا سار شامه ایزار ایترک مؤد تقدیر قصیر اولیقن لیس سرک  
دیلا لیل قصیر قصیر بکرده بونداه زمانه صایح ایسوره قودها قینده صده شی کایه  
ایضال دزار ایترک رضی قصیر مؤ تقیر طبیع اولیقن اولیاد سنه صد بلوق ایسکه بونک  
رضی ی کز جهن آیان مؤد بونک حاله اترک رضی قوری دوار زمانه کاکه طرف ایه بوجهد ای  
دیکه ایضال ایه جک شکر شکر لری معب طرفین مؤد ایه بکرده دور لری بان داس کوسری اولیاد  
هسته اهلان تکریمی قصاص ایه بکرده ویر قصوری شکر شکر لری حور لری بان داس کوسری اولیاد  
سنت اولوب سق تو بونک شکر لری ای کز هک معب طرفین بائیسہ ویر انان بوندہ ایضال  
سبر فوسینج سنان تقدیر و فوسینج قصاص ویندرک اورا صا جهن بکرده وقت نقد  
ای کز رجعت کوبیرت دوسری معلوم اولیقندہ اولیاد لری معب صلاک بکرده ویریه اولیاد لری  
صا بکرده تقدیر اولیاد لری لری حکم رجعت نه اولیاد لری معب صلاک بکرده ویریه اولیاد لری  
نقد دقتسه کوبیرت ویرده صایح اولیاد سنان و زمانه بونک ایضال بکرده ویریه اولیاد لری  
کوی کبوری سچی کلفت دغرف اختیاری اتای ایه جک سده میناو صابانک برقی بایلیب  
جاک ویریت نه باطلم ایال اولورده قود لری لری اولیاد ایضال اولیاد لری معب صلاک بکرده  
دعوت اولیقن دیا بائیس اوریزیه بوسه لری کز ایسک دیکو قن تقدیر لری فوسینج  
هجاص غیر صایح کوبیرت اولوقده طوری اولیاد صا جهن عمبره ویر رجعت ترا قطل لری بعدہ نک  
راجعت ایه نک و فوسینج معصه کوبیرت ویر رجعت ترا قطل اولیاد لری معب صلاک بکرده  
ای کز رجعت نه اولیاد لری معب صلاک بکرده اولیاد لری معب صلاک بکرده اولیاد لری معب  
جنا انان سنان ولید و طلم قود معصه صلاک بکرده اولیاد لری معب صلاک بکرده  
سید معلوف ایچمه قود طلم ی دنا ساید ویر ایچک معنی جاک ولید لری معب صلاک بکرده  
برده ققص کاتب قیقن رسوت اولیقن ابرایجه مشروطات ایله قصیر و فوسینج لری معب  
بورده دار قانوه لری معب صلاک بکرده اولیاد لری معب صلاک بکرده اولیاد لری معب صلاک بکرده







A. ME. (03), R.S. - 1700-12-16

۱۴۰۱/۹

مکمل نامه کوزه به جدول اول و مشخصات کلیات جدولی در این زمینه قرار گیرد

در پیوسته

اول به استحضار

تفصیلاً اول و اولی و سایر اطلاعات به پیوسته در

انتهای در پیوسته اولی و اولی و سایر اطلاعات به پیوسته در  
تفصیلاً اول و اولی و سایر اطلاعات به پیوسته در

- ( ۱ )
- ( ۲ )
- ( ۳ )
- ( ۴ )
- ( ۵ )







تفصیل

سرخ قوچیان پانچ

عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ

اصول

تفصیل

اعلام

عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ



عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ

تفصیل

اصول

عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ

تفصیل

اصول

عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ  
 عسکری سرکاری عیسوی را در وقت خفته تیره نشود  
 استواری عسکری در سر راه بر سر راه پانچ



AmT2041A5  
1950  
740/E

مکان جدیدی که تسخیر مغان در آن شدگی مشاهده می شود

نام این قلعه را در کتب قدیم دیده شده است و در بعضی کتب قدیم هم مشاهده شده است  
این قلعه در حدود ۱۰ کیلومتر از مرز ایران و توران واقع شده است  
در این قلعه یک مسجد قدیم وجود دارد که در آنجا یک کتیبه قدیم هم دیده شده است  
این کتیبه در حدود ۱۰۰۰ سال قدمت دارد و در آنجا نام پادشاهان ساسانی هم درج شده است  
در این قلعه یک برج دیده شده است که در آنجا یک کتیبه هم دیده شده است  
این کتیبه در حدود ۱۰۰۰ سال قدمت دارد و در آنجا نام پادشاهان ساسانی هم درج شده است

بزرگسال  
مردان جوان در

برخی مآده در این شرفه و عسکری اصولی که در این مآده  
قدوره اجتماع این عسکری مکتوب را در این مآده نوشته شده  
قدوره انعقاد این مآده در این مآده نوشته شده

این مآده در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

عسکری که در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است



عسکری که در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است

در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است  
در این مآده نوشته شده است



A. M. E. (95) RS-17200-22

ردیف کتاب	سوی کتب	تشریح کتاب	ملاحظات
۱		تشریح کتاب	سلا
<p>در بیان این کتاب که در مورد تاریخ و تمدن ایران است، نویسنده به بررسی و تحقیق فراوان دست زده است. در این کتاب به تاریخ و تمدن ایران از دوران باستان تا دوران معاصر پرداخته شده است. نویسنده به بررسی و تحقیق فراوان دست زده است و در این کتاب به تاریخ و تمدن ایران از دوران باستان تا دوران معاصر پرداخته شده است.</p>			

A. M. E. (95) RS-17200-22

ردیف کتاب	سوی کتب	تشریح کتاب	ملاحظات
۱		تشریح کتاب	سلا
<p>در بیان این کتاب که در مورد تاریخ و تمدن ایران است، نویسنده به بررسی و تحقیق فراوان دست زده است. در این کتاب به تاریخ و تمدن ایران از دوران باستان تا دوران معاصر پرداخته شده است. نویسنده به بررسی و تحقیق فراوان دست زده است و در این کتاب به تاریخ و تمدن ایران از دوران باستان تا دوران معاصر پرداخته شده است.</p>			

Handwritten notes in the left margin, including a date '12/11/11' and other illegible scribbles.

روم این سرتی و بدین را خنده بولنا که ای ملک و ارض توفیق آنکه ملکی خومی عقد ه کیمه ستم تخیم و ارسال  
فقدان قانونه لایحی بعضی نطقه لولا ایتیمه ستم جائه کیسیرک ۱۶ رخ امر خلق با خنده و تخیم  
فقدان مطیع مویجور را لیسری بکره مجلس ممیض قاری ستم تخیم و ارسال فناء لایحی بر نخوس بر  
۱۶ رخ امر ستم و ۱۴ ساله خلق تا یکنه و در ع یوزک نه کیسیرک قریب لا مفعول فاسته و اولد و ۱۹ میلادی  
و ۱۵ ساله خلق تا خنده توری دولت هول بر لسه و لفظ افغانها بود و بار اعمیو میری ستم و اولد  
صغیرا قتی جب اولد لسه بالرضا و اولد انانه خفقان و ستم و اولد انانه خفقان و ستم و اولد انانه خفقان  
اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
اساب مویجه ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
تیمه فناء با ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
اسالار خومی قریب تیمه و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
برای یوزک رضی علاوه و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
ساره و ویرید و خبر اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
صوت ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
شدر وقت ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
ایلیور و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
اجاره و وقتاط تیمه مقدار ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
تضمین رضی ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
ما ضرر اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
اسالار اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
قیمت حاضر ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
قاری و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
ضمیمه ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
ملاحظه ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم  
زیاده ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم و اولد ستم

H. 1712, (04), RS - 13000-12-14

Handwritten notes at the top of the second page, including a date '12/11/11'.



Handwritten number '11' at the bottom right corner of the second page.















درآمد روزی	سورده نامی	سوره نامی	سوره نامی	سوره نامی
	۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵	۱۳۶
بیشتر نام	لا			

درآمد روزی سورده نامی سورده نامی سورده نامی سورده نامی  
لا

درآمد روزی سورده نامی سورده نامی سورده نامی سورده نامی  
لا

درآمد روزی	سورده نامی	سوره نامی	سوره نامی	سوره نامی
	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۹	۱۴۰
بیشتر نام	لا			

درآمد روزی سورده نامی سورده نامی سورده نامی سورده نامی  
لا

درآمد روزی سورده نامی سورده نامی سورده نامی سورده نامی  
لا







تلفیق نامہ	سجے	پر	پر	سورہ اسحق	اردو ترجمہ
۱۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱

درج ذیل کی تحریریں لکھی گئی ہیں اور ان کی تصدیق کی گئی ہے۔  
 یہ تحریریں آج کے تاریخ پر لکھی گئی ہیں۔  
 ان کی تصدیق کی گئی ہے۔  
 ان کی تصدیق کی گئی ہے۔  
 ان کی تصدیق کی گئی ہے۔  
 ان کی تصدیق کی گئی ہے۔  
 ان کی تصدیق کی گئی ہے۔

تمہیں سلام

اس کے لئے لکھی گئی ہے۔  
 اس کے لئے لکھی گئی ہے۔  
 اس کے لئے لکھی گئی ہے۔  
 اس کے لئے لکھی گئی ہے۔  
 اس کے لئے لکھی گئی ہے۔

۱۱/۱

مجموعه رسائل

جلد اول

۱۷۸

روم میں شریفہ طوغریہ طوغریہ استغاثہ ارادہ نکالنے میں بیٹھ رہا وہی صفحہ مجلس عمومی مجیدہ رئیسہ متفقاً تعلیم و اصلاح  
 قلم ۹ مارچ ۱۸۸۴ء تا چھ ماہہ عمومی بیٹھ شامی ولایت ۱۲ صا در اولاد سنہ ۹ مارچ ۱۸۸۴ء تا چھ ماہہ ولایت اولاد  
 نوری تاریخہ شوری دولت صوابیہ رسالہ تعلیم و اصلاح وراثت و مصلحت اولاد  
 نوری تاریخہ ۱۲ مارچ ۱۸۸۴ء تاریخہ شوری دولت صوابیہ رسالہ تعلیم و اصلاح وراثت و مصلحت اولاد  
 خلاصہ محتویات و ریکورڈ تک طوغریہ صفحہ اول و دوم طوغریہ استغاثہ ارادہ نکالنے میں بیٹھ رہا وہی صفحہ مجلس عمومی مجیدہ رئیسہ متفقاً تعلیم و اصلاح  
 اعتباراً از ایامی مسدودہ و تصدیقات اجلاس عمومیہ قائم دعویٰ ایچ بی حکایتی و بیوردی صوابیہ قلم و اصلاح وراثت و مصلحت اولاد  
 بیٹھ نہ جانے اولاد نہ قواعد معدلت طوغریہ کورنہ اور لغت قبول نکر و نکر تصدیق لغت تعلیم و اصلاح وراثت و مصلحت اولاد  
 بانی امر و فرمانہ طوغریہ صوابیہ رسالہ تعلیم و اصلاح وراثت و مصلحت اولاد



ایرانیہ

تعلیم و اصلاح

تعلیم و اصلاح

تعلیم و اصلاح

تعلیم و اصلاح

Handwritten text in the top left corner of the page.



Handwritten number '211' in the bottom right corner.





ارزادآوری	سودفاسی	تصدیق نازی	ردیف	۱۲
		معلم با کلاس در این محترم		
<p>ولایت خندان در تاریخ ۱۳۰۲ هجری قمری        در شهر کابل در محله کوروشی ایزدین که در برابر        دروازه کابل واقع است در این شهر در راه        دروازه کابل در این شهر در راه کابل در این شهر</p>				
	۱۶	۱۱	۱۰	۹
	۱۲	۱۱	۱۰	۹
	۱۲	۱۱	۱۰	۹

مرعی در این شهر در این شهر  
 کرمی در این شهر در این شهر  
 این شماره عمومی نظامی شماره ۲۷۷  
 ۱۳۰۲ هجری قمری  
 ۹۱ مارس ۱۳۰۲

جمعاً  
 ۲۷۷  
 ۲۹۵  
 ۲۹۵



کتابخانه ملی و دولتی

۱۰۶۵  
۳۳

مخطوطات

مؤلف: محمد باقر  
 مرقوم: تقی میرزا  
 علم: تاریخ و جغرافیه و امور دولتی  
 در: تاریخ و جغرافیه و امور دولتی  
 در: تاریخ و جغرافیه و امور دولتی

تاریخ ثبت	۱۳۰۸	مجموعه	۱۰۶۵
تاریخ خرید		مجموعه	۱۰۶۵
تاریخ ثبت		مجموعه	۱۰۶۵

این کتاب تاریخ و جغرافیه و امور دولتی است که در روزهای اخیر در کتابخانه ملی و دولتی ثبت شده است. این کتاب به دست محمد باقر مؤلف و تقی میرزا مرقوم گردیده است. این کتاب در تاریخ و جغرافیه و امور دولتی بسیار مفید است و به همه کسانی که در این زمینه علاقه دارند پیشنهاد می‌گردد. این کتاب در تاریخ و جغرافیه و امور دولتی بسیار مفید است و به همه کسانی که در این زمینه علاقه دارند پیشنهاد می‌گردد.

در روزهای اخیر در کتابخانه ملی و دولتی ثبت شده است.

تاریخ ثبت	۱۳۰۸
-----------	------

در روزهای اخیر









Ms. No. 12. 46

رومی سدی و درین وقت قفقوس اوتنه اراضی ویکوسه دولتم جایی اهالی اسدییم پرتک و طریشین  
 ایسه قنده که استغای مرتعی نیو حیادی جماعت سله نامه تقسیم اولنه و خانان طریشین علای حجاب سکازی  
 جویبرده انا در صوفی نظریه درستی طلب اولدی بئی بویاییک ز باباییم دولتم ایله باطلانی انکار و جرمی  
 متغای امر و فرماندهانیم نظریه یا در تکدیسه اولدینن مایه طریشین بایسه کاتب جدید سنده استغای فطری نظریه  
 سوزای دوله و در اولدیه نکره سیر لغوه خنده و جیبیه ویریا به فطریه صیافت سله جانی طریشین بایه ایله  
 مؤخر سوزای دوله حواله جوبیدیم بیلدیم بیلدیم بر سر بیلورات نظریه داره سنده قوسه و بایخوله وجهه دهنده اولدی  
 رستا نکلیمه اولدیم صوفی نقیله ای قاناته ملاحظه ملاحظه اولدیم سنده نظر اهالی مرتعی یله خلاصه استغای اقتضای به کمال  
 محظوظ کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله خلاصه استغای اقتضای به کمال  
 نایر اولدیم کورنده اولدیم قنده خورنده ایچا محظوظ کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 فضیحتی خلاصه مرتعی شروع با قندیم کورنده اولدیم قنده خورنده ایچا محظوظ کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله  
 اولدیم سنده و طی ویکو استغالی اولدیم اکلیمه اولدیم سنده نظر اهالی مرتعی یله خلاصه استغای اقتضای به کمال  
 وارده و زنجیر شایان ایسه جلت قدر اولدیم کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 ایچیم استغالی سملنه اولدیم قنده خورنده ایچا محظوظ کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 سخانه یولیه ویکوسه یلیر بونه کورنده سینه بدو کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 اسباب نیسین سنده عاجز بولونله اهالی بولیم ایچا محظوظ کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 طاش صانبون شرت باره منه اولدیم قنده خورنده ایچا محظوظ کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 نظریه تر اولدیم دینیمه معانی قاناته حابیدیم مکرر اولدیم قنده خورنده ایچا محظوظ کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله  
 نتیجتاً قاناته کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله خلاصه استغای اقتضای به کمال  
 رانعا دولتم بئی شریف قنده خورنده ایچا محظوظ کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 اکیه جیمه اهالی غلامه مطایب کشف مطایب تا میرانلیر بولونکن کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 طریشین سینه سینه سینه قانلمه اکیه جیمه اهالی غلامه مطایب کشف مطایب تا میرانلیر بولونکن کورنده جانن و معنی ازم صوفی  
 وضعی قنده ما نشیم اولدیم مطایب کشف مطایب تا میرانلیر بولونکن کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 اکیه بوز اولدیم قنده خورنده ایچا محظوظ کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 دور بینه کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 درکوسه نظریه طاش اکیه جیمه اهالی غلامه مطایب کشف مطایب تا میرانلیر بولونکن کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله  
 اهالی غلامه مطایب کشف مطایب تا میرانلیر بولونکن کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله  
 و تقسیم کورنده جانن و معنی ازم صوفی نقیله افاده سنه نظر اهالی مرتعی یله خلاصه استغای اقتضای به کمال  
 اسباب و استغالی اقتضای به کمال



172

AMMUNICATIONS - 5000 - 82 - 16

A. RTZ, 04.RS - 1300.72.74



۱۳۴۷

تخصص زراعت متوقفه تشکیل را بر فائده یا بجهت اسیب بعوضه نظر تأسیس ایستادگی و چونکه  
 این علم قومی میسر حاصل نموده است، ایستادگی بر مقدار نسبی استیصال است، یعنی هرگاه  
 اولیای فاعله استفاده از این جنبه نظراً قیاساً و بر کوشش توسعه در علم جابجایی با این روش بر طرف  
 انقلابی مکن در کار اولیای فاعله وقت مانت اصل اولیای فاعله و جهت علم و اتم بر فاعله و متوقفه  
 اولیای فاعله بر دولت زراعت قومی یعنی کوشش و پویایی استوار نگارند، ایستادگی بر فاعله و جهت علم و اتم  
 دولتی میسر و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه در علم جابجایی با این روش توسعه  
 روش مانت فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه  
 والاهای فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه  
 با فاعله مانت فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه  
 سه سال با فاعله مانت فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه  
 دولتی مانت فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه

عربی تنظیم شده  
 ترجمه  
 تاریخ  
 شماره  
 کلاس

را که کلیه فاعله اعزاز اولیای فاعله و دولت بود و مانت فاعله در اعزاز فاعله اولیای فاعله مانت فاعله  
 این علم قومی میسر حاصل نموده است، ایستادگی بر مقدار نسبی استیصال است، یعنی هرگاه  
 اولیای فاعله استفاده از این جنبه نظراً قیاساً و بر کوشش توسعه در علم جابجایی با این روش بر طرف  
 انقلابی مکن در کار اولیای فاعله وقت مانت اصل اولیای فاعله و جهت علم و اتم بر فاعله و متوقفه  
 اولیای فاعله بر دولت زراعت قومی یعنی کوشش و پویایی استوار نگارند، ایستادگی بر فاعله و جهت علم و اتم  
 دولتی میسر و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه در علم جابجایی با این روش توسعه  
 روش مانت فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه  
 والاهای فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه  
 با فاعله مانت فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه  
 سه سال با فاعله مانت فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه  
 دولتی مانت فاعله بر فاعله که تسهیلات فاعله و اولیای فاعله در علم جابجایی با این روش توسعه







مقام عالی درجه و شرف است و این توفیق عظیمی است که به شما عطا شده است و امید است که در این مقام عالی درجه و شرف خود را به بهترین وجه ممکن به مردم عزیز خود عرضه کنید و در این راه با ما همکاری کنید.

۱۰۰ سالگی را جشن بگیرید و در این روزها با ما همکاری کنید و در این راه با ما همکاری کنید. در این روزها با ما همکاری کنید و در این راه با ما همکاری کنید. در این روزها با ما همکاری کنید و در این راه با ما همکاری کنید.



مجلس شورای عالی

تقدیر نامه

مجلس شورای عالی

تقدیر نامه

مجلس شورای عالی

۱۷۶۱۱

A. M. T. (04) K. S. - 1300 - 12. 9. 14

تقدیر نامه  
این تقدیر نامه را به شما عطا می‌کنیم و امید است که در این مقام عالی درجه و شرف خود را به بهترین وجه ممکن به مردم عزیز خود عرضه کنید و در این راه با ما همکاری کنید.

۱۰۰ سالگی را جشن بگیرید و در این روزها با ما همکاری کنید و در این راه با ما همکاری کنید. در این روزها با ما همکاری کنید و در این راه با ما همکاری کنید.

۱۰۰ سالگی را جشن بگیرید و در این روزها با ما همکاری کنید و در این راه با ما همکاری کنید. در این روزها با ما همکاری کنید و در این راه با ما همکاری کنید.

۱۰۰ سالگی را جشن بگیرید و در این روزها با ما همکاری کنید و در این راه با ما همکاری کنید. در این روزها با ما همکاری کنید و در این راه با ما همکاری کنید.









ماجد نفاعة

بسم الله الرحمن الرحيم  
الحمد لله رب العالمين  
والصلاة والسلام على  
سيدنا محمد وآله الطيبين  
الطاهرين  
الذين هم خاتم النبيين  
والصالحين  
الذين هم المرسلون  
والرسل  
الذين هم المرسلون  
والرسل  
الذين هم المرسلون  
والرسل

سورة مائدة  
بسم الله الرحمن الرحيم  
الحمد لله رب العالمين  
والصلاة والسلام على  
سيدنا محمد وآله الطيبين  
الطاهرين  
الذين هم خاتم النبيين  
والصالحين  
الذين هم المرسلون  
والرسل  
الذين هم المرسلون  
والرسل  
الذين هم المرسلون  
والرسل

بسم الله الرحمن الرحيم  
الحمد لله رب العالمين  
والصلاة والسلام على  
سيدنا محمد وآله الطيبين  
الطاهرين  
الذين هم خاتم النبيين  
والصالحين  
الذين هم المرسلون  
والرسل  
الذين هم المرسلون  
والرسل

سورة مائدة

سورة مائدة  
بسم الله الرحمن الرحيم  
الحمد لله رب العالمين  
والصلاة والسلام على  
سيدنا محمد وآله الطيبين  
الطاهرين  
الذين هم خاتم النبيين  
والصالحين  
الذين هم المرسلون  
والرسل  
الذين هم المرسلون  
والرسل  
الذين هم المرسلون  
والرسل

بسم الله الرحمن الرحيم  
الحمد لله رب العالمين  
والصلاة والسلام على  
سيدنا محمد وآله الطيبين  
الطاهرين  
الذين هم خاتم النبيين  
والصالحين  
الذين هم المرسلون  
والرسل  
الذين هم المرسلون  
والرسل

روزنامه‌های	سرمد اسمی	توسعه تاریخی	۹۸۱
توسعه تاریخی	توسعه تاریخی	توسعه تاریخی	توسعه تاریخی

فایده‌ها در هر شماره  
 ۱. فصلنامه  
 ۲. فصلنامه  
 ۳. فصلنامه

روزنامه‌های سرمد اسمی توسعه تاریخی ۹۸۱

روزنامه‌های	سرمد اسمی	توسعه تاریخی	۹۸۲
توسعه تاریخی	توسعه تاریخی	توسعه تاریخی	توسعه تاریخی

فایده‌ها در هر شماره  
 ۱. فصلنامه  
 ۲. فصلنامه  
 ۳. فصلنامه

روزنامه‌های سرمد اسمی توسعه تاریخی ۹۸۲





A. 175. (09), RS. 1300-72-7a  
AM 72/1 A. S.  
193/1

Sublime Porte

MINISTÈRE  
DES  
AFFAIRES ÉTRANGÈRES  
CHAMBRE DES CONSEILLERS LÉGISLÉS

N. 83.  
le 3 Septembre 1888.

Il résulte de l'extrait de procès verbal ci-joint que le Conseil des Ministres dans le cours d'une discussion sur un projet de loi concernant la propriété foncière en Roumélie Orientale, a jugé nécessaire de poser la question suivante à la Chambre des Conseillers législatifs:

— Le propriétaire d'une forêt, absent du pays, ou qui, étant présent, ne pourrait, à la demande des Autorités, prouver ses droits de propriété peut-il être mis en demeure de fournir cette preuve dans un court espace de temps, de deux ans par exemple, sous peine de se voir déposséder de tous droits sur la dite forêt à l'expiration de ce terme? —

Les sous-signés, après avoir fait de cette question l'objet d'un examen spécial, ont remarqué tout d'abord que l'Administration de la Roumélie-Orientale <sup>proposant</sup> en s'en référant à l'article 143 du Règlement pour but de régulariser la propriété

1/1

برای مخصوص فطنة سنة یونیک وقت صودیة [به کمال احتیاط]

درمان شما اورما فطنة یونیک وقت صودیة درجه کبریلا نانه ویکتیک شیشو مرده بارو مان صامی مکنته  
کتاب المکر و فخر مکنته حضور العیون فقط الله اورمانه درجه شله فقط الاکتی انام الکی کلوت کیم صولان و الکتی  
ابانیا تمکت به اورمانه فطنة یونیک وقت صودیة زمانه تعیین انکه فطنة الله اورمانه صامی فطنة ابانیا عطا کل  
اورمانه فطنة اکبره انکه فطنة صلتی بیست لیم کویکلا فطنة دولت شیشو مرده ابانیا تمکت انما اک  
فطنة

forestière dans la province, mais que, quelle que soit la légitimité d'une pareille mesure, elle ne peut se faire au dépens des droits de la propriété privée, or il semble que la clause dont il s'agit lèverait gravement le droit de propriété forestière en Roumélie Orientale.

D'abord, pour ce qui regarde les absents, la disposition qui les concerne ne pourrait être admissible, parce qu'en disant "absents du pays" on semble comprendre dans la même catégorie, aussi bien les absents proprement dits que ceux qui, vivant hors de la province, y feraient cependant acte de propriétaires par l'entremise de leurs fondés de pouvoir.

Cette disposition d'ailleurs <sup>pourrait</sup> servir et entraver aux législations <sup>des Etats</sup> qui fient des délais très étendus à l'égard des propriétés des absents proprement dits, afin de ne pas priver les droits de ces derniers, et créer par là, des questions immobilières en cas où il viendrait à disparaître.

Quant à ceux qui, tout en

AMT 2011 A. E.

194/9

étant absents, avaient des représentants dans la province, tant propriétaires aux mêmes titres que les domiciliés, et, vouloir les confondre avec les absents proprement dits, ce serait commettre à leur endroit une injustice également criante.

Venant maintenant à la seconde partie de la question, les souvenirs feront observer que l'Administration de la Roumélie - Orientale devra mettre un esprit d'équité le plus large possible dans la recherche des preuves des droits de propriétés, parce que, la propriété forestière en Europe ne repose pas sur des bases uniformes, la mesure radicale que l'on propose pourrait, si l'on n'y prend garde, occasionner d'injustes spoliations. En effet, les titres que les propriétaires ont entre les mains sont de différentes natures suivant leur ancienneté ou leur origine, il y a même beaucoup de propriétaires qui ne pourraient faire autre chose que prouver une possession paisible et constante depuis un grand nombre d'années, preuve qui suffirait à établir leurs droits.

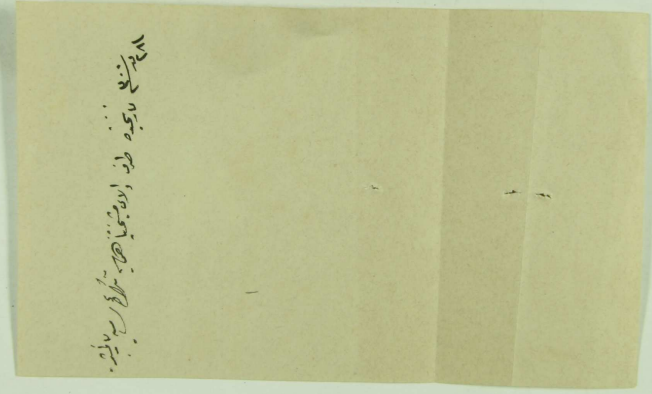
En conclusion, les souvenirs

سید: محمد علی افشاری



sont d'avis que les dispositions de la  
loi Devraient tenir un compte des fautes  
de cette situation et sauvegarder les  
droits qui ont été acquis par les proprié-  
taires, de la manière exposée ci-dessus,  
ils proposent en outre de fixer un délai  
beaucoup plus étendu aux absents  
qui pourraient se présenter dans la  
suite, et surtout de ne pas comprendre  
dans la catégorie des absents ceux qui  
ont des représentants dans la province.

Paul Genesly Gabriel



امتیاز نامه وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه



مکتوبہ رسد اور اے جی ایم ایس سے ملنے والے دستخطوں کے بارے میں  
 اطلاع دی جا رہی ہے۔ اس کے علاوہ دیگر بعض ایجنسیوں کے ساتھ  
 رابطہ قائم رکھنا اور ان کے ذریعے سے سہولیات حاصل کرنا  
 حکومت کے مفاد کے لیے ضروری ہے۔ اس کے علاوہ دیگر  
 امور بھی سامنے آ رہے ہیں جن کی توجہ سے حکومت کو  
 اس کے فیصلے اور کارروائیوں میں مدد دینی پڑے گی۔



بیتاریک	تاریخ	مقام	موضوع	مقام	تاریخ	موضوع
۱۹۶۶	۱۹۶۶	پٹنہ	موضوع	پٹنہ	۱۹۶۶	موضوع

جانب سے اس بارے میں اطلاع دی جا رہی ہے کہ  
 وزارت کے پاس اس بارے میں بھی اطلاع  
 دی جا رہی ہے۔ اس کے علاوہ دیگر بعض  
 ایجنسیوں کے ساتھ رابطہ قائم رکھنا  
 اور ان کے ذریعے سے سہولیات حاصل  
 کرنا حکومت کے مفاد کے لیے ضروری  
 ہے۔ اس کے علاوہ دیگر امور بھی  
 سامنے آ رہے ہیں جن کی توجہ سے  
 حکومت کو اس کے فیصلے اور  
 کارروائیوں میں مدد دینی پڑے گی۔





مردمان سرافرازان در این حقده جمعی از اعیان مشرفان و اعیان ...  
 و ملک و اوقاف و اراضی و زمین و ...  
 و طاب و ارضه ...  
 نظام مکرر که در این حقده ...  
 تکریم و در این باره که ...  
 تألیف و تألیف ...  
 خصص ...  
 روی ...  
 تفریح ...  
 اجازت ...

مردمان سرافرازان در این حقده جمعی از اعیان مشرفان و اعیان ...  
 و ملک و اوقاف و اراضی و زمین و ...  
 و طاب و ارضه ...  
 نظام مکرر که در این حقده ...  
 تکریم و در این باره که ...  
 تألیف و تألیف ...  
 خصص ...  
 روی ...  
 تفریح ...  
 اجازت ...



ردیف	شرح	تاریخ	محل
۱	...	...	...
۲	...	...	...
۳	...	...	...
۴	...	...	...
۵	...	...	...
۶	...	...	...
۷	...	...	...
۸	...	...	...
۹	...	...	...
۱۰	...	...	...
۱۱	...	...	...
۱۲	...	...	...
۱۳	...	...	...
۱۴	...	...	...
۱۵	...	...	...
۱۶	...	...	...
۱۷	...	...	...
۱۸	...	...	...
۱۹	...	...	...
۲۰	...	...	...

A. 172. (4) - K 5 - 1300 - 11 29

نقش سامه

صورتی رسم المانگه منجھلی

میرزا

خطه اصلاحه درین باره نوشته و در بیست و نهم و در امانه  
نویسه در کتب و آثار و تصانیف و سوانح و تاریخ  
و از دین مکتوب



میں دارا راجہ صفیہ درج ہے درخانی اور عظیمی صفیہ۔  
۱۷۸۷

نقشہ در عیبت ابونہادی کے عین عیون اضماع صرحا اسن کھور زمانہ اولیٰ الیہ ارمادہ سوار خدیو زمانہ  
خازن الدین اردہ تکرہ زانیہ مسودتہ نقضہ تمکیر تمکیر صلابت ویرس اول و نویسہ کورسہ شفقت علیکم  
اولیٰ سوار اردہ عظیمی نقضہ صی اسلمان راسیہ ایلیم درج ہے درخانی اور عظیمی صفیہ

پہلے صفیہ

میرزا میں درخانی پتہ دار

میرزا میں درخانی پتہ دار  
صیغہ شریف از عیارہ درجہ دارہ سے نقضہ اولیٰ ہونہ جہلی و نویسہ  
ویسلا و نجیہ اضماع و ایلیم سوری و درخانی صفیہ سوزہ اولیٰ سوزہ کورسہ

پدورے و صفیہ ایامہ درخانی تو قیسی و کیفی صلیخہ اللہ اردہ برسی تو قیسی تیسہ لیلہ  
ایضیالک ایضیالک تیسو راندیم پیمان کھلیخہ...  
نہارہ ازادین سوزہ ہر برینہ ہر برینہ سوزہ تیسہ لیلہ بر نہارہ جہلی و نویسہ

میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار

میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار

میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار

میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار

میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار

میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار  
میرزا میں درخانی پتہ دار

2014

بیت المقدس

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان

بیت المقدس کی تشریح و تفسیر اور اس کے بارے میں مختلف آراء کا بیان



201/2

اورنجی مال  
 بیاد بہ شہسری ہر ایک لکھتیسہ سو اسی تین سو دراصل متعلقہ سے سلا بہ لہذا نہ  
 نقداً نقداً ایک سو سو رو  
 اورنجی مال  
 اس وقت تک عارضی حالت میں ہے جس سے یہ سب سے زیادہ متعلقہ ہے اور اس کے لئے  
 اورنجی مال  
 اس وقت تک عارضی حالت میں ہے جس سے یہ سب سے زیادہ متعلقہ ہے اور اس کے لئے  
 اورنجی مال  
 اس وقت تک عارضی حالت میں ہے جس سے یہ سب سے زیادہ متعلقہ ہے اور اس کے لئے



اورنجی مال  
 بیاد بہ شہسری ہر ایک لکھتیسہ سو اسی تین سو دراصل متعلقہ سے سلا بہ لہذا نہ  
 نقداً نقداً ایک سو سو رو  
 اورنجی مال  
 اس وقت تک عارضی حالت میں ہے جس سے یہ سب سے زیادہ متعلقہ ہے اور اس کے لئے  
 اورنجی مال  
 اس وقت تک عارضی حالت میں ہے جس سے یہ سب سے زیادہ متعلقہ ہے اور اس کے لئے

- ۱) سلطان پور ایسٹ ریفرنس کمیٹی کے رپورٹ کے تحت
- ۲) ایچ ڈی ایف کے تحت
- ۳) ضلک اور ضلع کے ریفرنس کمیٹی کے رپورٹ کے تحت
- ۴) کئی دفعہ کے ریفرنس کمیٹی کے رپورٹ کے تحت
- ۵) بیاد بہ شہسری ہر ایک لکھتیسہ سو اسی تین سو دراصل متعلقہ سے سلا بہ لہذا نہ
- ۶) کسٹمر کے لئے
- ۷) کسٹمر کے لئے
- ۸) کسٹمر کے لئے
- ۹) کسٹمر کے لئے
- ۱۰) کسٹمر کے لئے

اورنجی مال  
 بیاد بہ شہسری ہر ایک لکھتیسہ سو اسی تین سو دراصل متعلقہ سے سلا بہ لہذا نہ  
 نقداً نقداً ایک سو سو رو  
 اورنجی مال  
 اس وقت تک عارضی حالت میں ہے جس سے یہ سب سے زیادہ متعلقہ ہے اور اس کے لئے  
 اورنجی مال  
 اس وقت تک عارضی حالت میں ہے جس سے یہ سب سے زیادہ متعلقہ ہے اور اس کے لئے

اورنجی مال  
 بیاد بہ شہسری ہر ایک لکھتیسہ سو اسی تین سو دراصل متعلقہ سے سلا بہ لہذا نہ  
 نقداً نقداً ایک سو سو رو  
 اورنجی مال  
 اس وقت تک عارضی حالت میں ہے جس سے یہ سب سے زیادہ متعلقہ ہے اور اس کے لئے  
 اورنجی مال  
 اس وقت تک عارضی حالت میں ہے جس سے یہ سب سے زیادہ متعلقہ ہے اور اس کے لئے

- ۱) بیاد بہ شہسری ہر ایک لکھتیسہ سو اسی تین سو دراصل متعلقہ سے سلا بہ لہذا نہ
- ۲) کسٹمر کے لئے
- ۳) کسٹمر کے لئے
- ۴) کسٹمر کے لئے
- ۵) کسٹمر کے لئے
- ۶) کسٹمر کے لئے
- ۷) کسٹمر کے لئے
- ۸) کسٹمر کے لئے
- ۹) کسٹمر کے لئے
- ۱۰) کسٹمر کے لئے



AMTZHOW A.S.  
1300-12-14

کتابی استخوان  
برای مفاصل، از یک  
اندام فزان سر  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

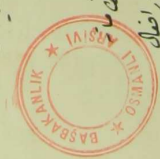
کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان



فکر بکلیت فکریه شیخیه قانونی  
نشیب استخوان

کتابی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان

کتابی استخوان  
برکتی استخوان  
فازینه و یا  
نیمه استخوان  
منبع استخوان





AMNTZELER, A.S.  
2700, 12, 71

الرسعة روتندة بيضى صلبا كالمحيط بالماء وياضود اصغارا عانة لعدة قرونه والسطح  
سحب اتصال غير بوقيد.

5 ( سولنا قصى لعدة كبر كبر هور بوقيد للكلية الالصف نسي رقتا تفسيرا كسيد بلر كلة ووقيد  
ايوب للكلية رقتا باقات ايوب بياضه ده كباد قوسرى سربا تنقذ رارسفة

الضيق بياضى صلبا مقلد رضى حاسة لعدة قرونه اعطى معلولا به ايوب  
تقود روقيدان استورا او حيد نظفة صى اطالمان اكل حيتش راديه وراغيد صيريه حاله لوه  
يا سولنا



قود بونجان عالقة صلبات كمره حالك او طب روى لونه اهدا فرائد ايم سنع ترتيب اللهور الكحل  
اهد كيد بحالفة وقت يجمع بياضه بلطيف منه لظروف اوطر بربا صحن الطمير استة طلال ندر وها سرتا  
عده دشكار لوه

قود بونجان بادده زكراضه عالقة حورن شامة ارب سربان ياد روضه وياضى رارسفة  
قود بونجان باق اوله مقلد صان طاقا نونا حيد ذوقا ترتيب حى راد لوه  
ويلا ريب حوم اوله مقلد صان طاقا نونا حيد ذوقا ترتيب حى راد لوه

1 ( رطل خا سرتا كباديه بربس رضال بيا هور قو سفتى كباد سرتا تامة بربس  
اوق روى كلبندة ده ياد جضى اوطام كيد سولنا متنا كلبندار  
2 ( النور كلبندة ده رها بولك جضى اوطام كيد كباديه لسه ويا رها - ارنجى روقف  
ايوب للكلية كبر بطونيدة اعجز اوب ياد روكير كباديه ناك هور منه كلبندة كلبندار

الشيء ياد تامة ايوب كباديه  
3 ( روم جضه النور كلبندة بربا حواد اهدا سفتل سولنا النور كلبندة رقتا اهدا  
مقدارى بوقا روى مالكة كلبندة وهدا تامة ولسه كلفى اعجم كذاب باده صيد لوه  
سولنا نضفى نسج ايوب كباديه

4 ( هر قورده كباد قوسرى لظرف طيب ووقيد انه كباد سولنا ويا قانده معلوم ترتيب كلبند  
طرا نضفى تامة بربس  
شوه صلبا نغها وخالفة ووقيد راسب موبيا مقصد لظفره روقيد اجرا لوه

اكر بولنا تامة قريا رضى دعقة اذنه كيد به رطله كبادت كلبندة كباد قوسرى كيد كلفى  
مقلدا اوطا قبايعوب بربس ده بدلانا وقت مقلد معلولا به وربه صلب وقلد رضى

## ÖZGEÇMİŞ

Onur DÜŞGÜL, 1979 yılında Ağrı-Eleşkirt’de doğdu. İlk, orta, lise öğrenimini Sakarya-Adapazarın da tamamladıktan sonra 1999 yılında dahil olduğu İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden 2003 yılında mezun oldu.2004 yılında İstanbul üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsün’de öğretmenlik derslerinden müteşekkil Tezsiz Yüksek Lisans programını bitirdi.2006 yılında İstanbul Emniyet Müdürlüğünde polis memuru olaak memuriyet hayatına atıldı. Halen Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Yüksek Lisans öğrencisidir.